100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet

az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról

A Kormány a közoktatásról szóló – többször módosított – 1993. évi LXXIX. törvény (a továbbiakban: közoktatásról szóló törvény) 94. §-a (3) bekezdésének *c)* pontjában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendeli el:

Általános rendelkezések

1. § E rendeletben foglaltakat kell alkalmazni a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: Nkt.) 6. §-a alapján szervezett gimnáziumi és a szakközépiskolai (a továbbiakban a gimnázium és a szakközépiskola együtt: középiskola) érettségi vizsgák előkészítésére, megszervezésére, lebonyolítására, az érettségi vizsgára történő jelentkezésre, a vizsgázók teljesítményének értékelésére, az érettségi vizsgával összefüggő ügyviteli tevékenységre (a továbbiakban e rendelet: vizsgaszabályzat).

2. § Az érettségi vizsga vizsgakövetelményeit (a továbbiakban: részletes vizsgakövetelmények) az oktatásért felelős miniszter (a továbbiakban: miniszter) – szakmai előkészítő vizsgatárgyak esetén a szakképesítésért felelős miniszterrel, több szakképesítésért felelős miniszter esetén valamennyivel egyetértésben – a vizsgatárgy követelményei (a továbbiakban: általános vizsgakövetelmények) alapján adja ki. Az általános vizsgakövetelmények, illetőleg a részletes vizsgakövetelmények kiadása előtt – a nemzetiségeket érintő kérdések tekintetében – be kell szerezni az országos kisebbségi önkormányzat, illetve az adott nemzeti, etnika kisebbséget érintő követelmények tekintetében az adott országos kisebbségi önkormányzat véleményét.

3. § Az érettségi vizsga cé ja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

a) rendelkezik-e az általános műveltség alapjaival és olyan képességekkel, amelyek alkalmassá teszik az önművelésre;

b) szert tett-e megfelelő tárgyi tudásra, gondolkodási és tájékozódási képességre, képes-e ismereteinek rendszerezésére és gyakorlati alkalmazására;

c) felkészült-e a felsőoktatási intézményekben folyó tanulmányok megkezdésére."

4. § (1) Az érettségi vizsga egyes vizsgatárgyaiból középszinten vagy emelt szinten tehető érettségi vizsga.

(2) A középiskolának a tizenegyedik-tizenkettedik évfolyamon a kötelező vizsgatárgyból biztosítania kell, hogy a tanuló – választása szerint – mind a középszintű, mind az emelt szintű érettségi vizsgára fel tudjon készülni.

(3) A kötelező érettségi vizsgatárgyakon kívül a középiskola a helyi tantervében határozza meg, hogy mely további – legalább két – vizsgatárgyból teszi lehetővé az emelt szintű érettségi vizsgára történő felkészülést. E döntéséhez kikéri az iskolai diákönkormányzat véleményét. Az emelt szintre történő felkészítés mellett a kötelező érettségi vizsgatárgyakon kívül legalább három vizsgatárgyból lehetővé kell tenni a középszintű vizsgára történő felkészülést. A (2), (3) bekezdés alkalmazásában az idegen nyelv vizsgatárgyak egy vizsgatárgynak minősülnek.

(4) A középiskolák az emelt szintű érettségi vizsgára történő felkészítés feladatait egymás közötti megállapodás alapján közösen is megoldhatják.

5. § (1) Tanulói igény esetén az iskola köteles megszervezni a középszintű érettségi vizsgát minden olyan vizsgatárgyból, amely a helyi tantervében szerepel.

(2) Tanulói igény esetén a tanulói jogviszony fennállása alatt az iskola köteles fogadni az emelt szintű érettségi vizsgára történő jelentkezést minden olyan vizsgatárgyból, amelyből a tanuló jogosult érettségi vizsgát tenni.

Az érettségi vizsga részei és vizsgatárgyai

6. § (1) Az érettségi vizsga kötelező és választható vizsgatárgyakból áll. A vizsgázó – függetlenül attól, hogy a középiskolában milyen szintű vizsgára készült fel – dönt abban a kérdésben, hogy középszinten vagy emelt szinten tesz érettségi vizsgát az egyes vizsgatárgyakból.

(2) Az érettségi vizsgán a vizsgázónak öt – négy kötelező és legalább egy általa választott (a továbbiakban: kötelezően választott) – vizsgatárgyból kell – legalább középszinten – vizsgát tennie. A vizsgázó a kötelezően választott vizsgatárgy mellett további vizsgatárgyakat választhat (szabadon választott vizsgatárgyak). Azokból a vizsgatárgyakból, amelyekből a vizsgázó e szabályzatban foglaltak alapján érettségi vizsgát tehet, a vizsgatárgy választásának joga nem korlátozott. A vizsgatárgy választásának jogával a vizsgaidőszak rendjéhez, ezen belül a kitűzött vizsganapokhoz igazodva lehet élni.

(3) A kötelező vizsgatárgyak az általános és a részletes vizsgakövetelményekre épülnek (a továbbiakban: központi vizsgakövetelményekre épülő vizsgatárgy). Az általános vizsgakövetelmények határozzák meg, hogy a vizsgatárgy milyen vizsgarészekből áll. A vizsgarészek a következők: szóbeli, írásbeli, gyakorlati.

(4) Ha a vizsgaszabályzat másképp nem rendelkezik, az érettségi vizsgán a következő vizsgatárgyakból kötelező vizsgát tenni:

a) magyar nyelv és irodalom,

b) anyanyelv (nemzetiségi nyelv) és irodalom a nemzetiségi oktatásban résztvevőknek az idegen nyelv helyett,

c) történelem,

a) matematika,

e) idegen nyelv, a nemzetiségi oktatásban résztvevők kivételével.

(5) Amennyiben a középiskola központi vizsgakövetelményekre épülő vizsgatárgyból érettségi vizsgára történő felkészítést kíván biztosítani, középszintű érettségi vizsgára történő felkészítés esetén legalább százharmincnyolc órát, emelt szintű érettségi vizsgára történő felkészítés esetén pedig legalább kettőszázhetvenhat órát a felkészítésre helyi tantervében biztosítania kell.

(6) Ha a vizsgázó nem magyar állampolgár és anyanyelve nem magyar, továbbá az, aki a középiskolai tanulmányai befejezését megelőző négy tanév közül legalább hármat nem a magyar köznevelési rendszerben végzett, a magyar nyelv és irodalom vizsgatárgy helyett magyarból, mint idegen nyelvből tehet kötelező érettségi vizsgát.

(7) Ha a vizsgázót a közoktatásról szóló törvény 30. § (9) bekezdése alapján a kötelező és a kötelezően választandó érettségi vizsgatárgynak megfelelő tantárgyból mentesítették a középiskolában az értékelés, minősítés alól, vagy az Nkt. 56. § (1) bekezdése alapján a kötelező és a kötelezően választandó érettségi vizsgatárgynak megfelelő tantárgyból középiskolában mentesítették az érdemjegyekkel és osztályzatokkal történő értékelés, minősítés alól, akkor az adott tantárgy helyett a vizsgázó egy másik, általa választott vizsgatárgyból tehet érettségi vizsgát. A vizsgázó részére – amennyiben a tanuló tudásának értékelésénél az a középiskolai tanulmányok során is engedélyezett volt – engedélyezni kell az írásbeli beszámoló szóbeli beszámolóval vagy a szóbeli beszámoló írásbeli beszámolóval történő felváltását, és biztosítani kell a hosszabb felkészülési időt.

(8)

(9) A kötelezően és szabadon választható vizsgatárgy lehet

a) a központi vizsgakövetelményekre épülő, a kötelező vizsgatárgyak közé nem tartozó vizsgatárgy, beleértve a második idegen nyelvet,

b) a pedagógiai programban, helyi tantervben meghatározott követelményekre épülő és akkreditált vizsgatárgy (a továbbiakban: akkreditált vizsgatárgy).

(10) Az akkreditált vizsgatárgy lehet

a) a középiskola helyi tantervében található általános műveltséget megalapozó, érettségi vizsgára és felsőfokú tanulmányokra felkészítő ismeretekre épülő,

b) a gimnázium helyi tantervében található munkába állást előkészítő, illetve segítő ismeretekre épülő,

c) a szakközépiskolai helyi tanterv követelményeire vagy a szakmai tantárgy központi programjára (tantervére) épülő szakmai előkészítő,

a) a fenntartó által készített tantervben lévő ismeretekre épülő

vizsgatárgy.

7. § (1) Az akkreditált vizsgatárgy középszintű vizsgatárgy lehet. Az akkreditált vizsgatárgy az akkreditált követelményekben meghatározottak alapján több vizsgarészből állhat.

(2) A követelmények akkreditálása az Oktatási Hivatal (a továbbiakban: Hivatal) hatáskörébe tartozik.

(3) Az iskola vagy az iskola fenntartója olyan vizsgatárgy akkreditálását kérelmezheti, amelynek a követelményeiből a helyi tantervben meghatározottak szerint legalább

kétszer év végi osztályzatot kell szerezni, és a tantárgyat a teljes tanulmányi idő alatt legalább százharmincnyolc órában tanítani kell.

(4) Az akkreditációs eljárásban azt kell vizsgálni, hogy a vizsgatárgy követelményei összhangban állnak-e a Nemzeti alaptantervben, e vizsgaszabályzatban, továbbá nemzeti, etnikai kisebbségi iskolai oktatás esetén a Nemzeti, etnikai kisebbségi iskolai oktatás irányelvében, két tanítási nyelvű iskolai oktatás esetén a Két tanítási nyelvű iskolai oktatás irányelvében, valamint az iskola helyi tantervében, illetve a szakmai tantárgy központi programjában (tantervében) meghatározott követelményekkel. Csak olyan tantárgy akkreditációja kérelmezhető érettségi vizsgatárgyként, amely tantárgy általános és részletes vizsgakövetelménye legalább hetven százalékban eltér a 2. számú mellékletben kiadott vizsgakövetelményektől, továbbá a tantárgy elnevezése nem egyezik meg a kiadott vizsgatárgyak elnevezésével.

(5)

(6) A kérelemről a beérkezést követő naptól számított három hónapon belül dönt a Hivatal. A Hivatal a követelményeket legalább két köznevelési szakértővel véleményezteti. Szakmai előkészítő vizsgatárgy esetén be kell szerezni a szakképesítésért felelős miniszter szakvéleményét is. Ha a vizsgatárgy a nemzeti, etnikai kisebbségi oktatásban részt vevő iskola részére készül, be kell szerezni az érdekelt országos kisebbségi önkormányzat véleményét.

(7) Az akkreditált vizsgatárgyat érettségi vizsgatárgyként az akkreditálást követő második évtől lehet bevezetni.

(8) Akkreditált vizsgatárgyból csak az az iskola rendezhet érettségi vizsgát, amely számára a Hivatal az engedélyt kiadta.

(9) Az akkreditációval rendelkező intézmény engedélyével – kétoldalú megállapodás keretében – az akkreditált vizsgatárgy tantervét más középiskola is beépítheti pedagógiai programjába, és a Hivatal külön engedélyével az átvételt követő második évtől az akkreditált vizsgakövetelmények szerint érettségi vizsgát szervezhet.

8. § (1) A középiskola vagy az iskola fenntartója kérelmezheti a 7. § szerint akkreditált vizsgatárgy követelményeinek központi vizsgakövetelményként történő kiadását a Hivatal útján. A kérelmet több jogosult közösen is benyújthatja.

(2) A Hivatal a vizsgatárgy követelményeit a 7. § (6) bekezdésében meghatározott határidőn belül megküldi az Országos Köznevelési Tanácsnak. Az Országos Köznevelési Tanács véleménye alapján a miniszter dönt a vizsgatárgy követelményének központi vizsgakövetelményként történő kiadásának elkészítéséről. Szakmai előkészítő vizsgatárgy esetén a miniszter beszerzi a szakképesítésért felelős miniszter egyetértését. Ha a vizsgatárgy a nemzeti, etnikai kisebbségi oktatásban részt vevő iskolák részére készül, az eljárásban az Országos Kisebbségi Bizottság is véleményezőként működik közre.

(3)

AZ ÉRETTSÉGI VIZSGA ELŐKÉSZÍTÉSE

Az érettségi vizsga fajtái, a vizsgaidőszakok

9. § (1) Az érettségi vizsga lehet

a) rendes,

b) előrehozott,

c) kiegészítő,

a) szintemelő,

e) pótló,

f) javító,

g) ismétlő

érettségi vizsga. Egyes vizsgatárgyakból – a szintemelő vizsga kivételével – középszinten vagy emelt szinten lehet érettségi vizsgát tenni. Szintemelő vizsga csak emelt szinten tehető.

(2) Rendes érettségi vizsga a középiskolai tanulmányok követelményeinek teljesítése után, a tanulói jogviszony fennállása alatt vagy megszűnését követően első alkalommal tett érettségi vizsga.

(3) Előrehozott érettségi vizsga az egyes vizsgatárgyra előírt iskolai tanulmányi követelmények teljesítése után, a tanulói jogviszony fennállása alatt, a középiskolai tanulmányok teljes befejezése előtt, egyes vizsgatárgyból, első alkalommal tett érettségi vizsga.

(4) Kiegészítő érettségi vizsga a sikeresen befejezett érettségi vizsga után az érettségi bizonyítványban nem szereplő egyes vizsgatárgyból tett vizsga.

(5)

(6) Szintemelő érettségi vizsga egyes vizsgatárgyból a középszinten sikeresen befejezett érettségi vizsgának az emelt szintű érettségi vizsgán első alkalommal történő megismétlése. Az érettségi bizonyítvány átadásáig ugyanabból a vizsgatárgyból – a pótló- és a javítóvizsga kivételével – szintemelő érettségi vizsga egy alkalommal tehető.

(7) Pótló érettségi vizsga a vizsgázónak fel nem róható okból meg sem kezdett, vagy megkezdett, de be nem fejezett rendes, előrehozott, kiegészítő, szintemelő, ismétlő, javító érettségi vizsga folytatása.

(8) Javító érettségi vizsga a vizsgázónak felróható okból meg sem kezdett, vagy megkezdett, de be nem fejezett, illetve a megkezdett, de tanulmányi követelmények nem teljesítése miatt sikertelen

a) rendes,

b) előrehozott,

c) pótló és

a) az érettségi bizonyítvány megszerzése előtti szintemelő érettségi vizsga megismétlése.

(9) Ismétlő érettségi vizsga az érettségi bizonyítvány kiadása után iskolai felvételi kérelem elbírálásához vagy más okból egyes vizsgatárgyból a korábban sikeresen letett érettségi vizsga azonos szinten, illetve az emelt szintű vizsga középszinten történő megismétlése. Az érettségi bizonyítvány kiadása után letett kiegészítő, szintemelő, ismétlő érettségi vizsga eredménye alapján a kiállított érettségi bizonyítvány nem változtatható meg [a továbbiakban az (1)–(9) bekezdésben szabályozott vizsgák együtt: érettségi vizsga].

(10) Az érettségi vizsga megszervezésével, lebonyolításával kapcsolatos kötelező nyomtatványok felsorolását, az alkalmazható záradékokat a szabályzat *1. számú melléklete* tartalmazza. A nyomtatványokat a vizsgabizottságot működtető intézmény szerzi be, illetve állítja elő az Oktatási Hivatal által működtetett informatikai rendszer (a továbbiakban: a kétszintű érettségi vizsga adminisztrációs rendszere) segítségével.

10. § (1) Érettségi vizsgát állami vizsgabizottság (a továbbiakban: vizsgabizottság) előtt lehet letenni.

(2) A vizsgabizottság működtetéséről az érettségi vizsgát szervező középiskola, illetve a közoktatási feladatkörében eljáró fővárosi és megyei kormányhivatal (a továbbiakban: kormányhivatal) gondoskodik (a továbbiakban: vizsgabizottságot működtető intézmény).

(3) A vizsgabizottság elnevezésében, körbélyegzőjén fel kell tüntetni a vizsgabizottságot működtető intézmény nevét.

(4) A kormányhivatal által működtetett vizsgabizottságok esetében az e szabályzatban az igazgató számára meghatározott feladatokat és hatásköröket a kormányhivatal oktatásért felelős szervezeti egységének vezetője látja el.

11. § (1) Érettségi vizsgát az érettségi vizsga vizsgaidőszakában (a továbbiakban: vizsgaidőszak) lehet szervezni.

(2) A vizsgaidőszakok – a vizsga szintjétől függetlenül – a következők:

a) május–június hónapi valamennyi középiskola és a Hivatal, valamint a kormányhivatal részére a rendes, az előrehozott, a kiegészítő, a szintemelő, az ismétlő, a pótló és a javító érettségi vizsgák megszervezésére,

b) október–november hónapi a Hivatal, valamint a kormányhivatal és a kijelölt középiskolák részére a rendes, az előrehozott, a kiegészítő, a szintemelő, az ismétlő, a pótló és a javító érettségi vizsgák megszervezésére.

c)

(3) Pótló vizsgát, ha a vizsgaszervezés megoldható, a folyamatban lévő érettségi vizsga vizsgaidőszakában vagy azt követő másik vizsgaidőszakban, javítóvizsgát csak a folyamatban lévő érettségi vizsgát követő másik vizsgaidőszakban lehet tenni.

(4) Október–novemberi vizsgaidőszakban abban a középiskolában lehet érettségi vizsgát tartani, amelyiket a kormányhivatal – a fenntartó képviselőjével egyetértésben – arra kijelöl. A középiskolák kijelölésénél biztosítani kell a nemzetiségi nyelven való vizsgázás lehetőségét.

(5) A vizsgaidőszakok első és utolsó napját, ezen belül a szóbeli vizsgák megszervezéséhez rendelkezésre álló időszakot, valamint az írásbeli vizsgák vizsganapjait a tanév rendjéről szóló rendelet határozza meg.

(6) A középszintű szóbeli vizsgák napjait – az (5) bekezdésben meghatározott időszakon belül – a vizsgabizottságot működtető intézmény vezetője (a továbbiakban: igazgató) a kormányhivatal egyetértésével, a kormányhivatal által működtetett vizsgabizottság esetén a Hivatal egyetértésével állapítja meg. Az emelt szintű szóbeli vizsgák napjait a Hivatal egyetértésével a kormányhivatal állapítja meg.

(7) A középszintű szóbeli vizsgák napját az igazgató bejelenti a középiskola fenntartójának, továbbá ha az érettségit kisebbségi oktatásban szervezik meg és az iskola fenntartója nem kisebbségi önkormányzat, az intézmény székhelye szerint illetékes – fenntartótól függően települési, vagy területi – nemzetiségi önkormányzatnak és az országos nemzetiségi önkormányzatnak).

(8) Az emelt szintű érettségi vizsgákat a Hivatal készíti elő, és a Hivatal szakmai irányításával a kormányhivatal szervezi meg.

(9)

Jelentkezés az érettségi vizsgára

12. § (1) Érettségi vizsga a tanulói jogviszony keretében, az érettségi bizonyítvány megszerzése előtt abból a vizsgatárgyból tehető, amelynek a helyi tantervben meghatározott követelményeit az érettségi vizsgára jelentkező teljesítette, tudását osztályzattal értékelték, és ezt bizonyítvánnyal igazolni tudja. Az érettségi bizonyítvány megszerzése, illetve a tanulói jogviszony megszűnése utáni érettségi vizsgán bármely vizsgatárgyból – idegen nyelv esetén a Magyar Köztársaság területén középiskolában oktatott vizsgatárgyból – tehető érettségi vizsga.

(2) Az érettségi vizsgára jelentkező – függetlenül attól, hogy milyen szintű érettségi vizsgára készült fel a középiskolában – szabadon választhatja meg a vizsga szintjét. A jelentkező a vizsga szintjét a pótló- és javítóvizsgára történő jelentkezéskor megváltoztathatja. Egy vizsgaidőszakban egy vizsgatárgyból csak egy szinten lehet érettségi vizsgát tenni.

(3) Az érettségi vizsgára történő jelentkezést a vizsgabizottságot működtető intézménybe lehet benyújtani.

(4) Érettségi vizsgára lehet jelentkezni

a) tanulói jogviszony fennállása alatt, az érettségi bizonyítvány megszerzése előtt abban a középiskolában, amellyel a tanulói jogviszony fennáll, illetve, ha a középiskola nem szervez érettségi vizsgát, a kijelölt középiskolában,

b) tanulói jogviszony fennállása alatt, az érettségi bizonyítvány megszerzése után abban a középiskolában, amellyel a tanulói jogviszony fennáll, illetve, ha a középiskola nem szervez érettségi vizsgát, a kijelölt középiskolában vagy a kormányhivatalnál,

c) a tanulói jogviszony megszűnését követően bármelyik, az adott vizsgatárgyból vizsgát szervező, vizsgabizottságot működtető intézményben.

(5) A tanulói jogviszony megszűnése után rendes, kiegészítő, szintemelő, ismétlő érettségi vizsgára, a rendes, kiegészítő, szintemelő, ismétlő érettségi vizsgát követően pótló vizsgára, a rendes, a pótló érettségi vizsgát követően javítóvizsgára az eltelt időtől függetlenül jelentkezni lehet. Az érettségi vizsgát mindig az adott vizsgaidőszakban érvényes vizsgakövetelmények szerint kell letenni.

(6) Az érettségi vizsgára történő jelentkezés az e célra szolgáló jelentkezési lappal történhet. A jelentkezési lapot

a)

b) május–júniusi vizsgaidőszak esetén február 15-ig,

c) október–novemberi vizsgaidőszak esetén szeptember 5-ig

lehet benyújtani a vizsgabizottságot működtető intézmény igazgatójához. A jelentkezési határidő elmulasztása esetén igazolási kérelmet a jelentkezési határidő utolsó napjától számított nyolc napon belül lehet előterjeszteni. Az igazolási kérelem benyújtási határideje jogvesztő. A jelentkezési lapon a kötelező vizsgatárgyak mellett fel kell tüntetni a kötelezően és a szabadon választható vizsgatárgyakat, a vizsga szintjét, valamint a vizsga e rendelet 9. §-ának (1) bekezdése szerinti fajtáját. A vizsgára jelentkezőnek fel kell tüntetnie azt is, ha a vizsgatárgyból nemzetiségi nyelven vagy célnyelven kíván vizsgázni, illetve élni kíván a 6. § (7) bekezdésében meghatározott jogával. Ha a jelentkező még nem rendelkezik érettségi vizsgabizonyítvánnyal, jelentkezési lapján fel kell tüntetnie korábban teljesített érettségi vizsgáit.

(7) A jelentkezési lapot személyesen vagy meghatalmazott útján kell benyújtani. A kiegészítő és az ismétlő, valamint a tanulói jogviszony megszűnése után a szintemelő vizsgára történő jelentkezéskor be kell mutatni az érettségi bizonyítványt, tanúsítványt. A tanulói jogviszony megszűnése után – a jelentkezési lap benyújtásakor – a jelentkezőnek igazolnia kell a személyazonosságát, továbbá be kell mutatnia a középiskolai bizonyítványát és az iskola vagy annak jogutódja által az egyes tantárgyakra, tantárgyrészekre vonatkozó mentesítésről szóló igazolást. A pótló-, javítóvizsgára, valamint a tanulói jogviszony fennállása alatt a szintemelő vizsgára történő jelentkezéskor a jelentkezési laphoz csatolni kell az érettségi törzslapkivonatát is. Abban az esetben, ha az érettségi vizsga az Nkt. 94. § (4) bekezdés *p)* pontja alapján kiadott kormányrendeletben foglaltak szerint nem ingyenes, a jelentkezési laphoz csatolni kell a vizsgabizottságot működtető intézmény, az emelt szintű vizsgák, valamint a kormányhivatalnál történő jelentkezés esetén a Hivatal számlájára befizetett térítési díj, tandíj, vizsgáztatási díj befizetésének igazolását.

(8) A jelentkezési lapot a kormányhivatalhoz postai úton tértivevényes küldeményben is be lehet nyújtani. A kormányhivatalhoz postai úton benyújtott jelentkezésnek magyarországi lakcímet, ennek hiányában magyarországi értesítési címet kell tartalmaznia. A jelentkezési laphoz a mellékleteket – a személyi igazolvány kivételével – másolatban csatolni kell. Ha a szükséges mellékleteket a jelentkezési laphoz nem csatolják, a kormányhivatal felhívásának kézhezvételétől számított öt munkanapon belül a hiányt pótolni kell. A hiánypótlás elmulasztása esetén a jelentkezés érvénytelen.

(9) A vizsgára való jelentkezés elfogadásáról az igazgató dönt. A jelentkezés elutasításáról – a döntés indokának megjelölésével – az igazgató határozatot hoz. Az elfogadott jelentkezést – ha e rendelet másként nem rendelkezik – visszavonni, illetve megváltoztatni nem lehet. A jelentkezés elfogadásakor dönteni kell a 6. § (7) bekezdésében meghatározottak alapján benyújtott kérelemről is. A döntést határozatba kell foglalni. Az emelt szintű vizsgára vonatkozó döntés határozatát a (11) bekezdés szerinti határidővel meg kell küldeni a kormányhivatalnak. Ha a tanulói jogviszony megszűnése után következik be olyan állapot, amely alapján az Nkt. 4. § 23. pontjában felsorolt sajátos nevelési igény megállapításának lenne helye, az e bekezdésben és a (6)–(7) bekezdésében foglaltakat azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a fogyatékosság fennállását szakorvos által kiállított igazolással kell bizonyítani.

(10) A jelentkezési határidő lejártát követően az igazgató összesítő jelentést készít az érettségi vizsgára jelentkezőkről. Az összesítő jelentésben a 9. § (1) bekezdése szerinti vizsgafajtánként fel kell tüntetni a vizsgára jelentkezők számát, vizsgatárgyankénti megoszlását, a választott vizsgaszintet, vizsgarészeket, a nemzetiségi nyelven, a célnyelven vizsgázókat, a 6. § (7) bekezdésében foglaltak alkalmazásával vizsgázókat.

(11) Az összesítő jelentést

a) május–júniusi vizsgaidőszak esetén március 1-ig,

b) október–novemberi vizsgaidőszak esetén szeptember 10-ig

a kétszintű érettségi vizsga adminisztrációs rendszerében elektronikusan meg kell küldeni a Hivatalnak, továbbá kinyomtatva, papír alapon tájékoztatás céljából a középiskola fenntartójának.

(12) Az összesítő jelentés alapján

a) a kormányhivatal, illetve a Hivatal – a szabályzatban foglaltak szerint – megbízza a vizsgabizottság elnökét, illetve, ha a vizsgatárgyból az érettségi vizsgát emelt szinten szervezik meg, a Hivatal előkészíti, a kormányhivatal megszervezi az emelt szintű érettségi vizsgát,

b) a Hivatal a központi vizsgakövetelményekre épülő vizsgatárgyak esetében elkészíti, és – a szabályzatban foglaltak szerint – megküldi a középszintű érettségihez az írásbeli vizsga feladatlapjait, valamint közzéteszi a feladatlapok javításához, értékeléséhez a javítási és értékelési útmutatót (a továbbiakban: útmutató).

(13)

(14) Ha a jelentkező az adott vizsgatárgyból az érettségi vizsgát azért nem kezdheti meg, mert nem teljesítette a vizsgára bocsátás feltételeit, a jelentkezését törölni kell. A törlésről az igazgató határozatot hoz.

(15) A tanuló kérelmére a rendes érettségi vizsgáját előrehozott érettségi vizsgára kell változtatni, ha rendes érettségi vizsgára jelentkezett, azonban nem tudta befejezni a

középiskola utolsó évfolyamán a tanulmányait.

(16) Előrehozott érettségi vizsgára kizárólag a kormányhivatalnál jelentkezhet az is, aki a kérelem benyújtásának időpontjában külföldi vagy külföldi rendszerű középiskola utolsó évfolyamán folytatja tanulmányait. A vizsgára bocsátáskor nem kell vizsgálni az (1) bekezdésben meghatározott feltételek meglétét, azonban a sikeres érettségi vizsgáról kiállított tanúsítvány csak a középiskolai végzettséget tanúsító okirattal együtt alkalmazható.

Az érettségi vizsga vizsgabizottsága

13. § (1) Az érettségi vizsga vizsgabizottságának elnökét – az Országos vizsgaelnöki névjegyzékben szereplők közül – a kormányhivatal, a kormányhivatal által működtetett vizsgabizottság esetén a Hivatal bízza meg.

(2) A vizsgabizottság munkáját az írásbeli vizsgán felügyelő tanár segíti. Nem lehet felügyelő tanár az, aki az adott vizsgatárgy oktatására jogosító végzettséggel, szakképzettséggel rendelkezik.

(3) Az írásbeli feladatok javítására – vizsgatárgyanként – szaktanárt, a szóbeli vizsgáztatásra – vizsgatárgyanként – kérdező tanárt (a továbbiakban együtt: vizsgáztató tanár) kell kijelölni. Vizsgáztató tanár az lehet, aki az Nkt. 3. mellékletében meghatározottak alapján a vizsgatárgyat a középiskolában tanithatja. A vizsgáztató tanári feladatokat – ha az igazgató eltérően nem rendelkezik – azonos személy látja el. A vizsgabizottság tagjai az elnök és a vizsgáztató tanárok.

(4)

(5) A vizsgabizottság tagja nem működhet közre közeli hozzátartozójának [Ptk. 685. § *b)* pont] vizsgáztatásában.

(6) A vizsgabizottság ügyviteli tevékenységét a vizsgabizottság jegyzője végzi. A vizsgabizottság jegyzőjének feladatait középiskolában a nevelőtestület bármely tagja, a gazdasági vezető, az iskolatitkár vagy az iskola legalább középfokú végzettséggel rendelkező alkalmazottja láthatja el. A Hivatalban a vizsgabizottság jegyzőjének feladataival az bízható meg, aki legalább középiskolai végzettséggel rendelkezik. A vizsgabizottság jegyzőjének feladata különösen: vezeti az értekezletek jegyzőkönyveit, elkészíti azok mellékleteit, a vizsgázók törzslapjait, megírja az érettségi vizsga bizonyítványait, ellátja a vizsgával kapcsolatos egyéb ügyviteli teendőket, a szabályzatban foglaltak szerint aláírja a vizsga iratait. Jegyzői feladatokkal vizsgáztató tanár is megbízható, amennyiben a vizsga lebonyolítása során mindkét funkciót maradéktalanul el tudja látni. A jegyző – amennyiben nem vizsgáztató tanár – nem tagja a vizsgabizottságnak.

(7) A felügyelő tanárt, a vizsgáztató tanárt és a vizsgabizottság jegyzőjét az igazgató bízza meg. Amennyiben az igazgató vizsgáztató tanár, megbízását az iskola fenntartója adja ki. Ilyen megbízás akkor adható, ha az igazgató a vizsgaszervezéssel és lebonyolítással kapcsolatos feladatait átadta helyettesének vagy más megbízottjának.

(8) Az igazgatónak gondoskodnia kell arról, hogy megfelelő helyettes álljon készenlétben arra az esetre, ha a felügyelő tanárok, a vizsgáztató tanárok és a vizsgabizottság jegyzője közül bárkit helyettesíteni, pótolni kell.

(9) A vizsgabizottság tagjait és a vizsgabizottság jegyzőjét, valamint a vizsgabizottság munkájában közreműködőket a vizsgabizottság döntéseinek meghozatalával kapcsolatosan titoktartási kötelezettség terheli.

14. § (1) A megbízást a vizsgabizottság elnökének, a felügyelő tanároknak, a vizsgáztató tanároknak, a vizsgabizottság jegyzőjének és a helyetteseknek írásban, a tanév rendjében meghatározott első írásbeli vizsganap előtt legalább két héttel meg kell küldeni, illetve át kell adni.

(2) A megbízás az erről szóló okirat átvételének napjától – a vizsga jegyzőjének kivételével – az érettségi vizsga eredményének kihirdetését követő negyedik munkanap, ha a vizsgabizottság döntése ellen jogorvoslati kérelmet nyújtottak be, a jogerős döntésnek megfelelő intézkedés megtételét követő munkanap végéig tart. A vizsgabizottság jegyzőjének megbízása az érettségi vizsga iratainak irattárba történő elhelyezésének napján, a munkaidő lejártával szűnik meg (a továbbiakban: a vizsgabizottság működési ideje).

15. § (1) A vizsgabizottság elnöke felel az érettségi vizsga szakszerű és törvényes megtartásáért, a vizsgabizottság törvényes működéséért. A vizsgabizottság elnökének feladatai különösen:

a) meggyőződik arról, hogy a vizsgázó teljesítette-e az érettségi vizsga letételéhez előírt feltételeket, és szükség esetén kezdeményezi az érettségi vizsgáról való kizárását annak, aki nem teljesítette azokat,

b) eljárást kezdeményez a kormányhivatalnál, a kormányhivatal által működtetett vizsgabizottság esetén a Hivatalnál, ha az érettségi vizsga törvényes megtartása azt szükségessé teszi, *c)* vezeti a szóbeli vizsgákat és a vizsgabizottság értekezleteit,

a) átvizsgálja az érettségi vizsgával kapcsolatos iratokat, a szabályzatban foglaltak szerint aláírja a vizsga iratait.

e) a vizsgabizottság értekezletein véleményeltérés esetén szavazást rendel el,

(2) Az elnök feladatainak ellátásába a vizsgabizottság tagjait bevonhatja.

16. § (1) A vizsgabizottság munkáját, az érettségi vizsgát az igazgató készíti elő. Az igazgató felel az érettségi vizsga törvényes előkészítéséért, zavartalan lebonyolításáért.

(2) Az igazgató feladata különösen:

a) dönt minden olyan, az érettségi vizsga előkészítésével és lebonyolításával összefüggő ügyben, amelyet a szabályzat nem utal más jogkörébe,

b) kiadja az előírt megbízásokat, szükség esetén gondoskodik a helyettesítésről,

c) gondoskodik arról, hogy a vizsgára jelentkezők, a vizsgabizottság tagjai, a vizsgabizottság jegyzője, a felügyelő tanárok megismerhessék a vizsgaszabályzatot, a vizsgaleírásokat, a vizsga lebonyolításának rendjét,

a) ellenőrzi a vizsgáztatás rendjének megtartását, e feladata keretében látogatja az írásbeli és a szóbeli vizsgák helyszínét,

e) megszervezi a vizsgaeredmények kihirdetését, ellenőrzi a törzslapok és bizonyítványok egyeztetését, a szabályzatban foglaltak szerint aláírja és aláíratja a vizsga iratait,

j) minden szükséges intézkedést megtesz annak érdekében, hogy az érettségi vizsgát szabályosan, pontosan meg lehessen kezdeni, és be lehessen fejezni.

(3) Az igazgató feladatainak ellátásában közreműködhet – az igazgató megbízása alapján – az igazgató helyettese vagy más megbízottja.

(4) Az igazgató nem lehet vizsgáztató tanár abban a vizsgabizottságban, amelynek tekintetében ellátja az e §-ban meghatározott feladatokat. Amennyiben vizsgáztatói feladatot lát el, helyettesítéséről a (3) bekezdésben foglaltak szerint köteles gondoskodni.

17. § (1) Az igazgató a 14. § (1) bekezdésében szabályozott megbízásnak a vizsgáztató tanárok részére történő megküldésével egyidejűleg felkéri az iskolai szülői szervezetet, az iskolai diákönkormányzatot, hogy képviselője útján kísérje figyelemmel az érettségi vizsga előkészítését, megszervezését, lebonyolítását. Ha az iskolában nemzetiségi oktatás folyik, az igazgató a felkérést megküldi az illetékes kisebbségi önkormányzatnak is.

(2) Az (1) bekezdésben felsorolt szervezetek képviselőinek véleményét ki kell kérni az írásbeli vizsga szervezésével, a szóbeli vizsganapok kijelölésével, beosztásával, a vizsgacsoportok kialakításával összefüggő igazgatói döntések meghozatala előtt.

(3) A vizsgabizottság munkájában tanácskozási joggal részt vehetnek a fenntartó és az (1) bekezdésben felsorolt szervezetek képviselői (a továbbiakban a fenntartó képviselője és a szervezetek képviselői együtt: vizsgabizottság munkájában közreműködők).

(4) A 13. § (5) és (9) bekezdésében foglaltakat a vizsgabizottság munkájában közreműködők tekintetében is alkalmazni kell.

Az emelt szintű vizsga megszervezésére vonatkozó külön rendelkezések

17/A. § (1) Ha a vizsgatárgyból az érettségi vizsgát emelt szinten szervezik meg:

a) az írásbeli vizsga felügyelő tanárait a kormányhivatal bízza meg,

b) a szóbeli vizsga – elnökből és kettő kérdező tanárból álló – tantárgyi bizottság előtt folyik, melynek tagjait a kormányhivatal bízza meg,

c) a tantárgyi bizottság ügyviteli feladatait az elnök látja el.

(2) A tantárgyi bizottság a vizsgabizottságtól függetlenül működik. Tagjai a vizsgabizottságnak nem tagjai. A kormányhivatal által a tantárgyi bizottság működési helyszínéül felkért köznevelési intézmény a tantárgyi bizottság működéséhez szükséges, az érettségi vizsga részletes követelményeiről szóló 40/2002. (V. 24.) OM rendeletnek az egyes vizsgatárgyakra vonatkozó vizsgaleírásaiban felsorolt, a vizsgabizottságot működtető intézmény által biztosítandó és a vizsgán használható segédeszközöket térítésmentesen bocsájtja a kormányhivatal rendelkezésére. A tantárgyi bizottság működéséhez szükséges további feltételeket a kormányhivatal biztosítja. A tantárgyi bizottság elnöke és tagja az lehet, aki megfelel a vizsgáztató tanárra megállapított feltételeknek.

(3) A tantárgyi bizottság tekintetében a 13. § (5) és (9) bekezdésében, valamint a 14. §-ban foglaltakat kell alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy a tantárgyi bizottság elnökét és tagjait a kormányhivatal – az emelt szintű szóbeli vizsgáknak a tanév rendjéről szóló rendeletben szabályozott kezdőidőpontja előtt legalább két héttel – bízza meg.

(4)

AZ ÉRETTSÉGI VIZSGA MENETE

Az írásbeli vizsga

18. § (1) A központi vizsgakövetelményekre épülő vizsgatárgyak írásbeli vizsgája központi feladatlapok megoldásából áll.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott vizsgatárgyak írásbeli vizsgáztatási követelményei a központi vizsgakövetelményekre épülnek.

(3) A központi vizsgakövetelményekre épülő vizsgatárgyak írásbeli központi feladatlapjait, továbbá a feladatok megoldásához szükséges segédanyagokat (a továbbiakban a feladatlap és a segédanyag együtt: feladatlap) és a javítási, értékelési útmutatókat a Hivatal készítteti el. A szakmai előkészítő vizsgatárgyak esetén az írásbeli központi feladatlapokat és útmutatókat a Nemzeti Munkaügyi Hivatal készítteti el és adja át a Hivatalnak.

(4) A központi vizsgakövetelményekre épülő vizsgatárgyakat és a vizsga részeit e szabályzat 2. számú melléklete tartalmazza.

(5)–(6)

(7)

(8)–(9)

18/A. § (1) A központi vizsgakövetelményekre épülő vizsgatárgyak írásbeli feladatlapjait és javítási, értékelési útmutatóit tételkészítő bizottságok készítik el. A tételkészítő bizottságokat vizsgatárgyanként kell megszervezni.

(2) A tételkészítő bizottság tagjait a Hivatal, illetve a Nemzeti Munkaügyi Hivatal vezetője, elnökét az oktatásért felelős miniszter, illetve a szakképesítésért felelős miniszter kéri fel.

(3) A tételkészítő bizottság feladatait a Hivatal, illetve a Nemzeti unkaügyi Hivatal vezetője határozza meg.

(4) A tételkészítő bizottság az elnök irányításával működik. Az elnök felelős a feladatlapok, javítási és értékelési útmutatók szakszerű elkészítéséért, továbbá azért, hogy azok megfelejenek a központi vizsgakövetelményeknek.

(5) Ha a feladatlapok, valamint a javítási, értékelési útmutatók megfelelnek a (4) bekezdésben meghatározottaknak, a Hivatal, illetve a Nemzeti Munkaügyi Hivatal vezetője átveszi azokat a tételkészítő bizottság elnökétől.

(6) Az akkreditált vizsgatárgy középszintű írásbeli tételeit és javítási, értékelési útmutatóit – az akkreditációs eljárásban jóváhagyott vizsgakövetelmények szerint – a vizsgát szervező középiskola készíti el, és annak nevelőtestülete fogadja el az írásbeli központi vizsgatételek átadásának napjáig.

18/B. § (1) Az egyes vizsgaidőszakokban az egyes vizsgatárgyak vizsgáihoz több feladatlapnak kell rendelkezésre állnia.

(2) A Hivatal vezetője az oktatásért felelős miniszter által vezetett minisztérium vezető beosztású képviselőjének jelenlétében sorsolás útján választja ki, hogy a rendelkezésre álló feladatlapok közül melyek kerülnek felhasználásra az adott vizsgaidőszakban.

(3) A Hivatal vezetője megszervezi a feladatlapok sokszorosítását, csomagolását és szállítását.

(4) A Hivatal vezetője a feladatlapokat – fenntartóra tekintet nélkül, a fővárosi és megyei kormányhivatal járási (fővárosi kerületi) hivatala (a továbbiakban: járási hivatal) közreműködésével – átadja a vizsgabizottságot működtető intézmény megbízottjának.

(5) Az igazgató az írásbeli vizsgatételeket tartalmazó feladatlapokat az adott vizsgatárgy írásbeli vizsgájának a tanév rendjéről szóló rendeletben meghatározott időpontjáig köteles elzárni oly módon, hogy ahhoz illetéktelen személy ne férhessen hozzá.

(6) A középiskolákhoz zárt, biztonságos csomagolásban érkező feladatlapok kibontása a csomagon megjelölt időpontban háromtagú, a nevelőtestület tagjaiból álló bizottság előtt történik. A felbontás helyét, időpontját, a csomag (sértetlen vagy sérült, felbontott) állapotát és a jelenlévők nevét jegyzőkönyvben rögziteni kell.

(7) A Hivatal az írásbeli érettségi vizsgák szervezéséhez szükséges információkat, a javítási, értékelési útmutatókat elektronikus úton juttatja el az iskolákhoz.

(8) Az írásbeli vizsgára vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni a gyakorlati vizsgára, amennyiben a vizsgafeladat megoldását valamilyen rögzített módon, s a vizsga befejezését követően, a szaktanár által javítható formában kell elkészíteni (pl. rajz, kottázás, műszaki rajz, festmény, számítástechnikai program). A gyakorlati vizsgán a 19. § (1) bekezdésben foglaltakat akkor kell alkalmazni, ha a vizsgatárgy központi vizsgakövetelménye eltérő rendelkezést nem állapít meg.

18/C. § (1) A járási hivatalok közreműködnek az írásbeli érettségi vizsgák feladatlapjainak elosztásában, valamint átveszik a Hivataltól, illetve annak megbízottjától a zárt feladatlap-csomagokat (a továbbiakban: csomag) tartalmazó zárt küldeményeket (a továbbiakban: doboz). A járási hivatalok ezzel kapcsolatos feladatai a következők:

a) a Hivatallal történt egyeztetés szerint a csomagokat tartalmazó zárt dobozok átvételének megszervezése, az átvétel dokumentálása;

b) a csomagokat tartalmazó zárt dobozok sértetlenségének ellenőrzése, dokumentálása;

c) eltérés esetén jegyzőkönyv felvétele és a Hivatal, valamint a kormányhivatal egyidejű értesítése.

(2) A járási hivatal feladata továbbá az egyes dobozok tartalma és a hozzájuk tartozó csomagjegyzék, valamint az egy adott vizsgaszervező iskola számára átvett doboz, illetve dobozok tartalma és az iskola vizsgaszervezési igénye közötti egyezőség tételes átvizsgálására irányuló ellenőrzés megszervezése az érettségit szervező iskolák számára. Ennek keretében feladata:

a) az iskolák értesítése az ellenőrzés helyszínéről és időpontjáról;

b) a csomagokat tartalmazó zárt dobozoknak a vizsgaszervező iskola képviselőjének jelenlétében történő felbontása és a dobozok tartalmának a csomagok felbontása nélkül történő ellenőrzése, amely tételes ellenőrzés arra irányul, hogy a dobozok az átvételi dokumentumokban jelzett csomagokat az ott megjelölt számban és tartalommal ténylegesen tartalmazzák-e;

c) az ellenőrzés megtörténtének dokumentálása;

a) a doboz visszazárása;

e) eltérés és pótigények esetén jegyzőkönyv felvétele mellett a Hivatal, valamint a kormányhivatal egyidejű, haladéktalan értesítése.

A magyar nyelv és irodalom, a matematika, a történelem, az angol nyelv és a német nyelv vizsgatárgyak esetében az ellenőrzést a járási hivatal az iskola képviselőjének a jelenléte nélkül is elvégezheti.

(3) A vizsgaidőszak írásbeli vizsganapjainak reggelén a járási hivatal az adott vizsgatárgy csomagjait átadja a vizsgaszervező iskola igazgatójának vagy az általa írásban meghatalmazott személynek. Ennek keretében feladata:

a) a doboz felnyitása, az átadásra kerülő csomagok átadásra történő előkészítése;

b) a vizsgatárgy csomagjainak átadása, az átadás dokumentálása;

c) a doboz visszazárása;

a) rendkívüli eseményről jegyzőkönyv felvétele és a Hivatal, valamint a kormányhivatal egyidejű, haladéktalan értesítése.

(4) A minősitett feladatlapokat tartalmazó csomagok és a csomagokat tartalmazó dobozok őrzése, nyilvántartása és átadása a járási hivatalban a Nemzeti Biztonsági Felügyelet működésének, valamint a minősített adat kezelésének rendjéről szóló 90/2010. (III. 26.) Korm. rendeletnek a korlátozott terjesztésű minősitett adatra vonatkozó, továbbá jelen rendelet rendelkezései szerint történik.

18/D. § (1) A vizsgát szervező iskola elkészíti az általa szervezett vizsgák napjait tartalmazó jegyzéket. A jegyzéket a (2) bekezdésben részletezett ellenőrzés alkalmával a vizsgaszervező iskola átadja a járási hivatalnak.

(2) A csomagokat tartalmazó dobozoknak a csomagok felbontása nélküli tételes ellenőrzése a járási hivatalok értesítésében megjelölt időpontban és helyszínen történik. Az ellenőrzést a vizsgaszervező iskola igazgatója vagy az általa írásban meghatalmazott személy végezheti, melynek során feladata:

a) a dobozok tartalmának ellenőrzése a csomagok felbontása nélkül, a járási hivatal képviselőjének jelenlétében. Az ellenőrzés annak megállapítására irányul, hogy a

vizsgaszervező iskola számára átvett doboz, dobozok, illetve az abban, azokban elhelyezett csomagok tartalma mind a feladatlapok tárgya, mind azok száma tekintetében megfelel-e az iskola vizsgaszervezési igényének;

b) az ellenőrzés megtörténtének dokumentálása;

c) eltérés esetén az észlelt tények, illetve az esetleges pótigények haladéktalanul történő jelzése a járási hivatalnak.

(3) A vizsgaszervező iskolák a vizsgaidőszak írásbeli vizsganapjainak reggelén a járási hivatal által meghatározott időpontban és helyszínen átveszik az aznapi vizsgatárgyak feladatlapjait tartalmazó csomagokat. A csomagok átvételére a vizsgaszervező iskola igazgatója vagy az általa írásban meghatalmazott személy jogosult.

(4) A járási hivatalok számára előírt feladatokat a középiskola székhelyén történő vizsgaszervezés esetén a székhely szerinti, a középiskola telephelyén történő vizsgaszervezés esetén a telephely szerinti illetékes járási hivatal látja el.

19. § (1) Az írásbeli feladatok kidolgozásához – ha a részletes követelmény és vizsgaleírás másképp nem rendelkezik – a vizsgázónak vizsgatárgyanként rendelkezésre álló maximális idő,

a) középszintű vizsga esetén három óra (180 perc),

b) emelt szintű vizsga, továbbá a vizsga szintjétől függetlenül magyar nyelv és irodalom, valamint az anyanyelv (nemzetiségi nyelv) és irodalom vizsgatárgy esetén négy óra (240 perc).

(2) Az írásbeli vizsga idejére a részletes követelmény és vizsgaleírás két óránál (120 perc) rövidebb időt nem állapíthat meg.

(3) Ha az írásbeli vizsgát bármilyen esemény megzavarja, a kiesett idővel a rendelkezésre álló időt meg kell növelni.

(4) Ha az írásbeli vizsgán több feladatlapot kell megoldani, az egyes vizsgatárgyak írásbeli vizsgájához rendelkezésre álló idő felhasználásához, felosztásához a feladatlap további rendelkezéseket állapíthat meg.

20. § (1) Az írásbeli vizsgán részt vevő vizsgázókat vizsgacsoportba kell beosztani. Minden vizsgacsoportot vizsgatárgyanként egytől kiindulva, folyamatosan, arab számok alkalmazásával meg kell jelölni.

(2) Az írásbeli vizsgát olyan épületrészben kell megszervezni, amelynek felügyelete megfelelő módon biztosítható. Az írásbeli vizsga időtartama alatt a vizsgázók részére elkülönített épületrészbe a vizsgázókon és a vizsgabizottság elnökén, a felügyelő tanárokon, valamint az írásbeli vizsga ellenőrzésére érkező hivatalos szervek képviselőin kívül csak az igazgató engedélyével lehet belépni. Gyakorlati vizsga és technikai berendezés igénybevételével készített írásbeli vizsga esetében az elkülönített épületrészben – amennyiben ez a vizsga biztonságos lebonyolításának érdekében szükséges – az igazgató engedélyével jelen lehet olyan személy, aki a technikai feltételek folyamatos biztosításáért felelős.

(3) A vizsgateremben az ülésrendet a vizsganap kezdetekor a felügyelő tanár – az előzetes csoportbeosztás alapján – úgy köteles kialakítani, hogy a vizsgázók egymást ne zavarhassák és ne segíthessék.

(4) A vizsganap kezdetekor az igazgató a felügyelő tanár jelenlétében mindegyik vizsgateremben megállapítja a jelenlévők személyazonosságát. Ezt követően ismerteti az írásbeli vizsga szabályait, az elkövetett szabálytalanság következményeit, majd kiosztja a feladatlapokat. A feladatlapok kiosztásakor a vizsgázók közül csak a vizsgázásra kijelölt csoport tagjai lehetnek jelen.

(5) A vizsgázóknak a feladat elkészítéséhez útbaigazítás, segítség nem adható.

(6) A vizsgateremben és a folyosón gondoskodni kell az állandó felügyeletről. A felügyelő tanárok az igazgató által előre megállapított sorrendben, óránként váltják egymást. A felügyelő tanár feladata annak megakadályozása, hogy a vizsgázó meg nem engedett segédeszközt használjon, társaitól vagy más személytől segítséget vegyen igénybe.

(7) A 6. § (7) bekezdése szerint a vizsgázó kérelmére, az igazgató engedélye alapján

a) a 19. § (1) bekezdésben meghatározott időt legfeljebb egy órával (60 perc) meg kell növelni,

b) lehetővé kell tenni, hogy az iskolai tanulmányok során alkalmazott segédeszközt (pl. számítógép, írógép) használja,

c) engedélyezni kell, hogy az írásbeli vizsga helyett szóbeli beszámolót tegyen, vagy a szóbeli vizsgát írásban tegye meg.

a) a tanuló a vizsgán mentesülhet az értékelés egy vagy több része alól, amennyiben a középiskolában a megfelelő tantárgyból nem mentesítették az értékelés, minősítés egésze alól.

21. § (1) Az írásbeli vizsgán csak a központilag kiadott feladatlapon, valamint a vizsgát szervező intézmény bélyegzőjével ellátott lapokon, feladatlapokon lehet dolgozni. A rajzokat ceruzával, minden egyéb írásbeli munkát kék vagy fekete színű tintával (golyóstollal) kell elkészíteni. A feladatlap előírhatja az írógép, számítógép használatát. A ki nem osztott feladatlapokat az írásbeli vizsga befejezéséig az igazgató az irodájában őrzi. Valamennyi vizsgatárgy egy-egy feladatlapját az érettségi vizsga jegyzőkönyvéhez kell csatolni.

(2) Az íróeszközökről és a segédeszközökről a vizsgázók gondoskodnak. A részletes vizsgakövetelmény és vizsgaleírás határozza meg, hogy melyek azok az eszközök, amelyekről az iskolának kell gondoskodnia. A segédeszközöket a vizsgázók egymás között nem cserélhetik.

(3) A vizsgázó az írásbeli válaszok kidolgozásának megkezdése előtt mindegyik átvett feladatlapon feltünteti a nevét, a vizsganap keltét, a vizsgatárgy megnevezését. Vázlatot, jegyzetet csak ezeken a lapokon lehet készíteni.

(4) Az írásbeli vizsga alatt a helyiséget csak indokolt esetben lehet elhagyni, s lehetőleg egyidejűleg csak egy vizsgázónak. A folyóson a felügyelő tanár gondoskodik arról, hogy a vizsgázók ne kerülhessenek kapcsolatba senkivel.

(5) A helyiséget elhagyó vizsgázó átadja vizsgadolgozatát a felügyelő tanárnak, aki a távozás és a visszaérkezés pontos idejét arra rávezeti.

(6) Az írásbeli munka befejezése után a vizsgázó a vizsgadolgozat üresen maradt részeit, valamint a piszkozatlapokat áthúzza, a megoldást tartalmazó vizsgadolgozatot az üres feladatlapokkal, a piszkozatot tartalmazó áthúzott lapokkal együtt belehelyezi a nevével ellátott borítékba, és nyitva átadja a felügyelő tanárnak. A felügyelő tanár – a vizsgázó jelenlétében – ellenőrzi, hogy a vizsgadolgozat üresen maradt részeit és a piszkozatlapokat a vizsgázó áthúzta-e. Ezt követően a vizsgázó jelenlétében leragasztja a borítékot. A felügyelő tanár a jegyzőkönyvben feljegyzi a befejezés időpontját, és aláírja. A vizsgázó a boríték lezárása után távozik a vizsga részére elkülönített épületrészből.

22. § (1) A felügyelő tanárok az írásbeli vizsgáról jegyzőkönyvet vezetnek. A jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell az ülésrendet és a vizsga menetével kapcsolatos eseményeket. A jegyzőkönyvet a felügyelő tanár az igazgató részére történő átadás előtt aláírja.

(2) Az igazgató az írásbeli vizsga folyamán vezetett jegyzőkönyveket, valamint a vizsgadolgozatokat tartalmazó borítékokat, az üres feladatlapokkal együtt a kidolgozási idő lejártával átveszi a felügyelő tanároktól. A jegyzőkönyveket aláírásával lezárja, és a vizsgairatokhoz mellékeli. Az igazgató a megoldásokat tartalmazó lezárt borítékokat – megszámlálva – elbírálásra átadja a szaktanárnak.

(3) A rendes érettségi vizsga első írásbeli vizsgarészének a megkezdését a vizsgázó utolsó középiskolai évfolyamon folytatott tanulmányainak befejezéséről kiállított bizonyítványba, továbbá – ha a vizsgázó abban a középiskolában tesz érettségi vizsgát, amellyel tanulói jogviszonyban áll – az iskolai törzslapra be kell jegyezni.

23. § (1) Ha a felügyelő tanár az írásbeli vizsgán szabálytalanságot észlel, elveszi a vizsgázó vizsgadolgozatát, rájírja, hogy milyen szabálytalanságot észlelt, továbbá az elvétel pontos idejét, aláírja és visszaadja a vizsgázónak, aki folytathatja az írásbeli vizsgát. A felügyelő tanár a folyóson lévő felügyelő tanár útján értesíti az igazgatót.

(2) Az igazgató az írásbeli vizsga befejezését követően haladéktalanul kivizsgálja a szabálytalanság elkövetésével kapcsolatos bejelentést. Megállapításait részletes jegyzőkönyvbe foglalja. A jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell a vizsgázó és a felügyelő tanár nyilatkozatát, továbbá minden olyan eseményt, amely lehetővé teszi a szabálytalanság elkövetésének kivizsgálását. A jegyzőkönyvet a felügyelő tanár, az iskola igazgatója és a vizsgázó írja alá. A vizsgázó külön véleményét a jegyzőkönyvre rávezetheti.

24. § (1) Ha a vizsgázó az írásbeli vizsgáról fel nem róható okból elkésik, távol marad, a megkezdett vizsgáról engedéllyel eltávozik mielőtt a válaszadást befejezné, az adott vizsgatárgyból pótló vizsgát tehet.

(2) Ha a vizsgázó az írásbeli vizsgáról felróható okból elkésik, távol marad, vagy a vizsgáról engedély nélkül eltávozik, az adott vizsgatárgyból javítóvizsgát tehet.

(3) E § alkalmazásában a vizsgázónak fel nem róható ok, minden olyan a vizsgán való részvételt gátló esemény, körülmény, amelynek bekövetkezése nem vezethető vissza a vizsgázó szándékos vagy gondatlan magatartására.

(4) Az első bekezdésben meghatározott esetben

a) az igazgató – ha ehhez a feltételek megteremthetőek – hozzájárulhat ahhoz, hogy az adott vizsganapon, vizsgaidőszakban a vizsgázó pótló vizsgát tegyen,

b) az engedélyben meg kell jelölni a hiányzó vizsgarész pótlásának formáját. Ha nincs lehetőség az adott vizsgaidőszakban írásbeli vizsga letételére, engedélyezhető az írásbeli vizsgarész szóbelivel történő kiváltása. Ebben az esetben a vizsgát a 37. § (3) bekezdése szerint kell megszervezni és minősíteni,

c) a vizsgázó kérésére a vizsga megszakításáig az írásbeli vizsgakérdésekre adott válaszokat értékelni kell,

a) ha az adott vizsgatárgyban nincs szóbeli vizsgarész, az igazgató a Hivatal, valamint a kormányhivatal egyidejű és azonnali értesítése mellett engedélyezheti, hogy a vizsgázó az adott vizsgatárgy helyett másik vizsgatárgyat válasszon. Amennyiben a vizsgázó új vizsgatárgyat választ, ám annak írásbeli vizsgája már lezajlott, az írásbeli vizsgát szóbeli vizsgával pótolhatja.

25. § (1) Az írásbeli vizsga vizsgadolgozatait a szaktanár kijavítja, a hibákat, tévedéseket a tanuló által használt tintától jól megkülönböztethető színű tintával megjelöli.

(2) A vizsgakérdésekre kidolgozott megoldásokat az útmutató alapján kell javítani és értékelni.

(3) Ha a szaktanár a vizsgadolgozatok javítása során arra a feltételezésre jut, hogy a vizsgázó meg nem engedett segédeszközt használt, segítséget vett igénybe, megállapítását rávezeti a feladatlapra, és értesíti az igazgatót.

(4) Az igazgató által megadott határidőre a szaktanár benyújtja a kijavított vizsgadolgozatokat az igazgatónak. A vizsgabizottság jegyzője a szaktanár által javasolt értékelést az osztályozó ívre rávezeti.

(5)

26. § (1) A szaktanár a kijavított vizsgadolgozatra rávezeti az általa javasolt pontszámot, a javítás időpontját, majd aláírásával látja el, és az igazgató által meghatározott időben a borítékokkal együtt átadja az igazgató részére.

(2) Az írásbeli vizsgakérdések megoldására adott szaktanári értékelést a szóbeli vizsga előtt nyilvánosságra kell hozni. A vizsgadolgozatot és az útmutatót a vizsgázó, a vizsgabizottság elnökéhez történő megküldés előtt, az iskola képviselőjének jelenlétében, az igazgató által meghatározott helyen és időben megtekintheti, azokról kézzel vagy elektronikus úton másolatot készíthet, és az értékelésre észrevételt tehet. Ha az iskolában a feltételek rendelkezésre állnak, a vizsgázó kérésére a saját vizsgadolgozatáról másolatot kell készíteni. A másolat elkészítésével kapcsolatos költségeket – az igazgató rendelkezése szerint – meg kell téríteni. A megtekintésre, a másolat készítésére egy munkanapot – nyolc órát – kell biztosítani. A vizsgázó észrevételeit a megtekintést követő első munkanap végéig – tizenhat óráig – adhatja le. Az észrevétel benyújtására nyitva álló határidő elmulasztása esetén egy napon belül lehet igazolási kérelmet előterjeszteni. Az igazolási kérelem benyújtási határideje jogvesztő. Észrevétel kizárólag az útmutatóban foglaltaktól eltérő javítás vagy az értékelés számszaki hibája esetében tehető. A vizsgázókat az írásbeli vizsga megkezdése előtt tájékoztatni kell arról, hogy hol és mikor tekinthetik meg az általuk elkészített vizsgadolgozatokat, és tehetnek észrevételt a szaktanár értékelésére.

(3) Az igazgató az írásbeli vizsga iratait vizsgatárgyak, valamint vizsgabizottságok szerint szétválogatja, és legalább hét nappal a szóbeli vizsga kezdő napja előtt – a (4) bekezdésben meghatározott kivétellel – megküldi a vizsgabizottság elnökének. Az iratokkal együtt megküldi a szóbeli vizsga tételeit is. Az igazgató a következő iratokat továbbítja a vizsgabizottság elnökének:

a) a vizsgázók által elkészített vizsgadolgozatokat és a javítási, értékelési útmutatókat,

b) az írásbeli vizsga folyamán felvett jegyzőkönyveket,

c) az írásbeli vizsgadolgozatok szaktanári értékelésére benyújtott vizsgázói észrevételeket,

a) a vizsgákra jelentkezőkről készített összesítő ívet,

e) a szaktanár által javasolt értékeléseket tartalmazó osztályozó ívet.

f)

(4) A vizsgabizottság elnökének kérésére az igazgató a (3) bekezdésben felsorolt dokumentumok vagy azok egy részének megküldése helyett megteremti annak feltételeit, hogy a vizsgabizottság elnöke a helyszínen tanulmányozhassa az érettségi vizsga dokumentumait.

A vizsgabizottság előzetes értekezlete

27. § (1) A szóbeli vizsga megkezdése előtt, legkésőbb a szóbeli vizsga napján a vizsgabizottság értekezletet tart, amelyen megállapítja az írásbeli vizsgakérdésekre adott válaszok minősítését, a szóbeli vizsga időbeosztását, a vizsgázók és a vizsgatárgyak sorrendjét, valamint az eredményhirdetés időpontját.

(2) Az igazgató gondoskodik arról, hogy a vizsgázók bizonyítványai, az iskolai törzslapok, a középiskola pedagógiai programja, a vizsgatárgyak követelményei a vizsgabizottság rendelkezésére álljanak.

(3) Ha az írásbeli vizsgakérdésekre adott megoldás szaktanári értékelésére a vizsgázó észrevételt nyújtott be, az igazgató gondoskodik arról, hogy az előzetes értekezleten helyettes szaktanár álljon rendelkezésre az észrevételben foglaltak elbírálására. Az észrevétel elbírálásában nem vehet részt az a szaktanár, aki a megoldást értékelte. Az észrevétel kivizsgálásával kapcsolatosan részletes jegyzőkönyvet kell felvenni, és a döntést indokolással ellátott határozatba kell foglalni.

(4) A vizsgabizottság elnöke kezdeményezi a szaktanár által javasolt értékelés módosítását, ha javítatlan hibát, téves javítást talált, vagy a szaktanár eltért a javítási útmutatótól. Az értékelés megváltoztatásáról a vizsgabizottság határozatot hoz.

(5) Az írásbeli vizsgakérdésekre adott megoldások minősítését rá kell vezetni az osztályozó ívre.

28. § (1) A vizsgabizottság elnöke az előzetes értekezleten szükség szerint ellenőrzi az érettségi vizsgára történő bocsátás jogszerűségét. Abban az esetben, ha a rendelkezésre álló iratok alapján kétséges, hogy a vizsgára bocsátás előfeltételei fennállnak, és az igazgató, valamint a vizsgázó meghallgatásával sem tisztázható egyértelműen a vizsgára bocsátás jogszerűsége, a vizsgabizottság elnökének tájékoztatnia kell a vizsgázót, hogy a vizsgát folytathatja, de amennyiben a vizsgára bocsátás előfeltételei nem valósultak meg, a miniszter az érettségi vizsgáját megsemmisítheti. A tájékoztatás megtörténtét a részletes jegyzőkönyvben rögzíteni kell.

(2) Ha a vizsgabizottság megállapítja, hogy a vizsgára bocsátás előfeltételei valamely vizsgatárgyból nem álltak fenn, megsemmisíti az addig elért eredményt, az adott vizsgatárgyat határozattal törli, és a 12. § (15) bekezdése szerint a vizsgázó rendes érettségi vizsgáját előrehozott érettségi vizsgára változtatja.

(3) A vizsgabizottság elnöke, ha a vizsgabizottság nem ért egyet az indítványával – az iratok megküldésével – a kormányhivatal, ha a vizsgabizottságot a kormányhivatal működteti, a Hivatal intézkedését kezdeményezheti.

(4) A vizsgabizottság elnöke, illetve a vizsgabizottság az eljárásáról részletes jegyzőkönyvet készít, melynek tartalmaznia kell az eljárás indokát, az alapjául szolgáló tényeket, az elhangzott nyilatkozatokat. A jegyzőkönyvet a vizsgabizottság elnöke és jegyzője, valamint az, akit meghallgattak, írja alá.

(5) A vizsgabizottság elnökének a (3) bekezdésben indított eljárása esetén tájékoztatnia kell a vizsgázót, hogy a vizsgát folytathatja, de amennyiben a vizsgára bocsátás előfeltételei nem valósultak meg a miniszter az érettségi vizsgáját megsemmisítheti. A tájékoztatás megtörténtét a részletes jegyzőkönyvben rögzíteni kell.

29. § (1) A vizsgabizottság az előzetes értekezleten – az ügy kivizsgálása után – dönt az írásbeli vizsgával kapcsolatos szabálytalanságról.

(2) A vizsgabizottság indokolt esetben meghallgatja a vizsgázót, a felügyelő tanárt, a szaktanárt, az érdekelt és más vizsgázókat. A szabálytalanság kivizsgálásával kapcsolatosan – minden esetben – részletes jegyzőkönyvet kell készíteni. A részletes jegyzőkönyvben rögzíteni kell minden olyan eseményt, tényt, amelyből megállapítható, hogy mi történt, továbbá az elhangzott nyilatkozatokat. A jegyzőkönyvet a vizsgabizottság elnöke és jegyzője, a vizsgázó, valamint akiket meghallgattak, írja alá.

(3) Ha a vizsgázó szabálytalanságot követett el, a vizsgabizottság a cselekmény súlyosságának mérlegelésével a következő döntést hozhatja:

a) a vizsgakérdésre adott megoldást részben vagy egészben érvénytelennek nyilvánítja, és az érvénytelen rész figyelmen kívül hagyásával értékeli a vizsgán nyújtott teljesítményt,

b) az adott vizsgatárgyból a vizsgázót javítóvizsgára utasítja,

c) a vizsgázót valamennyi vizsgatárgyból javítóvizsgára utasítja.

(4) A szabálytalansággal összefüggésben hozott döntést, annak indokait, valamint a döntés elleni jogorvoslati lehetőséget határozatba kell foglalni.

(5)

(6) Az előzetes értekezletről jegyzőkönyv készül. A jegyzőkönyv tartalmazza az értekezlet idejét és helyét, a jelenlévő és a hiányzó vizsgabizottsági tag nevét, a vizsgabizottság jegyzője nevét, továbbá a távolmaradás okát, az értekezlet során hozott minden döntést és annak indokolását, az értekezlet esetleges vitaanyagát, a kisebbségi véleményt.

Az egyes vizsgatárgyból tett emelt szintű írásbeli érettségi vizsgára vonatkozó külön szabályok

30. § (1) Ha a vizsgázó a vizsgatárgyból emelt szintű érettségi vizsgát tesz, a vizsgatárgyak központi vizsgakövetelmények alapján kiadott feladatlapjain elkészített vizsgadolgozatok javításáról, értékeléséről a kormányhivatal gondoskodik. Az emelt szintű érettségi vizsga írásbeli feladatlapjainak és útmutatóinak kidolgozásába be kell vonni az érdekelt felsőoktatási szakcsoportok képviselőjét. A közreműködés rendjét az érdekeltek közösen állapítják meg.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott esetben az írásbeli vizsgára vonatkozó rendelkezéseket a következő eltéréssel kell alkalmazni:

a) a vizsgázót külön, kizárólag az emelt szintű vizsgán résztvevőkből álló vizsgacsoportba kell beosztani,

b) a feladatlapokat a felügyelő tanár – a járási hivatal közreműködésével – veszi át a kormányhivatal megbízottjától, és viszi magával a vizsga helyszínére,

c) a vizsgázókat a vizsgacsoporton belül folyamatosan, az arab számokat alkalmazva sorszámmal kell ellátni, a csoport száma törve a vizsgázó sorszámával adja a vizsgázó azonosító jelét,

d) a vizsgázókról – vizsgatermenként – vizsgáztatási jegyzéket kell készíteni, a vizsgáztatási jegyzék tartalmazza a vizsga helyét, idejét, a vizsgatárgyat, a vizsgázó nevét, anyja nevét, születési idejét és azonosító jelét,

e) a felügyelő tanár az ültetést követően minden vizsgázó részére átad egy-egy borítékot, amelyen feltüntették az azonosító jelet, a vizsgatárgyat és a vizsga szintjét. A borítékon a vizsgázó nevét nem szabad feltüntetni. A vizsgázó az írásbeli válaszok kidolgozásának megkezdése előtt mindegyik átvett feladatlap minden oldalán, valamint a pótlapokon feltünteti az azonosító jelét. Vázlatot, jegyzetet csak ezeken a lapokon lehet készíteni,

f) az írásbeli munka befejezése után a felügyelő tanár – a vizsgázó jelenlétében – ellenőrzi, hogy a vizsgadolgozaton, a borítékon és a jegyzékben szereplő azonosító jelek megegyeznek-e, a felügyelő tanár a jegyzéken feljegyzi a befejezés időpontját, és aláírja a jegyzéket,

g) a vizsgázó a boríték lezárása után a jegyzék aláírásával igazolja, hogy az azonosító jelek egyeztetése megtörtént,

h) a kormányhivatal megbízottja a vizsgázók nevét és azonosító jelét tartalmazó jegyzéket a kidolgozási idő lejártával átveszi a felügyelő tanároktól,

i) a lezárt borítékot a kormányhivatal megbízottja és a felügyelő tanár aláírásával, valamint az iskola körbélyegzőjének lenyomatával hitelesíti, a kormányhivatal megbízottja a jegyzéket a vizsgahelyszínen való tárolás időtartama alatt köteles elzárni oly módon, hogy ahhoz illetéktelen személy ne férhessen hozzá,

j) a vizsgadolgozatokat tartalmazó borítékokat, valamint e bekezdés *i)* pontja szerint lezárt és hitelesített borítékban az emelt szintű vizsgacsoportok vizsgáztatási jegyzékeit, az írásbeli vizsgának a felügyelő tanár és a kormányhivatal megbízottja által aláírt jegyzőkönyvét, továbbá az esetleges szabálytalanságok kivizsgálásával kapcsolatosan a 23. § (2) bekezdése szerint elkészített jegyzőkönyveket a kormányhivatal által meghatározott időpontban át kell adni a kormányhivatalnak,

k) a vizsgadolgozatok kijavítása, értékelése a kormányhivatal által felkért szaktanár feladata,

l) a kormányhivatal a vizsgadolgozat kijavítása után a vizsgajegyzék alapján rávezeti a kijavított vizsgadolgozatra a vizsgázó nevét,

m) a kormányhivatal a kijavított vizsgadolgozatokat átadja a vizsgabizottságot működtető intézmény igazgatójának,

n) a vizsgadolgozatok megtekintésének napját a Hivatal határozza meg, és a kormányhivatal tájékoztatja a vizsgázót, hogy a vizsgadolgozatát hol és mikor tekintheti meg,

o) az igazgató a vizsgázónak a kijavított vizsgadolgozatra benyújtott észrevételét a vizsgadolgozattal együtt megküldi a kormányhivatalnak, amely az észrevétellel érintett feladatot egy olyan szaktanárral, aki a dolgozat értékelésében eddig nem vett részt az útmutató alapján újraértékelteti, a szaktanár megállapítja az általa javasolt pontszámot, amely a korábbiakban megállapított pontszámtól pozitív és negatív irányban is eltérhet, ezt követően a szaktanár értékelésének eredményét a kormányhivatal megküldi a vizsgabizottságot működtető intézmény igazgatójának,

p) az igazgató a kormányhivatal által megküldött vizsgadolgozatokat és a szaktanári értékeléseket továbbítja a vizsgabizottság elnökének.

(3) A vizsgabizottság az előzetes értekezleten tudomásul veszi a kormányhivatal által megküldött szaktanári értékeléseket, és rávezeti azokat az osztályozó ívre. A tájékoztató értekezleten a vizsgázókat tájékoztatni kell a szaktanári értékelésről.

(4) Az írásbeli vizsgán feltárt szabálytalanság esetén a vizsgadolgozatot javító szaktanárnak javaslatot kell tennie a minősítésre arra az esetre, ha a vizsgabizottság a szabálytalanságot megállapítja, és arra az esetre, ha megállapítja, hogy nem történt szabálytalanság; hasonló módon kell az értékelést elkészítenie, ha a javítás során következtet szabálytalanság elkövetésére. Ha a vizsgabizottságnak ki kell vizsgálnia az írásbeli vizsgán elkövetett szabálytalanságot, a szabálytalanság elkövetésével kapcsolatosan hozott döntésétől függően fogadja el a kormányhivatal által megküldött szaktanári értékelést.

(5) Amennyiben az írásbeli vizsga lebonyolítása során a vizsgázó szerint az e rendeletben és az adott vizsgatárgy részletes vizsgakövetelményében foglalt vizsgaszervezési technikai jellegű előírásokat megszegték, az írásbeli vizsga lezárását követő két órán belül az írásbeli vizsga helyszínén, a kormányhivatal megbízottjánál a kormányhivatalnak címzett írásbeli észrevételt tehet. A határidő jogvesztő, igazolásnak helye nincs. A kormányhivatal megbízottja a vizsgázónak az írásbeli vizsga lebonyolításával kapcsolatban benyújtott észrevételt továbbítja a kormányhivatalnak. A kormányhivatal az észrevételt öt munkanapon belül kivizsgálja, és a vizsgálati eredményt, valamint a vizsga további menetével kapcsolatban a szükséges intézkedésekre vonatkozó javaslatait megküldi a vizsgabizottságot működtető intézmény igazgatójának, aki – szükség esetén – megteszi a vizsga további menetével kapcsolatos intézkedéseket. A vizsgabizottságot működtető intézmény igazgatója a kormányhivatal vizsgálatának eredményéről, és a további intézkedés szükségességéről írásban értesíti a vizsgabizottságot.

A szóbeli vizsga menete

31. § (1) A kérdező tanár, a kormányhivatal által működtetett vizsgabizottság esetén a Hivatal az írásbeli vizsgák befejezését követően;

a) a központi követelményekre épülő vizsgatárgyakhoz a miniszter által kiadott vizsgakövetelmények, illetve a helyi tantervekben található témakörök,

b) az akkreditált vizsgatárgyakhoz a vizsgatárgy követelményei

alapján – a vizsgakérdéseket tartalmazó – tételsort állít össze. A tételsorról legalább egy másolati példányt is készíteni kell. Ha az érettségi vizsgát középiskolában szervezik, a tételek elkészítésénél alkalmazni lehet a helyi tantervben található követelményeket is. A kormányhivatal által működtetett vizsgabizottság esetén a Hivatal a tételsorokat elektronikus formában átadja a kormányhivatalnak.

(2) Az igazgató által megküldött tételsorokat a vizsgabizottság elnöke aláírásával jóváhagyja, megőrzi, és a vizsgabizottság előzetes értekezletén átadja a kérdező tanárnak.

(3) A helyi tanterv és az akkreditált vizsgatárgy követelményei alapján készített tétel csak attól a vizsgázótól kérhető számon, aki a középiskolával az érettségi vizsga idején tanulói jogviszonyban áll.

(4) A szóbeli vizsgára vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni a gyakorlati vizsgára, amennyiben a vizsgafeladatot egyszeri alkalommal kell bemutatni, előadni és ennek alapján kell a vizsgázó teljesítményét értékelni (pl. éneklés, tornagyakorlat). A gyakorlati vizsgáztatás során a vizsgázó felkészülési és feleltetési idejére a 35. § (2)–(3) bekezdésében meghatározottakat akkor kell alkalmazni, ha a vizsgatárgy általános követelményei vagy az akkreditált vizsgatárgy követelményei eltérően nem rendelkeznek.

(5) Ha a vizsgázó egy vizsgatárgy gyakorlati vizsgarészének teljesítésére – neki fel nem róható okból – képtelenné válik, az igazgató engedélyével, a Hivatal, valamint a kormányhivatal egyidejű és azonnali értesítése mellett az adott vizsgatárgy helyett másik vizsgatárgyat választhat, vagy a gyakorlati vizsgarészt szóbeli vizsgarésszel pótolhatja. Amennyiben a vizsgázó új vizsgatárgyat választ, ám annak írásbeli vizsgája már lezajlott, az írásbeli vizsgát szóbeli vizsgával pótolhatja. Ebben az esetben a vizsgát a 37. § (3) bekezdése szerint kell megszervezni és minősíteni.

32. §

33. § (1) A szóbeli vizsga megkezdése előtt a vizsgabizottság elnöke a jegyzőnek és a kérdező tanárnak átadja a vizsgázókról kiállított osztályozó ív egy-egy példányát.

(2) A szóbeli vizsga megkezdése előtt a vizsgabizottság elnöke tájékoztató értekezletet tart, amelyen ismerteti a vizsgázókkal a vizsgabizottság őket érintő döntéseit, az írásbeli vizsgán elért eredményeket, a szóbeli vizsgával kapcsolatos tudnivalókat, az érettségi vizsgát követő eredményhirdetés helyét és idejét, átadja a vizsgabizottság által hozott határozatokat, és ismerteti a vizsgabizottság döntése elleni jogorvoslat lehetőségét.

(3) A szóbeli vizsgán a vizsgabizottság tagjai közül egyidejűleg legalább háromnak – az elnöknek és a vizsgabizottság két tagjának – jelen kell lennie. A vizsgabizottság elnöke – a vizsga folytatása mellett – a vizsga helyiségét indokolt esetben, a szükséges ideig elhagyhatja, ha a háromtagú bizottság működése biztosított. Távollétében helyettesítését az általa kijelölt kérdező tanár látja el. Fel kell függeszteni a szóbeli vizsgát addig, ameddig a megfelelő számú bizottsági tag jelenléte nem biztosítható

34. § (1) A szóbeli vizsga – beleértve a tételhúzást is – reggel nyolc óra előtt nem kezdhető el, és legfeljebb tizennyolc óráig tarthat.

(2) A vizsgázónak legalább harminc perccel korábban meg kell jelennie a vizsga helyszínén, mint amely időpontban az a vizsgacsoport megkezdi a vizsgát, amelybe

beosztották.

(3)

35. § (1) A szóbeli vizsga nyilvánosságát a vizsgabizottság elnöke hivatalból vagy kérelemre korlátozhatja, illetve zárhatja ki. Ki kell zárni a nyilvánosságot, ha azt a vizsgázó érdeke indokolja. A vizsgabizottság munkájában közreműködők nem zárhatók ki a szóbeli vizsgáról. A nyilvánosság kizárásával kapcsolatos döntést a vizsga jegyzőkönyvében meg kell indokolni, és a vizsga helyszínén közzé kell tenni.

(2) Minden vizsgázónak – az idegen nyelv kivételével – vizsgatárgyanként harminc perc gondolkodási időt kell biztosítani a felkészülésre. A felkészülési idő alatt a vizsgázó jegyzetet készíthet, de gondolatait szabad előadásban kell elmondania.

(3) Egy-egy vizsgatárgyból a feleltetés időtartama – ha e szabályzat másképp nem rendelkezik – középszintű vizsga esetén tizenöt percnél több nem lehet.

(4) Az egyes vizsgatárgyak szóbeli vizsgáihoz szükséges segédeszközökről a kérdező tanár gondoskodik.

(5) A vizsgázók a vizsgateremben egymással nem beszélgethetnek, egymást nem segíthetik.

36. § (1) A szóbeli vizsgán a tételt a vizsgázó húzza, és kiválasztja a tétel kifejtéséhez szükséges segédeszközt. A tételben szereplő kérdések megoldásának sorrendjét – ha a részletes vizsgakövetelmények másként nem rendelkeznek – a vizsgázó határozza meg. A kihúzott tétel sorszámát rá kell vezetni az osztályozó ívre.

(2) A vizsgázó útbaigazítás és támogatás nélkül, önállóan felel, de ha elakad vagy súlyosan téved, a vizsgabizottság tagjaitól segítséget kaphat.

(3)

(4) A vizsgabizottság tagjai a tétellel kapcsolatosan a vizsgázónak kérdéseket tehetnek fel, ha meggyőződtek arról, hogy a vizsgázó a tétel kifejtését befejezte vagy a tétel kifejtésében elakadt, illetve súlyosan tévedett. A vizsgázó a tétel kifejtésében akkor szakítható félbe, ha súlyosan tévedett, vagy a rendelkezésre álló idő letelt.

(5) Ha a vizsgázó a húzott tétel anyagából teljes tájékozatlanságot árul el, azaz feleletének értékelése nem éri el a szóbeli vizsgarészre adható összes pontszám 12%-át, az elnök egy alkalommal póttételt húzat vele. Ez esetben a szóbeli minősítést a póttételre adott felelet alapján kell kialakítani úgy, hogy az elért pontszámot meg kell felezni és egész pontra fel kell kerekíteni, majd a százalékos minősítést és az osztályzatot ennek alapján kell kiszámítani.

(6) Ha vizsgázó a feleletet befejezte, a következő vizsgatárgyból történő tételhúzás előtt, szükség esetén a vizsgahelyiséget rövid időre elhagyhatja.

37. § (1) A 6. § (7) bekezdése alapján a vizsgázó kérelmére, az igazgató engedélye alapján

a) a 35. § (2) bekezdésben meghatározott időt legfeljebb húsz perccel meg kell növelni,

b) engedélyezni kell, hogy a szóbeli vizsgát írásban tegye le.

(2) Ha a vizsgázó a szóbeli vizsgát írásban teszi le, a vizsgatétel kihúzása után, külön helyiségben, felügyelő tanár mellett készíti el dolgozatát. A dolgozat elkészítésére középszintű vizsga esetén harminc percet, emelt szintű vizsga esetén negyven percet kell biztosítani. A dolgozatot a vizsgázó vagy a vizsgázó kérésére a kérdező tanár felolvassa.

(3) Ha a vizsgázónak a 6. § (7) bekezdése vagy az e rendelet 24. § (4) bekezdés *b)* pontja, illetve 31. § (5) bekezdései alapján engedélyezték, hogy az írásbeli vagy a gyakorlati vizsgarész helyett szóbeli vizsgát tegyen, és a vizsga írásbeli vagy gyakorlati és szóbeli vizsgarészekből áll, két vizsgatételt kell húznia és kifejtenie. A felkészüléshez és a tétel kifejtéséhez rendelkezésre álló időt tételenként kell számítani. A vizsgázó kérésére a második tétel kihúzása előtt legalább tíz perc pihenőidőt kell adni. A vizsgázó a pihenőidő alatt a vizsgatermet nem hagyhatja el. Amennyiben a vizsgázó a gyakorlati vizsgarészt szóbeli vizsgarésszel pótolja, a törzslapján, az érettségi bizonyítványában, tanúsítványában ezt a tényt – záradék formájában – fel kell tüntetni.

38. § (1) Ha a vizsgázó befejezte a tétel kifejtését, a kérdező tanár rávezeti az általa javasolt értékelést az osztályozó ívre.

(2) Azt követően, hogy a vizsganapon valamennyi vizsgázó befejezte a vizsgázást, előzetesen értékelni kell az azon a napon vizsgázók teljesítményét. A javasolt értékelést az elnök által vezetett osztályozó ívre kell ráírni.

39. § (1) Ha a szóbeli vizsgán a vizsgázó szabálytalanságot követ el (pl. társának segítséget nyújt, vagy társa segítségét veszi igénybe, meg nem engedett eszközt használ), vagy a vizsga rendjét zavarja, a vizsgabizottság elnöke figyelmezteti a vizsgázót, hogy a szóbeli vizsgát befejezheti ugyan, de ha szabálytalanság elkövetését, a vizsga rendjének megzavarását, a vizsgabizottság megállapítja, az elért eredményt megsemmisítheti. A figyelmeztetést a vizsga jegyzőkönyvében fel kell tüntetni.

(2) Az igazgató a szóbeli vizsga szünetében vagy a befejezését követően haladéktalanul részletes jegyzőkönyvet készít a szabálytalanság elkövetéséről. A jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell a meghallgatottak nyilatkozatát, minden olyan eseményt, körülményt, amely lehetővé teszi a szabálytalanság elkövetésének kivizsgálását. A jegyzőkönyvet vizsgabizottság elnöke és jegyzője, továbbá az, akit meghallgattak, írja alá. A vizsgázó külön véleményét a jegyzőkönyvre rávezetheti.

40. § (1) Ha a vizsgázó fel nem róható okból a szóbeli vizsgán nem jelenik meg, vagy a vizsga helyszínéről engedéllyel eltávozik, illetve a megkezdett vizsgát engedéllyel nem fejezi be, a szóbeli vizsgát – ha erre lehetőség van – az igazgató engedélyével az adott vizsganapon vagy az adott vizsgaidőszak másik vizsganapján megismételheti, illetve ha erre nincs mód, másik vizsgaidőszakban, pótló vizsgát tehet.

(2) Ha a vizsgázó a szóbeli vizsgáról felróható okból távol marad, vagy a vizsga helyszínéről engedély nélkül eltávozik, illetve a megkezdett vizsgát engedély nélkül nem fejezi be, azokból a vizsgatárgyakból, amelyekből nem tett szóbeli vizsgát, másik vizsgaidőszakban javítóvizsgát tehet.

(3) E § alkalmazásában a vizsgázónak fel nem róható ok, minden olyan, a vizsgán való részvételt gátló esemény, körülmény, amelynek bekövetkezése nem vezethető vissza a vizsgázó szándékos vagy gondatlan magatartására.

Az egyes vizsgatárgyból tett emelt szintű szóbeli érettségi vizsgára vonatkozó külön szabályok

40/A. § (1) Ha a vizsgázó emelt szintű érettségi vizsgát tesz, a 31–37. §-ban foglaltakat a következő eltéréssel kell alkalmazni:

a) a szóbeli tételeket a Hivatal készítteti el, és juttatja el a kormányhivatalhoz, amely átadja azokat a tantárgyi bizottságoknak,

b) egy-egy vizsgatárgyból a feleltetés időtartama – ha e szabályzat másképp nem rendelkezik – húsz percnél több nem lehet,

c)

a) a vizsgázó teljesítményét a tantárgyi bizottság mindhárom tagja egyéni értékelő lapon külön értékeli, majd az egyéni értékelések egyeztetése után közösen tesznek javaslatot a vizsgázó minősítésére,

e) a tantárgyi bizottság egyéni osztályozó ívet állít ki minden vizsgázóról, amelyet megküld a vizsgabizottság részére,

f) ha a vizsgázóval szemben annak gyanúja merült fel, hogy szabálytalanságot követett el, a tantárgyi bizottságnak javaslatot kell tenni a minősítésre arra az esetre, ha a vizsgabizottság a szabálytalanságot megállapítja, és arra az esetre, ha megállapítja, hogy nem történt szabálytalanság,

g) a tantárgyi bizottság döntéseit szótöbbséggel hozza.

(2) A vizsgabizottság a tantárgyi bizottság javaslatát tudomásul veszi. Ha a vizsgabizottságnak ki kell vizsgálnia a szóbeli vizsgán elkövetett szabálytalanságot, a szabálytalanság elkövetésével kapcsolatosan hozott döntésétől függően fogadja el a tantárgyi bizottság értékelését. A vizsgabizottság döntése meghozatalához kikérheti a tantárgyi bizottság elnökének véleményét.

(3) Az előzetes értekezleten meghozott döntéseket a vizsgázóval a tájékoztató értekezleten közölni kell.

Az érettségi vizsga befejezése

41. § (1) Az érettségi vizsga egyes vizsgatárgyaiból a vizsgázó teljesítményét, ha a vizsga

a) írásbeli és szóbeli vizsgarészekből áll 1–150,

b) csak írásbeli vizsgából áll 1–100,

c) csak szóbeli vizsgából áll 1–50

pontskálán egész számokkal kell értékelni.

(2) A vizsgázó teljesítményét a pontszámok százalékban és osztályzatban történő kifejezésével minősíteni kell. A teljesítmény százalékban történő kifejezésekor a számítást csak az egész szám megállapításáig lehet elvégezni, tizedesjegy nem állapítható meg. Ha a vizsgatárgy vizsgája több vizsgarészből áll, a vizsgázónak minden vizsgarészből legalább tizenkettő százalékot kell teljesítenie ahhoz, hogy a vizsgatárgyból a teljesített százalékérték alapján a (3)–(4) bekezdésben meghatározottak szerint

legalább elégséges osztályzatot kaphasson. Középszintű matematika vizsgatárgyból tett vizsga esetén, ha a tanuló írásbeli teljesítménye elérte a tizenkettő százalékot, de nem érte el a huszonöt százalékot, a vizsgatárgy részletes követelményeiben meghatározott módon szóbeli vizsgát tehet. Több vizsgarész esetén az egyes vizsgarészeken elérhető pontszámot az adott vizsgatárgy részletes vizsgakövetelménye határozza meg. Ha a vizsgázó a szóbeli vizsgát írásban tette le, teljesítményét a szóbeli vizsgarésznek megfelelően kell minősíteni. Ha a vizsgázó az írásbeli vizsga helyett szóbeli vizsgát tett, mindkét tétel kifejtését a szóbeli tételek értékelési szabályai szerint kell értékelni, majd a két tételre adott pontszámok összegét a szóbeli vizsgán elérhető pontszám kétszeresének százalékában kell kifejezni, és ez adja a vizsga százalékos minősítését. A vizsgázónak ebben az esetben mindkét szóbeli vizsgáján legalább tizenkettő százalékot kell teljesítenie ahhoz, hogy a vizsgatárgyból a teljesített százalékérték alapján a (3)–(4) bekezdésben meghatározottak szerint legalább elégséges osztályzatot kaphasson.

(3) Középszintű érettségi vizsga esetén az elérhető pontszámok százalékos teljesítésének osztályzatban történő kifejezése a következő:

a) 80–100% elérése esetén jeles (5),

b) 60–79% elérése esetén jó (4),

c) 40–59% elérése esetén közepes (3),

a) 25–39% elérése esetén elégséges (2),

e) 0–24% elérése esetén elégtelen (1).

(4) Emelt szintű érettségi vizsga esetén az elérhető pontszámok százalékos teljesítésének osztályzatban történő kifejezése a következő:

a) 60–100% elérése esetén jeles (5),

b) 47–59% elérése esetén jó (4),

c) 33–46% elérése esetén közepes (3),

a) 25–32% elérése esetén elégséges (2),

e) 0–24% elérése esetén elégtelen (1).

(5)

(6) A vizsgázónak az érettségi bizonyítvány megszerzéséhez a kötelező vizsgatárgyakból és még legalább egy választott vizsgatárgyból legalább elégséges osztályzatot kell elérnie. A vizsgázónak javító érettségi vizsgát kell tennie abból a kötelező vizsgatárgyból, amelyből nem szerzett legalább elégséges (2) osztályzatot.

(7) A kétszintű érettségi vizsga bevezetése előtt tett tantárgyi érettségi vizsga a kétszintű rendszerben középszinten tett érettségi vizsgának minősül, és az érdemjegyek a következő százalékos teljesítésnek felelnek meg:

a) jeles (5) 100%,

b) jó (4) 79%,

c) közepes (3) 59%,

a) elégséges (2) 39%.

(8) Pótló érettségi vizsga esetén az előzőleg sikeresen teljesített vizsgarészeket – amíg a vizsgakövetelmények az adott vizsgatárgyban nem változnak – nem kell megismételni.

42. § (1) A szóbeli érettségi vizsga befejezése után a vizsgabizottság záróértekezletet tart, amelyen megállapítja a vizsgázók szóbeli vizsgarészen nyújtott teljesítményének minősítését, valamint a teljes vizsga összesített minősítését (összpontszámát és annak százalékban történő kifejezését) és ennek alapján a vizsga végső osztályzatát.

(2) A záróértekezleten a vizsgabizottság megtárgyalja a szóbeli vizsgán elkövetett szabálytalanságot. A szabálytalanság elbírálására és a döntéshozatalra a vizsgaszabályzatnak az írásbeli vizsgán elkövetett szabálytalanság kivizsgálására vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni [29. § (2)–(4) bek.].

(3) Ha a vizsgázó a rendes érettségi vizsgán valamely vizsgatárgyból szintemelő vizsgát tett, a záróértekezleten megállapított eredmény ismeretében írásban nyilatkozik arról, hogy érettségi bizonyítványában melyik minősítés szerepeljen. Ha a vizsgázó a záróértekezlet időpontjában adott vizsgatárgyból több vizsgaeredménnyel rendelkezik, írásban nyilatkozik arról, hogy melyik az az egy vizsgaeredmény, amelynek az érettségi bizonyítványába való bejegyzését kéri. Az érettségi bizonyítványban nem szereplő vizsgaeredményekről a vizsgabizottságot működtető intézmény tanúsítványt állít ki.

43. § (1) A záróértekezletről jegyzőkönyvet kell készíteni.

(2) A záróértekezlet jegyzőkönyve tartalmazza:

a) az értekezlet helyét és idejét,

b) a jelenlévő, illetőleg a hiányzó bizottsági tagok, szaktanárok és kérdező tanárok nevét, a távolmaradás okát,

c) a vizsgabizottság döntéseit, a rövid indokolással és a szavazás eredményét,

a) azok nevét, akik javítóvizsgán megismételhetik, vagy pótló vizsgán folytathatják az érettségi vizsgát, a vizsgatárgy, vizsgarész, vizsgaszint megnevezésével, illetve azokét, akiket a vizsgáról kizártak, és a döntés okát,

e) a vizsgabizottság elnökének rövid értékelését,

j) a vizsgabizottság tagjainak hozzászólását, a kisebbségi véleményeket.

44. § (1) Az érettségi vizsga eredményét, a vizsgabizottság még nem ismertetett döntéseit a vizsgázók és a vizsgabizottság tagjai jelenlétében az elnök az eredményhirdető értekezleten ismerteti. Az eredmény kihirdetése nyilvános. A vizsgabizottság elnöke a vizsgaeredmények kihirdetése előtt röviden értékeli az érettségi vizsgát.

(2) Az eredményhirdető értekezleten ismertetett vizsgabizottsági döntések elleni jogorvoslatra rendelkezésre álló időt az értekezletet követő első munkanaptól kell számítani.

45. § (1) Érettségi bizonyítványt kell kiállítani annak, aki teljesítette az érettségi vizsga követelményeit. Az érettségi bizonyítványt, ha az érettségi vizsga követelményeit egy vizsgaidőszak alatt teljesíti a vizsgázó, az a vizsgabizottság adja ki, amelyiknél a vizsgát megkezdte, abban az esetben pedig, ha az érettségi vizsga követelményeit több vizsgaidőszakban teljesíti a vizsgázó, az, amelyiknél az érettségi vizsgát eredményesen befejezte.

(2) Az érettségi bizonyítvány, tanúsítvány tartalmazza a vizsgázó természetes személyazonosító adatait, a vizsga törzslapjának számát, a kiállításának keltét, továbbá a vizsgabizottság körbélyegzőjének lenyomatát, a vizsgabizottság elnökének és az igazgatónak az aláírását.

(3) Az érettségi bizonyítványban, tanúsítványban fel kell tüntetni,

a) hogy a vizsgatárgy központi vizsgakövetelményekre vagy akkreditált vizsgakövetelményekre épül,

b) a vizsgatárgyak szintjét, százalékos teljesítését, osztályzatát.

(4) A vizsgázó érettségi bizonyítványa, tanúsítványa, ha idegen nyelvből, illetve a nyelvoktató kisebbségi oktatásban nemzetiségi nyelvből emelt szintű érettségi vizsgát tett, és sikeresen teljesítette az érettségi vizsga írásbeli és szóbeli vizsgáit, azoknak minden vizsgarészét a részletes követelményekben meghatározott módon,

a) ha legalább 60%-ot ért el, középfokú (B2) komplex típusú,

b) 40–59% elérése esetén alapfokú (B1) komplex típusú,

államilag elismert nyelvvizsga-bizonyítvánnyal egyenértékű okiratnak minősül.

(5) Ha a vizsgázó az idegen nyelvből az emelt szintű érettségi vizsgát a 6. § (7) bekezdésében meghatározott jogával élve tette le, és megfelel a (4) bekezdés *a)*, *b)* pontjában foglalt további feltételeknek

a) ha teljesítette a szóbeli vizsga részeit, valamint élő idegen nyelvből a hallott szöveg értése vizsgarészt, érettségi bizonyítványa, tanúsítványa a megfelelő fokozatú szóbeli típusú, államilag elismert nyelvvizsga-bizonyítvánnyal egyenértékű okiratnak minősül,

b) ha teljesítette élő idegen nyelvből az olvasott szöveg értése, az íráskészség és a nyelvhelyesség vizsgarészeket, illetve latin nyelvből az írásbeli vizsgarészt, érettségi bizonyítványa, tanúsítványa a megfelelő fokozatú írásbeli típusú, államilag elismert nyelvvizsga-bizonyítvánnyal egyenértékű okiratnak minősül.

A vizsga iratai, az iratkezelés

46. § (1) Az érettségi vizsgával kapcsolatos iratokat, ha e szabályzat másképp nem rendelkezik két példányban

a) a vizsgabizottság működési ideje előtt és után az igazgató készíti el és írja alá,

b) a vizsgabizottság működési ideje alatt a vizsgabizottság jegyzője készíti el, és a vizsgabizottság jegyzője, elnöke és az igazgató írja alá.

(2) A vizsgabizottság üléseiről és értekezleteiről a jegyzőkönyvet az ülés, illetve az értekezlet napján, a záróértekezlet jegyzőkönyvét legfeljebb a záróértekezletet követő harmadik munkanap végéig el kell készíteni. A jegyzőkönyveket a vizsgabizottság tagjai, a vizsgabizottság jegyzője és az igazgató írja alá.

(3) Ha a vizsgaszabályzatban foglaltak szerint a vizsgabizottság döntését határozatba kell foglalni, a határozat egy példányát a vizsga jegyzőkönyvéhez kell csatolni. A határozatot az igazgató és a vizsgabizottság elnöke írja alá.

(4) Az érettségi vizsga jegyzőkönyvének, határozatának egy-egy példányát – időbeli sorrendben – össze kell kapcsolni. A jegyzőkönyvhöz csatolni kell a törzslapokat, az osztályozó ívet és az érettségi vizsga eredményeiről összeállított kimutatást (a továbbiakban: jegyzőkönyv és csatolt iratok).

(5) A tantárgyi bizottság ülésein jegyzőkönyvet kell készíteni, amelyet a bizottság mind a három tagjának alá kell írnia. A jegyzőkönyv készítésére a (2)–(3) bekezdésben foglaltakat kell alkalmazni.

47. § (1) A vizsgázókkal kapcsolatos adatokat a törzslap tartalmazza. A törzslap két részből áll, a vizsgázókról külön-külön kiállított egyéni lapokból (belív) és a vizsgabizottság adatait tartalmazó borítóból (külív).

(2) A törzslap mindkét részét a kétszintű érettségi vizsga adminisztrációs rendszerében kell előkészíteni az írásbeli vizsga megkezdése előtt. A törzslapot a vizsgabizottság döntését követően, a vizsga minden szükséges adatának és záradékának elektronikus rögzítése után a kétszintű érettségi vizsga adminisztrációs rendszere készíti el elektronikus és kinyomtatható formában. A kétszintű érettségi vizsga adminisztrációs rendszerének lezárását követően a törzslapot csak kézzel, jól olvashatóan, nyomtatott betűvel, nem fakuló tintával lehet kitölteni és javítani.

(3) A törzslap tartalmazza a vizsgázó természetes személyazonosító adatait, annak az iskolának a nevét, amelyben a középiskolában folytatott tanulmányait befejezte, a befejezés tanévének feltüntetésével, a vizsgabizottságot működtető intézmény nevét, címét, OM azonosítóját, a vizsgatárgyakat, azok értékelését és minősítését a szükséges záradékokkal, a vizsga nyelvét (ha az nem a magyar nyelv), a vizsgaeredményt tartalmazó bizonyítvány vagy tanúsítvány sorszámát.

(4) A borítót vizsgabizottságonként kell elkészíteni. A borító tartalmazza a vizsgabizottságot működtető intézmény nevét és címét, a vizsgabizottság nevét, a vizsgabizottság tagjainak és az igazgatónak a nevét, valamint a vizsgabizottsághoz beosztott vizsgázók törzslapjainak számát.

(5) A kétszintű érettségi vizsga adminisztrációs rendszerébe az adatokat csak eredeti okmányok alapján szabad bejegyezni.

(6) A törzslapon – megfelelő záradék alkalmazásával – fel kell tüntetni a vizsgabizottság határozatait. A záradékokat a vizsgabizottság elnöke és jegyzője írja alá.

(7) A törzslapon csak a vizsgaszabályzatban megjelölt módon szabad javítani. A téves, hibás bejegyzést egyszer át kell húzni, és a helyes bejegyzést e mellé vagy e fölé kell írni. A javított oldalt a vizsgabizottság elnöke és a vizsgabizottság jegyzője – megfelelő záradék alkalmazása után – aláírja. Az aláírások mellett szerepelnie kell a vizsgabizottság körbélyegzője lenyomatának.

(8) A borítót a vizsgabizottság elnöke és tagjai, a vizsgabizottság jegyzője és az igazgató írja alá.

(9) Az érettségi vizsga törzslapjának lapjait vizsgabizottságonként a borítóval együtt össze kell fűzni oly módon, hogy az egyes lapokat ne lehessen eltávolítani vagy kicserélni.

48. § (1) Azok részére, akik vendégtanulóként tettek érettségi vizsgát, illetőleg akik pótló vizsgát tehetnek, vagy akiknek javítóvizsgát kell tenniük, valamint akik előrehozott vizsgát tettek, az érettségi vizsga eredményének kihirdetésekor a vizsgabizottság elnöke törzslapkivonatot ad át. Azok részére, akik pótló vizsgát tehetnek, a törzslapkivonathoz csatolni kell a már teljesített vizsgarészekről készült osztályozó ívet is. Az igazgató törzslapkivonatot állít ki és ad át annak is, aki a törzslapkivonatot elvesztette. A törzslapkivonat kiállításáért – kivéve, ha a vizsga a külön jogszabályban foglaltak szerint ingyenes – a kiállítás napján érvényes kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) tíz százalékának megfelelő díjat kell befizetni a vizsgabizottságot működtető intézmény részére. Törzslapkivonatot kell adni akkor is, ha a vizsgázó egyes vizsgatárgyból nem az előtt a vizsgabizottság előtt tesz vizsgát, amelyik előtt az érettségi vizsgát megkezdte. Az előrehozott érettségi vizsgáról kiállított törzslapkivonat másolatát – ha az érettségi vizsgát nem abban a középiskolában tették le, amellyel a vizsgázó tanulói jogviszonyban áll – meg kell küldeni az érintett iskola igazgatójának.

(2) A törzslapkivonatot az érettségi törzslappal egyezően kell kiállítani. A törzslapkivonatot a vizsgabizottság elnöke, valamint az igazgató írja alá, és a vizsgabizottság körbélyegzőjének lenyomatával kell ellátni.

(3) A rendes érettségi vizsga törzslapjára az előrehozott érettségi vizsga eredményét, a vendégtanulóként tett vizsgák eredményét a kapcsolódó záradékokkal együtt a törzslapkivonattal egyezően rá kell vezetni, és a törzslapkivonatot csatolni kell a törzslapnak a tanulóra vonatkozó részéhez.

(4) Az érettségi bizonyítvány megszerzése után letett kiegészítő, szintemelő és ismétlő vizsgákról, valamint a 12. § (16) bekezdésében szabályozott előrehozott érettségi vizsgákról a vizsgabizottság tanúsítványt állít ki, és átadja vagy a záróértekezletet követő nyolc napon belül postai úton megküldi azt a vizsgázónak.

(5)

49. § (1) Az írásbeli vizsga megkezdése előtt vizsgabizottságonként legalább három példányban osztályozó ívet kell készíteni. Az osztályozó ívnek tartalmaznia kell a vizsgabizottság nevét és címét, a vizsgázók nevét, törzslapjának számát, továbbá vizsgatárgyanként, azon belül vizsgarészenként a vizsgázó teljesítményének értékelését és minősítését.

(2) Ha a vizsgázó egyes vizsgatárgyakból emelt szinten tesz érettségi vizsgát, a tantárgyi bizottság egyéni osztályozó ívet készít, amelyet a kormányhivatal küld meg a vizsgabizottságnak.

(3) A záróértekezlet után vizsgabizottságonként két példányban jelentést kell készíteni a vizsgaeredményekről. A jelentésekben fel kell tüntetni a vizsgára jelentkezők, a megjelentek, a vizsgát sikeresen befejezők, a javítóvizsgára utasított és a pótló vizsgára kényszerülők számát, vizsgatárgyanként és vizsgaszintenként összesítve az osztályzatokat.

50. § (1) Az érettségi bizonyítványt, tanúsítványt az érettségi törzslap alapján – a bizonyítvány-, illetve tanúsítvány-nyomtatvány felhasználásával – a jegyző állítja ki, olvasható, nyomtatott betűkkel, nem fakuló tintával. A kiállított érettségi bizonyítványt, tanúsítványt legkésőbb a záróértekezletet követő első munkanapon át kell adni a vizsgázóknak.

(2) Az érettségi bizonyítványba, tanúsítványba beírt adatoknak a megfelelő törzslapi adatokkal szó szerint egyezniük kell. Az érettségi bizonyítványon, tanúsítványon fel kell tüntetni a vizsgabizottságot működtető intézmény OM azonosítóját, kivéve, ha a vizsgabizottságot a kormányhivatal működteti. Erről az igazgatónak az érettségi bizonyítvány, tanúsítvány aláírása előtt meg kell győződnie.

(3) Az érettségi bizonyítvány rovatainak kitöltésekor a vizsgatárgyak felesleges rovatait egy-egy vízszintes vonallal érvényteleníteni kell.

(4) Az érettségi bizonyítványban, tanúsítványban törölni, helyesbíteni vagy javítani nem szabad. Az elrontott tanúsítvány-nyomtatványra, illetve az elrontott bizonyítvány-nyomtatvány minden oldalára rá kell írni tintával, nyomtatott nagy betűkkel az „ELRONTOTT” kifejezést, és vastagon át kell húzni tintával.

(5)

(6) Ha jogorvoslati eljárásban a Hivatal, vagy a kormányhivatal döntését a bíróság utóbb megváltoztatja, a bíróság döntésének megfelelő érettségi bizonyítványt, tanúsítványt, törzslapkivonatot – az eredeti érettségi bizonyítvány, tanúsítvány, törzslapkivonat bevonása és érvénytelenítése után, a Hivatal, valamint a kormányhivatal egyidejű tájékoztatásával – a vizsgabizottságot működtető intézmény igazgatója állítja ki, írja alá, és látja el a vizsgabizottságot működtető intézmény körbélyegzőjének lenyomatával.

(7) A kiadott érettségi bizonyítványokról, tanúsítványokról, valamint az előrehozott vizsgák és a rendes érettségi vizsga előtt letett szintemelő vizsgák minősítéseiről a vizsgabizottság jegyzője jelentést készít, amelyet – az érettségi vizsga eredményének kihirdetését követő 5 munkanapon belül – elektronikus úton és nyomtatott formában hitelesítve, vagy elektronikus úton és elektronikusan hitelesítve megküld a Hivatalnak. A jelentésben a vizsgabizottságot működtető intézmény nevét, címét, OM azonosítóját, a vizsgázó természetes személyazonosító adatait, tanulói azonosítóját, és vizsgatárgyanként a vizsga szintjét, az elért százalékos eredményt és az osztályzatot, valamint a törzslap számát, az érettségi bizonyítvány, illetve tanúsítvány sorszámát és a vizsga időpontját kell feltüntetni. A tanúsítványokról készített jelentésben fel kell tüntetni az érettségi bizonyítvány sorszámát is. A jelentést az igazgató írja alá. A Hivatal a kiadott érettségi bizonyítványokról és tanúsítványokról, valamint az előrehozott vizsgák és a rendes érettségi vizsga előtt letett szintemelő vizsgák minősítéseiről évenként és ezen belül vizsgaidőszakonként központi nyilvántartást vezet.

51. § (1) Az elveszett, megsemmisült érettségi bizonyítványról, tanúsítványról másodlatot lehet kiállítani, a törzslap alapján. A másodlatban mindazokat az adatokat fel kell tüntetni, amelyek az érettségi bizonyítványban szerepeltek. A másodlatot a kiállításra jogosult intézmény vezetője írja alá, és látja el az intézmény körbélyegzőjének lenyomatával. Ha törzslap hiányában másodlat nem állítható ki, a középiskolai bizonyítványban szereplő záradék alapján a vizsgabizottságot működtető intézmény – kérelemre – igazolást állít ki arról, hogy az érettségi vizsgát sikeresen letették, és az érettségi bizonyítványt kiállították.

(2) A Hivatal az érettségi bizonyítványok kiadásáról készített központi nyilvántartás alapján – kérelemre – igazolványt állít ki arról, hogy az érettségi vizsgát sikeresen letették, és az érettségi bizonyítványt kiállították. Az igazolványért – a (3) bekezdésben meghatározott kivétellel – a kiállítás napján érvényes kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) húsz százalékának megfelelő díjat kell befizetni az Országos Közoktatási Intézet számlájára.

(3) A (1)–(2) bekezdésben szabályozott okiratokat

a) a bizonyítvány tulajdonosának kérésére,

b) továbbá az Nkt. 41. § (5) bekezdésében felsoroltak megkeresésére

lehet kiállítani. A *b)* pont alapján kiállított bizonyítvány kiállítása ingyenes.

(4) A (2) bekezdésben szabályozott eljárás során megállapítható díj esetében alkalmazni kell az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 33. §-át, 81. §-át és 88. §-át.

52. § (1) Az érettségi vizsga iratainak első példányát a vizsgabizottságot működtető intézményben kell irattárba helyezni, az érettségi vizsga eredményének kihirdetését követő harminc napon belül.

(2) Az iratokat az intézmény többi irataitól elkülönítve kell tárolni és kezelni. Az iratkezelésre az e rendeletben nem szabályozott kérdésekben a nevelési-oktatási intézmények iratkezelésére vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.

(3) Az iratokat vizsgabizottságonként kell megőrizni.

(4) Az iratok – az (5)–(6) bekezdésben meghatározott kivétellel – őrzési ideje tíz év.

(5) Tíz év eltelte után az iratokból a törzslapokat külön kell választani. A törzslapok nem selejtezhetők.

(6) Az írásbeli vizsgadolgozatok őrzési ideje egy év. Az őrzési idő eltelte után – harminc napon belül, kérelemre – a vizsgadolgozatok átadhatók annak, aki írta.

(7) Az érettségi vizsga időszakának utolsó napjától számítva az igazgató

a) tizenöt napon belül a jegyzőkönyv és a törzslap egy példányát a kormányhivatalnak, a kormányhivatal által működtetett vizsgabizottság esetén a Hivatalnak,

b) harminc napon belül az érettségi vizsga eredményéről készült kimutatást a fenntartónak, az illetékes kisebbségi önkormányzatnak

megküldi.

(8) A tantárgyi bizottság üléseiről készített jegyzőkönyveket a kormányhivatalnál, a kormányhivatal által működtetett vizsgabizottság esetén a Hivatalban. kell megőrizni, a többi iratoktól elkülönítve. Az őrzési idő tíz év.

VEGYES ÉS ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

A nemzetiségi nyelvű és a két tanítási nyelvű érettségi vizsgára vonatkozó külön rendelkezések

53. § (1) Ha a középiskola (iskolai tagozat, osztály) részt vesz a nemzetiségi oktatásban a Nemzeti, etnikai kisebbség iskolai oktatásának irányelve határozza meg, hogy mely és hány tantárgy oktatása folyik a nemzeti, etnikai kisebbség nyelvén és a tanulónak hány tantárgyat kell ezen a nyelven tanulnia.

(2) Ha a középiskola (iskolai tagozat, osztály) részt vesz a nemzetiségi oktatásban és az oktatás két nyelven (a nemzetiségi nyelven és magyarul) vagy kizárólag a nemzetiségi nyelven folyik az érettségi vizsgán

a) az anyanyelv (nemzetiségi nyelv) és irodalom mellett, a nemzetiségi nyelven tanult tantárgyak közül legalább kettőből az érettségi vizsgát a nemzetiségi nyelven kell tejesíteni,

b) a vizsgázó más vizsgatárgyakhoz kapcsolódóan vagy önálló választható vizsgatárgy keretében a népismeret körébe tartozó ismeretekből is számot ad tudásáról,

c) a nemzetiségi nyelven folyó írásbeli vizsga ideje az írásbeli vizsga minden – időben elkülönülő – összetevője esetében huszonöt százalékkal megnövelhető,

a) a nemzetiségi nyelven folyó írásbeli vizsgán kétnyelvű szótár használható,

e) a nemzetiségi nyelven tanult vizsgatárgyakból a szóbeli vizsgán a felkészülés harminc percig tarthat,

f) a vizsgabizottság elnöke az lehet, aki az adott nyelv oktatására jogosító, egyetemi szintű tanári szakképzettséggel vagy az adott nyelven folyó nevelő és oktató munkához a pedagógus-munkakör betöltéséhez szükséges egyetemen szerzett végzettséggel és szakképzettséggel rendelkezik.

(3) Ha a középiskolában (iskolai tagozaton, osztályban) az oktatás a magyar nyelv mellett másik tannyelven (a továbbiakban: célnyelven) is folyik, (a továbbiakban: két tanítási nyelv) a Két tanítási nyelvű iskolai oktatás irányelve határozza meg, hogy mely és hány tantárgy oktatása folyik célnyelven.

(4) A két tanítási nyelvű érettségi vizsgán

a) a kötelező idegen nyelv vizsgatárgy a célnyelv,

b) a célnyelven tanult vizsgatárgyak közül legalább kettőből – annak valamennyi tételéből – célnyelven kell vizsgázni,

c) a célnyelven folyó írásbeli vizsga ideje az írásbeli vizsga minden – időben elkülönülő összetevője esetében – huszonöt százalékkal megnövelhető,

a) a célnyelven folyó írásbeli vizsgán kétnyelvű szótár használható,

e) a célnyelven tanult vizsgatárgyakból a szóbeli vizsgán a felkészülés harminc percig tarthat,

f) a vizsgabizottság elnöke az lehet, aki a célnyelv oktatására jogosító egyetemen szerzett pedagógus végzettséggel és szakképzettséggel vagy az adott nyelven folyó nevelő és oktató munkához a pedagógus-munkakör betöltéséhez szükséges egyetemen szerzett végzettséggel és szakképzettséggel rendelkezik.

(5)

(6) Ha a vizsgázó az (1) vagy a (3) bekezdésben meghatározott középiskolában (tagozaton, osztályban) folytatja tanulmányait, tanulói jogviszonyának fennállása alatt a (2), illetve a (4) bekezdésben meghatározottak szerint, tanulói jogviszonyának megszűnését követően – választása szerint – az általános szabályok vagy e §-ban foglaltak szerint tehet érettségi vizsgát.

(7) Az 53. § (1), illetve (3) bekezdés szerinti iskolában nemzetiségi nyelven, illetőleg célnyelven tehet érettségi vizsgát az is, aki nem vett részt az adott nyelven folyó oktatásban.

(8) A nemzetiségi nyelven vagy célnyelven teljesített emelt szintű szóbeli vizsgatárgyi érettségi vizsgán a vizsgatárgyi bizottsági tag megbízása során a Hivatal a képesítési követelmények és a bizottság létszáma tekintetében eltérhet e rendelet 17/A. § (2) bekezdésében meghatározott feltételektől.

(9) A két tanítási nyelvű, valamint a nemzetiségi oktatásban részt vevő iskola tanulójának a történelem vizsgatárgy célnyelven, nemzetiségi nyelven folyó írásbeli érettségi vizsgáján a forrásszövegeket magyar nyelven is rendelkezésére kell bocsátani.

54. § (1) A vizsgázó érettségi bizonyítványa,

a) ha a vizsgázó nemzetiségi nyelv és irodalom vizsgatárgyból emelt szinten legalább 60%-ot ért el, és sikeresen teljesítette az érettségi vizsga írásbeli és szóbeli vizsgáit, azoknak minden vizsgarészét a részletes követelményekben meghatározott módon, továbbá

b) nemzetiségi nyelven legalább még két vizsgatárgyból sikeres, legalább középszintű vizsgát tett, felsőfokú (C1) komplex típusú államilag elismert nyelvvizsga-bizonyítvánnyal egyenértékű okiratnak minősül.

(2) A vizsgázó érettségi bizonyítványa,

a) ha a vizsgázó nemzetiségi nyelv és irodalom vizsgatárgyból emelt szinten 25–59%-ot vagy középszinten legalább 80%-ot ért el, és sikeresen teljesítette az érettségi vizsga írásbeli és szóbeli vizsgáit, azoknak minden vizsgarészét a részletes követelményekben meghatározott módon, továbbá

b) nemzetiségi nyelven legalább még két vizsgatárgyból sikeres, legalább középszintű vizsgát tett, középfokú (B2) komplex típusú államilag elismert nyelvvizsga-bizonyítvánnyal egyenértékű okiratnak minősül.

(3) A vizsgázó érettségi bizonyítványa,

a) ha a vizsgázó nemzetiségi nyelv és irodalom vizsgatárgyból középszinten legalább 60%-ot ért el, és sikeresen teljesítette az érettségi vizsga írásbeli és szóbeli vizsgáit, azoknak minden vizsgarészét a részletes követelményekben meghatározott módon, továbbá

b) nemzetiségi nyelven legalább még két vizsgatárgyból sikeres, legalább középszintű vizsgát tett alapfokú (B1) komplex típusú államilag elismert nyelvvizsga-

bizonyítvánnyal egyenértékű okiratnak minősül.

(4) A vizsgázó érettségi bizonyítványa, ha a vizsgázó célnyelvből sikeresen teljesítette emelt szinten az érettségi vizsga írásbeli és szóbeli vizsgáit, azoknak minden vizsgarészét a részletes követelményekben meghatározott módon, továbbá

a) legalább 60%-ot ért el, és

b) a másik két vizsgatárgyból célnyelven, sikeres, legalább középszintű, vizsgát tett,

felsőfokú (C1) komplex típusú államilag elismert nyelvvizsga-bizonyítvánnyal egyenértékű okiratnak minősül.

(5) Amennyiben a vizsgázó célnyelvből az emelt szintű vizsgát a 6. § (7) bekezdésében meghatározott jogával élve tette le, és megfelel a (4) bekezdésben foglalt feltételeknek,

a) ha teljesítette a szóbeli és a hallott szöveg értése vizsgarészeket, érettségi bizonyítványa felsőfokú (C1) szóbeli típusú államilag elismert nyelvvizsga-bizonyítvánnyal egyenértékű okiratnak minősül,

b) ha teljesítette az olvasott szöveg értése, az íráskészség és a nyelvhelyesség vizsgarészeket, érettségi bizonyítványa felsőfokú (C1) írásbeli típusú államilag elismert nyelvvizsga-bizonyítvánnyal egyenértékű okiratnak minősül.

(6) Ha a vizsgázó nem az (1)–(5) bekezdésben meghatározottak szerint tesz érettségi vizsgát, a 45. § (4) bekezdésében foglaltakat kell alkalmazni.

55. § Az 53. § (2)–(4) bekezdése szerint szervezett érettségi vizsgán a nemzetiségi nyelven, illetve a célnyelven és magyar nyelven kell elkészíteni és kiállítani

a) a feladatlapokat és az útmutatókat,

b) a törzslapot és a törzslapkivonatot,

c) az érettségi bizonyítványt,

a) a tanúsítványt.

A külföldön szerzett
érettségi bizonyítványokra vonatkozó rendelkezések

56. § Ha a külföldi oktatási intézményben szerzett és a Magyar Köztársaságban nemzetközi szerződéssel egyenértékűnek el nem ismert bizonyítvány középiskolai érettségi bizonyítványként történő elismerése – a külföldi bizonyítványok és oklevelek elismeréséről szóló 2001. évi C. törvény (a továbbiakban: elismerési törvény) 13. §-a alapján – nem lehetséges, a bizonyítvány tulajdonosa az elismerési törvény 62. §-a alapján kérheti a középiskolától a külföldön folytatott tanulmányok beszámítását. Az iskola igazgatója az elismerési törvény 62. §-a alapján lefolytatott eljárás keretében dönt arról, hogy a bizonyítvány tulajdonosa – a külföldön folytatott tanulmányok beszámítása alapján – befejezte-e a középiskolai tanulmányait, és érettségi vizsgára bocsátható. Ha az iskola igazgatója megállapítja, hogy a bizonyítvány tulajdonosa a középiskolai tanulmányait befejezte, és érettségi vizsgát tehet, ezt a tényt záradék formájában a külföldön kiállított bizonyítvány fordítására rávezeti. A záradékot iktatószámmal, az iskola bélyegzőjének lenyomatával és az igazgató aláírásával kell ellátni. A záradékkal ellátott bizonyítvány másolatát – a bizonyítványokra vonatkozó rendelkezések szerint – az iskola irattárában el kell helyezni. A záradékkal ellátott bizonyítvány tulajdonosa az e rendeletben meghatározottak szerint jelentkezhet érettségi vizsgára.

Átmeneti és vegyes rendelkezések

56/A. § (1) Nemzetközi érettségi bizonyítványt az a középiskola állíthat ki, amelyik rendelkezik a Nemzetközi Érettségi Szervezet (International Baccalaureate Organisation) hozzájárulásával. A nemzetközi érettségi vizsgát a Nemzetközi Érettségi Szervezet által meghatározott eljárás szerint kell lefolytatni. A nemzetközi érettségi bizonyítvány tulajdonosát megilletik mindazok a jogok, amelyek a magyar érettségi bizonyítvánnyal rendelkezőket.

(2) Nem magyar érettségi bizonyítványt a középiskola nemzetközi szerződés alapján állíthat ki.

(3) A Magyarországon kiadott nemzetközi érettségi bizonyítvány, valamint államközi megállapodás alapján Magyarországon működő külföldi vagy külföldi rendszerű iskola által kiállított érettségi bizonyítvány eredményei alapján – a miniszter egyedi határozata szerint – az iskola magyar érettségi bizonyítványt is kiállíthat.

(4)

57. § (1) Az igazgató vagy a vizsgabizottság elnöke az érettségi vizsga törvényes megtartását veszélyeztető eseményről értesíti a kormányhivatal közreműködésével, a kormányhivatal által működtetett vizsgabizottság esetén közvetlenül a Hivatalt, akinek az intézkedéséig a vizsga nem kezdhető meg, illetve nem folytatható. A Hivatal indokolt esetben megkeresi a minisztert az Nkt. 78. § (1) bekezdés *b)* pontjában illetve e szabályzat 58. §-ában szabályozott intézkedés kezdeményezése céljából.

(2) A Hivatal az érettségi vizsga törvényes lefolytatásának biztosítása céljából a következő intézkedéseket hozhatja:

a) új feladatlapokat, szóbeli tételeket igényel, illetve készíttet,

b) érettségi biztost küld a vizsga törvényes lefolytatásának ellenőrzésére,

c) az érettségi biztos jelentése alapján az (1) bekezdésben meghatározottak szerint jár el.

(3) A 17. § (1) bekezdésében meghatározott szervezetek képviselője szükség esetén megkeresi

a) a fenntartót, ha az iskola működésével kapcsolatban az Nkt. 86. § (1) bekezdés *b)* pontjában szabályozott törvényességi ellenőrzést tart szükségesnek, illetve

b) a kormányhivatal közreműködésével a Hivatalt, az (1)–(2) bekezdésben szabályozott intézkedés kezdeményezése céljából.

58. § (1) A miniszter – hivatalból vagy a Hivatal megkeresésére indított eljárásban – megvonhatja a középiskolától az érettségi vizsga megszervezésének jogát, amennyiben a vizsgáztatás tárgyilagos, szakszerű megszervezésének, lebonyolításának nincsenek meg az előfeltételei, és nem is teremthetők meg. A határozatban meg kell jelölni azt a középiskolát, amelyben az érintettek érettségi vizsgát tehetnek. A vizsgáztatási jog megvonása legfeljebb két tanítási évre szólhat, de újabb határozattal több alkalommal is megismételhető.

(2) A miniszter az érettségi vizsga eredményét – határozattal – megsemmisíti, és a kiállított érettségi bizonyítványt, tanúsítványt vagy törzslapkivonatot érvénytelennek nyilvánítja, ha bebizonyosodik, hogy a bizonyítványt, tanúsítványt vagy törzslapkivonatot jogellenesen szerezték meg.

(3) A miniszter a jogerős határozat megküldésével intézkedik a megsemmisítés és érvénytelenné nyilvánítás tényének az érettségi vizsga törzslapjára történő rávezetéséről.

(4) A határozat jogerőre emelkedése után az érvénytelenné nyilvánított érettségi bizonyítványt, tanúsítványt vagy törzslapkivonatot be kell vonni, és az érvénytelenné nyilvánító határozatot az oktatásért felelős miniszter által vezetett minisztérium hivatalos honlapján – indokolás nélkül – közzé kell tenni.

59. § (1) A vizsgázó, a kiskorú vizsgázó szülője a vizsgabizottság döntése ellen az Nkt. 38. § (7) bekezdésében szabályozott törvényességi kérelmet – a kormányhivatalnak, a kormányhivatal által működtetett vizsgabizottság esetén a Hivatalnak címezve – az igazgatónak nyújthatja be.

(2) Az igazgató a törvényességi kérelmet a döntéssel kapcsolatosan rendelkezésre álló valamennyi irat másolatával együtt a benyújtás napján, illetve, ha ez nem lehetséges, a benyújtást követő első munkanapon kézbesítővel megküldi a kormányhivatalnak, a kormányhivatal által működtetett vizsgabizottság esetén a Hivatalnak. A kérelemhez csatolni kell a vizsgabizottság elnökének az üggyel kapcsolatos nyilatkozatát is.

(3) A kormányhivatal, a kormányhivatal által működtetett vizsgabizottság esetén a Hivatal a törvényességi kérelem tárgyában – az Nkt. 38. § (7) bekezdése alapján – meghozott döntéséről, a kézbesítéssel egyidejűleg – rövid úton (futár, telefax, távbeszélő) értesíti az igazgatót, aki arról haladéktalanul tájékoztatja a vizsgabizottság elnökét. A kormányhivatal, a kormányhivatal által működtetett vizsgabizottság esetén a Hivatal a döntését – annak érdekében, hogy a bírósági felülvizsgálattól függetlenül végre lehessen hajtani – előzetesen végrehajthatóvá nyilvánítja.

60. § (1) Az érettségi vizsgán végzett munkáért a vizsgabizottság és a tantárgyi bizottság elnökének, tagjainak, a szaktanárnak, a kérdező tanárnak, a kormányhivatal által megbízott szakértőnek, a vizsgabizottság jegyzőjének vizsgáztatási díj, a vizsgabiztosnak, a felügyelő tanárnak, a helyettesnek, valamint a kormányhivatal által működtetett vizsgabizottság kivételével az igazgatónak díjazás jár.

(2) A vizsgáztatási díj nem lehet kevesebb – vizsgázónként számítva – a vizsga évének első munkanapján érvényes kötelező legkisebb munkabér (minimálbér)

a) három százalékánál a vizsgabizottság, tantárgyi bizottság által ténylegesen vizsgáztatott valamennyi vizsgázó figyelembevételével, a vizsgabizottság, a tantárgyi bizottság elnöke,

b) középszintű vizsga esetében két százalékánál vizsgatárgyanként azoknak a vizsgázóknak a figyelembevételével, akiknek az írásbeli vizsgadolgozatát javította, a szaktanár,

c) emelt szintű vizsga esetében három százalékánál vizsgatárgyanként azoknak a vizsgázóknak a figyelembevételével, akiknek az írásbeli vizsgadolgozatát javította, a szaktanár,

a) két százalékánál vizsgatárgyanként azoknak a vizsgázóknak a figyelembevételével, akiknek a szóbeli vizsgáján kérdező tanár volt, a kérdező tanár,

e) két százalékánál a törzslapon feltüntetett valamennyi vizsgázó figyelembevételével a vizsgabizottság jegyzője

részére.

(3) Ha a szaktanári és a kérdező tanári feladatokat azonos személy látja el, a vizsgadíj mind a kettő jogcímen megilleti.

(4) Az igazgató és a vizsgabiztos díjazásának összege nem lehet kevesebb a vizsga évének első munkanapján érvényes kötelező legkisebb munkabér (minimálbér)

a) összegének ötven százalékánál, ha a vizsgázók száma öt vagy annál kevesebb,

b) összegénél, ha a vizsgázók száma meghaladja az ötöt, de nem haladja meg a harmincat,

c) kétszeresénél, ha a vizsgázók száma meghaladja a harmincat, de nem haladja meg a hetvenet,

a) háromszorosánál, ha a vizsgázók száma meghaladja a hetvenet.

(5) Ha az igazgató az érettségi vizsga szervezésével kapcsolatos feladatainak ellátásába a helyettesét, illetve más megbízottját is bevonta, a feladatainak ellátásában közreműködők díjazását az érintett vizsgázók számára tekintettel az igazgató állapítja meg.

(6) A felügyelő tanár részére díjazás azokra az órákra állapítható meg, amelyeken legalább harminc percig felügyeletet látott el. Több megkezdett óra idejét össze kell vonni. Az egy óráért járó összeg nem lehet kevesebb a vizsga évének első munkanapján érvényes kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) kettő százalékánál.

(7) A helyettesek részére azokra a napokra, amelyek alatt készenlétben kell állniuk, a vizsga évének első munkanapján érvényes kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) négy százaléka jár.

60/A. § (1) Az érettségi írásbeli feladatlapjait – amennyiben azokat az erre jogosult minősítő korlátozott terjesztésűvé minősítette – a minősítés érvényességi idejéig a korlátozott terjesztésű minősítésű adatok védelmére vonatkozó rendelkezések szerint kell kezelni.

(2) A vizsgabizottságot működtető intézmény vezetője felel a minősített adatok védelmére vonatkozó rendelkezések megtartásáért az érettségi írásbeli feladatlapok tekintetében. A vizsgabizottságot működtető intézmény vezetője az intézmény iratkezelési szabályzatának részeként meghatározza a minősített adatok védelmével kapcsolatos intézményi feladatokat.

(3) A vizsgabizottságot működtető intézmény a kétszintű érettségi vizsga során a kétszintű érettségi vizsga adminisztrációs rendszerében végzi el a vizsgázók jelentkeztetését, az írásbeli vizsgák beosztását, a vizsgaeredmények rögzítését, a vizsgadokumentumok (vizsgáztatási jegyzék, írásbeli vizsgajegyzőkönyvek, osztályozó ív, törzslap küliv és beliv, törzslapkivonat) előállítását, kinyomtatását. Az emelt szintű vizsgák szervezéséhez szükséges, a Hivatal által meghatározott adatokat a kormányhivatal, a Hivatal által meghatározott ütemezés szerint rögzíti a kétszintű érettségi vizsga adminisztrációs rendszerébe. Az informatikai rendszer tartalmának meghatározása és ellenőrzése a Hivatal feladata. Az informatikai rendszerben rögzített adatok hitelességéért annak az intézménynek az igazgatója felel, amelyik az adat rögzítésére jogosult. Az informatikai rendszert az Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. üzemelteti.

(4) A vizsgabizottságot működtető intézmény igazgatójának biztosítania kell a Hivatal által működtetett elektronikus üzenetküldő rendszer folyamatos figyelemmel kísérését minden vizsgahelyszínen, minden vizsganapon. Az intézményben folyó írásbeli, gyakorlati érettségi vizsgák alkalmával a figyelemmel kísérést a vizsga kezdete előtt legalább 30 perccel meg kell kezdeni és az írásbeli, gyakorlati vizsgára a részletes vizsgakövetelményekben meghatározott időtartam letelte után 30 percig kell biztosítani. Az intézményben folyó szóbeli vizsgák időtartama alatt az elektronikus üzenetküldő rendszert legalább kétóránként kell megtekinteni (vagy ellenőrizni).

60/B. § (1) Azoknak a tanulóknak, akik a felnőttoktatásban nem a nappali oktatás munkarendje szerint készülnek fel, a 2009/2010. tanév május–júniusi vizsgaidőszakától kezdődően kötelező idegen nyelvből érettségi vizsgát tenni. Addig az időpontig a tanulók az idegen nyelv vizsgatárgy helyett más vizsgatárgyból vizsgázhatnak.

(2) Idegen nyelv érettségi vizsga nélkül tehet érettségi vizsgát az, akinek a tanulói jogviszonya megszűnésének időpontjában hatályos érettségi vizsgaszabályzat rendelkezései szerint nem kellett idegen nyelvből érettségi vizsgát tennie. Az idegen nyelv vizsgatárgy helyett másik vizsgatárgyból kell érettségi vizsgát tenni.

(3) Az, aki a 2007/2008-as tanévben vagy azt megelőzően részt vett az országos középiskolai (szakmai) tanulmányi verseny döntőjében, az adott vizsgatárgyból teljesítette az érettségi vizsga vizsgakövetelményeit, és tekintetükben e rendelet 12. §-a (1) bekezdésének első mondatát nem kell alkalmazni. Az országos tanulmányi verseny 2007/2008. tanévi versenykiírása határozza meg, hogy a döntőben részt vett versenyzők közül hányan kaphatnak emelt szintű, és hányan középszintű érettségi vizsgaeredményt. Aki az e bekezdésben meghatározottak szerint teljesítette az érettségi vizsga követelményét, annak tudását – középszinten, illetve emelt szinten – jeles osztályzattal és százszázalékos minősítéssel kell elismerni. A tanulmányi versenyen elért középszintű vizsgaeredmény nem zárja ki, hogy az érintett emelt szintű érettségi vizsga letételére jelentkezzen.

(4) Akkreditált érettségi vizsgatárgyakból a 2014/2015. tanév október–novemberi vizsgaidőszakban lehet utojára érettségi vizsgát tenni. A pszichológia vizsgatárgyból a 2014/2015. tanév május–júniusi vizsgaidőszakában lehet először választható közismereti vizsgatárgyként érettségi vizsgát tenni.

(5) A vizsgaszabályzat 2. számú melléklet ELSŐ RÉSZ cím AZ ÉRETTSÉGI VIZSGA VIZSGATÁRGYI ÉS A VIZSGA FORMÁI alcímet követő táblázatának Választható közismereti vizsgatárgyak 23. Utazás és turizmus vizsgatárgyából csak a kötelezően választott vizsgatárgyon felüli, hatodik vizsgatárgyként lehet érettségi vizsgát tenni a 2013/2014. tanév május–júniusi vizsgaidőszaktól.

(6) A 2013/2014. tanév május–júniusi érettségi vizsgaidőszaktól a nemzetiségi nyelvet tanulók az adott nemzetiségi nyelvnek megfelelő idegen nyelv vizsgatárgyból jelentkeznek érettségi vizsgára. A középszintű szóbeli érettségi vizsgán a nemzetiségi nyelvet tanulók számára – a 31. § (1) bekezdés *a)* pontja szerint – készített tételsorba az intézmény pedagógiai programja alapján a nemzetiségi nyelvoktatás részét képező nemzetiségi ismereteiket is be kell építeni.

Hatályba léptető rendelkezések

61. § (1) Ez a rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba.

(2)

(3)–(4)

(5)

(6)

(7)

(8)

(9)

(10) A 2002–2005-ben szervezett vizsgaidőszakokban teljesítette idegen nyelvből az érettségi vizsgát az, aki – egynyelvű vagy kétnyelvű – legalább középfokú, „C” típusú, államilag elismert nyelvvizsga-bizonyítvánnyal vagy azzal egyenértékű okirattal rendelkezik. Ebben az esetben a vizsgázó tudását 2004-ig jeles (5) osztályzattal; 2005-ben emelt szintű jeles (5) (100%) osztályzattal kell minősíteni. A felsőoktatási felvételi eljárás során a jelentkezési feltételként meghatározott emelt szintű idegen nyelvi érettségi vizsga teljesítését nem helyettesíti az e bekezdés szerint a nyelvvizsga-bizonyítvány alapján kiadott érettségi bizonyítvány. Az a tanuló, akinek a felsőoktatási továbbtanulásnál feltétel az idegen nyelvi emelt szintű érettségi vizsga letétele, és aki korábban államilag elismert nyelvvizsga-bizonyítvány alapján teljesítette az előrehozott emelt szintű idegen nyelvi érettségit, még tanulói jogviszonya alatt jelentkezhet ugyanabból a nyelvből emelt szintű idegen nyelvi érettségi vizsgára.

(11)

(12)–(14)

61/A. § A 2013. évi május–júniusi vizsgaidőszaktól kezdődően emelt szintű érettségi vizsga abból a vizsgatárgyból tehető, amely – mint a felsőoktatási felvételi eljárás során figyelembe vehető érettségi vizsgatárgy – a felsőoktatási felvételi eljárásról szóló 423/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet 2. mellékletében szerepel.

61/B. §

61/B. § A katonai alapismeretek érettségi vizsgatárgyból érettségi vizsgát emelt szinten első alkalommal a 2012/2013. tanév május-júniusi vizsgaidőszakban lehet tenni.
61/C. §
61/D. §
61/E. §
61/F. §
62. § (1)
(2)
(3)
(4)
63. §
64. §
65. §

1. számú melléklet a 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelethez

Az érettségi vizsga iratai és záradékai

I. Nyomtatványok

1. Érettségi bizonyítvány*
2. Érettségi vizsga törzslapja (külív, belív)*
3. Törzslapkivonat az érettségi vizsgáról*
4. Jelentkezés érettségi vizsgára
5.
6. Jegyzőkönyv az írásbeli, szóbeli vizsgáról és a vizsgabizottság üléseiről, illetve a tantárgyi vizsgabizottság üléseiről
7. Tanúsítvány az érettségi vizsgáról*
8. Jelentés a vizsgaeredményekről
9. Kimutatás az érettségi bizonyítványokról
10. Osztályozó ív (külív, belív), egyéni osztályozó ív
11. Vizsgáztatási jegyzék a vizsgázókról

_____
A *-gal jelölt nyomtatványok gyártásához és forgalmazásához az Oktatási és Kulturális Minisztérium engedélye szükséges.

II*

Záradékok

1. Az érettségi vizsgabizottság körbélyegzőjének felirata: ..... mellett működő érettségi vizsgabizottság.
2. ..... év ..... hó ..... napján a rendes érettségi vizsgát megkezdte.
3. ..... év ..... hó ..... napján rendes érettségi vizsgát tett.
4. Az érettségi vizsga követelményeit ..... vizsgatárgyból nem teljesítette, ... javítóvizsgára jelentkezhet. (A második pontozott rész: az adott vizsgatárgyból az adott tanuló hányadik alkalommal tehet javítóvizsgát.)
5. Az érettségi vizsgát fel nem róható okból nem tudta befejezni, ... vizsgatárgyból pótló vizsgát tehet.
6. Az érettségi vizsgát felróható okból nem fejezte be, ... vizsgatárgyból ..... javítóvizsgát tehet. (A második pontozott rész: az adott vizsgatárgyból az adott tanuló hányadik alkalommal tehet javítóvizsgát.)
7. Szabálytalanság elkövetése miatt ..... vizsgatárgyból a vizsgabizottság ..... javítóvizsgára utasítja. (A második pontozott rész: az adott vizsgatárgyból az adott tanuló hányadik alkalommal tehet javítóvizsgát.)
8. ..... nyelvi minősítését a ..... számú nyelvvizsga-bizonyítvány alapján kapta.
9. A(z) ..... vizsgatárgy minősítését a ..... évi OKTV/SZÉTV eredménye alapján kapta.
10. A(z) ..... vizsgatárgy akkreditált vizsgakövetelményekre épül.
11. A(z) ..... vizsgatárgy(ak) minősítését a 2005. év előtt hatályos vizsgarendszer szabályai szerint kapta.
12. A magyar nyelv és irodalom vizsgatárgy helyett – a 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet 6. § (6) bekezdése alapján – magyar nyelvből, mint idegen nyelvből tett érettségi vizsgát.
13. Az érettségi vizsgát fel nem róható okból nem kezdte meg, ... vizsgatárgyból pótló vizsgát tehet.
14. Az érettségi vizsgát felróható okból nem kezdte meg, ... vizsgatárgyból ..... javítóvizsgát tehet. (A második pontozott rész: az adott vizsgatárgyból az adott tanuló hányadik alkalommal tehet javítóvizsgát.)
15. A ..... vizsgatárgy érettségi vizsgáján a ..... vizsgarész helyett ..... vizsgát tett.”
16. A vizsgabizottság szükség szerint döntéseihez megfelelő további záradékot alakíthat ki.

2. számú melléklet a 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelethez

ELSŐ RÉSZ

ELSŐ RÉSZ
AZ ÉRETTSÉGI VIZSGA VIZSGATÁRGYAI ÉS A VIZSGA FORMÁI

	A tantárgy neve	A vizsga részei			
		középszinten		emelt szinten	
Kötelező vizsgatárgyak	1. Magyar nyelv és irodalom	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	2. *a)* Nemzetiségi nyelv és irodalom	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	b) Nemzetiségi nyelv	írásbeli	szóbeli	Írásbeli 1. olvasott szöveg értése 2. Íráskészség 3. nyelv-helyesség	szóbeli

				4. hallott szöveg értése	
	3. Történelem	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	4. Matematika	írásbeli	-	írásbeli	szóbeli
	5. Élő idegen nyelv vagy Latin nyelv	írásbeli írásbeli	szóbeli szóbeli	írásbeli 1. olvasott szöveg értése 2. íráskészség 3. nyelv-helyesség 4. hallott szöveg értése írásbeli	szóbeli szóbeli
Választható közismereti vizsgatárgyak	1. Élő idegen nyelv	írásbeli	szóbeli	írásbeli 1. olvasott szöveg értése 2. íráskészség 3. nyelv-helyesség 4. hallott szöveg értése	szóbeli
	2. Fizika	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	3. Kémia	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	4. Biológia	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	5. Földrajz	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	6. Ének-zene	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	7. Rajz és vizuális kultúra	írásbeli	gyakorlati	gyakorlati	szóbeli
	8. Informatika	gyakorlati	szóbeli	gyakorlati	szóbeli
	9. Testnevelés	gyakorlati	szóbeli	gyakorlati	szóbeli
	10. Filozófia	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	11. Hittan	-	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	12. Természettudomány	írásbeli	szóbeli	-	-
	13. Latin	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	14. Emberismeret és etika	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	15. Társadalomismeret	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	16. Ember- és társadalomismeret, etika	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	17. Dráma	írásbeli	szóbeli, gyakorlati	írásbeli	szóbeli, gyakorlati
	18. Mozgóképkultúra és médiaismeret	írásbeli, gyakorlati	-	írásbeli, gyakorlati	szóbeli
	19. Nemzetiségi (kisebbségi) népismeret	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	20. Célnyelvi civilizáció	-	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	21. Belügyi rendészeti ismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	22. Katonai alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	23. Utazás és turizmus	gyakorlati	szóbeli	-	-
	24. Gazdasági ismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	25. Judaisztika	-	szóbeli	-	-
	26. Bibliaismeret - Hit Gyülekezete	-	szóbeli	írásbeli	szóbeli
Választható szakmai előkészítő vizsgatárgyak	1. Egészségügyi alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	2. Szociális alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	3. Oktatási alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	4. Művelődési és kommunikációs alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	5. Gépészeti alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	6. Elektronikai alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	7. Informatikai alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	8. Vegyipari alapismeretek	írásbeli	gyakorlati	írásbeli	gyakorlati
	9. Építészeti és építési alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	10. Könnyűipari alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli

	11. Faipari alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	12. Nyomdaipari alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	13. *a)* Közlekedési alapismeretek (közlekedés-üzemvitel) *b)* Közlekedési alapismeretek (közlekedéstechnika)	írásbeli írásbeli	szóbeli szóbeli	írásbeli írásbeli	szóbeli szóbeli
	14. Környezetvédelmi-vízgazdálkodási alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	15. *a)* Közgazdasági alapismeretek (üzleti gazdaságtan) *b)* Közgazdasági alapismeretek (elméleti gazdaságtan)	írásbeli írásbeli	szóbeli szóbeli	írásbeli írásbeli	szóbeli szóbeli
	16. Ügyviteli alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	17. Kereskedelmi és marketing alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	18. Vendéglátás-idegenforgalom alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	19. Rendészeti alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	20. Mezőgazdasági alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	21. Élelmiszer-ipari alapismeretek	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli
Művészeti vizsgatárgyak	1. Ábrázoló és művészeti geometria	írásbeli	-	írásbeli	-
	2. Népművészet	-	szóbeli	-	szóbeli
	3. A magyar népzene alapjai	-	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	4. Hangtani és akusztikai ismeretek	-	szóbeli	-	-
	5. Hangkultúra	-	szóbeli	írásbeli	szóbeli
	6. Művészettörténet	írásbeli	szóbeli	írásbeli	szóbeli

MÁSODIK RÉSZ

AZ ÉRETTSÉGI VIZSGATÁRGYAK ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A magyar nyelv és irodalom érettségi vizsga célja

A vizsgakövetelményekben a vizsga mindkét szintjén meghatározó szerepet töltenek be a szövegértés, az írásbeli és szóbeli szövegalkotás képességei és tevékenységei. Hangsúlyosak azok a szövegfeldolgozási, elemzési és értelmezési szempontok, nyelvi és irodalmi ismeretek, amelyek a magyar és az európai kulturális hagyomány mellett a jelen világának, a jelen kultúrájának megértéséhez elengedhetetlenek, amelyek szükségesek az önálló tájékozódáshoz, az ítélőképességhez, az érzelmi, a szociális, az intellektuális élmények megéléséhez és kifejezéséhez. A magyar nyelv és irodalom érettségi vizsgája olyan kitüntetett alkalom, amely az alábbi célokat követve teszi lehetővé a vizsgázó nyelvi kultúrájának és irodalmi műveltségének minősítését és értékelését.

Az érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- hogyan tudja alkalmazni nyelvi, nyelvhasználati, irodalmi és fogalmi ismereteit, olvasói tapasztalatait a múlt és a jelenkor nyelvi, kulturális jelenségeinek megértésében;
- hogyan képes tudását, gondolatait, véleményét szóban és írásban előadni a vizsgafeladatoknak megfelelő műfaban, a szükséges és lehetséges tartalmakkal, szerkezetben és stílusban;
- önállóan tud-e reagálni különböző korszakok különböző műfajú szépirodalmi, köznapi, tudományos szövegeinek gondolataira, állításaira, következtetéseire;
- képes-e élethelyzetek, döntési szituációk, etikai kérdések, gondolatok, érzelmek, magatartások, szociális beálltódások, elvek, eszmék, érzelmek árnyalt bemutatására, értelmezésére;
- tejesítményében kifejeződik-e önálló gondolkodása, problémalátása, lényegkiemelő és rendszerező képessége, kreativitása, nyelvi-irodalmi kultúrájának egyéni sajátosságai, értékválasztásai;
- tud-e logikusan érvelni, következtetéseit, gondolatait világos nyelvi formában előadni, véleményt alkotni;
- képes-e különböző alkotói magatartások, kifejezésmódok megkülönböztetésére, összevetésére, különböző szövegek elemzésére, összehasonlítására, értelmezésére, értékelésére;
- felismeri-e egy-egy korszak kifejezésmódjának, művészetének találkozási pontjait;
- tud-e irodalmi és nem irodalmi szövegek kérdésfelvetések és válaszok sokféleségében tematikusan és kronológiailag tájékozódni.

A középszintű vizsga a magyar nyelv használatában és az irodalomban tájékozódni tudó ember nyelvi, irodalmi műveltségét, szövegértő és szövegalkotó képességeit, problémalátását, problémamegoldó gondolkodását vizsgálja, így a vizsga a jelöltektől a mindennapi életben és az önművelésben szükséges ismeretszerzési eljárásokat, írásbeli és szóbeli kifejezőképességet, a rendszerezés és alkalmazás alapvető formáit, valamint az elemzés, az értelmezés és az ítéletalkotás képességének bizonyítását várja el.

Az emelt szintű vizsga elsősorban a felsőoktatásban tovább tanulni szándékozó vizsgázó képességeit és ismereteit vizsgálja. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a vizsga a jelöltektől a középszintű követelményeket meghaladó bonyolultabb ismeretszerzési eljárásokat, összetettebb rendszerezési, alkalmazási összehasonlítási, és elemzési szempontokat, valamint magasabb fokú gondolkodási, önállóbb ítéletalkotási képességeket várja el, az olvasottság, a nyelvi, irodalmi, fogalmi ismeretek, tények, összefüggések tágabb körét kéri számon.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT ÉS EMELT SZINT

Témakörök/ képességek	Követelmények
Szövegértés	
Információk feldolgozása és megítélése Szépirodalmi és nem irodalmi szövegek	Nyomtatott és elektronikus közlések információinak célirányos és kritikus használata. A szövegértési képesség bizonyítása különféle szakmai-tudományos, publicisztikai, gyakorlati, szépirodalmi szövegek értelmezésével,

értelmezése	összehasonlításával. Különböző szövegértelmezési eljárások alkalmazása.
Szövegalkotás	
Írásbeli kifejezőképesség	Különböző témákban, különböző műfajokban széles körű olvasottságon alapuló tájékozottság és személyes vélemény megfogalmazása a műfajnak, a témának, a címzettnek megfelelő szabatossággal. Kérdéskör, kérdés, probléma írásbeli megvitatása, a téma több nézőpontú értékelését is magában foglaló vélemény, álláspont, következtetés megfogalmazása az érvelés módszerével. Hivatalos írásművek nyelvi normáinak alkalmazása A köznyelvi norma alkalmazása, biztos helyesírás, rendezett, olvasható kézírás, a helyesírási és nyelvhelyességi hibák javításának képessége.
Beszéd, szóbeli szövegalkotás	
	A beszédhelyzetnek, a műfajnak és a témának megfelelő tartalmú, szóhasználatú lényegre törő, világos felépítésű, kifejtett közlés. Memoriter: teljes művek és részletek szöveghű előadása.
Fogalmi műveltség	
Fogalomismeret, fogalomhasználat	Nyelvi és irodalmi fogalmak beszédhelyzetnek, témának, megfelelő helyénvaló alkalmazása. Fogalmak értelmezése.

KÖZÉPSZINT

Témakörök	Követelmények
1. Magyar nyelv	
1.1. Ember és nyelv	A nyelv mint jelrendszer. A beszéd mint cselekvés. A nyelv és a gondolkodás viszonya. Nyelvcsalád, nyelvtípus. A nyelvhasználat társadalmi vonatkozásai.
1.2. Kommunikáció	A kommunikációs folyamat tényezői és funkciói, ezek összefüggései a kifejezésmóddal. A kommunikáció interdiszciplináris jellege. Jel, jelrendszer. Nyelvi és vizuális kommunikáció. A nyelvhasználat, mint kommunikáció. Kommunikációs funkciók és közlésmódok. Személyközi kommunikáció. A tömegkommunikáció.
1.3. A magyar nyelv története	Változás és állandóság a nyelvben. A magyar nyelv rokonsága. A magyar nyelv történetének fő szakaszai. A tihanyi apátság alapítólevele, a Halotti beszéd és könyörgés, Ó-magyar Mária-siralom. Nyelvművelés.
1.4. Nyelv és társadalom	Társadalmi és területi nyelvváltozatok. Rétegzettség és norma a nyelvhasználatban. Kisebbségi nyelvhasználat. A határon túli magyar nyelvűség. Tömegkommunikáció és nyelvhasználat.
1.5. A nyelvi szintek	Hangtan. Alaktan és szótan. Mondattan. A mondat szintagmatikus szerkezete. A mondat a szövegben. Logikai és grammatikai viszonyok az összetett mondatban. Szókincs és frazeológia.
1.6. A szöveg	A szöveg és a kommunikáció. A szöveg szerkezete és jelentése. Szövegértelmezés. A szöveg szóban és írásban. Az intertextualitás. A szövegtípusok. Szöveg a médiában.
1.7. A retorika alapjai	A nyilvános beszéd. Érvelés, megvitatás, vita. A szövegszerkesztés eljárásai.
1.8. Stílus és jelentés	Szóhasználat és stílus. A szójelentés. Állandósult nyelvi formák. Nyelvi, stilisztikai változatok.

	Stíluseszközök. Stílusréteg, stílusváltozat.
2. Irodalom	
2.1. Szerző, művek	
2.1.1. Életművek a magyar irodalomból	Petőfi Sándor, Arany János, Ady Endre, Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, József Attila. Az életmű: az életút jelentős tényei, a főbb művek szövegismereten alapuló értelmezése, kapcsolatok a művek között. Memoriterek.
2.1.2. Portrék	Balassi Bálint, Csokonai Vitéz Mihály, Berzsenyi Dániel, Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály, Jókai Mór, Mikszáth Kálmán, Móricz Zsigmond, Szabó Lőrinc, Radnóti Miklós, Weöres Sándor, Ottlik Géza, Márai Sándor, Pilinszky János. Két-három lírai és/vagy néhány epikai/drámai alkotás bemutatása, értelmezése. Memoriterek.
2.1.3. Látásmódok	Zrínyi Miklós, Jókai Mór, Krúdy Gyula, Karinthy Frigyes, Kassák Lajos, Illyés Gyula, Radnóti Miklós, Szabó Lőrinc, Németh László, Örkény István, Nagy László, Nemes Nagy Ágnes, Szilágyi Domokos. Választandó legalább három szerző a felsoroltak közül. (A lista bővíthető legfeljebb két, a fentiekhez hasonló jelentőségű szerzővel).
2.1.4. A kortárs irodalomból	Legalább egy szerző 2-3 lírai és/vagy epikai művének értelmezése az 1980-tól napjainkig tartó időszakból. Irodalmi nyilvánosság; nyomtatott szöveg, digitális közlés.
2.1.5. Világirodalom	Az európai irodalom alapvető hagyományai: az antikvitás és a Biblia. A romantika, a századfordulós modernség (a szimbolizmustól az avantgárdig) jellemzői és egy-két kiemelkedő képviselője.
2.1.6. Színház és dráma	Színház és dráma különböző korszakokban. 1-1 mű értelmezése: Szophoklész, Shakespeare, Moliere, Katona József: Bánk bán, Madách Imre: Az ember tragédiája.
2.1.7. Az irodalom határterületei	Az irodalom kulturális határterületei. Népköltészet, műköltészet, folklór. Az adaptáció – irodalom filmen, dalszövegben, a virtuális valóságban. A szórakoztató irodalom hatáskeltő eszközei, egy-két tipikus műfaja. Mítosz, mese és kultusz. Sikerek, divatjelenségek. Az irodalmi ismeretterjesztés nyomtatott és elektronikus műfajai.
2.1.8. Regionális kultúra	Interkulturalitás. A régió, a tájegység, a település irodalmi, kulturális hagyományai. Kisebbségi irodalmak. Életmódra, kulturális szokásokra utaló dokumentumok bemutatása.
2. 2. Értelmezési szintek, megközelítések	
2.2.1. Témák, motívumok	Szépirodalmi alkotások gondolati, tematikus, motivikus egyezéseinek és különbségeinek összevetése. Az olvasott művekben motívumok, témák változatainak felismerése, értelmezése.
2.2.2. Műfajok, poétika	Műnemek, műfajok. Poétikai fogalmak alkalmazása.
2.2.3. Korszakok, stílustörténet	A kifejezésmód és világlátás változása a különböző korszakokban a középkortól a szimbolizmusig.

EMELT SZINT

Témakörök	Követelmények
1. Magyar nyelv	
1.1.Ember és nyelv	A nyelv mint jelrendszer. A beszéd mint cselekvés. A nyelv és a gondolkodás viszonya. Nyelvcsalád, nyelvtípus. A nyelvhasználat társadalmi vonatkozásai. A nyelvi változás, a nyelv mint változó rendszer.
1.2. Kommunikáció	A kommunikációs folyamat tényezői és funkciói, ezek összefüggései a kifejezésmóddal. Jel, jelrendszer. Nyelvi és vizuális kommunikáció. A nyelvhasználat, mint kommunikáció. Kommunikációs funkciók és közlésmódok. Személyközi kommunikáció. A tömegkommunikáció. Társadalmak és kultúrák jelrendszerei.
1.3. A magyar nyelv története	Változás és állandóság a nyelvben. A magyar nyelv rokonsága.

	A magyar nyelv történetének fő szakaszai. A tihanyi apátság alapítólevele, a Halotti beszéd és könyörgés, Ó-magyar Mária-siralom. Életmód és szókincs összefüggései. A szókészlet rétegei. Régi magyar irodalmi szövegek bemutatása. Az egységes irott nyelvi norma kialakulása. A nyelvművelés szerepe.
1.4. Nyelv és társadalom	Társadalmi és területi nyelvváltozatok. Rétegzettség és norma a nyelvhasználatban. Egy nyelvjárás bemutatása. Kisebbségi nyelvhasználat. A határon túli magyar nyelvűség. Kétnyelvűség, kettős nyelvűség. Nyelvpolitika, nyelvi tervezés. Tömegkommunikáció és nyelvhasználat.
1.5. A nyelvi szintek	A leíró grammatika mint a magyar nyelvi rendszer modelje. Hangtan. Alaktan és szótan. Mondattan. A mondat szintagmatikus szerkezete. A mondat a szövegben. Logikai és grammatikai viszonyok az összetett mondatban. Szókincs és frazeológia.
1.6. A szöveg	A szöveg és a kommunikáció. A szöveg pragmatikai, szemantikai és grammatikai megközelítése. A szöveg szerkezete és jelentése. Szövegértelmezés. A szöveg szóban és írásban. Az intertextualitás. A szövegtípusok. Szöveg a médiában. Médiaközlések elemzése.
1.7. A retorika alapjai	A retorika jelentősége és alkalmazásának társadalmi színterei. A nyilvános beszéd. Érvelés, megvitatás, vita. A szövegszerkesztés eljárásai.
1.8. Stílus és jelentés	Szóhasználat és stílus. A szójelentés. Állandósult nyelvi formák. Nyelvi, stilisztikai változatok. Stíluseszközök. Stílusréteg, stílusváltozat. Stílus és norma koronkénti változatai.
2. Irodalom	
2.1. Szerző, művek	
2.1.1. Életművek a magyar irodalomból	Petőfi Sándor, Arany János, Ady Endre, Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, József Attila. Az életmű: az életút jelentős tényei, a főbb művek szövegismereten alapuló értelmezése, kapcsolatok a művek között. Irányzatok, szellemi kötődések. Művek hatása, utóélete az irodalmi-kulturális hagyományban. Memoriterek.
2.1.2. Portrék	Balassi Bálint, Csokonai Vitéz Mihály, Berzsenyi Dániel, Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály, Jókai Mór, Mikszáth Kálmán, Móricz Zsigmond, Szabó Lőrinc, Radnóti Miklós, Weöres Sándor, Ottlik Géza, Márai Sándor, Pilinszky János. Három-négy lírai és/vagy egy-két epikai néhány epikai/drámai alkotás több szemponton alapuló értelmezése. Összefüggések a korszak irányzataival, korstílussal. Etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozások. Művek hatása, utóélete az irodalmi-kulturális hagyományban. Memoriterek.
2.1.3. Látásmódok	Zrínyi Miklós, Jókai Mór, Krúdy Gyula, Karinthy Frigyes, Kassák Lajos, Illyés Gyula, Radnóti Miklós, Szabó Lőrinc, Németh László, Örkény István, Nagy László, Nemes Nagy Ágnes, Szilágyi Domokos. Választandó legalább négy szerző a felsoroltak közül. (A lista bővíthető legfeljebb két, a fentiekhez hasonló jelentőségű szerzővel). Összefüggések a korszak irányzataival, korstílussal. Etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozások Művek hatása, utóélete az irodalmi-kulturális hagyományban.
2.1.4. A kortárs irodalomból	Egy költő néhány versének; egy-egy drámairó, illetve prózairó 1-2 művének értelmezése az 1980-tól napjainkig tartó időszakból. Irodalmi nyilvánosság; nyomtatott szöveg, digitális közlés.

2.1.5. Világirodalom	Az európai irodalom alapvető hagyományai: az antikvitás és a Biblia. Középkor, reneszánsz, barokk, felvilágosodás, romantika, a XIX. század második fele, avantgárd és a XX. század első fele, a XX. század második fele és a kortárs világirodalom jellemzői, korszakonként két mű bemutatása.
2.1.6. Színház és dráma	Színház és dráma különböző korszakokban. Egy-egy mű értelmezése: Szophoklész, Shakespeare, Moliere, Katona József: Bánk bán, Madách Imre: Az ember tragédiája. Egy-egy dráma elemzése: Ibsen, Csehov, epikus színház, abszurd dráma.
2.1.7. Az irodalom határterületei	Az irodalom kulturális határterületei. Népköltészet, műköltészet, folklór. Az adaptáció – irodalom filmen, dalszövegben, a virtuális valóságban. A szórakoztató irodalom hatáskeltő eszközei, egy-két tipikus műfaja. „Magas” (elit) művészet és a tömegkultúra viszonyának problémája egy korszakban. Mítosz, mese és kultusz. Az irodalmi ismeretterjesztés nyomtatott és elektronikus műfajai.
2.1.8. Regionális kultúra	Interkulturalitás. A régió, a tájegység, a település irodalmi, kulturális hagyományai. Kisebbségi irodalmak. Életmódra, kulturális szokásokra utaló dokumentumok bemutatása.
2. 2. Értelmezési szintek, megközelítések	
2.2.1. Témák, motívumok	Szépirodalmi alkotások gondolati, tematikus, motivikus egyezéseinek és különbségeinek összevetése. Az olvasott művekben motívumok, témák változatainak értelmezése. Műveket összekötő motivikus összefüggések.
2.2.2. Műfajok, poétika	Műnemek, műfajok. Poétikai fogalmak alkalmazása. Műfajteremtő művek. Poétikai jellemzők történeti változásai.
2.2.3. Korszakok, stílustörténet 2.2.3.1. Irodalomtörténet	A kifejezésmód és világlátás változása a különböző korszakokban a középkortól a szimbolizmusig. Az irodalom, az irodalmiság változó hagyománya. A magyar irodalomtörténet/művelődéstörténet főbb korszakainak néhány jellemzője.

NEMZETISÉGI NYELV ÉS IRODALOM
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája:

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A vizsga célja:

A vizsgakövetelményekben a vizsga mindkét szintjén meghatározó szerepet töltenek be a szövegértés, az írásbeli és a szóbeli szövegalkotás képességei és tevékenységei. Hangsúlyosak azok a szöveg-feldolgozási, elemzési és értelmezési szempontok, nyelvi és irodalmi ismeretek, amelyek a hazai nemzetiségi, az anyanemzet és az európai kulturális hagyomány mellett a jelen világának, a jelen kultúrájának megértéséhez elengedhetetlenek, amelyek szükségesek az önálló tájékozódáshoz, az ítélőképességhez, az érzelmi, szociális, az intellektuális élmények megéléséhez és kifejezéséhez.

A nemzetiségi nyelv és irodalom érettségi vizsgája olyan kitüntetett alkalom, amely az alábbi célokat követve teszi lehetővé a vizsgázó nyelvi kultúrájának és irodalmi műveltségének minősítését és értékelését.

Az érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- rendelkezik-e az anyanyelvi műveltség tartalmi és magatartásbeli elemeivel;
- elsajátította-e megfelelő szinten a nyelvhasználati képességeket a beszédértésben, a beszédben, a szövegértés és a szövegalkotás tevékenységében;
- hogyan tudja alkalmazni nyelvi, irodalmi és fogalmi ismereteit, olvasói tapasztalatait a nyelvi és kulturális jelenségek megítélésében;
- ismeri-e az adott nyelvhez kapcsolódó kultúrát, illetve nemzetisége kultúráját, nyelvi sajátosságait, valamint a kisebbségeket érintő aktuális kérdéseket Magyarországon és Európában;
- tudja-e gondolatait, véleményét szóban és írásban előadni a vizsgafeladatoknak megfelelő műfajban, elsajátította-e a közlés szándékához, céljához, tartalmához, helyzetéhez való stiláris alkalmazkodás képességét, a szövegalkotás tartalmi és formai követelményeit;
- tájékozott-e az adott anyanemzet és magyarországi nemzetisége irodalmában, képes-e az irodalmi és nem irodalmi szövegek sokféleségében és kérdésfeltevéseiben eligazodni;
- szövegelemző tevékenységében felismeri-e a műalkotások belső világát, annak megjelenési formáját, a kronológiai és kifejezésbeli összefüggéseket;
- érvényre jut-e önálló gondolkodása, problémaérzékenysége, lényegkiemelő és rendszerező képessége, nyelvi- irodalmi kultúrájának egyéni sajátosságai;
- tud-e logikusan érvelni, következtetni, döntési szituációkban eligazodni;
- képes-e mondanivalóját világos nyelvi formába, szabatosan, árnyaltan kifejezni;
- ismeri-e a nyelvművelés kérdését és jelentőségét, tudatában van-e az anyanyelv közösség- és identitásformáló funkciójával.

Az emelt szintű vizsga a nemzetiségi nyelv használatában és az irodalomban tájékozódni tudó ember nyelvi, irodalmi műveltségét, szövegértő és szövegalkotó képességeit, problémalátását, problémamegoldó gondolkodását vizsgálja, így a vizsga a jelöltektől a mindennapi életben és az önművelésben szükséges ismeretszerzési eljárásokat, írásbeli és szóbeli kifejezőképességet, a rendszerezés és alkalmazás formáit, az elemzés, az értelmezés és az önálló ítéletalkotás képességének bizonyítását várja el, valamint az olvasottság, a nyelvi, irodalmi, fogalmi ismeretek, tények összefüggések széles körét kéri számon.

A középszintű érettségi vizsga a jelöltektől az emelt szintű követelményektől egyszerűbb rendszerezési, alkalmazási, összehasonlítási és elemzési szempontokat vár el, illetve a nyelvi, irodalmi, fogalmi ismeretek, tények, összefüggések szűkebb körét kéri számon. Az emelt szint abban különbözik a középszinttől, hogy a magasabb nyelvi készségek mellett a nyelvhasználati képességek biztonságát feltételezi a nyelvi, irodalmi ismeretek befogadásában és interpretálásában.

Tartalmi követelmények

Az emelt és középszinten a témakörök lényegében nem különböznek egymástól, de különböző a témák megközelítési módja. Míg az emelt szinten a megközelítési mód általános, elvont és összetett, addig a középszinten a megközelítési mód személyes, konkrét és egyszerűbb.

KÖZÉPSZINT

Ismeretek és képességek	Követelmények

1. Írásbeli és szóbeli nyelvhasználat	
A) Szövegértés	Különböző műfajú és tematikájú szövegek értelmezése, összevetése, az így szerzett ismeretek alkalmazása beszédben és írásban. A cél, a szándékok, érvelések, vélemények felismerése köznyelvi szóbeli és írásbeli szövegfajtában. A szöveg lényegének megítélése. Irodalmi és nem irodalmi (pl. publicisztikai, ismeretterjesztő, audiális és vizuális tömegtájékoztatás műfajai) szövegek gondolatmenetének követése, a nyelvi eszközök jelentőségének felismerése. A társadalomtudományi és természettudományi tantárgyak anyanyelvű szövegeinek megértése.
B) Szövegalkotás	Állásfoglalás megfogalmazása aktuális témával, illetve problémával kapcsolatban. Vélemény, álláspont hatásos kifejtése. Képesség a kulturált, a partner véleményét figyelembe vevő vitatkozásra. Tárgyszerű, a szituációknak megfelelő formában történő információadás képessége (tudósítás, felvilágosítás stb.). Beszámoló szövegekkel és filmekkel kapcsolatban különböző szempontból. Kiselőadás (referátum) előkészítése és szabatos előadása. Szépirodalmi és ismeretterjesztő szövegek lényegének megragadása és írásban szabatos formában való megfogalmazása. Aktuális problémákkal, ill. olvasott művekkel, szövegekkel kapcsolatban érvek és ellenérvek összegyűjtése és ütköztetése, kifejtő fogalmazás írása. Szövegek értelmezése, ezekkel kapcsolatos állásfoglalás. Megadott szempontok alapján szövegek megváltoztatása (szemlélet- és stílusváltás, befejezetlen szöveg folytatása). A magán- és a közéletben használatos különböző szövegfajták szerkesztése (önéletrajz, pályázat, hirdetés, olvasói levél stb.). Összefüggő értekező fogalmazások írása megadott szempontok alapján. A szövegalkotás során a tanult műfajok ismérveinek rendszerezése, a fogalmazás technikai eljárásainak ismerete. A helyesírási ismeretek biztos alkalmazása.
2. Nyelvi ismeretek	Kommunikatív kompetenciák elsajátítása, azaz az adott nemzetiségi nyelv rendszerének és szabályainak ismerete, alkalmazásuk szóban és írásban. A nyelv leíró nyelvtanában való jártasság a hangtan, az alaktan és a mondattan egymással való összefüggésében (hangváltozások, szórend, egyeztetések…). Hangsúlyok az egyes nyelvekben. Jelentéstani és stilisztikai ismeretek. Szövegek leíró nyelvtani és stilisztikai elemzése. A retorika alapfogalmainak áttekintése. A nyelv helye a jelrendszerek sorában. A nyelv és a beszéd. Anyanyelv, idegen nyelv, kétnyelvűség. Az adott nemzetiség nyelvének eredete, helye a világ nyelvei között és az indoeurópai nyelvcsaládban, nyelvrokonság. Irodalmi nyelv, köznyelv, dialektusok. A nyelvújítás fogalma, kiemelkedő nyelvújítók az egyes nyelvekben. Nyelvművelés.
3. Irodalmi ismeretek	Az irodalomban közvetített esztétikai, erkölcsi és szociális értékek felismerésének képessége, a szépirodalom eszköztárának fogalmi ismerete. A különféle irodalmi műfajú és nem irodalmi művek több szempontú elemzésének és értelmezésének képessége, A műelemzés, az értelmezés és az értékelés megkülönböztetése Irodalmi művek olvasása során rögződött nyelvi fordulatok használata, idézetek, memoriterek tudása. A világirodalmi kontextusba való elhelyezés képessége. Az adott magyarországi nemzetiség irodalma. A nemzetiségek nyelvén alkotott irodalmi értékek ismerete nyelvenként.
Témakörök	
A) Szerzők és művek	Népköltészet. Életművek az anyanemzetek és a magyarországi nemzetiségek irodalmából. A szerző és művének beható ismerete. Szerzők és művek az anyanemzetek és a magyarországi nemzetiségek irodalmából (egy-egy szerző több jelentős művének ismerete). A XX. század és a kortárs irodalom alkotóinak művei. Világirodalom (ahol az anyanyelvi órák keretében tanítják).
B) Értelmezési szintek, megközelítések	Irodalomtörténeti, stílustörténeti megközelítés. Tematikus, motivikus értelmezés. Műfaji, poétikai megközelítés. Kultúrtörténeti értelmezés. (Művészeti ágak közötti kapcsolatok, az egyes nemzetiségek irodalmának világirodalmi helye, kölcsönhatások, kapcsolatok a magyar irodalommal).
4. Fogalomismeret, fogalomhasználat nyelvből és irodalomból	(nemzetiségenként, a részletes követelmények tartalmazzák)

Ismeretek és képességek	Követelmények
1. Írásbeli és szóbeli nyelvhasználat	
A) Szövegértés	A cél és a kommunikatív kontextus meghatározása, a szerzői előfelvetések, szándékok felismerése, rekonstruálása írott közlésekben és szóbeli megnyilatkozásokban. A szövegek lényegének megítélése, illetve annak mérlegelése, hogy a hallott vagy olvasott szöveg mennyire alkalmas információk szerzésére. Irodalmi és nem irodalmi (pl. publicisztikai, ismeretterjesztő, audiális és vizuális tömegtájékoztatás műfajai) szövegek gondolatmenetének követése, az érvelő szándék felismerése. A tanulók tanulmányaival összefüggő társadalomtudományi és természettudományi szövegek körében való biztos tájékozódás, a tantárgyak körén kívül eső szakmai szövegek megértése szótár használatával.
B) Szövegalkotás	Állásfoglalás megfogalmazása aktuális témával, illetve problémával kapcsolatban. Vélemény, álláspont hatásos kifejtése. Képesség a kulturált, a partner véleményét figyelembe vevő vitatkozásra. Tárgyszerű, a szituációnak megfelelő formában történő információadás képessége (tudósítás, felvilágosítás stb.). Kiselőadás (referátum) előkészítése és szabatos előadása. Szépirodalmi és ismeretterjesztő szövegek lényegének megragadása és írásban szabatos formában való megfogalmazása. Aktuális problémákkal, illetve olvasott művekkel, szövegekkel kapcsolatban érvek és ellenérvek összegyűjtése és ütköztetése, kifejtő fogalmazás írása. Szövegek értelmezése, ezekkel kapcsolatos állásfoglalás. Megadott szempontok alapján szövegek megváltoztatása (szemlélet- és stílusváltás, befejezetlen szöveg folytatása). A szövegalkotás során a tanult műfajok ismérveinek rendszerezése: az egyes műfajok tartalmi és stiláris követelményeinek, szerkezeti felépítésének alapos ismerete. Irodalmi és más olvasmányok alapján értekezés, esszé, érvelés, összehasonlítás megfogalmazása. Színházi és filmélmény személyes érintettséget is magában foglaló megfogalmazása. Hibátlan helyesírás.
2. Nyelvi ismeretek	Kommunikatív kompetenciák elsajátítása, azaz az adott nemzetiségi nyelv rendszerének és szabályainak ismerete definíciók szintjén is, alkalmazásuk szóban és írásban. A nyelvtan terminológiájának ismerete. Szövegek leíró nyelvtani, szövegtani és stilisztikai elemzése, valamint az elemzésben alkalmazott fogalmak, nyelvi rendszerbeli összefüggések felismerése. A flektáló és agglutináló nyelvek közötti különbségek felismerése (a nemzetiségek „hajlító”, azaz deklináló nyelvei és a ragok a magyar nyelvben). A nyelvművelés szerepe, a nyelvek rétegeződése, fejlődése, a nyelvhasználat társadalmi összefüggései.
3. Irodalmi ismeretek	Az irodalomban közvetített esztétikai, erkölcsi és szociális értékek felismerésének képessége, a szépirodalom eszköztárának fogalmi ismerete; az élmények befogadásán túl személyes állásfoglalás kialakítása. A különféle irodalmi műfajú és nem irodalmi művek több szempontú elemzése, a művek közvetítette gondolatok, értékek összevetésének és szembesítésének képessége. A műelemzés, az értelmezés, az értékelés megkülönböztetése, olvasat és személyes érintettség megfogalmazása. Az adott nemzetiségi nyelven íródott irodalom világirodalmi helyének megállapítása, a világirodalmi és magyar irodalmi kapcsolatok felismerésének és értékelésének képessége. Irodalmi művek olvasása során rögződött nyelvi fordulatok használata, idézetek, memoriterek.
Témakörök	Népköltészet.
A) Szerzők és művek	Életművek az anyanemzet és az adott magyarországi nemzetiség irodalmából. A szerző és művének beható ismerete. Szerzők és művek az adott nemzetiség nyelvén íródott irodalmából (egy-egy szerző több jelentős művének ismerete). A XX. század és a kortárs irodalom alkotóinak művei. Világirodalom (ahol az anyanyelvi órák keretében tanítják).
B) Értelmezési szintek, megközelítések	Irodalomtörténeti, stílustörténeti megközelítés. Tematikus, motivikus értelmezés. Műfaji, poétikai megközelítés. Kultúrtörténeti értelmezés. (Művészeti ágak közötti kapcsolatok, az egyes nemzetiségek nyelvén íródott irodalom világirodalmi helye, kölcsönhatások, kapcsolatok a magyar irodalommal). A magyarországi nemzetiségek irodalma.
4. Fogalomismeret, fogalomhasználat nyelvből és irodalomból	(nemzetiségenként, a részletes követelmények tartalmazzák)

ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

(Nyelvoktató oktatási forma)

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A nyelvoktató középiskolák nemzetiségi nyelvi érettségi vizsgakövetelményei mindkét szintjén meghatározó szerepet tölt be a kommunikatív kompetencia kialakítása. Ugyanilyen hangsúlyosan jelennek meg azonban a speciális nemzetiségi oktatási, nevelési tartalmak – az adott nemzetiség kultúrtörténetének, kiemelkedő irodalmi alkotásainak megismerése, hogy a tanulókban az anyanyelv, az anyanyelvű kultúra megismerése, ápolása, értékelése és elsajátítása révén kialakuljon a nyitottság, tolerancia más népek, más nyelvek iránt, s ezen ismeretek birtokában a tanulók képesek legyenek önálló tájékozódásra a kisebbségeket érintő aktuális hazai és külföldi eseményekben.

A középszintű vizsga célja köznapi, egyszerű írott vagy hallott szövegek értésének ill. alkotásának mérése. A középszintű követelmények nélkülözhetetlenek az emelt szinten.

Az emelt szint mennyiségében, minőségében más nyelvtudást kíván mérni. Az emelt szintű vizsga célja az elvontabb, összetettebb, hosszabb szövegek értésének, alkotásának mérése, valamint annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e a felsőfokú oktatásban való részvételre.

Az érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- rendelkezik-e a kommunikatív kompetencia meghatározott szintjeivel,
- képes-e az írott és beszélt nyelv funkcionális használatára,
- a kommunikációs szándékok értelmezésére és kifejezésére,
- képes-e a különböző kifejezésmódok megkülönböztetésére, összevetésére, a szintnek megfelelő szövegek értelmezésére és értékelésére,
- tud-e önállóan reagálni a szintnek megfelelő szövegek gondolataira, állításaira, következtetéseire,
- képes-e mind szóban, mind írásban érthetően kifejezni magát,
- képes-e a szövegszerkesztési minták figyelembevételével, szövegösszekötő elemek használatával világos, szerkezetileg jól felépített szöveget alkotni,
- képes-e gondolatait a szintnek megfelelő műfajban és stílusban előadni,
- eredményesen tudja-e használni a nemzetiségi nyelvet személyes és társadalmi kommunikatív célokra, valamint arra, hogy eredetiben olvasson az adott nemzetiség irodalmából,
- tudja-e alkalmazni irodalmi és fogalmi ismereteit, olvasói tapasztalatait a múlt és a jelenkor nyelvi, kulturális jelenségeinek megértésében,
- ismeri-e a magyarországi nemzetiség kultúrtörténetét, nyelvi sajátosságait, valamint a kisebbségeket érintő aktuális kérdéseket,
- önállóan tud-e reagálni különböző korszakok különböző műfajú szépirodalmi és köznapi szövegeinek következtetéseire

Tartalmi követelmények

Kompetenciák	Követelmények	Követelmények
	Középszint	**Emelt szint**
1. Kommunikatív készségek		
Beszédértés/Hallott szöveg értése	– hétköznapi témájú beszélgetések, interjúk alapvető kommunikációs szándékának megértése, – hallott szövegből a szükséges informá- – ciók kikeresése	– nehezebb, elvontabb témájú, nyelvileg bonyolultabb beszélgetés menetének megértése, – nyelvjárások hallás utáni felismerése
Beszédkészség	– általános, a vizsgázó érdeklődési köréhez közel álló témákról történő beszélgetés, – állásfoglalás aktuális témával kapcsolatban, – rövidebb irodalmi és nem irodalmi szövegek, értelmezése, lényegének megfogalmazása, – olvasói élmények megfogalmazása, – a szintnek megfelelő témában vélemény, álláspont hatásos kifejtése	– beszélgetés folytatása összetettebb a mindennapi témáktól távolabb eső témákban, – irodalmi szövegek, filmek különböző szempontok alapján történő bemutatása, – a szintnek megfelelő vélemény, álláspont hatásos kifejtése, – kultúrált vita folytatása, érvek ütköztetése, – aktuális problémákkal, irodalmi szövegekkel kapcsolatban érvek és ellenérvek kifejtése, ütköztetése
Szövegértés/olvasott szöveg értése	– köznyelvi szövegek lényegének megértése, – az adott nyelv szállóigéinek értelmezése, – a szintnek megfelelő szépirodalmi alkotások (rövidebb terjedelmű epikai művek, rövid lírai versek memorizálása) értelmezése, – egyszerűbb ismeretterjesztő szövegek megértése, – az olvasási módok (globális, szelektív, részletes értés) alkalmazása feladatokon	– elvontabb témájú szövegek megértése, – hosszabb epikus és drámai művek olvasása, értelmezése, – a szépirodalmi alkotásokban megjelenő szándékok, vélemények, rejtett jelentéstartalmak megértése, – bonyolultabb ismeretterjesztő szövegek megértése
Íráskészség	– kifejezésmód a mindennapi szövegfajtákban, – fogalmazások (leírás, elbeszélő fogalmazás, jellemzés) írása megadott szempontok alapján, – a közéletben használatos	– árnyalt kifejezésmód a mindennapi tapasztalati világtól távolabb álló, összetettebb témákban, – változatos szókincsű mondatszerkezetek

	szövegfajták szerkesztése (önéletrajz, pályázat, hirdetés, olvasói levél, stb.) szerkesztése – szépirodalmi szövegek (elbeszélések, novellák) lényegének megfogalmazása, – kiselőadás / referátum előkészítése	használata, – különböző műfajú szövegek írásánál a műfaji sajátosságok figyelembevétele, – versek és terjedelmesebb irodalmi alkotások lényegének elemző megfogalmazása, – hosszabb terjedelmű referátumok előkészítése
2. Nyelvi kompetencia	– a különböző társalgási témák, a mindennapi témakörök, szituációk kommunikációs szándékainak kifejezésekor a megfelelő nyelvi eszközök alkalmazása, – a kommunikációs szándékok értelmezése, – a szintnek megfelelő szövegfajtákban előforduló nyelvi struktúrák használata, – az írott és beszélt nyelv fontos szerkezeteinek funkcionális használata, – a kiejtés, hangsúly, intonáció és helyesírási ismeretek helyes alkalmazása	– választékos nyelvhasználat a kommunikációs szándékok kifejezésében, – a szintnek megfelelő szövegfajtákban előforduló nyelvi struktúrák biztos és árnyalt használata, – az írott és beszélt nyelv fontos szerkezeteinek funkcionális használata, – nyelvi fogalmak definiálása, egymáshoz rendelése

3. Témakörök

Az emelt és a középszintű érettségi vizsgán a témakörök lényegében nem különböznek egymástól, de különböző a témák megközelítési módja. A középszinten a megközelítési mód személyes, konkrét, az emelt szinten általános, elvont és összetettebb.

- Személyes vonatkozások, család
- Ember és társadalom
- Környezetünk
- Iskola
- A munka világa
- Életmód
- Szabadidő, művelődés, szórakozás
- Utazás, turizmus
- Tudomány, technika

TÖRTÉNELEM
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A történelem érettségi vizsga célja

A vizsga azt hivatott megállapítani, hogy a vizsgázó

- rendelkezik-e a történeti gondolkodásmód kialakulásához szükséges alapokkal;
- birtokában van-e az alapvető történelmi tényeknek (időpontok, személyek stb.);
- tudja-e használni a történelmi fogalmakat, a szaknyelvet;
- képes-e ismereteit szóban és írásban előadni;
- elsajátította-e azokat a képességeket és ismereteket, amelyekkel a történelmi eseményeket és jelenségeket értelmezni tudja;
- képes-e a történelmi forrásokat – legyenek akár eredeti források, akár a múltról szóló feldolgozások – vizsgálni és elemezni, a múlt emberének életét reálisan elképzelni;
- fel tudja-e használni történeti ismereteit arra, hogy a jelenkor társadalmi jelenségeit értelmezze;
- képes-e az érvekkel alátámasztott, árnyalt és tényszerű történelmi értékeléseket előnyben részesíteni a leegyszerűsítő véleményekkel szemben.

A követelményekben

- hangsúlyosan szerepelnek a képesség jellegű követelmények, valamint azok az elemzési szempontok és történelmi ismeretek, amelyek a jelen világának megértéséhez szükségesek;
- nagy figyelmet kapnak a társadalmi, gazdasági és kulturális folyamatok, illetve azok a készségek és ismeretek, amelyek az egyes korszakok komplex, életszerű bemutatásához szükségesek;
- fontos szerep jut a politika- és eseménytörténet mellett a társadalom-, a gazdaság-, a művelődés- és mentalitástörténetnek.

A középszintű vizsga a jelöltektől az egyszerűbb ismeretszerzési eljárásokat, kifejezőképességeket, a rendszerezés és alkalmazás alapvető formáit, valamint a történelmi ítéletalkotás készségének meglétét várja el.

Az emelt szintű vizsga elsősorban a felsőoktatásban történelmet tovább tanulni szándékozó vizsgázó képességeit és ismereteit vizsgálja. A jelöltektől a középszintű követelményeket meghaladó bonyolultabb ismeretszerzési eljárásokat, kifejezőképességeket, összetettebb rendszerezési alkalmazási, összehasonlítási és elemzési szempontokat, valamint magasabb fokú gondolkodási műveleteket, önállóbb ítéletalkotási készségeket vár el, továbbá a történelmi tények, adatok tágabb körét kéri számon.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakörök/ Kompetenciák	Követelmények
1. Kompetenciák	
Források használata és értékelése	Történelmi forrásokból (*pl. tárgyi, írásos*) információk gyűjtése, következtetések megfogalmazása. Különböző típusú forrásokból származó információk összevetése. Képi források (*pl. fényképek, karikatúrák, plakátok)* megadott

	szempont szerinti értelmezése. A történelmi térképek felhasználása az ismeretszerzéshez. Információk gyűjtése és következtetések levonása egyszerű statisztikai táblázatokból, diagramokból, grafikonokból, kronológiákból. A tények és feltételezések megkülönböztetése.
A szaknyelv alkalmazása	Történelmi fogalmak azonosítása, helyes használata.
Tájékozódás térben és időben	Történelmi helyszínek azonosítása különböző térképeken. A földrajzi környezet szerepe az egyes történelmi kultúrák és államok kialakulásában. Egyszerű történelmi térképvázlatok készítése. Konkrét történelmi események térben és időben való elhelyezése. Különbségek és egybeesések felismerése a világtörténet és a magyar történelem legfontosabb eseményei között. A nagy történelmi korok és a kisebb korszakok elnevezésének, sorrendjének, valamint legfontosabb jellemzőinek ismerete.
Az eseményeket alakító tényezők feltárása	A tanultak okok és következmények szerinti rendezése. Annak bizonyítása, hogy a történelmi eseményeknek általában több oka és következménye van. Különböző típusú okok és következmények megkülönböztetése, azok eltérő jelentőségének felismerése. A lényeges és kevésbé lényeges szempontok, tényezők megkülönböztetése, mérlegelése. Önálló kérdések megfogalmazása a tanult történelmi események okairól és következményeiről. A változás és a fejlődés közötti különbség értelmezése konkrét példákon. A különböző történeti régiók eltérő fejlődésének bemutatása. Aktuális események történelmi előzményeinek bemutatása. Személyek, pártok, csoportok szerepének fölismerése egy-egy történelmi esemény alakulásában. Annak megállapítása, hogy miként függhetnek össze a történelmi események okai, következményei és a benne résztvevők szándékai.
Történelmi események és jelenségek problémaközpontú bemutatása	Gazdaság, gazdaságpolitika, anyagi kultúra. Népesség, település, életmód. Egyén, közösség, társadalom. A modern demokráciák működése. Politikai intézmények, eszmék, ideológiák. Nemzetközi konfliktusok és együttműködés.
2. Témakörök	
Az ókor és kultúrája	Vallás és kultúra az ókori Keleten. A demokrácia kialakulása Athénban. A római köztársaság virágkora és válsága, az egyeduralom kialakulása. Az antik hitvilág, művészet, tudomány. A kereszténység kialakulása és elterjedése. A népvándorlás, az antik civilizáció felbomlása.
A középkor	A feudális társadalmi és gazdasági rend jellemzői. A nyugati és a keleti kereszténység. Az iszlám vallás és az arab világ; a világvallások elterjedése. A középkori városok. Egyházi és világi kultúra a középkorban. A humanizmus és a reneszánsz Itáliában. Az oszmán birodalom terjeszkedése.
A középkori magyar állam megteremtése és virágkora	A magyar nép őstörténete és vándorlása. A honfoglalástól az államalapításig. Az Árpád-kor. Társadalmi és gazdasági változások Károly Róbert, Nagy Lajos és Luxemburgi Zsigmond idején. A Hunyadiak. Kultúra és művelődés.
Szellemi, társadalmi és politikai változások az újkorban	A nagy földrajzi felfedezések és következményei. Reformáció és katolikus megújulás. A kontinentális abszolutizmus és a parlamentáris monarchia megszületése Angliában. A tudományos világkép átalakulása, a felvilágosodás.
Magyarország a Habsburg Birodalomban	A mohácsi csata és az ország három részre szakadása. Az Erdélyi Fejedelemség virágkora. A török kiűzése és a Rákóczi-szabadságharc. Magyarország a XVIII. századi Habsburg Birodalomban. Művelődés, egyházak, iskolák.
A polgári átalakulás, a nemzetállamok és az imperializmus kora	A francia polgári forradalom politikai irányzatai, az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata. A XIX. század eszméi. Az ipari forradalom és következményei.

	Nagyhatalmak és katonai-politikai szövetségek a századfordulón. Tudományos, technikai felfedezések, újítások és következményeik.
A polgárosodás kezdetei és kibontakozása Magyarországon	A reformmozgalom kibontakozása, a polgárosodás fő kérdései. A reformkori művelődés, kultúra. Polgári forradalom. A szabadságharc. A kiegyezés előzményei és megszületése. Gazdasági eredmények és társadalmi változások a dualizmus korában. Az életmód, a tudományos és művészeti élet fejlődése.
Az első világháborútól a kétpólusú világ felbomlásáig	Az első világháború jellege, jellemzői; a Párizs környéki békék. A gazdaság a társadalom és életmód új jelenségei a fejlett világban. Az USA és az 1929–33-as gazdasági válság. A nemzetiszocializmus hatalomra jutása és működési mechanizmusa. A bolsevik ideológia és a sztálini diktatúra az 1920–30-as években. A második világháború előzményei és jelentős fordulatai. A hidegháború és a kétpólusú világ jellemzői. A szocialista rendszerek bukása.
Magyarország története az első világháborútól a második világháborús összeomlásig	Az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlása és következményei. A Horthy-rendszer jellege, jellemzői. A művelődési viszonyok és az életmód. A magyar külpolitika mozgástere, alternatívái. Magyarország részvétele a világháborúban. A német megszállás, a holocaust Magyarországon.
Magyarország 1945-től a rendszerváltozásig	A szovjet felszabadítás és megszállás. A határon túli magyarság sorsa. A kommunista diktatúra kiépítése és működése. Az 1956-os forradalom és szabadságharc. A Kádár-rendszer jellege, jellemzői. A rendszerváltozás.
A jelenkor	A közép-európai régió jellemzői, távlatai, a posztszovjet rendszerek problémái. Az európai integráció története. A „harmadik világ”. Fogyasztói társadalom; ökológiai problémák, a fenntartható fejlődés. A globális világ kihívásai és ellentmondásai.
A mai magyar társadalom és életmód	Alapvető állampolgári ismeretek. Etnikumok és nemzetiségek a magyar társadalomban. A magyarországi roma társadalom. A parlamenti demokrácia működése és az önkormányzatiság. Társadalmi, gazdasági és demográfiai változások.

EMELT SZINT

Témakörök/ Kompetenciák	Követelmények
1. Kompetenciák	
Források használata és értékelése	Történelmi forrásokból (*pl. tárgyi, írásos*) információk gyűjtése, következtetések megfogalmazása. Különböző típusú forrásokból származó információk összevetése. Képi források (*pl. fényképek, karikatúrák, plakátok)* megadott szempont szerinti értelmezése. A történelmi térképek felhasználása az ismeretszerzéshez. Információk gyűjtése és következtetések levonása egyszerű statisztikai táblázatokból, diagramokból, grafikonokból, kronológiákból. A tények és feltételezések megkülönböztetése. Társadalmi viszonyok, kormányzati struktúrák vázlatos ábrázolása. Annak bemutatása, hogy a vizsgált forrásban miként tükröződik a szerző személyes helyzete. A részletek iránti érzékenység a források feldolgozása és elemzése során. Néhány konkrét példán keresztül annak értelmezése, hogy egyes történelmi események és személyek megítélése a különböző történelmi korokban eltérő lehet. Érvekkel alátámasztott vélemény kialakítása az ellentmondásosan értékelhető eseményekről és személyekről.
A szaknyelv alkalmazása	Történelmi fogalmak azonosítása, helyes használata. A történelmi fogalmak jelentésváltozásainak ismerete.
Tájékozódás térben és időben	Történelmi helyszínek azonosítása különböző térképeken. A földrajzi környezet szerepe az egyes történelmi kultúrák és államok kialakulásában. A történeti fejlődés során kialakult régiók bemutatása térképen. Egyszerű történelmi térképvázlatok készítése. A történelmi tér változásainak ismerete. Konkrét történelmi események térben és időben való elhelyezése. A nagy történelmi korok és a kisebb korszakok elnevezésének, sorrendjének, valamint legfontosabb jellemzőinek ismerete. Különbségek és egybeesések felismerése a világtörténet és a magyar történelem legfontosabb eseményei között. Európa történetének (ókortól napjainkig) több szempontú korszakolása.
Az eseményeket alakító tényezők feltárása	A tanultak okok és következmények szerinti rendezése. Annak bizonyítása, hogy a történelmi eseményeknek általában több oka és következménye van. Különböző típusú okok és következmények megkülönböztetése, azok eltérő jelentőségének felismerése. A lényeges és kevésbé lényeges szempontok, tényezők megkülönböztetése, mérlegelése. Példákkal való alátámasztása, hogy nehéz történelmi szituációban az egyes emberek nézetét, döntéseit és cselekedeteit élethelyzetük miként befolyásolja.

	Önálló kérdések megfogalmazása a tanult történelmi események okairól és következményeiről. A változás és a fejlődés közötti különbség értelmezése konkrét példákon. A különböző történeti régiók eltérő fejlődésének bemutatása. Aktuális események történelmi előzményeinek bemutatása. Történelmi analógiák megadott szempontok szerinti keresése, értelmezése. Szabadon választott példa segítségével hosszabb időtávú történelmi változások bemutatása. A magyar történelem sorsfordító eseményeinek több szempontú bemutatása. Személyek, pártok, csoportok szerepének fölismerése egy-egy történelmi esemény alakulásában. Annak megállapítása, hogy miként függhetnek össze a történelmi események okai, következményei és a benne résztvevők szándékai.
Történelmi események és jelenségek problémaközpontú bemutatása	Gazdaság, gazdaságpolitika, anyagi kultúra. Népesség, település, életmód. Egyén, közösség, társadalom. A modern demokráciák működése. Politikai intézmények, eszmék, ideológiák. Nemzetközi konfliktusok és együttműködés.
2. Témakörök	
Az ókor és kultúrája	Vallás és kultúra az ókori Keleten. A demokrácia kialakulása Athénban. A római köztársaság virágkora és válsága, az egyeduralom kialakulása. Az antik hitvilág, művészet, tudomány. A kereszténység kialakulása és elterjedése. A népvándorlás, az antik civilizáció felbomlása.
A középkor	A feudális társadalmi és gazdasági rend jellemzői. A nyugati és a keleti kereszténység. Az iszlám vallás és az arab világ; a világvallások elterjedése. A középkori városok. Egyházi és világi kultúra a középkorban. A humanizmus és a reneszánsz Itáliában. Az oszmán birodalom terjeszkedése.
A középkori magyar állam megteremtése és virágkora	A magyar nép őstörténete és vándorlása. A honfoglalástól az államalapításig. Az Árpád-kor. Társadalmi és gazdasági változások Károly Róbert, Nagy Lajos és Luxemburgi Zsigmond idején. A Hunyadiak. Kultúra és művelődés.
Szellemi, társadalmi és politikai változások az újkorban	A nagy földrajzi felfedezések és következményei. Reformáció és katolikus megújulás. A kontinentális abszolutizmus és a parlamentáris monarchia megszületése Angliában. A tudományos világkép átalakulása, a felvilágosodás.
Magyarország a Habsburg Birodalomban	A mohácsi csata és az ország három részre szakadása. Az Erdélyi Fejedelemség virágkora. A török kiűzése és a Rákóczi-szabadságharc. Magyarország a XVIII. századi Habsburg Birodalomban. Művelődés, egyházak, iskolák.
A polgári átalakulás, a nemzetállamok és az imperializmus kora	A francia polgári forradalom politikai irányzatai, az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata. A napóleoni háborúk és a Szent Szövetség Európája. A XIX. század eszméi. Az ipari forradalom és következményei. Nagyhatalmak és katonai-politikai szövetségek a századfordulón. Tudományos, technikai felfedezések, újítások és következményeik.
A polgárosodás kezdetei és kibontakozása Magyarországon	A reformmozgalom kibontakozása, a polgárosodás fő kérdései. A reformkori művelődés, kultúra. Polgári forradalom. A szabadságharc. A kiegyezés előzményei és megszületése. Gazdasági eredmények és társadalmi változások a dualizmus korában. Az életmód, a tudományos és művészeti élet fejlődése.
Az első világháborútól a kétpólusú világ felbomlásáig	Az első világháború jellege, jellemzői; a Párizs környéki békék. A gazdaság a társadalom és életmód új jelenségei a fejlett világban. A tekintélyuralmi rendszerek Közép-Európában és az olasz fasizmus. Az USA és az 1929–33-as gazdasági válság. A nemzetiszocializmus hatalomra jutása és működési mechanizmusa. A bolsevik ideológia és a sztálini diktatúra az 1920–30-as években. A második világháború előzményei és jelentős fordulatai. A hidegháború és a kétpólusú világ jellemzői. A szocialista rendszerek bukása.
Magyarország története az első világháborútól a második világháborús összeomlásig	Az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlása és következményei. A Horthy-rendszer jellege, jellemzői. A művelődési viszonyok és az életmód. A magyar külpolitika mozgástere, alternatívái. Magyarország részvétele a világháborúban. A német megszállás, a holocaust Magyarországon.

Magyarország 1945-től a rendszerváltozásig	A szovjet felszabadítás és megszállás. A határon túli magyarság sorsa. A kommunista diktatúra kiépítése és működése. Az 1956-os forradalom és szabadságharc. A Kádár-rendszer jellege, jellemzői. A rendszerváltozás.
A jelenkor	A közép-európai régió jellemzői, távlatai, a posztszovjet rendszerek problémái. Az európai integráció története. A „harmadik világ”. Fogyasztói társadalom; ökológiai problémák, a fenntartható fejlődés. A globális világ kihívásai és ellentmondásai.
A mai magyar társadalom és életmód	Alapvető állampolgári ismeretek. Etnikumok és nemzetiségek a magyar társadalomban. A magyarországi roma társadalom. A parlamenti demokrácia működése és az önkormányzatiság. Társadalmi, gazdasági és demográfiai változások.

MATEMATIKA
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A matematika érettségi vizsga célja

A matematika érettségi vizsga célja annak vizsgálata, hogy a vizsgázó

- tud-e logikusan gondolkodni, rendelkezik-e megfelelő matematikai probléma- és feladatmegoldó, valamint absztrakciós, analizáló és szintetizáló képességgel;
- tud-e állításokat, egyszerűbb gondolatmenetű bizonyításokat szabatosan megfogalmazni, áttekinthető formában leírni;
- elsajátította-e a mindennapi életben használatos számolási technikákat, rendelkezik-e biztos becslési készséggel, az önellenőrzés igényével;
- képes-e statisztikai gondolatok megértésére, intelligens felhasználására, a függvény- vagy függvényszerű kapcsolatok felismerésére és értékelésére;
- képes-e a leírt síkbeli és térbeli szituációk elképzelésére, tud-e ezekhez ábrát készíteni, s ennek segítségével az adott konstrukcióban gondolkodni, számolni;
- képes-e a tanult ismereteket más tantárgyakhoz kapcsolódó feladatokban alkotó módon alkalmazni;
- képes-e hétköznapi szövegben rejlő matematikai problémákat észrevenni, egy-egy gyakorlati kérdés megoldásához matematikai modellt alkotni, különböző problémamegoldó stratégiákat alkalmazni;
- képes-e a különböző matematikai segédeszközök (függvénytáblázat, zsebszámológép) célszerű alkalmazására; a mindenkori tárgyi feltételek függvényében, azokkal szinkronban a matematikai eszközökkel való problémamegoldásban a programozható számológép, a grafikus kalkulátor és a számítógép használata fokozatosan követelménnyé válhat.

Az emelt szinten a felsoroltakon túl az érettségi vizsga célja annak mérése, hogy a tanuló

- rendelkezik-e a felsőfokú matematikai tanulmányokhoz szükséges alapokkal;
- képes-e hipotéziseket megfogalmazni, és sejtéseit bizonyított állításaitól megkülönböztetni;
- milyen szintű kombinatív készséggel rendelkezik, mennyire kreatív a gondolkodása;
- képes-e gondolatmenetében érthetően, világosan alkalmazni a matematikai modellalkotás lépéseit (probléma megfogalmazása, matematikai formába öntése, összefüggések keresése, az eredmények matematikai módszerekkel történő kiszámítása, igazolása, értelmezése).

Az ismeretek legnagyobb része a középszinten és az emelt szinten egyaránt megjelenik. Ezen ismeretek feldolgozásában az emelt szintet az igényesebb felépítés, az összetettebb alkalmazás, a nehezebb feladatok jellemzik. A követelmények leírásában gyakran szereplő „szemléletes” jelző azt fejezi ki, hogy az adott fogalom matematikailag precíz ismerete nem követelmény. A matematika tanításában csak spirálisan lehet haladni, s így több téma, pl. az analízis – a felkészülésre fordítható idő alatt – a középiskolai tanulmányok végére is csak szemléletes formában tanítható meg, s csak bizonyos alkalmazásokat tesz lehetővé.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakör	Követelmények
1. Gondolkodási módszerek, halmazok, logika, kombinatorika, gráfok	
Halmazelmélet	Halmazelméleti alapfogalmak. Halmazműveletek, műveleti tulajdonságok. A halmazfogalom és a halmazműveletek használata a matematika különböző területein (pl. számhalmazok, ponthalmazok).
Logika Logikai műveletek Fogalmak, tételek, Bizonyítások a matematikában	 A negáció, konjunkció, diszjunkció, implikáció, ekvivalencia ismerete, alkalmazása. A „minden”, „van olyan” logikai kvantorok ismerete, alkalmazása. Egyszerű matematikai szövegek értelmezése. A tárgyalt definíciók és tételek pontos megfogalmazása. Szükséges és elégséges feltételek helyes alkalmazása.
Kombinatorika	Egyszerű kombinatorikai feladatok megoldása.
Gráfok	A gráf szemléletes fogalma, egyszerű alkalmazásai. Gráfelméleti alapfogalmak.
2. Számelmélet, algebra	
Számfogalom	A valós számkör. A valós számok különböző alakjai. Alapműveletek, műveleti tulajdonságok ismerete, alkalmazása a valós számkörben. Az adatok és az eredmény pontossága. Számrendszerek, a helyiértékes írásmód.
Számelmélet	Az osztó, többszörös, prímszám, összetett szám fogalma. A számelmélet alaptétele, számok prímtényezőkre bontása, legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös. Egyszerű oszthatósági feladatok.

Algebrai kifejezések, műveletek	Műveletek egyszerű algebrai kifejezésekkel. Másod- és harmadfokú nevezetes azonosságok alkalmazása.
Hatvány, gyök, logaritmus	Definíciók, műveletek, azonosságok (egész kitevőjű hatványok, racionális kitevőjű hatványok). A logaritmus fogalma, a logaritmus azonosságainak alkalmazása egyszerű esetekben.
Egyenletek, egyenlőtlenségek	Első- és másodfokú egyenletek és egyenlőtlenségek megoldása. Az egyenletmegoldás alkalmazása szöveges feladatokban. Egyszerű négyzetgyökös, algebrai törtes, abszolútértékes egyenletek. A definíciókra és az azonosságok egyszerű alkalmazására épülő exponenciális, logaritmusos és trigonometrikus egyenletek. Két pozitív szám számtani és mértani közepének viszonya. Kétismeretlenes lineáris és másodfokú egyenletrendszerek. Egyszerű egyenlőtlenségrendszerek.
3. Függvények, az analízis elemei	
Függvények függvények grafikonjai, függvény-transzformációk	A függvény matematikai fogalma, megadásának módjai. Az alapfüggvények (lineáris, másodfokú, harmadfokú és négyzetgyök-függvények, fordított arányosság, exponenciális és logaritmusfüggvény, trigonometrikus függvények, abszolútérték függvény) és egyszerű transzformáltjaik: $f(x) + c$, $f(x + c)$, $c \cdot f(x)$, $f(c \cdot x)$
Függvények jellemzése	Zérushely, növekedés, fogyás, szélsőérték, periodicitás, paritás.
Sorozatok	Számtani sorozat, mértani sorozat Kamatos kamat számítása.
4. Geometria, koordinátageometria, trigonometria	
Alapfogalmak, ponthalmazok	Térelemek távolsága, szöge. Nevezetes ponthalmazok.
Geometriai transzformációk	Egybevágósági transzformációk, egybevágó alakzatok. Középpontos hasonlóság, hasonlóság. Hasonló alakzatok tulajdonságai. Az egybevágóságra és a hasonlóságra vonatkozó ismeretek alkalmazása egyszerű feladatokban.
Síkgeometriai alakzatok Háromszögek Négyszögek Sokszögek Kör	Tételek az oldalakra, szögekre, nevezetes pontokra, vonalakra – alkalmazásuk bizonyítási és szerkesztési feladatokban. Nevezetes négyszögek (trapézok, deltoidok) és tulajdonságaik. Alaptulajdonságok. Szabályos sokszögek. A kör és részei. Kör és egyenes kölcsönös helyzete.
Térbeli alakzatok	Henger, kúp, gúla, hasáb, gömb, csonkagúla, csonkakúp.
Kerület-, terület-, felszín- és térfogatszámítás	Egyszerű síkidomok és részeik kerülete, területe. Testek felszínének és térfogatának számítása. Hasonló síkidomok és testek különböző mérőszámainak és a hasonlóság arányának viszonya.
Vektorok	A vektor fogalma. Vektorműveletek (összegvektor, különbségvektor, skalárral való szorzás, skaláris szorzat) és tulajdonságaik. Vektor koordinátái. Vektorok alkalmazása.
Trigonometria	Szögfüggvények fogalma. Egyszerű összefüggések a szögfüggvények között. Szinusztétel, koszinusztétel.
Koordináta-geometria	Alakzatok (egyenes, kör) egyenlete és kölcsönös helyzetük.
5. Valószínűségszámítás, statisztika	
Leíró statisztika	Statisztikai adatok gyűjtése, rendszerezése, különböző ábrázolásai (kördiagram, oszlopdiagram). Gyakoriság, relatív gyakoriság. Átlagok: számtani közép, súlyozott közép, rendezett minta közepe (medián), leggyakoribb érték (módusz). Szórás.
Valószínűség-számítás	Valószínűség fogalma. A valószínűség klasszikus kiszámítási módja. Visszatevéses mintavétel.

EMELT SZINT

Témakör	Követelmények
1. Gondolkodási módszerek, halmazok, logika, kombinatorika, gráfok	
Halmazelmélet	Halmazelméleti alapfogalmak. Halmazműveletek, műveleti tulajdonságok. A halmazfogalom és a halmazműveletek használata a matematika különböző területein (pl. számhalmazok, ponthalmazok). Halmazműveletek alkalmazása feladatokban. A számosság fogalma.
Logika Fogalmak, tételek,	Logikai műveletek. A „minden”, „van olyan” logikai kvantorok ismerete, alkalmazása.

bizonyítások a matematikában	A nyelv logikai elemeinek tudatos alkalmazása. A tárgyalt definíciók és tételek pontos megfogalmazása. Egyes tanult tételek bizonyításának ismerete. A matematikában használt néhány bizonyítási típus ismerete és tudatos alkalmazása (pl. skatulyaelv, direkt és indirekt bizonyítás). Szükséges és elégséges feltételek helyes alkalmazása. Bizonyítási feladatok megoldása.
Kombinatorika	Kiválasztási és sorbarendezési feladatok. Binomiális tétel ismerete, alkalmazása.
Gráfok	A gráf szemléletes fogalma, alkalmazásai. Gráfelméleti alapfogalmak.
2. Számelmélet, algebra	
Számfogalom	A valós számkör. Alapműveletek, műveleti tulajdonságok ismerete, alkalmazása a valós számkörben. Az adatok és az eredmény pontossága, számolások közelítő értékekkel. Számrendszerek, a helyiértékes írásmód.
Számelmélet	Osztó, többszörös, összetett szám fogalma. A számelmélet alaptétele. Számok prímtényezőkre bontása, legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös. Oszthatósági feladatok.
Algebrai kifejezések, műveletek	Műveletek egyszerű algebrai kifejezésekkel. Nevezetes azonosságok, szorzattá alakítások.
Hatvány, gyök, logaritmus	Definíciók, műveletek, azonosságok (egész kitevőjű hatványok, racionális kitevőjű hatványok). Irracionális kitevőjű hatvány szemléletes fogalma. Logaritmus fogalma, a logaritmus azonosságainak alkalmazása.
Egyenletek, egyenlőtlenségek	Első- és másodfokú egyenletek és egyenlőtlenségek megoldása. Paraméteres egyenletek. Az egyenletmegoldás alkalmazása szöveges feladatokban. Gyökös, algebrai törtes, abszolútértékes és egyszerű exponenciális, logaritmusos és trigonometrikus egyenletek. Egyszerű algebrai törtes, exponenciális és logaritmusos egyenlőtlenségek. A középértékek, nevezetes egyenlőtlenségek alkalmazása. Többismeretlenes egyenletrendszerek. Egyszerű egyenlőtlenségrendszerek.
3. Függvények, az analízis elemei	
Függvények	A függvény matematikai fogalma, megadásának módjai. Függvény leszűkítése, kiterjesztése. Összetett függvény.
Függvények grafikonjai, függvénytranszformációk	Az alapfüggvények (lineáris, másodfokú, hatvány- és négyzetgyökfüggvények, racionális törtfüggvény, exponenciális és logaritmusfüggvény, trigonometrikus függvények, abszolútérték függvény) és transzformáltjaik: $c \cdot f(ax+b) + d$
Függvények jellemzése	Függvényvizsgálat. Szélsőérték-feladatok.
Sorozatok	Sorozat megadása, jellemzése. Számtani sorozat, mértani sorozat. Kamatos kamat számítása. Járadékszámítás.
Az analízis elemei	A határérték szemléletes fogalma. A folytonosság szemléletes fogalma. A differenciálhányados fogalma, alkalmazása. A kétoldali közelítés módszere, a határozott integrál szemléletes fogalma, alkalmazása.
4. Geometria, koordinátageometria, trigonometria	
Alapfogalmak, ponthalmazok	Térelemek távolsága, szöge. Nevezetes ponthalmazok.
Geometriai transzformációk	A geometriai transzformáció mint függvény. Egybevágósági, hasonlósági transzformációk és alkalmazásuk számításos és bizonyítási feladatokban. Hasonló alakzatok tulajdonságai. A merőleges vetítés szemléletes fogalma.
Síkgeometriai alakzatok Háromszögek Négyszögek Sokszögek Kör	Tételek az oldalakra, szögekre, nevezetes pontokra, vonalakra, alkalmazásuk bizonyítási és szerkesztési feladatokban. Nevezetes négyszögek (trapézok és deltoidok) és tulajdonságaik. Húr- és érintőnégyszögek. Szabályos sokszögek. Alaptulajdonságok. A kör és részei. Kör és egyenes kölcsönös helyzete.

	Középponti és kerületi szög, látókör ismerete, alkalmazása.
Térbeli alakzatok	Henger, kúp, gúla, hasáb, gömb, csonkagúla, csonkakúp.
Kerület-, terület-, felszín- és térfogatszámítás	Egyszerű síkidomok és részeik kerülete, területe. Testek felszíne és térfogata. Hasonló síkidomok és testek különböző mérőszámainak és a hasonlóság arányának viszonya.
Vektorok	A vektor fogalma. Vektorműveletek (összegvektor, különbségvektor, skalárral való szorzás, skaláris szorzat) és tulajdonságaik. Vektor koordinátái. Vektorok alkalmazása.
Trigonometria	Szögfüggvények fogalma. Összefüggések a szögfüggvények között. Szinusztétel, koszinusztétel.
Koordináta-geometria	Alakzatok (egyenes, kör, parabola) egyenlete és kölcsönös helyzetük.
5. Valószínűségszámítás, statisztika	
Leíró statisztika	Statisztikai adatok gyűjtése, rendszerezése, különböző ábrázolásai (kördiagram, oszlopdiagram, hisztogram). Gyakoriság, relatív gyakoriság. Átlagok: számtani közép, súlyozott közép, rendezett minta közepe (medián), leggyakoribb érték (módusz). Szórás.
Valószínűségszámítás	A nagy számok törvényének szemléletes tartalma. A valószínűség klasszikus kiszámítási módja. Visszatevéses mintavétel és alkalmazásai. A binomiális eloszlás tulajdonságai, várható értéke és alkalmazásai. Visszatevés nélküli mintavétel és alkalmazásai. A hipergeometrikus eloszlás. Feltételes valószínűség fogalma és konkrét alkalmazásai.

IDEGEN NYELV
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

Az idegen nyelv érettségi vizsga célja

Az idegen nyelvi érettségi vizsga célja a kommunikatív nyelvtudás mérése, azaz annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e valós kommunikációs céljait megvalósítani.

Az idegen nyelvi érettségi vizsga a nyelvoktatás céljai közül (pragmatikus, kognitív, személyiségfejlesztő célok) csak a pragmatikus cél megvalósulását méri, vagyis azt, hogy a vizsgázó rendelkezik-e a kommunikatív kompetencia meghatározott szintjével. Bár nagyon fontos, hogy a tanulók a tanítási folyamat során ismereteket szerezzenek a világról, a nyelvről és a célkultúrákról, ezeket az ismereteket az idegen nyelvi érettségi vizsga közvetlen módon nem méri. Ezek az ismeretek azonban megjelennek a vizsgafeladatokban használt autentikus anyagokban.

A vizsga mindkét szinten *írásbeli és szóbeli részből* áll, és *a négy nyelvi alapkészséget* méri: olvasott szöveg értése, hallott szöveg értése, beszédkészség és íráskészség. A kommunikatív készségek alkalmazásához a nyelvhasználónak rendelkeznie kell megfelelő mennyiségű szókinccsel, és ismernie kell a nyelv struktúráját is. Ezért *a nyelvtani és lexikai kompetenciát* mindkét szinten külön vizsgarész keretében is mérik. A vizsga egynyelvű, azaz közvetítési készséget nem mér.

Az idegen nyelvi érettségi vizsga szintmeghatározásai igazodnak az Európa Tanács skálájához. A vizsga középszintje az A2–B1, az emelt szint pedig a B2 szintnek felel meg.

A középszintű vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e a fontosabb információkat megérteni olyan írott és hallott, köznapi, egyszerű, eredeti idegen nyelvű szövegekben, amelyek gyakori élethelyzetekhez kapcsolódnak (pl. iskola, szabadidő, munka). A vizsga azt is méri, hogy vizsgázó tud-e kommunikálni egyszerű helyzetekben, és tud-e egyszerű, összefüggő szöveget alkotni olyan témákban, amelyeket ismer, vagy amelyek az érdeklődési körébe tartoznak.

Az emelt szintű vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e megérteni különböző fajtájú igényesebb és hosszabb, konkrét vagy elvont témájú írott és hallott idegen nyelvű szövegek fő gondolatmenetét, és követni tudja-e a hosszabb, összetettebb érveléseket is. A vizsga azt is méri, hogy a vizsgázó képes-e idegen nyelven mind szóban, mind írásban folyamatosan és természetes módon kifejezni magát, világos, jól szerkesztett szöveget létrehozni, és eközben megbízhatóan használja-e a szövegszerkesztési mintákat, szövegösszekötő elemeket, továbbá indokolni tudja-e véleményét.

KÖZÉPSZINT

Témakörök/ Kompetenciák	Követelmények
1. Kommunikatív készségek	
Beszédértés (hallott szöveg értése)	Rövidebb, hétköznapi témájú beszélgetések, interjúk lényeges információinak, alapvető kommunikációs szándékának megértése. Egy hallott szövegből az adott helyzetben szükséges kulcs- és részletinformáció(k) megértése. Az értési célnak megfelelő stratégia alkalmazása (globális, szelektív, részletes értés).
Beszédkészség	Kommunikációs szándék megvalósítása megadott egyszerű, hétköznapi helyzetekben és szerepekben. Egyértelmű, egyszerű és összefüggő megnyilatkozás megadott ismerős témákról. A szintnek megfelelő kommunikációs stratégiák alkalmazása.
Szövegértés (olvasott szöveg értése)	Köznyelven íródott, a mindennapi élet témáival foglalkozó, gyakori szövegfajták lényegének megértése. Egy szövegből az adott helyzetben szükséges információ(k) megértése, vélemény, érvelés követése. Az értési célnak megfelelő olvasási stratégia alkalmazása (globális, szelektív, részletes értés).
Íráskészség	Kommunikációs szándék megvalósítása a mindennapi életben általánosan és gyakran használt szövegfajtákban.

	Egyértelmű, egyszerű, összefüggő szöveg alkotása megadott, hétköznapi témákról.
Egyéb készségek (stratégiák)	A feladatok megtervezéséhez, megoldásához, értékeléséhez szükséges készségek és technikák alkalmazása. A nyelvi nehézségek áthidalásához szükséges legalapvetőbb technikák alkalmazása.
2. Nyelvi kompetencia	
	A vizsgázó tudásszintjének megfelelő szövegfajtákban előforduló alapvető lexikai elemek és nyelvi szerkezetek felismerése és nyelvileg elfogadható, azaz a megértést nem akadályozó használata. A kommunikációs szándékok megvalósításához szükséges nyelvi eszközök alkalmazása szóban és írásban. Az írott és a beszélt nyelv funkcionális használata.
3. Témák	
Személyes vonatkozások, család	Például: a vizsgázó személye, családi élet.
Ember és társadalom	Például: a másik ember külső és belső jellemzése, ünnepek, vásárlás.
Környezetünk	Például: az otthon, a lakóhely és környéke, időjárás.
Az iskola	Például: a saját iskola bemutatása, nyelvtanulás.
A munka világa	Például: diákmunka, pályaválasztás.
Életmód	Például: napirend, kedvenc ételek.
Szabadidő, művelődés, szórakozás	Például: színház, mozi, kedvenc sport.
Utazás, turizmus	Például: tömegközlekedés, utazási előkészületek.
Tudomány és technika	Például: népszerű tudományok, ismeretterjesztés, a technikai eszközök szerepe a mindennapi életben.

EMELT SZINT

Témakörök/ Kompetenciák	Követelmények
1. Kommunikatív készségek	
Beszédértés (hallott szöveg értése)	Hosszabb, nyelvileg és tartalmilag bonyolultabb beszéd, illetve beszélgetés gondolatmenetének követése, a beszélő(k) álláspontjának követése, érzelmeinek, egymáshoz való viszonyának felismerése, a kommunikációs szándékok megértése. Az értési célnak megfelelő stratégia alkalmazása (globális, szelektív, részletes értés).
Beszédkészség	Összefüggő önálló megnyilatkozás, illetve beszélgetésben való részvétel megadott témákról általánosabb szempontból. A vizsgázó álláspontjának, véleményének szabatos, következetes kifejtése. A kommunikációs szándékoknak megfelelő folyékony és természetes kommunikáció. A szintnek megfelelő kommunikációs stratégiák alkalmazása.
Szövegértés (olvasott szöveg értése)	Általánosabb jellegű, a jelenkor problémáival kapcsolatos, elvontabb témájú szövegek megértése. A szerző álláspontjának megértése. Érvek és ellenérvek, tények és vélemények elkülönítése. A széles olvasóközönség számára hozzáférhető, közérthető szövegek, szövegrészletek megértése. Az értési célnak megfelelő olvasási stratégia alkalmazása (globális, szelektív, részletes értés).
Íráskészség	Világos, részletes szöveg létrehozása általánosabb, összetettebb témákban. A vizsgázó álláspontjának, véleményének szabatos, következetes kifejtése. Logikus szerkesztésű és tagolású írásmű létrehozása. Az írott szövegben a mindennapi élet feladataihoz használt szövegtípusok műfaji jellemzőinek és a különböző közlésformák (pl. elbeszélés, leírás, érvelés) sajátosságainak figyelembe vétele.
Egyéb készségek (stratégiák)	A feladatok megtervezéséhez, megoldásához, értékeléséhez szükséges készségek és technikák alkalmazása. A nyelvi nehézségek áthidalásához szükséges technikák alkalmazása.
2. Nyelvi kompetencia	
	A vizsgázó tudásszintjének megfelelő szövegfajtákban előforduló lexikai elemek, nyelvi struktúrák felismerése és biztos használata. Az írott és a beszélt nyelv funkcionális használata. A kommunikációs szándékok megvalósításához szükséges nyelvi eszközök meglehetősen biztos alkalmazása. Értelemzavaró (nyelvtani, lexikai és kiejtésbeli) hibák nélküli sikeres kommunikáció.

3. Témák	
Személyes vonatkozások, család	Például: a család szerepe az egyén és a társadalom életében.
Ember és társadalom	Például: az ünnepek fontossága az egyén és a társadalom életében, a fogyasztói társadalom, reklámok.
Környezetünk	Például: a lakóhely fejlődésének problémái, a környezetvédelem lehetőségei és problémái.
Az iskola	Például: iskolatípusok és iskolarendszer Magyarországon és külföldön.
A munka világa	Például: a munkavállalás körülményei, lehetőségei itthon és külföldön. Divatszakmák.
Életmód	Például: az étkezési szokások hazánkban és külföldön.
Szabadidő, művelődés, szórakozás	Például: szabadidősport, élsport, veszélyes sportok. A könyvek, a média és az internet szerepe, hatásai.
Utazás, turizmus	Például: az idegenforgalom jelentősége.
Tudomány és technika	Például: a tudomány és a technikai fejlődésének pozitív és negatív hatása a társadalomra, az emberiségre.

FIZIKA
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A fizika érettségi vizsga célja

A középszintű fizika érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- rendelkezik-e a köznapi műveltség részét képező fizikai ismeretekkel;
- képes-e ismereteit a mindennapokban tapasztalt jelenségekkel, a technikai eszközök működésével összekapcsolni;
- ismeri-e a természettudományos gondolkodás, a természettudományok művelése során egyetemessé fejlődött megismerési módszerek alapvető sajátosságait;
- képes-e az alapmennyiségek mérésére, a mért adatokból egyszerű számításokkal meghatározható további mennyiségek értékeire következtetni;
- képes-e egyszerűen lefolytatható fizikai kísérletet elvégezni, valamint a kísérleti tapasztalatokat kiértékelni, grafikont elemezni;
- rendelkezik-e a mértékekkel, mértékrendszerekkel, mennyiségekkel összefüggő gyakorlatias belső látásmóddal és arányérzékkel;
- képes-e a tananyag által közvetített művelődési anyag alapvető fontosságú tényeit és az ezekből következő alaptörvényeket, összefüggéseket szabatosan kifejteni;
- megérti-e a napjainkban felmerülő, fizikai ismereteket is igénylő problémák lényegét;
- ismeri-e a fizikatörténet legfontosabb eseményeit és személyiségeit, a tananyag által közvetített legjelentősebb kultúrtörténeti vonatkozásokat.

Az emelt szintű fizika érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- elsajátította-e a követelményekben előírt ismereteket;
- képes-e az ismeretanyag belső összefüggéseit, az egyes témakörök közötti kapcsolatokat áttekinteni, felismerni;
- tudja-e ismereteit jelenségek értelmezésében, problémák megoldásában – a megfelelő matematikai eszközöket is felhasználva – alkalmazni;
- járatos-e a fizika tanult vizsgálati és következtetési módszereiben;
- ismeri-e a természettudományos gondolkodás, a természettudományok művelése során egyetemessé fejlődött megismerési módszerek alapvető sajátosságait, felismeri-e alkalmazásukat;
- képes-e a tanultak alapján lefolytatható fizikai mérés, kísérlet megtervezésére és elvégzésére, valamint a kísérleti tapasztalatok kiértékelésére, következtetések levonására, grafikonelemzésre;
- rendelkezik-e a mértékekkel, mértékrendszerekkel, mennyiségekkel összefüggő gyakorlatias belső látásmóddal és arányérzékkel, pontosan használja-e a mértékegységeket;
- képes-e a tananyag által közvetített művelődési anyag logikai csomópontjait képező, alapvető fontosságú tényeket és az ezekből következő alaptörvényeket, összefüggéseket szabatosan kifejteni, megmagyarázni;
- képes-e a mindennapi életet befolyásoló fizikai természetű jelenségeket értelmezni;
- ismeri-e a legfontosabb technikai eszközök, rendszerek működési elveit;
- rendelkezik-e több témakör ismeretanyagának logikai összekapcsolását igénylő, összetett fizikai feladatok, problémák megoldási képességével;
- tájékozott-e a legfontosabb fizikatörténeti és kultúrtörténeti vonatkozásokban;
- képes-e a környezetvédelemmel és természetvédelemmel összefüggő problémák megértésére és elemzésére.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakör	Követelmények
1. Mechanika	
A dinamika törvényei	A testek mechanikai kölcsönhatása, az erő, az erő mérése, erők összegzése. Newton törvényeinek értelmezése. Kényszererők felismerése konkrét példákban. Az impulzus (lendület) megmaradása, felismerése és alkalmazása konkrét példákra. Az erőpár fogalma, a forgatónyomaték kiszámítása egyszerű esetekben. Tömegközéppont alkalmazása homogén, egyszerű alakú testek esetében. Testek egyensúlyi helyzetének értelmezése. Egyszerű gépek működésének leírása.
Mozgások	A vonatkoztatási rendszer, pálya, út, idő, elmozdulás fogalmainak alkalmazása, a mozgás viszonylagossága. Az egyenes vonalú, egyenletes mozgás leírása. Az egyenes vonalú, egyenletesen változó mozgás leírása, a sebesség, gyorsulás alkalmazása. Az átlagsebesség és a pillanatnyi sebesség megkülönböztetése. A szabadesés és a függőleges hajítás leírása. Az egyenletes körmozgás leírása, a harmonikus rezgőmozgás jellemzői. E mozgások dinamikai feltételének alkalmazása konkrét példákra. A súrlódás jelensége. A rezonancia jelensége, felismerése gyakorlati példákban. A matematikai inga és az időmérés kapcsolata.

	A frekvencia, hullámhossz, terjedési sebesség fogalmának alkalmazása. A longitudinális és transzverzális hullám leírása. A hullámjelenségek felismerése és leírása. A hang tulajdonságainak (hangmagasság, hangerősség, hangszín) összekapcsolása fizikai jellemzőivel. Állóhullámok felismerése.
Munka és energia	A munka és a teljesítmény. A hatásfok. A mozgási energia. Az emelési munka, a helyzeti energia. A munka grafikus ábrázolása. A rugalmas energia. A mechanikai energia megmaradása, a törvény alkalmazása.
2. Hőtan, termodinamika	
Állapotjelzők, termodinamikai egyensúly	Az állapotjelzők ismerete, alkalmazásuk. Hőmérők és használatuk. A Kelvin-skála. Avogadro-törvény, anyagmennyiség. A termikus egyensúly értelmezése.
Hőtágulás	Szilárd testek vonalas és térfogati hőtágulásának leírása. Folyadékok hőtágulásának leírása. A hőtágulási jelenségek gyakorlati jelentősége.
Összefüggés a gázok állapotjelzői között	Az ideális gáz speciális állapotváltozásainak leírása. p-V-diagramok értelmezése. Az egyesített gáztörvény alkalmazása egyszerűbb problémákban. Az állapotegyenlet ismerete.
A kinetikus gázmodell	A hőmozgás értelmezése. Az állapotjelzők kvalitatív értelmezése a modell alapján.
Termikus és mechanikai kölcsönhatások	A hőközlés, hőmennyiség, fajhő fogalmainak ismerete, alkalmazása. A belső energia értelmezése. A térfogati munka értelmezése. A termodinamika I. főtétele és jelentősége, egyszerű alkalmazások. Nyílt folyamatok ideális gázokkal: izoterm, izochor, izobár, adiabatikus folyamatok energetikai jellemzése. A gázok állandó nyomáson és állandó térfogaton mért fajhőjének megkülönböztetése.
Halmazállapot-változások	A halmazállapotok tulajdonságainak ismerete. Olvadás és fagyás. Párolgás és lecsapódás. Forrás. E folyamatok energetikai vizsgálata. A nyomás szerepének kvalitatív leírása a forrás esetében. A víz különleges tulajdonságainak ismerete, ezek jelentősége. A levegő páratartalma. A légkört érő káros behatások és következményeik.
A termodinamika II. főtétele	A II. főtétel szemléltetése mindennapi példákon. A hőerőgépek hatásfokának korlátai.
3. Elektromágnesség	
Elektrosztatika	Elektrosztatikai alapjelenségek értelmezése, bemutatása. A töltésmegmaradás törvénye. A Coulomb-törvény ismerete. Az elektrosztatikai mező jellemzése: térerősség, erővonalak, feszültség. Többlettöltés fémen, alkalmazások. A kapacitás fogalma, a kondenzátorok egy-két gyakorlati alkalmazásának ismerete.
Az egyenáram	Az áramkör részei. Áram- és feszültségmérés. Ohm törvénye. Vezetők ellenállása, fajlagos ellenállás. Ellenállások soros és párhuzamos kapcsolása, az eredő ellenállás meghatározása egyszerű esetekben. Az egyenáram munkája és teljesítménye. Az egyenáram hatásai, alkalmazások. A galvánelem és az akkumulátor. Az érintésvédelmi szabályok ismerete és betartása. Félvezetők tulajdonságai, alkalmazások.
Magnetosztatika. Egyenáram mágneses mezője	A Föld mágnessége, az iránytű használata. A magnetosztatikai mező jellemzése: a mágneses indukcióvektor és a mágneses fluxus. Az elektromágnes, gyakorlati alkalmazások. A Lorentz-erő.
Az elektromágneses indukció	A mozgási és a nyugalmi indukció jelenségének leírása, Lenz törvénye. Az önindukció jelensége az áram ki- és bekapcsolásánál.
A váltakozó áram	A váltakozó áram jellemzése, az effektív feszültség és áramerősség. A váltakozó áram munkája, effektív teljesítménye ohmikus fogyasztó esetében. Az elektromos energia gyakorlati alkalmazásai (generátor, motor, transzformátor).
Elektromágneses hullámok	A rezgőkörben zajló folyamatok kvalitatív leírása. Az elektromágneses hullámok tulajdonságai (terjedési sebesség, hullámhossz, frekvencia). Az elektromágneses hullámok spektrumának és biológiai hatásainak ismerete. Az elektromágneses hullámok alkalmazásainak ismerete.
A fény	Fényforrások, fénynyaláb, fénysugár, a fény terjedési sebessége. A fény visszaverődése, a visszaverődés törvénye. A fénytörés, a Snellius–Descartes-törvény, a teljes visszaverődés jelensége. Színfelbontás prizmával, homogén és összetett színek. A fény hullámjelenségeinek felismerése (interferencia, polarizáció).

	Képalkotás, valódi és látszólagos kép, nagyítás fogalmának ismerete, alkalmazása. A síktükör, a gömbtükrök és a leképezési törvény ismerete. Az optikai lencsék és a leképezési törvény ismerete, dioptria fogalma. Optikai eszközök: a nagyító, a mikroszkóp, a távcső, a szem, a szemüveg, a fényképezőgép működésének alapelvei.
4. Atomfizika, magfizika	
Az anyag szerkezete	Az atom, molekula, ion, elem fogalma. Az anyag atomos természetének alátámasztása konkrét jelenségekkel.
Az atom szerkezete	Az elektromosság atomos természetének értelmezése az elektrolízis alapján. Az elektron töltése és tömege. Rutherford szórási kísérlete és atommodellje.
A kvantumfizika elemei	Az energia kvantáltsága, Planck-formula. A fotoeffektus és értelmezése. A foton és energiája. A fény kettős természete. A vonalas színképek keletkezésének ismerete. Az elektron kettős természete. A Bohr-modell sajátosságai, újszerűsége. Az elektronburok szerkezete: a fő- és mellékkvantumszám és az elektronhéj fogalma, a Pauli-elv szerepe.
Az atommagban lejátszódó jelenségek	Az atommag összetétele. Az erős kölcsönhatás, nukleonok, tömeghiány és kötési energia, tömeg-energia ekvivalencia fogalmainak használata az atommag leírásában. A természetes radioaktív sugárzás (alfa, béta, gamma) leírása; felezési idő, aktivitás. Atommag-átalakulások leírása, izotópok, alkalmazások. Maghasadás, láncreakció, atomreaktor, atombomba. Az atomenergia jelentősége, előnyei, hátrányai, összehasonlítás más energiafelhasználási módokkal. Magfúzió, hidrogénbomba, a Nap energiája.
Sugárvédelem	A radioaktív sugárzás környezeti és biológiai hatásainak ismerete, a sugárterhelés fogalma. A sugárvédelem módszerei.
5. Gravitáció, csillagászat	
Gravitáció	Az általános tömegvonzási törvény és jelentősége. A bolygók mozgásának leírása: Kepler törvényei. A mesterséges égitestek mozgása. Nehézségi erő, a súly, a súlytalanság értelmezése. A gravitációs gyorsulás mérése.
A csillagászat elemeiből	A Naprendszer és főbb részeinek jellemzése. A csillag fogalma, összehasonlítás a Nappal. A Tejútrendszer, galaxisok. Az Univerzum tágulása. Ősrobbanás-elmélet. A világűr megismerésének legfontosabb módszerei, eszközei.
6. Fizika- és kultúrtörténeti ismeretek	
Személyiségek	Arkhimédész, Kopernikusz, Kepler, Galilei, Newton, Huygens, Watt, Ohm, Joule, Ampère, Faraday, Jedlik Ányos, Eötvös Loránd, J. J. Thomson, Rutherford, Curie-család, Planck, Bohr, Einstein, Szilárd Leó, Teller Ede, Wigner Jenő a tanultakkal kapcsolatos legfontosabb eredményeinek ismerete.
Elméletek, felfedezések, találmányok	A geo- és heliocentrikus világkép összehasonlítása. Galilei munkásságának jelentősége: a kísérletezés szerepe. Newton munkásságának jelentősége: „az égi és földi mechanika egyesítése”, a newtoni fizika hatása. A távcső, a mikroszkóp, a gőzgép, az elektromotor, a generátor, a transzformátor, az elektron, belső égésű motor, a röntgensugárzás, a radioaktivitás, a félvezetők, az atomenergia felhasználásának felfedezése, illetve feltalálása és hatásuk – összekapcsolás a megfelelő nevekkel. A követelményekben szereplő ismeretek alapján megállapítható eltérések a klasszikus fizika és a kvantummechanika között. Az űrkutatás történetének legfontosabb állomásai.

EMELT SZINT

Témakör	Követelmények
1. Mechanika	
A dinamika törvényei	A testek mechanikai kölcsönhatása, az erő, az erő mérése, erők összegzése, felbontása. Newton törvényeinek értelmezése. Sztatikai tömegmérés. Szabaderők és kényszererők. Az impulzus (lendület) megmaradása, felismerése és alkalmazása feladatmegoldásban. Az erőpár fogalma, a forgatónyomaték kiszámítása egyszerű esetekben. Tömegközéppont alkalmazása homogén, egyszerű alakú testek esetében. Testek egyensúlyi helyzetének értelmezése. Egyszerű gépek működésének leírása.
Mozgások	A vonatkoztatási rendszer, pálya, út, idő, elmozdulás fogalmainak alkalmazása, a mozgás viszonylagossága. Az egyenes vonalú, egyenletes mozgás leírása.

	Az egyenes vonalú, egyenletesen változó mozgás leírása, a sebesség, gyorsulás alkalmazása. Az átlagsebesség és a pillanatnyi sebesség. A szabadesés, a függőleges és a vízszintes hajítás leírása. A mozgások grafikus jellemzése. Az egyenletes körmozgás leírása, a harmonikus rezgőmozgás jellemzői. E mozgások dinamikai feltételének alkalmazása feladatmegoldásban. A súrlódást leíró összefüggések alkalmazása. A rezonancia jelensége, felismerése gyakorlati példákban. A matematikai inga periódusideje. A frekvencia, hullámhossz, terjedési sebesség fogalmának alkalmazása. A longitudinális és transzverzális hullám leírása. Hullámjelenségek felismerése és leírása, az interferencia létrejöttének feltétele. A hang tulajdonságainak (hangmagasság, hangerősség, hangszín) összekapcsolása fizikai jellemzőivel. Az állóhullámok létrejöttének feltétele. Az infra- és ultrahang jellemzői, a zajártalom.
Munka és energia	A munka és a teljesítmény. A hatásfok. A mozgási energia, a munkatétel. Az emelési munka, a helyzeti energia. Konzervatív erők. A lineárisan változó erő munkája, a rugalmas energia. A mechanikai energia megmaradása, a törvény alkalmazása.
A speciális relativitáselmélet alapgondolatai	A fénysebesség szerepe, az időtartam, a hosszúság, a tömeg relativisztikus jellege, tapasztalati alátámasztások ismerete.
2. Hőtan, termodinamika	
Állapotjelzők, termodinamikai egyensúly	Az állapotjelzők ismerete, alkalmazásuk. Hőmérők és használatuk. A Kelvin-skála. Avogadro-törvény, anyagmennyiség. A termikus egyensúly értelmezése.
Hőtágulás	Szilárd testek vonalas és térfogati hőtágulásának leírása. Folyadékok hőtágulásának leírása. A hőtágulási jelenségek gyakorlati jelentősége, a hőtágulást leíró összefüggések alkalmazása.
Összefüggés a gázok állapotjelzői között	Az ideális gáz speciális állapotváltozásainak leírása, bemutatása. p-V-diagramok értelmezése, készítése. Az egyesített gáztörvény alkalmazása egyszerűbb problémákban. Az állapotegyenlet ismerete, alkalmazása.
A kinetikus gázmodell	A hőmozgás értelmezése. Az állapotjelzők kvalitatív értelmezése a modell alapján.
Termikus és mechanikai kölcsönhatások	A hőközlés, hőmennyiség, fajhő fogalmainak ismerete, alkalmazása. A belső energia értelmezése. A térfogati munka értelmezése. A termodinamika I. főtétele és jelentősége, alkalmazása. Nyílt folyamatok ideális gázokkal: izoterm, izochor, izobár, adiabatikus folyamatok energetikai jellemzése. A gázok állandó nyomáson és állandó térfogaton mért fajhőjének megkülönböztetése. Speciális körfolyamatok értelmezése. Az elsőfajú perpetuum mobile lehetetlensége.
Halmazállapot-változások	A halmazállapotok tulajdonságainak ismerete. Olvadás és fagyás. Párolgás és lecsapódás. Forrás. E folyamatok energetikai vizsgálata. A nyomás szerepének kvalitatív leírása. A gáz és a gőz különbsége, a telítetté válás kvalitatív leírása. A víz különleges tulajdonságainak ismerete, ezek jelentősége. A levegő páratartalma. A légkört érő káros behatások és következményeik.
A termodinamika II. főtétele	Irreverzibilis és reverzibilis folyamatok megkülönböztetése. Rendezettség, rendezetlenség kvalitatív értelmezése. A másodfajú perpetuum mobile lehetetlensége. A hőerőgépek működésének leírása konkrét esetekre. A hűtőgép működési elve.
3. Elektromágnesség	
Elektrosztatika	Elektrosztatikai alapjelenségek értelmezése, bemutatása. A töltésmegmaradás törvénye. A Coulomb-törvény alkalmazása. Az elektrosztatikai mező jellemzése: térerősség, erővonalak, feszültség, potenciál, ekvipotenciális felületek. Többlettöltés fémen, alkalmazások. A kapacitás fogalma, a kondenzátorok egy-két gyakorlati alkalmazásának ismerete. A szigetelő hatása, a síkkondenzátor kapacitása. Töltések mozgása elektromos mezőben.
Az egyenáram	Az áramkör részei. Áram- és feszültségmérés.

	Ohm törvénye teljes áramkörre, ellenállásmérés. Vezetők ellenállása, fajlagos ellenállás. Ellenállások soros és párhuzamos kapcsolása, az eredő ellenállás meghatározása. A fémek ellenállásának hőmérsékletfüggése. Az egyenáram munkája és teljesítménye. Az egyenáram hatásai, alkalmazások. A galvánelem és az akkumulátor. Az érintésvédelmi szabályok ismerete és betartása. Félvezetők tulajdonságai, alkalmazások.
Magnetosztatika Egyenáram mágneses mezője	A Föld mágnessége, az iránytű használata. A magnetosztatikai mező jellemzése: a mágneses indukcióvektor és a mágneses fluxus. Speciális alakú áramvezetők mágneses mezője. Elektromágnes, gyakorlati alkalmazások. A Lorentz-erő és alkalmazása.
Az elektromágneses indukció	A mozgási és a nyugalmi indukció jelenségének leírása, Lenz törvénye. Az elektrosztatikus mező és az indukált elektromos mező összehasonlítása. Az összefüggések alkalmazása. Az önindukció jelensége az áram ki- és bekapcsolásánál.
A váltakozó áram	A váltakozó áram jellemzése, időbeli lefolyásának leírása, az effektív feszültség és áramerősség. A váltakozó áram munkája, effektív teljesítménye. Az elektromos energia gyakorlati alkalmazásai (generátor, motor, transzformátor). A tekercs és a kondenzátor váltakozó árammal szembeni viselkedésének magyarázata.
Elektromágneses hullámok	A rezgőkörben zajló folyamatok leírása, az antenna szerepe, az elektromágneses hullámok tulajdonságai (terjedési sebesség, hullámhossz, frekvencia). A gyorsuló töltés és az elektromágneses hullám kapcsolata. Az elektromágneses hullámok spektrumának és biológiai hatásainak ismerete. Az elektromágneses hullámok alkalmazásainak ismerete.
A fény	Fényforrások, fénynyaláb, fénysugár, a fénysebesség mérése. A fény visszaverődése, a visszaverődés törvénye. A fénytörés, a Snellius–Descartes-törvény, a teljes visszaverődés jelensége. Prizma, plánparalel lemez. Színtelbontás prizmával, homogén és összetett színek. A fény hullámjelenségeinek ismerete (interferencia, elhajlás, polarizáció). A lézerfény sajátosságai. Képalkotás, valódi és látszólagos kép, nagyítás fogalmának ismerete, alkalmazása. A síktükör, a gömbtükrök és a leképezési törvény ismerete. Az optikai lencsék és a leképezési törvény ismerete, dioptria fogalma. Optikai eszközök: a nagyító, a mikroszkóp, a távcső, a szem, a szemüveg, a fényképezőgép működésének alapelvei.
4. Atomfizika, magfizika	
Az anyag szerkezete	Az atom, molekula, ion, elem fogalma. Az anyag atomos természetének alátámasztása konkrét jelenségekkel. Egyszerű számítások elvégzése.
Az atom szerkezete	Az elektromosság atomos természetének értelmezése az elektrolízis alapján. Az elektron töltése és tömege, az ezzel kapcsolatos kísérletek értelmezése. Rutherford szórási kísérlete és atommodellje.
A kvantumfizika elemei	Az energia kvantáltsága, Planck-formula. A fotoeffektus és értelmezése. A foton tömege és energiája, a kilépési munka meghatározása. A fény kettős természete. A kibocsátási és elnyelési színképek keletkezésének ismerete, a hullámhossz és az energia kapcsolata. Az elektron kettős természete, a de Broglie-hullámhossz. A Heisenberg-féle határozatlansági reláció ismerete. A Bohr-modell sajátosságai, újszerűsége, korlátai. Az elektronburok szerkezete: a fő- és mellékkvantumszám és az elektronhéj fogalma, a Pauli-elv szerepe. Az elektron „tartózkodási helyének” jelentése.
Az atommagban lejátszódó jelenségek	Az atommag összetétele. Az erős kölcsönhatás, nukleonok, tömeghiány és kötési energia, tömeg-energia ekvivalencia fogalmainak használata az atommag leírásában. A természetes radioaktív sugárzás (alfa, béta, gamma) leírása; felezési idő, aktivitás, bomlási törvény. Atommag-átalakulások leírása, izotópok, alkalmazások. Az atomenergia felhasználásának ismerete: maghasadás, láncreakció, atomreaktor, atombomba. Az atomenergia jelentősége, előnyei, hátrányai, összehasonlítás más energiafelhasználási módokkal. Magfúzió, hidrogénbomba, a Nap energiája.
Sugárvédelem	A radioaktív sugárzás környezeti és biológiai hatásainak ismerete, a sugárterhelés fogalma, mennyiségi jellemzés. A sugárvédelem módszerei.
5. Gravitáció, csillagászat	
Gravitáció	Az általános tömegvonzási törvény és jelentősége, a gravitációs állandó mérése. A bolygók mozgásának leírása: Kepler törvényei. A mesterséges égitestek mozgása. Nehézségi erő, a súly, a súlytalanság értelmezése.

	A gravitációs gyorsulás mérése.
A csillagászat elemeiből	A Naprendszer és főbb részeinek jellemzése. A csillag fogalma, összehasonlítás a Nappal. A Tejútrendszer, galaxisok. Az Univerzum tágulása. Ősrobbanás-elmélet. A világűr megismerésének legfontosabb módszerei, eszközei.
6. Fizika- és kultúrtörténeti ismeretek	
Személyiségek	Arkhimédész, Kopernikusz, Kepler, Galilei, Newton, Huygens, Watt, Ohm, Joule, Ampčre, Faraday, Jedlik Ányos, Maxwell, Hertz, Eötvös Loránd, J. J. Thomson, Rutherford, Curie-család, Planck, Heisenberg, Bohr, Einstein, Szilárd Leó, Teller Ede, Wigner Jenő, Gábor Dénes a tanultakkal kapcsolatos legfontosabb eredményeinek ismerete.
Elméletek, felfedezések, találmányok	A geo- és heliocentrikus világkép összehasonlítása. Galilei munkásságának jelentősége: a kísérletezés szerepe. Newton munkásságának jelentősége: „az égi és földi mechanika egyesítése”, a newtoni fizika hatása. Maxwell és Hertz munkásságának jelentősége. A távcső, a mikroszkóp, a gőzgép, az elektromotor, a generátor, a transzformátor, az elektron, belső égésű motor, a röntgensugárzás, a radioaktivitás, a félvezetők, az atomenergia felhasználásának felfedezése, illetve feltalálása és hatásuk – összekapcsolás a megfelelő nevekkel. A követelményekben szereplő ismeretek alapján megállapítható eltérések a klasszikus fizika és a kvantummechanika, illetve a klasszikus fizika és a relativitáselmélet között. Az űrkutatás történetének legfontosabb állomásai.

KÉMIA
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A kémia érettségi vizsga célja

A középszintű érettségi vizsgán elsősorban a *megismert* elemek és vegyületek tulajdonságait kell értelmeznie, illetve kísérletekkel igazolnia a vizsgázónak. Ehhez szükség van a kizárólag általános iskolában tanult anyagrészek szintézisére, a középiskolában tanult ismeretek alapján történő újraértelmezésére.

A középszintű vizsga hivatott mérni, hogy a vizsgázó

- képes-e ismereteit szóban és írásban előadni;
- rendelkezik-e a természettudományos gondolkodás alapjaival;
- ismeri-e a természettudományos megismerési módszereket;
- ismeri-e a kémiatudomány legfontosabb történeti vonatkozásait;
- ismeri-e az alapvető kémiai fogalmakat és összefüggéseket;
- tudja-e értelmezni a megismert anyagok tulajdonságait és változásait;
- képes-e egyszerű kémiai számításokat elvégezni;
- képes-e egyszerű kémiai kísérleteket elvégezni, illetve értelmezni;
- képes-e munkájához kiválasztani és használni táblázatok adatait;
- ismeri-e a kémiai elveken és módszereken alapuló környezetvédelem legfontosabb összefüggéseit;
- kémiai ismeretei alkalmasak-e korszerű ökológiai világkép kialakulásához.

Az emelt szintű vizsgán a kémiatanulás során megismert elemek és vegyületek tulajdonságainak ismeretén túl a vizsgázó legyen képes megbecsülni különböző elemek, vegyületek tulajdonságait.

Az emelt szintű vizsga hivatott mérni, hogy a vizsgázó

- képes-e ismereteit szóban és írásban előadni;
- rendelkezik-e a természettudományos gondolkodás alapjaival;
- ismeri-e a kémiatudomány legfontosabb történeti vonatkozásait;
- ismeri-e és tudja-e alkalmazni a természettudományos megismerési módszereket, rendelkezik-e a felsőoktatási tanulmányokhoz szükséges természettudományos alapismeretekkel;
- ismeri-e az alapvető kémiai fogalmakat és összefüggéseket;
- tudja-e használni a megismert kémiai fogalmakat és összefüggéseket az elemek és vegyületek tulajdonságainak és változásainak értelmezésénél;
- képes-e egyszerű kémiai kísérleteket tervezni, szakszerűen elvégezni, illetve értelmezni;
- képes-e kémiai számításokat elvégezni, számításai végeredményét megfelelő pontossággal megadni;
- képes-e munkájához kiválasztani és használni táblázatok adatait;
- ismeri-e a kémiai elveken és módszereken alapuló környezetvédelem legfontosabb összefüggéseit, a kémiatudomány gyakorlati és műszaki alkalmazásait, hasznosságát, veszélyeit, azok elkerülésének módjait, a kémiatudomány és a vegyipar fejlődésének irányát, az európai normák érvényesülését;
- kémiai ismeretei alkalmasak-e korszerű ökológiai világkép kialakulásához.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakör	Követelmények
1. Általános kémia	
Atomok és a belőlük származtatható ionok	Az elemi részecskék szerepe az atom felépítésében. Az atomszerkezet kiépülésének törvényszerűségei. Hasonlóságok és különbségek megállapítása az anyagi tulajdonságokban a periódusos rendszer alapján. A periódusos rendszerben megmutatkozó tendenciák. A periódusos rendszer használata a tulajdonságok meghatározásához.

Molekulák és összetett ionok	Egyszerű szervetlen és szerves molekulák, valamint az ammónium- és az oxóniumion szerkezete. A molekulák és a megismert összetett ionok összegképlete, a megismert molekulák szerkezeti képlete.
Halmazok	Az anyagi halmazok tulajdonságai és az azokat felépítő részecskék szerkezete közötti kapcsolat értelmezése modellek alapján.
	Az anyagi halmazok csoportosítása és jellemzése különböző szempontok (pl. komponensek száma, halmazállapot, homogenitás) szerint. Az oldatok és a kolloid rendszerek legfontosabb tulajdonságai.
A kémiai reakciók	Egyszerű kísérlet elvégzése leírás alapján, a tapasztalatok értelmezése.
A kémiai reakciók jelölése	Sztöchiometriai és egyszerűbb ionegyenletek felírása, rendezése.
Termokémia	A termokémiai fogalmak és törvények ismerete, alkalmazásuk egyszerűbb esetekben.
Reakciókinetika	A reakciók végbemenetelének feltételei. A reakciósebességet befolyásoló tényezők.
Kémiai egyensúly	A dinamikus egyensúly értelmezése a megismert reakciókra. Az egyensúlyi állandó és az egyensúlyi koncentrációk közötti kapcsolat. Az ipari szempontból fontos gyártási folyamatok optimális paramétereinek értelmezése.
Reakciótípusok	A kémiai reakciók csoportosítása különböző szempontok (pl. irány, reakcióhő, sebesség, részecskeátmenet stb.) szerint. A megismert anyagok csoportosítása kémiai viselkedésük alapján (sav, bázis, oxidálószer, redukálószer stb.). A megismert kémiai folyamatok besorolása különböző reakciótípusokba (pl. protolitikus, redoxi stb.).
Protonátmenettel járó reakciók	A vizes közegben lejátszódó protolitikus reakciók értelmezése egyszerűbb, illetve tanult példák alapján (pH, kémhatás, közömbösítés, hidrolízis).
Elektronátmenettel járó reakciók	A redoxi-reakciók értelmezése (elektronátmenet, oxidációsszám-változás).
A kémiai reakciók és az elektromos energia kölcsönhatása	A kémiai energia és az elektromos energia kapcsolata (galvánelem, elektrolizáló cella működése). A redoxireakciók iránya és a standardpotenciálok közötti összefüggés. Táblázatok adatainak használata a redoxifolyamatok irányának meghatározására. A gyakorlati életben használt galvánelemek (akkumulátorok). Korróziós jelenségek, korrózióvédelem. Az elektrolízis során végbemenő elektródfolyamatok felírása és értelmezése a keletkező termékek ismeretében. Az elektrolízis mennyiségi törvényei.
Tudománytörténet	A követelményekkel kapcsolatos tudománytörténeti vonatkozások megnevezése (pl. Mengyelejev, Hevesy György, Faraday, Arrhenius, Brönsted, Avogadro).

2. Szervetlen kémia	
Az elemek és vegyületek szerkezete (az atom-, a molekula- és a halmazszerkezet kapcsolata)	A megismert elemek és vegyületek tulajdonságainak és reakcióinak magyarázata az általános kémiai ismeretek alapján.
Az elemek és vegyületek fizikai tulajdonságai és ezek anyagszerkezeti értelmezése	Az általános kémiában tanult fogalmak, összefüggések, szabályok alkalmazása a megismert elemek és vegyületek tulajdonságainak és reakcióinak magyarázatára.
Az elemek és vegyületek kémiai sajátságai	Megismert elemek jellemzése a periódusos rendszer adatai alapján. Egyszerűbb kísérletek elvégzése leírás alapján és a tapasztalatok anyagszerkezeti értelmezése. A természettudományos megfigyelési, kísérleti és elemzési módszerek alkalmazása. A megfigyelések, mérések során nyert adatok rendezése, ábrázolása, értelmezése. Képlet- és adatgyűjtemény, szaklexikon önálló használata. Az anyagok tulajdonságainak összehasonlítása és értelmezése táblázat adatai alapján. A képlet alapján a megismert vegyületek besorolása a megfelelő rácstípusba és főbb tulajdonságaik jellemzése. A megismert vegyületek képleteinek, a reakciók reakcióegyenleteinek felírása.
Az elemek és vegyületek előfordulása	A megismert elemek előfordulásának formái.
Az elemek és vegyületek laboratóriumi és ipari előállítása	Az elemek, szervetlen vegyületek laboratóriumi és ipari előállításának elvi alapjai és módjai.
Az elemek és szervetlen vegyületek legfontosabb felhasználásai	Annak ismerete, hogyan kell felelősségte jesen használni a környezetben előforduló elemeket és szervetlen vegyületeket.
Az elemek és vegyületek jelentősége	Megismert elemek és vegyületek felhasználása, élettani hatása, gyógyító, károsító hatása. A környezetkárosító anyagok hatásai és a megelőzés módjai. Az energiatermelés szervetlen kémiai vonatkozásai. A környezetszennyezés okai, környezetvédelem.
Tudománytörténet	A követelményekkel kapcsolatos tudománytörténeti vonatkozások megnevezése (pl. Hevesy György, Irinyi János, Semmelweis Ignác).

3. Szerves kémia	
A szerves vegyületek szerkezete és csoportosításuk	A szerves anyag fogalma. A szerves vegyületek csoportosítása a szénatomok közötti kötések szerint. A funkciós csoport fogalma. A szerves vegyületek csoportosítása a funkciós csoportok szerint. A szerves vegyületek elnevezésének alapelvei és annak alkalmazása. A mindennapi életben használt vegyületek köznapi neve. A főbb vegyületcsoportok általános képlete. A konstitúció, a konfiguráció és a konformáció.

	Szerkezeti képlet írása. Az izoméria különböző típusai, annak példával történő illusztrálása. A konstitúciós izomerek felismerése.
A szerves vegyületek fizikai tulajdonságai	Megismert vegyületek fizikai tulajdonságainak molekula- és halmazszerkezeti értelmezése.
A szerves vegyületek kémiai sajátosságai	A szerves vegyületek kémiai reakciói a szénváz és a funkciós csoportok alapján. A kémiai változások reakcióegyenleteinek felírása a megismert vegyületek példáján. Egyszerű kísérletek elvégzése leírás alapján, ezek eredményének értelmezése.
A szerves vegyületek előfordulása	A legismertebb szerves vegyületek előfordulási területei.
A szerves vegyületek jelentősége	A mindennapi életben fontos vegyületek felhasználása, élettani, gyógyító, károsító hatása (pl. drogok). Az energiatermelés szerves kémiai vonatkozásai, megújuló energiaforrások.
A szerves vegyületek laboratóriumi és ipari előállítása	Az egyes szerves vegyületcsoportok legismertebb tagjai, laboratóriumi és ipari előállításának elvi alapjai és előállítási módjai.
Tudománytörténet	A követelményekkel kapcsolatos tudománytörténeti vonatkozások megnevezése (pl. Szent-Györgyi Albert, E. Fischer, F. Sanger, A. Nobel).

4. Kémiai számítások	
Általános követelmények	Az SI-mértékegységek használata. A periódusos rendszer adatainak használata a számításokhoz. A feladatok szövegének, adatainak helyes értelmezése.
Az anyagmennyiség	A tömeg, az anyagmennyiség, a részecskeszám és a térfogat közti összefüggések (moláris tömeg, sűrűség, Avogadro-állandó) és alkalmazásuk.
Az Avogadro-törvény	Az Avogadro-törvény, illetve az Avogadro-törvényből következő összefüggések (gázok moláris térfogata, sűrűsége, relatív sűrűsége) alkalmazása egyszerűbb feladatokban.
Oldatok, elegyek (százalékos összetételek, koncentráció, oldhatóság stb.)	Az oldatok százalékos összetételének és koncentrációjának alkalmazása egyszerűbb feladatokban.
A képlettel és reakcióegyenlettel kapcsolatos számítások	A vegyületek összegképlete és százalékos összetétele közötti kapcsolat és annak alkalmazása. A kémiai egyenlet jelentései, ez alapján egyszerűbb számítási feladatok megoldása.
Termokémia	A reakcióhő és a képződéshők közötti kapcsolat és alkalmazása, a reakcióhő alkalmazása egyszerű kémiai számítási feladatokban.
Kémiai egyensúly, pH-számítás	Az egész értékű pH és az oldatok oxónium-, illetve hidroxidion-koncentrációja közötti kapcsolat alkalmazása.
Elektrokémia	A standardpotenciál és galvánelemek elektromotoros ereje közötti kapcsolat alkalmazása.

EMELT SZINT

Témakör	**Követelmények**
1. Általános kémia	
Atomok és a belőlük származtatható ionok	Az elemi részecskék szerepe az atom felépítésében. Az atomszerkezet kiépülésének törvényszerűségei. Hasonlóságok és különbségek megállapítása az anyagi tulajdonságokban a periódusos rendszer alapján. A periódusos rendszerben megmutatkozó tendenciák. A periódusos rendszer használata az atomok tulajdonságainak meghatározásában.
Molekulák és összetett ionok	Egyszerűbb molekulák, összetett ionok képletének megadása, szerkezetük jellemzése az atom- és molekulaszerkezeti ismeretek alapján.
Halmazok	Az anyagi halmazok tulajdonságai és az azokat felépítő részecskék szerkezete közötti kapcsolat. Az anyagi halmazok csoportosítása és jellemzése különböző szempontok (pl. komponensek száma, halmazállapot, homogenitás stb.) szerint. Az oldatok és a kolloid rendszerek legfontosabb tulajdonságai. Az atomszerkezeti ismeretek alapján következtetés az atomok kapcsolódásának lehetőségeire és módjaira.
A kémiai reakciók	Egyszerű kísérlet elvégzése leírás alapján, a tapasztalatok értelmezése. Az anyagi tulajdonságok kísérleti igazolása a rendelkezésre bocsátott eszközök és anyagok segítségével. Valamely kísérlet várható eredményének becslése az elméleti ismeretek alapján.
A kémiai reakciók jelölése	Sztöchiometriai és ionegyenletek felírása, rendezése.
Termokémia	A termokémiai fogalmak és törvények ismerete és alkalmazásuk.
Reakciókinetika	A reakciók végbemenetelének feltételei. A reakciósebességet befolyásoló tényezők.
Kémiai egyensúly	A dinamikus egyensúly értelmezése a megfordítható folyamatokra. Az egyensúlyi állandó és az egyensúlyi koncentrációk közötti kapcsolat alkalmazása. Az ipari szempontból fontos gyártási folyamatok optimális paramétereinek értelmezése.
Reakciótípusok	A kémiai reakciók csoportosítása különböző szempontok (pl. irány, reakcióhő, sebesség, részecskeátmenet stb.) szerint. Az anyagok csoportosítása kémiai viselkedésük alapján (sav, bázis, oxidálószer, redukálószer stb.).
Protonátmenettel járó reakciók	A vizes közegben lejátszódó protolitikus reakciók értelmezése (pH, kémhatás, közömbösítés, hidrolízis). A sav-bázis folyamatok értelmezése nemvizes közegben.

Elektronátmenettel járó reakciók	Redoxireakciók értelmezése (elektronátmenet, oxidációsszám-változás). Reakcióegyenletek rendezése az oxidációsszám-változások alapján.
A kémiai reakciók és az elektromos energia kölcsönhatása	A kémiai energia és az elektromos energia kapcsolata (galvánelem, elektrolizáló cella működése). Az elektródpotenciál fogalma és meghatározó tényezői. A redoxireakciók iránya és a standardpotenciálok közti összefüggés Táblázatok adatainak használata a redoxifolyamatok irányának meghatározására. A gyakorlati életben használt galvánelemek (akkumulátorok) felépítése és működése; korróziós jelenségek, korrózióvédelem. Az elektrolízis során végbemenő elektródfolyamatok értelmezése a megismert példák alapján kikövetkeztethető esetekben. Az elektrolízis mennyiségi törvényei és alkalmazásuk.
Tudománytörténet	A követelményekkel kapcsolatos tudománytörténeti vonatkozások megnevezése (pl. Mengyelejev, Hevesy György, Faraday, Arrhenius, Brönsted, Avogadro).

2. Szervetlen kémia	
A kerettantervben szereplő elemek és vegyületek kiegészítő listája	Halogénelemek (fluor, bróm, jód), hidrogén-halogenidek, ezüst-halogenidek, dihidrogén-peroxid, alumínium-oxid, réz-oxidok, fém-hidroxidok, dihidrogén-szulfid, kénessav és szulfitok, nátrium-tioszulfát, nitritek, fém-nitrátok, difoszfor-pentaoxid, hidrogén- és dihidrogén-foszfátok, szilikonok, kobalt, nikkel, higany, kálium-permanganát.
Az elemek és vegyületek szerkezete (az atom-, a molekula- és a halmazszerkezet kapcsolata)	Az elemek és vegyületek tulajdonságainak és reakcióinak magyarázata az általános kémiai ismeretek alapján.
Az elemek és vegyületek fizikai tulajdonságai és anyagszerkezeti értelmezése	Az általános kémiában tanult fogalmak, összefüggések, szabályok alkalmazása az elemek és vegyületek tulajdonságainak és reakcióinak magyarázatára.
Az elemek és vegyületek kémiai sajátságai	Az elemek jellemzése a periódusos rendszer adatai alapján. Egyszerűbb kísérletek elvégzése leírás alapján és a tapasztalatok anyagszerkezeti értelmezése. A természettudományos megfigyelési, kísérleti és elemzési módszerek alkalmazása. A megfigyelések, mérések során nyert adatok rendezése, ábrázolása, értelmezése. Az anyagi tulajdonságok kísérleti igazolása a rendelkezésre bocsátott eszközök és anyagok segítségével. Valamely kísérlet várható eredményének becslése az elméleti ismeretek alapján. Képlet- és adatgyűjtemény, szaklexikon önálló használata. Az anyagok tulajdonságainak összehasonlítása és értelmezése táblázat adatai alapján. A képlet alapján az elemek, vegyületek besorolása a megfelelő rácstípusba és főbb tulajdonságaik jellemzése. A kémiai tulajdonságok bemutatása reakcióegyenletek írásával.
Az elemek és vegyületek előfordulása	Megismert elemek előfordulásának formái. Következtetés az elemek és vegyületek előfordulására a kémiai tulajdonságok alapján.
Az elemek és vegyületek laboratóriumi és ipari előállítása	Az elemek, szervetlen vegyületek laboratóriumi és ipari előállításának elvi alapjai és módjai. Következtetés az elemek és vegyületek előállítására a kémiai tulajdonságok alapján.
Az elemek és szervetlen vegyületek legfontosabb felhasználásai	A környezetkárosító folyamatok és az ellenük való védekezés kémiai magyarázata. Annak ismerete, hogyan kell felelősségteljesen használni a környezetben előforduló elemeket és szervetlen vegyületeket.
Az elemek és vegyületek jelentősége	Megismert elemek és vegyületek felhasználása, élettani hatása, gyógyító, károsító hatása. A környezetkárosító anyagok hatásai és a megelőzés módjai. Az energiatermelés szervetlen kémiai vonatkozásai. A környezetszennyezés okai, környezetvédelem.
Tudománytörténet	A követelményekkel kapcsolatos tudománytörténeti vonatkozások megnevezése (pl. Hevesy György, Irinyi János, Semmelweis Ignác).

3. Szerves kémia	
A szerves vegyületek szerkezete és csoportosításuk	A szerves anyag fogalma. A szerves vegyületek csoportosítása a szénatomok közötti kötések szerint. A funkciós csoport fogalma. A szerves vegyületek csoportosítása a funkciós csoportok szerint. Az egyes vegyülettípusok egymásból való származtatása. Homológ sor általános képletének megszerkesztése. A szerves vegyületek elnevezésének alapelvei és annak alkalmazása A mindennapi életben használt vegyületek köznapi neve. Szerkezeti képlet írása. A konstitúció, a konfiguráció és a konformáció. Az izoméria különböző típusai. Konformerek és izomerek felismerése. Az optikai izoméria kialakulásának lehetőségei, az optikai izomerek tulajdonságai. Királis molekulák felismerése egyszerűbb esetekben.
A szerves vegyületek fizikai tulajdonságai	Szerves vegyületek fizikai tulajdonságainak molekula- és halmazszerkezeti értelmezése.

A szerves vegyületek kémiai sajátosságai	A szerves vegyületek kémiai reakciói a szénváz és a funkciós csoportok alapján. A kémiai változások reakcióegyenleteinek felírása. Egyszerű kísérleteket elvégzése leírás alapján, és ezek eredményének értelmezése. Egyszerű kísérletek megtervezése. Valamely kísérlet várható eredményének becslése az elméleti ismeretek alapján.
A szerves vegyületek előfordulása és biológiai jelentősége, felhasználása	Az ipari és az élettani szempontból legfontosabb szerves vegyületek biológiai szerepe (mérgező hatás, gyógyszerek, drogok), főbb felhasználási és előfordulási területei. Az energiatermelés szerves kémiai vonatkozásai.
A szerves anyagok környezeti hatásai	Az általános kémiai ismeretek alkalmazása a szerves anyagok környezeti hatásának magyarázatában.
A szerves vegyületek laboratóriumi és ipari előállítása	A gyakorlati élet szempontjából legfontosabb szerves vegyületek laboratóriumi és ipari előállításának elvi alapjai és előállítási módjai.
Tudománytörténet	A követelményekkel kapcsolatos tudománytörténeti vonatkozások megnevezése (pl. Szent-Györgyi Albert, E. Fischer, F. Sanger, A. Nobel).

4. Kémiai számítások	
Általános követelmények	Az SI-mértékegységek használata. A periódusos rendszer adatainak használata a számításokhoz. A feladatok szövegének, adatainak helyes értelmezése. Az eredmények megfelelő pontossággal történő megadása.
Az anyagmennyiség	A tömeg, az anyagmennyiség, a részecskeszám és a térfogat közti összefüggések (moláris tömeg, sűrűség, Avogadro-állandó) és alkalmazásuk.
A gáztörvények	A gázok állapotegyenlete és alkalmazása. Az Avogadro-törvény, illetve az Avogadro-törvényből következő összefüggések (gázok moláris térfogata, sűrűsége, relatív sűrűsége) alkalmazása.
Oldatok, elegyek	Az oldatok százalékos összetételének és koncentrációjának alkalmazása.
A képlettel és reakcióegyenlettel kapcsolatos számítások	A vegyületek összegképlete és százalékos összetétele közötti kapcsolat és annak alkalmazása. A kémiai egyenlet jelentései, ez alapján számítási feladatok megoldása.
Termokémia	A reakcióhő és a képződéshők, illetve más energiaértékek, például a rácsenergia, az ionizációs energia stb. közötti kapcsolat és alkalmazása. A reakcióhő alkalmazása a kémiai számításokban.
Kémiai egyensúly pH-számítás	A kiindulási és az egyensúlyi koncentrációk, valamint az egyensúlyi állandó közötti kapcsolat alkalmazása egyszerűbb feladatokban. A pH és az oldatok oxónium-, illetve hidroxidion-koncentrációja közötti kapcsolat alkalmazása erős savak és bázisok esetében. A disszociációfok fogalma. A pH és az oldatok oxónium-, illetve hidroxidion-koncentrációja, valamint a disszociációfok közötti kapcsolat alkalmazása gyenge savak és bázisok esetében, egyszerűbb példákban.
Elektrokémia	A standardpotenciál és galvánelemek elektromotoros ereje közötti kapcsolat alkalmazása. A Faraday-törvények alkalmazása.

BIOLÓGIA
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A biológia érettségi vizsga célja

A biológia érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó
ismeri-e a vizsgálati módszereket (eszközök, eljárások, elméleti háttér), az egyes módszerek korlátait, problémáit;

- képes-e egyszerű biológiai vizsgálatokat elvégezni, ezeket értelmezni, értékelni;
- érti-e az alapfogalmakat, ismeri-e történeti kialakulásukat, mai értelmezésüket;
- képes-e megkülönböztetni a tudományosan megalapozott, de egymással esetleg ellentétes hipotéziseket, különösen az etikailag is fontos kérdésekben;
- felismeri-e a betegségekre, diszharmonikus állapotokra utaló tüneteket, ismeri-e a megelőzés és az egészséges életmód szabályait;
- ismeri-e a természet- és környezetvédelem alapvető problémáit és azok lehetséges megoldási módjait;
- képes-e véleményét – különösen az etikailag is fontos kérdésekben – kifejteni, alátámasztani,
- ismeri-e a lehetséges ellenérveket.

A középszintű követelmények a gyakorlathoz közelebb álló, kevésbé elvont és mennyiségében is kisebb ismeretkört tartalmaznak. Az emelt szintű követelmények a középszinthez képest (azon felül és ahhoz kapcsolódva) a biológia tudományának elvontabb területeit is tartalmazzák. Ahol és amennyire szükséges, az ismeretek köre is szélesebb. Az emelt szint alapvetően a biológiából továbbtanulni szándékozók számára készült, ezért lehetővé kell tennie az esetleg szükséges szelekciót is.

KÖZÉPSZINT

Témakör	**Követelmények**
1. Bevezetés a biológiába	
A biológia tudománya	A rendszertani kategóriák, a faj, a mesterséges és természetes rendszer fogalma. A szerveződési szint fogalma.
Fizikai, kémiai	A diffúzió, az ozmózis, a felületi kötődés és a katalízis biológiai

alapismeretek	jelentősége, feltételei.
2. Egyed alatti szerveződési szint	
Szervetlen és szerves alkotóelemek: Elemek, ionok Szervetlen molekulák Lipidek Szénhidrátok Fehérjék Nukleinsavak, nukleotidok	A C, H, O, N, S, P szerepe az élő szervezetben. A H^+, Ca^{2+}, Mg^{2+}, Fe^{2+-3+}, HCO_3^-, CO_3^{2-}, NO_3^- ionok természetes előfordulásai. A víz, a szén-dioxid és az ammónia jelentősége az élővilágban. A lipidek oldódási tulajdonságait, a zsírok és olajok, a foszfatidok, az epe biológiai szerepe. A fontosabb szénhidrátok természetes előfordulása, tulajdonságai. A fehérjék általános szerkezete (peptidlánc). Térszerkezete és aminosav sorrend. A fehérjék és az esszenciális aminosavak biológiai szerepe. A DNS információhordozó, örökítő (önmegkettőződő) szerepe.
Az anyagcsere folyamatai: Felépítés és lebontás kapcsolata Felépítő folyamatok Lebontó folyamatok	Az élőlények felépítő és lebontó folyamatainak kapcsolata (fototrófok, kemotrófok, autotrófok és heterotrófok). Az endo- és exocitózis. Lényegük (reduktív, energia-felhasználó) és helyük. A fotoszintézis szerepe a földi életben, alapfolyamatai. A biológiai oxidáció lényege, bruttó egyenlete. Az erjedés lényege, felhasználása.
Sejtalkotók (az eukarióta sejtben)	Ismerje fel rajzolt ábrán, mikroszkópban a sejtalkotókat. A biológiai hártyák (membránok) szerepe, felépítésük általános elve. A passzív és az aktív szállítás. Állábas, ostoros, csillós mozgásokra az emberi szervezetben. A sejtek osztódási ciklusa. Mitózis és a meiózis. Sejtválasz külső és belső ingerekre.
3. Az egyed szerveződési szintje	
Nem sejtes rendszerek:	
Vírusok Önálló sejtek:	Felépítésük, biológiai, egészségügyi jelentőségük. A járványok.
Baktériumok	A baktérium és az eukarióta sejt szerveződése. A baktériumok jelentősége; anyagcseréjük.
Egysejtű eukarióták Többsejtűség Gombák, növények, állatok elkülönülése	Testszerveződésük és felépítő anyagcseréjük példákon. Az öt regnum elkülönítésének alapja. Az egysejtű szerveződés és a többsejtű szerveződés típusai (sejttársulás, sejtfonal, teleptest).
Sejtfonalak	A gombák fonalas testfelépítése, spórás szaporodása.
Teleptest és álszövet	A teleptest és az álszövet jellemzői.
Szövetek, szervek, szervrendszerek, testtájak	A növényvilág fejlődésének hajtóerői. Evolúciós „újítások'' a harasztoknál, a nyitvatermőknél és a zárvatermőknél. A testfelépítés az életmód és a környezet kapcsolata (szivacsok, laposférgek, gyűrűsférgek, rovarok, lábasfejűek, a gerincesek nagy csoportjai – halak, kétéltűek, hüllők, madarak, emlősök). Növényi szövettípusok működései, mikroszkópos képük. Felépítésük és alapfunkcióik. Fás szár. A virág biológiai szerepe, része, típusai. A virágos növények ivaros és az ivartalan szaporodása, szaporítása. Állati szövettípusok, működésük, mikroszkópos képük. A petesejt, a hímivarsejt, a zigóta, a hímnősség és a váltivarúság, az ivari kétalakúság, az embrionális és posztembrionális fejlődés fogalma. Életkörülmények és szaporodási mód kapcsolata. Regeneráció.
Viselkedés	Reflex, irányított mozgás, mozgásmintázat, társítások, belátásos tanulás.
4. Az emberi szervezet	
Homeosztázis	A homeosztázis fogalma, jelentősége.
Kültakaró	A bőr funkciói, részei. Ápolása, védelme.
A mozgás	A csontváz biológiai funkciói, a csontok szerkezete, lehetséges kapcsolataik. Néhány fontosabb emberi izom helye és funkciója. A vázizom felépítése. Az agykérgi funkciók szerepe. A mozgási szervrendszer gyakoribb betegségei.
A táplálkozás	A táplálkozás jelentősége, folyamatai. Az emésztőrendszer részei, funkciói. A máj szerepe. A fog részeit, a szájápolás higiéniája. A bélbolyhok helye, működése. A bélperisztaltika. Az éhség-, szomjúságérzet. A tápanyagok természetes forrásai, hiányuk vagy túlzott fogyasztásuk következményei. Az étrend változása tevékenységtől, kortól, nemtől és állapottól függően. Az élelmiszer- és ételtartósítás alapvető szabályai.
A légzés	A légzőrendszer szervei, funkciói. A légcsere, a gázcsere és a sejtlégzés összefüggései. A gége részei, a hangszalagok szerepe. A vér szén-dioxid koncentrációjának szerepe.

	A légzőrendszert károsító tényezők és a légzőrendszer gyakori betegségeit ismerésük, kezelésük.
Az anyagszállítás	A vér, szövetnedv, nyirok összetétele, fő működéseik. A vérzéscsillapítás módja. A vérszegénység lehetséges okai. A vér, a szöveti folyadék és a nyirok kapcsolata. A szív, a koszorúerek felépítése és működése. Vérnyomás, pulzus. Befolyásoló élettani hatások. A véreloszlás megváltozásának élettani funkciója. Az életmód és a táplálkozás hatása. Sebellátás.
A kiválasztás	A kiválasztás funkciója, a vizeletkiválasztó rendszer főbb részei. A vizelet összetételét és mennyiségét befolyásoló tényezők. Vesekőképződés megelőzése, művesekezelés.
A szabályozás Az idegrendszer általános jellemzése	A szabályozás a vezérlés és a visszacsatolások. Az idegsejt felépítése és funkciója. A receptor, a receptornak megfelelő (adekvát) inger, típusai (mechanikai, kémiai, fény, hő). A szinapszis fogalma, a serkentő vagy gátló hatás magyarázata. A reflexív és a reflexkör fogalma. Hierarchikus felépítés. A gerincvelő főbb funkciói. Az agy főbb részei. A bőr és a belső szervek receptorai. Az érzékszervek működésének általános elvei. A szem részei, ezek működése, látáshibák, korrigálásuk. A pupilla, akkomodációs és szemhéjzáró reflex, a távolságészlelés. A külső-, közép- és belső fül része, működései. A nyúltvelői kemoreceptorok szerepe. A szaglóhám, az ízlelőbimbók szerepe. Az akaratlagos mozgások szerveződése. A motiváció szerepe. A kisagy fő funkciója, az alkohol hatása. A vegetatív működés fogalma, a szimpatikus és paraszimpatikus befolyásolás következményei.
Az emberi magatartás biológiai-pszichológiai alapjai	Az öröklött és tanult magatartásformák Öröklött és tanult elemek az emberi viselkedésben. A tanulás és az érzelmek kapcsolata. A tanulás kritikus szakaszait az egyedfejlődés során. Lorenz bevésődésre vonatkozó kísérletei. Megerősítés, szokás, függőség kialakulása. Vonzódás és taszítás, ezek formái, a csoportok közötti taszítás (agresszió) és altruizmus megnyilvánulásai. Ézelmi és értelmi fejlődés kapcsolata. Életmód, stresszbetegségek. Fájdalomcsillapítás. Az idegrendszer néhány betegsége. A pszichoaktív szerek főbb csoportjai, a kémiai és a viselkedési függőségek közös jellegzetességei.
Hormonrendszer, hormonális működések	A hormonrendszer működésének lényege és szabályozása. A neurohormonális rendszer. Az inzulin, adrenalin, tiroxin, tesztoszteron, oxitocin termelődési helye és hatása. A női nemi ciklus során végbemenő hormonális, és testi változások. A hormonális fogamzásgátlás biológiai alapjai. A cukorbetegség.
Immunrendszer, immunitás	Antitest, antigén, immunitás. Az immunrendszer jellemző sejtjei. A gyulladás. Az immunizálás, a kötelező védőoltások. Pasteur és Semmelweis tudománytörténeti jelentősége. Az AB0 és Rh-vércsoportrendszer. Rh-összeférhetetlenség Vérátömlesztés, véradás, szervátültetés. A láz és a lázcsillapítás módjai. Az allergia és a környezetszennyezés közti kapcsolat.
Szaporodás és egyedfejlődés	A férfi és női nemi szervek felépítése, működése, a megtermékenyítés. Az ivar meghatározottságának szintjei. Az ember magzati fejlődésének, születésének és posztembrionális fejlődésének fő szakaszai. Az öregedés során bekövetkező biológiai változások. Az emberi élet vége. A családtervezés módjai, a terhességmegszakítás lehetséges következményei. A meddőség gyakoribb okai és az ezeket korrigáló orvosi beavatkozások. Etikai problémáka (mesterséges ondóbevitel, lombikbébi, béranyaság, klónozás). Várandósság, terhesgondozás. Nemi úton terjedő betegségek megelőzése.
5. Egyed feletti szerveződési szintek	
Populáció	A populáció fogalma.

	Növekedési modellek, korták. A környezet fogalma, időbeli és térbeli változása. Tűrőképességi görbék és indikáció. A territórium, a rangsor, az önzetlen és az agresszív magatartás, a rituális harc, a behódolás fogalma, a párosodási rendszerek (csoportszerveződés) típusai. A szimbiózis, a versengés, az asztalközösség (kommenzalizmus,) az antibiózis, az élősködés és a táplálkozási kölcsönhatás (predáció) fogalma, állati és növényi példákkal.	
Életközösségek (élőhelytípusok)	A flóra és fauna és az életközösség (élőhelytípus) fogalma. Térbeli és időbeli mintázatok, az emberi hatás felismerése. Egy tó feltöltődésének folyamata. A gyomnövény fogalma.	Aioszféra, bioszféra fogalma. ›k A Gaia-elmélet. Civilizációs ártalmak, a természetes növény- és állatvilágot pusztító és védő emberi beavatkozások. Globális és helyi problémák. Az ökológiai válság társadalmi és gazdasági összefüggései.
Ökoszisztéma	Az ökoszisztéma fogalma. Az életközösségek anyagforgalmának és energiaáramlásának jellemzői. A szén és az oxigén körforgása. (Biogeokémiai ciklus.)	
Környezet- és természetvédelem	A természetvédelem fogalma, a mellette szóló érvek. A védett területek típusai. Hazánk nemzeti parkjai. A környezetvédelem a kibocsátás és ülepedés, a határérték fogalma. A légszennyezés forrásai, az üvegházhatás. A lehetséges teendok. A vizek tisztulása, tisztítása. Hagyományos és „alternatív" energiaforrások. A talaj romlásának, illetve javításának folyamata. A hulladék típusai, kezelésük lehetséges módja.	
6. Öröklődés, változékonyság, evolúció		
Molekuláris genetika	A gén és allél, a genetikai kód, a kromoszóma, a rekombináció, a kromatinfonál és homológ kromoszóma fogalma. A DNS bázissorendje, a fehérje aminosavsorrendje, térszerkezete és biológiai funkciója valamint a tapasztalható jelleg közötti általános összefüggés. A mutáció fogalma, evolúciós szerepe és lehetséges hatásai. Mutagén hatások, csökkentésük vagy kivédésük lehetőségei. Kromoszóma-mutációk, kockázati tényezők. A génműködés szabályozásának fogalma. A daganatos betegségek és a kockázati tényezők.	
Mendeli genetika	A haploid, diploid, homozigóta és heterozigóta, genotípus és fenotípus fogalmai. Az öröklésmenetek alaptípusai. A humángenetikai sajátos módszerei (családfaelemzés). Az ivarsejtek szerepe az ivar meghatározásában. A génkölcsönhatás és a génkapcsoltság. Öröklodo mennyiségi tulajdonságok és hajlamok.	
Populációgenetika és evolúciós folyamatok	Az ideális és a reális populáció fogalma, a mutációk, a szelekció szerepe, kapcsolat a fajkeletkezés elméletével. A természetes szelekció darwini model je. A populáció nagyságának természetvédelmi jelentősége. Adaptív és nem adaptív jellegű evolúciós folyamatok Az evolúció közvetlen bizonyítékai. A klón fogalma. Biotechnológai módszerek. Néhány, a géntechnológia mellett és ellen felsorakoztatható érv.	

	Genetikai tanácsadás. Biológiai alkalmasság (fittnes) és az emberi élet értéke. A Human Genom Program célja.
A bioszféra evolúciója	A fizikai és kémiai evolúció fogalma. Az emberszabású majmok és az ember vonásai. Az emberi faj egysége.

EMELT SZINT

Témakör	Követelmények
1. Bevezetés a biológiába	
A biológia tudománya	A rendszertani kategóriák, a faj, a mesterséges és természetes rendszer fogalma. A szerveződési szint fogalma. Modellek.
Fizikai, kémiai alapismeretek	A diffúzió, az ozmózis, a felületi kötődés és a katalízis biológiai jelentősége, feltételei.
2. Egyed alatti szerveződési szint	
Szervetlen és szerves alkotóelemek: Elemek, ionok szervetlen molekulák Lipidek Szénhidrátok Fehérjék Nukleinsavak, nukleotidok	A C, H, O, N, S, P szerepe az élő szervezetben. A H^+,Ca^{2+}, Mg^{2+}, Fe^{2+-3+}, HCO_3^-, CO_3^{2-}, NO_3^- természetes előfordulásai. Az ionok természetes előfordulásai. A víz, a szén-dioxid és az ammónia jelentősége az élővilágban. A lipidek oldódási tulajdonságai, a zsírok és olajok, a foszfatidok, az epe biológiai szerepe. A fontosabb szénhidrátok természetes előfordulása, tulajdonságai. A fehérjék általános szerkezete (peptidlánc). Térszerkezete és aminosavsorrend. A fehérjék és az esszenciális aminosavak biológiai szerepe. A DNS információhordozó, örökítő (önmegkettőződő) szerepe.
Az anyagcsere folyamatai: Felépítés és lebontás kapcsolata Felépítő folyamatok Lebontó folyamatok	Az élőlények felépítő és lebontó folyamatainak kapcsolata (fototrófok, kemotrófok, autotrófok és heterotrófok). Az endo- és exocitózis. Lényegük (reduktív, energia-felhasználó), és helyük. A fotoszintézis szerepe a földi életben, alapfolyamatai. A biológiai oxidáció lényege, bruttó egyenlete. Az erjedés lényege, felhasználása. Mechanizmusuk.
Sejtalkotók (az eukarióta sejtben)	Ismerje fel rajzolt ábrán, mikroszkópban a sejtalkotókat. A biológiai hártyák (membránok) szerepe, felépítésük általános elve. A passzív és az aktív szállítás. Állábas, ostoros, csillós mozgásokra az emberi szervezetben. A sejtek osztódási ciklusa. Mitózis és a meiózis. Sejtválasz külső és belső ingerekre. Mechanizmusa.
3. Az egyed szerveződési szintje	
Nem sejtes rendszerek: Vírusok	Felépítésük, biológiai, egészségügyi jelentőségük. A járványok.
Önálló sejtek: Baktériumok Egysejtű eukarióták	A baktérium és az eukarióta sejt szerveződése. A baktériumok jelentősége; anyagcseréjük. Testszerveződésük és felépítő anyagcseréjük példákon. <

	A virágos növények ivaros és az ivartalan szaporodása, szaporítása. Állati szövettípusok, működésük, mikroszkópos képük. A petesejt, a hímivarsejt, a zigóta, a hímnősség és a váltivarúság, az ivari kétalakúság, az embrionális és posztembrionális fejlődés fogalma. Életkörülmények és szaporodási mód kapcsolata. Regeneráció.
Viselkedés	Reflex, irányított mozgás, mozgásmintázat, társítások, belátásos tanulás.
4. Az emberi szervezet	
Homeosztázis	A homeosztázis fogalma, jelentősége. Az egészség fogalma.
Kültakaró	A bőr funkciói, részei. Ápolása, védelme.
A mozgás	A csontváz biológiai funkciói, a csontok szerkezete, lehetséges kapcsolataik. Néhány fontosabb emberi izom helye és funkciója. A vázizom felépítése. Az agykérgi funkciók szerepe. A mozgási szervrendszer gyakoribb betegségei.
A táplálkozás	A táplálkozás jelentősége, folyamatai. Az emésztőrendszer részei, funkciói. A máj szerepe. A fog részeit, a szájápolás higiéniája. A bélbolyhok helye, működése. A bélperisztaltika. Az éhség-, szomjúságérzet.A tápanyagok természetes forrása, hiányuk vagy túlzott fogyasztásuk következményei. Az étrend változása tevékenységtől, kortól, nemtől és állapottól függően. Az élelmiszer- és ételtartósítás alapvető szabályai.
A légzés	A légzőrendszer szervei, funkciói. A légcsere, a gázcsere és a sejtlégzés összefüggései. A gége részei, a hangszalagok szerepe. A vér szén-dioxid koncentrációjának szerepe. A légzőrendszert károsító tényezők és a légzőrendszer gyakori betegségeit fölismerésük, kezelésük. Mechanizmusa.
Az anyagszállítás A kiválasztás	A vér, szövetnedv, nyirok összetétele, fő működéseik. A vérzéscsillapítás módja. A vérszegénység lehetséges okai. A vér, a szöveti folyadék és a nyirok kapcsolata. A szív, a koszorúerek felépítése és működése. Vérnyomás, pulzus. Befolyásoló élettani hatások. A véreloszlás megváltozásának élettani funkciója. Az életmód és a táplálkozás hatása. Sebellátás. A kiválasztás funkciója, a vizeletkiválasztó rendszer főbb részei. A vizelet összetételét és mennyiségét befolyásoló tényezők. Mechanizmusa. Vesekőképződés megelőzése, művesekezelés.
A szabályozás Az idegrendszer általános jellemzése Az emberi magatartás biológiai-pszichológiai alapjai	A szabályozás a vezérlés és a visszacsatolások Az idegsejt felépítése, és funkciója. A receptor, a receptornak megfelelő (adekvát) inger, típusai (mechanikai, kémiai, fény, hő). A szinapszis fogalma, a serkentő vagy gátló hatás magyarázata. A reflexív és a reflexkör fogalma. Hierarchikus felépítés. A gerincvelő főbb funkciói. Az agy főbb részei. A bőr és a belső szervek receptorai. Az érzékszervek működésének általános elvei. A szem részei, ezek működése, látáshibák, korrigálásuk. A pupilla, akkomodációs és szemhéjzáró reflex, a távolságészlelés. A külső-, közép- és belső fül része, működései. A nyúltvelői kemoreceptorok szerepe. A szaglóhám, az ízlelőbimbók szerepe. Az akaratlagos mozgások szerveződése. A motiváció szerepe. A kisagy fő funkciója, az alkohol hatása. A vegetatív működés fogalma, a szimpatikus és paraszimpatikus befolyásolás következményei. Mechanizmusa. Az öröklött és tanult magatartásformák. Öröklött és tanult elemek az emberi viselkedésben. A tanulás és az érzelmek kapcsolata. A tanulás kritikus szakaszait az egyedfejlődés során. Lorenz bevésődésre vonatkozó kísérletei. Megerősítés, szokás, függőség kialakulása. Vonzódás és taszítás, ezek formái, a csoportok közötti taszítás (agresszió) és altruizmus megnyilvánulásai. Oka. Ézelmi és értelmi fejlődés kapcsolata. Életmód, stresszbetegségek. Fájdalomcsillapítás. Az idegrendszer néhány betegsége. Mechanizmusuk. A pszichoaktív szerek főbb csoportjai, a kémiai és a viselkedési függőségek közös jellegzetességei.
A hormonrendszer, hormonális működések	A hormonrendszer működésének lényege és szabályozása. A neurohormonális rendszer.
Az immunrendszer, immunitás	Az inzulin, adrenalin, tiroxin, tesztoszteron, oxitocin termelődési helye és hatása. A női nemi ciklus során végbemenő hormonális, és testi

	változások. A hormonális fogamzásgátlás biológiai alapjai. A cukorbetegség. Kialakulásának mechanizmusa. Antitest, antigén, immunitás. Az immunrendszer jellemző sejtjei. A gyulladás. Mechanizmusa. Az immunizálás, a kötelező védőoltások. Pasteur és Semmelweis tudománytörténeti jelentősége. Az AB0 és Rh-vércsoportrendszer. Rh-összeférhetetlenség. Vérátömlesztés, véradás, szervátültetés. A láz és a lázcsillapítás módjai. Az allergia és a környezetszennyezés közti kapcsolat.
Szaporodás és egyedfejlődés	A férfi és női nemi szervek felépítése, működése, a megtermékenyítés. Az ivar meghatározottságának szintjei. Az ember magzati fejlődésének, születésének és posztembrionális fejlődésének fő szakaszai. Az öregedés során bekövetkező biológiai változások. Az emberi élet vége. A családtervezés módjai, a terhességmegszakítás lehetséges következményei. A meddőség gyakoribb okai és az ezeket korrigáló orvosi beavatkozások. Etikai problémáka (mesterséges ondóbevitel, lombikbébi, béranyaság, klónozás). Várandósság, terhesgondozás. Nemi úton terjedő betegségek megelőzése.
5. Egyed feletti szerveződési szintek	
Populáció	A populáció fogalma. Növekedési modellek, korfák. A környezet fogalma, időbeli és térbeli változása. Tűrőképességi görbék és indikáció. A territórium, a rangsor, az önzetlen és az agresszív magatartás, a rituális harc, a behódolás fogalma, a párosodási rendszerek (csoportszerveződés) típusai. A szimbiózis, a versengés, az asztalközösség (kommenzalizmus,) az antibiózis, az élősködés és a táplálkozási kölcsönhatás (predáció) fogalma, állati és növényi példákkal.
Életközösségek (élőhelytípusok)	A flóra és fauna és az életközösség (élőhelytípus) fogalma. Térbeli és időbeli mintázatok, az emberi hatás felismerése. Egy iskolájához vagy lakóhelyéhez közeli terület élővilága. Egy tó feltöltődésének folyamata. A gyomnövény fogalma. Hazai élőhelytípusok.
Bioszféra, globális folyamatok	A bioszféra fogalma. A Gaia-elmélet. Civilizációs ártalmak, a természetes növény- és állatvilágot pusztító és védő emberi beavatkozások. Globális és helyi problémák. Az ökológiai válság társadalmi és gazdasági összefüggései.
Ökoszisztéma	Az ökoszisztéma fogalma. Az életközösségek anyagforgalmának és energiaáramlásának jellemzői. A szén és az oxigén és a nitrogén körforgása. (Biogeokémiai ciklus.)
Környezet- és természetvédelem	A természetvédelem fogalma, a mellette szóló érvek. A védett területek típusai. Hazánk nemzeti parkjai. A környezetvédelem a kibocsátás és ülepedés, a határérték fogalma. A légszennyezés forrásai, az üvegházhatás. A lehetséges teendok. A vizek tisztulása, tisztítása. Hagyományos és „alternatív” energiaforrások. A talaj romlásának, illetve javításának folyamata. A hulladék típusai, kezelésük lehetséges módja.
6. Öröklődés, változékonyság, evolúció	
Molekuláris genetika	A gén és allél, a genetikai kód, a kromoszóma, a rekombináció, a kromatinfonál és homológ kromoszóma fogalma. A DNS bázissorendje, a fehérje aminosavsorrendje, térszerkezete és biológiai funkciója valamint a tapasztalható jelleg közötti általános összefüggés. A mutáció fogalma, evolúciós szerepe és lehetséges hatásai. Mutagén hatások, csökkentésük vagy kivédésük lehetőségei. Kromoszóma-mutációk, kockázati tényezők. A génműködés szabályozásának fogalma. A daganatos betegségek és a kockázati tényezők.
Mendeli genetika	A haploid, diploid, homozigóta és heterozigóta, genotípus és fenotípus fogalmai. Az öröklésmenetek alaptípusai. A humángenetikai sajátos módszerei (családfaelemzés). Az ivarsejtek szerepe az ivar meghatározásában. A génkölcsönhatás és a génkapcsoltság. Öröklodo mennyiségi tulajdonságok és hajlamok.

Populációgenetika és evolúciós folyamatok	Az ideális és a reális populáció fogalma, a mutációk, a szelekció szerepe, kapcsolat a fajkeletkezés elméletével. A természetes szelekció darwini modelje. Hardy–Weinberg modell. A populáció nagyságának természetvédelmi jelentősége. Adaptív és nem adaptív jellegű evolúciós folyamatok. Az evolúció közvetlen bizonyítékai. A klón fogalma. Biotechnológiai módszerek. Néhány, a géntechnológia mellett és ellen felsorakoztatható érv. Genetikai tanácsadás. Biológiai alkalmasság (fittnes) és az emberi élet értéke. A Human Genom Program célja.
A bioszféra evolúciója	A fizikai és kémiai evolúció fogalma. Az emberszabású majmok és az ember vonásai. Az emberi faj egysége. Az ember származása.

FÖLDRAJZ (FÖLDÜNK ÉS KÖRNYEZETÜNK) ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A földrajz (Földünk és környezetünk) érettségi vizsga célja

A középszintű tantárgyi érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- rendelkezik-e a köznapi műveltség részét képező földrajzi-környezeti ismeretekkel;
- képes-e összekapcsolni ismereteit a mindennapokban tapasztalható természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jelenségekkel, folyamatokkal;
- rendelkezik-e a földrajzi-környezeti szemlélet- és gondolkodásmód alapjaival;
- képes-e eligazodni a témákhoz kapcsolódó információhordozókban, belőlük adatokat, tényeket megállapítani, tudja-e értelmezni az információkat, illetve tud-e levonni alapvető következtetéseket azokból;
- jártas-e a különböző fajta térképeken közölt információk olvasásában, értelmezésében;
- képes-e földrajzi ismereteiről logikusan felépített, szabatosan megfogalmazott formában számot adni szóban és írásban;
- képes-e egyszerű gyakorlati és alapvető számítási feladatok elvégzésére, az eredmények értelmezésére.

Az emelt szintű tantárgyi érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- rendelkezik-e a felsőfokú tanulmányokhoz szükséges tantárgyi alapismeretekkel;
- képes-e felismerni az ismeretanyag belső összefüggéseit, az egyes témakörök közötti kapcsolatokat;
- tudja-e alkalmazni ismereteit a természeti, a társadalmi-gazdasági és a környezeti jelenségek és folyamatok értelmezésében;
- jártas-e a földrajzi-környezeti tartalmú információhordozók kiválasztásában és használatában, a bennük közölt információk feldolgozásában, értelmezésében; képes-e azokból következtetések levonására, összefüggések és törvényszerűségek megállapítására;
- rendelkezik-e a több témakör ismeretanyagának logikai összekapcsolását igénylő problémák, fel-adatok felismerésének és megoldásának képességével;
- képes-e földrajzi ismereteiről logikusan felépített, szabatosan megfogalmazott formában számot adni szóban és írásban, illetve milyen szinten képes különböző típusú írásbeli feladatok megoldására;
- képes-e a földrajzi-környezeti tartalmú információkkal kapcsolatos egyszerű vázlatrajzok, folyamatábrák, keresztmetszeti rajzok és térképvázlatok készítésére és azok értelmezésére.

A vizsga sikeres teljesítéséhez szükség van az általános iskolában tanult tananyagrészek szintézisére és a középiskolában elsajátított ismeretek alapján történő újraértelmezésére.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakör	Követelmények
1. Térképi ismeretek	
	A földrajzi környezet ábrázolásának lehetőségei, módjai. A különböző tartalmú és fajtájú térképeken közölt információk leolvasása, az egyszerű összefüggések feltárása és alkalmazása. Helymeghatározás a térképen, távolságmérés és -számítás. Az űrtérképezés gyakorlati jelentősége. Földrajzi és környezeti elemek azonosítása űrfelvételeken.
2. Kozmikus környezetünk	
	A Naprendszer felépítése és annak földi következményei. A Nap. A Föld mozgásai és azok következményei. A helyi és a zónaidő számításával kapcsolatos gyakorlati feladatok megoldása. Az űrkutatás eredményeinek gyakorlati vonatkozásai.
3. A geoszférák földrajza	
A kőzetburok	Tájékozódás a földtörténeti időegységekben, főbb eseményeikben. Égitestünk gömbhéjas szerkezete. A kőzetlemezek és mozgásuk következményei. A Föld nagyszerkezeti egységei. A belső és külső erők felszínformáló szerepe, a felszínformák. A leggyakoribb ásványok és kőzetek felismerése, gazdasági hasznosíthatóságuk.
A levegőburok	A légkör szerkezete, anyagi felépítése. A légkörben lezajló folyamatok és törvényszerűségeik, az éghajlati elemek közötti kölcsönhatások. Az időjárási elemek szerepe a felszínformálódásban. Az időjárási elemekkel kapcsolatos számítási feladatok megoldása. Az időjárás-jelentések értelmezése, a változások okainak magyarázata.

	A légkör szennyeződésének okai és a szennyezettség következményei.
A vízburok	A vízburok tagolódása és a víz körforgása. Az óceánok és a tengerek földrajzi jellemzői, gazdasági jelentőségük. A felszíni és felszín alatti víztípusok, hasznosíthatóságuk lehetőségei. A vízgazdálkodás főbb tevékenységei. A vízellátás és a vízszennyezés helyi, ill. az egész bolygóra kiható problémái, megoldási lehetőségek. A víz és a jég felszínformáló tevékenysége.
A talaj	A talaj természeti és gazdasági jelentősége, a talajpusztulás és következményei.
4. A földrajzi övezetesség	
	A szoláris és a valós éghajlati övezetek. A földrajzi övezetek, övek, területek/vidék elhelyezkedése, hasonló és eltérő vonásai, a gazdálkodás jellemzői, a környezeti problémák. A függőleges és a vízszintes övezetesség kapcsolata.
5. Népesség- és településföldrajz	
	A Föld népességnövekedésének időbeli alakulása, okai, környezeti következményei. A népesség szerkezete. A népesség térbeli eloszlását meghatározó legfontosabb tényezők, a területi megoszlás különbségei. Az urbanizáció és a népességmozgások vonásai és következményei. Az egyes településtípusok jellemzői, kialakulásuk okai.
6. A világ változó társadalmi-gazdasági képe	
A világgazdaság	A világgazdaság ágazati felépítése. A gazdasági fejlettség mérésére alkalmas legfontosabb mutatók. A fejlettség területei különbségei. A piacgazdaság működésének elve. A jelentősebb nemzetközi gazdasági és pénzügyi tevékenységek és szervezetek. A nemzetközi munkamegosztás és a világkereskedelem főbb irányai, résztvevői. A globalizáció. Az integráció legfontosabb lépései az Európai Unió példáján.
A gazdasági ágazatok	A legfontosabb gazdasági ágazatok telepítő tényezői, azok változása. A gazdasági szerkezetváltás folyamata. A mezőgazdaság termelés jellemzői. Az energiagazdaság és az ipar jelentősége, átalakulási tendenciái. Az infrastruktúra szerepe és kapcsolata az életminőséggel.
7. A világgazdaságban különböző szerepet betöltő régiók, országcsoportok és országok	
	Földünk országainak csoportosítása társadalmi-gazdasági jellemzőik szerint. A világgazdasági központok és a peremterületek, eltérő és változó szerepük a világgazdaságban. A különböző egyedi szerepköröket betöltő országcsoportok és országok földrajzi jellemzői.
8. Magyarország földrajza	
	Magyarország földrajzi helyzete. Hazánk természeti adottságai és erőforrásai, a medence-jelleg érvényesülése. Népességföldrajzi folyamatok és azok következményei. A népesség nemzetiségi összetételének változásai és következményei a Kárpát-medencében. Magyarország gazdaságának jellemző vonásai. A gazdaság fő ágai, ágazatai, területi és szerkezeti átrendeződése, annak okai és társadalmi-gazdasági következményei. Nemzetközi gazdasági kapcsolataink. Hazánk idegenforgalma. A hazai tájak és régiók eltérő természetföldrajzi és társadalmi-gazdasági képének bemutatása. Hazánk környezeti állapota, legfőbb természeti, kulturális és környezeti értékei, gazdasági eredményei. A lakóhely és a régió természeti, társadalmi-gazdasági jellemzői.
9. Európa regionális földrajza	
	Európa természeti és társadalmi-gazdasági képe. Az egyes kontinensrészek és a tipikus tájak földrajzi jellemzői. Az európai országok szerepe a kontinens, illetve a világ gazdaságában.

	Társadalmi-gazdasági adottságaik közös és eltérő vonásai, jellemzői. Az Európai Unió kialakulásának társadalmi-gazdasági alapjai, működésének jellemző földrajzi vonásai. Egyes területeinek és országainak hasonlóságai és különbségei. A környezeti problémák területi jellemzői, a megoldásukra tett törekvések Európában.
10. Az Európán kívüli földrészek földrajza	
	Az egyes kontinensek általános természetföldrajzi és társadalmi-gazdasági jellemzői, tipikus tájaik. Az eltérő társadalmi-gazdasági fejlettségű területek, a világgazdaságban kiemelkedő jelentőségű országcsoportok és országok. Példák a társadalom természeti környezetbe való beavatkozására az egyes föld- részeken.
11. A globális válságproblémák földrajzi vonatkozásai	
	A legfőbb globális problémák és azok kialakulásának természeti, társadalmi-gazdasági okai. Példák a globális környezeti gondok megoldási lehetőségeire.

EMELT SZINT

Témakör	Követelmények
1. Térképi ismeretek	
	A földrajzi környezet ábrázolásának lehetőségei, módjai. A különböző tartalmú és fajtájú térképeken közölt információk leolvasása, az egyszerű összefüggések feltárása és alkalmazása. Helymeghatározás a térképen, távolságmérés és -számítás, metszetszerkesztés. Az űrtérképezés módszerei és gyakorlati jelentősége. Földrajzi és környezeti elemek azonosítása űrfelvételeken, információk leolvasása űrfelvételekről.
2. Kozmikus környezetünk	
	A csillagászat történeti fejlődésének jelentős állomásai. A Naprendszer felépítése és annak földi következményei. A Nap szerkezete és a szférák jelenségeinek hatása a földi életre. A Föld mozgásai és azok következményei. A helyi és a zónaidő számításával kapcsolatos gyakorlati feladatok megoldása. Az űrkutatás eredményeinek gyakorlati vonatkozásai.
3. A geoszférák földrajza	
A kőzetburok	Tájékozódás a földtörténeti időegységekben és főbb eseményeikben. A környezeti feltételek változásának hatása a felszín és az élővilág fejlődésére. A földtörténeti kormeghatározás néhány elve. Égitestünk gömbhéjas szerkezete, a geoszférák közötti kapcsolatok. A kőzetlemezek és mozgásuk következményei. A Föld nagyszerkezeti egységei. A lemeztektonikai folyamatok szerkezeti következményei, összefüggései az ásványkincsek elhelyezkedésével. A belső és külső erők felszínformáló szerepe, a felszínformák. A leggyakoribb ásványok és kőzetek felismerése, gazdasági hasznosíthatóságuk. A kőzetek anyagainak körforgása.
A levegőburok	A légkör szerkezete, anyagi felépítése és annak változásai. A légkörben lezajló folyamatok és törvényszerűségeik, az éghajlati elemek közötti kölcsönhatások. Az időjárási elemek szerepe a felszínformálódásban. Az időjárási elemekkel kapcsolatos számítási feladatok megoldása. Az időjárás-jelentések értelmezése, a változások okainak magyarázata. Az időjárás-változások biológiai hatásai. A legfőbb felhőtípusok összefüggései az időjárási jelenségekkel. Az általános légkörzés vízszintes és függőleges összetevőinek kapcsolata. A légkör egységes rendszerként való működése. A légkör szennyeződésének okai és a szennyezettség következményei.
A vízburok	A vízburok tagolódása és a víz körforgása. A vízkörzés és a légkörzés kap- csolata. Az óceánok és a tengerek földrajzi jellemzői, természeti erőforrásai, gazdasági jelentőségük. A felszíni és felszín alatti víztípusok, kialakulásuk, hasznosíthatóságuk

	lehe- tőségei. A vízgazdálkodás főbb tevékenységei. A vízellátás és a vízszennyezés helyi, ill. az egész bolygóra kiható problémái, természeti és társadalmi-gazdasági következményei, megoldási lehetőségek. A víz és a jég felszínformáló tevékenysége.
A talaj	A talaj keletkezése. A talaj gazdasági jelentősége, a talajpusztulás okai és következményei.
A geoszférák kölcsönhatásai	A geoszférák közötti összefüggések bemutatása példák segítségével. A geoszférák legfőbb környezeti problémáinak társadalmi-gazdasági és szemléleti okai. Következményeinek, megelőzési és megoldási lehetőségeinek bemutatása példák alapján
4. A földrajzi övezetesség	
	A szoláris és a valós éghajlati övezetek közötti különbségek. A földrajzi övezetek, övek, területek/vidék elhelyezkedése, hasonló és eltérő vonásainak kialakulása és bemutatása, a gazdálkodás jellemző vonásai, a környezeti problémák. A függőleges és a vízszintes övezetesség kapcsolata. A természeti erőforrások övezetes elrendeződésének bizonyítása. A földrajzi övezetesség és az eltartóképesség összefüggései.
5. Népesség- és településföldrajz	
	A népesedési szakaszok. A Föld népességnövekedésének időbeli alakulása, okai, környezeti következményei. A népesség szerkezetének változásai. A népesség térbeli eloszlását meghatározó legfontosabb tényezők, a területi megoszlás különbségei. Az urbanizáció és a népességmozgások összefüggései és következményei. Az egyes településtípusok jellemzői, kialakulásuk és átalakulásuk okai, a települések kapcsolatai.
6. A világ változó társadalmi-gazdasági képe	
A világgazdaság	A világgazdaság ágazati felépítése. A gazdasági fejlettség mérésére alkalmas legfontosabb mutatók. A fejlettség területei különbségei. A piacgazdaság működésének elve. A jelentősebb nemzetközi gazdasági, pénzügyi tevékenységek, szervezetek, szerepük a világ- és a nemzetgazdasági folyamatokban. A nemzetközi munkamegosztás és a világkereskedelem kialakulásának folyamata, főbb irányai, résztvevői. A globalizáció. Az integráció legfontosabb lépései az Európai Unió és egyéb regionális együttműködések példáján. A működőtőke áramlásának legfontosabb irányai és hatásai a gazdasági fejlődésre. A mindennapi élet jellemző gazdasági folyamatainak felismerése példák alapján.
A gazdasági ágazatok	A gazdasági ágazatok jelentőségének változásai példák alapján. A legfontosabb gazdasági ágazatok telepítő tényezői, azok változása. A gazdasági szerkezetváltás folyamata. A mezőgazdaság termelés jellemzői. Az energiagazdaság és az ipar jelentősége, átalakulási tendenciái. Az infrastruktúra szerepe és kapcsolata az életminőséggel.
7. A világgazdaságban különböző szerepet betöltő régiók, országcsoportok és országok	
	Földünk országainak csoportosítása társadalmi-gazdasági jellemzőik szerint. A világgazdasági központok és a peremterületek kialakulása, területi átrendeződésük, eltérő és változó szerepük a világgazdaságban. Függőségi viszonyok a világgazdaságban. A különböző egyedi szerepkörök kialakulásának okai. Az egyedi szerepet betöltő országcsoportok és országok földrajzi jellemzői, jelentőségük a világgazdaság működésében.
8. Magyarország földrajza	
	Magyarország földrajzi helyzete. Hazánk természeti adottságainak és erőforrásainak kapcsolata, a medencejelleg érvényesülése. Népességföldrajzi folyamatok és azok következményei. A népesség nemzetiségi összetételének változásai és következményei a Kárpát-medencében.

	Hazánk társadalmi-gazdasági fejlődésének történelmi háttere, a térszerkezet változásának tendenciái. Magyarország gazdaságának jellemző vonásai. A gazdaság fő ágai, ágazatai, területi és szerkezeti átrendeződése, annak okai és társadalmi-gazdasági következményei. Nemzetközi gazdasági kapcsolataink. A regionális együttműködés lehetőségei a Kárpát-medencében. Hazánk idegenforgalma. A hazai tájak és régiók eltérő természetföldrajzi és társadalmi-gazdasági képének bemutatása. A regionális fejlettségi különbségek okai és következményei. A környezetgazdálkodás hazai elvei és alkalmazásának lehetőségei. Hazánk környezeti állapota, legfőbb természeti, kulturális és környezeti értékei, gazdasági eredményei. A lakóhely és a régió természeti, társadalmi-gazdasági jellemzői.
9. Európa regionális földrajza	
	Európa természeti és társadalmi-gazdasági képe. Az egyes kontinensrészek és a tipikus tájak földrajzi jellemzői. Az európai országok szerepének bemutatása a kontinens, illetve a világ gazdaságában. Közös és eltérő társadalmi-gazdasági adottságaik magyarázata, azok következményei. Az Európai Unió kialakulásának társadalmi-gazdasági alapjai, működésének földrajzi vonásai, a bővítés lehetőségei és korlátai. Egyes területeinek és országainak hasonlóságai és különbségei. A tagországok közös és nemzeti érdekeinek bemutatása, a hasonlóságok és a különbségek okainak magyarázata. A környezeti problémák területi jellemzői, a megoldásukra tett törekvések Európában.
10. Az Európán kívüli földrészek földrajza	
	Az egyes kontinensek általános természetföldrajzi és társadalmi-gazdasági jellemzői, tipikus tájaik. Az eltérő társadalmi-gazdasági fejlettségű területek, a világgazdaságban kiemelkedő jelentőségű országcsoportok és országok, szerepük változásai. Példák a társadalom természeti környezetbe való beavatkozására az egyes földrészeken.
11. A globális válságproblémák földrajzi vonatkozásai	
	A legfőbb globális problémák és azok kialakulásának természeti, társadalmi-gazdasági okai. A túlnépesedés, a termelés és a fogyasztás regionális társadalmi következményei és azok megoldási lehetőségei. Példák a globális környezeti gondok megoldási lehetőségeire. A környezetvédelem nemzetközi szervezetei, az egyezmények legfőbb céljai és elvei. A fenntartható fejlődés.

ÉNEK-ZENE
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: gyakorlati / szóbeli és írásbeli.

Emelt szinten: gyakorlati / szóbeli és írásbeli.

Az ének-zene érettségi vizsga célja

A középszintű vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- képes-e jól artikuláltan, tisztán intonálva, zeneileg formáltan énekelni;
- tudja-e kottaolvasási ismereteit alkalmazni a lapról olvasáskor;
- képes-e a tanult zeneművek hallás utáni felismerésére, a zeneszerzők, a műfajok meghatározására;
- ismeri-e a zenetörténeti korok általános jellemzőit;
- tud-e stílusjegyek alapján zenetörténeti korszakokat meghatározni;
- képes-e a társművészeti – irodalmi, képzőművészeti, építészeti, színházművészeti – kapcsolódások felvázolására;
- képes-e dallamátírásra a tanult hangnemekben (2# – 2b).

Az emelt szintű vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- képes-e az esztétikai és előadói szempontoknak megfelelő éneklésre; helyes légzéstechnikára és artikulációra, biztos intonációra, frazeálásra, formálásra;
- tudja-e alkalmazni zenei ismereteit a lapról olvasáskor;
- tud-e tájékozódni a zeneirodalom kiemelkedő alkotásai között;
- képes-e zeneművek meghallgatása alapján a stílusok, zeneszerzők, művek, műfajok felismerésére, meghatározására;
- összefüggéseket, kapcsolódásokat fel tud-e tárni a különféle művészeti ágak között, képes-e e társművészeti kapcsolatok kifejtésére;
- a műelemzésekben tudja-e tanult ismereteit alkalmazni;
- képes-e a zenei hallás és íráskészségek megfelelő szintű alkalmazására;
- képes-e hangközök, hangzatok lejegyzésére, éneklésére és hallás utáni megnevezésére;
- képes-e diktálás alapján egy- és kétszólamú dallamok lejegyzésére.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Kompetenciák/ Témakörök	Követelmények

1. Éneklés és zenetörténet	
Népzene	Húsz magyar népdal, valamint két különböző nemzetiségi és két más nép népdalának előadása emlékezetből. A magyar népdalok stílusának, szerkezetének, formájának, hangsorának, hangkészletének, előadási módjának ismerete. A műfajokhoz kapcsolódó népi hangszerek ismerete és felismerése. A tanult népdalokhoz kapcsolódó népszokások ismerete.
Műzene	A zenetörténeti korszakok általános jellemzése, zenei műszavak, előadási jelek; a tanult zeneszerzők életútjának vázlatos ismertetése és főbb műveik megnevezése. Társművészeti összefüggések bemutatása (irodalom, képzőművészet, tánc, színház).
Középkor	Egy szillabikus gregorián dallam éneklése latin szöveggel, emlékezetből. A gregorián zene általános jellemzése. Egy trubadúr dallam előadása szöveggel emlékezetből.
Reneszánsz	Egy históriás ének szöveges megszólaltatása emlékezetből. Vokális műfajok felsorolása, a műfaji jellemzők meghatározása (mise, motetta, madrigál). A magyarországi reneszánsz zene általános bemutatása. A reneszánsz korszak jellemző hangszereinek felsorolása.
Barokk	Egy korál dallam éneklése magyar szöveggel, emlékezetből. Egy könnyebb ária vagy dal szöveges éneklése kottából, tanári zongorakísérettel. Korál, passió, oratórium, kantáta, a barokk opera meghatározása. Zenei formák: rondó, variációk értelmezése. Hangszeres műfajok: concerto, concerto grosso, szvit, prelúdium, fúga értelmezése. A barokk zenekar összetételének és jellemző hangszereinek felsorolása.
Bécsi klasszika	Egy bécsi klasszikus dal bemutatása szöveggel emlékezetből, tanári zongorakísérettel. Egy magyar szöveges verbunkos dallam éneklése emlékezetből. A periódus fogalma. Két-, ill. háromtagú formák meghatározása. Jellemző műfajok általános bemutatása: szonáta, vonósnégyes, szimfónia, klasszikus versenymű, opera. A klasszikus szimfonikus zenekar összetételének meghatározása. A magyar verbunkos zene jellemzői a XVIII. században, kiemelkedő mesterek megnevezése. Periódus terjedelmű, modulálás nélküli zenei idézet lapról olvasása szolmizálva (2#–2b-ig).
Romantika	Egy romantikus dal előadása szöveggel emlékezetből, tanári zongorakísérettel. A romantikus dal jellegzetes vonásainak ismerete. A programzene jellemzése. A szimfonikus költemény műfaji meghatározása. A nemzeti romantika jellemzése. Liszt Ferenc és Erkel Ferenc életútjának vázlatos ismertetése, főbb műveinek felsorolása.
Századforduló	Egy zenemű részletének éneklése kottából szolmizálva. A zenei impresszionizmus bemutatása (melodika, ritmika, hangkészlet, hangszerelés).
XX. századi és kortárs zene	Egy-egy téma éneklése szolmizálva kottából, Bartók Béla és Kodály Zoltán műveiből. Bartók Béla és Kodály Zoltán életművének bemutatása (életút, főbb művek). A XX. század főbb zenei irányzatainak megnevezése. Kortárs magyar szerzők és főbb műveik felsorolása. Az amerikai zene fejlődésének, a dzsessz és hatásának leíró jelegű bemutatása.
2. Zenefelismerés	
	A zenefelismerési feladatban nyolc hangzó (CD-n vagy hangkazettán rögzített) zenei szemelvényt kell felismerni. Feladattípustól függően kell meghatározni a népi hangszerek, a korszak, a zeneszerző, a mű és a műfaj nevét. A válogatás tanult anyagból legyen az alábbi szerzőktől.
Népzene	Népi hangszerek: furulya, duda, citera, tekerő, cimbalom.
Reneszánsz	Josquin des Pres, Tinódi Lantos Sebestyén.
Barokk	J. S. Bach, Händel.
Bécsi klasszika	Haydn, Mozart, Beethoven.
Romantika	Liszt Ferenc, Erkel Ferenc, Verdi, Muszorgszkij.
Századforduló	Ravel.
XX. századi és kortárs zene	Bartók, Kodály, Gershwin, Orff.
3. Dallamátírás	

	Egy egyszólamú, hangnemben maradó, periódus terjedelmű dallam átírása betűkottából a vonalrendszerbe violinkulcsban, 2#–2b előjegyzési körben.

EMELT SZINT

Kompetenciák/ Témakörök	Követelmények
1. Éneklés és zeneirodalom	
Népzene	Harminc magyar népdal, valamint két különböző nemzetiségi és két más népek népdalának előadása szöveggel emlékezetből. Népdalelemzés: stílus, szerkezet, forma hangsor, hangkészlet, előadásmód alapján. A műfajokhoz kapcsolódó népi hangszerek ismerete és felismerése. A dalok néprajzi hátterének bemutatása, jelentős népdalgyűjtők (Vikár Béla, Kodály Zoltán, Bartók Béla) népdalgyűjtő munkájának bemutatása. A tanult népdalokhoz kapcsolódó népszokások ismerete.
Műzene	A zenetörténeti korszakok általános jellemzése, a legjelentősebb zeneszerzők életútjának vázlatos ismerete, főbb műveik megnevezése. Társművészeti összefüggések kifejtése (építészet, irodalom, képzőművészet, tánc, színházművészet). Korszakonként a leggyakoribb zenei műszavak, előadási jelek ismerete.
Középkor	Egy szillabikus és egy melizmatikus gregorián dallam latin nyelvű éneklése emlékezetből. A gregorián zene általános jellemzése. Egy trubadúr és egy Minnesang dallam előadása szöveggel emlékezetből és elemzésük kotta alapján. A modális hangsorok éneklése szolmizálva, hallás utáni felismerésük.
Reneszánsz	Egy ungaresca dallam éneklése szolmizálva emlékezetből. Egy-egy világi és egyházi kórusmű elemzése kotta alapján. Vokális műfajok felsorolása, a műfaji jellemzők meghatározása (mise, motetta, madrigál). A magyarországi reneszánsz zene általános bemutatása. A reneszánsz korszak jellemző hangszereinek felsorolása.
Barokk	Egy korál dallam éneklése magyar szöveggel emlékezetből. Egy virágének előadása szöveggel emlékezetből. Egy könnyebb ária vagy dal szöveges éneklése emlékezetből, tanári zongorakísérettel. Az egyik énekelt mű elemzése kotta alapján. Három szemelvény éneklése emlékezetből szolmizálva. Hangközök éneklése adott hangra szolmizálva és hangnévvel, felismerésük hallás után. Jellemző műfajok: korál, passió, oratórium, kantáta, opera meghatározása. A korál szerepének ismertetése. A „da capo” ária lényegének ismerete. Zenei formák (rondó, variáció), műfajok (prelúdium, fúga, concerto, concerto grosso, szvit) értelmezése. A barokk zenekar összetételének és jellemző hangszereinek felsorolása. Hangközök ismerete decimáig. Hangközök éneklése adott hangra szolmizálva és hangnévvel, hangközök felismerése hallás után. A hármashangzatok és megfordításaik éneklése azonos hangról szolmizálva és hangnévvel. Felismerésük hallás után. A hangzatok hangnembe helyezése. Domináns szeptim és megfordításainak ismerete, éneklése szolmizálva, hangnévvel és azok felismerése hallás után. Középnehéz moduláló barokk dallam lapról olvasása szolmizálva, dó-váltással.
Bécsi klasszika	Három szerző (Haydn, Mozart, Beethoven) egy-egy dallamának előadása emlékezetből, tanári zongorakísérettel. Egy énekelt dal formai elemzése kotta alapján. Három téma éneklése hangszeres művekből szolmizálva, emlékezetből. Egy magyar verbunkos dallam éneklése kottából szolmizálva. A klasszikus periódus, két-, ill. háromtagú formák és a szonátaforma ismerete. A klasszikus funkciórend fogalmának ismerete. A teljes kvintkör ismerete. Jellemző műfajok: szonáta, vonósnégyes, szimfónia, versenymű, opera ismerete és felismerése. A szimfonikus zenekar összetételének ismerete. A verbunkos zene megjelenésének ismerete a bécsi klasszikus művekben. Haydn, Mozart és Beethoven életútjának vázlatos ismertetése, főbb műveik felsorolása. Periódus terjedelmű, hangnemi kitérést tartalmazó vagy moduláló dallam lapról olvasása.(3 #–3b-ig)

Romantika	Két választott szerző egy-egy dalának éneklése szöveggel emlékezetből, tanári zongorakísérettel. A romantikus dal műfaja, a dalciklus jellegzetes vonásai. Két szerző egy-egy művéből téma éneklése szolmizálva, kottából. A romantikus zenekari összetétel. A szimfonikus költemény műfaji meghatározása. A legjelentősebb operaszerzők és főbb műveik felsorolása. Verdi, Muszorgszkij, Wagner életútjának vázlatos ismertetése, főbb műveik felsorolása.
Századforduló	Két szemelvény éneklése szolmizálva, vagy hangnévvel kottából. A zenei impresszionizmus bemutatása (melodika, ritmika, hangkészlet, hangszerelés). Egészhangú skála éneklése hangnévvel.
XX. századi és kortárs zene	Bartók Béla és Kodály Zoltán életművének bemutatása (életút, főbb művek). Bartók Béla és Kodály Zoltán műveinek jellemző formai, dallami, ritmikai sajátosságainak ismerete. Egy Bartók kórusmű előadása kottából. Egy Kodály kórusmű előadása kottából. A XX. század főbb zenei irányzatainak megnevezése. Komponálási technikák felsorolása és lényegének ismerete. Kortárs magyar szerzők és műveik felsorolása. Az oratorikus és színpadi műfajok változásainak ismerete. Az amerikai zene fejlődésének, a dzsessz és hatásának leíró jellegű bemutatása.
2. Zenefelismerés	
	Az alábbi zeneszerzőktől válogatva 9 ismert és 9 ismeretlen műzenei idézet meghatározása. A bejátszás CD-ről vagy hangkazettáról történik. Az egyszeri lejátszás alapján feladat a népi hangszerek, a zenetörténeti korszak, stílus és műfaj, a hallott zenemű szerzőjének és a mű címének megnevezése.
Népzene	Népi hangszerek: furulya, duda, citera, tekerő, cimbalom.
Reneszánsz	Josquin des Pres, Tinódi Lantos Sebestyén, Palestrina, Lassus, Bakfark Bálint.
Barokk	Monteverdi, Purcell, Vivaldi, J. S. Bach, Händel, Corelli, Esterházy Pál.
Bécsi klasszika	Haydn, Mozart, Beethoven.
Romantika	Liszt Ferenc, Erkel Ferenc, Verdi, Muszorgszkij, Wagner, Dvořak, Smetana, Brahms.
Századforduló	Debussy, Ravel.
XX. századi és kortárs zene	Bartók Béla, Kodály Zoltán, Gershwin, Orff, Sztravinszkij, Honegger, Bernstein, Szokolay Sándor.
3. Dallamdiktálás	
	8–10 ütemű egyszólamú barokk dallam lejegyzése violinkulcsban (2#–2b-ig). 8–10 ütemű egyszerű bécsi klasszikus kétszólamú dallam lejegyzése violinkulcsban (2#–2b-ig).

RAJZ ÉS VIZUÁLIS KULTÚRA
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és gyakorlati.

Emelt szinten: gyakorlati/ írásbeli és szóbeli.

A rajz és vizuális kultúra vizsga célja

A tantárgy jellegéből következik, hogy a vizuális alkotás és a vizuális befogadás egyazon tanulási folyamat része, de – mint különbözően fejleszthető képességrendszerrel szemben támasztott követelmény – elkülönülve jelenik meg a követelményrendszerben.

Mindkét fő kompetenciaterület esetében, mind az ismeret jellegű tudáselemek megjelenése, mind azok készségszintű alkalmazása eltérően kap hangsúlyt a két vizsgaszinten. Az emelt szintű követelmény a középszinthez képest tartalmában – az ismeretek mennyiségében – nem bővül jelentősen, arányosan változik azonban a készségek, képességek alkalmazásának szintje tekintetében. Ennek értelmében az emelt szintű vizsga során lényegesen fontosabb szerepet kap az elsajátított ismeretek önálló alkalmazása, az összefüggések felismerése, a problémamegoldó gondolkodás, az alkotó képességek és alkotó gondolkodás alkalmazása.

A rajz és vizuális kultúra érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e

- a vizuális jelenségek megfigyelésére, széles körű elemző vizsgálatára, és esztétikai, kommunikációs szempontok szerinti megítélésére;
- a vizuális nyelv elemeinek megfelelő használatára és segítségével vizuális alkotások elemzésére;
- a vizuálisan érzékelhető tárgyak és jelenségek megjelenítésére és egyéni elképzelések, érzések kifejezésére különböző eszközökkel;
- a különböző köznapi és művészi vizuális közlésformák sajátos és közös vonásainak bemutatására, sokrétű értelmezése, kritikus megítélésére;
- a képzetekben gazdag vizuális képi látásmód alkalmazására és ennek árnyalt vizuális kifejezésére;
- értelmezhető vizuális közlések létrehozására a közlés céljának megfelelő formában és alkalmas technikával;
- időben és térben eltérő korok és kultúrák művészi értékeire vonatkozó ismereteinek bemutatására, értelmezésére és az ismeretelemek segítségével elemzésre;
- megfelelő szintű pszichomotorikus és technikai készségek használatára;
- leíró, értelmező, elemző munkája során a megfelelő közlésformák kiválasztására;
- önálló döntéseken alapuló alkotó gondolkodásra és alkotói magatartás bemutatására,
- problémahelyzetben kreatív megoldások bemutatására.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Kompetenciák/ Témakörök	Követelmények

1. Alkotás	
Vizuális nyelv	A vizuális nyelv elemeinek és eszközeinek (pont, vonal, sík- és térforma, tónus, szín) adott célnak megfelelő használata. Adott célnak megfelelő kompozíció létrehozása. Kontrasztokkal történő kiemelés használata és értelmező ábrázolása. Színharmóniák, színkontrasztok használata. A vizuális nyelv eszközeinek használata különböző kontextusban.
Technikák	Az adott technika adekvát használata. Jártasság a szabadkézi rajzban – ceruzával, tollal. Jártasság a műszaki jellegű rajzban – ceruzával, szerkesztőeszközökkel. Jártasság egyes festőtechnikákban – akvarellel vagy temperával. Jártasság a kollázstechnikában. Jártasság egy kézi sokszorosító eljárásban *(pl. papírnyomat)*. Jártasság egy további szabadon választott technika alkalmazásában *(pl. mintázás, vegyes technikák, fotó, videó, számítógép, kézműves technikák)*. Jártasság a sablonnal történő feliratkészítésben.
Ábrázolás, látványértelmezés Formaértelmezés	Ábrázoló jellegű rajz készítése során a látvány főbb arányainak, formájának megfigyelése és helyes visszaadása. Egyszerű tárgyak formakapcsolatait bemutató rajz készítése *(pl. szabásrajz, szerkezeti vázlat)* .
Térértelmezés	Téri helyzetek értelmezhető ábrázolása. Látvány alapján, az ábrázolás során a nézőpont következetes megtartása. Beállítás alapján a térmélység megjelenítése. A választott térábrázolási rendszer következetes alkalmazása szabadkézi rajzban. Látvány vagy ábra alapján a térábrázolási konvenciók (vetületi ábrázolás, axonometrikus ábrázolás, kétirányponthos perspektivikus ábrázolás) következetes alkalmazása szabadkézi rajzban.
Színértelmezés	Beállítás alapján szín és fényviszonyok helyes visszaadása.
Megjelenítés, közlés, kifejezés, alkotás Kompozíció	Kompozíció létrehozása megadott szempontok alapján.
Érzelmek	Érzelmek, lelkiállapotok vizuális kifejezése.
Folyamat, mozgás, idő	Folyamat, történet bemutatása értelmezhető képsorozatokban *(pl. folyamatábra, képes forgatókönyv)*.
Kép- és szöveg	Kép- és szövegszerkesztés hagyományos technikával. Adott tartalomnak megfelelő betűtípus és kompozíció kiválasztása.
Vizuális információ	Vizuális jelek, szimbólumok következetes használata. Nem vizuális természetű információk értelmező képi megjelenítése *(pl. grafikonnal, diagrammal)*. Színkódok következetes alkalmazása a magyarázó-közlő ábrázolásban.
Tárgyak és környezet	Egyszerű csomagolás tervezése adott funkcióra. Egyszerű terek átalakításának, berendezésének megtervezése.
2. Befogadás	
A megjelenítés sajátosságai Vizuális nyelv	A vizuális közlés, kifejezés legfontosabb eszközeinek (pont, vonal, sík- és térforma, felület, tónus, szín, szerkezet/kompozíció, képi motívumok, kontrasztok, térábrázolási rendszerek, anyagok, technikák) szerepének ismerete, használata az elemzés során.
Térábrázolási módok	A legjellegzetesebb térábrázolási konvenciók felismerése és lényegének ismerete.
Vizuális minőségek	Vizuális minőségek differenciált megkülönböztetése.
Látványértelmezés	A látványértelmezésben szerepet játszó tényezők ismerete és alkalmazása az elemzés során.
Kontraszt, harmónia	Színharmóniák, színkontrasztok felismerése.
Kontextus	A vizuális közlés, kifejezés jelentését meghatározó összefüggések – kontextus – felismerése és használata az értelmezés, elemzés során.
Technikák	A vizuális közlés, kifejezés legfontosabb technikáinak felismerése.
Vizuális kommunikáció Vizuális információ	A köznapi és művészi vizuális közlésekben előforduló legfontosabb jelek, jelképek, motívumok értelmezése. A köznapi közlésekben előforduló vizuális információk értelmezése *(pl. műszaki rajz, folyamatábra)*.
Tömegkommunikáció	A tömegkommunikáció legfontosabb eszközeinek, formáinak ismerete és megkülönböztetése.
Fotó, mozgókép	Fotó elemzése. A fotó legfontosabb műtípusainak ismerete. Álló- és mozgóképi reklámanyag képi hatásának elemzése.
Tárgy- és környezetkultúra	A tárgyról leolvasható információk ismerete. Különböző korokból és kultúrákból származó tárgyak és objektumok

Forma és funkció	*(pl. épület, építmény)* forma- és funkcióelemzése. Tárgyak, épületek stílusjegyek alapján történő csoportosítása.
Tervező folyamat	A tervező, alkotó folyamat lépéseinek ismerete.
Népművészet	A tárgyi néprajz és népművészet fogalmának ismerete. Egy választott néprajzi tájegység életmódjának, tárgykultúrájának ismerete.
Kifejezés és képzőművészet	A művészeti ágak (képzőművészet, építészet, alkalmazott művészetek) legfontosabb jellemzőinek ismeret.
Művészeti ágak	
Műfajok	A képzőművészet kétdimenziós *(pl. festészet, fotó)* és háromdimenziós *(pl. szobrászat, installáció),* valamint időbeli kifejezéssel bíró *(pl. happening, multimédia)* műfajainak ismerete.
Művészettörténeti korszakok, irányzatok	A művészeti ágak történetének, nagy korszakainak, irányzatainak ismerete (őskor, ókor, középkor, reneszánsz, barokk, klasszicizmus, romantika, realizmus, a századforduló és századelő izmusai, a XX. század második felének irányzatai és legalább egy Európán kívüli kultúra).
Stílusjegyek	Adott művek besorolása vagy csoportosítása stílusjegyeik alapján.
Alkotások és alkotók	A legjelentősebb alkotók ismerete és alkotásaik felismerése és stílusmeghatározása.
Műelemző módszerek	A különböző művészeti ágak kiemelkedő alkotásainak elemzése a megfelelő műelemző módszerek alkalmazásával.
Mű és környezete	A mű létrehozását meghatározó összefüggések ismerete.

EMELT SZINT

Kompetenciák/ Témakörök	Követelmények
1. Alkotás	
Vizuális nyelv	A vizuális nyelv elemeinek és eszközeinek (pont, vonal, sík- és térforma, tónus, szín) adott célnak és a szándéknak megfelelő, tudatos, egyéni használata. Adott célnak megfelelő kompozíció létrehozása. Kontrasztokkal történő kiemelés tudatos használata az értelmező ábrázolás és a kifejezés során. Színharmóniák, színkontrasztok tudatos alkalmazása a tervező munka során. A vizuális nyelv eszközeinek használata különböző kontextusban. A vizuális nyelv hatáselemeinek jelentésmódosító átalakítása *(pl. a képi környezet megváltoztatásával).*
Technikák	Az adott célnak megfelelő anyagok és technikák kiválasztása. Jártasság a szabadkézi rajzban – ceruzával, tollal és legalább egy további technikával *(pl. szénnel, krétával, pasztellel).* Jártasság a műszaki jellegű rajzban – ceruzával, szerkesztőeszközökkel. Jártasság egyes festőtechnikákban – akvarellel vagy temperával. Jártasság a kollázstechnikában. Jártasság egy kézi sokszorosító eljárásban *(pl. papírnyomat).* Makett, vagy modellkészítés *(pl. papírból, fából).* Jártasság egy további szabadon választott technika alkalmazásában *(pl. mintázás, vegyes technikák, fotó, videó, számítógép, kézműves technikák).* Jártasság egy további technikával történő feliratkészítésben *(pl. betűkivágás, számítógép).*
Ábrázolás, látványértelmezés	Ábrázoló jellegű rajz készítése során a látvány pontos, részletekre kiterjedő arányainak, formarészleteinek megfigyelése és visszaadása.
Formaértelmezés	Ábrázoló rajz készítése során a részletek egymáshoz, és az egészhez viszonyított arányainak helyes megítélése. Egyszerű szerkezeti összefüggéseket pontosan értelmező szabadkézi rajz készítése beállítás alapján és emlékezetből *(pl. szerkezeti rajz, metszetrajz).*
Térértelmezés	Téri helyzetek értelmezhető ábrázolása szöveges instrukciók alapján is. Az ábrázolás során a nézőpont következetes megtartása emlékezetből is. A térmélység megjelenítése emlékezetből is. Térrekonstrukció készítése. Adott cél érdekében a megfelelő térábrázolási rendszer kiválasztása és tudatos alkalmazása. Látvány vagy ábra alapján a térábrázolási konvenciók (vetületi ábrázolás, axonometrikus ábrázolás, kétirányponthos perspektivikus ábrázolás) következetes alkalmazása szerkesztéssel is.
Színértelmezés	Beállítás alapján vagy emlékezetből szín és fényviszonyok helyes, érzékeny visszaadása. Beállításról vagy instrukció alapján színvázlat készítése.
Mozgásértelmezés	Egyszerű mozgás fázisainak értelmező jellegű ábrázolása szabadkézi rajzban.

Megjelenítés, közlés, kifejezés, alkotás	Téri helyzetek szubjektív megjelenítése kifejező jellegű alkotásokban.
Térviszonyok	
Kompozíció	Képi igényű kompozíció létrehozása látvány és elképzelés alapján.
Színhatás	A színek expresszív hatásának felhasználása kifejező jellegű munkában.
Érzelmek	Érzelmek, lelkiállapotok vizuális kifejezése a szándéknak megfelelő megjelenítésben. Elképzelt vagy gyűjtött képi elemekből, érzelmeket, hangulatot, elvont gondolatot kifejező képi kompozíció összeállítása.
Folyamat, mozgás, idő	Folyamat, történet bemutatása értelmezhető képsorozatokban *(pl. folyamatábra, képregény)*. Rövid mozgóképi közlés, kifejezés megtervezése *(pl. képes forgatókönyv)*.
Kép és szöveg	Kép- és szövegszerkesztés hagyományos technikával. Adott tartalomnak megfelelő betűtípus és kompozíció kiválasztása. Kép és szöveg kölcsönhatásának megjelenítése adott hatás vagy jelentés eléréséhez.
Vizuális információ	Vizuális jelek, szimbólumok következetes használata. Nem vizuális természetű információk értelmezhető képi megjelenítése *(pl. grafikonnal, diagrammal)*. Nem vizuális információk értelmezhető képi jellé *(pl. embléma, piktogram)* tömörítése. Színkódok következetes alkalmazása a magyarázó-közlő ábrázolásban.
Tárgyak és környezet	Egyszerű tárgy és csomagolás tervezése adott funkcióra és a tervezés, megvalósulási folyamat dokumentálása. A tervezéshez szükséges felmérés, kutatás elvégzése. Egyszerű tárgy megalkotása szabadon választott anyagból. Adott tárgy, építészeti tér átalakítása úgy, hogy más funkció betöltésére is alkalmas legyen.
2. Befogadás	
A megjelenítés sajátosságai	A vizuális közlés, kifejezés legfontosabb eszközeinek (pont, vonal, sík- és térforma, felület, tónus, szín, szerkezet/kompozíció, képi motívumok, kontrasztok, térábrázolási rendszerek, anyagok, technikák) szerepének ismerete, használata az elemzés során.
Vizuális nyelv	Képi, zenei, irodalmi alkotásokban egyaránt előforduló megfelelő kifejezőeszközök *(pl. szerkezet, motívum, ritmus)* felismerése és a párhuzamok elemzése. A leggyakoribb kompozíciós formák kifejező hatásának ismerete. A látványértelmezésben szerepet játszó tényezők *(pl. nézőpont, arányok)* lényegének, jelentésének ismerete és alkalmazása az elemzés során.
Térábrázolási módok	A legjellegzetesebb térábrázolási konvenciók lényegének ismerete, és összehasonlítása az elemzés során.
Vizuális minőségek	Vizuális minőségek differenciált megkülönböztetése.
Látványértelmezés	A látványértelmezésben szerepet játszó tényezők ismerete és alkalmazása az elemzés során.
Kontraszt, harmónia	Színharmóniák, színkontrasztok felismerése és lényegének ismerete. Kontraszt kiemelő szerepének vizsgálata.
Kontextus	A vizuális közlés, kifejezés jelentését meghatározó összefüggések – kontextus – felismerése és használata az értelmezés, elemzés során.
Technikák	A vizuális közlés, kifejezés legfontosabb technikáinak leíró jellegű ismerete.
Vizuális kommunikáció	Időt, mozgást, változást rögzítő vizuális megjelenítési módok ismerete és összehasonlítása.
Folyamat, mozgás, idő	
Kép és szöveg	Szöveg és kép kölcsönhatásának elemző vizsgálata.
Vizuális információ	A köznapi és művészi vizuális közlésekben előforduló legfontosabb jelek, jelképek, motívumok értelmezése. A köznapi közlésekben előforduló vizuális információk értelmezése *(pl. műszaki rajz, folyamatábra)*.
Tömegkommunikáció	A tömegkommunikáció legfontosabb eszközeinek, formáinak ismerete és megkülönböztetése. A tömegkommunikáció jelentőségének, működési hatásrendszerének ismerete.
Médiakategóriák	A legfontosabb médiakategóriák kommunikatív és esztétikai hatásának ismerete.
Fotó és mozgókép	Fotó elemzése. A fotó és film legfontosabb műtípusainak ismerete. A mozgóképi kifejezés legfontosabb eszközeinek ismerete. A fotó és film műfajainak ismerete. A fotó képzőművészeti felhasználásának ismerete. Álló- és mozgóképi reklámanyag képi hatásának elemzése.
Tárgy- és környezetkultúra	A tárgyról leolvasható információk ismerete. Különböző korokból és kultúrákból származó tárgyak és objektumok

Forma és funkció	*(pl. épület, építmény)* forma- és funkcióelemzése. Tárgyak, épületek stílusjegyek alapján történő csoportosítása. Tárgyak elemzése során minél több vizsgálati szempont alkalmazása.
Tervező folyamat	A tervező, alkotó folyamat lépéseinek ismerete. A tárgytervezés szempontjainak ismerete.
Kézműves és ipari tárgykultúra	A kézműves és ipari tárgykultúra főbb műfajainak és technikáinak ismerete és megkülönböztetése.
Népművészet	A tárgyi néprajz és népművészet fogalmának ismerete. Egy választott néprajzi tájegység életmódjának, tárgykultúrájának ismerete. A magyar népművészet legfontosabb sajátosságainak ismerete.
Kifejezés és képzőművészet	A művészeti ágak (képzőművészet, építészet, alkalmazott művészetek) jellemzőinek ismerete.
Művészeti ágak	
Műfajok	A képzőművészet kétdimenziós *(pl. festészet, fotó)* és háromdimenziós *(pl. szobrászat, installáció)* és időbeli kifejezéssel bíró *(pl. happening, multimédia)* műfajainak ismerete.
Művészettörténeti korszakok, irányzatok	A művészeti ágak történetének – nagy korszakainak és irányzatainak – összefüggéseinek ismerete,és összehasonlító, elemző tanulmányozása (őskor, ókor, középkor, reneszánsz, barokk, klasszicizmus, romantika, realizmus, a századforduló és századelő izmusai, a XX. század második felének irányzatai és legalább egy Európán kívüli kultúra). A modern és posztmodern lényegének ismerete.
Stílusjegyek	Adott művek besorolása vagy csoportosítása stílusjegyeik alapján. Stílusjegyek alapján ismeretlen mű meghatározása, besorolása.
Alkotók és alkotások	A legjelentősebb alkotók ismerete és alkotásaik felismerése, stílusmeghatározása és kormeghatározása. Egy-egy szabadon választott külföldi és hazai kortárs alkotó munkáinak elemző vizsgálata.
Műelemző módszerek	A különböző művészeti ágak kiemelkedő alkotásainak elemzése a megfelelő műelemző módszerek alkalmazásával. Műalkotás-elemző vázlat készítése.
Mű és környezete	A mű létrehozását meghatározó összefüggések ismerete. A kontextus jelentőségének megértése a művészi értékek viszonylagosságában. Művész és közönségének kapcsolatának ismerete.

INFORMATIKA
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: gyakorlati és szóbeli.

Emeltszinten: gyakorlati és szóbeli.

Az informatika érettségi vizsga célja

Az informatika érettségi vizsga célja, hogy a tanuló adjon számot az általános műveltség részét képező informatikai ismeretek elsajátításának mértékéről.

Középszinten:

A tanuló adjon számot arról, hogy:

- képes kiválasztani a munkájához megfelelő informatikai eszközöket;
- alkalmazói szinten önállóan tudja használni a számítógépet és a hálózatot feladatai megoldásához;
- képes a számítógépet és kiegészítő eszközeit önállóan, biztonságosan használni;
- tudja használni a legismertebb alkalmazói rendszereket;
- ismeri az információs és kommunikációs technológiák társadalmi hatásait és képes a változásokhoz alkalmazkodni;
- képes az informatikai ismereteit rendezni és önállóan alkalmazni;
- képes a könyvtári informatikai (hagyományos és számítógépes) rendszerek lehetőségeinek felhasználására;
- képes a további szakmai fejlődésre.

Emelt szinten:

A vizsga más ismereteket és képességeket is mér. Nevezetesen azt, hogy a tanuló:

- képes az algoritmikus gondolkodásra;
- képes problémák megfogalmazására és számítógépes megoldások tervezésére;
- képes a számítógépes megoldások elkészítésére.

Az informatika gyakorlatorientált tárgy, ezért mind az oktatásban, mind a vizsgáztatásban meghatározó szerepe van a számítógépen végzett munkának, illetve feladatmegoldásnak. A gyakorlati vizsgafeladatokat számítógéppel kell megoldani.

A középszinten megfogalmazott követelmények szándék szerint megfelelnek az ECDL vizsga követelményeinek.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakör	Követelmények
1. Információs társadalom	
Információs rendszerek az iskolában és a gazdaságban	Informatikai alapfogalmak. Információs rendszerek szakszerű leírása, elemeinek pontos meghatározása. Dokumentumok választása informatikai eszközök segítségével.
Közhasznú magyar információs adatbázisok	Annak ismerete, hogy az információ áru, hogy az információs rendszerekben, de akár csak egy címlistában is hatalmas érték lehet. Keresés számítógépes katalógusokban és adatbázisokban.
Jogi és etikai ismeretek	Adatbiztonság, szerzői jog, etikai vonatkozások alapjainak ismerete.
Információs és	Ismerje az információs és kommunikációs technológiák alkalmazásait

kommunikációs technológiák a társadalomban	és hatását a mindennapi életben, munkában, szórakozásban stb. Ismerje az informatika fejlődéstörténetének főbb fázisait.
2. Informatikai alapismeretek – hardver	
A számítógépek felépítése, funkcionális egységei, azok főbb jellemzői	A Neumann-elvű számítógépek. A számítógép, illetve a kapcsolódó perifériák. Perifériák típusai, főbb jellemzői és feladataik.
A számítógép üzembehelyezése	A számítógép főbb egységeinek felismerése és funkciói. Legfontosabb részeinek összekapcsolása és üzembehelyezése.
3. Informatikai alapismeretek – szoftver	
Az operációs rendszer és főbb feladatai	Az operációs rendszer részei. Az operációs rendszer funkciói. Könyvtárak (mappák) létrehozása, másolása, törlése, átnevezése. Keresés a háttértárakon.
Az adatkezelés szoftver és hardver eszközei	Tömörítés, víruskeresés, lemezkarbantartás, az operációs rendszer segédprogramjai.
Állományok típusai	Állománykezelés (létrehozás, másolás, törlés, átnevezés, nyomtatás).
Hálózatok működésének alapelvei, felhasználási területei	Hálózati be- és kijelentkezési programok indítása. Hozzáférési jogok, adatvédelem.
4. Szövegszerkesztés	
Szövegszerkesztő program kezelése	Szövegszerkesztő program indítása. Szöveg beolvasása és kimentése. Nyomtatás. A munkakörnyezet és a nézet beállítása.
Szövegszerkesztési alapfogalmak	A szövegszerkesztés menete. Szövegbevitel, -javítás. Karakterformázás, bekezdésformázás, felsorolás, számozás, tabulátorok használata. Oldalformázás.
Szövegjavítási funkciók	Keresés és csere funkciója. Kijelölés, másolás, mozgatás és törlés. Helyesírás-ellenőrzés, szinonimaszótár, elválasztás.
Táblázatok, grafikák a szövegben	Táblázatkészítés a szövegszerkesztővel, sorbarendezés. szegélyezés. Táblázatok, grafikák, képek, szimbólumok és más objektumok beillesztése a szövegbe és formázása.
5. Táblázatkezelés	
A táblázatkezelő használata. Táblázatok felépítése	A program indítása, a munkakörnyezet beállítása. Táblázatok felépítése (cella, oszlop, sor). Táblázat megnyitása, mentése, nyomtatása.
Adatok a táblázatokban	Adattípusok. Adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás, formázás. A cellahivatkozások használata. Képletek szerkesztése: konstans, hivatkozás, függvény.
Táblázatformázás	Karakter-, cella- és tartomány-formázások. Sorok, oszlopok, tartományok kijelölése. Cellák és tartományok másolása.
Táblázatok, szövegek, diagramok	Egyszerű táblázat készítése. Diagramtípus kiválasztása. Diagramok szerkesztése.
Problémamegoldás táblázatkezelővel	Tantárgyi feladatok megoldása.
6. Adatbázis-kezelés	
Az adatbázis-kezelés alapfogalmai	Az adatbázis fogalma, típusai, adattábla, rekord, mező, kulcs.
Adatbázis-kezelő program interaktív használata	Adattípusok. Adatbevitel, adatok módosítása, törlése. Adatbázisok létrehozása, karbantartása.
Alapvető adatbázis-kezelő műveletek	Lekérdezések, függvények használata, keresés, válogatás, szűrés, rendezés, összesítés.
Képernyő és nyomtatási formátumok	Képernyő és nyomtatási formátumok tervezése és készítése.
7. Információs hálózati szolgáltatások	
Kommunikáció az Interneten	Levelezési rendszer használata. Állományok átvitele, WWW, keresőrendszerek, távoli adatbázisok használata.
Weblap készítés	Hálózati dokumentumok szerkezete, Weblap készítése Webszerkesztővel: szöveg, kép, ugrópont bevitele. Formázási lehetőségek.

8. Prezentáció és grafika	
Prezentáció	Prezentációs anyag elkészítése (szöveg, rajz, fotó, hang …) és formázása.
Grafika	Grafikai eszközök használata. Elemi alakzatok megrajzolása, módosítása, képek beillesztése.
9. Könyvtárhasználat	
Könyvtárak	A könyvtárak, könyvtártípusok funkciói. Dokumentumtípusok. Tájékoztató eszközök.
Információkeresés	Katalógusok, számítógépes információkeresés.

EMELT SZINT

Témakörök	Követelmények
1. Információs társadalom	
Információs rendszerek az iskolában és a gazdaságban	Informatikai alapfogalmak. Információs rendszerek szakszerű leírása, elemeinek pontos meghatározása. Dokumentumok választása informatikai eszközök segítségével.
Közhasznú magyar információs adatbázisok	Annak ismerete, hogy az információ áru, hogy az információs rendszerekben, de akár csak egy címlistában is hatalmas érték lehet. Keresés számítógépes katalógusokban és adatbázisokban.
Jogi és etikai ismeretek	Adatbiztonság, szerzői jog, etikai vonatkozások alapjainak ismerete.
Információs és kommunikációs technológiák a társadalomban	Ismerje az információs és kommunikációs technológiák alkalmazásait és hatását a mindennapi életben, munkában, szórakozásban. Ismerje az informatika fejlődéstörténetének főbb fázisait.
2. Informatikai alapismeretek – hardver	
A számítógépek felépítése, funkcionális egységei, azok főbb jellemzői, jelátalakítás	A Neumann-elvű számítógépek. A számítógép, illetve a kapcsolódó perifériák. Perifériák típusai, főbb jellemzői és feladataik. Analóg és digitális jelek. Logikai műveletek.
A számítógép üzembehelyezése	A számítógép főbb egységeinek felismerése és funkciói. Legfontosabb részeinek összekapcsolása és üzembehelyezése.
3. Informatikai alapismeretek – szoftver	
Az operációs rendszer és főbb feladatai	Az operációs rendszer részei. Az operációs rendszer funkciói. Könyvtárak (mappák) létrehozása, másolása, törlése, átnevezése. Keresés a háttértárakon.
Az adatkezelés szoftver és hardver eszközei	Tömörítés, víruskeresés, lemezkarbantartás, az operációs rendszer segédprogramjai.
Állományok típusai	Állománykezelés (létrehozás, másolás, törlés, átnevezés, nyomtatás).
Hálózatok működésének alapelvei, felhasználási területei	Hálózati be- és kijelentkezési programok indítása. Hozzáférési jogok, adatvédelem.
4. Szövegszerkesztés	
Szövegszerkesztő program kezelése	Szövegszerkesztő program indítása. Szöveg beolvasása és kimentése. Nyomtatás. A munkakörnyezet és a nézet beállítása.
Szövegszerkesztési alapfogalmak	A szövegszerkesztés menete. Szövegbevitel, -javítás. Karakterformázás, bekezdésformázás, felsorolás, számozás, tabulátorok használata. Oldalformázás.
Szövegjavítási funkciók	Keresés és csere funkciója. Kijelölés, másolás, mozgatás és törlés. Helyesírás-ellenőrzés, szinonimaszótár, elválasztás.
Táblázatok, grafikák a szövegben	Táblázatkészítés a szövegszerkesztővel, sorbarendezés, szegélyezés. Táblázatok, grafikák, képek, szimbólumok és más objektumok beillesztése a szövegbe és formázása.
5. Táblázatkezelés	
A táblázatkezelő használata Táblázatok felépítése	A program indítása, a munkakörnyezet beállítása. Táblázatok felépítése (cella, oszlop, sor). Táblázat megnyitása, mentése, nyomtatása.
Adatok a táblázatokban	Adattípusok. Adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás, formázás. A cellahivatkozások használata. Képletek szerkesztése: konstans, hivatkozás, függvény.
Táblázatformázás	Karakter-, cella- és tartományformázások. Sorok, oszlopok, tartományok kijelölése. Cellák és tartományok másolása.
Táblázatok, szövegek, diagramok	Egyszerű táblázat készítése. Diagramtípus kiválasztása. Diagramok szerkesztése.
Problémamegoldás táblázatkezelővel	Tantárgyi feladatok megoldása. Statisztikai függvények használata. Szimulációs táblák készítése.

6. Adatbázis-kezelés	
Az adatbázis-kezelés alapfogalmai	Az adatbázis fogalma, típusai, adattábla, rekord, mező, kulcs. Adattípusok. Saját adatbázisok tervezése, szerkezetének definiálása.
Adatbázis-kezelő programozása	Adatbevitel, adatmódosítás, lekérdezések, függvények használata, keresés, válogatás, szűrés, rendezés, összesítés. Kimutatások készítése.
7. Információs hálózati szolgáltatások	
Kommunikáció az Interneten	Levelezési rendszer használata. Állományok átvitele, WWW, keresőrendszerek, távoli adatbázisok használata.
Weblap készítés	Hálózati dokumentumok szerkezete, Weblap készítése Webszerkesztővel: szöveg, kép, ugrópont bevitele. Formázási lehetőségek.
8. Prezentáció és grafika	
Prezentáció	Prezentációs anyag elkészítése (szöveg, rajz, fotó, hang …) és formázása.
Grafika	Grafikai eszközök használata. Elemi alakzatok megrajzolása, módosítása, képek beillesztése.
9. Könyvtárhasználat	
Könyvtárak	A könyvtárak, könyvtártípusok funkciói. Dokumentumtípusok. Tájékoztató eszközök.
Információkeresés	Katalógusok, számítógépes információkeresés.
10. Algoritmizálás, adatmodellezés, programozási ismeretek	
Elemi és összetett adatok, file-szervezés, adatstruktúrák	Egész és valós számok, logikai értékek, karakterek. Halmaz, tömb, rekord, file.
Elemi algoritmusok típusfeladatokra	Összegzés, eldöntés, kiválasztás, keresés, megszámlálás, maximum-kiválasztás, kiválogatás, rendezések.
Rekurzió	Rekurzió a feladatok és az algoritmusok világában.
A programkészítés, mint termékelőállítási folyamat	A programkészítés lépései: feladatmeghatározás, tervezés, kódolás, tesztelés, hibakeresés, hatékonyság- és minőségvizsgálat, dokumentálás.
Számítógép a matematikában, a természet- és társadalom-tudományi tantárgyakban	Matematikai feladatok, egyszerű természettudományos szimulációs problémák, a középiskolai tantárgyakkal kapcsolatos egyszerű feladatok megoldása.
11. A programozás eszközei	
Algoritmusleíró eszközök	Feladatmegoldás egy algoritmusleíró eszköz segítségével. Az algoritmusleíró eszközök fajtái.
Programozási nyelv	Egy programozási nyelv részbeni (specialitások nélküli) ismerete. Ettől jelentősen eltérő néhány nyelv alapgondolata.
Programnyelvi fejlesztői környezet	Kódolási, szerkesztési, kipróbálási eszközök valamilyen programnyelvi fejlesztői környezetben.

TESTNEVELÉS
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: szóbeli és gyakorlati.

Emelt szinten: szóbeli és gyakorlati.

A testnevelés érettségi vizsga célja

A tárgy jellegéből következik, hogy a testkultúra értékeinek felismerésével és elsajátításával, illetve a mozgások megjelenítésével és teljesítményszintjével kapcsolatos követelmények külön kompetenciaként jelennek meg a követelményekben. A tanult sportági csoportok és a testkultúra különböző területei külön témaköröket fednek le.

A testnevelés érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- képes-e az iskolai testnevelésben tanult sportágak technikájának teljesítményhez kötött bemutatására;
- rendelkezik-e a testi képességekhez kapcsolódó ismeretek alkotó felhasználásával;
- képes-e az egészséges életmódhoz kapcsolódó ismeretek felhasználására és átadására;
- rendelkezik-e az egyéni és társasjátékok, sporttevékenységek szervezéséhez szükséges ismeretekkel, képes-e ezek átadására és bemutatására;
- képes-e a mozgás – kommunikáció alkalmazására.

Célja továbbá annak megállapítása, hogy a vizsgázó ismeri és tudja-e értelmezni

- értelmezni tudja-e a kultúra és a testkultúra kapcsolatrendszerét és a biológiai fejlődéssel összhangban a mozgásigény és mozgásszükséglet alakulását;
- az önálló testedzés elméleti és gyakorlati alapjait,
- ismeri-e a testi képességek és a mozgásműveltség sokoldalú fejlesztésének lehetőségeit,
- tudja-e értelmezni a testi és lelki egészség megőrzésére vonatkozó lehetőségeket, a higiénés szokások jelentőségét;
- ismeri-e a magyar sportsikereket és tudja-e értelmezni az olimpiai eszmét.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Kompetenciák/ Témakörök	Követelmények

1. Elméleti ismeretek	
A magyar sportsikerek	Tájékozottság a helyi tantervben szereplő sportágak jelentősebb hazai eredményeiről. A legnevesebb magyar olimpiai bajnokok sportágai és eredményei.
A harmonikus testi fejlődés	A testi fejlődés legfontosabb életkori mutatóinak alakulása.
Az egészséges életmód	Tájékozottság bizonyítása az egészséges életmód kialakításához szükséges alapvető ismeretekben. Az egészséges életmód összetevőinek értelmezése.
Testi képességek	A kondicionális alapképességek értelmezése. Az erőfejlesztés szabályai.
Gimnasztika	A bemelegítés szerepének értelmezése. Gyakorlatok javaslata a képességek fejlesztésére és a testtartás javítására.
Atlétika	A tanult atlétikai futó-, ugró- és dobóversenyszámok.
Torna	A női és férfi tornaszerek. A legfontosabb baleset megelőző eljárások.
Ritmikus gimnasztika	Az RG versenyszámai. Mozgás és zene kapcsolata.
Küzdősportok, önvédelem	Küzdőjátékok felsorolása különböző életkorú tanulók részére.
Úszás	Az úszás higiénéjének ismerete. Az úszás az emeber életében.
Testnevelés és sportjátékok	Labdajáték előkészítő játékok felsorolása. Egy választott sportjáték játékszabályainak értelmezése.
Természetben űzhető sportok	Egy választott sportág jellegzetességeinek és legfontosabb szabályainak ismertetése (sí, kerékpár, természetjárás, evezés).
2. Gyakorlati ismeretek	
Gimnasztika	Leányok: kötélmászás állásból teljes magasságig mászókulcsolással. Fiúk: függeszkedés állásból teljes magasságig. 48 ütemű szabadgyakorlat bemutatása.
Atlétika Futások	Egy választott futószám bemutatása 60 méteres síkfutás térdelőrajttal. Lányok minimum idő: 9,8 sec. Fiuk minimum idő: 8,8 sec. 2000 m síkfutás. Minimum idő: lányok: 10,30 perc, fiúk 9,00 perc.
Ugrások	Egy választott ugrószám bemutatása Magasugrás választott technikával. Lányok minimum magasság: 110 cm. Fiúk 125 cm. Távolugrás választott technikával. Lányok minimum 330 cm. Fiúk 410 cm.
Dobások	Kislabdahajítás vagy súlylökés választott technikával. Minimum szintek: Lányok: Kislabda hajítás: 20 m, súlylökés: 5,5 m. Szerek súlya: normál kislabda, súlygolyó 4 kg. Fiúk: Minimum szintek: Kislabda hajítás: 30 m, súlylökés 7,5 m. Szerek súlya: normál kislabda, súlygolyó 6,00 kg.
Torna Talajtorna	A talaj- és a szekrényugrás bemutatása kötelező, egy szer kötelezően választható. Öt különböző gyakorlatelemből összefüggő gyakorlat összeállítása és bemutatása, kötelező elemek felhasználásával
Szekrényugrás	Egy tanult támaszugrás bemutatása. Lányok 4 részes széltében állított, fiúk 5 részes hosszában felállított szekrényen.
Felemáskorlát	Négy különböző elemből álló összefüggő gyakorlat bemutatása kötelező elemek felhasználásával.
Gerenda	Öt különböző elemből álló összefüggő gyakorlat bemutatása, kötelező elemek felhasználásával .
Ritmikus gimnasztika	Különböző elemekből álló összefüggő szabad gyakorlat bemutatása (a gyakorlat ideje 35-45 sec), javasolt elemek felhasználásával. Egy választott kéziszerrel (labda, karika, kötél) 3 elem bemutatása.
Gyűrű	Négy különböző elemből álló összefüggő gyakorlat bemutatása, kötelező elemek felhasználásával.
Nyújtó	Négy különböző elemből álló összefüggő gyakorlat bemutatása, kötelező elemek felhasználásával.
Korlát	Négy különböző elemből álló összefüggő gyakorlat bemutatása, kötelező elemek felhasználásával.

Küzdősportok, önvédelem	Grundbirkózás, értékelés a grundbirkózás szabályai szerint. Judo gurulás előre.
Úszás	Egy választott úszásnemben 50 m úszás. Egy további úszásnemben 25 méter leúszása.
Testnevelés és sportjátékok Kézilabda	*Egy sportjáték választása kötelező.* Kapuralövés gyorsindítás után (társtól visszakapott labdával labdavezetés, passzív védő mellett beugrásos lövés). Távolbadobás tetszőleges lendületszerzéssel kézilabdával. Lányok: minimum 15 méter, fiúk 21 méter. 7 méteres büntető dobás.
Kosárlabda	Mindkét oldalra végrehajtott, félpályáról kétkezes mellső átadás a büntető vonal magasságában az oldalvonalnál álló társnak, cselezés után futás a kosár felé, a visszakapott labdával labda leütés nélkül fektetett dobás. Büntetődobás egy vagy két kézzel.
Labdarúgás	Labdaemelgetés váltogatott lábbal. Minimum: Lányok: 4, fiúk 8 db. Slalom labdavezetésből kapuralövés. (Slalompálya hossza 10 méter, 5 kapu egyenlő távolságra, lövés 10 méterről kézilabda kapura.) Összetett gyakorlat: falra rálőtt és visszapattanó labda kapura lövése
Röplabda	Kosárérintés és alkarérintés fej fölé folyamatosan. Minimum szint: kosárérintésnél 5, alkarérintésnél 4 db érintés. Nyitás választott technikával.

EMELT SZINT

Kompetenciák/ Témakörök	**Követelmények**
1. Elméleti ismeretek	
A magyar sportsikerek	Tájékozottság a helyi tantervben szereplő sportágak jelentősebb hazai és nemzetközi eredményeiről. A magyar olimpiai bajnokok sportágainak és eredményeinek ismerete, tájékozottság a magyar érdekeltségű sporteredményekben. Az olimpiai eszme fogalmának értelmezése.
A harmonikus testi fejlődés	A testi fejlődés legfontosabb életkori mutatóinak alakulása. A serdülőkor jellemzése.
Egészséges életmód	Tájékozottság bizonyítása az egészséges életmód kialakításához szükséges alapvető ismeretekben: Az egészségkárosító szokások hatásai, a lelki egyensúly.
Testi képességek	A kondicionális és koordinációs alapképességek értelmezése, fejlesztésük különböző módszerei. A képességek szerepe a teljesítményben.
Gimnasztika	A gimnasztika hatása és kapcsolata a sportágakkal. Gyakorlatok javaslata a testtartás javítására és a különböző kondicionális képességek fejlesztésére. Társas-, kéziszer- és szergyakorlatok.
Atlétika	A tanult atlétikai futó-, ugró- és dobóversenyszámok. A tanult futások, ugrások, dobások összehasonlítása technikájuk, sebességük és a kondicionális képességek szempontjából.
Torna	A női és férfi torna versenyszámai, a különböző szereken végrehajtható alapelemek és a legfontosabb baleset megelőző eljárások. A tanult talaj- és szertorna elemek technikai végrehajtásának és a segítségnyújtás módjainak ismerete.
Ritmikus gimnasztika	Az RG versenyszámainak ismerete. Az esztétikum szerepe a ritmikus gimnasztika, és más zenés sportágakban.
Küzdősportok, önvédelem	Küzdőjátékok felsorolása különböző életkorú tanulók részére. A grundbirkózás szabályai.
Úszás	Az úszás higiénéjének ismerete. Egy úszásnem technikai végrehajtásának leírása.
Testnevelés és sportjátékok	Labdajáték előkészítő játékok felsorolása. Két választott sportjáték játékszabályainak értelmezése. Támadó és védőjáték lehetőségeinek bemutatása egy választott sportjátékban.
Természetben űzhető sportok	Egy választott sportág jellegzetességeinek és legfontosabb szabályainak ismertetése (sí, kerékpár, természetjárás, evezés). A természetben végzett mozgások hatása az emberi szervezetre.
2. Gyakorlati ismeretek	
Gimnasztika	Leányok: kötélmászás állásból teljes magasságig mászókulcsolással, ereszkedés függeszkedéssel állásba. A feljutás minimum ideje: 9,7 sec. Fiúk: függeszkedés ülésből teljes magasságig minimum idő: 6,9 sec. Egy 64 ütemű szabad- vagy kéziszergyakorlat bemutatása.
Atlétika Futások	60 méteres síkfutás térdelőrajttal. Lányok minimum idő: 9,5 sec. Fiúk minimum idő: 8,4 sec.

	2000 m síkfutás. Minimum idő: Lányok: 9,20 perc, fiúk 8,30 perc.
Ugrások	Magasugrás flop vagy hasmánt technikával. Lányok minimum magasság: 115 cm, fiúk 145 cm. Távolugrás választott technikával. Lányok minimum 380 cm, fiúk 480 cm.
Dobások	Egy választott atlétikai dobószám bemutatása választott technikával. Minimum szintek: Lányok: Kislabda hajítás: 30 m, súlylökés: 7,0 m, diszkoszvetés: 20 m, gerelyhajítás 20 m. Szerek súlya: normál kislabda, súlygolyó 4 kg, Diszkosz 1 kg, gerely 600 g. Fiúk: Minimum szintek: Kislabda hajítás: 42 m, súlylökés 9 m, diszkoszvetés 28 m, gerelyhajítás 32 m. Szerek súlya: normál kislabda, súlygolyó 6,25 kg, diszkosz 1,5 kg, gerely 800 g.
Torna Talajtorna	A talaj és a szekrényugrás bemutatása kötelező, egy szer kötelezően választható. Kötelezően előírt, gyakorlat bemutatása. A gyakorlat időtartama 45–60 sec.
Szekrényugrás	Guggoló átugrás lebegőtámasszal bemutatása. Lányok 4 részes széltében állított, fiúk 5 részes hosszában felállított szekrényen.
Felemáskorlát	Minimum 5 elemű kötelezően előírt gyakorlat bemutatása.
Gerenda	Minimum 5 elemű kötelezően előírt gyakorlat bemutatása.
Ritmikus gimnasztika	Különböző elemekből álló összefüggő kéziszergyakorlat bemutatása (a gyakorlat ideje kb. 60 sec). A kéziszer lehet: labda, karika, kötél, szalag, buzogány.
Gyűrű	Minimum 5 elemű kötelezően előírt gyakorlat bemutatása.
Nyújtó	Minimum 5 elemű kötelezően előírt gyakorlat bemutatása.
Korlát	Minimum 5 elemű kötelezően előírt gyakorlat bemutatása.
Küzdősportok, önvédelem	A birkózás vagy a judó alapelemeinek bemutatása. Judo gurulás előre. Grundbirkózás.
Úszás	Egy választott úszásnemben 50 m úszás. Két másik úszásnemben 25 méter leúszása, szabályos rajtolással és fordulóval. Vízből mentés előgyakorlata.
Testnevelés és sportjátékok Kézilabda	Két sportjáték választása kötelező. Kapuralövés gyorsindítás után (társtól visszakapott labdával labdavezetés, passzív védő mellett beugrásos lövés). Távolbadobás tetszőleges lendületszerzéssel kézilabdával. Lányok: minimum 20 méter, fiúk 28 méter.
Kosárlabda	Mindkét oldalra végrehajtott, félpályáról kétkezes mellső átadás a büntető vonal előtt álló társnak, rövidcsel után a visszakapott labdával megállás, majd megindulás labdavezetéssel az adogató előtt és fektetett dobás. A büntető vonal tetszőleges sarkáról indulva rövidindulás tempódobás.
Labdarúgás	Labdaemelgetés váltogatott lábbal. Minimum: Lányok: 4, Fiúk: 10 db. Slalom labdavezetésből kapuralövés. (Slalompálya hossza 10 m, 5 kapu egyenlő távolságra, lövés 10 méterről kézilabda kapura.)
Röplabda	Kosárérintés és alkarérintés, 3 méter magasság fölé falra, folyamatosan. Minimum szint: Kosárérintésnél 6, alkarérintésnél 4 db érintés. Felső egyenes nyitás

FILOZÓFIA

ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli, szóbeli.

A filozófia érettségi vizsga célja

A középszintű vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- meg tudja-e különböztetni a hétköznapi és a filozófiai gondolkodásmódot;
- elsajátította-e a tartalmi követelményekben meghatározott alapismereteket (filozófiatörténeti vagy problémacentrikus kontextusban);
- tudja-e a tanult filozófiai alapfogalmakat, szakkifejezéseket alkalmazni;
- tud-e logikusan érvelni, következtetéseit világos nyelvi formában előadni;
- képes-e eredeti forrásból merített, rövid filozófiai szöveget értelmezni;
- képes-e a különböző filozófiai álláspontokat megkülönböztetni;
- felismeri-e a kiemelt korszakok művészetének, tudományának és filozófiájának találkozási pontjait.

Az emelt szintű vizsga célja annak megállapítása, hogy

- képes-e hétköznapi problémát a filozófia szintjén megfogalmazni;
- elsajátította a követelményekben meghatározott alapismereteket (filozófiatörténeti vagy problémacentrikus kontextusban);
- tudja-e alkalmazni a tanult filozófiai alapfogalmakat és képes-e azok többrétegű értelmezésére;
- tud-e logikusan érvelni, következtetéseit világos nyelvi formában előadni;
- képes-e eredeti forrásból merített filozófiai szöveget értelmezni;
- képes-e az önálló kérdésfeltevésre és véleményalkotásra;
- képes-e a meghatározott filozófiai problémára adott válaszok összehasonlítására;
- rá tud-e mutatni egy korszak művészetének, tudományának és filozófiájának találkozási pontjaira;

– tud-e a válaszok sokféleségében kronológiailag tájékozódni.

A követelményrendszerben szereplő három nagy témakör egyike sem tartalmaz új ismereteket a többihez képest, hanem ezek más szempontú elrendezését jelenti. A felsorolt filozófusok a megjelölt filozófiai problémák reprezentánsai, a megadott korszakok és irányzatok kiemelkedő képviselői.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakörök	**Követelmények**
Filozófiai problémák	
	A probléma lényegének megértése és bemutatása egy-két konkrét filozófiai válasz tükrében: Mi a filozófia? A létre vonatkozó kérdés. Test-lélek probléma. Megismerhetőség, igazság, bizonyosság. Az én problémája. Végesség emberi problémája Az érték problémája: a jó és a szép. A szabadság kérdése. A környezet-és bioetika problémái. Globalizáció és társadalom.
Filozófusok alapvető gondolatainak ismerete	
	Jellemző problémafelvetéseik, válaszaik ismerete, rövid szövegrészletük értelmezése. Közülük 5 kötelező (Platón, Arisztotelész, Descartes, Kant, Nietzsche) és ezen kívül 4 kötelezően választható. Szent Ágoston, Szent Tamás, Bacon, Locke, Hume, Hegel, Marx, Comte, Schopenhauer, Kierkegaard, Bergson, Heidegger, Wittgenstein, Sartre, Bécsi Kör (A középkorból és a XX. századból egy-egy szerző kötelezően választandó.)
Korszakok, irányzatok	
	Az itt felsorolt korszakok és irányzatok a fentebb említett nevek és/vagy problémák összefüggésében: Görög filozófia. Felvilágosodás. Életfilozófiák.

EMELT SZINT

Témakörök	**Követelmények**
Filozófiai problémák	
	A probléma lényegének megértése és korszakban, irányzatban, illetve gondolati rendszerben való elhelyezése konkrét filozófiai válaszok tükrében: Mi a filozófia? A létre vonatkozó kérdés. Megismerhetőség, igazság, bizonyosság. Test-lélek probléma. Az én problémája. Az idő filozófiai értelmezése. A végesség és a végtelenség. Az érték problémája: a jó és a szép. A szabadság kérdése. Erkölcsi univerzalizmus és relativizmus. A környezet- és bioetika problémái. Globalizáció és társadalom. Hit és tudás.
Filozófusok alapvető gondolatainak ismerete	
	Jellemző problémáik és válaszaik ismerete; szövegrészletek értelmezése. Kapcsolódásaik más filozófusokhoz, illetve filozófiákhoz. (Néhány reflexió ismerete.) Közülük 9 kötelező (Platón, Arisztotelész, Szent Ágoston, Szent Tamás, Descartes, Kant, Nietzsche, Heidegger, Wittgenstein) és minimum 4 kötelezően választható: Egy preszókratikus gondolkodó, Bacon, Spinoza, Locke, Berkeley, Hume, Rousseau, Hegel, Marx, Comte, J. S. Mill, Schopenhauer, Kierkegaard, Bergson, Husserl, Bécsi Kör, K. Popper, Kuhn, egy posztmodern (Derrida, Rorty, Levinas stb.), egy magyar filozófus (Apáczai, Palágyi, Hamvas, Polányi, Lukács, Bibó stb.)

Korszakok, irányzatok	
	Az itt felsorolt korszakok és irányzatok a fentebb említett nevek és/vagy problémák összefüggésében: Antik görög filozófia. Patrisztika. Skolasztika. Felvilágosodás (racionalizmus, empirizmus). Német idealizmus. Életfilozófiák. Pozitivizmus; Logikai pozitivizmus. Analitikus filozófia. Posztmodern.

HITTAN

ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

(Világnézetileg elkötelezett iskolák részére)

(Katolikus, református, evangélikus vallású tanulók számára)

A vizsga formája

Középszinten: szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A hittan érettségi vizsga célja

A hittan oktatásnak kettős feladata van: egyrészt segít a tanulók hitének ébresztésében, elmélyítésében, az istenszeretet növekedésében, a fiatalok a keresztény/keresztyén életgyakorlatba történő bevezetésében, másrészt oda kell juttatnia a diákokat, hogy felfogják az isteni igazság tejességét.

Az érettségi vizsgán mérhető és értékelhető a hitoktatás folyamán elsajátított ismeret a Szentháromság egy Istenről, az ő egyházáról, egyházának tanításáról és küldetéséről a világban.

Nem lehet az érettségi vizsga célja a személyes hit számonkérése.

A követelményekben

– hangsúlyosan szerepelnek a képesség jellegű követelmények, valamint azok az elemzési szempontok és vallási ismeretek, amelyek segítségével a vizsgázó aktualizálni tudja felekezete tanításait, el tud igazodni korunk erkölcsi kérdéseiben,

– nagy figyelmet kapnak a korszerű biblia és teológiai ismeretek, illetőleg azok a készségek és ismeretek, amelyek egyháza tanításának komplex és időszerű bemutatásához szükségesek,

– fontos szerepet kapnak azok az ismeretek, amelyek egyháza jelenkori társadalmi, szociális és kulturális tevékenységét és azokat az erőfeszítéseket mutatják be, amelyeket egyháza az emberiség üdvösségének érdekében fejt ki.

A vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

– rendelkezik-e a keresztény/keresztyén élet és gondolkodásmód kialakításához szükséges alapfogalmakkal;

– tudja-e használni az alapvető vallási terminológiákat, a vallási fogalmakat, a szakkifejezéseket, a szaknyelvet;

– ki tudja-e fejezni ismereteit szóban és írásban;

– elsajátította-e azokat a képességeket és ismereteket, amelyekkel felekezetének tanításait korszerűen be tudja mutatni;

– jártas-e a bibliai szövegek olvasásában és értelmezésében;

– látja-e a kapcsolatot a Biblia tanítása és mai életünk között: látja-e azokat az erkölcsi értékeket, amelyek pozitívan alakíthatják életünket és világunkat, valamint ismeri-e a kereszténység/keresztyénség alapvető válaszait a személyes és végső kérdésekre;

– képes-e vallási ismereteit a dialógus és az ökumené szellemében mások számára közvetíteni;

– birtokában van-e felekezetének, egyházának történetében az alapvető tényeknek (időpontok, személyek, események).

A középszintű vizsga a jelöltektől az alapvető hittani ismereteket, kifejezőképességet, az ismeretek rendszerezési képességét, a hittani tudás alkalmazását, valamint az erkölcsi ítéletalkotás képességét várja el.

Az emelt szintű vizsga elsősorban az egyházi felsőoktatásban tovább tanulni szándékozó vizsgázó képességeit és ismereteit vizsgálja. A középszintű követelményeket meghaladó komplex ismereteket, összetettebb teológiai kérdések világos előadását, korszerű bibliai és egzegetikai ismereteket, magasabb fokú gondolkodási műveleteket, önállóbb vélemény- és ítéletalkotási készségeket vár el.

Az érettségi vizsga témaköreit és részletes követelményeit az egyes felekezetek tanterveik alapján fogalmazzák meg.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakörök	Követelmények
1. Biblia	
Ószövetség	Őstörténet, ősatyák, a választott nép történetének főbb szakaszai, fontos eseményei. Jézusra vonatkozó próféciák, azok keletkezési körülményei, messiási várakozás.
Alapvető ószövetségi bevezetéstudományi ismeretek	Az ószövetségi kánon kialakulása, könyveinek keletkezése és felosztása.
Újszövetség	Jézus Krisztus földi életének eseményei, tanítása, megváltó áldozata és feltámadása. Az apostoli kor.
Alapvető újszövetségi bevezetéstudományi ismeretek	Az evangéliumok keletkezésének története és célja, párhuzamok és eltérések, ezek okai. Az újszövetségi levelek.
Kortörténeti ismeretek	Jézus és az apostolok korának történeti háttere.
2. Egyháztörténet	
Krisztus egyházának története	A Szentlélek munkájáról szóló bibliai tanítás. Az egyház történelmének kezdetei, fontos fordulópontjai. Kiemelkedő egyháztörténeti személyiségek – példák Krisztus elkötelezett

	követésére.
A saját felekezet története	A saját felekezet kialakulása, annak okai, történetének fontos pontjai, kiemelkedő személyiségei.
3. Dogmatika	
Az egyház tanítása	A keresztény/keresztyén egyház tanításának alapvető tételei. A saját felekezet dogmatikai tanítása. Az üdvtörténet alapigazságainak vizsgálata; ökumenikus törekvések; Isten mindnyájunkat eggyé tesz Krisztusban.
4. Az egyházi esztendő	
Ünnepek, ünnepi időszakok	Az egyházi esztendő ünnepei, ünnepi időszakai, a saját felekezet ünnepei, az ünnepek gyökerei, jelentősége. Az ünnepek liturgiája.
5. A keresztény/keresztyén erkölcsi élet – etika	
A kereszténység/ keresztyénség erkölcsi tanítása	Az ószövetségi és a jézusi etika. Az ember feladata a világban, felelősségünk a teremtett világ, az élet védelme és embertársaink iránt. A keresztény/keresztyén etika normái a családi élet, munka és társadalmi élet területén.
6. Világvallások	
A nagy világvallások alapvető gondolatai	A történelmi Isten-kinyilatkoztatás vallásai: a zsidó vallás, az iszlám, a kereszténység. Az örök világtörvény vallásai: hinduizmus, buddhizmus stb. Mai vallási áramlatok.
7. Kompetenciák	
Szövegértelmezés	Bibliai szöveg alapvető mondanivalójának, üzenetének kifejtése. Egyháztörténeti forrás és egyházi dokumentum elemzése. Hitvallási irat részletének értelmezése a dogmatikai ismeretek birtokában.
Esetelemzés	Etikai kérdések, mai problémák elemzése, állásfoglalás, a vélemény indoklása.

EMELT SZINT

Témakörök	Követelmények
1. Biblia	
Ószövetség	Őstörténet, ősatyák. A választott nép történetének főbb szakaszai, fontos eseményei. Jézusra vonatkozó próféciák, azok keletkezési körülményei, messiási várakozás.
Alapvető ószövetségi bevezetéstudományi ismeretek	Az ószövetségi kánon kialakulása, könyveinek keletkezése és felosztása. A Tóra.
Újszövetség	Jézus Krisztus földi életének eseményei, tanítása, megváltó áldozata és feltámadása. Az apostoli kor – Az apokaliptika.
Alapvető újszövetségi bevezetéstudományi ismeretek	Az evangéliumok keletkezésének története és célja, párhuzamok és eltérések, ezek okai, műfaji sajátosságai. Az apostolok cselekedetei. Az újszövetségi levelek. A jelenések könyve.
Kortörténeti ismeretek	Jézus és az apostolok korának történeti háttere, a palesztinai zsidóság vallási élete.
2. Egyháztörténet	
Krisztus egyházának története	A Szentlélek munkájáról szóló bibliai tanítás. Az egyház történelmének kezdetei, fontos fordulópontjai. Kiemelkedő egyháztörténeti személyiségek. Példák Krisztus elkötelezett követésére.
A saját felekezet története	A saját felekezet kialakulása, annak okai, történetének fontos pontjai, kiemelkedő személyiségei.
3. Dogmatika	
Az egyház tanítása	A keresztény/keresztyén egyház tanításának alapvető tételei. A saját felekezet dogmatikai tanítása. Az üdvtörténet alapigazságainak vizsgálata. Ökumenikus törekvések. Isten mindnyájunkat eggyé tesz Krisztusban.

4. Az egyházi esztendő	
Ünnepek, ünnepi időszakok	Az egyházi esztendő ünnepei, ünnepi időszakai. A saját felekezet ünnepei; az ünnepek gyökerei, jelentősége. A vasárnap és az egyéb ünnepek liturgiája, liturgikus szövegek.
5. A keresztény/keresztyén erkölcsi élet – etika	
A kereszténység/ keresztyénség erkölcsi tanítása	Az ószövetségi és a jézusi etika. Az ember feladata a világban, felelősségünk a teremtett világ, az élet védelme és embertársaink iránt. A keresztény/keresztyén etika normái a családi élet, munka és társadalmi élet területén.
6. Világvallások, vallási irányzatok	
A nagy világvallások alapvető gondolatai	A történelmi Isten-kinyilatkoztatás vallásai: a zsidó vallás, az iszlám, a kereszténység. Az örök világtörvény vallásai: hinduizmus, buddhizmus, konfucianizmus és taoizmus, sintoizmus.
Mai vallási áramlatok	Alternatív vallási mozgalmak, ezek kialakulásának lehetséges okai. Különbségtétel ökumené és szinkretizmus között.
7. Egyházismeret	
A saját egyház mai élete	A saját egyház jelképei, hitvallásai. Az egyház felépítése, főbb szolgálati területei.
Egyházzene	Az egyház énekkincsének jellemző, kiemelkedő darabjai.
A szűkebb közösség	A gyülekezet, a plébániai közösség, az egyházi iskola története, mai élete.
8. Kompetenciák	
Szövegértelmezés	Bibliai szöveg alapvető mondanivalójának, üzenetének kifejtése. Egyháztörténeti forrás és egyházi dokumentumok elemzése. Hitvallási irat részletének értelmezése a dogmatikai ismeretek birtokában.
Esetelemzés	Etikai kérdések, mai problémák elemzése, állásfoglalás, a vélemény indokolása.

BIBLIAISMERET – HIT GYÜLEKEZETE ÉRETTSÉGI VIZSGATÁRGY ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

(Világnézetileg elkötelezett iskolák részére)

A vizsga formája

Középszinten: szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A biblia érettségi vizsga célja

A bibliaismeret oktatásának feladata, hogy a tanuló megismerje az ó- és újszövetségi Szentírást, és így segítse a tanulót hitének erősödésében, elmélyítésében, keresztény világnézet és életvitel kialakításában. Nem lehet ugyanakkor az érettségi vizsga célja a személyes hit számonkérése.

A bibliaismeret tantárgyi érettségi célja meggyőződni arról, hogy a tanuló:

– ismeri a teljes ó- és újszövetségi Szentírás tartalmát, valamint az egyén, a család és a társadalom más csoportjai, a nemzet és az egész emberiség számára szóló üzenetét;

– tisztában van a Szentírásban lefektetett erkölcsi normákkal, képes azokat a mindennapi élet helyzeteire vonatkoztatni;

– ismeri az egyes témákhoz tartozó legfontosabb szentírati szakaszokat;

– képes a bibliai eseményeket történelmi összefüggéseikben megragadni;

– képes rövidebb bibliai részletek önálló értelmezésére, ismeri a legfontosabb értelmezési szempontokat, módszereket;

– képes a bibliai könyvek értelmezése során lexikonok, kézikönyvek, térképek önálló használatára;

– képes az olvasottakról önállóan véleményt kialakítani;

– képes ismereteit szóban és írásban világosan kifejezni.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakörök	Követelmények
1. Bibliaismeret	
Ószövetség	A világ és az ember teremtése, a bűnbeesés, a pátriárkák. Izrael történetének főbb szakaszai, fontosabb eseményei és jelentős vezetői.
	Messiási próféciák, és azok beteljesedése, valamint a nemzetekre és Izraelre vonatkozó utolsó időkről szóló próféciák.
Alapvető ószövetségi bevezetés-tudományi ismeretek	A Biblia keletkezése, az ószövetség könyveinek keletkezése és felosztása.
Újszövetség	Jézus Krisztus földi életének eseményei, tanítása, engesztelő áldozata és feltámadása.
	Az apostoli kor.
Alapvető újszövetségi bevezetés-tudományi ismeretek	Az evangéliumok és az apostolok cselekedetei keletkezésének története és célja.

2. Kortörténeti háttér	
Az ószövetségi zsidóság és a nemzetek története	A zsidó nép eredete, pátriárkák, egyiptomi fogság és honfoglalás. Királyság kora, Izrael és Júda. Az asszír és a babiloni fogság, a helyreállítás és a diaszpóra.
A korai egyház története	Jézus és az apostolok korának történeti háttere. A jeruzsálemi gyülekezet története. A kereszténység elterjedésének főbb állomásai és jelentősebb gyülekezetei.
3. Fundamentális teológia	
A kereszténység alaptanításai	A megtérés, a bibliai hit, a keresztségek, a kézrátevés, a halottak feltámadása, az örök ítélet.
4. Bibliai ünnepek	
Az Úr ünnepei	Mózes könyvében leírt ünnepek ismerete.
5. A keresztény erkölcsi élet – etika	
A kereszténység erkölcsi tanítása	Az ó- és újszövetségi etika. A keresztény etika normái a családi élet, a munka és a társadalmi élet területén.
6. Kompetenciák	
	Képesnek kell lennie arra, hogy a Bibliát ne csak olvassa, hanem megadott témák szerint tanulmányozza.
	Bibliai eseményeket értelmezzen, azaz azoknak jelentést tulajdonítson.
	Etikai kérdéseket, mai problémákat elemezzen.

EMELT SZINT

Témakörök	Követelmények
1. Bibliaismeret	
Ószövetség	A világ és az ember teremtése, a bűnbeesés, a pátriárkák. Izrael történetének főbb szakaszai, fontosabb eseményei és jelentős vezetői.
	Messiási próféciák, és azok beteljesedése, valamint a nemzetekre és Izraelre vonatkozó utolsó időkről szóló próféciák.
Alapvető ószövetségi bevezetés-tudományi ismeretek	A Biblia keletkezése, az ószövetség könyveinek keletkezése és felosztása.
Újszövetség	Jézus Krisztus földi életének eseményei, tanítása, engesztelő áldozata és feltámadása.
	Az apostoli kor.
Alapvető újszövetségi bevezetés-tudományi ismeretek	Az újszövetségi könyvek keletkezésének története és célja.
2. Kortörténeti háttér	
Az ószövetségi zsidóság és a nemzetek története	A zsidó nép eredete, pátriárkák, egyiptomi fogság és honfoglalás. Királyság kora, Izrael és Júda. A királyság, a prófétaság és a papság intézménye. Izrael és a környező népek kapcsolata. A birodalmak és a zsidó nemzeti szuverenitás. Az asszír és a babiloni fogság, a helyreállítás és a diaszpóra.
A korai egyház története	Zsidóság a római uralom alatt. A zsidóság vallási élete, vallási mozgalmak, irányzatok. Jézus és az apostolok korának történeti háttere. A jeruzsálemi gyülekezet története. A kereszténység elterjedésének főbb állomásai és jelentősebb gyülekezetei.
3. Fundamentális teológia	
A kereszténység alaptanításai	A megtérés, a bibliai hit, a keresztségek, a kézrátevés, a halottak feltámadása, az örök ítélet.
4. Bibliai ünnepek	
Az Úr ünnepei	Mózes könyvében leírt ünnepek ismerete. Hanuka, Purim, Jubileumi év.
5. A keresztény erkölcsi élet – etika	
A kereszténység erkölcsi tanítása	Az ó- és újszövetségi etika. A keresztény etika normái a családi élet, a munka és a társadalmi élet területén.
6. Kompetenciák	
	Képesnek kell lennie arra, hogy a Bibliát ne csak olvassa, hanem megadott témák szerint tanulmányozza.
	Bibliai eseményeket értelmezzen, azaz azoknak jelentést tulajdonítson.

	Etikai kérdéseket, mai problémákat elemezzen.

TERMÉSZETTUDOMÁNY
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A Természettudomány érettségi vizsga célja

A Magyarországon hagyományos természettudományos érettségi vizsgák középszinten egy-egy szakterületben való alapos elmélyedést és tekintélyes lexikális ismeretet követelnek meg. Korunk mennyiségében és összetettségében is rohamosan növekvő ismeretei azonban egyre nehezebbé teszik egy-egy szakterületnek akár csak hozzávetőleges áttekintését is. Emellett pedig fokozódik az igény arra, hogy több diszciplína eredményeit összevessük, s ennek ismeretében döntsünk (például környezetvédelmi vagy egészségügyi kérdésekben). A várakozásnak olyan természettudományokban járatos fiatalok felelhetnek meg, akik képesek a több szempontú elemzésre, a problémák módszeres megközelítésére akkor is, ha lexikális ismereteik egy-egy területen csekélyebbek, mint azt a szaktárgyi érettségik megkívánnák.

A „Természettudomány" érettségi fő célja ennek megfelelően az, hogy egy egységes természetszemléleten alapuló, hatékony *gondolati eszköz* meglétét igazolja, s egyben elő is mozdítsa. A szaktárgyi érettségikkel szemben nem annyira az adatok, képletek, megoldási sémák ismeretét követeli meg, hanem inkább a tájékozódóképességet, a megoldandó kérdések meglátását és helyes megfogalmazását, a rendelkezésre álló adatok mérlegelését, ábrázolását, az összefüggések fölismerését.

Az érettségi vizsgakövetelmények a biológia, kémia, fizika, valamint a földünk és környezetünk tárgyak szakközépiskolai kerettantervének megfelelően csoportosított részletei – tehát nincs bennük olyan tartalom, mely e tárgyak valamelyikében ne szerepelne. Elmaradtak az inkább lexikális ismereteket tartalmazó részek, de a megjelölt témakörökből sem „kikérdező" (reproduktív tudást váró) jellegű feladatok várhatók, hanem többségében olyanok, melyek a fogalmak ismeretét és az összefüggések átlátását igénylik, a megoldáshoz szükséges konkrét adatokat, szövegeket ugyanakkor magában a feladatban kapja meg a vizsgázó.

Ezért a vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- képes-e összetett probléma elemzésére, a probléma összetevőinek felismerésére;
- felismeri-e, hogy az egész „több részeinél";
- tud-e egy állítást igazolni vagy cáfolni adatok, grafikonok elemzésével;
- képes-e adatokból, grafikonokból stb. következtetéseket levonni, összefüggéseket felismerni;
- adott információkról el tudja-e dönteni, hogy felhasználhatók-e adott probléma megoldásához;
- képes-e kísérletet vagy megfigyelést tervezni (vagy végezni) a probléma és a rendelkezésre álló eszközök ismeretében;
- felismeri-e az analógiákat és különbségeket egyes jelenségek, rendszerek stb. között;
- felismeri-e a döntési lehetőséget két, egyaránt lehetséges megoldás között; képes-e a következmények értékelésére kívánatosságuk alapján;
- képes-e valamely rész szerepének megítélésére a szintek hierarchiájában;
- képes-e térbeli és időbeli minták elemzésére;
- tudja-e alkalmazni a szükséges logikai műveleteket (pl. halmazba rendezés, helyes ítéletalkotás, hibás következtetések fölismerése).

Témakörök	Tartalmak
1. Az Univerzum	
Idő	A csillagászat tudománytörténeti fejlődésének jelentős állomásai, a Világegyetem kialakulásának főbb elméletei. A Föld mozgásai és azok földi következményei. Az időmérés eszközei és a naptár. Időszámítással kapcsolatos gyakorlati feladatok megoldása. Alapvető mozgástípusok. Periodikus mozgások, hullámok.
Tér	Tájékozódás a térben: távolságmérés a Földön és tágabb környezetünkben. A térkép és használata. Helyzetmeghatározás, koordináta-rendszer. A Naprendszer felépítése és annak földi következményei. A Föld kozmikus környezetének sajátosságai. A bolygók mozgása, az általános tömegvonzás szerepe.
Fizikai kölcsönhatások, energia	Az energia mérésének módja, formái (mechanikai, elektromágneses, hő) és ezek egymásba alakulása. Az energiamegmaradás és az energia szétszóródása. Gázok állapotváltozásai, halmazállapot-változások közben tapasztalható energiacserék. Az elektromágneses hullámok spektruma, az egyes tartományok jellemzői. Felhasználásuk, biológiai hatásuk. Lencsék, optika. A nukleáris kölcsönhatás jellemzői.
2. A Föld	
A Föld múltjának megismerése	Módszerek a múlt eseményeinek felderítésére.
Kőzetburok	A Föld gömbhéjas szerkezete és nagyszerkezeti egységei. A kőzetlemezek mozgása és annak következményei. Az ásványok és kőzetek fogalma. A kőzetek csoportosítása. A belső és a külső erők felszínformáló szerepe. A szárazföldek felszínfejlődésének legfontosabb lépései.
Légkör	A légkör szerkezete, anyagi felépítése és annak változásai. A légkörben lezajló folyamatok törvényszerűségei, az éghajlati elemek közötti kölcsönhatások. A légkör szennyezettségének helyi, regionális és globális következményei.
Vízburok	A felszíni és felszín alatti víztípusok főbb jellegzetességei. Az óceánok és a tengerek földrajzi sajátosságai, a víz mozgásjelenségei és azok következményei. Halmazállapot-változások. Víz, jég, gőz. A vízszennyezés helyi és az egész bolygóra kiható problémái.
Természetföldrajzi övezetesség	A szoláris éghajlati övezeteket kialakító tényezők. Az éghajlati övezetesség meghatározó szerepe a többi természeti tényező jellemzőinek kialakulásában. A földrajzi övezetek, övek, területek hasonló és eltérő vonásainak bemutatása, jellemzésük. A függőleges és a vízszintes természetföldrajzi

	övezetesség kapcsolata.
3. Életközösségek és populációk	
Az élettelen környezeti tényezők	Az élettelen környezeti tényezők és az élőlények kölcsönhatásai. A talaj, a levegő, a tény és a víz szerepe. A C, H, O és legfontosabb szervetlen vegyületeinek átalakulásai, körfogásuk a természetben. Rendellenes körforgás (környezetszennyezés) és a helyreállítás módjai (környezetvédelem).
Az élők mint környezeti tényezők	Populáción belüli és populációk közti kölcsönhatások.
Populációk	Létszámuk, sűrűségük, szabályozásuk. Emberi hatások. Génáramlás a populáción belül: a tulajdonságok öröklődése. Az ivaros és az ivartalan szaporodás genetikája. A genetikai változatosság megőrzése a populáción belül. A genetika etikai vonatkozásai. Populációk átalakulása változó környezetben: mutációk, kiválogatódás. A faj fogalma és tartalma az evolúció elméletében.
Életközösségek	Sokféleségük, stabilitásuk, időbeli átalakulásaik. Pusztulásuk okai, védelmük lehetőségei (természetvédelem).
4. Az élő egyed	
Az élő egyed és a környezet kapcsolata	A tűrőképesség, az életmód és a környezet összefüggése. Az érzékelés, kommunikáció és az életmód kapcsolata.
Az emberi életműködések	A legfontosabb életműködések funkciója, az abban részt vevő alapvető szervek és mechanizmusok. Az életműködések idegi és hormonális szabályozásának alapelvei. Az immunrendszer szerepe. A betegségokozó kockázati tényezők, ezek elkerülése (egészségvédelem).
Az egyedfejlődés	Az ember egyedfejlődése és szaporodása. Az egyedi élet kezdete és vége. Etikai kérdések.
5. A sejt	
Sejttípusok	A baktérium-, gomba-, növényi és állati sejt fő különbségei. Sejtek szerveződésének módjai: fonal, telep, szövet.
Sejtalkotók és feladatuk	A sejthártya: anyagcsere, sejtfölismerés. Mitokondrium: energiatermelés (biológiai oxidáció). Zöld színtest: fotoszintézis. Sejtmag: örökítés.
A sejtanyagcsere	Életmódok (heterotróf és autotróf), ezek típusai. A lebontó és felépítő folyamatok kapcsolata, energiamérlege.
6. Molekulaóriások	
Az óriásmolekulák jellegzetességei	Típusaik (szénhidrogének, poliszaharidok, lipidek, fehérjék, nukleinsavak). Létrejöttük monomerek összekapcsolódásával.
A szénhidrogének	Kőolajpárlatok és fölhasználásuk, különös tekintettel a környezeti ártalmakra. Halogénezett szénhidrogének és műanyagok, fölhasználásuk, veszélyeik.
A szénhidrátok	A keményítő és a cellulóz fölépítése, tulajdonságai, előfordulása.
A lipidek	Biológiai jelentőségük.
A fehérjék	Képződésük, csoportjaik, hidrolízisük (emésztés). Biológiai jelentőségük. Tulajdonságaik változása fizikai-kémiai hatásokra (kicsapódás, mérgek hatása).
A nukleinsavak	Alaptípusaik, genetikai jelentőségük.
7. Atomcsoportok (vegyületek, halmazok)	
Kötéstípusok	A molekula-, ion-, atom- és fémrács jellemzői, kialakulásuk feltételei. Az első- és másodrendű kötés fajtái. Gyakorlati következményeik: adszorpció, hajszál-csövesség, oldhatóság.
Molekulák	A kovalens kötés kialakulása. Kötő és nemkötő elektronpárok, delokalizáció. A polaritás magyarázata az elektronegativitás és a molekulaszerkezet alapján.
Anyagi halmazok	Gázok: egyesített gáztörvény (Kelvin-skála), Avogadro törvénye és értelmezésük. Folyadékok: oldatok, koncentrációjuk, sűrűségük. Anyagáramlás gázokban és folyadékokban (diffúzió). Kristályok: a rácsszerkezet és a fizikai tulajdonságok kapcsolata.
Átalakulások	Fizikai és kémiai átalakulás. Mechanikai és termikus kölcsönhatások, mechanikai megmaradási törvények, az I. főtétel. A folyamatok iránya, irreverzibilitás. A halmazállapot-változások, értelmezésük, jelentőségük. Exo- és endoterm reakciók. A változás (reakció) sebessége, a dinamikus egyensúly. A reakciósebességet befolyásoló tényezők (hőmérséklet, koncentráció,

	katalizátorok).
Reakciótípusok	Sav-bázis és redoxireakciók, a kondenzáció és a hidrolízis. Polimerképződés.
8. Atomok, elemi részek	
Elemi részek	Proton, neutron, elektron, ion. Az elektron kettős természete. A foton, a fény kettős természete.
Az atom	Az atom felépítése: az atommag összetétele, az elektronburok. Maghasadás, magfúzió. A napsugárzás hatása a földi életre. A radioaktív sugárzások fajtái, jellemzői. Az atomenergia felhasználása. A sugárvédelem alapjai.
Kémiai elemek	A kémiai elem. A periódusos rendszerben megnyilvánuló alapvető tendenciák, szabályszerűségek.

LATIN NYELVI ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A latin nyelv érettségi vizsga célja

Az élő nyelvek tanulásakor megismerhető más kultúrák a latin esetében térbeli helyett időbeli eltérést mutatnak: saját európai és nemzeti múltunk jelentős kulturális értékeinek felfedezését. Az élő nyelvek köznapi beszédhelyzetekben történő alkalmazásával szemben latin nyelvtudásukat a vizsgázók írott szövegek megértéséhez alkalmazzák, mely szövegek az egyidejű emberi kapcsolatok kialakításának lehetősége helyett általános esztétikai, erkölcsi értékkel vagy történeti fontossággal bírnak.

A tantárgy vizsgájának célja kettős. Vizsgálja egyrészt a latin nyelv elemeinek és szabályainak gyakorlott és tudatos használatát, másrészt pedig Európa latin nyelvű kultúrájának térbeli és időbeli kereteiről, szakaszairól, megjelenési formáiról elsajátított ismereteket, ennek keretében az antik eredetű köznyelvi és szaknyelvi kifejezéseink helyes és tudatos használatát.

A latin érettségi vizsgájának célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- képes-e a pontos szövegértésre, azok megfelelő szóbeli előadására és fordítására;
- rendelkezik-e a más idegen nyelvek tanulására is érvényes grammatikai tudatossággal;
- képes-e az európai kultúra alapjairól szerzett ismeretei közvetítésére, ezek összekapcsolására a magyar kultúrával.

A nyelvtudás nehezen meghatározható, sok elemből összetevődő fogalom: különböző nyelvi, szociális és pszichológiai ismeretek és képességek összessége. A követelményeket ezt figyelembe véve a nyelvtudás egyes elemeire bontva határozzuk meg: *készségek* és *nyelvi eszköztár*. Az összetett célrendszer sajátos témák megadásával is jár. A *kulturális ismeretek* és az azok forrásaiként szolgáló *szöveganyag* egymással szervesen összefüggő rendszerként foghatók fel.

A vizsga két szintje közötti különbség a megértendő, illetve lefordítandó szövegek fajtájában, összetettségében, terjedelmében, a nyelvi készségek, lexikai és leíró nyelvtani ismeretek elsősorban mennyiségi különbségében, valamint a feladatok típusában mutatkozik meg.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakör	Követelmények
1. Készségek	
Olvasás és beszédkészség	A humanista vagy restituált kiejtési szabályok *egyike* szerint tetszőleges klasszikus latin szöveg helyes felolvasása, valamint a *másik* kiejtési rendszer szabályainak ismerete. Hexameterben, illetve disztichonban írott verses szövegek megfelelő ritmusú felolvasása. A témakörök forrásanyagában megadott szerzők mindegyikétől legalább egy eredeti szöveg vagy szövegrészlet kiejtés, ritmus és intonáció szempontjából egyaránt helyes, emlékezetből való (memoriter) felidézése.
Szövegértés, fordítás	Írásban: ismeretlen, egyszerű (a klasszikus nyelvi normáknak megfelelő, bevezetéssel, esetleg kommentárral könnyített vagy az emelt szinthez képest rövidebb) eredeti latin szöveg kifogástalan lefordítása nyomtatott szótár segítségével. Szóban: egyszerűbb, ismert, eredeti latin szöveg segédeszköz nélküli, kifogástalan lefordítása és értelmezése a szöveg szókincsének pontos ismeretében.
2. Nyelvi eszköztár	
	Adott latin szövegben előforduló lexikai elemek és nyelvi struktúrák pontos felismerése, utóbbiak elemzése és képzési szabályaik bemutatása. A latin leíró nyelvtan alaktana, a rendes és rendhagyó alakjainak ismerete és képzése; a mondattan főszabályainak ismerete és alkalmazása. Ismert latin szövegből a legfontosabb stilisztikai eszközök kiemelése és bemutatása.
3. Témák	
Források	Legalább az alábbi szerzők valamely eredeti művének vagy műrészletének nyelvi és tartalmi szempontú ismerete: Marcus Tullius Cicero, Caius Iulius Caesar, Caius Valerius Catullus, Publius Vergilius Maro, Titus Livius, Quintus Horatius Flaccus, Publius Ovidius Naso, Cornelius Tacitus. Alapvető ismeretek legalább a fenti szerzők eredeti nyelven megismert

	szövegein túli irodalmi és egyéb működéséről.
Kulturális ismeretek	A klasszikus antikvitásra vonatkozó, a fenti forrásokhoz kapcsolható legfontosabb földrajzi, történelmi, gazdasági és kultúrtörténeti ismeretek. Alapvető ismeretek a latin nyelvű műveltség területeiről, időbeli és térbeli elterjedéséről, annak fontosabb szakaszairól. Ismeretek a klasszikus antikvitás mindennapi életéről, az életkörülményekről, a társadalmi érintkezés szokásairól, az adott társadalom alapértékeiről, az ünnepekről és rítusokról. Annak bizonyítása, hogy a vizsgázó tisztában van a megismert kulturális értékek korunkra és az egyetemes magyar kultúrára tett hatásával, ismeri e kapcsolatrendszer legfontosabb, elsősorban az általa megismert forrásokhoz köthető elemeit.
4. Egyéb készségek	
	A szövegkörnyezetből ismeretlen nyelvi elemekre következtetés készségei és technikái. Különféle szótárak, tanulóknak készült leíró nyelvtan és egyéb segédeszközök önálló használata. A nyelvtanulási célok elérését lehetővé tevő stratégiák, módszerek és segédeszközök alkalmazása. A latin nyelvű szövegek fordításakor és értelmezésekor más műveltségi területekhez kapcsolódó ismeretek és készségek alkalmazása.

EMELT SZINT

Témakör	Követelmények
1. Készségek	
Olvasás és beszédkészség	A humanista és restituált kiejtési szabályok bármelyike szerint tetszőleges klasszikus latin szöveg egyformán helyes felolvasása. Hexameterben, disztichonban, lírai strófákban, iambikus formában vagy hendecasyllabusban írt verses szövegek megfelelő ritmusú felolvasása. A témakörök forrásanyagában megadott szerzők mindegyikétől legalább egy eredeti szöveg vagy szövegrészlet kiejtés, ritmus és intonáció szempontjából egyaránt helyes, emlékezetből való (memoriter) felidézése.
Szövegértés, fordítás	Írásban: ismeretlen, nyelvileg, tartalmilag összetettebb (esetleg a klasszikus nyelvi normáktól valamelyest eltérő) eredeti latin szöveg nyomtatott szótár segítségével történő kifogástalan lefordítása. Szóban: nyelvileg vagy tartalmilag összetettebb, a források közt megjelölt szerzőktől származó ismeretlen szövegrészletek fordítása és értelmezése segítő kérdések alapján.
2. Nyelvi eszköztár	
	Adott latin szövegben előforduló lexikai elemek és nyelvi struktúrák pontos felismerése, utóbbiak elemzése és képzési szabályaik bemutatása. A latin leíró nyelvtan alaktanának rendes és rendhagyó alakjai, ezek képzése, a mondattan fő- és mellékszabályainak ismerete és alkalmazása. Ismert vagy az érettségi vizsgán lefordított latin szövegből a legfontosabb stilisztikai eszközök kiemelése és bemutatása.
3. Témák	
Források	Legalább az alábbi szerzők valamely eredeti művének vagy műrészletének nyelvi és tartalmi szempontú ismerete: Marcus Tullius Cicero, Caius Iulius Caesar, Titus Lucretius Carus, Caius Valerius Catullus, Publius Vergilius Maro, Titus Livius, Quintus Horatius Flaccus, Publius Ovidius Naso, Lucius Annaeus Seneca, Cornelius Tacitus. Alapvető ismeretek legalább a fenti szerzők eredeti nyelven megismert szövegein túli irodalmi és egyéb működéséről.
Kulturális ismeretek	A klasszikus antikvitásra vonatkozó, a fenti forrásokhoz kapcsolható legfontosabb földrajzi, történelmi, gazdasági és kultúrtörténeti ismeretek. Alapvető ismeretek a latin nyelvű műveltség területeiről, időbeli és térbeli elterjedéséről, annak fontosabb szakaszairól. Ismeretek a klasszikus antikvitás mindennapi életéről, az életkörülményekről, a társadalmi érintkezés szokásairól, az adott társadalom alapértékeiről, az ünnepekről és rítusokról. Annak bizonyítása, hogy a vizsgázó tisztában van a megismert kulturális értékek korunkra és az egyetemes magyar kultúrára tett hatásával, ismeri e kapcsolatrendszer legfontosabb, elsősorban az általa megismert forrásokhoz köthető elemeit.
4. Egyéb készségek	

	Szövegkörnyezetből ismeretlen nyelvi elemekre következtetés készségei és technikái; különféle szótárak, tanulóknak készült leíró nyelvtan és egyéb segédeszközök önálló használata. A nyelvtanulási célok elérését lehetővé tevő stratégiák, módszerek és segédeszközök alkalmazása. A latin nyelvű szövegek fordításakor és értelmezésekor más műveltségi területekhez kapcsolódó ismeretek és készségek alkalmazása.

EMBERISMERET, ETIKA
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszint: írásbeli és szóbeli.

Emelt szint: írásbeli és szóbeli.

Az emberismeret, etika érettségi vizsga célja

Az emberismeret, etika érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- rendelkezik-e azokkal a kommunikációs készségekkel és tárgyi ismeretekkel, amelyek képessé teszik, hogy az erkölcsi dilemmákat, döntési helyzeteket felismerje, értelmezze és érvelni tudjon saját választásai mellett;
- megismerkedett-e a különböző etikai érvelésmódok alapelveivel és belső logikájával;
- ismeri-e a filozófiai antropológiai és az etika alapfogalmait;
- tisztában van-e a civilizációnkban általánosan elfogadott erkölcsi alapértékek jelentőségével, és képes-e ezeket értelmezni meghatározott élethelyzetek összefüggésében;
- szert tett-e az ember erkölcsi méltóságától elválaszthatatlan személyi felelősség dimenzióinak mélyebb belátására.

Az emberismeret, etika érettségi vizsga tematikája felöleli az etikai reflexió alapvető szintjeit (lelkiismeret, társas kapcsolatok, közerkölcs stb.), illetve egy-egy életterület erkölcsi kérdéseit (munka, szexualitás, kisebbségi helyzet). Ezeket a vizsgázó a középszintű vizsgán személyes tapasztalatai és középiskolában elsajátított ismeretei *(pl. történelmi, irodalmi, társadalomismereti, pszichológiai és etikai)* alapján értelmezi. Mindez alkalmat ad arra, hogy bizonyítsa jártasságát az emberi kapcsolatok világában, a különféle etikai érvelésmódok és értéktételezések területén, valamint arra, hogy felismerjen értékdilemmákat és ezekben állást foglaljon. E feladat alapvetően induktív jellegű: kiindulópontja egy élethelyzet értelmezése. Az emelt szintű vizsga keretében a vizsgázó számot ad az etika egyes területein szerzett fogalmi ismereteiről, bizonyítja jártasságát az erkölcsi hagyományban. Az elvont meghatározások és érvelésmódok bemutatását olvasmányokból, élethelyzetekből merített példák tehetik személyessé és szemléletessé.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakör	Követelmények
1. Az emberi természet	A biológia, a történelem, a pszichológia és az etika emberfogalma. A gondolkodó-, a társas- és az alkotó lény.
2. Az erkölcsi lény	Az erkölcsi személyiség kialakulása az egyén szocializációja során. A szabadság fogalma, szabadságfelfogások.
3. Az erkölcsi cselekedet	Szokáserkölcs, tekintélyelv, lelkiismereti szabadság, konszenzus. Felelősség.
4. Az etika megalapozása	Meggyőződés, hit, kétely, nyitottság, előítélet, tolerancia. Az erkölcsi ítélet. Életformák sokfélesége.
5. Az erények és a jellem	Az európai civilizáció általános alapértékei. Adottságok, körülmények. Önismeret, önnevelés, a jellem fejlődése.
6. Társas kapcsolatok	Az erkölcsi párbeszéd pszichológiai és szociokulturális dimenziói. Segítség, részvét, szolgálat, kölcsönösség. Barátok és ellenfelek. Szeretet, hűség, harc. A családi élet erkölcsi kérdései. Szerelem, házasság, szexualitás. Az emberi méltóság.
7. Erkölcs és társadalom	Emberi alapjogok, kötelességek. Közbeszéd, szólásszabadság. Konfliktusok, konfliktusok kezelése. Hazaszeretet. Munkaerkölcs. Erkölcs és gazdaság. Társadalmi igazságosság.
8. Vallás és erkölcs	A kereszténység erkölcsi tanításának lényege. A zsidó-keresztény hagyomány hatása az európai civilizáció fejlődésére. Valláserkölcs és világi etika.
9. Korunk erkölcsi kihívásai	A tudományos-technológiai haladás erkölcsi dilemmái. Élet és tudomány: születésszabályozás, géntechnológia, a méltóságteljes halál. Az ember és más élőlények. Az állatvédelem etikai alapjai. Környezeti etika.

EMELT SZINT

Témakör	Követelmények
1. Az emberi természet	Az ember mint élőlény és szellemi lény. Az öntudat fogalma és az erkölcsi személyiség. A társas kapcsolatok szerepe az öntudatos én kialakulásában.
2. Az erkölcsi lény	Az ember történetisége. Az erkölcsi cselekedetek motiválói.
3. Az erkölcsi cselekedet	A hagyomány értelme. A jó és a rossz megkülönböztetése. A szenvedés tapasztalata és a rossz eredete. Szabadság és meghatározottság. Szándék és következmény. A tetteinkért és a mások sorsáért viselt felelősség.
4. Az etika	Materiális értéketikák (tekintélyelvű, természetjogi és konvencionális

megalapozása	érvelésmódok). Az etikai formalizmus (kötelesség- és haszonelvű elméletek, konszenzus-etikák). Személyközpontú etikai tanítások (felelősség- és dialógus-etikák). Az erkölcsi törvények.
5. Az erények és a jellem	Erkölcsi alapértékek az európai civilizációban. Önismeret és önnevelés.
6. Társas kapcsolatok	Erkölcs és jog, erkölcs és politika. Állampolgári erények (kímélet, részvét, áldozat másokért). Az emberi jogok. Törvénytisztelet és polgári engedetlenség.
7. Erkölcs és társadalom	
8. Vallás és erkölcs	A keresztény erkölcsi tanítás lényege. Valláserkölcs és világi etika. Természet feletti uralom, nemi szerepek, nemzet és egyetemes emberiség, törvénytisztelet, polgári engedetlenség – különböző álláspontok.
9. Korunk erkölcsi kihívásai	A tudományos-technológiai haladás erkölcsi dilemmái. Az ember és más élőlények. Az élővilág rendjének és sokféleségének megőrzése. Környezeti etika. A jövő nemzedékekért viselt felelősség.

TÁRSADALOMISMERET
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A társadalomismeret elsősorban abban különbözik a többi vizsgatárgytól, hogy belső elágazásokat, alternatívákat tartalmaz. Konkrétan ez az jelenti, hogy a 11. évfolyamon két, egymástól eltérő szemléletű tananyagból – pszichológia vagy gazdasági ismeretek – választhatnak a tanárok, illetve a diákok. Az érettségi vizsga általános követelményeiben mindez úgy érvényesül, hogy a Társadalomismeret követelményei mellé választandó Pszichológia *vagy* a Gazdasági ismeretek vizsgarész önálló célrendszerrel és követelményekkel jelenik meg.

A társadalomismeret vizsgakövetelményei interdiszciplináris jellegűek. E vizsgatárgy ugyanis nagyon sokféle tudományterület elemeit ötvözi: pl. a szociológia, a közgazdaságtudomány, a politológia, a jogtudomány, a szociálpszichológia, a filozófia. A követelmények annak megmutatását kérik számon a vizsgázótól, hogy milyen mértékben jutott el különböző társadalmi kérdések és problémák megismeréséhez és értelmezéséhez.

A Társadalomismeret érettségi vizsga célja

Az érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- ismeri-e a társadalom alapvető szerkezetét, illetve a társadalmi viszonyok legfőbb sajátosságait;
- megismerkedett-e a különböző társadalmi együttélési szabályokkal, a jog alapelveivel, saját jogaival és kötelességeivel, az állam intézményeivel, valamint a gazdaság működésével;
- foglalkozott-e a közvetlen környezet és a tágabb környezet összefüggéseivel, tudatosította-e az úgynevezett globalizáció előnyeit és hátrányait;
- meg tud-e fogalmazni konkrét példák, esetek segítségével különböző értékrendeket, gondolkodási és cselekvési mintákat.

Az emelt szintű vizsga célja a fentieken túl annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- rendelkezik-e a felsőoktatásban való továbbhaladáshoz szükséges tantárgyi alapismeretekkel;
- tisztában van-e azzal és annak következményeivel, hogy az ember olyan individuum, aki társadalomban, annak különböző szintű közösségeiben él;
- képes-e a környezetében történő eligazodásra, a társadalmi beilleszkedésre, a tudatos életvezetésre, van-e reális önismerete;
- felkészült-e a felelős társadalmi szerepvállalásra, a demokratikus közéletben való aktív részvételre, helytállásra a munka és az üzleti élet területén;
- ismeri-e az ezredforduló alapvető modernizációs és globális folyamatait és azok nemzetközi, illetve hazai hatásait;
- milyen szintű együttműködési és problémamegoldó kézséggel rendelkezik.

„A” változat PSZICHOLÓGIA	„B” változat GAZDASÁGI ISMERETEK
A Pszichológia érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó – ismeri-e az ember vizsgálatának tudományos – történeti módszereit, a pszichológia és az emberrel foglalkozó más tudományok (szociológia, filozófia, etika) közös, illetve eltérő megközelítési módjait; – ismeri-e az emberi természet sokrétűségét, a szervezeti és környezeti tényezők bonyolult kölcsönhatásait, a kontinuitást és diszkontinuitást a fejlődésben és az emberi személyiség változásaiban; – képes-e a szűkebb és tágabb értelemben vett emberi csoportok, közösségekben zajló folyamatok megértésére, a mások iránti tiszteletre; – ismeri-e a saját élete szempontjából legfontosabb kapcsolatok pszichológiai jellegzetességeit, a nemi identitás és szerepvállalás, a családi élet jellegzetességeit. Az **emelt szintű** érettségi vizsga célja a fentieken túl annak megállapítása, hogy a vizsgázó – megismerte-e a modern tudomány emberképét, világosan látja-e, hogy a lelki	A Gazdasági ismeretek érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó – megismerte-e a piacgazdaság alapintézményeit, a gazdasági szereplőket, a gazdálkodáshoz szükséges eszközöket, feltételeket; – megismerte-e a piacgazdaság törvényszerűségeit, ki tudja-e fejteni, hogyan hatnak azok a saját életére; – tudja-e, hogy milyen lehetőségeket kínál az üzleti szféra; – ki tudja-e fejteni önálló véleményét az előírt gazdasági témák bármelyikéről, tudja-e vázolni megoldási javaslatait a gazdasági élettel összefüggő problémákról; – megismerte-e a vállalkozói és a munkavállalói életpálya választásának előnyeit és hátrányait; – mit tud a munkaerőpiacon érvényes írott és íratlan szabályokról.

jelenségek és tulajdonságok az egyén és a környezet közötti bonyolult kölcsönhatások következményeképpen alakulnak ki; – ismeri-e az ember társas természetét, a "mások" szerepét és jelentőségét a fejlődésben és az élet során. Ismeri-e a saját élete szempontjából legfontosabb kapcsolatok pszichológiai jellegzetességeit, a nemi identitás és szerepvállalás, a családi élet jellegzetességeit; – különbséget tud-e tenni az emberre vonatkozó tudományos, illetve játékos vagy felületes állítások, előfeltevések között; – tudja-e az emberi természet sokrétűségét, a szervezeti és környezeti tényezők bonyolult kölcsönhatásait, a kontinuitást és diszkontinuitást a fejlődésben és az emberi személyiség változásaiban.	

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakör	Követelmények
TÁRSADALOMISMERET	
A társadalmi szabályok	
	A társadalmi együttélés alapvető szabályai, eredetük és rendeltetésük, változásaik. Szokás, hagyomány, illem, erkölcs és jog közötti viszony.
Jogi alapismeretek	
Az egyén és a jog	Alapvető jogok és kötelességek, különös tekintettel az emberi, gyermeki és diákjogokra és kötelességekre. A családi és közösségi élet erkölcsi és jogi dilemmái.
Ügyeink intézése	Tájékozódás az ügyek intézésében: annak ismerete, hogy milyen problémával hogyan és hova lehet fordulni.
Állampolgári ismeretek	
Intézményrendszer	A Magyar Köztársaság állam- és közigazgatási intézményrendszere, az alkotmányosság és a demokrácia alapelvei. A mai Magyarország és az Európai Unió országainak politika intézményrendszere. Az európai integráció kérdései.
A család és a felnőtté válás	
	A családtervezés, a családi munkamegosztás, a háztartás és a családi költségvetés kérdései; családi konfliktushelyzetek. A család kulturális, gazdasági és társadalmi funkcióinak átalakulása, a szexuális viselkedésben és a nemi szerepekben bekövetkezett változások a globalizáció korában. A demográfiai robbanás társadalmi és gazdasági okai a „harmadik világban", a népesség csökkenésének és elöregedésének problémái hazánkban és más európai országokban.
Kultúra és közösség	
	A társadalom, kultúra, természeti és társadalmi környezet fogalmai. A nemzet, állam, etnikum, többség és kisebbség fogalmainak jelentése, a magyar nemzettudat néhány sajátossága.
A társadalmi viszonyok	
Társadalmi problémák	Társadalmi problémák azonosítása. Jogok és kötelességek, szerepek és konfliktusok a munka világában. A gazdasággal kapcsolatos alapfogalmak: megélhetés, szükségletek, termelés, fogyasztás, csere, érdek, pénz, piac. Szegénység és gazdagság. A technológiafüggő életmód jelentése, a fogyasztó „szabadsága" és kiszolgáltatottsága. Az ökonómiai és ökológiai összefüggések.
A helyi társadalom	A helyi társadalommal kapcsolatos kérdések, konfliktusok.
Az új gazdasági és társadalmi világrend	
	A technológiai-gazdasági fejlődés dinamikája és világnézeti előfeltevései. A szabadság, a jólét, a társadalmi igazságosság és a technológiai

	modernizáció összefüggései.
Az új gazdasági és társadalmi világrend	
	Az informatikai és távközlési rendszerek hatásai a tanulásra és a tapasztalatszerzésre, valamint a személyközi érintkezés átalakulására.
Kultúra és globalizáció	
Hitek és remények	Az ezredforduló szellemi és vallási helyzete.
A technológiai-gazdasági fejlődés hatása a mindennapi életre	A munkába lépés, pályaválasztás lehetőségei, a munkavállalói stratégiák a mai gazdaságban. A munka világának átalakulása.
Az életmód átalakítása	
	Mentálhigiénés problémák és beilleszkedési zavarok a felnőtté válás életszakaszában.
A növekedés határai	
	A bioszféra-válság társadalmi és gazdasági összefüggései. A technikai civilizáció és a gazdasági növekedés természeti környezetre gyakorolt hatásai.
A fenntartható fejlődés	A technológiai és gazdasági szemléletváltás szükségessége és lehetőségei. A fenntartható társadalom politikai és gazdasági alapelvei.
„B" GAZDASÁGI ISMERETEK	
A vállalkozás, vállalkozó	
	A vállalkozások fő ismérvei (kockázat, innováció, piac- és nyereségorientáció). A vállalkozókra jellemző tulajdonságok.
A vállalkozások szerepe, jelentősége a magyar gazdaságban	
	A főbb gazdasági szereplők (kis-, közép-, nagyvállalatok, multinacionális vállalatok). A tulajdonformák. A vállalkozási formák fő jellemzői.
A gazdasági környezet	
	A gazdasági körforgás folyamata (háztartások – cégek – kormányzat). A pénz kialakulása, jellemzői. Bankrendszer. A fő makrogazdasági mutatók (GDP, GNP). A gazdasági növekedés, stagnálás, foglalkoztatottság, munkanélküliség, infláció, külső, belső egyensúly, infrastruktúra fogalma – néhány hazai példa és adat.
A marketing alapjai	
	A piac fogalma és jelentősége, a kereslet–kínálat törvényszerűségei. A marketingszemlélet és a stratégiai gondolkodás lényege. A szegmentáció fogalmát és a célpiac behatárolásának jelentősége. A swot analízis és a marketingmix elemeinek ismerete.
Vállalkozások finanszírozása	
	A saját forrás és az idegen forrás meghatározása példák segítségével. A hitelezéssel kapcsolatos alapfogalmak: kamat, futamidő, fedezet, saját erő. A tőzsde, részvény, kötvény fogalma.
Fogyasztó a piacgazdaságban	
	Fogyasztás, beruházás, megtakarítás a háztartásban. A megtakarítás formái. Szükségletek, preferenciák, a szükségletek rangsorolása (Maslow). A fogyasztó jogai.
Nemzetközi kereskedelem	
	A külkereskedelem jelentősége és a nemzetközi kereskedelem korlátozó eszközei (vám, kvóták, szubvenció, dömping). Hazánk részvétele a nemzetközi gazdasági szervezetekben (IMF, Világbank, GATT-WTO). Az Európai Unió gazdasági szervezetei. Az EU fő gazdaságszervező elvei (szabad munkaerő és tőkeáramlás, egységes valuta).
„A" PSZICHOLÓGIA	

A test és a lélek, az emberi én és a tudat	
	A lelki jelenségek és a személyiség szervi alapjai. Az én és a tudat fogalmainak legfontosabb értelmezései.
A kognitív funkciók	
	Az emberi érzékelés és észlelés legfontosabb sajátosságainak ismerete. A legfontosabb megismerő funkciók (figyelem, emlékezet, gondolkodás) és az azokra vonatkozó kutatási eredmények ismerete.
A beszéd és a kommunikáció	
	A nyelv társadalomban szerepének ismerete. A verbális és nem verbális kommunikáció legfontosabb jellegzetességei. A kommunikáció, tömegkommunikáció társadalmi hatása.
A motiváció, az érzelmek és az akarat	
	A motiváció szerepe, fajtái és megnyilvánulási módjai az állatok és emberek életében. Az emberi szexualitás, utódgondozás, valamint az agresszív viselkedés motivációs háttere.
A szocializáció folyamata a személyiség és a társas jelenségek	
	A gyermek fejlődésének legfontosabb állomásai. A legfontosabb társas hatások (azonosulás, konformizmus, szociális tanulás) ismerete.
Lelki egészség és betegség	
	A normalitás és abnormalitás kulturális meghatározottsága, a testi és lelki egészség értelmezései. A devianciák, az antiszociális viselkedés és lelki betegségek fajtái, feltételezett háttere, a korrekció lehetséges módjai.

EMELT SZINT

Témakör	Követelmények
TÁRSADALMI ISMERETEK	
A társadalmi szabályok	
	A társadalmi együttélés szabályainak tudatos belátáson alapuló kritikai elsajátítása. Szokás, hagyomány, illem, erkölcs és jog közötti viszony. A szabályok változásai, a törvények és törvényhozók szerepe.
Jogi alapismeretek	
Az egyén és a jog	Tájékozódás az alapvető jogi ismeretekben: alapvető jogok és kötelességek, különös tekintettel az emberi, gyermeki és diákjogokra és kötelességekre. A családi és közösségi élet erkölcsi és jogi dilemmái. A szerződések alapvető formai és tartalmi követelményei, a jogorvoslati lehetőségek, a polgári és büntetőe járás szereplői és szakaszai.
Ügyeink intézése	Tájékozódás az ügyek intézésében, annak ismerete, milyen problémával hogyan és hova lehet fordulni. A legfontosabb iratminták, beadványok ismerete. A gyermek- és ifjúságvédelmi intézmények.
Állampolgári ismeretek	
Intézményrendszer	A Magyar Köztársaság állam- és közigazgatási intézményrendszere, az alkotmányosság és a demokrácia alapelvei és működése. A mai Magyarország és az Európai Unió országainak politika intézményrendszere. A legfontosabb nemzetközi szervezetek. Globalizációs kihívások a mai Magyarországon – az európai integráció kérdései.
A család és a felnőtté válás	
	A család funkciói és történelmi változásai. Nemi szerepek a családban és a társadalomban. A család kulturális, gazdasági és társadalmi funkcióinak átalakulása, a szexuális viselkedésben és a nemi szerepekben bekövetkezett változások a globalizáció korában. A feminizmus törekvései. A családi konfliktushelyzetek, a családtervezés, a családi munkamegosztás, a háztartás és a családi költségvetés kérdései. Tájékozódás a népességszám és a várható életkor alakulásának mai mutatóiban Magyarországon. A demográfiai robbanás társadalmi és

	gazdasági okai a „harmadik világban”, a népesség csökkenésének és elöregedésének problémái hazánkban és más európai országokban.
Kultúra és közösség	
	Egyén, közösség, társadalom, kultúra, természeti környezet és kulturális környezet fogalmai. A tanulás és szocializáció összefüggései. Az önazonosság és a társadalmi hovatartozás kérdései. A nemzet, állam, etnikum, többség és kisebbség, magánérdek, közakarat, közjó, autonómia és szolidaritás, társadalmi igazságosság fogalmainak jelentése, a magyar nemzettudat sajátosságai. A politikai és szociális jogok, a kisebbségek helyzete és jogai.
Társadalmi viszonyok	
	A társadalmi problémák azonosítása, összetevőik felismerése, önálló véleményalkotás. A társadalom életének alapfogalmai: társadalmi cselekvés, társadalmi viszony, munkamegosztás, intézményesülés, hatalom. A mai magyar társadalom rétegződése. A reklám, a pazarló fogyasztás és a jóléti állam összefüggései. A helyi társadalommal kapcsolatos kérdések, konfliktusok. A településszerkezet változásai a mai Magyarországon, a város és falu különbségei, az urbanizációs és regionális problémák.
Az új gazdasági és társadalmi világrend	
	A technológiai-gazdasági fejlődés dinamikája és világnézeti előfeltevései. A szabadság, a jólét, a társadalmi igazságosság és a technológiai modernizáció összefüggései.
Kultúra és globalizáció	
	Az informatikai és távközlési rendszerek hatásai a tanulásra és a tapasztalatszerzésre, valamint a személyközi érintkezés átalakulására. A szakértelem szerepe és a specializáció veszélyei.
Az életmód átalakulása	
	A hatékonyságelv és a gazdasági világverseny következményei. A civilizációs és környezeti ártalmak jelentése. A környezet- és egészségvédelem főbb területei, elvei és intézményei. Mentálhigiénés problémák és beilleszkedési zavarok a felnőtté válás életszakaszában.
A növekedés határai	
	A bioszféra-válság társadalmi és gazdasági összefüggései. A technikai civilizáció és a gazdasági növekedés természeti környezetre gyakorolt hatásai. A környezetszennyezés, az ipari és kommunális hulladék növekedésének és kezelésének kérdései, a megelőzés és újrahasznosítás problémái. A Föld túlnépesedésének ökológiai és szociális következményei. A környezetkímélő magatartás elterjedését ösztönző, illetve gátló kulturális, gazdasági és politikai feltételek. A fenntartható társadalom politikai és gazdasági alapelvei.
„B” GAZDASÁGI ISMERETEK	
Vállalkozás, vállalkozók	
	A vállalkozás fogalma, megadott információk alapján annak eldöntése, hogy adott tevékenység mennyiben minősül vállalkozásnak.
A vállalkozások szerepe, jelentősége a magyar gazdaságban	
	A napi sajtóban megjelenő makrogazdasági elemzések és előrejelzések értelmezése. Önálló vélemény a magyar gazdaság állapotáról a hazai növekedési, foglalkoztatottsági, munkanélküliségi, pénzügyi adatok alapján. A magyar gazdaság főbb célkitűzéseinek ismerete. A különböző tulajdonformák jellemzése.
A gazdasági környezet	
	A jelentősebb gazdasági törvények ismerete.
A marketing alapja	
	Példák a piackutatási eszközökre. A kérdőív-készítés fő jellemzőinek ismerete.

	Az információk megjelenítésének egyszerűbb formái: grafikonok, diagramok.
Vállalkozások finanszírozása	
	Egy vállalkozás nyereségének és veszteségének kiszámolása.
Fogyasztó a piacgazdaságban	
	A különböző megtakarítási formák összehasonlítása.
Nemzetközi kereskedelem	
	Magyarország EU-csatlakozásából következő gazdasági előnyök és hátrányok ismerete.
„A" PSZICHOLÓGIA	
A test és a lélek, az emberi én és a tudat	
	A lelki jelenségek és a személyiség szervi alapjai. Az én és a tudat, illetve a módosult tudatállapotok fogalmainak ismerete. Az emberrel foglalkozó tudományok, ezen belül a pszichológia legfontosabb alapfeltevései, megközelítési módjai. Az egyéni és társas pszichológiai jelenségek összefüggéseinek felismerése.
A kognitív funkciók	
	Az emberi érzékelés és észlelés legfontosabb sajátosságai. A legfontosabb megismerő funkciók (figyelem, emlékezet, gondolkodás), valamint az azokra vonatkozó korszerű kutatási eredmények ismerete. Az emberi és állati tanulás sajátosságainak ismerete. A megismerés és a motiváció összefüggéseinek ismerete. A kognitív funkciók fejlődésének legfontosabb állomásai.
A beszéd és a kommunikáció	
	A nyelv társadalmi szerepének ismerete. A verbális és nem verbális kommunikáció legfontosabb jellegzetességei. A kommunikáció, tömegkommunikáció mai társadalomban betöltött szerepe és hatása.
A motiváció, az érzelmek és az akarat	
	A motiváció szerepe, fajtái és megnyilvánulási módjai az állatok és emberek életében. Az érzelmek szerepe a motivációk körében. Az emberi szexualitás, utódgondozás, valamint az agresszív viselkedés motivációs háttere.
A szocializáció folyamata a személyiség és a társas jelenségek	
	Az emberi élet és fejlődés társas jellege. A család és a szülői szerep mai jellegzetességei. A gyermek fejlődésének legfontosabb állomásai. A legfontosabb társas hatások (azonosulás, konformizmus, szociális tanulás) ismerete. A társas alakzatok legfontosabb jellegzetességei, a csoport vizsgálatának módszerei.
Lelki egészség és betegség	
	A normalitás és abnormalitás kulturális meghatározottsága, a testi és lelki egészség értelmezései. A nehézségekkel való megküzdés lelki mechanizmusai. A devianciák, az antiszociális viselkedés és lelki betegségek fajtái, feltételezett háttere, a korrekció lehetséges módjai.

AZ EMBER- ÉS TÁRSADALOMISMERET, ETIKA ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

Bevezetés

Az *Ember- és társadalomismeret, etika* a Nemzeti alaptanterv (és a NAT felülvizsgálat során keletkezett új tervezet) szellemiségét hordozó integrált műveltségi terület, amely két modultantárgy – az *Emberismeret és etika,* valamint a *Társadalomismeret* – alternatívájaként jelenik meg. Mindez azt jelenti, hogy a két modultárgy önálló érettségi követelményrendszere mellett szükségesnek látszott egy összevont, komplex változat kialakítása is. Legfőképpen azért, mert az emberre vonatkozó lélektani, szociológiai, filozófiai, etika stb. ismereteket, illetve az erkölcsi nevelés kérdését nem lehet elszakítani (önálló tantárgy keretében megjeleníteni) a társadalmi-politikai viszonyok bemutatásától. Ezek szervesen összetartoznak mind a diákok fejében, mind a tananyagban.

Az ember- és társadalomismeret, etika érettségi vizsga célja

Az érettségi vizsga legfontosabb célja az, hogy a diákok jelenre vonatkozó – ember- és társadalomismereti – tudása minél személyesebb és élményszerűbb (személyes tapasztalataikra épülő) legyen. Nagyon fontos cél az is, hogy a tananyag, illetve követelményrendszer jellegét és elrendezését ne a különböző szaktudományok (amúgy is

leegyszerűsített) rendszere adja, hanem a tárgy pedagógiai funkciója. A fő cél tehát az, hogy az *ember- és társadalomismeret, etika* segítse a diákok szocializációját, erősítse problémaérzékenységüket, döntéskészségüket – az életben való eligazodásukat.

A középszintű érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- ismeri-e az ember természeti és társadalmi meghatározottságát;
- tisztában van-e az emberi szabadság és meghatározottság mibenlétével;
- megismerkedett-e az érték, illetve az értékelés fogalmával;
- ismeri-e az értékrend fogalmát;
- tud-e érvelni olyan szituációkban, ahol különböző értékek ütköznek;
- tudja- értelmezni a különböző együttélési szabályokat, tud-e különbséget tenni közöttük;
- megismerkedett-e a jog alapelveivel, saját jogaival és kötelességeivel, az állam intézményeivel;
- képes-e a környezetében történő eligazodásra, a társadalmi beilleszkedésre, a tudatos életvezetésre, van-e reális önismerete;
- milyen szintű együttműködési és problémamegoldó kézséggel rendelkezik;
- tudatosan viszonyul-e a környezetében – család, párkapcsolat, baráti kör iskola – élő emberekhez és közösségekhez;
- foglalkozott-e a közvetlen környezet és a tágabb környezet összefüggéseivel;
- ismeri-e a tágabb környezet, Magyarország alapvető társadalmi és politikai viszonyait;
- megismerkedett-e az alapvető globális kihívásokkal.

Az emelt szintű vizsga célja a fentieken túl annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- rendelkezik-e a felsőoktatásban való továbbhaladáshoz szükséges tantárgyi alapismeretekkel;
- felkészült-e a felelős társadalmi szerepvállalásra, a demokratikus közéletben való aktív részvételre, helytállásra a munka és az üzleti élet területén;
- ismeri-e az ezredforduló alapvető modernizációs és globális folyamatait és azok nemzetközi, illetve hazai hatásait;

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakör	Követelmények
EMBER- ÉS TÁRSADALOMISMERET, ETIKA	
1. Az ember mint biológiai, társadalmi és szellemi lény	
Az ember különböző meghatározottságai	A természeti és társadalmi meghatározottságból fakadó jellemzők, lehetőségek és korlátok.
Az ember különböző közösségek tagja	Az ember egyidejűleg különböző közösségekhez tartozó lény.
2. Az ember mint meghatározott és szabad, értékelő és erkölcsi lény	
Az értékek	Az értékek különbözősége és ütközéseik
Szabadság, identitás és önértékelés	A szabadság, az identitás, a lelkiismeret és az önértékelés fogalma.
3. Szokás, erkölcs és jog	
Az együttélés alapvető szabályai	A szokás, hagyomány, illem, erkölcs és jog eredete, rendeltetésük, változásaik, viszonyaik.
Alapjogok	A gyermeki, a diák- és az emberi jogok.
4. Az ember közvetlen környezete: család, párkapcsolat, barátság, közösségi kapcsolatok	
A család	A családtervezés, a családi munkamegosztás, a háztartás és a családi költségvetés kérdései; családi konfliktushelyzetek. A család kulturális, gazdasági és társadalmi funkcióinak átalakulása, a szexuális viselkedésben és a nemi szerepekben bekövetkezett történelmi változások.
Párkapcsolatok	Nők és férfiak társadalmi szerepe. Szerelem. Barátság.
Közösség	Az iskola szerepe a szocializációban.
5. A mi kis ügyeink	
	Gyakorlati készségek: különböző formanyomtatványok kitöltése, a hétköznapi életben fontos információk megszerzése, érdekei érvényesítése hivatalos ügyeiben.
6. Gazdaság, a munka világa, pályaorientáció	
A gazdaság alapfogalmai	Az alapvető gazdasági fogalmak ismerete.
A munka világa	Alapvető jogok és konfliktusok.
A pályaválasztás lehetőségei	Munkavállalói jogok és stratégiák a mai gazdaságban. Gyakorlati készségek.
7. Társadalmi rétegződés és társadalmi mobilizáció	
Társadalmi tagolódás	Társadalmi rétegek a mai Magyarországon.
Változások a társadalomban	A társadalmi változások alapfogalmai.
8. A közélet és a politika világa	
A politikai rendszer	A mai magyar államszervezet jellege és működése.
A demokrácia helyi szintjei	A helyi társadalom érdekérvényesítési lehetőségei.

9. Hovatartozásaink: szülő és lakóhelyünk, hazánk és Európa, magyarságunk és európaiságunk	
A nemzettudat	A nemzettudat alapfogalmai.
A magyarság és Európa	Az Európai Unió és az európai polgár.
10. Életszínvonal, életmód, az élet minősége, boldogulás és boldogság	
	Az életmód típusai, életvezetési kérdések.
11. Globális gazdasági, társadalmi és erkölcsi kihívások	
	Globalizáció a példák szintjén. Nemzetközi szervezetek.

EMELT SZINT

Témakör	Követelmények
1. Az ember mint biológiai, társadalmi és szellemi lény	
	Az ember különböző értelemben vett fogalmai. Az öntudatos én.
2. Az ember mint meghatározott és szabad, értékelő és erkölcsi lény	
	Szabadság és felelősség.
3. Szokás, erkölcs és jog	
	Alkotmány, törvényhozás, alapvető jogágak. Az erény és a bűn fogalma.
4. Az ember közvetlen környezete: család, párkapcsolat, barátság, közösségi kapcsolatok	
	Családjogi esetek. Önálló véleményalkotás a szexuális viselkedésről, a házasság intézményéről. A közösségi kapcsolatok típusai.
5. A mi kis ügyeink	
	A jogos és jogtalan elkülönítése. Szerződések alapvető követelményeinek és a különböző jogorvoslati lehetőségeknek az ismerete.
6. Gazdaság, a munka világa, pályaorientáció	
	A magyar gazdaság és a globalizációs folyamatok.
7. Társadalmi rétegződés és társadalmi mobilizáció	
	Társadalmi konfliktusok, érdekütközések a mai magyar társadalomban.
8. A közélet és a politika világa	
	A jogok és kötelességek rendszere a társadalomban. Az önkormányzatiság fogalma.
9. Hovatartozásaink: szülő és lakóhelyünk, hazánk és Európa, magyarságunk és európaiságunk	
	A magyar nemzettudat alapvető sajátosságai. Magyarország helye az Európai Unión belül.
10. Életszínvonal, életmód, az élet minősége, boldogulás és boldogság	
	Életmódtípusok a mai Magyarországon. Különböző értékrendek, életutak.
11. Globális gazdasági, társadalmi és erkölcsi kihívások	
	Demográfiai kihívások. Az informatikai és távközlési fejlődés hatásai. A fenntartható fejlődés.

A DRÁMA
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli és gyakorlati.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli és gyakorlati.

A dráma érettségi vizsga célja

A dráma érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- képes-e a dráma és a színház értő befogadására, az alkotások értelmezésére;
- tudja-e használni a megismert fogalmi készletet a látott drámamunka vagy előadás elemzésében;
- rendelkezik-e az adott területen (drámajáték, színjáték, zenés játék, versmondás, prózamondás, tánc- vagy mozgásszínház, továbbá egyes színházi mesterségek stb.) végzett tevékenységhez szükséges kompetenciákkal;
- tudja-e alkalmazni színháztörténeti és elméleti ismereteit;

– képes-e kifejezni magát különböző dramatikus tevékenységi formákban, improvizációs szöveges és/vagy mozgásos feladatokban, s adottságaihoz mérten részt tud-e vállalni színházi jellegű előadás létrehozásában.

A középszintű vizsga a jelöltektől a drámai művek, színházi előadások művészi eszközeinek felismerését, azonosítását és az alapvető a színházi eszközök és néhány színészi technika gyakorlati alkalmazását várja el.

Az emelt szintű vizsga a drámai művek és színházi előadások művészi eszközeinek széles körű, felismerését, azonosítását, valamint a színházi eszközrendszer elemzését, a színészi technikák elmélyültebb gyakorlati alkalmazását várja el.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakörök / kompetenciák	**Követelmények**
Színház- és drámatörténet	Az ókor színháza és a görög dráma. Shakespeare. Színháza és néhány drámája. Moliere néhány drámája. A XIX. és XX. századi magyar színház és dráma néhány alkotása. Csehov drámái és Sztanyiszlavszkij színháza. Brecht színháza és néhány drámája. Napjaink legfontosabb színházi irányzatai és a kortárs drámairodalom.
Színház- és drámaelmélet	A drámai műnem sajátosságai. A dráma szerkezeti felépítése. Dramaturgiai és színházelméleti alapfogalmak. A színházművészet mint összművészet sajátosságai. Színházi szakmák. Színházi előadások elemzése.
Színházi műfajok	A tragédia. A komédia. A realista szírjáték. Zenés, tánc- és mozgásszínház.
Drámajáték	Helyzetgyakorlatok. Történet szerkesztése és megjelenítése. Improvizáció.
Mozgás, tánc- és mozgásszínházi ismeretek	Szituáció megfogalmazása állóképben, mozdulatsorral. Improvizáció zenére vagy témára. Összetett improvizációk létrehozása és bemutatása.
Bábjáték	A tanulók által a képzés során készített bábok és/vagy maszkok alkalmazása drámamunkában.
Beszéd, vers- és prózamondás.	A beszédtechnika alapjai. Lírai, epikai és drámai alkotások tolmácsolása.
Szírjátékos gyakorlat	Drámajátékos improvizáció. Egyéni színpadi vagy pódiumi produkció létrehozása és bemutatása. Tanári irányítás mellett létrehozott kollektív színpadi produkció (előadás) bemutatásában való részvétel.

EMELT SZINT

Témakörök / kompetenciák	**Követelmények**
Színház- és drámatörténet	Az ókor színháza, görög dráma és római komédia. A középkori szírjátszás, a commedia dell'arte. Az Erzsébet-kor színháza, Shakespeare. A spanyol barokk dráma és színház. Moliere művei és a klasszicista dráma. A régi magyar dráma néhány alkotása. A XIX. századi magyar dráma néhány alkotása. A hazai szírjátszás kezdetei. A XX. századi magyar dráma néhány alkotása A modern polgári dráma és színház kialakulása. Csehov drámái és Sztanyiszlavszkij színháza. Brecht drámái és színháza. A XX. század színházi irányzatai, jelentős drámairói. Napjaink legfontosabb színházi irányzatai és a kortárs drámairodalom.
Színház- és drámaelmélet	A drámai műnem sajátosságai. A dráma (a szírjáték) mint kommunikáció A dráma szerkezeti felépítése. Dramaturgiai és színházelméleti alapfogalmak. A színházművészet mint összművészet sajátosságai. Színházi szakmák. Gyakorlati drámaelemzés
Színházi műfajok	A rituális játék/szertartásjáték. A tragédia. A komédia. A realista szírjáték. Bábjáték Zenés, tánc- és mozgásszínház.
Előadáselemzés	A színházi előadások egyes alkotó elemeinek jelentésteremtő és módosító hatásainak (a színészi játék, a mozgás, a tér, a díszlet, kellékek, zajok, zenék, jelmezek, smink) ismerete.
Drámajáték	Helyzetgyakorlatok. Történet szerkesztése és megjelenítése.

	Improvizáció. Drámajáték. Drámapedagógia.
Mozgás, tánc- és mozgásszínházi ismeretek	Szituáció megfogalmazása állóképben, mozdulatsorral. Improvizáció zenére vagy témára. Összetett improvizáció létrehozása és bemutatása.
Bábjáték	A tanulók által a képzés során készített bábok és/vagy maszkok alkalmazása drámamunkában.
Színpadi beszéd, vers- és prózamondás, egyéni vagy közös daléneklés	A beszédtechnika alapjai. Lírai, epikai és drámai alkotások tolmácsolása. A pódiumi műfajok. Egyéni vagy közös daléneklés.
Szerepjátékos gyakorlat	Drámajátékos improvizáció. Egyéni színpadi vagy pódiumi produkció létrehozása és bemutatása. Tanári irányítás mellett létrehozott kollektív színpadi produkció (előadás) bemutatásában való alkotó részvétel.

A MOZGÓKÉP- ÉS MÉDIAISMERET ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: projekt és írásbeli.

Emelt szinten: projekt és írásbeli és szóbeli.

A mozgókép- és médiaismeret érettségi vizsga célja

A mozgókép és médiaismeret érettségi vizsga lehetőséget biztosít a különféle mozgóképi szövegek értelmezésében megmutatkozó elemzési-interpretációs és kritikai képesség bizonyítására. A mozgókép/média érettségi alkalmat ad annak megállapítására is, hogy a vizsgázó tisztában van-e a média – s különösen az audiovizuális média – társadalmi szerepével és működésmódjával.

A vizsga célja, hogy a jelölt a mozgókép kultúrtörténetének és stílustörténetének, részben a mozgókép formanyelvének ismeretében, illetve adott textus (film, filmrészlet, televíziós műsor-műsorrészlet, digitális szöveg) alapján a következőkkel tudja bizonyítani felkészültségét:

- bemutatja, hogy a stílus és a megjelenítés formája hogyan utal a szerzőre, a tapasztalati valóság és a virtuális valóság kapcsolatára, a gyártási, illetve a társadalmi és kulturális körülményekre;
- jellemzi valamely tömegfilmi műfajt a témaválasztásban, a motívumhasználatban és az elbeszélésmódban megfigyelhető hasonlóságok alapján, egy-egy arra alkalmas film segítségével;
- ismertet egy-egy jelentős alkotó életművét a szerző legfontosabb műveinek az alapján;
- megtervez és meg is valósít néhány beállításból álló értelmes mozgóképi szövegrészletet;
- bizonyítja, hogy rendelkezik a tömegkommunikációs eszközök tudatos használatának képességével, tájékozódik a sajtóműfajok, az audiovizuális műsortípusok, a globális monitorkultúra világában;
- jellemzi azokat az érintkezési módokat, ahogyan a médiaintézmények kapcsolatba kerülnek a politikával, a társadalmi és kulturális eseményekkel, a mindennapi élettel;
- ismeri a médiaintézmények működésének gazdasági alapjait, valamint a gyártók és a közönség közötti kapcsolatrendszert;
- önálló ítéletet alkot néhány ismert médiakritikai elmélet által megfogalmazott problematikáról és azok helytállóságáról;
- teljesítményében kifejeződik önálló gondolkodása, problémalátása, lényegkiemelő és rendszerező képessége, kreativitása, mozgóképi kultúrájának egyéni sajátosságai, értékválasztásai.

A mozgókép- és médiaismeret középszintű érettségi vizsgája lehetővé teszi a jelölt mozgókép-nyelvi kultúrájának, filmműveltségének és a média társadalmi szerepét illető tájékozottságának minősítését és értékelését. A vizsgázó teljesítménye mutatja, hogy milyen minőségű és mélységű tudással rendelkezik ezen a téren továbbá azt is, hogy ismereteit milyen módon tudja önálló produktumok létrehozásával (projektmunka), valamint írásban megjeleníteni.

Az emelt szintű érettségi vizsgán részben a mű- és stílustörténeti ismeretanyag, a fogalmi tájékozottság, részben a mű és műsorelemzési képesség, valamint a médiajelenségekre vonatkozó – társadalmi-gazdasági ismeretekre támaszkodó – kritikai képesség tekintetében várható el mélyebb és alaposabb ismeretanyag. A középfokú vizsgától mindennek árnyaltabb-személyesebb alkalmazása és magasabb színvonalú kifejtése különbözteti meg.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakör	Követelmények
1. A média a mindennapi életben	
Társadalmi nyilvánosság	A társadalmi nyilvánosság átalakulása a tömegkommunikáció hatására, a technikai képreprodukció, a másolat és a sokszorosítás jelentőségének kifejtése. A nyilvános szereplés képessége. Annak a feltételezésnek a bizonyítása aktuális médiapéldák segítségével, hogy a modern tömegtársadalmakban a média tematizálja a közbeszédet.
Tájékozódás és alkalmazás	Az egyes médiumokban fellelhető szövegtípusoknak (újságok, rádióműsorok, filmek, televízióműsorok, weblapok, cd-romok, digitális archívumok) mint információforrásoknak szelektív és célirányos használata, alkalmazása.
A média és az életmód	Annak bemutatása, hogy a médiumok – elsősorban a rádió és a televízió műsorrendje – hogyan hat a fogyasztó életmódjára (*pl. nézői szokások, a műsorválasztás joga, médiaeszközök birtoklása, elhelyezése és használata).*
2. A mozgóképnyelv alapjai	
A képrögzítés és mozgásábrázolás	A mozgókép előtti mozgásábrázolási és történetalkotási törekvések azonosítása a képzőművészetben – a barlangrajztól a képregényig. A technikai kép létrehozására szolgáló eszközök kezelői szintű ismerete és alkalmazása (*pl. fényképezőgép, a videokamera használata a projektmunka során*).
A technikai kép kettős	A mozgókép kettős természetének (reprodukció és ábrázolás)

természete	felismerése a mozgóképi szövegformálásban.
A látvány mozgóképi megszervezése	A keretezésnek mint a technikai képrögzítés az alkotótól függő mozzanatának felismerése. A beállítás és a képkivágat fogalmának pontos használata; a plánok fajtáinak felismerése, megnevezése és alkalmazásuk értelmezése a mozgóképi szövegek elemzésében. Az egyes beállítások felismerése, illetve a kameramozgások azonosítása és használatuk értelmezése adott szövegek elemzése során.
A szereplő	A szereplőválasztásnak (civil vagy hivatásos) és a szereplő külső megjelenésének – mint metakommunikációs közlésnek – a leírása és értelmezése adott mozgóképi szövegek értelmezésében. A viselkedés szóbeli, intonációs és további metakommunikációs eszközeinek felismerése és értelmezése.
Montázs	A montázs-jelenség felismerése, a montázs és gondolkodás, ill. a montázs és az ábrázolás kapcsolatának ismerete (*pl. a mozgókép esetében a tér-idő felbontása és újraszervezése*). A lineáris/narratív, asszociatív/expresszív és a belső montázs felismerése és montázshatásának értelmezése adott mozgóképi szövegek esetében.
Mozgóképi elbeszélés	A történet mint változássorozat értelmezése, az események időrendi és okozati láncolatának összeállítása, a történet fontosabb alkotóelemeinek (expozíció, lezárás, fordulat és epizód) felismerése és elkülönítése adott mozgóképi szövegek értelmezése során. A történet, a cselekmény és az elbeszélés fogalmainak helyes használata, alkalmazása a szövegelemzésben.
3. A mozgóképi szövegértés, értelmezési szintek	
A médiaszövegek és a mozgóképi alkotások rendszerezése	A médiaszövegek rendszerezésének néhány fontosabb módja, a rendszerezés szempontjainak ismerete, jellemző példák alkalmazása *(médiumok szerint: pl. sajtó, rádió, film, televízió stb.; a valóság ábrázolásához való viszony szerint: dokumentum és fikció; az alkotói szándék és a nézői elvárás szerint: művészi, ill. szerzői; a szöveg keletkezése és stílusa szerint: pl. expresszionista, neorealista, új hullámos stb.; műsortípus szerint: pl. reklám, hír, show stb.*)
A valóság ábrázolásához való viszony	A valóságos és a valószerű fogalmának ismerete. A fikcionális és a dokumentarista ábrázolásmód felismerése, jellemzése. A képi ábrázolás és a mágikus gondolkodás kultúrtörténeti kapcsolatának ismerete.
A mozgóképi szövegek jelentése	Jelentéstulajdonítás a legfontosabb filmnyelvi kódok (narráció, montázs, látványszervezés, szerepjáték) értelmezésével – adott mozgóképi szövegek esetében.
4. A mozgóképi szövegalkotás	
Egyszerű médiaszövegek megszerkesztése	A szövegalkotási ismeretek és képesség bizonyítása (*pl. néhány beállításból álló értelmes mozgóképi szekvencia megtervezésével és kivitelezésével, rövid interjú vagy rádiós hiranyag megtervezése és elkészítése a projektmunka során*).
5. Műfaj- és műismeret	
A filmkultúra kettőssége	A tömeg- és a magas/artisztikus kultúra fogalmának elhatárolása. A műfaji és a szerzői filmalkotások megkülönböztetése és összehasonlítása.
Műfaji jellemzők	A tömegfilmek sajátosságai: sztárkultusz, iparszerűség, gazdasági meghatározottság, nézőszám maximalizálás, szórakoztatás, műfajiság, fogyasztói minták kiváltása és követése, multiplex-terjesztés) Két szabadon választott tömegfilmes műfaj (*pl. burleszk, western, melodráma, horror, thriller, sci-fi*) bemutatása egy-egy – a választott műfajt jellemző film – segítségével, a témaválasztásban, a motívumhasználatban és az elbeszélésmódban megfigyelhető hasonlóságok alapján. Egy szabadon választott tömegfilmes alkotói életmű bemutatása (*pl. Chaplin, Ford, Hitchcock, Spielberg*).
6. Stílus- és műismeret	
Korstílusok	A szereplő- és környezetválasztásban, a kamerahasználatban, a történetmesélésben, a film szerepéről való elképzelésben és a filmtörténeti hagyományokhoz való viszonyban megfigyelhető stiláris jegyek hasonlóságának felismerése a (német) expresszionizmus, a francia és a szovjet-orosz avantgárd film, az (olasz) neorealizmus, a francia és a csehszlovák új hullám kapcsán. Ezen (film)stílustörténeti korszakból egy-két meghatározó alkotó és mű alaposabb ismerete.
Szerzők és művek	A film stílustörténeti korszakokba nehezen sorolható „nagymesterei” (pl. *Bunuel, Bergman, Welles, Antonioni, Fellini, Godard, Jancsó,*

	Kuroszava, Tarkovszkij) közül egy alkotó életművének alaposabb bemutatása a legfontosabb művek alapján, a szerzőt jellemző témák, stiláris eszközök segítségével.
Az új magyar film a hatvanas-hetvenes években	A magyar film fontosabb alkotói (Jancsó, Fábry, Kovács, Makk, Huszárik, Gaál, Szabó) munkásságának általános jellemzése. A Budapesti iskola bemutatása, egy-egy fontosabb mű ismerete.
A kortárs magyar film	Egy – a rendszerváltozást követően készült – jelentős magyar film részletező ismertetése.
7. A médiaszövegek befogadása, a média közönsége	
Sorozatelv	Annak a jelenségnek a bemutatása aktuális médiapéldák segítségével, hogy a médiaszövegek döntő többségét sorozatként szerkesztik, ill. a befogadó kizárólag sorozatként képes azokat értelmezni.
A befogadást befolyásoló tényezők	Annak bemutatása, hogy a szövegen túl milyen tényezők hatnak különösen a befogadásra: így a kulturális kompetencia szerepe (a befogadó tudása, tapasztalata és ízlése); a közönség kulturális és társadalmi környezetének – szociális, etnikai, gazdasági helyzetének, életkorának és nemének – hatása, illetve a befogadás környezetének (pl. újságolvasás, rádióhallgatás, tévézés, szörfözés a weben) hatása az egyes médiaszövegek, szövegtípusok elutasítására vagy elfogadására. A médiaipar globalizálódásának jelei és következményei (pl. a nemzeti identitás veszélyeztetése) a médiaszövegek kódolásában és terjesztésében.
A sztár	A sztár szerepének felismerése és értelmezése a médiában és a filmen, néhány film és médiasztár jellemzésén keresztül.
Az új médiatechnológiák hatása	A mediatizált közlésmód új jelenségeinek (interaktivitás, multimédia, hálózati kommunikáció, virtuális valóság) jellemzése, a befogadási folyamatra gyakorolt hatásuk bemutatása és értékelése.
8. A médiaintézmények	
A médiaszöveg mint termék	A tömegkommunikációs gyakorlatra ható főbb gazdasági tényezők bemutatása, az iparszerű, piacelvű működés bizonyítása (pl. maximális fogyasztásra késztetés elve; a közönség kettős szerepe: a közönség mint vevő és mint áru; a műsoridő mint tulajdon).
A médiaipar intézményei	Közszolgálati és kereskedelmi, független, ill. alternatív médiaintézmények, szakosított csatornák és bizonyos témákra specializálódott médiavállalkozások között különbségek bemutatása néhány jellemző példával.
A médiaipar ellenőrzése	A médiaipar jogi és etikai szabályozásának alapelvei (a válaszadás lehetősége, a magánélet tiszteletben tartása, hátrányos megkülönböztetés elkerülése). A törvények betartását ellenőrző hazai intézmények megnevezése, jellemző példák a hatóságok beavatkozására (pl. a reklámidő túllépéséért, fiatalkorúak számára káros szövegek túl korai sugárzásáért).
9. A reprezentáció	
A valóság sztereotíp és torzított megjelenítése a médiában	A reprezentáció fogalmának ismerete, a tapasztalati és a média-valóság eltéréseinek felismerése, bemutatása (elsősorban a nemi szerepek, a kisebbségek és az etnikumok, az eszmék, és politikai formációk) médiaszövegekben megtestesülő reprezentációjának a tekintetében. Azoknak a fontosabb érveknek és ellenérveknek az ismerete és alkalmazása, amelyekkel a média tömegbefolyásolási, közönségmanipulációs hatását kívánják bizonyítani vagy cáfolni. Jellemző sztereotípiák bizonyos társadalmi csoportok reprezentációjában.
10. Jellegzetes műsortípusok, médiaszövegek	
Hírműsorok	A hír és a vélemény fogalmainak ismerete és elkülönítése. A hírműsor-szerkesztés elemi normáinak ismerete és érvényesülésük kritikus megítélése. A hírek verbális, képi, narratív és szerkesztési eszközeinek felismerése és azok hatásának elemzése.
Reklám	A reklám mint alkalmazott művészeti forma értelmezése. A reklámok címzettjének/célcsoportjának meghatározása. A reklámok gyakoribb képi, verbális, narratív megoldásainak a leírása és jellemzése; néhány gyakori befolyásolási technika felismerése és értékelése.
Folytatásos teleregény (szappanopera)	A sériaelv megjelenési formáinak ismerete és jellemzése. A teleregény szerkezeti sajátosságainak ismerete és bemutatása alkalmas példán.

Témakör	**Követelmények**

1. A média a mindennapi életben	
Társadalmi nyilvánosság	A társadalmi nyilvánosság átalakulása a tömegkommunikáció hatására, a technikai képreprodukció, a másolat és a sokszorosítás jelentőségének kifejtése. A média legfontosabb társadalmi szerepeinek (*pl. tájékoztatás, „őrkutya"-szerep, közösség-teremtő-szerep, a morális értékrend formálása*) ismerete. A nyilvános szereplés képessége, a nyilvános szereplés során elvárható etikai szempontok alkalmazása (*pl. interjúhelyzetben*). Annak a feltételezésnek a bizonyítása aktuális médiapéldák segítségével, hogy a modern tömegtársadalmakban a média tematizálja a közbeszédet.
Tájékozódás és alkalmazás	Az egyes médiumokban fellelhető szövegtípusoknak (újságok, rádióműsorok, filmek, televízióműsorok, weblapok, cd-romok, digitális archívumok) mint információforrásoknak szelektív és célirányos használata, alkalmazása
A média és az életmód	Annak bemutatása, hogy a médiumok – elsősorban a rádió és a televízió műsorrendje – hogyan hat a fogyasztó életmódjára. (*pl. nézői szokások, a műsorválasztás joga, médiaeszközök birtoklása, elhelyezése és használata).*
2. A mozgóképnyelv alapjai, a filmpoétika fogalmai	
A képrögzítés és mozgásábrázolás	Képalkotás és képrögzítés, mozgásábrázolás és történetmesélés motivációinak felismerése, a különféle képtípusok elkülönítése, a mozgókép előtti mozgásábrázolási és történetalkotási törekvések azonosítása a képzőművészetben – a barlangrajztól a képregényig.
A technikai képalkotás története	Az árnyképkészítés. A vetített kép. Laterna magica, camera obscura. A fénykép és a mozgófénykép feltalálása. A fontosabb technikai találmányok ismerete. A kép és a technikai kép fogalmának az elkülönítése. A technikai kép létrehozására szolgáló eszközök kezelői szintű ismerete és alkalmazása (*pl. fényképezőgép, a videokamera használata a projektmunka során*).
A mozgóképi közlésmód alaptulajdonságai	A mozgókép kettős természetének (reprodukció és ábrázolás) felismerése és következményeinek értelmezése a művészi és a köznapi mozgóképi szövegformálásban. A mozgókép utalásos természetének bemutatása és értelmezése szabadon választott, jellemző példákkal.
A látvány mozgóképi megszervezése	A keretezésnek mint a technikai képrögzítés az alkotótól függő mozzanatának felismerése. A beállítás és a képkivágat fogalmának pontos használata; a plánok fajtáinak felismerése és alkalmazásuk értelmezése a mozgóképi szövegek elemzésében. Az egyes beállítások térbeli (*pl. térmélység, előtér-háttér*) és optikai (*pl. nagylátószögű objektív használata*) jelzéseinek felismerése és magyarázata, illetve a kameramozgások azonosítása és használatuk értelmezése adott szövegek elemzése során. A megvilágítás szerepének felismerése, leírása és magyarázata.
A szereplő	A szereplőválasztásnak (civil vagy hivatásos) és a szereplő külső megjelenésének – mint metakommunikációs közlésnek – a leírása és értelmezése adott mozgóképi szövegek értelmezésében. A viselkedés szóbeli, intonációs és további metakommunikációs eszközeinek felismerése és értelmezése.
Montázs	A montázs-jelenség felismerése, a montázs és a gondolkodás, ill. a montázs és az ábrázolás kapcsolatának ismerete (*pl. a kollázs, vagy a mozgókép esetében a tér-idő felbontása és újraszervezése).* Jellemző montázsmegoldások bemutatása a művészettörténetből. A lineáris/narratív, asszociatív/expresszív és belső montázs felismerése és montázshatásának értelmezése adott mozgóképi szövegek esetében. A képváltás leggyakoribb típusainak felismerése, értelmezése. A mozgóképi hanghatások fajtáinak elkülönítése, kombinációik és képekkel történő összekapcsolásuk megoldásainak leírása és magyarázata (*pl. szinkronitás-aszinkronitás, időérzet és hangulatteremtés*) a szövegelemzés során.
Mozgóképi elbeszélés	A történet mint változássorozat értelmezése, az események időrendi és okozati láncolatának összeállítása, a történet fontosabb alkotóelemeinek (expozíció, lezárás, fordulat és epizód) felismerése és elkülönítése adott mozgóképi szövegek értelmezésében. A történet, a cselekmény és az elbeszélés fogalmainak helyes használata, alkalmazása a szövegelemzésben.
3. A mozgóképi szövegértés, értelmezési szintek	
A médiaszövegek és a mozgóképi alkotások rendszerezése	A médiaszövegek rendszerezésének néhány fontosabb módja, a rendszerezés szempontjainak ismerete, jellemző példák alkalmazása (*médiumok szerint:*

	pl. sajtó, rádió, film, televízió stb.; a valóság ábrázolásához való viszony szerint: dokumentum és fikció; az alkotói szándék és a nézői elvárás szerint: műfaji, ill. szerzői; a szöveg keletkezése és stílusa szerint: pl. expresszionista, neorealista, új hullámos stb.; műsortípus szerint: pl. reklám, hír, show stb.) A dokumentumfilm, játékfilm, kísérleti film, animációs film elkülönítése.
A valóság ábrázolásához való viszony	A valóságos és a valószerű fogalmának ismerete. A fikcionális és a dokumentarista ábrázolásmód felismerése adott médiaszövegek esetében. A technikai képrögzítés kultúrtörténeti szerepének értelmezése. A televízió valóságfelfogásának értelmezése a médium megjelenésétől a valóságshow műsorokig. A környezet, az atmoszféra és a szereplők személyiségének, ill. kapcsolatrendszerének hitelessége – mint elemzési szempont – alkalmazása adott szövegek esetében.
Cselekmény elemzés	Történet és cselekmény megkülönböztetése. A cselekmény tér-idő folyamatának felismerése. A műfaji szabályok felismerése a cselekményszervezésben. A filmtörténeti tényezők számbavétele. Fordulatok, epizódok különválasztása. Cselekményen belüli és azon kívüli események elkülönítése.
A mozgóképi szövegek jelentése	Jelentéstulajdonítás a legfontosabb filmnyelvi kódok (narráció, montázs, látványszervezés, szerepjáték) értelmezésével – adott mozgóképi szövegek esetében.
4. A mozgóképi szövegalkotás	
Egyszerű médiaszövegek megszerkesztése	A szövegalkotási ismeretek és képesség bizonyítása (*pl. néhány beállításból álló értelmes mozgóképi szekvencia megtervezésével és kivitelezésével, rövid interjú vagy rádiós hiranyag megtervezése és elkészítése a projektmunka során).*
5. Műfaj- és műismeret	
A filmkultúra kettőssége	A kultúrahasadás jelenségének, okainak és következményeinek bemutatása és értékelése. A tömeg- és a magas/artisztikus kultúra fogalmának elhatárolása. A műfaji és a szerzői filmalkotások megkülönböztetése és összehasonlítása: a műfaj mint cselekménymeghatározó és a stílus, mint kor- vagy alkotói egyéniség jellemző karakterének felismerése, stíluselemzés. Az archetípus fogalmának ismerete, archetípusok felismerése. A tömegfilmek sajátosságai: sztárkultusz, iparszerűség, gazdasági meghatározottság, nézőszám maximalizálás, szórakoztatás, műfajiság, fogyasztói minták, multiplex-terjesztés. A szerzői vagy művészfilmek sajátosságai: a nemzeti magaskultúra hagyományai, értelmiségi kultúra és intellektualizmus, elitközönség, hétköznapiság, a stílus dominanciája, szoros kapcsolat a társművészetekkel.
Műfaji jellemzők	A legjellemzőbb műfajok – így a dráma, melodráma, burleszk, western, vígjáték, akciófilm, thriller, krimi, horror – közül három részletező ismertetése egy-egy hozzárendelhető film vázlatos elemzésével, a témaválasztásban, a motívumhasználatban és az elbeszélésmódban megfigyelhető hasonlóságok alapján Egy szabadon választott tömegfilmes alkotói életmű bemutatása (*pl. Chaplin, Ford, Hitchcock, Spielberg*).
6. Egyetemes filmtörténeti ismeretek	
A filmtörténet kezdetei, a némafilmművészet kialakulása	Lumière és Meliès Griffith jelentősége. A német expresszionizmus és a francia avantgárd jellemzése egy, ill. két meghatározó mű ismerete. Az orosz montázsiskola jellemzése, két meghatározó mű ismerete.
A hangosfilm művészet kialakulása	A lírai realizmus és az olasz neorealizmus jellemzése egy, (ill. két) meghatározó alkotás ismerete.
A modern film	Az új hullámok, az új Hollywood jellemzése, néhány meghatározó alkotás ismerete. A modern film nagy alkotói (Antonioni, Godard, Fellini, Buñuel, Bergman) közül egy szerzo bemutatása legfontosabb művei alapján a szerzőt jellemző témák, stiláris eszközök segítségével.
Korstílusok	A szereplő- és környezetválasztásban, a kamerahasználatban, a történetmesélésben, a film szerepéről való elképzelésben és a filmtörténeti hagyományokhoz való viszonyban megfigyelhető stiláris jegyek hasonlóságának felismerése. A személyes világlátás, az alkotót jellemző elbeszélői jegyek alkalmazására való törekvés felismerése és bemutatása.
7. Magyar filmtörténeti ismeretek	

A magyar film a háború előtt	A főbb műfajok, a vígjáték és melodráma jellemzése.
Az új magyar film a hatvanas-hetvenes években	A magyar film fontosabb alkotói (Jancsó, Fábry, Kovács, Makk, Huszárik, Gaál, Szabó) munkásságának vázlatos jellemzése. A Budapesti iskola bemutatása, egy-egy fontosabb mű ismerete.
A kortárs magyar film	Egy – a rendszerváltást követően készült – jelentős magyar film részletező ismertetése.
8. A médiaszövegek befogadása, a média közönsége	
Intertextualitás Sorozatelv	Annak a jelenségnek a bemutatása aktuális médiapéldák segítségével, hogy a médiaszövegek rendszeresen utalnak más médiaszövegekre, olykor csak a megelőző vagy az utána következő szövegek alapján értheti meg az adott textust a befogadó. A sorozatelv értelmezése, hatása a szövegek megszerkesztésére.
A befogadást befolyásoló tényezők	Annak bemutatása, hogy a szövegen túl milyen tényezők hatnak különösen a befogadásra: így a kulturális kompetencia szerepe (a befogadó tudása, tapasztalata és ízlése); a közönség kulturális és társadalmi környezetének – szociális, etnikai, gazdasági helyzetének, életkorának és nemének – hatása illetve a befogadás környezetének (*pl. újságolvasás, rádióhallgatás, tévézés, szörfözés a weben*) hatása az egyes médiaszövegek, szövegtípusok elutasítására vagy elfogadására. A közönség eltérő szerepeinek értelmezése: a befogadó mint fogyasztó, a közönség mint állampolgár, a közönség mint nő vagy férfi. A médiaipar globalizálódásának jelei és következményei (*pl. a nemzeti identitás veszélyeztetése*) a médiaszövegek kódolásában és terjesztésében.
A sztár	A sztárfogalom kialakulása és módosulása. A sztár szerepének felismerése és értelmezése a médiában és a filmen, néhány film és médiasztár jellemzésén keresztül.
Az új médiatechnológiák hatása	A mediatizált közlésmód új jelenségeinek (interaktivitás, multimédia, hálózati kommunikáció, virtuális valóság) mint nem-lineáris médium alkalmazása és jellemzése, a befogadási folyamatra gyakorolt hatásuk bemutatása és értékelése.
9. A médiaintézmények	
A médiaszöveg mint termék	A tömegkommunikációs gyakorlatra ható főbb gazdasági tényezők bemutatása, az iparszerű, piacelvű működés bizonyítása (*pl. maximális fogyasztásra késztetés elve; a közönség kettős szerepe: a közönség mint vevő és mint áru; a műsoridő mint tulajdon).* Néhány jellemező adat értelmezése (*pl. a hazai filmipar és televíziós ipar nagyságrendje, a közpénzek és a "reklámtorta" mértéke).*
A médiaipar intézményei	Közszolgálati és kereskedelmi, független, ill. alternatív médiaintézmények, szakosított csatornák és bizonyos témákra specializálódott médiavállalkozások között különbségek bemutatása néhány jellemző példával.
A médiaipar ellenőrzése	A médiaipar jogi és etikai szabályozásának alapelvei (*pl. a válaszadás lehetősége, a magánélet tiszteletben tartása, hátrányos megkülönböztetés* elkerülése) a médiatörvények és a monopóliumellenes törvények legfontosabb szabályozó eszközeinek (*pl. a tőkekoncentráció limitálása, kvóták, hirszolgáltatás előírása*) ismerete. Az újságíró szabadsága és ennek korlátai. A szerzői jog. Az információhoz való jog. A rágalmazás. A kiskorúak védelme. A politikai befolyástól való védelem. A média felügyelete. A törvények betartását ellenőrző hazai intézmények megnevezése, jellemző példák a hatóságok beavatkozására (*pl. a reklámidő túllépéséért, fiatalkorúak számára káros szövegek túl korai sugárzásáért).*
10. A reprezentáció	
Manipuláció A valóság sztereotíp és torzított megjelenítése a médiában	Azoknak a fontosabb érveknek és ellenérveknek az ismerete és alkalmazása, amelyekkel a média tömegbefolyásolási, közönségmanipulációs hatását kívánják bizonyítani vagy cáfolni. Fontosabb érvek és ellenérvek ismerete és alkalmazása, amelyek a média agresszivizáló hatását kívánják bizonyítani vagy cáfolni. A reprezentáció fogalmának ismerete, a tapasztalati és a médiavalóság eltéréseinek felismerése, bemutatása (elsősorban a nemi szerepek, a kisebbségek és az etnikumok, az eszmék, és politikai formációk) médiaszövegekben megtestesülő reprezentációjának a tekintetében. Jellemző sztereotípiák bizonyos társadalmi csoportok reprezentációjában.
11. Jellegzetes műsortípusok, médiaszövegek	

Hírműsorok	A hír és a vélemény fogalmainak ismerete és elkülönítése. A hírműsor-szerkesztés elemi normáinak ismerete és érvényesülésük kritikus megítélése. A hírek verbális, képi, narratív és szerkesztési eszközeinek felismerése és hatásainak elemzése; a hírműsorok show-szerű átalakulásának értékelése.
Reklám	A reklám mint alkalmazott művészeti forma értelmezése. A reklám szerepe a média fenntartásában és befolyásolásában. A reklámok címzettjének/célcsoportjának meghatározása. A reklámok gyakoribb képi, verbális, narratív megoldásainak és az általuk keltett asszociációknak a leírása és jellemzése; néhány gyakori befolyásolási technika felismerése és értékelése.
Folytatásos teleregény (szappanopera)	A szériaelv megjelenési formáinak ismerete és jellemzése. A teleregény szerkezeti sajátosságainak ismerete és bemutatása alkalmas példán.
Showműsorok	A show környezetének, a show-közönség és a show műsorvezetője (showman) szerepének jellemzése; valóság és show viszonyának megfigyelése és értelmezése.

A NEMZETI ÉS ETNIKAI KISEBBSÉGI NÉPISMERETI ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A vizsga nyelve: az adott nemzeti kisebbség nyelve

A nemzeti és etnikai kisebbségi népismeret vizsgakövetelményei integráló (több tantárgy és műveltségi terület tartalmait egyesítő) jellegűek. Ezért ötvözik a történelem, a néprajz, a földrajz, a szociológia, a nyelvtörténet és nyelvjárástan, az építészettörténet, a zenetörténet és az állampolgári ismeretek elemeit. A vizsga arra is kiterjed, hogy a vizsgabizottság megállapíthassa, milyen mértékben képes a vizsgázó a hazai kisebbség helyzetét, aktuális gondjait önállóan értelmezni, mérlegelni, a nemzeti-etnikai kisebbségi identitás megőrzésének tennivalóit megfogalmazni.

A nemzeti és etnikai kisebbségi népismereti érettségi vizsga célja

Az érettségi vizsga célja annak tanúsítása, hogy a vizsgázó

ismeri az adott nemzeti és etnikai kisebbség történetének alapvető jellemzőit, a nemzeti kisebbség esetében az anyanemzet történetének legfontosabb eseményeit és összefüggéseit Közép- és Délkelet -Európa népei együttélésének történeti jellemzőit;

- megismerkedett az adott nép, népcsoport sajátos kultúrájával, annak egyes területeivel, megkülönböztető jegyeivel;
- át tudja tekinteni, és be tudja mutatni az adott kisebbség kultúrájának fejlődését;
- ismeri az adott nép, népcsoport hazai településterületeit, azok természet- és gazdaságföldrajzi meghatározóit;
- tudja elemezni a földrajzi tényezők hatását az adott nemzeti és etnikai kisebbség mindennapi életkörülményeire, életmódjára;
- be tudja mutatni a nemzeti és etnikai kisebbségen, mint társadalmi csoporton belül az eltérő érdekviszonyokat, a közösségi kapcsolatok alakulását, szervezeti kereteit;
- rendelkezik ismeretekkel az irodalmi, és beszélt nyelv változatairól; be tudja őket mutatni; ismeri azokat a nyelvi-történeti hatásokat, amelyek alakították az adott nemzeti és etnikai kisebbség által használt és beszélt nyelvet;
- ismeri az adott nemzetiség által beszélt nyelvhez kapcsolódó írott nyelvi emlékeket, össze tudja őket vetni a mai köznyelvvel, irodalmi nyelvvel;
- be tudja mutatni az adott népcsoport épített környezetének sajátos vonásait, és a népcsoportok közötti kölcsönhatásokat;
- átfogó ismeretekkel rendelkezik az adott nép, népcsoport zenei kultúrájáról; tudja alkalmazni a legfontosabb zenei alapfogalmakat;
- be tudja mutatni mindazokat a szervezeti, politikai kereteket, amelyek között a nemzeti és etnikai kisebbségek meg tudják őrizni sajátos kultúrájukat, erősíthetik önazonosságukat;
- ismeri a jogszabályi, törvényi hátteret, annak alkalmazását a gyakorlatban;
- képes egy projektet megtervezni, amelyben komplex módon feltár egy témát vagy problémát a nemzeti és etnikai kisebbség helyzetében.

Az emelt szintű vizsga célja a fentieken túl annak tanúsítása, hogy a vizsgázó

- rendelkezik a felsőoktatásban való továbbtanuláshoz szükséges tantárgyi alapismeretekkel;
- látja és tudja értelmezni azokat a konfliktusokat, amelyeket a nemzeti, etnikai kisebbségi közösséghez tartozó egyén él át többes kötődése következtében;
- elemezni tudja az interetnikus környezetben élő emberek, közösségek helyzetét az önazonosság fenntartása szempontjából;
- képes elemezni esettanulmányokat, amelyekben a tolerancia és a konszenzusos együttműködés kérdése áll a középpontban;
- ismeri és tudja értelmezni a globalizációnak és modernizációnak a nemzeti, etnikai kisebbségekre gyakorolt hatásait;
- tud logikusan érvelni egy adott probléma megoldását célzó elképzelés mellett.

A vizsgák során értékelendő, hogy a vizsgázó

- milyen fokon rendelkezik a megfelelő alapismeretekkel;
- hogyan látja egy adott nemzeti vagy etnikai kisebbséghez tartozó egyén és a különböző közösségek kapcsolatának meghatározó tényezőit;
- mennyire képes eligazodni környezetében, tudja-e értelmezni azokat a közösségi kapcsolatokat, amelyekkel származásából, lakóhelyéből eredően kapcsolatba kerül;
- mennyire ismeri a nemzeti és etnikai kisebbségek magyarországi alkotmányos és törvényekben garantált jogait, helyi és országos érdekképviseletük jogintézményeit, saját nemzetiségi vagy etnikai kisebbségének politikai és civil önszerveződési formáit, identitása, hagyománya és kultúrája ápolásának módját, kereteit;

Témakörök	Követelmények
TÖRTÉNETI ISMERETEK	
1. Az adott nép, népcsoport eredete, megjelenése	
Középszinten Emelt szinten	Alapvető ismeretek a népcsoport eredetéről, közösséggé formálódásának kezdeteiről, az ezzel kapcsolatos írásos és íratlan források. Egy szabadon választott forrás értelmező ismertetése. A népcsoport szerepe a magyar állam társadalmi szervezetében.
2. Az népcsoport közösséggé szerveződésének fontosabb állomásai, kapcsolatrendszere	
Középszinten Emelt szinten	A közösségi együttélés formáinak, változásainak ismerete, történeti áttekintése, a jelenkorig érvényes hatások bemutatása. A népcsoport életmódtörténetének, értékrendszerének ismerete, a változások

	bemutatása.
3. A nemzeti és etnikai kisebbséggé válás története és alakulása a jelenkorig	
Középszinten Emelt szinten	A politikai tényezővé válás ismertetése, jelenkori párhuzamok. Az interetnikus kapcsolatok és a kölcsönhatások bemutatása.
4. Az anyaország(ok) története és az adott hazai kisebbség sorsfordulói	
Középszinten Emelt szinten	Összefüggések az anyaország(ok) és a hazai kisebbség története között. A kapcsolatok bemutatása források, dokumentumok alapján. A politika kapcsolatokra gyakorolt hatásainak elemzése.
5. Az adott nemzeti és etnikai kisebbség regionális történetének jellemző fejlődési vonulatai	
Középszinten Emelt szinten	A népcsoport helyi és regionális történetére vonatkozó források feltárása és értelmezése. Különböző állami keretek között élő azonos nemzeti, etnikai kisebbségek történetének összehasonlító bemutatása szabadon választott példák alapján. Azonos nemzeti, etnikai kisebbség többségi és kisebbségi helyzetben: azonosságok és különbségek. A családtörténet kutatásának eredményei, általános érvényű következtetések megfogalmazása és értelmezése a nemzet-nemzetiség – elsődleges közösség kapcsolatrendszerében.
NÉPRAJZI ISMERETEK	
1. Az adott nemzeti és etnikai kisebbség tárgyi kultúrája, hagyatéka	
Középszinten Emelt szinten	A népcsoport tárgyi hagyatékának ismerete, néhány jellegzetes eszköz bemutatása, elemzése a közösségre jellemző értékek szemszögéből. Néhány jellemző tárgyhoz kapcsolódó munkaszervezési rendszer vagy szokásrendszer változásának, alakulásának magyarázó bemutatása.
2. Az adott nemzeti és etnikai kisebbség szokásrendszere	
Középszinten Emelt szinten	A népcsoport családhoz, helyi közösséghez, vallásgyakorlásához kapcsolódó szokásrendszerének ismerete, bemutatása. Az élő szokások fenntartása és a modernizáció, globalizáció összefüggéseinek, egymásra hatásának bemutatása, értelmezése. A fenti hatásokat figyelembe vevő jövőkép felvázolása.
3. A média és a hagyományápolás	
Középszinten Emelt szinten	A tárgyi hagyaték és a szokások, közösségi ünnepek megjelenése az írott és elektronikus médiában. Annak feltárása, bemutatása és elemzése, hogy milyen szerepet játszik a média a nemzeti kisebbség hagyományos értékeinek fenntartásában. Helyzetelemzés, médiaprogramok bemutatása a kisebbség fennmaradása és a kihívásokra történő alkalmazkodási kényszer szempontjának figyelembevételével.
4. A hagyományápolás szerepe az egyén közösséghez való tartozásának erősítésében	
Középszinten Emelt szinten	Projektterv készítése és bemutatása az alábbi témákban: A néprajzi hagyaték és családom, helyi közösségem. Hogyan tehető vonzóvá hasonló korú társaim számára a hagyományok ápolása, a tárgyi kultúra gondozása? Interetnikus kölcsönhatások kimutatása és értelmezése a regionális közösségben. A hagyomány szerepe a nemzeti, etnikai kisebbségi közösségek fenntartásában. A hagyományteremtés módjai.
FÖLDRAJZI ISMERETEK	
1. Az anyaország földrajza. Az adott nemzeti kisebbség települései hazánkban.	
Középszinten Emelt szinten	Az anyaország földrajzának ismerete. A népcsoport hazai településterületeinek ismerete. A földrajzi környezet és a kisebbségi kultúra kölcsönhatásának értelmező bemutatása.
2. A település-földrajzi viszonyok hatása az adott nemzeti kisebbség életmódjára	
Középszinten Emelt szinten	A települési területekből adódó életviszonyok bemutatása és értelmezése.
3. Gazdaságföldrajzi meghatározottságok az adott nemzeti kisebbség életében	
Középszinten Emelt szinten	A népcsoport gazdasági kapcsolatainak feltárása és értelmezése. A gazdasági fejlődés felgyorsulásának következményei: a hatások bemutatása és elemzése a nemzeti kisebbség megmaradása szempontjából.

	Modellek és alternatívák adott természeti és gazdaságföldrajzi környezetben a nemzeti kisebbség számára.
TÁRSADALMI ISMERETEK	
1. Az adott nemzeti és etnikai kisebbség szociológiai ismérvei	
Középszinten Emelt szinten	Azoknak az ismérveknek a feltárása és értelmezése, amelyek meghatározzák a népcsoporthoz tartozók alapvető és nagyobb közösségi kapcsolatait. Saját vizsgálódások értelmező bemutatása.
2. A közösségi összetartozás tudata és jellemző megnyilvánulási formái	
Középszinten Emelt szinten	A közösségek funkcióinak bemutatása. A nemzeti és etnikai kisebbséget erősítő kisközösségi szerveződések funkciói, jellemzői. Ezek bemutatása és értelmezése.
3. Az egyén helye a nemzeti és etnikai kisebbségi közösségben, a többes kötődés hatásai	
Középszinten Emelt szinten	Az identitásvállalás jellemző magatartásformáinak bemutatása egy többes közösségi kötődésekre épülő társadalmi környezetben. Esettanulmányok értelmezése.
AZ ADOTT NEMZETI ÉS ETNIKAI KISEBBSÉG NYELVÉVEL KAPCSOLATOS ISMERETEK	
1. Az adott nemzeti és etnikai kisebbség nyelvi fejlődésére ható tényezők	
Középszinten Emelt szinten	A népcsoport nyelvének, nyelvváltozatainak bemutatása és az őket formáló hatások elemzése.
2. A köznyelv és a nyelvi változatok szerepe	
Középszinten Emelt szinten	A tájnyelv szerepe a közösségi identitás megőrzésében. A köznyelv, és a tájnyelv összefüggése, a környezeti nyelv (államnyelv) hatása a beszélt nyelv fejlődésére.
3. Az adott nemzeti és etnikai kisebbség beszélt nyelvének jellemzői Magyarországon	
Középszinten Emelt szinten	Nyelvi változatok jellemzőinek bemutatása. A helyi közösségben használt nyelvi változat néhány jellegzetessége. Nyelvi változatok összehasonlítása a köznyelvvel, az anyaország nyelvével.
4. Az adott nemzeti és etnikai kisebbség írott nyelvi emlékei	
Középszinten Emelt szinten	A hazai népcsoport írásos emlékeinek áttekintő bemutatása. Egy szabadon választott, jelentős nyelvi dokumentum bemutatása és értelmezése.
AZ ADOTT NEMZETI KISEBBSÉG ÉPÍTETT KÖRNYEZETE	
1. Az adott nemzeti és etnikai kisebbség építészeti kultúrája	
Középszinten Emelt szinten	A népcsoport lakókörnyezetének, közösségi célokra szolgáló épületeinek bemutatása, ismertetése. Az épületek funkcionális jegyei.
2. Sajátos vonások az adott nép, népcsoport által használt épületekben formai-stílusbeli és funkcionális szempontból	
Középszinten	Az építészet formai és funkcionális jegyei, eszközei.
3. Hatások és sajátosságok az épített környezetben nemzeti és etnikai kisebbség által (is) lakott területeken	
Emelt szinten	Az általános és kölcsönös jegyek érvényesülése a népcsoport építkezési gyakorlatában.
4. Az adott nemzeti és etnikai kisebbség építészeti örökségének gondozása	
Emelt szinten	Értékmentő program a lakóhelyen, figyelembe véve a népcsoport sajátosságait és a modernizáció követelményeit.
AZ ADOTT NEMZETI ÉS ETNIKAI KISEBBSÉG ZENÉJE ÉS TÁNCKULTÚRÁJA	
1. Az népcsoport szokásai és a zene, tánckultúra kapcsolata	
Középszinten	Az éneklés, a hangszeres zene és a tánc gyakorlata a népcsoport életében.
2. Hagyományőrzés és a jelen követelményei a nemzeti és etnikai kisebbség zenekultúrájában	
Emelt szinten	Hagyomány és modernitás a kisebbség kultúrájában.

KISEBBSÉGI JOGI, TÁRSADALMI ISMERETEK	
1. A kisebbségpolitika jogszabályi keretei	
Középszinten Emelt szinten	A kisebbségpolitikai törvénykezés alakulásának és hatásának ismertetése És elemzése az elmúlt évtizedekben és ma.
2. A kisebbségi önkormányzatiság alapjai és gyakorlata	
Középszinten Emelt szinten	A kisebbségi önkormányzat működése esettanulmányon keresztül. A pozitív és negatív jellemzők számbavétele, javaslatok megfogalmazása, a működést javító elképzelések felvázolása.
3. A nemzeti és etnikai kisebbségi önkormányzatok, egyesületek szerepe a népcsoport önazonosságának fenntartásában.	
Középszinten Emelt szinten	Az önazonosság fenntartását szolgáló programok ismertetése, megvalósítása. Javaslatok az önkormányzati, egyesületi működésre.
4. A nemzeti és etnikai kisebbség regionális történetének jellemzői	
Középszinten Emelt szinten	A népcsoport helyi és regionális történetére vonatkozó források feltárása és értelmezése. A családtörténet kutatásának eredményei, általános érvényű következtetések. Megfogalmazása és értelmezése a nemzet-nemzetiség – kapcsolatrendszerében.

A CÉLNYELVI CIVILIZÁCIÓ ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A Célnyelvi civilizáció érettségi vizsga célja

A vizsga azt hivatott megállapítani, hogy a vizsgázó

- rendelkezik-e a Célnyelvi civilizáció tantárgy témakörei (gazdaság, földrajz, művészet stb.) kapcsán tanult ismeretekkel;
- ismeri-e a célországban élő emberek életmódját, szokásait, hagyományait;
- helyesen használ ja-e a témakörökkel kapcsolatos fogalmakat;
- birtokában van-e azoknak a képességeknek, amelyekkel az egyes eseményeket, jelenségeket értelmezni tudja;
- rendelkezik-e azokkal a képességekkel, elemzési módszerekkel, amelyekkel értelmezni tudja a jelenkor eseményeihez vezető összefüggéseket;
- tud-e tájékozódni a célországok történelmében, földrajzában, gazdaságában, egyes művészeti ágaiban térben és időben;
- képes-e a forrásokat megérteni és értelmezni;
- képes-e saját tapasztalatait, élményeit általános formában megfogalmazni, vagy a felvetődő általánosabb kérdésekre és problémákra tud-e konkrét példákat és eseteket mondani;
- képes-e pontos ismeretekkel alátámasztva meghatározni a célország és a magyar kultúra közti hasonlóságokat és különbségeket;
- rendelkezik-e a szociális viselkedés megfelelő formáival, kellő nyitottsággal és toleranciával a más kultúrkörben élő embertársai iránt;
- képes-e folyékonyan, szabatosan, a megfelelő szókincset használva beszélni a célország kultúrájáról.

A középszintű vizsga a jelöltektől pontos ismereteket, megfelelő kifejezőkészséget, az elemzés, rendszerezés egyszerűbb formáit várja el.

Az emelt szintű vizsga a középszintű követelményeket meghaladó ismeretanyagot, kifejezőkészséget, elemzési és összehasonlítási szempontokat, önálló ítéletalkotási készséget vár el.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakörök/ kompetenciák	Követelmények
1. Kompetenciák	
Témakörök bemutatása	A témák komplex, életszerű bemutatása 10-15 perces, logikusan felépített, árnyaltan megfogalmazott, szabadon, helyes hanglejtéssel érthetően előadott beszámolókban.
Szaknyelv	A célországokra speciálisan jellemző fogalmak azonosítása, helyes használata.
Források	Konkrét tartalmú, rövid, a célnyelven írt forrásokból merített ismeretek megértése, ismeretlen nyelvi elemek jelentésének kikövetkeztetése, lényeges információk felismerése, kiemelése és bemutatása folyékony, szabatos, a téma tartalmának megfelelő szókincs felhasználásával. Következtetések, önálló kérdések megfogalmazása tárgyi vagy írásos anyag alapján. Információk gyűjtése és következtetések bemutatása egyszerű statisztikai táblázatokból, diagramokból, grafikonokból, ábrákból. Térképek felhasználása az ismeretszerzéshez. Szépirodalmi és képzőművészeti alkotások, filmek és képi források (fényképek, karikatúrák stb.) felhasználása a célországokban élő emberek gondolkodásmódjának, szokásainak, életvitelének megértéséhez és bemutatásához.
Tájékozódás térben és időben	A célországok fejlődése, kultúrája szempontjából fontos helyszínek azonosítása a térképen. A földrajzi környezet szerepe az egyes kultúrák és államok kialakulásában. A célországok fejlődése szempontjából fontos események időrendi sorrendbe állítása. A legfontosabb különbségek és egybeesések, a legjellemzőbb párhuzamok felismerése a célországok és Magyarország fejlődésében.
A célországok fejlődését alakító tényezők feltárása	A földrajzi adottságok, a gazdasági fejlődés, a politikai felépítmény és a kulturális fejlődés ok-okozati összefüggései, előzményei és következményei. Aktuális események bemutatása. A célországok és hazájnk gazdasági, társadalmi, politikai és kulturális viszonyainak összehasonlítása.

2. Témakörök	
A célnyelvi országok földrajza	A célnyelvi országok földrajzi fekvése, felszíne Nemzeti jelképek (zászlók, címerek) A célnyelvi országok főbb tájegységei Közigazgatási régiók, autonómiák Éghajlat Népesség, nemzeti kisebbségek Leghíresebb városok, turisztikai központok, nevezetességek
A célnyelvi országok gazdasága	Gazdasági adottságok, lehetőségek, jellemzők A célnyelvi országok főbb gazdasági ágazatai Nemzetközi viszonylatban is ismert termékek, márkák, nagyvállalatok A célnyelvi országok Magyarországon is jelenlévő nagyvállalatai Közlekedés Fizetőeszközök A célnyelvi országok és az Európai Unió
Politikai viszonyok	A célnyelvi országok politikai és választási rendszere A törvényhozó és a végrehajtó hatalom működése Kormány- és ellenzéki pártok A célnyelvi országok és Magyarország politikai rendszerének hasonlóságai, eltérései
Társadalmi viszonyok	Társadalmi csoportok, helyzetük, együttélési formáik, problémáik (- A fiatalok helyzete és lehetőségei a célnyelvi országokban - Nők a társadalomban - Kisebbségek, nemzetiségek, bevándorlók) A célnyelvi országok oktatási rendszere, eltérések és hasonlóságok a célnyelvi országok és Magyarország oktatási rendszerében Munkavállalás, munkanélküliség, szakszervezetek Egészségügy, társadalombiztosítás Súlyos társadalmi problémák, bűnözés, droghelyzet A vallás és az egyházak szerepe a társadalomban
Mindennapi élet, életmód	A család szerepe, családi élet, családi ünnepek, mindennapi rítusok Városi és vidéki élet, urbanizáció A szabadidő eltöltése, szórakozás, nyaralási és pihenési szokások Gondolkodásmód, jellemző ideálok, értékek Társadalmi érintkezés, etikett, gesztusnyelvek
Hagyományok, szokások, ünnepek	A célnyelvi országok nemzeti ünnepei és jelképei Népszokások, népzene, néptánc, népviselet, népi játékok A célnyelvi országok gasztronómiája, tipikus ételei és italai, étkezési szokásai
Tömegkommunikáció, média	A sajtó, a TV és a rádió helyzete, szerepe a célnyelvi országokban A célnyelvi országok legjelentősebb sajtóorgánumai, TV- és rádióadói, ifjúsági és diáksajtója Telefon- és mobiltelefon-használat, etikai kódex
Környezetvédelem	Globális és regionális környezeti problémák a célnyelvi országokban Környezetvédelem a mindennapokban Zöld mozgalmak, állatvédők
Sport	A sport szerepe, a legnépszerűbb sportágak a célnyelvi országokban A célnyelvi országok kiemelkedő sportolói
A célnyelvi országok történelme, irodalma, művészete	A célnyelvi országok történelmi fejlődésének főbb szakaszai, csomópontjai, eseményei A célnyelvi irodalom történetének főbb korszakai, kiemelkedő alkotók és művek A célnyelvi országok művészettörténetének legfontosabb korszakai, kiemelkedő művészek és műalkotások A tanult történelmi korszakok főbb művelődéstörténeti, civilizációs jellemzői, általános korrajz

EMELT SZINT

Témakörök/ kompetenciák	**Követelmények**
1. Kompetenciák	
Témakörök bemutatása	A témák komplex, elmélyült bemutatása 10-15 perces, árnyaltan megfogalmazott, szabadon, helyes hanglejtéssel érthetően előadott beszámolókban. *(Tematikus pontok gördülékeny összekapcsolása, egyesek kifejtése, különböző álláspontok ismertetése a szakszókincs pontos felhasználásával.)* A különbség a közép- és emelt szint között a megfogalmazás árnyaltságában, pontosságában van. A témák elemző, kritikai megközelítése nagyobb súlyt kap az emelt szintű vizsgán.
Szaknyelv	A célországokra speciálisan jellemző fogalmak azonosítása, *árnyalt* és helyes használata.
Források	Konkrét és *elvont* tartalmú, rövid, a célnyelven írt forrásokból merített ismeretek megértése, ismeretlen nyelvi elemek jelentésének kikövetkeztetése, lényeges és *specifikus* információk felismerése, kiemelése és a lényegesek bemutatása folyékony, szabatos, a téma tartalmának megfelelő szókincs felhasználásával. *Különböző típusú forrásokból származó információk összevetése.* Következtetések, önálló kérdések megfogalmazása tárgyi vagy írásos anyag alapján. Térképek felhasználása az ismeretszerzéshez. Következtetések, elemzések és összehasonlítások bemutatása statisztikai táblázatokból, diagramokból, grafikonokból, ábrákról.
Tájékozódás térben és időben	A célországok fejlődése, kultúrája szempontjából fontos helyszínek azonosítása a térképen. A földrajzi környezet szerepe az egyes kultúrák és államok kialakulásában. Geopolitikai következtetések megfogalmazása.

	A célországok fejlődése szempontjából fontos események időrendi sorrendbe állítása. Különbségek és egybeesések, legjellemzőbb párhuzamok felismerése a célországok és Magyarország fejlődésében.
A célországok fejlődését alakító tényezők feltárása	A földrajzi adottságok, a gazdasági fejlődés, a politikai felépítmény és a kulturális fejlődés ok-okozati összefüggései, előzményei és következményei. Önálló kérdések megfogalmazása az okokról és következményekről. Személyek, pártok, csoportok szerepének felismerése a fejlődésben. A különböző régiók eltérő fejlődésének bemutatása. Aktuális események és azok előzményeinek, okainak bemutatása. A célországok és hazánk gazdasági, társadalmi, politikai és kulturális viszonyainak összehasonlítása.

2. Témakörök	
A célnyelvi országok földrajza	A célnyelvi országok földrajzi fekvése, felszíne Nemzeti jelképek (zászlók, címerek) A célnyelvi országok tájegységei Közigazgatási régiók, autonómiák Éghajlat, növény- és állatvilág Népesség, nemzeti kisebbségek Leghíresebb városok, turisztikai központok, nevezetességek
A célnyelvi országok gazdasága	Gazdasági adottságok, lehetőségek, jellemzők A célnyelvi országok gazdasági ágazatai Nemzetközi viszonylatban is ismert termékek, márkák, nagyvállalatok Fogyasztóvédelem A célnyelvi országok Magyarországon is jelenlévő nagyvállalatai Közlekedés Pénzügyek, fizetőeszközök, bankrendszer A célnyelvi országok és az Európai Unió, illetve más gazdasági integrációk kapcsolatai
Politikai viszonyok	A célnyelvi országok politikai és választási rendszere A törvényhozó és a végrehajtó hatalom működése Az államfő politikai szerepe Kormány- és ellenzéki pártok Kisebbségi problémák, politikai feszültségek A célnyelvi országok és Magyarország politikai rendszerének hasonlóságai, eltérései
Társadalmi viszonyok	Társadalmi csoportok, helyzetük, együttélési formáik, problémáik (A fiatalok helyzete és lehetőségei a célnyelvi országokban, ifjúságpolitika, ifjúsági irányzatok) - Nők a társadalomban - Kisebbségek, nemzetiségek, bevándorlók) Nők a társadalomban Kisebbségek, nemzetiségek, bevándorlók Célnyelvi dialektusok A célnyelvi országok oktatási rendszere, eltérések és hasonlóságok a célnyelvi országok és Magyarország oktatási rendszerében Munkavállalás, munkanélküliség, szakszervezetek Egészségügy, társadalombiztosítás Társadalmi problémák, bűnözés, droghelyzet A vallás és az egyházak szerepe a társadalomban
Mindennapi élet, életmód	A család szerepe, családi élet, családi ünnepek, mindennapi rítusok A gyerekek helyzete a családban és a társadalomban Városi és vidéki élet, urbanizáció A szabadidő eltöltése, szórakozás, nyaralási és pihenési szokások Gondolkodásmód, jellemző ideálok, értékek Társadalmi érintkezés, etikett, gesztusnyelvek
Hagyományok, szokások, ünnepek	A célnyelvi országok nemzeti ünnepei és jelképei Népszokások, népzene, néptánc, népviselet, népi játékok A célnyelvi országok gasztronómiája, tipikus ételei és italai, étkezési szokásai Tradicionális és modern konyhaművészet
Tömegkommunikáció, média	A sajtó, a TV és a rádió helyzete, szerepe a célnyelvi országokban Sajtószabadság A célnyelvi országok legjelentősebb sajtóorgánumai, TV- és rádióadói, ifjúsági és diáksajtója Reklámok Telefon- és mobiltelefon-használat, etikai kódex A számítógép és az Internet szerepe a célnyelvi országokban, a virtuális világ
Környezetvédelem	Globális és regionális környezeti problémák a célnyelvi országokban Környezetvédelem a mindennapokban A célnyelvi országok környezetvédelmi politikája Zöld mozgalmak, állatvédők A környezetvédelem és a gazdasági helyzet főbb összefüggései
Sport	A sport szerepe, a legnépszerűbb sportágak a célnyelvi országokban Tömegsport, szabadidősport, élsport A célnyelvi országok kiemelkedő sportolói
A célnyelvi	A célnyelvi országok történelmi fejlődésének szakaszai, csomópontjai,

országok történelme, irodalma, művészete	fontosabb eseményei A célnyelvi irodalom történetének korszakai, kiemelkedő alkotók és művek A célnyelvi országok művészettörténetének fontosabb korszakai, kiemelkedő művészek és műalkotások A tanult történelmi korszakok főbb művelődéstörténeti, civilizációs jellemzői, általános korrajz

BELÜGYI RENDÉSZETI ISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGATÁRGY ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli

A Belügyi rendészeti ismeretek érettségi vizsga célja

A vizsga azt hivatott megállapítani, hogy a vizsgázó

– ismeri-e a főbb rendészeti fogalmakat, az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium alá tartozó rendészeti szervek feladatrendszerét, szervezetét, erőit, eszközeit,

– tudja-e a rendészeti szerveket egymástól megkülönböztetni, rámutatni azok azonosságaira és különbözőségeire,

– képes-e az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium alá tartozó rendészeti szervekkel szemben támasztott elvárásokról önálló véleményt alkotni, véleményét érvekkel alátámasztani,

– ismeri-e az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium alá tartozó rendészeti szervek működését meghatározó jogszabályok főbb rendelkezéseit,

– elsajátította-e azokat az ismereteket, amelyekkel fel tudja ismerni a tanult szabálysértési és bűncselekményi tényállásokat, tudja-e azokat értelmezni,

– ki tudja-e választani az elsősegélynyújtáshoz, a terepen történő tájékozódáshoz, a szakmai feladatok ellátásához szükséges eszközöket,

– tudja-e az eszközöket szakszerűen és célszerűen használni,

– képes-e gondolatait szabatosan, szaknyelven megfogalmazni,

– teljesítményében kifejeződik-e önálló gondolkodása, problémalátása, lényegkiemelő és rendszerező képessége.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakörök	Követelmények
1. A rendészet alapjai	
1.1. Rendészet, rendészeti szervek	A rend, a közrend (belső rend) és a határrend. A biztonság, a nemzetbiztonság és a közbiztonság. A rendvédelem, a közrend és a közbiztonság védelme, az államhatár rendjének védelme. A katasztrófavédelem és a polgári védelem. A katasztrófák felosztása. A rendészet szervei.
1.2. Az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium (a továbbiakban: IRM) rendészeti szervek általános jellemzése	Az IRM irányítása alá tartozó rendészeti szervek működését meghatározó főbb jogszabályok. Az IRM alá tartozó rendészeti szervek rendeltetése, jogállása és feladatai. A rendőrség és a katasztrófavédelem szervezeti felépítése, erői (személyi állománya) és eszközei.
2. Az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium alá tartozó rendészeti szervek szakmai tevékenysége	
2.1. A szakmai tevékenység területei, az egyes szervek működése és irányítása	A rendészeti szervek szolgálati tagozódása, szakmai tevékenységének területei. A rendőrség, a katasztrófavédelem működésének általános elvei és szabályai. A rendészeti szervek irányítása és vezetése.
2.2. Intézkedések és kényszerítő eszközök	A rendőri intézkedések, alkalmazásuk alapvető szabályai. A kényszerítő eszközök és alkalmazásuk legfontosabb szabályai.
2.3. A katasztrófák felosztása	A katasztrófa fogalma. A katasztrófák csoportosítása.
2.4. Együttműködés, kapcsolatok és szolgálati tevékenységek	Az IRM alá tartozó rendészeti szervek együttműködése, kapcsolata a társadalmi szervekkel, szervezetekkel, lakossággal és a civil kontroll. A rendészeti szervek filozófiája. A rendőrség által alkalmazott szolgálati tevékenységek jellemzése. A katasztrófavédelmi szolgálati tevékenységek jellemzői. A katasztrófavédelem tevékenysége egyes katasztrófahelyzetekben.
3. Az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium alá tartozó rendészeti szervek funkcionális tevékenysége	
3.1. A személyzeti, munkaügyi és szociális tevékenység	A személyzeti, munkaügyi és szociális tevékenység célja, feladatai. A rendészeti szervek tagjává válásának feltételei. A rendészeti szervek tagjait megillető alapvető pénzügyi és anyagi járandóságok, szociális juttatások.

3.2. A szolgálattal összefüggő jogok és kötelességek	A személyi állomány szolgálatellátással összefüggő jogai és kötelességei. A személyi állománnyal szemben támasztott társadalmi elvárások, jogi, szakmai és etikai követelmények.
3.3. A környezet-, a munka- és egészségvédelem	A környezet-, a munka- és egészségvédelem célja és feladatai. Az elsősegélynyújtás alapelvei, az eszméletvesztés, mérgezés, vérzés, törés, égési sérülés elsődleges ellátásának gyakorlati feladatai.
3.4. A szolgálati érintkezés	Rendfokozatok és állománycsoportok. Fegyelmi és függőségi viszonyok. A szolgálati érintkezés főbb szabályai.
3.5. Az alaki magatartás	Az alakiság jelentősége. A főbb alaki elvárások és követelmények.
4. Tereptan	
4.1. A tereptan alapjai	A terep fogalma, fajtái, jellemzői, a világtájak meghatározása. A térkép fogalma, fajtái, méretaránya. A térképi jelek és jelzések. A térkép tájolása.
4.2. A terepen történő tájékozódás	A tájékozódás fogalma, szerepe az ember és a rendészeti szervek tevékenységében. Az iránytű, a tájoló és a távcső használata. A közúthálózat számozása, a közúti gépjárművek államjelzései, a magyar rendszámtáblák ismertető jegyei.
5. A jogellenes cselekményekkel szembeni fellépés	
5.1. A jogellenes cselekmények	A jogellenes cselekmények értelmezése, felosztása, a velük szembeni fellépést szabályozó jogszabályok.
5.2. Szabálysértési alapismeretek	A szabálysértés fogalma, elkövetői, a felróhatóság és a felróhatósági akadályok, az elkövetőkkel szemben alkalmazható szabálysértési szankciók. A szabálysértési ügyekben eljáró hatóságok, az eljárásban résztvevő személyek. A szabálysértési eljárás szakaszai, lefolytatásának rendje, főbb szabályai. A rendőrség tevékenysége során előforduló főbb szabálysértési tényállások köznapi értelmezése, gyakorlati jellemzői.
5.3. Bűncselekményi alapismeretek	A bűncselekmény fogalma, felosztása, elkövetői. A tényállások fajtái, az általános törvényi tényállás szerkezete. A büntethetőségi akadályok. Az elkövetőkkel szemben alkalmazható szankciók. A rendőrség tevékenysége során előforduló főbb bűncselekmények köznapi értelmezése, gyakorlati jellemzői.
5.4. Nyomozási alapismeretek	A büntetőeljárás elvei. A büntetőügyekben eljáró hatóságok, az eljárásban résztvevő személyek. A büntetőeljárás szakaszai. A bűncselekmény nyomozása során alkalmazható kriminál technikai eszközök. A büntetőeljárási cselekmények és az azokkal kapcsolatos kriminál taktikai ajánlások és módszerek.

EMELT SZINT

Témakörök	Követelmények
1. A rendészet alapjai	
1.1. Rendészet, rendészeti szervek	A rend, a közrend (belső rend) és a határrend. A biztonság, a nemzetbiztonság és a közbiztonság. A rendvédelem, a közrend és a közbiztonság védelme, az államhatár rendjének védelme. A katasztrófavédelem és a polgári védelem. A katasztrófák felosztása. A rendészet szervei. A rendészet alapfogalmainak bemutatása ábrák segítségével.

1.2. Az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium rendészeti szerveinek általános jellemzése	Az IRM irányítása alá tartozó rendészeti szervek működését meghatározó főbb jogszabályok és azok hatálya. Az IRM irányítása alá tartozó rendészeti szervek rendeltetése, jogállása és feladatai. A rendőrség, a katasztrófavédelem szervezeti felépítése, erői (személyi állománya) és eszközei.
1.3. A rendészeti szervek kialakulása	A rendészeti szervek kialakulása és társadalmi háttere. A rendészeti szervek specializálódásának állomásai. A társadalmi környezet hatása a rendészeti szervek működésére. Kontinentális és amerikai típusú rendészeti szervek.
2. Az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium alá tartozó rendészeti szervek szakmai tevékenysége	
2.1. A szakmai tevékenység területei, az egyes szervek működése és irányítása	A rendészeti szervek szolgálati tagozódása, szakmai tevékenységének területei. Az egyes rendészeti szervek szolgálati tagozódásának és szakmai tevékenységi területeinek eltérései. A rendőrség, a katasztrófavédelem működésének általános elvei és szabályai. A rendészeti szervek irányítása és vezetése. Az irányítás és vezetés közötti különbségek. Az irányítás és a vezetés jogi eszközei.
2.2. Intézkedések és kényszerítő eszközök	A rendőri intézkedések és alkalmazásuk alapvető szabályai. A kényszerítő eszközök és alkalmazásuk legfontosabb szabályai. Az intézkedések és az alapvető állampolgári jogok korlátozásának összefüggései. A kényszerítő eszközök együttes alkalmazásának lehetőségei és korlátai.
2.3. A katasztrófák felosztása	A katasztrófa fogalma. Katasztrófák csoportosítása kiterjedésük és eredetük szerint.
2.4. Együttműködés, kapcsolatok és szolgálati tevékenységek	Az IRM irányítása alá tartozó rendészeti szervek együttműködése, kapcsolata a társadalmi szervekkel, szervezetekkel, lakossággal és a civil kontroll. A nyilvánosság és a média szerepe a rendészeti szervek életében. A magyar és a tanulmányok során megismert külföldi rendészeti szervek filozófiája. A rendőrség szervei által alkalmazott szolgálati tevékenységek jellemzése. Az egyes szolgálati formák alkalmazásának eltérései a különböző szolgálati ágaknál. A katasztrófavédelmi szolgálati tevékenységek jellemzői háború esetén és békeidőben. A katasztrófavédelem tevékenysége az egyes katasztrófahelyzetekben.
3. Az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium alá tartozó rendészeti szervek funkcionális tevékenysége	
3.1. A személyzeti, munkaügyi és szociális tevékenység	A személyzeti, munkaügyi és szociális tevékenység célja, feladatai. Az IRM irányítása alá tartozó rendészeti szervek tagjává válásának feltételei. A személyi állománnyal szemben támasztott társadalmi elvárások, jogi, szakmai és etikai követelmények. Az IRM irányítása alá tartozó rendészeti szervek tagjait megillető alapvető pénzügyi és anyagi járandóságok, szociális juttatások. A rendészeti szervek eltérő állományviszonyú tagjainak jogállása. Az eltérő állományviszony alapján a rendészeti szervek tagjait megillető juttatások.
3.2. A szolgálattal összefüggő jogok és kötelességek	A személyi állomány szolgálatellátással összefüggő jogai és kötelességei. A személyi állománnyal szemben támasztott társadalmi elvárások, jogi, szakmai és etikai követelmények.
3.3. A környezet-, a munka- és egészségvédelem	A környezet-, a munka- és egészségvédelem célja és feladatai.

	Az elsősegélynyújtás alapelvei, az eszméletvesztés, mérgezés, vérzés, törés, égési sérülés elsődleges ellátásának gyakorlati feladatai, eszközei és azok alkalmazásának szabályai. A szolgálati baleset fogalma, teendők bekövetkezése esetén.
3.4. A szolgálati érintkezés	Rendfokozatok és állománycsoportok. A rendfokozati és állományjelzések. Fegyelmi és függőségi viszonyok. Fegyelemsértés, fegyelmi büntetések. Jutalmazás és elismerés a rendészeti szerveknél. A szolgálati érintkezés főbb szabályai.
3.5. Az alaki magatartás	Az alakiság és alakiasság jelentősége. A főbb alaki elvárások és követelmények. Egyes alaki mozgásmódok.
4. Terepтan	
4.1. A tereptan alapjai	A terep fogalma, fajtái, jellemzői, a világtájak meghatározása eszközökkel, illetve eszköz nélkül. A térkép fogalma, fajtái, méretaránya, a katonai térképek jellemzői. A térképi jelek és jelzések. A térkép tájolása.
4.2. Terepen történő tájékozódás	A tájékozódás fogalma, szerepe az ember és a rendészeti szervek tevékenységében. Az iránytű, a tájoló és a távcső használata. Modern navigációs eszközök, azok alkalmazási területei. A közúthálózat számozása, a közúti gépjárművek államjelzései, a magyar rendszámtáblák ismertető jegyei. Az eltérő rendszámtáblák kiadásának feltételei.
5. A jogellenes cselekményekkel szembeni fellépés	
5.1. A jogellenes cselekmények	A jogellenes cselekmények értelmezése, felosztása, a velük szembeni fellépést szabályozó jogszabályok. A jogértelmezés fogalma, módszerei.
5.2. Szabálysértési alapismeretek	A szabálysértés fogalma, elkövetői, a felróhatóság és a felróhatósági akadályok, az elkövetőkkel szemben alkalmazható szabálysértési szankciók. Az egyes szabálysértési szankciók halmazati alkalmazása. A szabálysértési ügyekben eljáró hatóságok, az eljárásban résztvevő fő- és mellékszemélyek. A szabálysértési eljárás szakaszai, lefolytatásának rendje, főbb szabályai. Védelem, képviselet, jogorvoslat. Kényszerintézkedések és azok alkalmazásának szabályai. A rendőrség tevékenysége során előforduló főbb szabálysértési tényállások köznapi értelmezése, gyakorlati jellemzői. Kettős alakzatú jogsértések elhatárolása.
5.3. Bűncselekményi alapismeretek	A bűncselekmény fogalma, felosztása, elkövetői. A bűncselekmény kialakulásának feltételei (társadalomra veszélyesség, bűnösség, büntethetőség, hatóképesség). A tényállás fogalma, fajtái. Az általános törvényi tényállás szerkezete, egyes elemeinek meghatározása, szerepük a bűncselekmény létrejöttében. A büntethetőségi akadályok rendszere. Az elkövetőkkel szemben alkalmazható szankciók. A mediáció és az elterelés. A rendőrség tevékenysége során előforduló főbb bűncselekmények köznapi értelmezése, gyakorlati jellemzői.
5.4. Az elkövető és az áldozat	Az elkövetővé és az áldozattá válás okai. A személyiség fejlődés és az elkövetővé válás összefüggései. A viktimológia fogalma, kutatási területei. Áldozatvédelem és az ezzel kapcsolatos állami

	feladatok.
5.5. Az egyes bűncselekmény típusok kriminológiai jellemzői	A személy elleni, a közlekedési, a házasság, család, ifjúság, nemi erkölcs elleni, valamint a vagyon elleni bűncselekmények kriminológiai jellemzői. Modern bűnözési jelenségek, a nagyvárosi bűnözés formái. A szervezett bűnözés és a bűnszervezetek működésének jellemzői. A terrorizmus jellemzői, a terrorizmus és a szervezett bűnözés kapcsolata.
5.6. Nyomozási alapismeretek	A büntetőeljárás elvei. A büntetőügyekben eljáró hatóságok, az eljárásban résztvevő fő- és mellékszemélyek. A büntetőeljárás szakaszai. Jogorvoslati lehetőségek a büntetőeljárás során. A bűncselekmény nyomozása során alkalmazható kriminálmtechnikai eszközök. A kriminalisztikai azonosítás fogalma, menete, módszerei, jelentősége. Nyomok fogalma, csoportosítása, felkutatásuk és rögzítésük módszerei. A büntetőeljárási cselekmények és az azokkal kapcsolatos kriminálmtaktikai ajánlások és módszerek.

A KATONAI ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGATÁRGY ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli, szóbeli

Emelt szinten: írásbeli, szóbeli

Emelt szinten a szóbeli feleltetés időtartama 30 percnél nem lehet több.

A katonai alapismeretek érettségi vizsga célja

A vizsga azt hivatott megállapítani, hogy a vizsgázó:

- képes-e a katonai terminológia szakszerű alkalmazására;
- képes-e a rendelkezésre bocsátott források használatára és értékelésére, abból megfelelő következtetések levonására;
- képes-e a hazánk biztonságpolitikai környezetét meghatározó tényezők és összefüggések feltárására, bemutatására;
- képes-e a NATO-ra jellemző, a tagállamok teljes körű szuverenitását figyelembe vevő, kormányközi alapon történő működés és döntéshozatal megértésére;
- ismeri-e az Európai Unió kialakulási folyamatát, közös kül- és biztonságpolitikáját;
- képes-e bemutatni a Magyar Honvédség felépítését, külföldi szerepvállalását a szövetségi feladatok rendszerében;
- képes-e megbízhatóan végrehajtani a térképismeret, valamint a terepen történő tájékozódás alapműveleteit;
- ismeri-e a Magyar Köztársaság honvédelmi rendszerének felépítésével és működésével kapcsolatos szabályzók lényegi elemeit, az alaki felkészítés, valamint az egészségügyi ismeretek gyakorlati feladatait;
- vannak-e reális elképzelései arról, melyek azok az új feladatok és új kihívások, amelyekkel a honvédelemért dolgozók következő nemzedékének kell majd megbirkóznia;
- kialakult-e benne valós kép arról, hogy a katonai feladatok magas szintű elsajátításához a későbbiekben még miről kell majd tanulniuk, illetve milyen gyakorlati képességekre és tudásra kell szert tenniük.

A középszintű vizsgán a diákoknak az egyszerűbb ismeretszerzési eljárásokról, a rendszerezés és alkalmazás alapvető formáiról kell számot adniuk. A vizsgakövetelményekben megfogalmazott témakörök lényegi ismeretanyagának reprodukálása, a fontosabb összefüggések felismerése, a katonai terminológia használata, a gyakorlati ismeretek elsajátítása és az érettségin történő alkalmazása a követelmény.

Az emelt szintű vizsga elsősorban a katonai felsőoktatásba készülő diákok képességeit és ismereteit vizsgálja, ahol a vizsgázótól a középszintű követelményeket meghaladó bonyolultabb ismeretszerzési eljárásokat, kifejezőkészséget, összetettebb összehasonlítási és elemzési szempontokat követel meg, valamint a tények és az adatok tágabb körét kéri számon.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakörök
1. A Magyar Köztársaság biztonságpolitikai környezete 1.1. Hazánkat fenyegető katonai és nem katonai kockázatok. 1.2. A biztonsági kihívás fogalma és a biztonsági kihívások típusai, biológia hadviselés kérdésköre. 1.3. A NATO létrejötte, fontosabb szervei és feladataik. 1.4. Az EU létrejötte, biztonság- és védelempolitikája. 1.5. Az ENSZ létrejötte, szervezetei, tevékenysége a válságövezetekben.
2. A Magyar Honvédség felépítése, a katonai szervezetek jellemzői 2.1. A Magyar Honvédség feladatai. 2.2. A raj, a szakasz és a század felépítése. 2.3. A harci erők általános feladatai. 2.4. A harci támogató erők általános feladatai. 2.5. A harci kiszolgáló-támogató erők általános jellemzői. 2.6. A szerződéses katonák kiképzési rendszerének elemei.
3. A modern háborúk jellemzői, különleges egységek 3.1. A modern háborúk jellemző vonásai. 3.2. A különleges egységek jellemzői és feladatai. 3.3. A modern haditechnikai eszközök jellemzői.
4. Térkép- és tereptani alapismeretek

4.1. A terep felosztása, tájtípusok.
4.2. Az UTM vetület koordinátarendszere.
4.3. Földrajzi koordinátarendszer.
4.4. Az MGRS és GEOREF azonosító rendszer jellemzői.
4.5. A domborzat ábrázolása a topográfiai térképeken.
4.6. A világtájak meghatározásának módszerei.
4.7. Az álláspont meghatározásának módszerei.
4.8. A GPS gyakorlati alkalmazási lehetőségei.

5. Általános katonai ismeretek
5.1. Az általános harcászat alapjai.
5.2. A béketámogató műveletek jellemzői.
5.3. A lőelmélet alapjai.
5.4. A túlélés alapjai.
5.5. Az ABV védelmi alapismeretek alapjai.
5.6. Haditechnikai ismeretek.

6. Alaki ismeretek
6.1. Az alakiság alapfogalmai.
6.2. Alaki mozdulatok állóhelyben.
6.3. A katonai rendezvények alaki tartalma.

7. A honvédelem rendszere, honvédelmi kötelezettségek
7.1. A minősített időszakok jellemzői.
7.2. Az állampolgárok személyes honvédelmi kötelezettségei.
7.3. A Magyar Honvédség tényleges állománya.

8. Hadijogi alapismeretek
8.1. A genfi és a hágai egyezmények létrejöttének körülményei.

9. A szerződéses katonák élete a Magyar Honvédségben
9.1. A függelmi viszonyok.
9.2. A napirend és az ügyeleti szolgálatok.
9.3. A katonák járandóságai.

10. Egészségügyi ismeretek
10.1. Teendők a baleseti helyszínen.
10.2. Az újraélesztés végrehajtása.
10.3. A vérzések és törések, mérgezések ellátása.
10.4. A harctéren megsérült katonák ellátásának szakaszai.

EMELT SZINT

Témakörök
1. A Magyar Köztársaság biztonságpolitikai környezete 1.1. Hazánkat fenyegető katonai és nem katonai kockázatok. 1.2. A biztonsági kihívás fogalma és a biztonsági kihívások típusai, biológia hadviselés kérdésköre. 1.3. A Magyar Köztársaság biztonságpolitikai környezetének jellemzése. 1.4. Hazánk katonai stratégiájának fontosabb elemei. 1.5. A NATO létrejötte, fontosabb szervei és feladataik. 1.6. A NATO-doktrinák jellemzői. 1.7. A NATO válasza a XXI. század biztonságpolitikai kihívásaira. 1.8. Az EU létrejötte, biztonság- és védelempolitikája. 1.9. Az ENSZ létrejötte, szervezetei, tevékenysége a válságövezetekben. 1.10. Az ENSZ tevékenysége a világ válságövezeteiben 1945 óta.
2. A Magyar Honvédség felépítése, a katonai szervezetek jellemzői 2.1. A Magyar Honvédség feladatai és felépítése. 2.2. A haderőnemek, a fegyvernemek és a szakcsapatok jellemzői. 2.3. A raj, a szakasz és a század felépítése. 2.4. A harci erők általános feladatai. 2.5. A harci támogató erők általános feladatai. 2.6. A harci kiszolgáló-támogató erők általános jellemzői. 2.7. A szerződéses katonák kiképzési rendszerének elemei. 2.8. A Magyar Honvédség külföldi misszióinak feladatrendszere.
3. A modern háborúk jellemzői, különleges egységek 3.1. A modern háborúk jellemző vonásai. 3.2. A globalizáció és a modern hadviselés kapcsolata. 3.3. A különleges egységek jellemzői és feladatai. 3.4. A modern haditechnikai eszközök jellemzői.
4. Térkép- és tereptani alapismeretek 4.1. A terep felosztása, tájtípusok.

4.2. Az UTM vetület koordinátarendszere. 4.3. A földrajzi koordinátarendszer. 4.4. Az MGRS és GEOREF azonosító rendszer jellemzői. 4.5. Egy adott pont UTM koordinátájának meghatározása. 4.6. Egy adott pont földrajzi koordinátájának meghatározása. 4.7. Egy adott pont MGRS azonosítójának meghatározása. 4.8. Egy adott pont GEOREF azonosítójának meghatározása. 4.9. A domborzat ábrázolása a topográfiai térképeken. 4.10. A világtájak meghatározásának módszerei. 4.11. Az álláspont meghatározásának módszerei. 4.12. A GPS működési elve és gyakorlati alkalmazási lehetőségei.
5. Általános katonai ismeretek 5.1. Az általános harcászat alapjai. 5.2. A béketámogató műveletek jellemzői. 5.3. Az egyes békefenntartó eljárásmódok bemutatása. 5.4. A lőelmélet alapjai. 5.5. A túlélés alapjai. 5.6. A katonákat érhető rendkívüli helyzetek jellemzése. 5.7. A túlélés érdekében szükséges teendők bemutatása. 5.8. Az ABV védelmi alapismeretek alapjai. 5.9. A nukleáris fegyverek jellemzői, alkalmazásuk hatásai. 5.10. A vegyi fegyverek csoportosítása és jellemzése. 5.11. A biológiai fegyverek csoportosítása és jellemzése. 5.12. Haditechnikai ismeretek.
6. Alaki ismeretek 6.1. Az alakiság alapfogalmai 6.2. Az alaki tevékenység kialakulása. 6.3. Az alakiság jelentősége a katonai fegyelem fenntartásában. 6.4. Alaki mozdulatok állóhelyben. 6.5. A katonai rendezvények alaki tartalma.
7. A honvédelem rendszere, honvédelmi kötelezettségek 7.1. A honvédelem rendszerének irányítása minősített időszakokban. 7.2. A Honvédelmi Tanács összetétele és feladatai. 7.3. A minősített időszakok jellemzői. 7.4. Az állampolgárok személyes honvédelmi kötelezettségei. 7.5. A Magyar Honvédség tényleges állománya.
8. Hadijogi alapismeretek 8.1. A genfi és a hágai egyezmények létrejöttének körülményei. 8.2. A genfi és a hágai egyezmények fontosabb előírásai. 8.3. A harcos jellemzői. 8.4. A hadifoglyokra vonatkozó előírások.
9. A szerződéses katonák élete a Magyar Honvédségben 9.1. A függelmi viszonyok. 9.2. A napirend és az ügyeletei szolgálatok. 9.3. A katonák járandóságai.
10. Egészségügyi ismeretek 10.1. Teendők a baleseti helyszínen. 10.2. Az újraélesztés végrehajtása. 10.3. A vérzések és törések, mérgezések ellátása. 10.4. A harctéren megsérült katonák ellátásának szakaszai.

AZ UTAZÁS ÉS TURIZMUS
ÉRETTSÉGI VIZSGATÁRGY ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

Az utazás és turizmus középszinten letehető érettségi vizsga.
A középszintű érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

ismereteit tekintve ismeri-, tudja-e:
a tanterv 1–4. modulja alapján
– a magyar és nemzetközi idegenforgalom fejlődési tendenciáit, főbb jellemzőit,
– az idegenforgalom hatását a gazdasági, társadalmi és természeti környezetre,
– az utazási döntéseket befolyásoló tényezőket,
– a szervezett utak típusait és jellemzőiket,
– a szálláshelyek típusait és jellemzőiket,
– a közlekedés és idegenforgalom kapcsolatát,
– a vendéglátás szolgáltató egységeinek típusait, jellemzőiket,
– a programszervezés alapfogalmait;

ezen kívül az iskola helyi tantervében szereplő választott moduloknak megfelelően:
5. modul

– a fenntartható fejlődés idegenforgalomban történő értelmezését,
– a levegő- és vízminőség kölcsönhatását az idegenforgalom területén,
6–7. modul
– a vállalkozási formákat,
– az idegenforgalmi marketing alapfogalmait,
– reklám lényegét és szerepét,
– a vállalkozások indításának alapfeltételeit,
8. modul
– a falusi turizmus jellemzőit,
– a falusi települések idegenforgalmi potenciálját;
képességeit tekintve képes-e:
– szolgáltatói attitűddel szemlélni környezetét,
– önálló, mérlegelő döntéshozásra,
– önálló információ gyűjtésre, feldolgozásra, alkalmazásra,
– véleményalkotásra és véleményének, álláspontjának megvédésére.

A GAZDASÁGI ISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGATÁRGY ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája:

Középszinten: írásbeli és szóbeli

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli

Középszinten az írásbeli vizsga a hagyományos számonkérési rendszertől eltérően projektmunka készítése. (Egy nagyobb téma feldolgozása, amely részletezve és a gyakorlatra adaptálva tartalmazza a modultárgy több részelemét.)

Középszinten a szóbeli vizsga a fentieknek megfelelően két részből áll: a projektmunka megvédéséből (a dolgozattal kapcsolatos általános elméleti kérdésből és a dolgozathoz kapcsolódó konkrét gyakorlati kérdésből), valamint egy, a vizsgakövetelményeknek megfelelő témakörből kihúzott tétel kifejtése.

Emelt szinten az írásbeli vizsga kétféle módon történhet. A tanulóknak lehetősége van a középszinttel formailag megegyező (tartalmilag mélyebb, átfogóbb ismereteket bemutató) projektmunka elkészítésére, vagy ennek alternatívájaként az emelt szinten meghatározott témakörökhöz (makroökonómia, a mikroökonómia és a nemzetközi gazdasági ismeretek) kapcsolódó feladatok megoldására.

Emelt szinten a szóbeli vizsga *a)* és *b)* tételrészekből áll.

a) A vizsgakövetelményeknek megfelelő témakörből kihúzott tétel kifejtése.

b) Vagy a projektmunka megvédéséből, vagy egy aktuális probléma (globalizáció, privatizáció, fogyasztóvédelem stb.) értelmezéséből, elemzéséből egy megadott forrás alapján.

A gazdasági ismeretek érettségi vizsga célja:

Az érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

– megismerkedett a közgazdaságtan tudomány fogalmaival, azokat egyértelműen képes azonosítani, helyesen használja. Emelt szinten a fogalmak jelentésváltozatait is képes megkülönböztetni;
– képes önállóan is új ismereteket gyűjteni az őt körülvevő gazdasági környezetről, gazdálkodási szabályokról, a háztartások, üzleti élet gazdálkodási szokásairól;
– képes megszerzett ismereteit személyes formában – önálló véleményeként – elmondani;
– tud a felvetődő általánosabb kérdésekre és problémákra konkrét példákat és eseteket mondani;
– jártas a modellalkotásban, elvonatkoztatásban annyira, hogy saját élményeit és tapasztalatait képes általános formában is megfogalmazni;
– meg tudja különböztetni a lényeges és lényegtelen információkat, és ez alapján képes adott forrásokból információk gyűjtésére és következtetések levonására;
– felismeri azokat a különbségeket és azonosságokat, amelyek alapján képes meglátni, szintetizálni a gazdasági ismeretek és a hozzá kapcsolódó tudományterületek összefüggéseit, amelyekről már hallott, tanult;
– jártas a problémák felismerésében, a feladatok helyes értelmezésében és megoldások keresésében;
– képes a gazdasági jellegű problémák alternatív megoldásainak értékelésére, otthonosan mozog a várható eredmények becslésében;
– egyszerű, emelt szinten bonyolultabb mutatószámok kiszámítását elsajátította, azokat képes gazdasági értelemben használni;
– képes egy adathalmazból többféle feladat megoldására.

Tartalmi követelmények:

Témák	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
A közgazdaságtan alapfogalmai, főbb kérdései, vizsgálódási módszerei	A közgazdaságtan tárgya, elhelyezése a tudományok rendszerében. A közgazdaságtan tudomány részei. Alap problémája, alapvető kérdései. A gazdasági gondolkodás alapvető elvei. A szűkösség problémája. Főbb gazdasági szereplők jellemzése, helyük a gazdálkodási folyamatban. A gazdasági körforgás. Aktuális kérdések, amelyekre keresi a választ. Vizsgálódási módszereinek lényegi elemei, és ezek példákon keresztül történő bemutatása.	A közgazdaságtan történelmének fő korszakai (közgazdasági elődök – merkantilizmus, fiziokraták, Adam Smith munkássága, klasszikus közgazdaságtan, Keynes munkássága, neoklasszikus közgazdaságtan, polgári közgazdaságtan és marxizmus, gazdasági liberalizmus), az egyes korszakok jellemzői és neves képviselői. A modellezés, mint vizsgálati eszköz előnyei, hátrányai. A határelemzés, mint alapvető eszköz. Határelemzés versus átlagelemzés. A gazdasági racionalitás értelmezése. A ceteris paribus elv alkalmazása. Az alternatív költség fogalmának meghatározása, értelmezése. Gazdasági rendszerek. Magyarország gazdasága, mint piacgazdaság.
A piaci mechanizmus alapvető elemei, működése, a piacgazdaság jellemzői	A piac fogalma, típusai, a piaci szereplők meghatározása. A kereslet, a keresleti függvény és	A piacgazdaság alappillérei – magántulajdon, elosztási rendszerek, munkamegosztás,

	a kínálat, kínálati függvény értelmezése. Marshall-kereszt segítségével a piaci egyensúly, a túlkereslet és túlkínálat értelmezése. A „láthatatlan kéz” működésének, a piaci önszabályozásnak a bemutatása.	verseny. Az árak szerepe a piacon. Piaci folyamatok magyarázata a Marshall-kereszt segítségével. Specializáció és a komparatív előnyök tana.
A pénz kialakulása és funkciói	A különböző pénztörténeti korszakok bemutatása a munkamegosztás és a csereformák fejlődésén keresztül. A pénz funkciók meghatározása, és annak szemléltetése, hogy a különböző pénzformák, hogyan töltötték be a pénz szerepkörét. A pénz szerepe a gazdálkodásban. A váltó fogalma, szerepe a bankjegy kialakulásában.	Bankok és a hitelezés kialakulása. Egyszintű, kétszintű bankrendszer, pénzintézetek fajtái, azok főbb jellemzői. A magyar bankrendszer kialakulása.
A fogyasztó, mint a gazdaság egyik kulcsszereplője, döntési mechanizmusai, illetve a fogyasztói magatartás elemzése	A háztartás, mint fogyasztó helye, szerepe a modern gazdaságban. A szűkösség értelmezése a háztartás esetén. A racionalitás értelmezése a fogyasztóra, s ennek modellezése. A szükséglet fogalma, csoportosítása, rangsorolása (preferencia rendszer). Háztartás költségvetésének összeállítása. A háztartás megtakarítása, befektetési szempontjai. A piaci keresleti függvény ábrázolása és jellemzése.	A fogyasztás, család, háztartás, szükséglet, igény és kereslet fogalma, az egyes fogalmak közötti különbségek, illetve összefüggések. A hasznosság kardinális és ordinális megközelítése. Hasznossági függvények ábrájának elemzése. Telítettségi pont jelentése és felismerése. A határhaszon és a csökkenő határhaszon értelmezése. A fogyasztók preferenciáinak bemutatása közömbösségi görbék rendszerén keresztül. A fogyasztói döntést korlátozó tényezők, a jövedelem és az árak változásának hatása a fogyasztói döntésekre. A költségvetési egyenes értelmezése. A piaci keresleti függvény levezetése.
A fogyasztói magatartást befolyásoló tényezők	A fogyasztói magatartást befolyásoló tényezők. A marketing eszközök hatása a fogyasztói döntésekre. A fogyasztó jogai, fogyasztóvédelem.	A kereslet rugalmasságának többoldalú megközelítése, értelmezése.
A vállalkozások fogalma, célrendszere, vállalkozási formák	A vállalkozó fogalma. Vállalkozói tulajdonságok. A vállalkozások fogalma és céljai. A vállalkozás alapításának, működésének külső és belső feltételei, érintettjei. Vállalkozások csoportosítása különböző szempontok alapján. Vállalkozási formák jellemzése.	Vállalkozói és a menedzseri szerepkör összehasonlítása. Vállalkozási forma megválasztásának szempontjai, a különböző vállalkozási formák előnyei és hátrányai. Tulajdonosi szerkezet alakulása az utóbbi években Magyarországon. A privatizáció fogalma, alapvető formái, jelentősége, szerepe a magyarországi átalakulás során a 90-es évektől kezdődően. A nonprofit szféra főbb területei és sajátosságai.
A termelés erőforrásai és felhasználási lehetőségeik	Termelési tényezők megnevezése, jellemzése. A termelési tényezők szerepe a vállalkozás döntéseiben. A munkamegosztás jelentősége, fejlődése a termelésben. Termelékenységet befolyásoló tényezők. A vállalkozás működése során felmerülő költségek típusai. A termelői racionalitás értelmezése és a profit alakulása. Az idő szerepe és értelmezése a közgazdaságtanban.	Az erőforrások és a termelés kapcsolata. A technológiai és gazdasági hatékonyság. A termelési függvény elemzése, meghatározói, ábrázolása. Kiadás versus költség és bevétel versus haszon. A vállalkozás működése során felmerülő költségek jellemzői és a köztük érvényesülő összefüggések. A különböző profitkategóriák meghatározása, értelmezése. A különböző bevételi, költség- és profitfüggvények elemzése,

		meghatározói, ábrázolásuk.
Piaci formák és jellemzőik. A racionális vállalkozói magatartás különböző piaci viszonyok között	A piaci formák és jellemzőik. A vállalkozás piaci helyzetének, döntéseinek szerepe az árbevétel alakulásában. A profitorientáció értelmezése. A fedezeti pont jelentősége a vállalkozási döntésekben. A tisztességes piaci magatartás és verseny védelmének állami eszközei és a versenyszabályozás.	A tökéletes verseny viszonyai között működő vállalkozások döntéseinek sajátosságai, a profitmaximum helyének meghatározása. A verseny „torzulásai" és azok szükségszerűsége. A monopolhelyzet kialakulásának okai. A monopólium, mint piaci forma jellemzői, döntéseinek sajátosságai, a profitmaximum helyének meghatározása. A fedezeti pont és az üzembezárási pont értelmezése és számítása különböző piaci formák esetén. A természetes monopólium kialakulása, működésének szabályozási lehetőségei. Az árdiszkrimináció értelmezése, fajtái. A monopolhelyzet társadalmi előnyei és hátrányai, különös tekintettel a jóléti szempontokra. A fogyasztói és a termelői többlet, illetve a holtteherveszteség értelmezése.
A vállalkozás finanszírozása, működését és vagyoni helyzetét befolyásoló tényezők. A tőkepiac	Az induló tőke, a pótlólagos tőkebefektetések és az eredmény hatása a vállalkozás vagyoni helyzetére. A vállalkozás eredményét befolyásoló tényezők. Finanszírozási források: saját forrás, idegen forrás.	A jövedelem és a vagyon kapcsolata. A vagyonértékelés módozatai. A jelenérték számítás. A tőkekínálat jellemzői, alakulására ható tényezők. A tőkekereslet jellemzése, alakulására ható tényezők.
	A tőke ára. A kereskedelmi bankok ezzel kapcsolatos feladatai. Folyószámla hitelek; Rövid, közép- és hosszú lejáratú bankhitelek. Hitelezéssel kapcsolatos alapfogalmak (kamat, futamidő, fedezet, jelzálog, sajáterő).	Értékpapírok fajtái és jellemzői. A tőzsdék fajtái, működésük. Részvények adásvételének gyakorlata, jelentősége.
A piaci mechanizmus működési zavarai	A vállalat működését befolyásoló „külső környezet" főbb összetevői. Az externáliák fogalma, elemzése, hatása a vállalkozás életére, különös tekintettel a környezetgazdálkodás jelentőségének növekedésére.	Közjavak, magánjavak, vegyes javak. A potyautas magatartás. Piaci mechanizmus kritikája, működési elégtelenségei.
A munka, mint termelési tényező a gazdálkodás folyamatában	A munkaerő, mint termelési tényező bemutatása. Az emberi erőforrás helye, szerepe a vállalkozások életében. A munkaerő-piaci elhelyezkedést segítő kompetenciák. A bérmeghatározó tényezők, a piaci és a nem piaci erők hatása. A szociális párbeszéd a munkáltatók és a munkavállalók között.	A munkakínálat jellemzői, alakulására ható tényezők. A munkakereslet jellemzése, alakulására ható tényezők. A humán tőkebefektetés megtérülése. A munkabérek alsó és felső korlátja.
A makrogazdaság szereplői és a makrojövedelem keletkezése	A makrogazdaság szereplői és a makrogazdasági körforgás. A nemzetgazdaság kibocsátásának mérésének problémái. Makrogazdasági mutatók értelmezése, számításuk. A háztartások jövedelmének keletkezési forrásai. A jövedelem felhasználása. A háztartások megtakarítási attitűdjei, formái. A megtakarítások szerepe a makrogazdaságban.	A nemzetgazdasági fogyasztási és a beruházási függvény ismerete, elemzése, meghatározóik, ábrázolásuk. A fogyasztás részesedése a nemzetgazdaság által megtermelt jövedelemből. Életszínvonal. A hazai fogyasztás összehasonlítása nemzetközi példákkal. Az árupiaci kereslet a tervezett jövedelem függvényében.

	A fogyasztás, a megtakarítások, a beruházások közötti makrogazdasági összefüggés.	
A modern pénz teremtése és a pénzpiac	A modern pénz fogalma, a pénzteremtés folyamata, mechanizmusa. Pénzkímélő eszközök használata a gyakorlatban.	A pénzkeresletre ható tényezők. A pénzkínálat alakulása és a jegybank szerepe ebben. A pénzkeresleti és a pénzkínálati függvény ismerete, elemzése, ábrázolása. A gazdaság pénzszükségletét meghatározó tényezők. Az egyensúlyi kamatláb. Pénzügyi intézmények rendszere Magyarországon – szereplők, feladatuk és tevékenységük.
A munkapiac és a munkanélküliség problémájának elemzése	A munkapiaci szereplők meghatározása, a kereslet és kínálat értelmezése. A munkapiac szemléltetése a keresleti és kínálati függvény segítségével. A munkapiaci helyzetek értelmezése. A munkanélküliség fogalma, típusai, mérése. Munkanélküliségi ráta értelmezése.	A munkakeresleti és a munkakínálati függvény ismerete, elemzése, ábrázolása. Foglalkoztatottság és munkanélküliség Magyarországon. A hazai és a nemzetközi foglalkoztatottsági és munkanélküliségi adatok összehasonlítása. A tőkeállomány és a foglalkoztatottság hatása a nemzetgazdasági jövedelem alakulására.
Az állam gazdasági szerepvállalásának megjelenése, oka, fejlődési szakaszai, a gazdasági válságok	A klasszikus újratermelési ciklus sajátosságainak bemutatása. A modern állam szerepvállalásának közvetlen előzményei. Az állami beavatkozás oka, célja, eszközei.	A makrogazdasági egyensúly meghatározása és a válságciklusok jellemzői az állami szerepvállalás megjelenése előtt és után. Az állami újraelosztás mértékének összehasonlítása. Magyarország, nyugat-európai országok és az Egyesült Államok példái alapján.
Költségvetés politika jellemzői	A fiskális politika fogalma, a költségvetés felépítése, egyenlege, a deficit finanszírozás módjai. A költségvetési politika eszközrendszere, különös tekintettel az adózásra. A költségvetési politika hatásmechanizmusa, veszélyei.	Az állami újraelosztás hatása a GDP alakulására. A feketegazdaság és a költségvetési hiány problémái Magyarországon. Adónemek. Adópolitika és adómorál Magyarországon.
Az infláció és a monetáris gazdaságpolitika jellemzői	Az infláció fogalma, mérése, típusai, okai. Infláció hatása a gazdaságra és az egyes gazdasági szereplőkre. A monetáris politika fogalma, céljai. A monetáris szabályozás jegybanki eszközei, működésének mechanizmusa.	A fogyasztási szokások és a profitvárakozások hatása az infláció alakulására. A pénzkínálat alakulása és az infláció kapcsolata. Az ár-bér spirál értelmezése.
A nemzetgazdaság külgazdasági kapcsolatai	A kereskedelmi és fizetési mérleg felépítése és a közöttük lévő kapcsolat. A valutakereslet és valutakínálat értelmezése, jellemzése. A különböző valutaárfolyamok. Napjaink valutáinak árfolyam-meghatározása, az euró jelentősége. Magyarország külgazdasági kapcsolatainak áttekintése.	A nyitott gazdaság egyensúlya. A valutakeresleti és a valutakínálati függvény ismerete, elemzése, ábrázolása. A fix és a lebegő valutaárfolyamos rendszerek jellemzői. Az eurózónához csatlakozás feltételei. Eurózónához csatlakozás előnyei és hátrányai.
Aktuális gazdasági problémák és megoldási alternatívák	A munkanélküliség és az infláció kezelésének lehetséges módjai. A téma lehetőséget ad néhány aktuális gazdasági probléma megnevezésére (pl. infláció, munkanélküliség, szegénység, fizetési mérleg hiány, eladósodás stb.). Ezek közül valamely probléma	A gazdasági problémák közül egy-kettő részletesebb kifejtése. A probléma megoldási altarnatíváinak felvázolása.

	hazai megjelenésének bemutatása. (Például: Magyarország európai uniós tagságának hatása a hazai munkaerőpiacra.)	
A globalizáció	A globalizáció fogalma. Napjaink gazdasági együttműködési formáinak bemutatása. Az együttműködésből származó előnyök, problémák. Napjaink nemzetközi gazdasági együttműködésének formái, tendenciái. A fejlett és fejlődő országok helye, szerepe a nemzetközi munkamegosztásban. Ez Európai Unió, mint gazdasági integráció.	Küzdelem a gazdasági problémák megoldásáért (környezetvédő, segélyező, regionális stb. programok, szervezetek). A globalizációs folyamatok jellemzése, előnyeinek és hátrányainak bemutatása. Magyarország integrálódása a világgazdaságba és az EU-ba. Magyarország gazdaságának értékelése a világ más országaihoz képest. Alternatív közgazdaságtan: miért alakult ki, példák a hagyományostól eltérő válaszokra.

A JUDAISZTIKA
ÉRETTSÉGI VIZSGATÁRGY ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája:

Középszinten: szóbeli vizsga.

A vizsga időtartama: 15 perc.

A judaisztika érettségi vizsga célja:

A vizsga célja, hogy az érettségiző diák számot adjon arról, hogy

– rendelkezik a zsidó élet és gondolkodásmód kialakításához szükséges alapfogalmakkal,
– érti és használni tudja az alapvető judaisztikai szaknyelvet és fogalmakat,
– rendelkezik alapvető Bibliaismerettel,
– ismeri a zsidó naptárt és a zsidó ünnepeket,
– tisztában van a zsidó élet fontosabb állomásaival,
– tudja a kósersággal alapelemeit,
– rendelkezik alapvető ismeretekkel a zsidó otthon és a zsinagóga vonatkozásában,
– felismeri a parancsolatok hatását a mai életünkre,
– ismeri a zsidó történelem fontosabb eseményeit és összefüggéseit,
– érzékeli a zsidó etika és filozófia sajátosságait,
– jellemezni tudja a magyarországi zsidóságot irányultsága, szervezetei alapján,
– tisztában van a zsidó állam létével,
– képes ismereteit a dialógus szellemében, mások számára is közvetíteni.

Nem lehet az érettségi vizsga célja a személyes hit számonkérése.

A középszintű vizsga az érettségiző jelöltektől pontos ismereteket, megfelelő kifejezőkészséget, az elemzés, rendszerezés alapvető egyszerűbb formáját várja el.

Tartalmi követelmények:

Kompetenciák	Követelmények
Nyelv	A zsidósággal kapcsolatos fogalomrendszer helyes használata.
Források	Bibliai szöveg alapvető mondanivalójának, üzenetének, megértése és kifejtése. Bibliai források, lényeges információk felismerése, kiemelése, alapvető következtetések levonása. Információk gyűjtése és rendszerezése, a judaisztika irodalmának alapján. Térképek felhasználása az ismeretszerzéshez. Szépirodalmi és képzőművészeti alkotások, képi és zenei források felhasználása a zsidóság szokásainak megértéséhez, bemutatásához.
Tájékozódás térben	A Biblia szempontjából fontos helyszínek azonosítása a térképen. A földrajzi környezet szerepe a zsidó kultúra alakulásában.
Tájékozódás időben	A fontos történelmi események időrendi sorrendbe állítása. A zsidó élet körforgásának időbeli értelmezése.
Témakör	**Követelmények**
A zsidó naptár	Csillagászati háttér, a naptár egységei (év, hó, nap). A hónapok felsorolása. A zsidó ünnepek naptári elhelyezkedése.
Zarándokünnepek	Az ünnepek eredete. Az ünnepek nevei, a félünnepek. Pészach, Savout, Szukot történetének ismerete. Pészach, Savout, Szukot gyakorlata, imarendszere. Pészach Hagada jelentősége. A Tízparancsolat hatása korunkra. A Szukoti csokor szimbolikája.
Örömünnepek	Hanuka történelmi háttere, szertartása, imarendszere. A hanukkia. Purim történelmi háttere, a Purim parancsolatok. Megilla olvasás jelentősége.
Nagyünnepek	A zsidó újév forrása, jelentősége, szertartása és liturgiája. A megtérés napjai.

	Az engesztelés napja, az ünnep szabályai, szertartása, liturgiája.
Szombat (Sábát)	A Szombat bibliai forrása. A Szombat törvényei, liturgiája, imarendje. A Szombat jelentősége közösségekben, családokban. A pihenőnap fontossága.
Kósерség (Kashrut)	A kósерség forrásai. Kóser állatfajták. Kóser konyha, tejes és húsos szétválasztása. Kósерségi tilalmak.
A zsidó szimbólumok és kegytárgyak	Dávid pajzsa, menóra. Imaeszközök, gyertyatartók. Tóratekercsek és tartozékaik. Zsidó motívumok a művészetben.
A zsinagóga és kialakulása	A pusztai szentély, forrása, berendezési tárgyai. A jeruzsálemi szentély építői, helye, története. A zsinagóga funkciója, tisztviselői, tárgyai, művészete.
A zsidó közösség és zsidó otthon	Közösségi élet. Családi élet.
A zsidó élet körforgása	Születés, névadás, a körülmetélés és bibliai forrásai. Halál, temetési szokások, sírkő.
A zsidó esküvő	Felkészülés az esküvőre. Az esküvő szertartása. A résztvevők és feladataik. A házasságlevél szerkezete, tartalma.
Gyász és böjt	Közösségi gyász-, böjtnapok (Geda ja, Tévét 10, Támuz 17, Áv 9, a holokauszt napja) Egyéni gyász szakaszai, előírásai.
A zsidó nép gyökerei	Az ősatyák története, szerepe a zsidó nép formálásában (Ábrahám, Izsák, Jákob). Az ősanyák története, szerepe a zsidó nép formálásában (Sára, Rebeka, Ráchel, Lea). A zsidó törzsek kialakulása, szerepük.
A zsidó nép őstörténete	Az egyiptomi fogság évei. A kivonulás története. A kinyilatkoztatás, néppé válás. A sivatagi vándorlás.
A parancsolatok (micvák)	A parancsolatok felosztása. Tórai parancsolatok. Rabbinikus parancsolatok. A parancsolatok jelentősége. A parancsolatok mint a zsidó élet formálói.
A honfoglalás	Józsua, a zsidó nép új vezetője. A Szentföld meghódítása. Az ország felosztása. A bírák kora.
A zsidó nép vezetői	A kohaniták kötelességei, jogai egykor és ma. A királyok (Saul, Dávid, Salamon). A próféták közvetítő funkciója. A Messiás, elképzelések a megváltás koráról.
Nők a Bibliában	Egy prófétanő története és szerepe.
A Szent iratok	A zsoltárok kialakulása, a liturgiában betöltött szerepük. Az öt tekercs kialakulása, szerepe. Jób könyve és üzenete.
A zsidó filozófia	Egy zsidó filozófus élete, munkássága.
Az ima	Az ima kialakulása. Az imák ideje. Hétköznapi imák. Ünnepi imák. Áldások. Az imakönyv felépítése, fontosabb részei.
Rabbinikus tevékenység Magyarországon	Egy magyarországi rabbi élete és munkássága.
Izrael földje (Erec Jisrael)	Izrael földrajza. Izrael szentsége. A modern zsidó állam kialakulása, jelentősége a zsidó nép életében.

EGÉSZSÉGÜGYI ALAPISMERETEK
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája:

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A vizsgakövetelményekben, a vizsga mindkét szintjén, meghatározó szerepet töltenek be azok az ismeretek, amelyek az egészséges ember szomatikus, pszichés és szociális

jellemzőinek megértéséhez nélkülözhetetlenek.

Az egészségügyi alapismeretek vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó:

- felismeri-e az egészség és a környezet közötti kölcsönhatásokat,
- képes-e az emberi test felépítését és működését ismertetni,
- megérti-e az egyes szervrendszerek működésének egymásra gyakorolt hatását,
- képes-e az emberi test alapvető paramétereit észlelni,
- képes-e az élettanitól eltérő tüneteket felismerni,
- ismeri-e az élettanitól való eltérés okait,
- képes-e az élet megmentése érdekében a megfelelő lépéseket megtenni,
- ismeri-e a vészhelyzeteket és tud-e megfelelő elsősegélynyújtást végezni,
- ismeri-e a pszichológiai jelenségeket és azok összefüggéseit,
- ismeri-e az egyszerű gondozási feladatokat a különböző életkorokban,
- tud-e az emberi kapcsolataiban megfelelően kommunikálni,
- ismeretei elősegítik-e a vizsgázót a szakirányú tanulmányok folytatására.

A középszintű érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó rendelkezik-e a követelményekben megfogalmazott alapvető egészségfejlesztési, anatómiai, pszichológiai, elsősegélynyújtási, gondozástani és általános megfigyelési, általános kórtani, közegészségügyi, járványtani ismeretekkel, amelyek alapján képes bekapcsolódni a szakmai képzésbe.

Az emelt szintű érettségi vizsga célja fentiekben felsoroltakon túlmenően annak megállapítása, hogy a vizsgázó rendelkezik-e a középszintű követelményeket meghaladó összetettebb ismeretekkel. Elsősorban a szakirányú felsőoktatásban tovább tanulni szándékozó vizsgázók képességeit, és ismereteit vizsgálja. A vizsgázóktól a középszintű követelményeket meghaladó, magasabb fokú gondolkodást, és az összefüggések meglátását várja el.

Tartalmi követelmények

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmény kiegészítése emelt szinten
1. Egészségfejlesztés		
Egészségkultúráltság Az egészség értékjellege Egészséges életvitel Az egészség fenntartását hátrányosan befolyásoló tényezők Egészségre káros szenvedélyek	Ismerje az egészség-betegség fogalmat, az egészségkultúra, az egészséges életmód és életvitel összetevőit, ill. befolyásoló tényezőit. Nyújtson tájékoztatást az egészséges életvitellel kapcsolatban. Ismerje a káros szenvedélyeket és azok hatásait.	Magyarázza meg az egészséges életvitellel és életmóddal kapcsolatos alapvető értékeket, jelentőségét Adjon másoknak tanácsot egészségük megőrzésében és fejlesztésében. Ismerje a szükségletek hierarchiáját, és azok összefüggéseit.
2. Anatómia		
Az ember az ökoszisztéma része A emberi test főbb szerkezeti elvei A mozgásrendszer A keringési rendszer A légzőrendszer Emésztőrendszer Vizeleti szervek Szaporodás szervrendszere Belső elválasztású mirigyek Idegrendszer Érzékszervek	Ismerje az emberi test felépítését és működését. Határozza meg az ember helyét és szerepét az ökoszisztémában. Sorolja fel az emberi test csontjait, izmait, izületeit. Ismerje a keringési rendszer felépítését, működését és a vérkörök nagyobb ereit. Ismerje a légzőrendszer felépítését és működését. Ismerje az emésztőrendszer felépítését és működését. Ismerje a kiválasztórendszer felépítését és működését. Ismerje a szaporodás szervrendszerének felépítését és működését. Ismerje a belső elválasztású mirigyeket és működésüket. Ismerje az idegrendszer felépítését és működését. Ismerje az érzékszervek felépítését és működését.	Magyarázza meg az egyes szervrendszerek egymásra gyakorolt hatását. Jellemezze a szervrendszerek leggyakoribb kóros elváltozásait. Alkalmazza a latin szakkifejezéseket.
3. Pszichológia		
Az általános pszichológia fogalma, tárgya, jelentősége Érzékelés-észlelés Figyelem-álom Emlékezet és képzelet Motiváció Érzelem Személyiség-temperamentum-jellem Fejlődéslélektan fogalma és törvényszerűségei A szenzoros és kognitív mechanizmusok fejlődése Az érzelmi és akarati élet fejlődése A szociálpszichológia fogalma, tárgya és jelentősége Az előítélet Szerep Konfliktus	Határozza meg a pszichológia alapfogalmait és osztályozza a lelki jelenségeket. Ismerje az emlékezet és képzelet alapfogalmait. Jellemezze a különféle személyiség-felfogásokat. Sorolja fel az érett személyiség kritériumait.	Ismerje a személyiség összetevőit és ezek összefüggéseit. Tudja megmagyarázni a pszichológiai jelenségek okait és összefüggéseit.
4. Állapot megfigyelés		
Alkat megfigyelése: - testtömeg - testkörfogat - testmagasság - mozgás - járás A bőr és nyálkahártya megfigyelése A tudatállapot, eszméleti állapot megfigyelése Testtájankénti megfigyelés: - arc, nyak - mellkas	Ismerje a különböző testrészek megtekintésének szabályait: - tudati állapotok - bőr és nyálkahártya - testtájak - váladékok - életjelenségek - élettanitól eltérő tünetek és azok okai.	Ismerje az élettanitól eltérő testfelépítést, életjelenségeket.

- gerincoszlop - érzékszervek működése Váladékok megfigyelése: - köhögés - köpet - hányadék - széklet - vizelet Életjelenségek, alapvető életjelek megfigyelése: - légzés - pulzus - vérnyomás - hőmérséklet Gyermekbántalmazás felismerése		
5. Gondozástan		
Bevezetés a gondozástanba Szülők leszünk Újszülött a családban Az életkori szakaszoknak megfelelő gondozás	Jellemezze az egyedfejlődés szakaszait. Ismerje a gondozás folyamatát. Családtervezés. Ismerje az újszülött egészséges fejlődéséhez szükséges gondozási teendőket. Ismerje a különböző életkori szakaszok jellemzőit és gondozási feladatokat: - első év - kisdedkor - óvodáskor - kisiskoláskor - serdülőkor - ifjúkor - felnőttkor - időskor	
6. Elsősegélynyújtás		
Az elsősegélynyújtás és a mentés kialakulása és története Magyarországon Az elsősegélynyújtási kötelezettség Az elsősegélynyújtás általános szabályai Sérülések Testtájéki sérülések Rosszullétek Belgyógyászati balesetek Görcsökkel járó állapotok Mérgezések Shock Újraélesztés Sérült mozgatása és fektetése.	Ismerje az alapvető életjelenségeket megfigyelését az elsősegélynyújtásban. Ismerje fel a vészhelyzeteket és az elsődleges ellátási formákat.	
Komplex betegvizsgálat	Külsérelmi nyomok keresése. Külső sérülések. Belső sérülések. Általános fizikális vizsgálat.	
7. Kommunikáció		
A kommunikáció alapfogalmai, alapelvei A kommunikáció csatornái A kommunikáció zavarai	Ismerje a kommunikációs alapfogalmakat. Jellemezze a segítő kapcsolatokban előforduló kommunikációs zavarokat. Jellemezze a nonverbális és verbális csatornákat. Ismerje a serdülőkorban előforduló kommunikációs zavarokat. Ismerje a metakommunikációs jelzéseket.	

SZOCIÁLIS ALAPISMERETEK
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A szociális alapismeretek érettségi vizsga célja

A középszintű vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó rendelkezik-e a szakmai ismeretek részét képező és a mindennapi élet számára praktikus, alapvető szociális ismeretekkel, az emelt szintű vizsga pedig az ismeretanyag belső összefüggéseinek, az egyes témakörök közötti kapcsolatok felismerésének képességét teszi próbára.

A középszintű vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó
- képes-e hatékonyan közvetíteni szóbeli és írásbeli információit,
- ismeri-e az empátia fogalmát,
- ismeri-e saját lelki egészsége megtartásának módjait,
- tudja-e az egyes lelki jelenségeket felsorolni, jellemezni, felismerni,
- ismeri-e a különböző életkori szakaszok testi, lelki, szociális jellemzőit,

- tájékozott-e a szociálpszichológia főbb alapfogalmaiban, jelenségeiben,
- tájékozott-e a társadalmi egyenlőtlenségek kialakulásának okairól,
- ismeri-e az egyenlőtlenségek csökkentésére irányuló társadalmi törekvéseket,
- ismeri-e a sajátjától eltérő értékeket, normákat, életmódokat,
- tájékozott-e az alapvető életmódkutatás-technikákban,
- képes-e felsorolni a család szerepét, funkcióját,
- képes-e megmagyarázni a szocializáció folyamatát, a család jelentőségét ebben a folyamatban,
- tájékozott-e a segítő szakmák területén,
- ismeri-e a mai magyar egészségügyi és szociális ellátórendszert,
- ismeri-e a gondozás komplexitását, mint a szükséglet-kielégítés és az autonómia megőrzésének eszközét,
- képes-e alkalmazni az elsősegélynyújtás szabályait,
- tájékozott-e alapvető társadalom-egészségtani ismeretekről.

Az emelt szintű vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó
- ismeri-e a lelki jelenségek fiziológiai alapjait, törvényszerűségeit,
- képes-e felismerni a testi és lelki jelenségek összefüggéseit,
- ismeri-e az életmóddal kapcsolatos alapvető összefüggéseket,
- ismeretei alkalmasak-e életmódja és környezete egészségmegőrző irányba történő fejlesztésére,
- képes-e értelmezni a család szerepét, funkcióját, történelmi változásait,
- tájékozott-e az egyén és a társadalom közötti kölcsönhatások törvényszerűségeiben,
- képes-e értelmezni a társadalmi egyenlőtlenségek kialakulásának okait,
- rendelkezik-e a sajátjától eltérő értékek, normák, életmódok elfogadásához szükséges készségekkel,
- ismeri-e az alapvető emberi és szociális jogokat.

Tartalmi követelmények

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
1. Társadalomismeret		
Szociológiai alapismeretek	Ismerje a szociológia alapfogalmait és összefüggéseit.	
Szociológiai gyakorlat	Ismertesse a társadalom megismerésének legfontosabb módszereit. Elemezze az életmód és életvitel összetevőit. Soroljon fel életmódkutatás-technikákat.	
Társadalmi struktúra	Ismerje a társadalom szerkezetét, rétegződését.	
Társadalmi egyenlőtlenség és szegénység	Azonosítson néhány egyéni és társadalmi különbséget, példán keresztül mutassa be azok lehetséges okait.	Értelmezze a mai magyar társadalomban kialakult egyenlőtlenségek okait.
Család és életmód	Ismerje a család fogalmát, szerkezetét, a családi szerepeket, a család funkcióit. Készítsen ábrát a család szerkezetéről.	Értelmezze a család szerkezetének és funkcióinak történelmi változásait.
A mai magyar társadalom	Határozza meg az értékek, normák, szankciók fogalmát; a normáktól való eltérés jellemzőit, a különbözőséget, a másságot, a deviancia fogalmát.	
2. Szociálpolitika		
Szociálpolitikai alapok	Határozza meg a szociálpolitika fogalmát, feladatát, intézményrendszerét, célját, eszközeit.	Keressen összefüggést a társadalom jelenségei és a szociálpolitika között.
Szociálpolitikai beavatkozást igénylő problémák	Ismerje az emberi szükségletek rendszerét, a szükséglet-kielégítés hiányait. Ismerje fel a mai magyar társadalomban előforduló szociális problémákat és az azokra adott alapvető válaszokat.	
Szociálpolitika intézményrendszere	Ismertesse az egészségügyi és szociális ellátás rendszerének főbb vonalait. Ismerje a segítő szakmák rendszerét.	Ismerje a szociális szolgáltatások rendszerét, feladatait, a jóléti pluralizmus formáit.
3. Pszichológia		
Általános lélektani ismeretek, a pszichológiai ismeretszerzés módszerei	Ismerje az általános lélektani alapfogalmakat. Ismertesse a tanult lelki jelenségeket.	Értelmezze a testi és lelki jelenségek összefüggéseit.
Személyiség-lélektani ismeretek	Ismerje a személyiséggel kapcsolatos alapfogalmakat.	Elemezze az általánostól eltérő lelki megnyilvánulásokat és ismertesse azok kiváltó okait.
Fejlődéslélektani ismeretek	Határozza meg az érés és fejlődés törvényszerűségeit. Ismertesse a különböző életkori szakaszok pszichikus jellemzőit, a szenzomotoros és a kognitív fejlődés menetét.	
Szociálpszichológiai jelenségek és folyamatok	Definiálja a szociálpszichológia fogalmát. Ábrázolja a kommunikáció sémáját. Sorolja fel a verbális és nonverbális, valamint a metakommunikációs jelzéseket. Határozza meg a segítő hivatás	

	kommunikáció alapelveit. Magyarázza el a hiteles kommunikáció összetevőit, jellemzőit. Legyen képes a társas kapcsolatok elemzésére, értelmezésére. Ismertesse a csoportmunka szabályait, a csoportfejlődés fázisait. Magyarázza el a szerepek és a norma jelentőségét a csoportban. Határozza meg a konfliktus fogalmát. Soroljon fel néhány konfliktuskezelési technikát.	Ismertesse a különböző társas szerepeket. Ismertessen jellegzetes szerepkonfliktusokat. Elemezzen egy szerepfeszültségből adódó konfliktust és annak megoldását példa segítségével.
A szocializáció folyamata	Értelmezze a szocializáció fogalmát. Sorolja fel a szocializáció folyamatának elemeit. Mutassa be a szocializáció színtereit.	Magyarázza meg a szocializáció folyamatának összefüggéseit. Értelmezze a tanulás szocializációban betöltött szerepét.
4. Gondozástan		
Gondozási ismeretek	Ismerje a gondozás fogalmát, célját, feladatait és tevékenységi formáit, a gondozás célcsoportjait.	Mutassa be az aktivitás fontosságát, fenntartásának néhány lehetőségét
Szükségletek és erőforrások komplex értelmezése	Jellemezze a gondozás komplexitását, mint a szükséglet-kielégítés és az autonómia megőrzésének eszközét.	Tervezze meg a gondozási folyamat alapvető lépéseit.
5. Egészségtan		
Elsősegélynyújtás	Ismerje az elsősegélynyújtás szabályait, a veszélyeztető állapotokból következő elsősegélynyújtási feladatokat	Különböztesse meg a görcsös állapotok tüneteit.
Közegészség	Rendelkezzen alapvető társadalom-egészségtani ismeretekkel. Ismerje a meghatározó népegészségügyi mutatókat. Használja az alap fertőtlenítőszereket és eljárásokat.	

OKTATÁSI ALAPISMERETEK
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája:

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

Az oktatási alapismeretek vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó:

- képes-e eligazodni a pszichológia és a pedagógia ismeretanyagában,
- rendelkezik-e korszerű pedagógiai, személyiségközpontú szemléletmóddal és az önművelés igényével,
- rendelkezik-e alapvető ismeretekkel önmaga és mások megismeréséhez, családi és társadalmi helyzetek értelmezéséhez a szocializációs folyamatokban,
- a tanult ismeretek segítségével képes-e önmaga és környezete problémahelyzeteit kezelni, elemi interakciók egyénre gyakorolt hatásait feltárni, kellő megküzdési stratégiák és technikák ismeretével megkísérelni azokat megoldani.

A középszintű vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- tájékozott-e az oktatási alapismeretek vizsgatárgy ismeretanyagában,
- rendelkezik-e korszerű pedagógiai szemlélet- és gondolkodásmóddal, mely lehetővé teszi számára a különböző életkori szakaszokban felmerülő alapvető testi, lelki, szociális, gondozási igények, a nevelés körébe tartozó különböző alapproblémák felismerését
- tudja-e használni a pedagógiai, pszichológiai fogalmakat, a szaknyelvet,
- képes-e ismereteit meggyőzően kommunikálni,
- képes-e a pedagógiai szituációkban szerzett tapasztalatai és elméleti ismeretei integrálására, tudatos szakmaválasztásra,
- fel tudja-e használni ismereteit önmaga és mások viselkedésének elemzésére,
- képes-e önálló véleményalkotásra, kulturált nyelvhasználattal érvei kifejezésére és megvédésére.

A középszintű vizsga a vizsgázóktól az egyszerűbb ismeretszerzési eljárásokat, kifejezőképességeket, a rendszerezés és alkalmazás alapvető formáit, valamint az érettségi utáni oktatás szakmacsoportos szakképzés megalapozásához, a pályaválasztási döntéshez szükséges motívumok és képességek (kompetenciák) meglétét várja el.

Az emelt szintű vizsga célja annak megállítása, hogy a vizsgázó fentiekben felsoroltakon túlmenően

- rendelkezik-e rendszerezett oktatás szakmacsoportos ismeretekkel,
- képes-e ismeretelemző, -értékelő, önálló gondolkodásra,
- kifejeződik-e teljesítményében lényegkiemelő képessége, kreativitása, igényessége, pedagógiai érzékenysége,
- képes-e tudását írásban és szóban választékosan, igényes nyelvi formában kommunikálni,
- képes-e önmaga és mások viselkedésének reális értékelésére, tudatos pályaválasztásra,
- rendelkezik-e a sajátjától eltérő értékek, normák, életmódok elfogadásához szükséges ismeretekkel.

Az emelt szintű vizsga elsősorban a szakirányú felsőoktatásban, az oktatás szakmacsoporthoz tartozó szakképzésben továbbtanulni szándékozó vizsgázó ismereteit és képességeit vizsgálja. A vizsgázóktól a középszintű követelményeket meghaladó bonyolultabb ismeretszerzési eljárásokat, kifejezőképességeket, összetettebb rendszerezési, alkalmazási, összehasonlítási és elemzési szempontokat, magasabb fokú gondolkodási műveleteket, önállóbb ítéletalkotási képességeket vár el, az elmélyültebb pedagógiai, pszichológiai ismereteket kéri számon. A követelményekben az ismeretek mellett azok a képességjellegű követelmények szerepelnek nagyobb súllyal, amelyek pedagógiai helyzetek, döntési szituációk, magatartások értelmezéséhez, elemzéséhez, a pedagógiai szituációban érintett személyek megismeréséhez, viselkedésük, magatartásuk megértéséhez szükségesek.

Tartalmi követelmények

Kompetenciák	**Követelmények középszinten**	**Követelmények kiegészítése emelt szinten**
A pszichológiai, pedagógiai ismeretek tematikus bemutatása	A lelki jelenségek jellemzőinek megfogalmazása. Az egyes életszakaszok jellemzőinek megfogalmazása. A pszichés fejlődés jellemzőinek megfogalmazása.	A viselkedés biológiai alapjai. A gyermek rajz, ábrázolás tevékenységének elemzése. Konfliktusok önálló elemzése.

	A szocializáció, a társas folyamatok, a nevelési, oktatási folyamat jellemzőinek megfogalmazása.	
A személyiségfejlődést, viselkedést befolyásoló tényezők feltárása / pedagógiai-pszichológiai ismeretek problémacentrikus elemzése	A tanultak okok és következmények szerinti rendezése. Annak bizonyítása, hogy a viselkedésnek egyszerre több oka és következménye van. Annak megállapítása, hogy miként függhetnek össze a viselkedés okai, következményei és a megnyilvánuló, megnyilatkozó szándékai.	Különböző típusú okok és következmények megkülönböztetése, azok eltérő jelentőségének felismerése. A pedagógiai folyamatban, a személyiségfejlődésben szerepet játszó lényeges és kevésbé lényeges szempontok, tényezők megkülönböztetése, mérlegelése.
Pedagógiai források használata és elemzése	Pedagógiai forrásokból információk gyűjtése, következtetések megfogalmazása. Képi források (gyermek fényképek, ábrák) megadott szempont szerinti értelmezése. Pedagógiai információk gyűjtése és következtetések levonása egyszerű diagramokból, grafikonokból, statisztikai táblázatokból. Önálló kérdések, vélemények megfogalmazása a pedagógiai forrással kapcsolatban megadott szempont alapján . Pedagógiai gyakorlati feladatok logikai feldolgozása.	Pedagógiai források (írásos) elemzése. Képi források [gyermekrajzok, fényképek komplex (pedagógiai, pszichológiai) elemzése]. Pedagógiai gyakorlati feladatok logikai feldolgozása. Érvekkel alátámasztott vélemény kialakítása pedagógiai problémahelyzetről, döntési szituációkról. Pedagógiai érzékenység a források feldolgozása és elemzése során.
A szaknyelv alkalmazása	Pedagógiai, pszichológiai fogalmak helyes használata.	Pedagógiai, pszichológiai fogalmak helyes használata, értelmezése. A fogalmak jelentésváltozatainak ismerete, értelmezése.

Tematikus megközelítés

Témakörök	**Követelmények középszinten**	**Követelmények kiegészítése emelt szinten**
Pszichológiai ismeretek tematikus/problémacentrikus bemutatása	Általános lélektan Személyiséglélektan Szociálpszichológia Fejlődéslélektan Pedagógiai pszichológia	
Pedagógiai ismeretek tematikus/problémacentrikus bemutatása	Általános pedagógia A pedagógus és a gyermek a nevelés folyamatában A nevelés mint a viselkedés alakítása A szocializáció színterei A nevelés eszközei Az oktatás mint a nevelés eszköze	
Pedagógiai feladatok logikai feldolgozása	A gondozási tevékenység pedagógiai, pszichológiai szempontú elemzése. A gyermektevékenység – játék, munka, tanulás - pedagógiai, pszichológiai szempontú elemzése. Vizsgálati módszerek jellemzőinek szakszerű leírása, pedagógiai hasznosítása Pedagógiai problémahelyzetek, szituációk megoldásának pedagógiai, pszichológiai szempontú elemzése, véleményezése. „Mit tenne ha?” döntésszituáció megoldása Konfliktusmegoldások pedagógiai-pszichológiai szempontú elemzése, véleményezése.	Konfliktusok pedagógiai, pszichológiai szempontú elemzése és megoldása

MŰVELŐDÉSI ÉS KOMMUNIKÁCIÓS ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A művelődési és kommunikációs alapismeretek érettségi vizsga célja

A művelődési és kommunikációs alapismeretek érettségi vizsga komplex vizsgatárgy**,** amelynek legfontosabb célja, hogy lehetővé tegye a pályaválasztási döntés megalapozottságának, a szakképesítésekhez szükséges szemlélet kialakulásának elbírálását.

A vizsgakövetelményekben a vizsga mindkét szintjén meghatározó szerepet töltenek be a pszichológiai, szociológiai, szociálpszichológiai, pedagógiai ismeretek mellett a szövegértés, az írásbeli és szóbeli szövegalkotás képességei és tevékenységei. Hangsúlyosak azok a szövegfeldolgozási, elemzési és értelmezési szempontok, kommunikációs ismeretek, amelyek szükségesek az önálló tájékozódáshoz, az ítélőképességhez, az érzelmi, a szociális, az intellektuális élmények megéléséhez és kifejezéséhez.

A vizsgázó beszédében reprezentálja a helyes beszédtechnikát (helyes beszédlégzés, beszédhibáktól mentes hangképzés, a megértést segítő beszéddallam és beszédritmus, helyes hangsúlyozás-tagolás).

Az érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó:

- hogyan képes tudását, gondolatait, véleményét szóban és írásban előadni;
- mennyire ismeretelemző-értékelő gondolkodása, algoritmikus gondolkodása, az önálló ismeretszerzés képessége;
- mennyire ismerte meg, fogadta el a szakmai tevékenységek végzéséhez szükséges magatartási szabályokat, magatartásformákat;
- mennyire tud azonosulni az alapvető erkölcsi értékekkel;
- képes-e a környezetében történő eligazodásra, a társadalmi beilleszkedésre, a tudatos életvezetésre, van-e reális önismerete;
- milyen szintű együttműködési és problémamegoldó készséggel rendelkezik;
- mennyire ismeri az emberi pszichikum fejlődésének folyamatában meglévő törvényszerűségeket, tulajdonságokat és jellegzetességeket, valamint ezek biológiai és szociális összefüggéseit;
- mennyire ismeri a magyarországi nemzeti, nemzetiségi és etnikai közösségek jellemző hagyományait;
- mennyire ismeri a magyarországi nemzeti, nemzetiségi és etnikai közösségek legfontosabb vallási előírásait és ünnepeit;
- toleránsan, előítélet-mentesen tud-e reagálni mások gondolataira, állításaira, következtetéseire;
- képes-e a szűkebb és tágabb értelemben vett emberi csoportok, közösségekben zajló folyamatok megértésére, a mások iránti tiszteletre;
- képes-e élethelyzetek, döntési szituációk, etikai kérdések, gondolatok, érzelmek, magatartások, szociális beállítódások, elvek, eszmék árnyalt bemutatására, értelmezésére;
- érzékeny-e mások problémáira;
- teljesítményében kifejeződik-e önálló gondolkodása, problémalátása, lényegkiemelő és rendszerező képessége, kreativitása;
- tud-e logikusan érvelni, következtetéseit, gondolatait világos nyelvi formában előadni, véleményt alkotni;
- ismeri-e a nevelés lehetőségeit és korlátait, a személyiség fejlődését befolyásoló tényezőket;
- tudja-e csoportosítani a családi és közösségi nevelés sajátosságait;
- ismeri-e a magatartászavarok jellemzőit, lehetséges okait;
- tudja-e elemezni a társas kapcsolatokban előforduló helyzeteket, viszonyokat, felismeri-e a különböző szerepeket;
- ismeri-e a lelki egyensúly megtartásának módszereit, a mentálhigiénés módszerek szerepét, az önsegítő és támogató csoportok szervezésének alapelveit;
- képes-e információs és kommunikációs technológiák önálló alkalmazására;
- rendelkezik-e személyi, technikai felkészültséggel informatikai feladatok ellátásához, képes-e kiválasztani a munkájához megfelelő informatikai eszközöket;
- alkalmazói szinten önállóan tudja-e használni a számítógépet és a hálózatot feladatai megoldásához;
- tudja-e használni a legismertebb felhasználói rendszereket;
- ismeri-e az információs és kommunikációs technológiák társadalmi hatásait;
- képes-e az informatikai ismereteit rendszerezni és önállóan alkalmazni;
- képes-e a könyvtári informatikai (hagyományos és számítógépes) rendszerek lehetőségeinek felhasználására;
- képes-e a szövegszerkesztő szakszerű használatára.

Az emelt szintű vizsga elsősorban a felsőoktatásban továbbtanulni szándékozó vizsgázó képességeit és ismereteit vizsgálja. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a vizsga a jelöltektől a középszintű követelményeket meghaladó bonyolultabb ismeretszerzési eljárásokat, összetettebb rendszerezési, alkalmazási, összehasonlítási és elemzési szempontokat, valamint magasabb fokú gondolkodási, önállóbb ítéletalkotási képességeket vár el, a fogalmi ismeretek, tények, összefüggések tágabb körét kéri számon.

Tartalmi követelmények

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
1. Szakmai informatika		
Alapfogalmak	Ismerje a számítógépek fejlődését, tudja definiálni a hardver és a szoftver fogalmát. Tudja kiválasztani adott feladat elvégzésére alkalmas hardver és szoftverkonfigurációt. Legyen képes a számítógép főbb részeinek összekapcsolására és üzembe helyezésére.	
Hálózatok	Ismerje a hálózatokkal kapcsolatos fogalmakat, a hálózatok működésének alapelveit, felhasználási területeit, a hálózati szolgáltatásokat.	
Az információs társadalom	Ismerje az információs és kommunikációs technológiák alkalmazásait és hatásait a mindennapi életben, munkában, szórakozásban stb. Tudjon keresni számítógépes katalógusokban és adatbázisokban, ismerje a jelentős, közhasznú magyar információs adatbázisokat.	
Adatbiztonság, szerzői jogok, törvények	Ismerje az adatbiztonság, szerzői jog, etikai vonatkozások alapjait.	
Szoftverismeret-használat	Ismerje az operációs rendszer funkcióit, tudjon könyvtárakat (mappákat) létrehozni, másolni, törölni, átnevezni, felhasználói programokat telepíteni.	
Gépírás szövegszerkesztés	Legyen képes helyes test-, kar- és kéztartással összefüggő szövegek másolására írógépbetűs, nyomtatott, kézírással írott szövegről és diktálás után önálló szövegformázással és kiemelésekkel. Legyen képes 10 perc alatt 750 leütést max. 5 hibaponttal másolni. Tudjon körlevelet, borítékot, címkét készíteni számítógéppel.	
Prezentáció és számítógépes grafika	Ismerje a hatékony prezentációkészítés szabályait (szöveg, rajz, fotó, hang stb. formázása), tudjon számítógépes grafikai programokat	

	használni.	
Adatbáziskezelés		Ismerje az adatbáziskezelés alapfogalmait (típusai, adattábla, rekord, mező, kulcs, adattípusok). Ismerje az alapvető adatbázis-kezelő műveleteket (lekérdezések, függvények használata, keresés, válogatás, szűrés, rendezés, összesítés, képernyő- és nyomtatási formátumok).
Információs hálózati szolgáltatások	Tudja hatékonyan használni az Internet nyújtotta lehetőségeket (levelezési rendszerek, állományok átvitele, hírcsoportok, www, keresőrendszerek, távoli adatbázisok használata). Kezeljen egy korszerű html-szerkesztőt, tudjon home-page-t készíteni.	
2. Pszichológiai, szociálpszichológiai, pedagógiai, művelődési alapismeretek		
A pszichológia alapfogalmai	Ismerje az alapvető általános és személyiség-lélektani alapfogalmakat, a lelki jelenségeket, megismerési folyamatokat.	Tudja megfigyelni és elemezni az egyéni és társas pszichológiai jelenségeket. Jellemezze a legfontosabb megismerő funkciókat (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezés, gondolkodás, képzelet). Ismerje a klasszikus kondicionálás és az operáns tanulás lényegét. Ismerje a motiváció és az érzelmek kapcsolatát, az alapvető motívumok rendszerét az akarati cselekvés kialakulásának és lefolyásának jellemzőit.
Személyiség-lélektan	Ismerje a személyiség kialakulását és fejlődését meghatározó tényezőket. Ismerje a szociális meghatározottságú személyiségjellemzőket, a szociális tanulás folyamatát, a szociális szerepeket. Ismertesse az érett személyiség jegyeit, a személyiség belső stabilitásának feltételeit. Tudja definiálni a személyiség és a pszichikum, a szorongás, a félelem és az agresszivitás fogalmakat.	Ismerje az önismeret fogalmát, kialakulásának folyamatát, az énkép elemeit, az énképvédő mechanizmusokat.
Fejlődéslélektan	Tudja osztályozni az egyes lelki jelenségeket és személyiségdimenziókat, meghatározni az érés és a fejlődés törvényszerűségeit, ismertetni a szenzomotoros és kognitív fejlődés menetét.	Ismerje az egyéni és életkori sajátosság fogalmát. Ismerje és jellemezze a tanulás és érés kapcsolatát.
Szociálpszichológia	Ismerje a szocializáció fogalmát, folyamatát, a különböző szocializációs közegek szerepét, kapcsolatát.	Értelmezze a szocializáció legfontosabb területeit, tudja megmagyarázni fejlődést befolyásoló szerepét. Ismerje a szabadidős tevékenységeket és azok önépítő, károsító lehetőségeit.
Az interakciók pszichológiája	Ismerje és tudja jellemezni a társas kapcsolatokat elősegítő és nehezítő pszichológiai jelenségeket.	Ismerje a különböző szerepeket, tudja rendszerezni a csoportjellem-zőket és a csoportközi viszonyokat. Ismerje a társas alakzatok legfontosabb jellegzetességeit, a csoport vizsgálatának módszereit. Mutassa be a szerepfeszültség keletkezésének főbb okait.
	Ismerje az attitűdöket, a benyomás kialakítás és a benyomáskeltés jellemzőit, az attribúció — énattribúció, kommunikáció, szociabilitás, társas befolyásolás hatásait.	Jellemezze a társadalmi előítéleteket, valamint a társadalmi devianciákat: bűnözés, alkoholizmus, drogfogyasztás, öngyilkosság.
Lelki egészség és betegség, a lelki egyensúly megtartása	Értelmezze a testi és lelki egészséget, a normalitás és abnormalitás kulturális meghatározottságát. Sorolja fel a devianciák, az antiszociális viselkedés és lelki betegségek fajtáit, ismerje feltételezett hátterüket, a korrekció lehetséges módjait. Ismerje a mentálhigiénés alapfogalmakat, a stressz hatásait, a tűrőképesség fejlesztési módjait.	Ismerje a konfliktusok típusait, a krízishelyzeteket, a támogató csoportok szervezésének alapelveit.
A nevelés	Ismerje a nevelés, önnevelés szerepét a személyiség alakulásában, a nevelés korlátait, ezek okait és megnyilvánulásait. Értelmezze a nevelési folyamat sajátosságait, törvényszerűségeit, a szokások kialakulásának folyamatát. Jellemezze a nevelés legfontosabb színtereit, a hagyományok szerepét a közösségek formálásában.	Értelmezze az empátia jelentőségét a nevelőmunkában. Ismerje az érték és normaátszármaztatás folyamatát, a szükségletek rendszerét, felépítését.
	Ismerje a tanulást, a munkát és a szabadidős tevékenységeket mint a személyiségformálás eszközeit.	Tudja összehasonlítani a személyiség formálódásában a tanulás, a munka és a szabadidős tevékenységek szerepét.
	Definiálja a játékot, funkcióit, ismertesse a drámajáték elméletét. Jellemezze a legfontosabb magatartászavarokat és azok lehetséges okait.	Ismertesse és hasonlítsa össze a különböző játékelméleteket. Jellemezze a játék és a prevenció összefüggéseit.
A beszéd és a kommunikáció	Értékelje a verbális és nem verbális kommunikáció legfontosabb jellegzetességeit. Ismerje a kongruens és inkongruens kommunikáció fogalmát, jellemzőit, a hitelességet. Ismerje a kóros kommunikációs zavarokat, a nyelvi kommunikáció hiányosságait, a kommunikációs gátakat és a kommunikációs zavarok leküzdésének módjait.	Értelmezze a tömegkommunikáció funkcióit, szerepét és hatásait.
3. Társadalomismeret, néprajz, népművészet, népi kismesterségek		
Közösségek	Definiálja a helyi társadalom fogalmát, ismerje szerkezetére ható	Ismertesse a helyes életvitel normáit, a normákat befolyásoló

	tényezőket, a hagyományformálódás folyamatát.	tényezőket. Elemezze a közösségi élet erkölcsi és jogi dilemmáit.
Társadalmi szabályok	Ismerje a társadalmi együttélés alapvető szabályait, eredetüket és rendeltetésüket, változásaikat meghatározó tényezőket. Ismerje a társadalmi szokások, normák hagyományozódását, a hagyományláncok, hagyománytípusok jelentőségét.	Elemezze a családi és közösségi élet erkölcsi és jogi dilemmáit.
	Elemezze a szokás, a hagyomány, az illem, az erkölcs és a jog közötti viszonyt.	Elemezze a törvények és törvényhozók szerepét.
	Ismerje a jellemző társadalmi csoportokat a mai Magyarországon.	Ismerje a társadalmi mobilitás folyamatát és az arra ható tényezőket. Értelmezze a társadalmi esélyegyenlőtlenség okait és tényezőit.
Néprajz, népművészet, népi kismesterségek	Tudja megkülönböztetni az írott és íratlan, valamint a szájhagyomány útján terjedő műveltséget, jellemezni a néprajztudomány ágait.	Ismerje a néprajzi anyagok készítési, rendszerezési és elemzési szempontjait.
	Ismerje a táji-történelmi hagyományok szerepét, a magyarországi nemzeti, nemzetiségi és etnikai kisebbségek életmódjára jellemző hagyományokat, hiedelem- és hitvilágukat, ünnepeiket, vallási szokásaikat.	
	Ismerje fel az egyes népcsoportokra, nemzetiségekre jellemző tárgyi kultúrát, népművészeti jellemzőket.	Ismerje a kézműves anyagok tulajdonságait. Tudjon tárgyakat elemezni.

GÉPÉSZETI ALAPISMERETEK
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A gépészeti alapismeretek érettségi vizsga célja

Az ismeretek és készségek döntő része középszinten és emelt szinten egyaránt megjelenik. A középszintű vizsga elsősorban egyszerűbb feladatok megoldását, a szóbeli kifejező készséget, a rendszerezés és az alkalmazás legalapvetőbb formáit várja el. Emelt szinten az igényesebb felépítés, az alkalmazás és integrálás összetettsége, a feladatok nehézségi fokának magasabb szintje a jellemző. A szóbeli tételsor komplexebb mivolta miatt is eltér a középszinttől.

A középszintű gépészeti alapismeretek érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- képes-e helyesen alkalmazni a műszaki ábrázolás szabályait és a géprajzi szabványokat,
- képes-e a statikai és szilárdságtani alapfeladatok megoldásában alkalmazni a tanult törvényeket, eljárásokat, módszereket,
- ismeri-e a környezetünkben leggyakrabban előforduló gépelemek funkcióját, működését, szerkezeti felépítését, alkalmazási területeit,
- ismeri-e a gépelemek mérési, ellenőrzési eljárásait, módszereit,
- képes-e ismertetni a technikai környezetünkben alkalmazott legfontosabb anyagok és a leggyakrabban alkalmazott forgács nélküli megmunkálási eljárások jellemzőit,
- rendelkezik-e jártassággal gépészeti problémák megoldását célzó alapszámítások elvégzésében,
- képes-e konstrukciós és technológiai jellegű rajzokat, folyamatábrákat, szabadkézi vázlatokat, munkadarabrajzokat elkészíteni,
- ismeri-e az alapvető munkavédelmi, természetvédelmi, környezetvédelmi fogalmakat.

Az emelt szintű gépészeti alapismeretek érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó fentiekben felsoroltakon túlmenően

- tud-e véleményt alkotni anyagismeret és mechanikai tudása alapján szerkezeti elemekről, műszaki megoldásokról, azok környezeti hatásairól,
- tudja-e alkalmazni mechanikai tudását egyszerű gépelemekkel kapcsolatos számítási, méretezési feladatokban, helyesen alkalmazza-e a vonatkozó szabványokat,
- képes-e rajzok, leírások, valóságos tárgyak, modellek alapján megérteni műszaki megoldások, gépek, gépelemek szerkezeti kialakításának okait,
- képes-e a gépelemek mérési, ellenőrzési eljárásait elemezni, értékelni,
- tud-e gépészeti, technológiai szempontok szerint elemezni, számolni, értékelni,
- tud-e katalógusokat, szabványokat használni,
- tud-e meglogalmazni az egészséges és biztonságos munkafeltételek megteremtésére és az egészséges életmódra vonatkozó igényeket, ismérveket.

Tartalmi követelmények

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
1. Műszaki ábrázolás		
Ábrázoló geometriai alapismeretek Géprajzi alapismeretek	Rajzvázlatok készítése során alkalmazza helyesen a síkmértani és térmértani alapfogalmakat, az axonometrikus, a perspektivikus és a vetületi ábrázolás szabályait. Mértani test vetületi ábráiról készítsen axonometrikus szabadkézi vázlatot, illetve axonometrikus ábráról vázolja fel a vetületeket. Ismertesse vázlatokkal a síkmetszések alapeseteit. Mutassa be az egyszerűbb áthatásokat. Készítsen szerkesztett ábrákat. Készítsen gépalkatrész axonometrikus ábrájáról szabadkézi vázlat formájában munkadarabrajzot. Alkalmazza az egyszerűsített, a különleges és a jelképes ábrázolási szabályokat. Lássa el a rajzot olyan	Összetett test vetületi ábráiról szerkesszen axonometrikus ábrát, axonometrikus ábráról szerkessze meg a vetületeket. Szerkessze meg síklapú- és forgástestek többsíkos, jellegzetes síkmetszéseit. Szerkesszen meg közepes bonyolultságú áthatásokat. Készítsen közepes nehézségű munkadarabrajzot kézi szerkesztő eljárással, valamint a CAD szoftver alkalmazásával. Határozzon meg a csatlakozó felületeken illesztéseket, használja a tűrés és illesztés szabványait.

	szükséges kiegészítő információkkal, mint a felületi érdesség, tűrések, hőkezelés stb. Készítsen szerkesztett ábrákat.	
2. Mechanika		
Merev testek statikája Szilárdságtan	Ismertesse a statika alaptételeit, a kényszereket, a nyomatéki tételt. Mutassa be az erőrendszerek eredőjének és egyensúlyának meghatározási módszereit. Ismertesse az összetett síkidomok súlypontjának kiszámítási módszerét. Ismertesse a kéttámaszú és a befogott tartók fogalmát, mutassa be a kötélábra, a nyomatéki ábra és a nyíróerő ábra szerkesztésének módszerét. Számítással és szerkesztéssel végezze el a kéttámaszú és a befogott tartók statikai vizsgálatát koncentrált erőkkel történő terhelés esetében. Ismertesse az igénybevételek fajtáit és alakváltoztató hatását. Mutassa be összefüggések egyszerű igénybevételű alkatrészek méretezési módszereit. Méretezzen egyszerű igénybevételekre adott szerkezeti elemet, vagy végezze el annak szilárdsági ellenőrzését.	Határozza meg számítással az erőrendszerek eredőjét és egyensúlyát. Számítsa ki az összetett síkidomok súlypontját. Készítsen szerkesztett rajzokat, és végezzen számításokat összetett terhelésű tartóknál, megosztó és vegyes terhelés esetében. Számítsa ki az egyszerű igénybevételek esetén ébredő feszültségeket és alakváltozásokat. Méretezzen összetett igénybevétellel terhelt egyszerűbb szerkezeti elemet, vagy végezze el annak szilárdsági ellenőrzését. Katalógusból válassza ki a helyes anyagminőséget.
3. Gépelemek		
Kötőgépelemek, kötések Rugók és lengéscsillapítók Csövek, csőszerelvények, tartályok Tengelyek, csapágyazások Tengelykapcsolók és fékek Hajtások, hajtóművek	Ismertesse a gépészeti gyakorlatban leggyakrabban előforduló gépelemek funkcióját, működését, szerkezeti felépítését, alkalmazási területeit. Ábrázolja vázlattal a gépelemeket és szerkezeti megoldásaikat. Ismertesse a szerkezetre ható terhelések következtében létrejövő igénybevételeket. Mutassa be az egyszerű igénybevételek alapján a gépelem geometriai méreteinek kiszámítási módjait. Határozza meg a legfontosabb működési jellemzőket. Határozza meg az igénybevételek hatására ébredő feszültségek jellegének, valamint az alkalmazni kívánt anyagok szilárdsági és keresztmetszeti jellemzőinek ismeretében a gépelem, gépszerkezet geometriai méreteit. Végezzen egyszerűbb méretellenőrzést. Alkalmazza a szabványokat.	Sorolja a gépelemeket funkcionális csoportokba és mutassa be az adott csoportra jellemző, legfontosabb gépelemeket. Válassza ki a célnak leginkább megfelelő szabványos elemeket és szerkezeti megoldásokat. Munkája során használja a katalógusokat.
4. Műszaki mérések		
Egyszerű méret és felület ellenőrzése	Mutassa be az egyszerű hosszmérés mérőeszközeit.	Ismertesse a méréssel meghatározható jellemzőket

Anyagvizsgálati mérések	Ismertesse a hosszmérést. Vázlatokkal mutassa be a szögmérést. Mutassa be a kúpok mérését. Ismertesse a műhelymikroszkóp, furatmérő- és felületi érdesség mérőeszközeit. Végezzen el alakellenőrzést. Mutassa be a furatok mérését. Ismertesse a sorozatmérést. Ismertesse és mutassa be az anyagvizsgálati mérések mérőeszközeit. Vázlatokkal mutassa be a szakítóvizsgálatot. Ismertesse a keménységvizsgálatokat. Mutassa be a technológiai vizsgálatokat. Vázlaton mutassa be az anyagelemzést.	hosszmérés, szögmérés, kúpmérés, sorozatmérés esetén. Értelmezze a mérés eredményét Értelmezze a felületi érdesség és az alakellenőrzés műszaki követelményeit. Sorolja fel a szakítóvizsgálattal meghatározható jellemző mért értékek eredményének értékelését. Értelmezze a keménységvizsgálatok mérési eredményeit. Értékelje a technológiai vizsgálatok mérési eredményét és az alakíthatóság kapcsolatát. Vázlaton mutassa be az anyagelemzést. Sorolja fel az anyagelemzésből következő jellemzőket.

5. Anyagismeret

Fémtani alapismeretek Fémes és nemfémes szerkezeti anyagok	Ismertesse a legfontosabb kristálytani alapfogalmakat, a színfém és az ötvözet fogalmát. Rajzolja le a gépészetben fontos kétalkotós alap állapotábrákat és mutassa be egy esetben, egy adott koncentrációjú ötvözet lehűlési folyamatát. Kiadott állapotábra segítségével ismertesse a vas-karbon ötvözetrendszer metastabilis lehűlési meneteit jellegzetes acélkoncentrációkban. Mutassa be az acél gyors hűtésekor bekövetkező változásokat, ismertesse a C görbét. Ismertesse a gépipar területén a termelésben leggyakrabban alkalmazott fémes és nemfémes szerkezeti anyagok, előgyártmányok, nyersanyagok, alapanyagok, segédanyagok tulajdonságait és felhasználási területeit. Csoportosítsa a műanyag késztermékek fontosabb előállítási eljárásait.	Rajzolja le a vas-karbon ikerdiagramot, értelmezze az átalakulásokat és ismertesse a jellegzetes szövetszerkezeteket. Rajzolja meg az adott koncentrációjú ötvözet lehűtési görbéjét. Ismertesse a diffúziós átalakulás lényegét. Ismertesse a gyors- és az izotermikus hűtés során létrejövő állapotváltozásokat és szövetszerkezeteket, ismertesse a C görbét. Mutassa be a használatos acél- és öntöttvas anyagok főbb fizikai, mechanikai és technológiai jellemzőit, az acél- és öntöttvas szabványok rendszerét. Jellemezze a könnyű- és színesfém ötvözetek tulajdonságait, az alakítható és az önthető ötvözeteket, ismertesse felhasználási területüket. Ismertesse a fontosabb nemesfémek tulajdonságait és sorolja fel jellemző alkalmazási területeiket. Ismertesse a forgács nélküli műanyag megmunkálások berendezéseinek elvi felépítését.

6. Megmunkálások

Forgácsoló megmunkálások Forgács nélküli megmunkálások Hőkezelések Hegesztés Forrasztás Műanyagok megmunkálása	Ismertesse a forgácsoló megmunkálásokat! (esztergálás, fúrás, marás, darabolás, köszörülés stb.) Ismertesse a fontosabb forgács nélküli melegalakító technológiákat (öntés, kovácsolás, hengerlés, sajtolás). Mutassa be az acélok hőkezelő eljárásait. Csoportosítsa a hegesztés és a forrasztás fajtáit, ismertesse technológiáit és ezek anyagait, berendezéseit. Ismertesse a műanyag	Ismertesse a forgácsoló megmunkálásokat! (esztergálás, fúrás, marás, darabolás, köszörülés stb.) Mutassa be az acélok felületkezelő eljárásait. Mutassa be az öntészeti vasötvözetek, illetve a réz- és alumíniumötvözetek hőkezelésének sajátosságait. Ismertesse a műanyag megmunkálásra alkalmazott extrudáló eljárást.

	megmunkálásra alkalmazott sajtoló és fröccsöntő eljárást.	
7. Munka-, tűz-, és környezetvédelem		
Munka- és tűzvédelem Környezetvédelmi alapfogalmak	Ismertesse a munkavédelem területeit. Definiálja a munkabaleset fogalmát. Ismertesse a munkabalesetek ügyvitelét. Mutassa be az elsősegélynyújtást. Ismertesse a munkahelyek kialakítását befolyásoló tényezőket. Ismertesse a természet- és a környezetvédelem célját, fő feladatait. Sorolja fel környezetünk szennyező forrásait és ismertesse a szennyezés megelőzésének, illetve megszüntetésének lehetőségeit. Definiálja az ergonómiát és ismertesse munkahelyi szerepét.	Ismertesse a szindinamika lényegét, jelentőségét. Értelmezze a szociális kölcsönhatás és a személyes tér fogalmát és jelentőségét. Ismertesse egy munkahellyel, pl. iskolával, tanműhellyel szemben megfogalmazható legfontosabb ergonómiai követelményeket.

ELEKTRONIKAI ALAPISMERETEK
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

Az elektronikai alapismeretek érettségi vizsga célja

Az ismeretek és készségek legnagyobb része középszinten és emelt szinten egyaránt megjelenik. A középszintű célok elsősorban az egyszerűbb ismeretszerzési eljárásokat, kifejező készséget, a rendszerezés és az alkalmazás legalapvetőbb formáit várja el, emelt szinten pedig az igényesebb felépítés, az alkalmazás és integrálás összetettsége, a feladatok nehézségi fokának erősödése jelentkezik.

A középszintű vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- rendelkezik-e műszaki szemlélettel és a műszaki műveltség részét képező elektrotechnikai-elektronikai alapismeretekkel,
- képes-e ismereteit a mindennapokban tapasztalt villamos jelenségekkel, egyszerű technikai eszközök működésével összekapcsolni,
- elsajátította-e az elektrotechnika és az elektronika alapfogalmaihoz kapcsolódó összefüggések alkalmazását,
- rendelkezik-e az elektrotechnikai-elektronikai alapmennyiségek mértékegységeinek és mértékeinek ismeretével, átszámítási mechanizmusával, egyszerű elektrotechnikai és elektronikai alapfeladatok megoldási készségével,
- képes-e az elektrotechnika-elektronika alapvető fontosságú tényeinek, fogalmainak és alaptörvényeinek szabatos definiálására, jellemzésére,
- képes-e megszerzett ismeretei felhasználásával elektrotechnikai-elektronikai jelenségeket, összefüggéseket megmagyarázni, és folyamatokat összehasonlítani.

Az emelt szintű vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó a fentiekben felsoroltakon túlmenően

- elsajátította-e a speciális szakmai tantárgyak tanulásához szükséges műszaki feladatmegoldó képességet,
- tudja-e levezetni, igazolni, ábrázolni és értékelni az elektrotechnikai-elektronikai összefüggéseket és folyamatokat,
- képes-e elemezni és méretezni a legfontosabb elektrotechnikai-elektronikai alapáramköröket,
- rendelkezik-e az alapfogalmak, a folyamatok, a jelenségek és törvényszerűségek integrálási képességével.

Tartalmi követelmények

Az Elektronikai alapismeretek érettségi vizsgatárgy tartalmi követelményei alapvetően az *Elektrotechnika-elektronika szakmacsoport érettségire épülő szakképesítéseinek* központi programjainak elektrotechnika és elektronika alapjai témaköreire épülnek.

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
1. Villamos alapfogalmak		
Feszültség, áram, töltés, ellenállás, vezetőképesség	Definiálja a feszültség, az áram, a töltés, az ellenállás és a vezetőképesség fogalmát, jellemzőit, mértékegységeit. Végezzen átszámításokat a mértékegységekkel a prefixumok szerint.	
Ellenállásokkal kapcsolatos számítások. Ellenállások hőfokfüggése (NTK, PTK)	Tudjon számításokat végezni az ellenállás megadott paraméterei segítségével.	Mutassa be az ellenállások hőfokfüggésének gyakorlati vonatkozásait.
Ellenállások a gyakorlatban, rajzjelek	Ismertesse az ellenállások fajtáit és katalógus-adatait, az ellenállások szabványos jelölésmódjait.	Hasonlítsa össze és jellemezze a vezető és a szigetelő anyagokat.
2. Egyenáramú hálózatok alaptörvényei		
Az áramkör fogalma, egyenáramú hálózatok alaptörvényei (Ohm, Kirchhoff) Ellenállás-hálózatok, eredő ellenállás számítások	Definiálja az egyenáramú hálózatok Ohm- és Kirchhoff- törvényeit, végezzen eredő ellenállás számításokat soros, párhuzamos és vegyes kapcsolások esetén.	Vezesse le a csillag-delta átalakítást. Rajzolja fel az alaptörvények igazolására szolgáló mérési elrendezéseket és ismertesse a mérések menetét.
Nevezetes hálózatok: feszültségosztó, áramosztó, Wheatstone-híd, alkalmazások	Definiálja a feszültségosztás és az áramosztás törvényét. Végezzen számításokat egyszerű feszültség- és áramosztó áramkörökön, számítson ki előtét- és söntellenállásokat. Ismertesse az áram- és feszültségmérő méréshatár kiterjesztésére vonatkozó megoldásokat.	Igazolja a feszültségosztás és az áramosztás törvényét. Vezesse le a Wheatstone-híd kiegyenlítését igazoló összefüggést. Méretezzen alapműszerek méréshatár kiterjesztésére szolgáló előtét- és söntellenállásokat.

3. A villamos áram hatásai		
Hőhatás Vegyi hatás Élettani hatás Mágneses hatás	Ismertesse a villamos- és a hőenergia közötti kapcsolatot. Magyarázza el az áram hőhatásának okait. Ismertesse a folyadékok vezetésére, az anyagok kiválasztására vonatkozó folyamatokat. Definiálja Faraday törvényét. Mutassa be az elektrolízis jellemző gyakorlati alkalmazási lehetőségeit. Sorolja fel a korrózió elleni védekezés módjait. Ismertesse az áram emberi ideg- és izomrendszerre vonatkozó hatásait. Mutassa be a mágneses hatással kapcsolatos gyakorlati alkalmazásokat.	Végezzen számításokat a fajhő segítségével. Igazolja Faraday törvényét. Végezzen számításokat Faraday törvényének felhasználásával. Értelmezze a galvánelemek és az akkumulátorok működését és jellemzőit. Fejtse ki részletesen az áram élettani járulékos hatásainak biológiai vonatkozásait. Elemezze a mágneses tér mozgó töltéshordozókra gyakorolt hatásának következményeit.
4. Energiaforrások		
A villamos munka, a teljesítmény, a hatásfok és a terhelhetőség	Értelmezze a villamos munka,a villamos teljesítmény és a hatásfok fogalmát és mértékegységeit. Számítással határozza meg a villamos munkát és teljesítményt.	
Ideális és valóságos generátorok. A feszültség- és áramgenerátorok helyettesítő képei, soros és párhuzamos kapcsolása (Norton, Thevenin)	Értelmezze a belső ellenállás, a forrásfeszültség és a kapocsfeszültség, az ideális és a valóságos generátor és a helyettesítő kép fogalmát. Végezzen számításokat generátorok soros, párhuzamos és vegyes kapcsolásaira.	Mutassa be a Norton és a Thevenin helyettesítő képek közötti kapcsolatot. Számítással határozza meg egyszerűbb aktív kétpólusok helyettesítő elemeit.
A szuperpozíció tétele	Definiálja a szuperpozíció tételét.	Elemezze a szuperpozíció tételét, végezzen számításokat a tétel segítségével.
Generátorok teljesítményviszonyai és hatásfoka, az illesztés fogalma és gyakorlata	Ismertesse a generátorok lehetséges terhelési állapotait. Értelmezze a generátorok teljesítményviszonyait és hatásfokát, az illesztés fogalmát.	Ábrázolja a teljesítmény- és hatásfok-görbét a terhelő ellenállás függvényében a jellemző értékek feltüntetésével.
5. Villamos erőtér		
A villamos tér fogalma, jellemzői és szemléltetése, Coulomb törvénye	Ismertesse a villamos tér fogalmát és értelmezze jellemzőit. Definiálja a Coulomb-törvényt.	Fejtse ki részletesen a kisülés, a csúcshatás és az árnyékolás gyakorlati jelentőségét. Ábrázolja Q töltésű fémgömb esetén a villamos térerősséget a távolság függvényében.
Anyagok viselkedése villamos térben	Mutassa be a villamos térerősség és az anyagok kapcsolatát. Értelmezze a polarizációt, az átütést, az átütési szilárdságot, a dielektromos veszteséget és a piezovillamos jelenséget.	Fejtse ki részletesen a polarizáció, az átütés, a piezovillamos jelenség belső okait, gyakorlati jelentőségét.
Kondenzátorok, kapacitások	Ismertesse és értelmezze a kapacitás fogalmát és mértékegységét és a hozzá kapcsolódó prefixumait, a kondenzátorok típusait, azok katalógusadatait.	Vezesse le a kondenzátorok soros és párhuzamos eredőire vonatkozó összefüggéseket.
Töltés, kisütés, energia	Ismertesse a kondenzátor feltöltési és kisütési folyamatát, értelmezze az időállandó és a kondenzátor energiájának fogalmát.	Ábrázolja a kondenzátortöltési és kisütési görbéit, s tüntesse fel a jellemző értékeket.
6. Mágneses erőtér		
A mágneses erőtér jellemzői és szemléltetése, erő-hatások mágneses erőtérben	Ismertesse a mágneses erőtér fogalmát és értelmezze jellemzőit. Értelmezze a mágneses erőtér erőhatásait.	Vezesse le a gerjesztési törvényt. Számítsa ki egyszerű mágneses körök alapjellemzőit. Ismertesse a mágneses erő irányának meghatározását.
Anyagok viselkedése mágneses térben	Mutassa be az anyagok viselkedését mágneses erőtérben. Mutassa be a mágnesezési görbéket, értelmezze a mágneses permeabilitást, a hiszterézist.	
Elektromágneses indukció	Értelmezze a Faraday és a Lenz-törvényt, és ismertesse az egyes indukció-fajtákat. Ismertesse az indukciós jelenségek alkalmazásának lehetőségét.	Magyarázza el az örvényáram létrejöttének okait. Mutassa be az örvényáram gyakorlati vonatkozásait.
7. Szinuszos mennyiségek **Váltakozó áramú áramkörök**		
A szinuszos váltakozó mennyiségek Egyszerű váltakozó áramú áramkörök	Ismertesse a szinuszos váltakozó jel jellemzőit: a szinuszos váltakozó jel amplitúdóját, frekvenciáját, körfrekvenciáját, pillanatnyi értékét és fázisszögét, középértékeit. Értelmezze a tisztán ohmos, induktív és kapacitív fogyasztó jellemzőit.	Értelmezze a szinuszos váltakozó jel alakténye zőit (csúcstényezőt és formatényezőt) az egyenirányítatlan, az egyutasan és a kétutasan egyenirányított szinuszos jelek esetén. Értelmezze a szinuszos váltakozó jel középértékei közötti kapcsolatokat.
Összetett váltakozó áramú áramkörök Valódi tekercsek, kondenzátorok és veszteségeik	Értelmezze az impedancia és az admittancia fogalmát és kapcsolatát. Végezzen számításokat vektorábrák segítségével a soros és a párhuzamos R-L, R-C és R-L-C áramkörökön. Definiálja a határfrekvenciákat, a rezonancia frekvenciát és végezzen egyszerű rezgőköri	Ábrázolja a soros és párhuzamos R-L, R-C, R-L-C áramkörök impedanciájának és fázisszögének frekvenciafüggését. Fejtse ki részletesen a rezgőkörök gyakorlati alkalmazásának lehetőségeit és végezzen rezgőkörrel kapcsolatos számításokat.

	számításokat.	
Váltakozó áramú teljesítmények	Értelmezze a váltakozó áramú teljesítményeket és a teljesítménytényezőt.	Elemezze a fázisjavítás szükségességét és mutassa be jellemző megoldásait.
8. Többfázisú hálózatok, a villamos energia előállítása és szállítása		
A többfázisú rendszer fogalma A háromfázisú rendszer lényege, jellemzői, csillag- és háromszögkapcsolás, teljesítmények, szimmetrikus és aszimmetrikus terhelés A villamos energia előállítása, szállítása és elosztása	Ismertesse a háromfázisú rendszer fogalmát, jellemzőit. Ismertesse a villamos energia előállításának, szállításának és elosztásának gyakorlati lehetőségeit.	Ismertesse a többfázisú rendszer fogalmát, jellemzőit. Hasonlítsa össze jellemzői alapján a csillag- és a háromszögkapcsolást. Mutassa be a hagyományos és alternatív energiaforrások alkalmazásának lehetőségét.
9. Villamos gépek		
Transzformátorok	Ismertesse a transzformátor felépítését, működését, veszteségeit, értelmezze áttételeit és rajzjelét.	Mutassa be a transzformátor veszteségeinek okait és a csökkentésére szolgáló eljárásokat.
A villamos forgógépek felosztása és jellemzői Egy- és háromfázisú generátorok Egyenáramú generátorok és motorok Váltakozó áramú motorok	Csoportosítsa a villamos gépeket és ismertesse jellemzőit. Ismertesse az egy- és háromfázisú váltakozóáramú-, valamint az egyenáramú generátorok és motorok felépítését, működését.	Mutassa be a villamos gépek legfontosabb jellemzőit és gyakorlati alkalmazásait.
10. Passzív elektronikai áramkörök		
A kétpólusok felosztása és jellemzői	Értelmezze a kétpólusok jellemzőit (Z, Y)	Jellemezze grafikusan a kétpólusok egyes csoportjait.
A négypólusok felosztása és jellemzői	Csoportosítsa a négypólusokat. Értelmezze a négypólusok jellemzőit paraméteres egyenleteik alapján (Z, Y). Számítsa ki a négypólus csillapítását, értelmezze a szint fogalmát.	Határozza meg egyszerűbb négypólusok Z-, Y- és H-paraméteres egyenletrendszereit
Szűrő áramkörök	Csoportosítsa a szűrőket frekvenciaátvitel szerint.	Méretezzen egyszerű szűrőáramköröket.
11. Félvezető áramköri elemek		
Félvezető diódák	Ismertesse a félvezető fizika alapjait. Értelmezze a félvezető dióda felépítését, működését és jellemzőit. Rajzolja fel karakterisztikáját és jelképét. Mutassa be a félvezető dióda működését egyenirányító kapcsolásokban.	Fejtse ki részletesen a félvezetők működésének elektrofizikai és elektrokémiai vonatkozásait. Értelmezze az egyenáramú és a differenciális ellenállást. Méretezze a puffer- és a szűrőkondenzátort. Értelmezze a szűrés jóságát.
Speciális diódák	Ismertesse a Zener-, a varicap-, az alagút-, a Schottky-, a tűs- és a LED-dióda felépítését, gyakorlati alkalmazási lehetőségeit.	
Bipoláris tranzisztorok	Értelmezze a bipoláris tranzisztor felépítését, működését, feszültség-, áramviszonyait és a tranzisztorhatást. Mutassa be a bipoláris tranzisztor jellemzőit.	Elemezze a jelleggörbék, a paraméterek és a helyettesítő képek közötti kapcsolatrendszert. Rajzolja fel a tranzisztor h-paraméteres helyettesítő képét.
Unipoláris tranzisztorok	Értelmezze az unipoláris tranzisztorok felépítését, működését, feszültség- és áramviszonyait. Mutassa be az unipoláris tranzisztorok jellemzőit.	Elemezze a jelleggörbék, a paraméterek és a helyettesítő képek közötti kapcsolatrendszert. Mutassa be a bipoláris és az unipoláris tranzisztorok felépítése, működése és alkalmazása közötti különbözőségeket, emelje ki a tervezérlés szerepét.
Egyéb félvezetők	Ismertesse a négyrétegű dióda, a tirisztor, a diac, a triac, az UJT és a lézerdióda felépítését, működését, karakterisztikáját és gyakorlati alkalmazásait. Rajzolja fel jelképi jelöléseiket.	Értelmezze a diódák, a tranzisztorok és az egyéb félvezetők katalógusadatait.
12. Tranzisztoros alapáramkörök		
Munkapont beállítás, alapfogalmak	Értelmezze a munkapont, a munkaegyenes szerepét, és mutassa be a munkapont beállítására szolgáló kapcsolásokat.	
Tranzisztoros alapkapcsolások	Rajzolja fel a bipoláris és unipoláris tranzisztoros alapkapcsolásokat, és magyarázza el működésüket. Számítsa ki a közös emitteres és a közös source-ú erősítő váltakozóáramú jellemzőit.	Rajzolja fel a bipoláris tranzisztoros alapkapcsolásokat, h-paraméteres helyettesítő képeiket, és magyarázza el működésüket.
Többfokozatú erősítők, csatolások	Ismertesse a többfokozatú erősítők csatolási lehetőségeit, azok alkalmazási korlátait. Értelmezze a többfokozatú erősítők váltakozó áramú jellemzőit.	Rajzolja fel a többfokozatú erősítők helyettesítő képeit, számítsa ki váltakozó áramú jellemzőit.
Visszacsatolások	Mutassa be a lehetséges visszacsatolásokat, és ismertesse azok váltakozó áramú jellemzőkre gyakorolt hatásait. Mutasson példát a visszacsatolás alkalmazására a munkapont stabilizálásában.	Rajzolja fel egy jellemző visszacsatolású egyszerű erősítő helyettesítő képét, és számítsa ki váltakozó áramú jellemzőit. Azonosítsa az alapkapcsolások visszacsatolásait.
Frekvenciafüggés, határfrekvenciák	Mutassa be az erősítők frekvenciafüggését. Definiálja az erősítők határfrekvenciáit.	Elemezze az erősítők frekvenciafüggésének okait, a határfrekvenciák módosításának céljait és lehetőségeit.

Zajok és torzítások	Értelmezze a zajok és torzítások okait, fajtáit és jellemzőit. Ismertesse a zajok és torzítások csökkentésének lehetőségeit.	Értelmezze a torzítási tényezőket.
13. Alapáramkörök alkalmazásai		
A szélessávú és a hangolt erősítők	Értelmezze a szélessávú és a hangolt erősítők működését és jellemzőit, mutassa be gyakorlati alkalmazási lehetőségeit.	Számítsa ki a hangolt erősítő váltakozó áramú jellemzőit.
Nagyjelű erősítők	Értelmezze a kivezérelhetőség, a hatásfok és a nagyjelű erősítés fogalmát, erősítők gyakorlati alkalmazási lehetőségeit. Ismertesse a nagyjelű erősítők fajtáit és munkapont-beállítási lehetőségeiket. Ismerje fel a korszerű teljesítményerősítő kapcsolásokat.	Ismertesse az egyes erősítőosztályok hatásfokát meghatározó tényezőket.
Oszcillátorok	Értelmezze a berezgés feltételeit. Csoportosítsa az oszcillátorokat. Ismertesse egy tipikus kis- és nagyfrekvenciás oszcillátor működését.	Mutassa be az oszcillátorok gyakorlati alkalmazási lehetőségeit.
Stabilizátorok	Értelmezze a stabilizátor kapcsolások működését, jellemzőit, és ismertesse gyakorlati alkalmazási lehetőségeiket.	Méretezzen egyszerű stabilizátor kapcsolásokat.
A műveleti erősítők alapjai, alapkapcsolások, integrálás	Ismertesse a műveleti erősítők tömbvázlatos felépítését, jelképi jelöléseit és jellemzőit. Rajzolja fel a műveleti erősítős alapkapcsolásokat, értelmezze jellemzőiket. Méretezzen műveleti erősítős alapkapcsolásokat.	Értelmezze a műveleti erősítők egyéb alkalmazási céljait, és mutasson be jellemző alkalmazásokat.
14. Impulzustechnikai alapáramkörök		
Az impulzus fogalma és fajtái, az impulzusformák jellemzői	Értelmezze az impulzus fogalmát, jellemzőit. Rajzolja fel a legfontosabb impulzus fajtákat.	Értelmezze a négyszögjelekhez is alkalmazható Fourier-elvet.
Passzív jelformálás: differenciáló, integráló és vágó áramkörök	Mutassa be a passzív jelformáló áramköröket. Magyarázza el a differenciáló-, az integráló- és a vágó áramkörök működését. Ismertesse a passzív jelformálók gyakorlati alkalmazási területeit.	Értelmezze a differenciálást és az integrálást meghatározó időviszonyokat.
Impulzusok előállítási módjai: a félvezetőelemek kapcsoló üzemmódja, multivibrátorok, aktív jelformálók. Schmitt-trigger áramkör	Értelmezze a félvezető elemek és a műveleti erősítő kapcsoló üzemmódját. Ismertesse az időzítő áramkör működését.	Méretezzen egy műveleti erősítővel felépített astabil multivibrátort. Méretezzen időzítő áramkörrel megvalósított kapcsolást.
15. Digitális alapáramkörök		
Logikai alapfogalmak	Definiálja a digitális jelek fogalmát és jellemzőit. Ismertesse a kettes és a tizenhatos számrendszer jellemzőit és az átszámítási algoritmusokat. Mutassa be a leggyakrabban alkalmazott numerikus és az alfanumerikus kódokat. Mutassa be a logikai függvények leírási módjait. Ismertesse a logikai algebra alaptörvényeit és alaptételeit, az algebrai és a grafikus egyszerűsítés szabályait.	Ismertesse a hibafelderítő kódokat és a hibajavítás elvét. Mutassa be a minterm- és a maxtermtáblák felépítésének elvét.
Logikai alapáramkörök	Realizáljon egyszerűsített logikai függvényeket. Mutassa be a tárolók alaptípusait, írja fel vezérlési táblázatukat. Mutassa be egy egyszerű feladaton keresztül a szinkron szekvenciális hálózatok megvalósításának módszerét. Ismertesse a funkcionális áramkörök (multiplexer, demultiplexer, számláló, összeadó, regiszter) működését, jellemzőit. Mutassa be az A/D és D/A átalakítás szükségességét, megvalósításának lehetőségét.	Magyarázza el egy NAND kapu működését a belső kapcsolási rajz alapján. Magyarázza el a mester-szolga és az élvezérelt tárolók működését. Magyarázza el a funkcionális áramkörök (multiplexer, demultiplexer, számláló, összeadó, regiszter) felépítését, működését, ismertesse jellemzőiket. Értelmezze az A/D és D/A átalakítás fogalmát, szükségességét, magyarázza el a működésüket.
16. Információátvitel, modulációs eljárások		
Információátvitel	Ismertesse az információ fogalmát. Mutassa be az információ átvitelének lehetséges módjait.	Ismertesse az átviteli közegek jellemző tulajdonságait. Ismertesse az optikai átvitel jellemzőit.
Modulációs eljárások	Mutassa be az analóg modulációs és demodulációs eljárásokat, azok alkalmazási lehetőségeit. Ismertesse az idő és frekvencia multiplex rendszerek jellemzőit. Ismertesse a leggyakrabban alkalmazott kódmodulációs eljárásokat és jellemzőiket.	Magyarázza el a modulációs eljárások szükségességét. Értelmezze az idő és frekvenciaosztásos átviteli rendszer jellemzőit.

INFORMATIKAI ALAPISMERETEK
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNY EI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

Az informatikai alapismeretek érettségi vizsga célja:

Az informatikai alapismeretek szakmai alapozó vizsgatárgy vizsgakövetelménye az informatika szakmacsoportban oktató szakközépiskolák számára készült.

A komplex vizsgaforma igazodik a vizsgatárgy gyakorlati hasznosításának jellegéhez: a számítógép előtt elvégzendő vizsgatevékenység interaktivitást feltételező feladatokon keresztül kéri számon az elméleti, és a gyakorlati ismereteket, a szóbeli vizsga pedig az elméleti ismereteket.

Az informatikai alapismeretek összetett vizsgatárgy, követelményei figyelembe veszik a szakmacsoport két alapvető szakmaterületének, a hardveres és a szoftveres területek eltéréseit és sajátosságait.

A középszintű vizsgakövetelmények figyelembe veszik a szakmai előkészítő érettséginek azt a funkcióját, hogy a vizsgával a szakmai alapozás központi elvek szerint megvalósuló lezárása megtörténjék, így elősegítse a vizsgázóknak az informatikai szakterületen belül a szakma kiválasztását, és előkészítse bekapcsolódásukat a szakmai képzésbe. Középszinten a vizsga célja, hogy a vizsgázó adjon számot a szakmacsoportos alapozó oktatás során szerzett ismereteinek tartalmáról és mértékéről.

Az emelt szintű követelmények tartalmazzák a középszintű követelményeket is. Középszinten alapvetően az ismeret és a megértés szintje a jellemző, emelt szinten előtérbe kerül az alkalmazási és integrálási képesség is.

Az emelt szintű vizsgakövetelmények figyelembe veszik a szakmai előkészítő érettségi azon célját is, hogy segítse a szakirány szerinti felsőfokú szakképző intézményekben történő továbbtanulást. Ezen túlmenően figyelembe veszi azt is, hogy bizonyos szakterületekhez – az adott intézmény pedagógiai programjában rögzített előírásokkal összhangban – szükségessé válhat az emelt szintű vizsga letétele.

Az ismeretek és készségek legnagyobb része közép- és emelt szinten egyaránt megjelenik. A középszintű célok elsősorban az egyszerűbb ismeretszerzési eljárásokat, kifejező készséget, a rendszerezés és az alkalmazás legalapvetőbb formáit várja el, míg emelt szinten az igényesebb felépítés, az alkalmazás és integrálás összetettsége, a feladatok nehézségi fokának erősödése a jellemző.

A középszintű vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó:

- képes-e a helyi hálózatba (LAN) felhasználóként belépni,
- tudja-e a hálózat erőforrásait – jogosultságának megfelelően – használni. (Belépés, jelszó változtatás, programindítás, adatmentés, felhasználói környezet létrehozása, illetve módosítása),
- ismeri-e az informatikai hálózatok kialakításához, használatához szükséges fogalmakat, eszközök, módszerek, eljárások alapjait,
- [Topológia, protokollok, fizikai közegek, csatlakozók, lezárók, hálózatok kialakítására szolgáló aktív eszközök {jelismétlő (repeater), többportos jelismétlő (multiport repeater – hub), híd (bridge), kapcsoló (switch), útválasztó (router)} ISO/OSI-modell, TCP/IP.]
- képes-e az algoritmikus gondolkodásra, tudja-e alkalmazni az algoritmus-leíró eszközöket,
- ismeri-e a legfontosabb programozási tételeket,
- képes-e egy fejlesztői környezetben egyszerű programot készíteni, abban hibát keresni, tesztelést végezni,
- tud-e a gyakorlatban használni egy adatbáziskezelő programot,
- tud-e egy létező adatbázisból meghatározott feltételek szerint adatokat kinyerni és előírt formátumban megjeleníteni,
- képes-e a dokumentumok és a táblázatok használatára,
- képes-e szövegszerkesztő és táblázatkezelő programok kimeneteként HTML formátumú dokumentumokat előállítani,
- tud-e adott témában prezentációt készíteni,
- ismeri-e a térinformatika alapjait,
- képes-e valamely algoritmus-leíró eszközzel egy egyszerű feladatot algoritmizálni,
- képes-e egy elemi feladatot a megfogalmazásától a kész program átadásáig önállóan megvalósítani,
- ismeri-e a relációs adatbázis kialakításának főbb szempontjait,
- ismeri-e az SQL nyelv alapelemeit, tud-e egyszerű lekérdezéseket létrehozni,
- ismeri-e a villamos alapfogalmakat,
- tudja-e alkalmazni az egyen- és váltakozóáramú elektrotechnikai ismereteit,
- ismeri-e az analóg elektronika hardveres területen alkalmazott alapáramköreit és eszközeit,
- ismeri-e a digitális technika alapfogalmait és alapáramköreinek működését, alkalmazási területüket.

Az emelt szintű vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó fentiekben felsoroltakon túlmenően:

- legyen képes a dokumentumokkal és a táblázatokkal emelt szintű műveleteket végezni,
- tudja-e megfelelő gyakorlottsággal használni a tanult programnyelv programfejlesztői lehetőségeit,
- képes-e valamely algoritmus-leíró eszközzel a megadott feladatot algoritmizálni,
- képes-e egy egyszerű feladatot a megfogalmazásától a kész program átadásáig önállóan megvalósítani,
- ismeri-e a relációs adatbázisok kialakításának főbb szempontjait,
- képes-e egy szóban megfogalmazott egyszerű feladatot relációs adatbázissá konvertálni, és azt megvalósítani,
- ismeri-e az SQL elemeit, tud-e egyszerű lekérdezéseket létrehozni,
- tud-e egy objektumorientált fejlesztői környezetet használni,
- képes-e áramköri számításokat végezni,
- tudja-e használni a funkcionális áramköröket egyszerű alkalmazásokban.

Tartalmi követelmények

Témakörök	Követelmények középszinten			Követelmények kiegészítése emelt szinten		
Tartalmi szint	**Viselkedési szint**	**Feltételek**	**Teljesítési szint**	**Viselkedési szint**	**Feltételek**	**Teljesítési szint**
1. Hardver alapismeretek						
A számítógépek felépítése	Ismerje a Neumann-elvű számítógépek elvi felépítését és a tárolt program elvét.		Tesztfeladatok			
Funkcionális egységek	Tudja ismertetni az alapvető hardver elemek funkcióit. Tudja felsorolni egy számítógép konfiguráció összeállításához szükséges eszközöket, szerszámokat, szabályokat, perifériákat. Az ismeretek birtokában a vizsgázó legyen képes meghatározni az adott alkalmazási területre megfelelő konfigurációt. Ismerje a multimédiás környezet hardver (hangszóró, mikrofon, webkamera) elemeit.	A rendelkezésre álló eszközök közül történő kiválasztással.	Tesztfeladatok	Tudja ismertetni a nagykapacitású tárolóeszközök működése között meglevő különbségeket.	A buszrendszerek előnyeinek és hátrányainak ismeretében.	Tesztfeladatok

2. Szoftver alapismeretek						
A számítógép előkészítése	Ismerje a tanult operációs rendszerhez alkalmazható fájlrendszer(eke)t. Ismerje az informatikai tevékenységek dokumentálását.		Tesztfeladatok, számítógépes feladat.	Ismerje az alkalmazott fájlrendszer alkalmazásszintű jellemzőit, előnyeit, hátrányait, tudja választását megindokolni.		Tesztfeladatok, számítógépes feladatok.
Programok telepítése	Ismerje a partíciók létrehozását és formázását. Ismerje egy operációs rendszer telepítését. Tudja installálni a szokásos felhasználói programokat. Ismerje a szoftverjogokat (licence, shareware, freeware).		Tesztfeladatok, számítógépes feladat.	Ismerje egy számítógépre két operációsrendszer telepítésének módját.	Az esetleg szükséges segédprogram használatával.	Tesztfeladatok, számítógépes feladatok.
Operációs rendszer használata	Ismerje a zárt, és a nyílt forráskódú operációs rendszerek ismérveit, tulajdonságait, különbségeit. Ismerje a tanult operációs rendszer állományait, a betöltési folyamatot, a memóriakezelést. Tudjon könyvtárszerkezetet kialakítani, másolni, törölni, átnevezni.	Jogosultságok szerint.	Számítógéppel végzett interaktív gyakorlat.	Két telepített operációs rendszer esetén legyen képes bármelyiket elindítani.	A használni kívánt programok ismeretében.	Számítógéppel végzett interaktív gyakorlat.
Állományok kezelése	Ismerje és tudja alkalmazni az állománykezelő parancsokat. Ismerje az állomány attribútumokat, tudja azokat megváltoztatni.		Tesztfeladatok			
Segédprogramok telepítése, használata	Legyen képes állományok tömörítésére. Ismerje a tömörítési fajtákat. Alkalmazzon víruskereső programot. Tudjon lemezkarbantartást; állomány töredezettség-mentesítést végezni. Legyen képes valamilyen külső tároló eszközre biztonsági másolatot készíteni. Tudja meghatározni a lemezkarbantartás javasolt időintervallumát. Ismerje a multimédiás környezet (hangszóró, mikrofon, webkamera) szoftver elemeit.	Kereskedelmi vagy szabad szoftver felhasz-nálásával. Operációs rend-szer segédprog-ramjával. A lemezkarbantartás szükségességének és fontosságának ismeretében.	Számítógéppel végzett interaktív gyakorlat.	Értékelje a veszteséges és a veszteség nélküli tömörítések tulajdonságait.		Tesztfeladatok
3. Szövegszerkesztés						
Szövegszerkesztő program kezelése	Legyen képes a program használatára. Tudjon szöveges állományt előírt helyről beolvasni, menteni; konvertálni. Rutinszerűen alkalmazza a formázásokat. Tudjon a szövegbe objektumokat csatolni vagy beilleszteni. Tudjon tartalomjegyzéket generálni. Ismerje az ábrajegyzéket. Értse a csatolás és beillesztés közötti különbséget. Használja a helyesírás ellenőrzőt, az automatikus elválasztást. Tudjon élőfejet és élőlábat készíteni. Ismerje a stílus fogalmát, jelentőségét. Tudjon körlevelet készíteni különböző forrásból származó adatok és törzsdokumentum felhasználásával. Ismerjen legalább két programcsomagot az irodai alkalmazások használatához.		Számítógéppel végzett interaktív gyakorlat.	Tudjon saját stílust definiálni. A tanult program lehetőségeit használva a körlevél adatbázisá-ból legyen képes különböző méretű borítékokra és szabványos címkékre nyomtatni. Tudjon űrlapot készíteni. Alkalmazzon képfeldolgozó programot a szövegbe illesztendő képek módosításához. Alkalmazza az elemi ábrák rajzolási funkcióit. Legyen képes különböző forrásokból származó objektumok csatolására és beillesztésére.		Számítógéppel végzett interaktív gyakorlat.
Grafikus információk kezelése	Ismerje valamely képfájl tartalmának módosítási lehetőségeit.		Számítógéppel végzett interaktív gyakorlat.			

Weblapok kezelése	Ismerje a weblap készítés alapjait. Ismerje egy grafikus Webszerkesztő használatát. Ismerje a HTML leíró nyelv alapelemeit.	Szövegszerkesztő és célprogram.	Számítógéppel végzett interaktív gyakorlat.	Tudjon szövegszerkesztővel és egy grafikus Webszerkesztővel egyszerű weblapot szerkeszteni, készíteni.		Számítógéppel végzett interaktív gyakorlat.
4. Táblázatkezelés						
Táblázatkezelő program kezelése	Legyen képes a program használatára. Legyen képes a munkakörnyezet megfelelő beállítására. Ismerje a különböző adattípusokat. Legyen képes egyszerű gyakorlati feladatok kapcsán konstansokkal, hivatkozásokkal, függvényekkel dolgozni. Ismerje a szűrők használatát. Az elkészült táblázatokon tudjon formázási előírásokat megvalósítani. Legyen képes diagramok készítésére. Az elkészült táblázatokat, diagramokat tudja kinyomtatni.		Számítógéppel végzett interaktív gyakorlat.	Legyen képes bonyolultabb (egymásba ágyazott, több paraméteres, különböző kategóriájú) függvényekkel is dolgozni.		Számítógéppel végzett interaktív gyakorlat.
5. Prezentáció és multimédia						
Prezentációkészítő program kezelése	Legyen képes egy adott témát bemutató diasorozat elkészítésére. Ismerje a prezentáció készítés alapfogalmait (a kevesebb több - , a kontraszt-, a struktúra-, és az egységesség szabály) Ismerje a sablon, a tervezősablon, a színséma, az egyéni háttér fogalmát és alkalmazását. Ismerje a diamozgatást, a szövegekkel, a képekkel és más objektumokkal való műveleteket. Tudjon animációkat, és különböző effektusokat létrehozni. Tudjon hiperhivatkozásokat kezelni. Legyen képes kiválasztani a helyes vetítési formát (pl. időzítés), valamint a nyomtatást.	Kereskedelmi vagy szabad szoftver felhasználásával.	Számítógéppel végzett interaktív gyakorlat.	Használjon akciógombokat. Tudjon akciógombokkal vezérelt bemutatót készíteni. Ismerje az időzítés jelentőségét, alkalmazásának szerepét.		Számítógéppel végzett interaktív gyakorlat.
Multimédia	Ismerje egy egyszerű hangrögzítő és rajzkészítő szoftver használatát. Ismerje a szokványos hang- és képformátumokat, a közöttük lévő konvertálási lehetőségeket.		Tesztfeladatok és számítógéppel végzett interaktív gyakorlat.	Tudjon konvertálásokat végezni az egyes formátumok között. Legyen képes az adott feladathoz kiválasztani a megfelelő hang- és képformátumot.		Tesztfeladatok és számítógéppel végzett interaktív gyakorlat.
6. Informatikai alapismeretek						
Számábrázolás, számrendszerek	Ismerje a bináris, decimális, hexadecimális, oktális, binárisan kódolt decimális számábrázolást. Segédeszköz használata nélkül legyen képes 8 bites bináris számok oda-vissza alakítására bináris, decimális, hexadecimális számok esetében. Tudjon aritmetikai és logikai műveleteket végrehajtani kettes számrendszerben		Tesztfeladatok	Tudja ismertetni a számítógépes számábrázolásból adódó hibákat. Ismerje a fix- és lebegőpontos ábrázolást. Legyen képes egy megadott számot az előírt módon ábrázolni.		Tesztfeladatok
Kódolás	Ismerje a kód, kódolás fogalmát. Ismerjen numerikus és alfanumerikus kódokat.		Számítógépes feladat.	Ismerjen legalább kéttéle hibafelismerő kódot. Ismerje a titkosítás alapjait.		Számítógépes feladat.
7. Hálózati ismeretek						
LAN	Ismerje az információs hálózatok fajtáit, az internet és az intranet fogalmát, jellemzőit. Legyen képes a helyi hálózat erőforrásait használni. Ismerje a biztonsági hierarchiát.	A rendelkezésre álló, kizárólag oktatási célra szolgáló hálózat segítségével.	Tesztfeladatok	Ismerje, hogy milyen eszközöket, klienseket és protokollokat kell installálni a használt operációs rendszer alatt, hogy pont-pont, illetve kliens-szerver, valamint		Tesztfeladatok

	Ismerje és tudja alkalmazni a számítógép és a kommunikáció biztonságát szolgáló eszközök fajtáit (tűzfal, vírusvédelem, kémprogramok elleni védelem). Tudja a felhasználói környezetet beállítani. Ismerje fel a hibát a hálózat működésében. Ismerje az IP címzés jellegzetességeit. Ismerje a lokális hálózatok építőelemeit, a leggyakrabban használt fizikai közegeket, tulajdonságaikat. Tudja ismertetni legalább három szokásos aktív eszköz funkcióját. Tudja a különböző topológiákat ismertetni. Tudja ismertetni az ISO/OSI és a TCP/IP modellek, illetve protokollok sajátosságait.	A rendelkezésre álló eszközök közül történő kiválasztással. A rendelkezésre álló ábrák segítségével.		modemes kapcsolatot meg lehessen valósítani. Ismerje a kliens oldali operációs rendszerek komponenseinek frissítését a javító csomagok használatát.		
Internet	Ismerje az internet felépítését, szolgáltatásait, használatát. Ismerje a böngészőprogramokat, a keresőgépeket és azok használatát. Ismerje az elektronikus levelezés alapfogalmait (e-mail cím szerkezete és felépítése, protokollok), egy levelező program működését, beállításait, valamint a levelekkel történő műveleteket (írás, másolás, mentés, nyomtatás, címjegyzék létrehozása, csatolások). Ismerje a levelezés lehetőségeit és veszélyeit. Ismerje az Interneten történő adatátvitel lehetőségeit, és a kommunikációs csatornákat.		Számítógéppel végzett interaktív gyakorlat.	Ismerje az összetett keresés lehetőségeit. Tudjon file-okat le-, ill. feltölteni. Legyen képes FTP szerver használatára.		Számítógéppel végzett interaktív gyakorlat.
8. Programozási alapismeretek						
A feladatmegoldás lépései, módszerei	Ismerje a megoldás lépéseit (feladat meghatározása, specifikáció, algoritmus-készítés, kódolás, tesztelés, hibakeresés, javítás, hatékonyságvizsgálat, dokumentálás). Változók és típusaik, kiinduló és végpont meghatározása. Ismerje az elemi adattípusokat. Ismerje a tömböt, a karakterláncot és a rekordot.		Számítógépes feladat.	Ismerje a verem, a sor és a lista struktúrákat.		
Algoritmusok	Ismerje az algoritmus-leíró eszközöket.		Számítógéppel végzett interaktív gyakorlat.	Szövegesen megfogalmazott feladat megoldását legyen képes egy algoritmus-leíró eszköz segítségével megjeleníteni.		Számítógéppel végzett interaktív gyakorlat.
Programnyelv	Tudjon egyszerű programot létrehozni a tanult nyelv fejlesztői környezetében. Ismerje a nyelv elemeit, szerkezetét. Tudjon forrás-kódot létrehozni. Ismerje a fordítás és szerkesztés folyamatát, tudja a gyakorlatban alkalmazni.		Számítógéppel végzett interaktív gyakorlat.	Tudjon szöveges állományokat kezelni. Ismerje a program-modulok beépítési lehetőségét.		Számítógéppel végzett interaktív gyakorlat.
Programozási ismeretek	Deklaráció, értékadás, változók, konstansok. Alkalmazza az elemi adattípusokat. Alkalmazza a vezérlési szerkezeteket. Tudjon egy egyszerű probléma megoldására programot készíteni. A kapott eredményt tudja megjeleníteni az elsődleges		Számítógéppel végzett interaktív gyakorlat.			

	output eszközön.					
Programozási tételek	Ismerje a programozási tételeket. Tudja ismertetni ezek célját, alkalmazási körét. – összegzés tétele – eldöntés tétele – kiválasztás tétele – keresés tételei – megszámlálás tétele – szélsőérték kiválasztás tételei – kiválogatás tétele – metszetképzés tétele – egyesítés tétele – összefuttatás tétele – buborékos rendezés – rendezés minimum kiválasztással – rendezés közvetlen elemkiválasztással.		Számítógépes feladat.	Adott feladatra tudja alkalmazni a programozási tételeket. Ismerjen rekurziót bemutató algoritmust.	Egyszerű program segítségével	Számítógéppel végzett interaktív gyakorlat.
Az objektumorientált programozás alapjai	Ismerje a modern vizuális programozás alapjait, a vizuális objektumok fogalmát.		Számítógéppel végzett interaktív gyakorlat.	Ismerje az objektumorientált programozás elvét, az objektum fogalmát, szerkezetét. Ismerje az objektumokhoz kapcsolódó metódusokat. Ismerje az objektumok általános felépítését, elvét, tartalmát, az öröklődés fogalmát. Tudja elemezni az objektumok viselkedését és hierarchiáját. Ismerje az eseményvezérlést		Számítógéppel végzett interaktív gyakorlat.
9. Elektronikai alapismeretek						
Villamos alapfogalmak	Ismerje az anyagszerkezet és a kölcsönhatások áramvezetésben betöltött szerepét. Legyen képes megfogalmazni az áram, a feszültség és az ellenállás fogalmát. Tudjon geometriai adatokból ellenállást és ellenállás hőmérsékletfüggést számolni.		Tesztfeladatok			
Egyenáramú elektrotechnika	Ismerje az egyenáramú elektrotechnika alaptörvényeit. Tudja jellemezni az egyenáramú hálózatok alkatelemeit. Tudja egyszerű áramköri számításokban alkalmazni az alaptörvényeket. Tudjon villamos munkát, teljesítményt és hatásfokot számolni. Legyen képes elemezni villamos és mágneses térben lejátszódó, gyakorlati jelentőséggel bíró néhány jelenséget. Ismerje a kondenzátor és az induktivitás jellemzőit.		Tesztfeladatok, számítógépes feladatok.	Ismerje a folyadékkristályok működési elvét. Tudja értelmezni a kapacitás és az induktivitás töltődési és kisütési jelleggörbéit. Ismerje a villamos gépek és a transzformátorok működési elvét.	A rendelkezésre álló ábrák segítségével.	Tesztfeladatok
Váltakozóáramú elektrotechnika	Ismerje a váltakozó mennyiségek jellemzőit. Tudja értelmezni az ellenállás, a kondenzátor, és az induktivitás viselkedését váltakozóáramú körökben, legyen képes impedanciát számítani. Tudja jellemezni a soros és párhuzamos RL, RC és RLC körök viselkedését. Legyen képes legfontosabb jellemzőik számítására. Ismerjen jellemző felhasználásokat. Tudja jellemezni a két- és négypólusokat. Legyen képes egyszerű kétpólusok Norton és Thevenin helyettesítőképének kiszámítására. Tudja számítani a négypólus átviteleket.		Tesztfeladatok, számítógépes feladatok.	Legyen képes RC, RL és RLC körökben számításokat végezni és frekvenciafüggő viselkedést vizsgálni.		Tesztfeladatok, számítógépes feladatok.
Analóg alapáramkörök	Ismerje a félvezető dióda, a bipoláris, a térvezérlésű		Tesztfeladatok, számítógépes	Legyen képes a tranzisztor, mint kapcsoló jellemzésére.		Számítógépes feladat

	tranzisztor és az optoelektronikai eszközök használati jellemzőit. Ismerje az alkatrészek alkalmazásához szükséges gyakoribb kapcsolási megoldásokat. Legyen képes a kapcsolóüzemű és az analóg alapkapcsolások működésének elemzésére. Tudja jellemezni az impulzusokat és ismerje a jelformáló áramköreit.		feladatok	Ismerje a multivibrátorok működését.		
Digitális alapáramkörök	Tudja alkalmazni a logikai algebrai ismereteket a logikai függvények egyszerűsítésére, szabályos alakra hozására és átalakítására. Ismerje a kapuáramkörök és a tárolók gyakorlati jellemzőit és felhasználási területüket. Tudjon analizálni és realizálni funkcionálisan teljes rendszerekkel kombinációs hálózatokat. Legyen képes szinkron szekvenciális hálózatok analízisére és egyszerűbb áramkörök realizálására. Ismerje a funkcionális áramkörök jellemzőit és alkalmazási területüket.		Tesztfeladatok, számítógépes feladatok	Ismerje a PLA és PLS áramkörök felépítését és alkalmazási lehetőségeit egyszerűbb feladatokban. Tudjon funkcionális áramköröket kaszkádosítani, számlálók ciklusát rövidíteni, frekvenciaosztót készíteni.		Számítógépes feladat
10. Adatbázis-kezelés						
Az adatbázis-kezelés alapfogalmai	Ismerje az adatbázis fogalmát, típusait, az adattábla, rekord, mező, kulcs fogalmakat.		Tesztfeladatok			
Adatbáziskezelő használata	Használói szinten tudjon alapvető adatbáziskezelő műveleteket megvalósítani. Tudjon jelentést készíteni. Ismerje az adattábla szűrését.		Számítógéppel végzett interaktív gyakorlat.			
Az adatbázis készítés lépései	Legyen képes egy adatbázis-kezelő szoftver segítségével egy egyszerű adatbázist létrehozni. Ismerje az adattípusokat, tudjon egyszerű adatbázist definiálni.		Számítógéppel végzett interaktív gyakorlat.	Legyen képes egy egyszerű relációs adatmodell megalkotására		Számítógéppel végzett interaktív gyakorlat.
Adatbázis elmélet				Ismerje az adatbázis megalkotására használatos normál formákat (1NF, 2NF, 3NF). Ismerje a táblák közötti kapcsolatokat (1:1, 1:N, N:M).		Tesztfeladatok
Az SQL nyelv használata	Ismerje az SQL szintaktikáját, adattípusait, műveleteit.	A tanult adatbázis kezelő segítségével.	Számítógépes feladat.	Ismerje az adatdefiníciós-adatkezelő utasításokat. Legyen képes adatbázist létrehozni és lekérdezni.		Számítógépes feladat.
Térinformatikai alapismeretek	Ismerje a térinformatikai alapfogalmakat. Ismerje a térképek és az adatbázisok összekötési lehetőségeit. Tudja használni a térképi keresőket, az útvonalkeresőket.	A tanult keresők segítségével.	Számítógéppel végzett interaktív gyakorlat.			

VEGYIPARI ALAPISMERETEK
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és gyakorlati.
Emelt szinten: írásbeli és gyakorlati.

A vegyipari alapismeretek érettségi vizsga célja

A vegyipari alapismeretek komplex vizsgatárgy, amely követelményei részét képezik a szakmacsoportos alapozó ismeretek középiskolai tananyagának és tevékenységformáinak. A vizsgatárgy feladata a tudás közvetítése mellett a készségek és képességek fejlesztése, a tudatos pályaválasztás, a közép- és felsőfokú tanulmányok, továbbá az egy életen át való tanulás motivációs bázisának, tartalmi elemeinek megalapozása.

A vegyipari alapismeretek szakmai előkészítő érettségi vizsga általános célja, annak megállapítása, hogy a vizsgázónak a *szakmacsoportos alapozó ismeretekből*

- megfelelő-e a tárgyi tudása, gondolkodási és tájékozódási képessége, képes-e ismereteinek rendszerezésére és gyakorlati alkalmazására,
- kialakult-e a vizsgázóban az igény az ismeretek megszerzésére, értelmezésére, hasznosítására,
- rendelkezik-e az önálló ismeretszerzés képességével,
- képes-e kreatív, logikus gondolkodásra,
- képes-e ok-okozati összefüggések feltárására,
- rendelkezik-e lényegmegragadó képességgel,
- ismeri-e az alapvető kémiai és fizikai kémiai fogalmakat és összefüggéseket,
- tudja-e értelmezni a megismert anyagok tulajdonságait és változásait,
- képes-e egyszerű kémiai és fizikai kémiai számításokat elvégezni,
- képes-e ismereteit a gyakorlatban alkalmazni,
- elsajátította-e a vegyiparban használatos műszaki kifejezéseket, műszaki nyelvezetet,
- kialakult-e a vizsgázóban a szakterülethez való kötődés,
- felkészült-e a felsőoktatási intézményekben folyó tanulmányok megkezdésére.

A középszintű vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- képes-e a természettudományi tantárgyak keretében tanult ismereteket alkalmazni,
- képes-e kémiai és fizikai kémiai számításokat elvégezni, számításai végeredményét megfelelő pontossággal megadni,
- rendelkezik-e a vegyipari jellegű problémák megoldásához szükséges kémiai és fizikai kémiai ismeretekkel,
- képes-e a vegyiparban szükséges alapvető számítások elvégzésére,
- képes-e a különböző témakörökben elsajátított ismereteit alkalmazni írásbeli feladatok megoldásában,
- képes-e a vegyészeti laboratóriumi munkához szükséges műveleteket, analíziseket a gyakorlatban szakszerűen és önállóan elvégezni, munkáját dokumentálni.

Az emelt szintű vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó a középszintű követelményeken túl

- elsajátította-e az emelt szintű követelményekben előírt ismereteket,
- képes-e megmagyarázni az összefüggéseket az anyagok szerkezete és tulajdonságai között,
- képes-e az elméleti ismeretek problémamegoldó alkalmazására,
- képes-e a tananyag alapvető fontosságú tényeit, alaptörvényeit, összefüggéseit megmagyarázni,
- képes-e az egyes témakörök közötti összefüggések megértésére, rendszerezésére, elemzésére,
- képes-e összetett, bonyolultabb kémiai és fizikai kémiai számításokat elvégezni,
- képes-e összetettebb vegyészeti laboratóriumi gyakorlati feladatokat értelmezni, ismeretei alkalmazásával megtervezni, szakszerűen, önállóan elvégezni és munkáját dokumentálni,
- ismeri-e a vegyipari szakirodalom használatának módját,
- rendelkezik-e a szakirányú felsőoktatási tanulmányokhoz szükséges ismeretekkel és képességekkel,
- ismeri-e a kémiai elveken és módszereken alapuló környezetvédelem legfontosabb összefüggéseit, a vegyipar gyakorlati és műszaki alkalmazásait, hasznosságát, veszélyeit, azok elkerülésének módjait, a vegyipar fejlődésének irányát.

Tartalmi követelmények

I. KÉMIA ÉS FIZIKAI KÉMIA

Kémia

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
1. Kémiai számítások	Anyagmennyiséggel kapcsolatos számítások. Sztöchiometriai számítások.	Összetett sztöchiometriai számítások.
2. Kémiai elemek	Nemfémes elemek. Fémes elemek. Jellemzőik, előállításuk, ipari felhasználásuk, előfordulásuk.	Tulajdonságok, kémiai átalakulások atom-, molekula- vagy halmazszerkezeti változásokkal való értelmezése. Allotróp módosulatok anyagszerkezeti magyarázata. Ötvözetek
3. Szervetlen kémiai vegyületek	Oxidok Hidroxidok Savak Sók Jellemzőik, előállításuk, ipari felhasználásuk, előfordulásuk.	Hidrogén-halogenidek saverősségének összehasonlítása. Hidroxidok kiegészítése.
4. Szénhidrogének	Szénhidrogének fizikai tulajdonságai. Kőolajpárlatok Szénhidrogének kémiai átalakulásai. Szénhidrogének ipari jelentősége. Szénhidrogének halogénezett származékai.	Markovnyikov- és Zajcev-szabály. Acetilén savi sajátsága. Benzinpirolízis termékei.
5. Halogénezett szénhidrogének	A halogénezett szénhidrogének fizikai, kémiai, élettani tulajdonságai, kémiai reakciói, jelentőségük.	A molekula tömegének és polaritásának kapcsolata a fizikai tulajdonságokkal. Az olvadáspont, a forráspont, az oldhatóság összehasonlítása az azonos szénatomszámú szénhidrogénekével.
6. Oxigéntartalmú szerves vegyületek Hidroxivegyületek	Alkoholok, fenolok: fizikai, kémia tulajdonságai ipari előállításuk	Az alkoholok savas jellege. Különböző alkoholok forrás- és olvadáspontjának, oldhatóságának

	ipari jelentőségük.	becslése szerkezetük alapján.
Éterek	Éterek jellemzői.	
Oxovegyületek	Aldehidek, ketonok jellemzői, ipari jelentőségük.	Az olvadáspont, forráspont és az oldhatóság összehasonlítása a megfelelő moláris tömegű alkoholokéval Oxovegyületek redoxi átalakulása.
Karbonsavak és származékai	Karbonsavak fizikai és kémiai jellemzői. Karbonsavak előállítása, ipari jelentősége. Szénláncban helyettesített karbonsavak. A karbonsavszármazékok.	Karbonsavak ipari előállítása.
7. Nitrogén tartalmú szerves vegyületek	Nitrovegyületek, aminok.	Nitrogéntartalmú heterociklusos vegyületek.
8. Élettanilag fontos szerves vegyületek		
A fehérjék	A fehérjék szerkezete, tulajdonságaik, reakcióik, jelentőségük.	A fehérjék harmadlagos és negyedleges szerkezete.
A szénhdirátok	A szénhidrátok fogalma, általános jellemzésük, szerkezetük, csoportosításuk. A mono- és diszacharidok jellemzői. A poliszacharidok.	D- és L- konfiguráció.
9. Alkalmazott kémia		
Víz kémiája	Kémiailag tiszta és a természetes víz jellemzői. Vízkémiai alapfogalmak. Vízlágyítás.	A víz természetes körforgása. Vízlágyítási reakciók.
Tüzelőanyagok kémiája	Természetes tüzelőanyagok.	Mesterségesen előállított tüzelőanyagok.
Műanyagok kémiája	Természetes és mesterségesen előállított műanyagok. Műanyagok környezetvédelmi vonatkozásai.	Egyéb műanyagok.
Robbanóanyagok kémiája	Robbanóanyagként használt vegyületek.	Klórsav és a perklórsav sóinak robbanó hatása.

Fizikai kémia

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
1. Alapfogalmak	Állapothatározók fogalma mértékegységeik Anyagi rendszerek csoportosítása.	
2. Homogén egykomponensű, gázfázisú rendszerek	Ideális és reális gázok. Gázok állapotváltozásait leíró gáztörvények. Ideális gázok állapotegyenlete. Gázok abszolút és relatív sűrűsége. Számítások a gázok állapotváltozásaival kapcsolatban.	Reális gázok állapotegyenlete. Összetettebb számítások a gázok állapotváltozásaival kapcsolatosan. Gázmolekulák sebességét meghatározó tényezők. Maxwell-féle sebességeloszlás. Graham-törvény.
3. Homogén többkomponensű, gázfázisú rendszerek	Parciális nyomás, átlagos moláris tömeg.	Számítások a gázelegyek átlagos moláris tömegére és sűrűségére vonatkozóan.
4. Homogén egykomponensű, folyadékfázisú rendszerek	Folyadékok tulajdonságai. Folyadékok belső szerkezete. Felületi feszültség. Kapilláraktív, ill. -inaktív anyagok gyakorlati jelentősége. Folyadékok belső súrlódása, viszkozitás.	Folyadékok belső szerkezetét meghatározó másodlagos kötések.
5. Homogén többkomponensű, folyadékfázisú rendszerek	Elegyek, oldatok. Számítások az elegyek (oldatok) összetételével, koncentrációival kapcsolatosan. Tenzió fogalma. Raoult-törvény. Ideális és reális folyadékelegyek tenzió- és forráspontgörbéi. Konovalov-törvények.	Grafikonelemzések folyadékelegyek szétválasztására. Egyszerű- és frakcionált desztilláció ismertetése.

	Desztilláció fogalma és fajtái. Desztilláció gyakorlati jelentősége.	
6. Homogén egykomponensű, szilárd fázisú rendszerek	Kristályos és amorf szilárd anyagok szerkezete. Rácstípusok.	Polimorf, izomorf anyagok. Folyadékok és amorf anyagok összehasonlítása.
7. Halmazállapot-változások	Folyadékok nyitott- és zártterű párolgása illetve kondenzációja. Párolgás sebessége. Tenzió fogalma és befolyásoló tényezői. Párolgáshő és kondenzációs hő. Forrás, forráspont. Szilárd anyagok olvadása, folyadékok fagyása. Olvadáspont és fagyáspont Olvadáshő és fagyáshő. Szublimáció, szublimációs pont.	Kapcsolat a tenzió, a forráspont és a folyadékok szerkezete között. Párolgás és forrás összehasonlítása. Folyadékok túlhevítése, a gőzök túlhűtése. Egyszerű számítások a halmazállapot változásokkal kapcsolatosan. Folyadékok túlhűtése.
8. Híg oldatok	Híg oldatok tulajdonságai. Híg oldatok törvényei. Ozmózis jelensége. A híg oldatok szerepe élő szervezetekben. Egyszerű számítási feladatok a híg oldatok. törvényeinek alkalmazására.	Relatív tenziócsökkenés, a fagyáspontcsökkenés, forráspont-emelkedés kialakulása. Összetett számítási feladatok a híg oldatok törvényeinek alkalmazására van't Hoff-tényező alkalmazása.
9. Heterogén rendszerek	Fázis, komponens. Víz fázisdiagramja.	Szabadsági fok. Gibbs-féle törvény. Kétkomponensű heterogén rendszerek fázisdiagramja. Eutektikum fogalma.
10. Reakciókinetika	Kémiai reakciók létrejöttének feltételei. Aktív állapot, aktiválási energia. Katalizátorok Reakciók energiaviszonyai. Reakciósebesség és befolyásoló tényezői. Első- és másodrendű reakciók. Összetett reakciók.	Kémiai reakciók mechanizmusa. Katalitikus folyamatok csoportosítása. Keverékkatalizátorok. Katalizátormérgek. Katalizátor szelektivitása. Számítások a kinetikailag elsőrendű folyamatokkal kapcsolatban.
11. Kémiai egyensúlyok	Dinamikus egyensúly. Tömeghatás törvénye. Egyensúlyi állandó (K_c). Az egyensúly befolyásolásának lehetőségei. Konverzió Egyszerű számítások kémia egyensúlyokra. Gázok termikus disszociációja.	Számítások a kémia egyensúlyok befolyásolására.
12. Heterogén egyensúlyok	Szilárd anyagok oldása folyadékban. Szolvatáció, hidratáció. Oldás energiaviszonyai. Oldhatóság Oldás sebességét befolyásoló tényezők. Oldhatósági szorzat. Folyadékok kölcsönös oldhatósága. Megoszlás két oldószer között. Extrakciós folyamatok. Extrakció gyakorlati jelentősége. Henry-Dalton törvény.	Oldhatósági görbék. Oldhatósággal kapcsolatos számítások. Megoszlási hányados. Nernst-féle megoszlási törvény. Extrakciós számítások.
13. Elektrolit egyensúlyok	Elektrolit, az elektrolitos disszociáció, disszociáció fogalma. Disszociációfok kiszámítása. Erős és gyenge elektrolitok. A víz autoprotolízise, a pH pH számítás erős és gyenge savak, illetve bázisok esetén. Sók hidrolízise. Pufferoldatok összetétele, működése, a pufferkapacitás. A pufferek gyakorlati jelentősége.	Hidrolizáló sók pH-jának kiszámítása. Pufferek pH-jának kiszámítása.
14. Elektrokémia	Első- és másodfajú vezetők vezetési mechanizmusa. Elektrolitok fajlagos vezetése. Elektródpotenciál kialakulása. Nernst-féle összefüggés.	Moláris vezetés. Erős és a gyenge elektrolitok vezetése. Határvezetés Redoxi elektródok, gázelektródok. Membrán elektródok.

	Standardpotenciál táblázat értelmezése, alkalmazása. Elektródfolyamatok. Első- és másodfajú elektródok fogalma. Galvánelemek felépítése, működése. Az elektródpotenciál és a galvánelemek elektromotoros erejének kiszámítása. Akkumulátorok. Elektrolízis Leválási potenciál, a túlfeszültség, a bomlásfeszültség, a koncentrációs és kémiai polarizáció jelensége. Az elektrolízis mennyiségi törvényei. Az elektrolízis gyakorlati jelentősége. Számítások az elektrolízis mennyiségi törvényeinek alkalmazására.	Összetett számítások az elektrolízis törvényeinek alkalmazására.
15. Termokémia	Reakcióhő, illetve az átalakulási hő, képződéshő. Termokémiai egyenletek. Termokémia főtétele. Termokémiai számítások, reakcióhő kiszámítása.	Termokémiai számítások, képződéshők meghatározása.
16. Kolloid rendszerek	Kolloid állapot. Kolloid rendszerek. Vizes alapú kolloidok (asszociációs és makromolekulás kolloid). Szolok és gélek. Adszorpció és deszorpció, fajlagos felület. Szorpciós jelenségek, gyakorlati jelentőségük.	Vizes alapú kolloidok szerkezete. Szol-gél átalakulás. Adszorpciós egyensúly. Adszorpciós izotermák értelmezése.
17. Korrózió	Korrózió Kémiai és az elektrokémiai korrózió. Korrózió elleni védelem.	Korrózióvédelem vegyipari jelentősége.

II. Laboratóriumi gyakorlat

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
1. Fizikai mennyiségek mérése	Tömegmérés Sűrűségmérés Olvadáspont, forráspont meghatározás. Oldatkészítés	Térfogatmérés hitelesítése.
2. Szervetlen preparátumok előállítása és szervetlen ionok minőségi elemzése	Sztöchiometriai számítások a szervetlen anyagok előállításával kapcsolatosan. Tisztítási feladatok. Szervetlen preparátumok előállítása. Szervetlen preparátum minőségi vizsgálata.	Kationok és anionok jellemző kimutatási reakciói. Magasabb szintű ismereteket igénylő preparátum előállítása.
3. Szerves preparátumok előállítása és minőségi elemzése	Szerves preparátumok előállítása: halogénezéssel, nitrálással, észterezéssel, hidrolízissel, oxidálással, redukálással, acilezéssel, diazotálással. A termék ellenőrző mérése.	Magasabb szintű ismereteket igénylő preparátum előállítása.
4. Mintavétel és mintakezelés	Mintavételi módok különböző halmazállapotú anyagok esetén. A minta előkészítése.	
5. Mennyiségi vizsgálatok: gravimetria, titrimetria	Gravimetria módszerei, lépései. Gravimetriás mérés kivitelezése. Térfogatos elemzések módszerei. A térfogatos elemzések kivitelezése: sav-bázis, permanganometriás, jodometriás, komplexometriás és csapadékos titrálások. Vízanalitikai vizsgálatok.	Indikátor működése. Térfogatos elemzés hibái. Közvetett és visszatitrálásos módszerek alkalmazása. Összetettebb vízanalitikai vizsgálatok.
6. Műszeres vizsgálatok	Fotometriás mérés látható tartományban Oldatsorozatból, kalibrációs görbe felvétele. pH mérés műszeresen. Refraktometriás mérés.	Összetettebb fotometriás feladatok.
7. Dokumentálás,	Eredmények kiszámítása.	Eredmények kiszámítása megfelelő pontossággal.

értékelés	Dokumentálás, értékelés hagyományos módon vagy számítógép használatával.	Dokumentálás, értékelés számítógép használatával.

ÉPÍTÉSZETI ÉS ÉPÍTÉSI ALAPISMERETEK
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

Az építészeti és építési alapismeretek érettségi vizsga célja:

Az ismeretek és készségek döntő része közép- és emelt szinten egyaránt megjelenik. A középszintű vizsga elsősorban egyszerűbb feladatok megoldását, a szóbeli kifejező készséget, a rendszerezés és az alkalmazás legalapvetőbb formáit várja el, míg emelt szinten az igényesebb felépítés, az alkalmazás és integrálás összetettsége, a feladatok nehézségi fokának magasabb szintje a jellemző. A szóbeli tételsor komplexebb mivolta miatt is eltér a középszinttől.

A középszintű építészeti és építési alapismeretek érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy:

- képessé vált-e a korszerű építészeti-építési kultúra elsajátítására, és megalapozta-e építész-szemléletét,
- megszerezte-e az építészet-építés széles alapozású ismereteit és tudása konvertálható-e, miáltal alkalmassá válhat a szakmai specializáció elsajátítására,
- rendelkezik-e megfelelő probléma- és feladatmegoldó, valamint analizáló és szintetizáló képességgel az építés területén,
- elsajátította-e az építési tevékenység során használatos számolási, mérési technikákat, rendelkezik-e műszaki becslési készséggel és az önellenőrzés igényével,
- képes-e az építészet síkbeli ábrázolását térbeli szituációként elképzelni, tud-e ezekhez ábrát készíteni, s ennek segítségével az adott konstrukcióban gondolkodni, számolni,
- képes-e az építészet térbeli szituációit síkban ábrázolni, s ennek segítségével az építési tervdokumentáció rajzi részeit értelmezni, esetenként elkészíteni,
- képes-e a tanult ismereteket gyakorlati feladatok megoldására alkotó módon alkalmazni,
- képes-e a különböző segédeszközök (táblázatok, zsebszámológép, katalógusok, prospektusok) célszerű alkalmazására, a mindenkori tárgyi feltételek függvényében, az építési feladatok megoldása során.

Az emelt szinten a felsoroltakon túl az érettségi vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó fentiekben felsoroltakon túlmenően:

- rendelkezik-e a felsőfokú szakirányú tanulmányokhoz szükséges alapokkal,
- képes-e bemutatni az építés, a környezetalakítás jelentőségét, szépségét, valamint a gazdaságban és az emberi kultúrában betöltött szerepét,
- milyen szintű a kreativitása, mennyire kombinatív a gondolkodási képessége,
- képes-e érthetően, világosan megfogalmazni a problémákat, a feladatokat értelmezni, a problémamegoldásban alkalmazni a tanult ismereteket, az összefüggéseket megkeresni, állításait igazolni.

Az ismeretek az emelt szinten kiegészülnek, bővülnek, és a középszintű ismeretek feldolgozása az igényesebb felépítés, az összetettebb alkalmazás, nehezebb feladatok felé tolódik el. A követelmények leírásában gyakran szereplő „alapismeretek", „alapjai" megfogalmazás azt fejezi ki, hogy az adott fogalom precíz ismerete nem követelmény, azok elmélyítése, kiteljesítése majd az érettségi utáni szakmai speciális képzésre vár. Az építészet szakmacsoportos képzés tananyagai, témakörei részben egymástól függetlenül is elsajátíthatók, vagy pedig egymásra épülnek. Ez a részbeni párhuzamosság, illetve egymásra épülés megköveteli, hogy az összefüggő részterületek ismereteit nem teljes mélységben kell feldolgozni, hogy a kapcsolódások értelmezhetőek legyenek - ennek következménye viszont, hogy egy-egy terület, illetve részterület elmélyültebb, magasabb szinten történő feldolgozására vissza kell térni.

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
1. Építési anyagok		
Építési anyagok tulajdonságai	Ismertesse az építési anyagok tulajdonságait. Ismertesse az építési anyagok jellemző tulajdonságainak vizsgálatait. Mutassa be egyszerű számpéldákkal az anyagok különböző jellemzőit (víztartalom, hőátbocsátás, szilárdsági tulajdonságok, stb.).	
Az építőiparban alkalmazott anyagok	Ismertesse az építőiparban alkalmazott anyagokat, felhasználásuk előírásait. Ismertesse az alkalmazott anyagok jellemző tulajdonságait, azok vizsgálatait. Ismertesse az alkalmazott anyagok szállításának, tárolásának, beépítésének előírásait. Ismertesse az alkalmazott anyagok szabványos jelöléseit.	Ismertesse az anyagok kiválasztásának szempontjait. Mutassa be a laboratóriumi vizsgálati módszereket. Ismertesse a munkahelyi anyagvizsgálatokat! Ismertesse és értelmezze az anyagok szabványos jelöléseit.
2. A műszaki ábrázolás		
Ábrázoló geometriai alapismeretek	Rajzvázlatok készítése során alkalmazza helyesen a síkmértani és térmértani alapfogalmakat, az axonometrikus, a perspektivikus és a vetületi ábrázolás szabályait. Mértani test vetületi ábráiról készítsen axonometrikus szabadkézi vázlatot, illetve axonometrikus ábráról vázolja fel a vetületeket. Ismertesse vázlatokkal a síkmetszések alapeseteit. Mutassa be az egyszerűbb áthatásokat.	Összetett test vetületi ábráiról szerkesszen axonometrikus ábrát, axonometrikus ábráról szerkessze meg a vetületeket. Szerkessze meg síklapú- és forgástestek többsíkos, jellegzetes síkmetszéseit. Szerkesszen meg közepes bonyolultságú áthatásokat.
Építészeti műszaki rajz alapjai.	Alkalmazza a szabványos jelöléseket a műszaki rajzokon.	

	Értelmezze a műszaki terveket. Vegye észre a műszaki terveken előforduló hibákat. Mutassa be az építési tervdokumentációt. Tudjon síkban, illetve térben tájékozódni, térbeli viszonyokat elképzelni, tudja a háromdimenziós valóságot - alkalmas síkmetszetekkel - két dimenzióban vizsgálni. Tudjon a számításokhoz, bizonyításokhoz megfelelő ábrát készíteni. Ismertesse a tervek sokszorosítását, dokumentálását.	Szerkessze meg az építmények jellemző részletrajzait. Ismertesse a kiviteli tervdokumentáció különböző terveinek műszaki információtartalmát. Tudjon síkban, illetve térben tájékozódni, térbeli viszonyokat elképzelni, tudja a háromdimenziós valóságot - alkalmas síkmetszetekkel - két dimenzióban ábrázolni.
3. Építési ismeretek		
Építési alapismeretek	Ismertesse a természetes és épített környezet kapcsolatát. Ismertesse az építmény fogalmát, fajtáit. Ismertesse az építési tevékenységet, az építés folyamatát. Osztályozza az épületszerkezeteket.	Ismertesse az épített környezet kialakítására vonatkozó jogszabályokat. Ismertesse az épületszerkezetekkel szemben támasztott követelményeket.
Alépítményi munkák	Ismertesse a földmunkákat, alapozásokat, a talajból származó vízformációk elleni szigeteléseket, készítésük munkavédelmi előírásait.	Rajzolja meg az alépítményi szerkezetek szakszerű kialakítását.
Szerkezetépítés	Ismertesse a helyszíni beton és vasbeton munkákat. Ismertesse az előregyártás módjait, az előregyártott beton és vasbeton szerkezeteket. Ismertesse a zsaluzatokat, dúcolásokat, készítésük munkavédelmi előírásait. Ismertesse a teherhordó szerkezetek fajtáit, építésük előírásait.	Ismertesse az anyagok, gépek, segédszerkezetek helyes megválasztásának szempontjait. Rajzolja meg a szerkezetek helyes kialakítását. Rajzolja meg a szerkezetek helyes kialakítását.
4. Építésszervezési ismeretek		
Az építési helyszín ismerete	Legyen képes organizációs helyszínrajzot értelmezni. Ismertesse az építési helyszín kialakítását. Ismertesse a segédüzemeket, azok kialakítását.	Legyen képes organizációs helyszínrajzot készíteni.
Anyagmennyiségek meghatározása	Készítsen kiviteli tervek alapján egyszerű időmtervet, méretkimutatást. Kiviteli tervek alapján határozza meg a szükséges anyagmennyiségeket.	Készítsen kiviteli tervek alapján időmtervet, méretkimutatást. Ismertesse építési anyagok, valamint szerkezetek fogadásának, dokumentálásának előírásait.
5. Munkavédelem		
A balesetek megelőzése	Ismertesse a baleset bekövetkezésének megelőzését, a teendőket a balesetek bekövetkezésekor.	
Foglalkozás egészségügy	Ismertesse a foglalkozási ártalmakat, betegségeket.	Ismertesse a foglalkozási ártalmak, betegségek megelőzésének módjait.
A munkavégzés tárgyi és személyi feltételei	Ismertesse a munkahelyek munkavédelmi követelményeit. Ismertesse a kollektív és egyéni védőeszközöket. Ismertesse az elsősegélynyújtás különböző módjait.	Ismertesse a munkáltató munkavédelmi feladatait.
6. Statika		

Merev testek statikája	Ismertesse az erő fogalmát, fajtáit, jellemzőit, a statika alaptételeit. Határozza meg számítással az erőrendszerek eredőjét és egyensúlyát.	
Tartószerkezetek	Ismertesse a tartók fogalmát, fajtáit, támaszelemeit. Rajzolja meg összetett terhelésű, határozott tartók belsőerő ábráit, vegyes terhelés esetében. Ismertesse a tartószerkezetek mértékadó terheit. Számítsa ki egyszerű tartószerkezet mértékadó terhelését. Ismertesse a tartószerkezetek igénybevételeit.	

KÖNNYŰIPARI ALAPISMERETEK
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája:

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A Könnyűipari alapismeretek érettségi vizsga célja;

Az ismeretek és a készségek legnagyobb része középszinten és emeltszinten is megjelenik, a középszintű célok elsősorban az egyszerűbb ismeretszerzési eljárásokat, kifejezéseket, készségeket, a rendszerezés és az alkalmazás alapvető formáit várja el.

Emelt szinten elsősorban az igényesebb felépítést, az alkalmazást és az integrálást

A középszintű vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó:

Öltözködéskultúrából:

- ismeri-e a viselettörténeti alapfogalmakat,
- ismeri-e az öltözködés kialakulását,
- ismeri-e az öltözködéstörténet főbb szakaszait,
- ismeri-e az egyes korok kultúrák jellegzetes alapanyagait, mintázatait,
- képes-e a viseletekhez hozzárendelni *a* kiegészítőket,
- be tudja-e mutatni a viselettörténeti korszakokat, azok főbb jellemzőit,
- felismeri-e az újkori öltözeteket,
- tájékozott-e a XIX. századi öltözékekről,
- tájékozott-e a XXI. századi öltözékekről,
- tájékozott-e a magyar népművészeti tájegységekről,
- ismeri-e az alföldi, dunántúli, erdélyi és a felföldi viseletek jellemzőit,
- ismeri-e a divat kialakulását,
- tájékozott-e divat és a divatipar kapcsolatáról,
- tájékozott-e hagy mi a szak- és a divatlapok szerepe a tervezési folyamatban,
- ismeri-e divattervezés feladatköreit és a tervezés folyamatát,
- tudja-e mi a szerep és jelentősége a divattrendeknek a divat iparban.

Könnyűipaiban alkalmazott anyagokból:

ismeri-e a könnyűiparban alkalmazott anyagok eredetét és felhasználási területüket,
ismeri-e az alapanyagok fizikai, kémiai tulajdonságait,
ismeri-e a textilipari szálas anyagok feldolgozását,
ismeri-e a bőripari nyersanyagok fajtáit,
ismeri-e a szőrmeiparban használt nyersanyagok fajtáit,
tájékozott-e könnyűiparban használatos ragasztók fajtáiról,
tudja-e mi a fonás, cérnázás,
rendelkezik-e a szövés technológiájának ismeretével,
ismeri-e a kötés fogalmát,
ismeri-e a nemszőtt kelmékkel kapcsolatos alapfogalmak fajtáit jellemzőit,
ismeri-e a bőr- és szőrmegyártás fogalmát,
ismeri-e a műbőrök, cipőipari talpak fajtáit, alapanyagait.

Az emeltszintű vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó a fentiekben felsoroltakon túlmenően:

- elsajátította-e a speciális szakmai tantárgyak tanulásához szükséges feladatmegoldó képességet,
- tudja-e rendszerezni a különböző korok, kultúrák jellegzetes alapanyagainak mintázatait,
- a korok jellegzetes öltözékeihez képes-e hozzárendelni a különböző kellékeket, kiegészítőket, díszítő elemeket,
- rendelkezzen a divattrendek szerepével, jelentőségével a divatiparban,
- ismerje a nagy divatházak, tervezők kollekcióit,
- rendelkezik-e az anyagok fizikai, kémiai szerkezetének jellemzőire vonatkozó ismeretekkel,
- tudja-e szakszerűen kiválasztani és hozzárendelni az alapanyagokhoz a megfelelő segédanyagokat, kellékeket, kiegészítőket és díszítőelemeket.

Tartalmi követelmények:

A könnyűipari alapismeretek érettségi vizsgatárgy tartalmi követelményei alapvetően a könnyűipari szakmacsoport érettségire épülő képesítéseinek központi programjának Viselettörténet és a Könnyűiparban alkalmazott anyagok témaköreire épül.

TARTALMI KÖVETELMÉNYEK

I. ÖLTÖZKÖDÉSKULTÚRA

1. NÉPMŰVÉSZET

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
1. 1. A magyar népművészet tájegysé	A magyar népművészet általános jellegzetességei. A magyar népművészet kiemelt tájegységei. A magyar népművészet kiemelt tájegységeinek öltözetei.	A magyar népművészet kiemelt tájegységeinek jellemző forma- és szimbólumvilága, viseletei.
1. 2. Az alföldi, a dunántúli, a felföldi és az erdélyi viseletek jellemzői.	Az alföldi viselet. A Dunántúl jellegzetes viseletei. Felföldi viseletek.	Jellegzetes alföldi viselethez tartozó kiegészítők. Jellegzetes erdélyi viseletek és kiegészitői.

	Erdélyi női és férfi viseletek.	

2. VISELETTÖRTÉNET

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
2. 1. Az öltözet kialakulása	Viselettörténeti alapfogalmak. A kezdetleges öltözetek kialakulása. Viselet- és textiltörténeti alapismeretek.	A kezdetleges öltözetek kialakulása.
2. 2. Az öltözködéstörténet főbb szakaszai	Az öltözködéstörténet fejlődésének, korszakának ismertetése	Az egyes korok, kultúrák jellegzetes alapanyagainak, mintázatainak, jellemző öltözék-elemeinek ismertetése korabeli képzőművészeti források alapján.
2. 3. Viselettörténeti korszakok bemutatása	Mutassa be a természeti népek, ősi kultúrák öltözeteit, jellegzetességeit (pl. testfestés, szimbólumok). Ismertesse az ókori Egyiptom viselettörténeti emlékeit. Mutassa be az ókori görög viseleteket, lábbeliket és fejfedőket. Ismertesse az ókori római viseleteket, lábbeliket és fejfedőket. (A koraközépkori öltözetek.) Ismertesse a román kori jellegzetes viseletek lábbeliket és fejfedőket. Ismertesse a gótikus viseleteket, lábbeliket és fejfedőket. Ismertesse a reneszánsz öltözeteket, lábbeliket és fejfedőket. Ismertesse a barokk korszak jellegzetes öltözeteit, lábbeliket és fejfedőket. Ismertesse a rokokó jellemző udvari öltözeteit, kiegészítőit. Ismertesse a biedermeier öltözeteit. Ismertesse a klasszicista korszak öltözeteit, cipőit, táskáit, egyéb kiegészítőit. Ismertesse a századforduló jellegzetes öltözeteit, cipőit, táskáit, egyéb kiegészítőit. Ismertesse az 1920-30-as évek öltözeteit, kiegészítőit, cipőit és táskáit, nappali, esti és strandviseletek, a film világának hatása. Ismertesse az 1940-50-es évek öltözeteit, cipőit, táskáit. A II. világháború hatása a 40-es évek öltözetére. Az 50-es évek újításai, új sziluettjei, cipői, táskái. Ismertesse az 1960-70-es évek öltözeteit, cipőit, táskáit. Az 1960-70-es évek hippi öltözetei, az antidivat megjelenése. Ismertesse az 1980-90-es évek öltözeteit, cipőit, táskáit. Az 1980-90-es évek új formavilága, haute couture és pret-a-porter kollekciók, táskák, kiegészítők.	A kezdetleges öltözetek elkészítése és jellegzetes alapanyagai. Az ókori egyiptomi öltözékek kiegészítőinek bemutatása. Az ókori görög alapanyagok, szinviláguk, kiegészítőik, valamint az ókori görög katonai öltözetek. A római katonai öltözetek. Az ókori római öltözetek jellegzetes kiegészítői, alapanyagai A gótika jellegzetes formavilága, a textíliák díszítőelemei. A francia, olasz, német textilközpontok. A barokk textilgyártás fő központjai, a textilek mintázata, díszítése. Klasszicista öltözékek kiegészítői. A századforduló jellegzetes kelméi és mintázatuk. Az 1920-30-as évek újításainak hatása a XX. századi öltözetekre. Az 1940-as évek öltözetei, táskák, cipők és egyéb kiegészítők. Az 1950-as évek öltözetei, táskái, cipői. A katonai öltözetek megjelenése a 40-es évek viseletében. Az 50-es évek, II. világháború utáni öltözetei, new look megjelenése, cipők, táskák. Az 1960-as évek öltözetei, táskák, cipők és egyéb kiegészítők. Az 1970-as évek öltözetei, táskák, cipők és egyéb kiegészítők. Az 1980-as évek öltözetei, táskák, cipői és egyéb kiegészítők. Az 1990-as évek öltözetei, táskák, cipői és egyéb kiegészítők. Nagy divatházak, tervezők kollekciói.

3. DIVATISMERET

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
3. 1. A divat fogalma, jelentősége a kulturált öltözködés kialakulásában	A divat fogalmának meghatározása. A divat alapfogalmai. A divat fejlődésének üteme a 19-20. században.	A divat és a divatipar kapcsolata, viszonyai. A trend és a piac kapcsolata. A divatszakma információs csatornáinak, forrásainak elemzése, értelmezése. A 20. század meghatározó tervezői, divatházai (pl. Chanel, Dior, Givenchy).
3. 2. A szak- és divatlapok szerepe a divat alakulásában	A szak-, trend- és divatlapok megismertetése, felépítésük, használatuk módja szakemberek számára.	A trendek leolvasása a szak- és divatlapokból - hogyan szűrjük le, mi lesz az adott szezonra vonatkozó alapanyag, szín, mintázat és formatrend? A szak- és divatlapok szerepe a tervezési folyamatban, a kollekciók megszületésében.
3. 3. A divattervezés fogalma, a divattervezők feladatai	A divattervezés fogalma, feladatkörei. A tervezéshez szükséges szakmai információk beszerzése.	A tervezés folyamata, fázisai.
3. 4. A divattrend fogalma, szerepe, jelentősége	A divattrend fogalma. Az aktuális trendcsoportok, szempontok bemutatása, ismertetése. A 2000-es évek trendvonulatai, Haute-Conture és Pret-A-Porter kollekciók.	A divattrend szerepe, jelentősége a divatiparban.

II. KÖNNYŰIPARBAN ALKALMAZOTT ANYAGOK

1. A KÖNNYŰIPARBAN HASZNÁLT ANYAGOK ÁLTALÁNOS JELLEMZŐI

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
1. 1. A könnyűiparban használt alapanyagokkal kapcsolatos alapfogalmak	Ismerje, és szakszerűen alkalmazza a szakkifejezéseket Rendszerezze a könnyűiparban használt alapanyagok fajtáit.	Ismerje, és rendszerezze a könnyűiparban alkalmazott anyagok eredetét, szerkezeti jellemzőit, alkalmazási területeit.
1. 2. Az alapanyagok kémiai felépítése		Képes legyen a nyersanyagok eredetének meghatározása. Rendelkezzen az anyagok kémiai szerkezetének jellemzőire vonatkozó ismeretekkel. Ismerje a szerkezeti jellemzők hatását a tulajdonságokra, a feldolgozhatóságra.

2. A KÖNNYŰIPARBAN HASZNÁLATOS NYERSANYAGOK CSOPORTOSÍTÁSA

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten

2. 1. Az alapanyagok fizikai jellemzői	Rendelkezzen alapanyagok fizikai jellemzőinek meghatározására, mértékegységeire, értelmezésére, szakszerű használatára vonatkozó ismeretekkel.	Ismerje fel és alkalmazza az alapanyagok fizikai jellemzőinek összefüggéseit az alapanyagok feldolgozása, felhasználása során. Képes legyen vizsgálni az alapanyagok szerkezeti jellemzőit, és hatásukat az anyagok tulajdonságaira.
2. 2. Az alapanyagok mechanikai tulajdonságai, alakíthatósága	Rendelkezzen az alapanyagokra gyakorolt mechanikai hatásokra: húzásra, hajlításra, nyomásra, koptatásra vonatkozó ismeretekkel. Ismerje az alapanyagok alakíthatósági feltételeit.	Képes legyen szakszerűen értelmezni az alapanyagok alakváltozásait, tudjon következtetni az alakíthatóság feltételeire.
2. 3. Az alapanyagok kémiai tulajdonságai	Ismerje az alapanyagok kémiai felépítését, és rendszerezze az alapanyagokat a kémiai felépítésük alapján.	Ismerje a kémiai hatásokat, és tudjon következtetni az alapanyagok vegyszerekkel, ténnyel és hőhatással szembeni érzékenységére, a vegyszerek hatására.

3. A KÖNNYŰIPARBAN HASZNÁLATOS NYERSANYAGOK

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
3. 1. A textilipari szálas anyagok csoportosítása	Ismerje a szálas anyag, elemi szál, rost, filament, kábel fogalmát. Tudja csoportosítani textiliparban használt nyersanyagokat eredetük szerint. Képes legyen a természetes eredetű és a vegyi szálak fajtáinak, jellemzőinek megnevezése, a szálas anyagok szakszerű besorolása.	
3. 2. A textilipari szálas anyagok fajtái, tulajdonságai, feldolgozása	Ismerje a textilipari szálas anyagok fajtáit. Méretek: hosszúság, vastagság. Tömeg, térfogat és lineáris sűrűség. Ismerje a szálas anyagok fizikai, kémiai tulajdonságait, és a szálas anyagok jellemzőinek hatását a feldolgozhatóságra, a viselési tulajdonságokra.	Rendelkezzen a természetes szálak (pamut, len, gyapjú, hernyóselyem) elsődleges megmunkálására vonatkozó ismeretekkel. Ismerje a vegyi szálak gyártási elvét.
3. 3. A bőripari nyersanyagok, a nyersbőr felépítése, a legismertebb bőrfajták tulajdonságai, felhasználása	A bőripari nyersanyagok fajtáinak ismerete. A nyersbőr szerkezeti felépítése. A bőr kémiai felépítése. A nyersbőr területi felosztása, topográfiája.	A nyersbőr minőségét befolyásoló tényezők ismerete, hatásuk a minőségre.
3. 4. A szőrmeipar nyersanyagai, a prémes állatok fajtái, a szőrme topográfiája	A szőrmeiparban használt nyersanyagok fajtáinak ismerete. A prémes állatok fajtái. A szőrme-konfekcionálásban felhasznált prémfajták feldolgozás szerinti csoportosítása. A szőrmésbőr topográfiája.	A szőrmék minőségét befolyásoló tényezők ismerete, rendszerezése, hatásuk a minőségre.

4. A KÖNNYŰIPARBAN HASZNÁLATOS RAGASZTÓK, ÉS KELLÉKANYAGOK

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
4. 1. A könnyűiparban használatos ragasztók fajtái	Ismerje a könnyűiparban alkalmazható ragasztók fajtáit, a ragasztók jellemző tulajdonságait, alkalmazási területeit. Értelmezze, és tudja alkalmazni a ragasztási kötések kialakításának feltételeit.	Képes legyen a ragasztási körülmények hatásainak értelmezésére. Ismerje a ragasztási kötés szilárdságát, befolyásoló tényezőit.
4. 2. A könnyűiparban használatos kellékanyagok fajtái	A könnyűiparban alkalmazható kellékanyagok fajtái, legfontosabb jellemzői. A megfelelő kellékanyagok kiválasztásának értelmezése. A kellékanyagok alkalmazási területeinek meghatározása. A kellékek jellemzőinek hatása a késztermékek tulajdonságaira.	Rendszerezze a kellékek fajtáit, az alkalmazásuk feltételeit. Tudja szakszerűen kiválasztani a megfelelő kellékeket.

5. FONÁS, CÉRNÁZÁS

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
5. 1. A fonás fogalma, a fonalak legfontosabb jellemzői	Ismerje a fonás fogalmát, a fonal készítés elvét. Képes legyen értelmezni a fonalak jellemzőinek hatását a belőlük készült textiltermékek tulajdonságaira.	Ismerje a fonalak jelölését. Értelmezze a számozási rendszereket.
5. 2. Fonalfajták		Ismerje a kártolt-, nyújtott-, fésűs fonási eljárással, turbinás fonással készült fonalak fajtáit. Rendelkezzen ismeretekkel a korszerű fonalakról.
5. 3. A cérnázás fogalma	Ismerje a cérnázás fogalmát, a cérnakészítés elvét, a cérnák jellemzőit.	
5. 4. Cérnafajták	Ismerje a varrócérnák alapanyagait, fajtáit, jellemzőit, alkalmazási területeit.	Rendszerezze a cérnák fajtáit szerkezet és felhasználás szerint. Rendelkezzen ismeretekkel a korszerű cérnafajtákról.

6. A SZÖVÉS

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
6. 1. A szövés alapfogalmai, a szövés menete, technológiája	Ismerje a szövéssel kapcsolatos alapfogalmakat, szakkifejezéseket. Rendelkezzen ismeretekkel a láncfonalak és vetülékfonalak előkészítéséről a szövéshez. Képes legyen bemutatni a szövetkészítés elvét. Ismerje a szövés menetét, tudja egyszerűsített ábra alapján bemutatni. Ismerje a korszerű szövetfajták jellemzőit.	Rendelkezzen ismeretekkel szövőgépek működésére vonatkozóan.
6. 2. A szövet szerkezete	Tudja rendszerezni az alapkötések fajtáit, jellemzőit. Ábrázolja a szövetek szerkezetét. Ismerje a szövetek szerkezetének hatását a	

	feldolgozhatóságra, a belőle készült termék tulajdonságaira.	

7. A KÖTÉS

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
7.1. A kötés és a hurkolás alapfogalmai	Ismerje a kötött kelme fogalmát, a szem részeit, a szemkapcsolatok fajtáit. Értelmezze a kötött és a hurkolt kelmék jellemzőit, felhasználási területeit.	Ismerje fel a kötött kelmék szerkezetét, ábrázolja egyszerűsített ábra segítségével. Rendelkezzen ismeretekkel láncrendszerű és a vetülékrendszerű kötések felismerésére vonatkozóan.

8. NEMSZŐTT-KELME GYÁRTÁSA

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
8. 1 A nemszőtt-kelmékkel kapcsolatos alapfogalmak, fajtáik, jellemzőik, felhasználási területeik	Ismerje a nemszőtt-kelmékkel kapcsolatos alapfogalmakat, a nemszőtt-kelmék fajtáit: filceket, rétegelt textíliákat, fátyollapokat, varrva-hurkolt textíliákat. Tudja a nemszőtt-kelmék jellemzőit. Ismerje a nemszőtt-kelmék könnyűipari alkalmazási területeit.	Ismerje a fátyolkelmék és a varrva-hurkolt kelmék gyártási elvét. Rendelkezzen ismeretekkel a korszerű nemszőtt kelmékről.
8. 2. A varrva-hurkolt kelmék fajtái, jellemzői	Ismerje fel a varrva-hurkolt kelmék fajtáinak előállítási módszereit, jellemzőit. Képes legyen a könnyűipari alkalmazási területek meghatározására.	
8.3. A fátyolkelmék fajtái, jellemzői	Ismerje a fátyolkelmék fajtáit, jellemzőit, a könnyűipari alkalmazási lehetőségeit, területeit.	

9. BŐRGYÁRTÁS, SZŐRMEGYÁRTÁS

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
9. 1. A bőrgyártás folyamata	A bőrgyártás technológiai folyamata: előkészítő műveletek, cserzés, kikészítés. A műbőrök előállítási technológiái.	A műbőrök felhasználási területek szerinti csoportosítása. A műbőrök alkalmazási lehetőségei a könnyűiparban.
9. 2. Szőrmegyártás	A szőrmekészítés folyamatának ismerete.	

10. MŰBŐRGYÁRTÁS

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
10. 1. Műbőrök fajtái, alapanyagai, műbőrgyártási technológiák	A műbőrök fajtáinak szerkezet és alapanyag szerinti csoportosítása. A műbőrök előállítási technológiái.	A műbőrök felhasználási területek szerinti csoportosítása. A műbőrök alkalmazási lehetőségei a könnyűiparban.

11. CIPŐIPARI TALPANYAGOK

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
11. 1. Cipőipari talp anyagai és jellemzői	Cipőipari talp fajtái, alapanyagai, jellemzői.	A talpalapanyag előállítási technológiái.

FAIPARI ALAPISMERETEK
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A faipari alapismeretek érettségi vizsga célja:

Annak megállapítása, hogy a vizsgázó rendelkezik-e azokkal a kompetenciákkal, amelyek tananyagtartalmainak megtanítását a faipari szakmákat oktató szakközépiskolák, a szakmai alapozó ismeretek oktatása során pedagógiai programjaikban célul tűztek ki.

A középszintű vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- ismeri-e Magyarország faalapanyag helyzetét, az iparban használt fontosabb fafajtákat, alapanyag választékokat, a fatörzs fejlődési rendellenességeit, a faanyag helytelen kezeléséből eredő hibákat, a faanyagot károsító gombákat, rovarokat,
- ismeri-e a bútoripari szerelvényeket,
- ismeri-e a faiparban alkalmazott ragasztóanyagokat,
- ismeri- e a fűrészáru természetes és mesterséges szárításának fogalmát, jelentőségét, célját, a máglyázás módjait, eszközeit, technológiáit, a máglyanyilvántartás fogalmát, célját,
- tájékozott-e azt illetően, hogy a faanyag nedvességtartalmának változása milyen következményekkel jár,
- ismeretei alkalmasak-e arra, hogy szakrajzot készítsen a fakötésekről,
- rendelkezik-e kellő műszaki szemlélettel ahhoz, hogy egyszerű bútorok jellegrajza és műleírása alapján azok szerkezeti csomóponti rajzait megszerkessze,
- rendelkezik-e kellő műszaki szemlélettel ahhoz, hogy egyszerű bútorok gyártmány (rajzi) illetve gyártás (technológiai) dokumentációját elkészítse,
- tudja-e definiálni a famegmunkálás fogalmát, a forgácsolás jellemzőit,
- képes-e megérteni a forgácsolás jellemzői és a forgácsolt felület finomsága közti összefüggéseket, és a témakörköz tartozó alapvető számítási feladatokat elvégezni,
- ismeri-e a famegmunkáló kézi szerszámokat illetve gépeket,
- ismeri-e a balesetmentes munkavégzés feltételeit.

Az emeltszintű vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó az előbbiekben felsoroltakon túl

- ismeri-e a faipari szakrajz ábrázolási rendszereit, rajztajtáit,
- képes-e értelmezni az anatómiai felépítés és a faanyag tulajdonságai közötti összefüggéseket,
- meg tudja-e magyarázni az egyes anatómiai irányokban bekövetkező alakváltozások eltérésének okait, a fa kémiai összetétele és a farontó gombák károsításának módja közti összefüggéseket,
- meg tudja–e indokolni a legfontosabb hazai fafajok legjellemzőbb felhasználási területeinek okait,
- meg tudja-e szerkeszteni a fakötések axonometrikus ábráit,
- tud-e fő méretek, rövid műszaki leírás és látványterv alapján jellegrajzot és előírt számú csomóponti rajzot készíteni egyszerű bútorokról,
- rendelkezik-e kellő műszaki szemlélettel ahhoz, hogy egyszerű bútorok gyártmány (rajzi) illetve gyártás (technológiai) dokumentációját, valamint árkalkulációját elkészítse,
- képes-e kiszámítani a faiparban előforduló fő forgácsoló megmunkálások optimális műszaki paramétereit,
- ismeri-e a faipari hulladékkezelés szabályait.

A számonkérés célja tehát a vizsgázók műszaki szemléletének, szintetizáló képességének, kreativitásának, szakmaspecifikus ábrázolási ismereteinek, logikus gondolkodásának, célirányos műszaki feladatmegoldó képességének vizsgálata.

A közép- és emelt szintű vizsga követelményeiben az ismeretjellegű tudáselemek tartalmukban - az ismeretek mennyiségét illetően - nem térnek el jelentősen, de a készségek képességek alkalmazásának szintje nem azonos. Az emelt szintű vizsgán az ismeretek önállóbb alkalmazása, az összefüggések elemezése, értékelése, a problémamegoldó gondolkodás, az alkotó képességek alkalmazása kap hangsúlyt.

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
1. A fa, mint ipari nyersanyag, a nyersanyagok között elfoglalt helye, jövője	Ismerje Magyarország faalapanyag helyzetét. Ismertesse a faanyaghelyzet javítási lehetőségeit (nyersanyagkészlet gazdaságos felhasználása, fa és faalapú melléktermékek, illetve hulladékhasznosítás).	
2. Az élő fa	Ismertesse a fát, mint növényt. Ismertesse a növények rendszerezését, a nyitva- és zárvatermők közötti különbségeket. Mutassa be a növényi sejt felépítését, alkotórészeit, szöveteket, szövetrendszereket. (A faanyag különféle sejtjeinek megnevezését: edény, áledény, parenchima, stb.) *Ismertesse a sejtfal szerepét, jelentőségét a faanyagban.* Ismertesse a fa kémiai összetételét!	
3. A fa makroszkópiája	Ismertesse az iparban használatos fafajok makroszkopikus jellemzőit. (A bél, geszt, álgeszt, szíjács, kambium, háncs, kéreg fogalmát, definiálja, a legfontosabb ipari fafajok egyes metszetein (bütü, húr és sugármetszet), látható rajzolatot, és a látvány magyarázatát adja meg az adott fafajra jellemző szerkezeti felépítés alapján.)	Értelmezze az anatómiai felépítés és a faanyag tulajdonságai közötti összefüggéseket.
4. A faanyag nedvességtartalma	Ismertesse a fa nedvességtartalmának előfordulási formáit és megoszlását a fatesten belül. Sorolja fel a nedvességtartalmi fokokat, és a nedvességtartalom mérésének különféle módjait. *Ismertesse a faanyag nedvességtartalmának változása következtében a faanyagban fellépő méret- és alakváltozásokat (zsugorodás, dagadás).* Tudja kiszámítani a nedvességtartalom változása okán várható méretváltozás mértékét.	Magyarázza meg a különböző anatómiai irányokban bekövetkező alak és méretváltozások eltérő mértékének okait.
5. Az iparban használt legfontosabb fafajok	Ismertesse a magyar iparban használt tűlevelű és lombos fák legfontosabb tulajdonságait, a faiparban használt fontosabb egzota (trópusi) fafajokat.	Mutassa be, indokolja az egyes fafajok legfontosabb, legjellemzőbb felhasználási területeit.
6. A fa hibái és betegségei	Sorolja fel a fatörzs alaki, fejlődési rendellenességeit és kezelési (helytelen technológia, helytelen szállítás, tárolás okozta) hibáit. Ismertesse a rovarok, gombák, baktériumok által okozott meghibásodásokat és a lehetséges védekezési módokat.	Magyarázza el a fa kémiai összetétele és az egyes farontó gombák károsításának módja közti összefüggéseket. Elemezze a növényi és rovarkárok következményeit
7. A fából készült fontosabb ipari választékok	Ismerje a fűrészipari termékek, furnérok (hámozott, hasított) rétegelt lemezek, bútor-, forgácslapok és farostlemezek fogalmát, tulajdonságaikat, felhasználási területeiket.	
8. Bútoripari szerelvények	Ismerje a bútoripari (mozgatást, zárást biztosító) szerelvények, valamint a kötőelemek fajtáit, tulajdonságait, felhasználási területeit.	
9. Faipari ragasztóanyagok	Ismerje a ragasztás fogalmát. Ismerje a bútoriparban alkalmazott ragasztóanyagok fajtáit, tulajdonságait, felhasználási területeit.	Ismertesse a ragasztás minőségét befolyásoló tényezőket, a ragasztóanyagok minőségének és a ragasztási szilárdságnak vizsgálati módszereit.
10. Faipari szakrajz alapfogalmai	Alkalmazza a vetületi ábrázolás szabályait, értelmezze a három nézet (elölnézet, felülnézet, oldalnézet), valamint a vízszintes, függőleges és homlokmetszet fogalmát a faipari szakrajzban.	Ismerje a faipari szakrajzban alkalmazott ábrázolási rendszereket, rajzfajtákat. Tudja lerajzolni és alkalmazni a faipari szakrajz anyagjelöléseit,

	Ismertesse a fa,, és fahelyettesítő anyagok metszeti jelöléseit. Alkalmazza a faipari szakrajzban használatos vonalfajtákat, vonalvastagságokat. Ismerje az alkalmazott méretarányokat, a méretezés szabályait. Ismerje a formaterv, jellegrajz, csomóponti rajz, alkatrészrajz, műhelyrajz fogalmát.	méretezési szabályait.
11. Fakötések	Ismerje a szélesbítő toldásokat, szélesbítő toldások merevítéseit, a hosszabbító toldásokat, vastagító toldásokat, keretkötéseket, kávakötéseket. Tudja önállóan megrajzolni a faiparban alkalmazott legfontosabb fakötéseket, alkalmazza a faipari szakrajz anyagjelöléseit, méretezési szabályait, a megfelelő vonalfajtákat, vonalvastagságokat.	Tudjon példát mondani az egyes szerkezeti kötések alkalmazására. Szerkessze meg az egyes fakötések léptékhelyes, axonometrikus ábráit is. Ismerje az egyszerű bútorok szerkezeti megoldásait (pl. kisasztal, konyhai ülőke, fiókos szekrényke).
12. Egyszerű bútorok szerkezetei	Ismerje az alapvető bútorszerkezeteket (egyszerű kávás asztal, konyhai ülőke, kávaszerkezetű szekrényke, keretszerkezetű fronttal konyhai ülőke, fiókos szekrényke, természetes faanyagokból). Ezek jellegrajza, rövid műszaki leírása alapján legyen képes az adott szerkezeti csomópontokat M1:1 léptékben megszerkeszteni.	A bútor fő méretei, rövid műszaki leírása és látványterve alapján legyen képes a megfelelő számú vetületben a jellegrajzot megrajzolni, illetőleg a szükséges, vagy előírt számú szerkezeti csomópontot (M1:1) megszerkeszteni.
13. A fa és fahelyettesítő anyagok megmunkálása	Tudja definiálni a faanyag megmunkálásának fogalmát, fajtáit, megmagyarázni a forgácsoló és forgácsmentes alakítások közti különbségeket, az egyes megmunkálási módokat rendszerezni.	
14. Forgácsolás elmélete	Definiálja az egyenes és körpályán mozgó forgácsoló szerszámok jellemzőit! Tudja lerajzolni és azonosítani a forgácsolás jellemző szögeit. (Jellemző szögek hatása a felületi finomságra, a forgácsolás során szükséges mozgások: főmozgás, mellékmozgás). Értelmezze a forgácsolás jellemzőit, a forgácsolás folyamán fellépő jelenségeke.! Sorolja fel a forgácsoló szerszámra ható erőket, forgácsoló erőket. Definiálja a fajlagos forgácsoló erőt, a fajlagos forgácsolási ellenállás fogalmát! Definiálja a forgács leválasztásához szükséges mechanikai teljesítmény fogalmát. Ismerje a forgácsolás kinetikáját és ezek alapvető számításait. Értse a forgácsolás jellemzői és a forgácsolt felület finomsága közti összefüggéseket. A forgácsolás paramétereiből tudjon következtetni a forgácsolt felület várható finomságára. Ismerje a faiparban alkalmazott kéziszerszámokat. Ismerje a faiparban alkalmazott gépeket.	Határozza meg a faiparban előforduló egyes megmunkálásokhoz szükséges optimális műszaki paramétereket! Ehhez számítsa ki a fajlagos forgácsoló erőt, a fajlagos forgácsolási ellenállást, a forgács leválasztásához szükséges mechanikai teljesítményt, forgácsolási és előtolási sebességet, egy élre eső előtolást, és a forgácsteljesítményt.
15. A fűrészáru természetes szárítása	Ismertesse a fűrészáru természetes szárításának fogalmát, jelentőségét, célját.	
16. A fűrészáru máglyázása	*Jellemezze a mágyázás módjait, eszközeit, technológiáit.* Ismertesse a máglyanyilvántartás fogalmát, célját.	
17. A fűrészáru mesterséges szárítása	Ismertesse a fűrészáru mesterséges szárításának fogalmát, jelentőségét, célját.	
18. A fűrészüzemi technológiák	Ismertesse a fűrészelés gépeit, technológiáit. Ismertesse a rönktéri technológiákat, a fűrészáru termelésének módjait. Ismertesse a fűrészcsarnokok elrendezését keretfűrészgépes, rönkhasító, szalagfűrészes, illetve vegyes technológiák esetén.	
19. Munka-, tűz- és környezetvédelem	Ismertesse a szakmára, a munkahelyre érvényes munkavédelmi előírásokat. Ismertesse a baleseteknél és tűzeseteknél	

	alkalmazandó intézkedéseket, valamint az elsősegélynyújtás szabályait. Ismertesse a tűz megelőzésére vonatkozó intézkedéseket és a tűzoltás szabályait, a tűzoltó készülékek kezelését. Ismertesse a mérgező anyagok, gyúlékony anyagok tárolására, kezelésére vonatkozó előírásokat. Ismertesse az elektromos áram élettani hatásait, az áramütés elleni védekezés szabályait, az elektromos áram által okozott baleseteknél foganatosítandó intézkedéseket. Ismertesse a szakmára, a munkahelyre jellemző környezetkárosító hatásokat és a környezetszennyezést csökkentő eljárásokat.	

NYOMDAIPARI ALAPISMERETEK
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A nyomdaipari alapozó ismeretek tantárgy érettségi vizsga célja

A szakmacsoportos szakmai alapozás lezárása, a vizsgázók szakmaválasztásának elősegítése és felkészítésük a szakmai specializáló képzésbe (szakképzésbe) történő bekapcsolódásba.

A középszintű vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

– rendelkezik-e műszaki szemlélettel és a műszaki műveltség részét képező nyomdaipari alapismeretekkel,
– tudja-e a műszaki ábrázolás szabályait és eszközrendszerét helyesen alkalmazni,
– képes-e ismereteit a nyomdaipari technikai eszközök működésével összekapcsolni,
– elsajátította-e a nyomdaipari szakma alapfogalmaihoz kapcsolódó összefüggések alkalmazását,
– képes-e megszerzett ismeretei felhasználásával műszaki összefüggéseket megmagyarázni és technológiai folyamatokat összehasonlítani,
– képes-e a terjedelemszámítás alapszámításait elvégezni,
– képes-e a nyomdaiparban használt anyagok gyártásáról, tulajdonságairól, vizsgálatairól számot adni.

Az emelt szintű vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó a fentiekben felsoroltakon túlmenően

– elsajátította-e a speciális szakmai tantárgyak tanulásához szükséges műszaki feladatmegoldó képességet,
– tudja-e a vonatkozó szabványelőírásokat alkalmazni,
– rendelkezik-e az alapfogalmak, a folyamatok, a jelenségek és törvényszerűségek integrálási képességével,
– ismereteit tudja-e kreatív módon használni.

Tartalmi követelmények

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
1. Nyomdászat történelme		
Művészettörténet	Ismerje a művészettörténet fogalmát. Ismerje az egyetemes művészettörténet korszakait. Ismerje a művészeti ágak felosztását (képzőművészet, iparművészet). Ismerje a tipográfiát, mint az iparművészet részét.	Ismerje az emberiség által felhalmozott vizuális kultúra jelentőségét, hatását az emberiség fejlődésére.
A nyomdászat előzményei	Ismerje a gondolatrögzítés kezdeteit. Ismerje az írás kialakulását, fejlődését. Ismerje a könyv formájának kialakulását.	Ismerje a könyv elődjét, a kódexet. Ismerje a kódex készítésének folyamatát.
A könyvnyomtatás feltalálása	Ismerje Gutenberg találmányait. Ismerje az ősnyomtatvány fogalmát.	Ismerje Gutenberg találmányának hatását az emberiség fejlődésére.
A tipográfia fejlődése	Ismerje a tipográfia kialakulását, történetét. Ismerje a barokk és a rokokó nyomdászatát. Ismerje a klasszicizmus nyomdászatát.	Ismerje a különböző stílusok hatását a tipográfia fejlődésére.
A magyarországi nyomdászat története	Ismerje jelentős nyomdászaink munkásságát (Hess András, Tótfalusi Kis Miklós, Kner Imre, Tevan Andor). Ismerje jelentősebb középkori hazai nyomdáinkat.	Jellemezze híres nyomdászaink munkásságának hatását az ország életére.
Korunk nyomdaipara	Ismerje korunk nyomdaiparának termékeit, a technológiák jellegzetességeit.	Ismerje a nyomdaipar fejlődésének főbb tendenciáit.

A nyomdaipari technológiák fejlődése	Ismerje a nyomtatási eljárások fejlődésének történetét. Ismerje a nyomógépek fejlődésének történetét. Ismerje a formakészítési eljárások fejlődésének történetét.	
2. Mértékrendszerek, számítások		
Tipográfiai mértékrendszerek	Ismerje a Didot-Berthold-féle mértékrendszert. Ismerje az angol-amerikai pontrendszert. Tudja elvégezni az átszámításokat. Ismerje a betűnagyságok elnevezéseit.	Ismerje az aranymetszet (és egyéb arányok) fogalmát, tudja felosztani az oldal(aka)t ezek alapján.
Szabványos papírméretek	Ismerje a szabvány fogalmát, jelentőségét. Ismerje az „A” és a „B”, „BB” papíralakok szabványos méretsorozatait (0-tól 6-ig).	Ismerje a nyersméret és a vágott méret közötti különbséget. Ismerje a „C” és a „Fr” papíralakok szabványos méretsorozatait (0-tól 6-ig).
Terjedelemszámítás	Megadott adatok segítségével tudja meghatározni a kiadvány terjedelmét kötészeti ívekben, nyomtatott oldalszámokban.	Megadott adatok segítségével a kiadvány terjedelmének meghatározása kötészeti ívekben, nyomtatott oldalszámokban (legyen benne 8 oldal színes melléklet is).
Papírmennyiség- és tömegszámítás	A papírminőség, terjedelem, formátum, példányszám ismeretében tudja meghatározni a kiadványhoz szükséges belívpapír mennyiségét és tömegét.	A papírminőség, terjedelem, formátum, példányszám, hozzálék ismeretében tudja meghatározni a kiadványhoz szükséges belívpapír mennyiségét és tömegét.
Könyvtábla anyagainak számítása	Ismerje a táblalemez, borítóanyag, gerincvászon méreteinek kiszámítási lépéseit a példányszám és formátum ismeretében.	Ismerje a táblalemez, borítóanyag, gerincvászon méreteinek kiszámítási lépéseit a példányszám és formátum ismeretében a könyvnyílás, a peremek és a beütés meghatározásával.
3. Műszaki ábrázolás alapjai		
Alapfogalmak	Ismerje a műszaki ábrázolás legfontosabb területeit. Ismerje a műszaki rajzban leggyakrabban alkalmazott szabványos jelöléseket (vonalak, feliratmező, méretmegadás stb.). Ismerje a rajzeszközöket és alkalmazásukat.	Ismerje a műszaki ábrázoláshoz szükséges térszemléleti alapokat. Ismerje a síkmértani szerkesztéseket. Ismerje a vizuális nyelvi összetevőket.
Térmértan	Ismerje a térelemeket (pont, egyenes, sík). Ismerje a térelemek kölcsönös helyzetét. Ismerje az egyenes valódi hossza megállapítása módszerét. Ismerje az egyszerűbb síklapú testek származtatását.	Forgástestek származtatása.
Ábrázolási módok	Ismerje az egy képsíkos ábrázolást. Ismerje a második képsík értelmezését. Ismerje a vetületi ábrázolást. Ismerje a perspektivikus és az axonometrikus ábrázolást. Ismerje a képsíkrendszer, a képsíkok egybeforgatását. Ismerje a térelemek ábrázolását. Ismerje a különleges helyzetű egyeneseket. Ismerje az egyenesek kölcsönös helyzetét, a láthatóságot. Ismerje az általános helyzetű sík ábrázolását. Ismerje a metszeti ábrázolást.	Tudjon vetületi, axonometrikus, metszeti ábrákat szerkeszteni a vetületi ábrázolás szabályainak alkalmazásával.
4. Nyomdaipari gépek, technológiák		
Kiadványszerkesztés	Ismerje a tipográfia szerepét a nyomdászatban.	Ismerje a tipográfia építőelemeit. Ismerje a nyomtatott oldal(pár)

	Ismerje a könyv és a főbb nyomtatványtípusok tartalmi, tipográfiai szerkezetét.	szerkezetét, részeinek megnevezését.
	Ismerje a kézirat fogalmát, fajtáit, a kéziratszabványt és a kézirat-előkészítés lényegét. Ismerje a szövegfeldolgozás folyamatát.	Ismerje a korrektúra fogalmát, fajtáit, gyakori jeleit. Ismerje a szövegfeldolgozás fejlődését és mai technológiáit.
	Ismerje a nyomdai eredeti fogalmát, fajtáit. Ismerje a képfeldolgozás folyamatát. Ismerje a számítógépes képfeldolgozás berendezéseit.	Ismerje a képfeldolgozás fejlődését és mai technológiáit.
	Ismerje a szöveg és kép integrálásának mai technológiáit.	Ismerje a szöveg és kép integrálásának fejlődését.
	Ismerje a levilágított film kidolgozásának menetét.	Ismerje a látens kép kialakulását.
	Ismerje az összeadó és a kivonó színkeverés fogalmát, elsődleges és keverékszíneit.	Ismerje a színek reprodukálásának elvét négyszínnyomtatás esetén.
Formakészítés	Ismerje a proofkészítés szükségességét.	Ismerje a proofkészítés technológiáit.
	Ismerje a másolóeredetik csoportosítását és tudja jellemezni azokat.	
	Ismerje az ofszetnyomó formák jellemzőit.	Ismerje az ofszetnyomó formák készítési technológiáit.
	Ismerje a flexonyomó formák jellemzőit.	Ismerje a flexonyomó formák készítésének folyamatait.
	Ismerje a mélynyomó formatípusok jellemzőit.	Ismerje a rácscsészék kialakításának korszerű technológiáit.
Íves nyomógépek rendszerezése, szerkezeti elemei	Ismerje a nyomógépek rendszerezését. Ismerje a nyomógépek fő szerkezeti részeit, feladataikat. Ismerje a nyomógépek rendszerezését a nyomtatási eljárások alapján. Ismerje a nyomógépek rendszerezését nyomathordozó kiszerelése szerint. Ismerje a nyomógépek rendszerezését nyomóművük szerint. Ismerje az íves nyomógépek rendszerezését az alkalmazott technológia szerint.	Ismerje az íves ofszetnyomó gépek típusait, felépítésüket. Ismerje a szitanyomó gépek típusait, szerkezeti elemeit. Ismerje a digitális nyomógépek fajtáit, szerkezeti elemeit.
Tekercsnyomó gépek rendszerezése, speciális szerkezeti elemei	Tudja a tekercsnyomó gépeket csoportosítani az alkalmazott technológia szerint. Ismerje az ofszet tekercsnyomó gépek szerkezeti elemeit. Ismerje a flexonyomó gépek speciális szerkezeti elemeit. Ismerje a tekercs mélynyomó gépek speciális szerkezeti elemeit Ismerje a digitális tekercsnyomó gépeket.	Ismerje a vegyes technológiájú gépeket.
Nyomtatás technológiái	Ismerje a flexonyomtatás technológiája műveletcsoportjait: – gépelőkészítés, – beigazítás és jóváhagyás, – továbbnyomtatás.	Ismerje a nyomóformák felragasztását.
	Ismerje az ofszetnyomtatás technológiáját: – gépelőkészítés, a forma beemelése, – festék–nedvesítőfolyadék egyensúly beállítása, – beigazítás, – példányszámnyomtatás.	Ismerje a jóváhagyás szempontjait.
	Ismerje a szitanyomtatás technológiáját:	Ismerje a nyomtatás sajátosságait a különböző nyomathordozók

	– szitanyomó forma elkészítése, – beigazítást, illeszkedés beállítása, – nyomatszárítási módok a szitanyomtatásnál.	esetén.
	Ismerje a digitális nyomtatás technológiáit.	
Könyvkötészet	Ismerje a könyvek felépítéseit. Ismerje a kötésfajták jellemzőit. Ismerje az ügyviteli nyomtatványok fogalmát, felosztását és készítését. Ismerje a kasírozások technológiáit.	Ismerje a darabolós nyomtatványok jellemzőit.
		Ismerje a hamisbetáblázott kötés készítése folyamatait kézi műveletekkel: – a könyvtest készítését, – a könyvtábla készítését, – a könyv kikészítését.
	Ismerje a nagyüzemi könyvgyártás folyamatait: – könyvtest-készítés módszerei, műveletei – könyvtábla-készítés műveletei – könyvkikészítés műveletei gépekkel, gépsorral.	Ismerje a késztermék minőségellenőrzését.
	Ismerje a brosúragyártás, folyóiratgyártás technológiáit: – ragasztókötés fogalmát, fajtáit, – késztermék minőségellenőrzését, – folyóiratgyártás műveleteit.	Ismerje a brosúragyártás, folyóiratgyártás technológiáit: – brosúragyártás gépsorral, – folyóiratgyártás gépsorral.
		Ismerje a garnitúra-, tömb-, félkemény kötés készítését.
	Ismerje a csomagolóanyag-gyártás területén: – az alkalmazott nyomtatási technológiákat és ezek együttes megjelenését egy termék gyártásához, – a nyomathordozók típusait, – a nyomat speciális kidolgozását (stancolás, tekercselés, kasírozás stb.).	Ismerje a nyomtatás, nyomtatvány-feldolgozás egy menetben való megvalósításának eszközeit.
5. Minőségügyi ismeretek		
Minőségügyi ismeretek	Ismerje a minőségellenőrzés szerepét a nyomdaiparban. Ismerje a szabvány alkalmazásának előnyeit a nyomdákban. Ismerje a minőségellenőrzés szervezeteit és felépítését. Ismerje a minőségellenőrzés folyamatát az alap- és segédanyagoktól a késztermékig. Ismerje a gyártás közbeni ellenőrzés módszereit és eszközeit a nyomdaiparban.	Ismerje az ISO 9001 minőségirányítási rendszert és a tanúsítás feltételeit.
Formakészítés minőségi követelményei	Ismerje a jó nyomóforma minőségi jellemzőit.	Ismerje a denzitásmérést a formakészítésben.
Nyomtatás minőségi követelményei	Ismerje a denzitásmérést és színmérést a nyomtatásban. Ismerje a jó nyomat minőségi jellemzőit.	Ismerje az ellenőrzőskálák használatát a formakészítéstől a késztermékig. Ismerje az ellenőrzőskálák fajtáit, felépítésüket és használatukat. Ismerje az ellenőrzőskálák kiértékelésének módszereit.
Könyvkötészet minőségi követelményei	Ismerje a könyvek, folyóiratok, ügyviteli nyomtatványok, csomagolóanyagok minőségének jellemzőit.	Ismerje a könyvek, folyóiratok, ügyviteli nyomtatványok minőségellenőrzésének módszereit: pulltester,

		méretellenőrzés.
6. Nyomdaipari anyagismeret		
Papírgyártás	Ismerje a papíráruk osztályozását: papír, a karton és a papírlemez.	Osztályozza a nyomópapírtípusokat.
	Ismerje a papírgyártás alapanyagait Ismerje a rostanyagok gyártását: – facsiszolat, – cellulóz.	Ismerje a segédanyagok fajtáit, szerepüket: – töltőanyag, – fehérítők, – színezőanyag, – ragasztóanyag.
	Ismerje a pépkészítést: – az adalékanyagokat és azok szerepét a kész papírban, – a pépkészítés gépeit, – az automata gépsorokat.	Ismerje az őrlésfok ellenőrzésének módját, eszközét.
	Ismerje a lapképzést: síkszitás és hengerszitás papírgépeken.	Ismerje a lapképzést: kombinált papírgépeken.
	Ismerje a papír utófeldolgozását, a nemesítését.	
Papírtulajdonságok	Ismerje az összetételbeli tulajdonságokat – rostanyag, – hamutartalom, – pH érték.	Ismerje a tulajdonságok vizsgálatához szükséges műszereket.
	Ismerje a papír szálirányának vizsgálatának módszerei.	Ismerje a papír szálirányának szerepét a termékek tervezésénél, tulajdonságainak alakulásánál.
	Ismerje a papír vízzel szembeni viselkedését: – kontakt nedvességfelvétel, – légnedvesség és a papír nedvességtartalma közötti összefüggés.	Ismerje a papír vízzel szembeni viselkedését: – a hiszterézis, – az akklimatizálás jelentősége.
	Ismerje a papír mechanikai tulajdonságait: – a papír alakváltozásai, – szakítószilárdság, – tépési szilárdság, – kettős hajtogatások száma.	Ismerje a tulajdonságok vizsgálatához szükséges műszereket.
	Ismerje a papír optikai tulajdonságait: – fehérség, – szín, – fényesség, – átnézet (opaciás, felhőzet).	Ismerje a tulajdonságok vizsgálatához szükséges műszereket,
	Ismerje a papír felületi tulajdonságait: – simaság, – felületi szilárdság.	Ismerje a tulajdonságok vizsgálatához szükséges műszereket.
	Ismerje a papírokkal szemben támasztott minőségi követelményeket: – futtathatóság, – nyomtathatóság.	Ismerje a papírokkal szemben támasztott minőségi követelményeket a könyvkötészeti feldolgozás során.
	Ismerje az egyéb nyomathordozókat: – kartonok, papírlemezek, – fémfóliák, – műanyag fóliák.	Ismerje a speciális nyomathordozókat.
Nyomdafesték fogalma, alkotó elemei	Ismerje a pigmenteket: – fekete pigmentek, – fehér pigmentek, – színes pigmentek.	Ismerje a fémpigmenteket.
	Ismerje a kötőanyagokat: – lenolajszármazékok, – szintetikus kötőanyagok alkotórészei.	Ismerje az adalékanyagokat: – a lágyítókat, – a száradási sebességet befolyásoló adalékokat.
	Ismerje a nyomdafesték gyártását: – nagy viszkozitású festékek gyártása, – kis viszkozitású festékek gyártása.	
Nyomdafesték tulajdonságai	Ismerje az optikai	Ismerje az optikai tulajdonságokat

	tulajdonságokat: – szín, – színerő, – áttetszőség, fedőképesség.	vizsgáló műszereket.
	Ismerje a szerkezeti, mechanikai tulajdonságokat: – szemcsenagyság, – viszkozitás, – szálhúzó képesség, tack.	Ismerje a tixotrópia fogalmát, a vizsgáló műszereket.
	Ismerje a száradási tulajdonságokat: – kémiai, – beivódásos, – párolgásos, – fagyásos, – fizikokémiai, – UV, IR száradás.	Ismerje a heat-set, cold-set festék fogalmát, alkalmazását, száradási sajátosságait.
A nyomdafesték alkalmazása	Ismerje az ellenállási tulajdonságokat különféle behatásokkal szemben. Ismerje a nyomdafestékekkel szemben támasztott minőségi követelményeket.	Ismerje a nyomtatvány minőségét befolyásoló tulajdonságokat.
Formakészítési anyagok	Ismerje az ezüst-halogenid tartalmú fényképészeti rendszereket: – felépítésük, – gyártásuk. – a kidolgozás anyagai, – filmek optikai, mérettartósági tulajdonsága, – filmek alkalmazási területei.	Ismerje a fényérzékeny anyagok szenzitometriai tulajdonságait (érzékenység, színérzékenység, gradáció, felbontóképesség).
	Ismerje a diazo típusú fénymásoló és fényképező rendszereket: – összetétel, tulajdonság, alkalmazási terület.	
	Ismerje a fotopolimer rendszereket: – összetétel, tulajdonság, alkalmazási terület.	
	Ismerje a nyomóformák anyagait: – a flexográfiai nyomóforma anyagai, – az ofszet alaplemezek fajtái, tulajdonságai, – a mélynyomóforma-készítés alapanyagai.	Ismerje a CTP lemezek fajtáit.
Nyomtatás segédanyagai	Ismerje a nyomtatás segédanyagait: – nedvesítőfolyadék-adalékok, – nyomókendő-kezelő szerek: lemosó- és regenerálószerek. Ismerje az ofszet nyomókendőket,	Ismerje a nyomtatás segédanyagait: – festékadalékok (hígítók, oldószerek, szárítók, száradásgátlók, ülepedésgátlók, zselék, stb.).
Speciális kötészeti anyagok	Ismerje a papíranyagokat: – papírok (író- és nyomópapírok, borítópapírok, különleges papírok, műszaki papírok), – kartonok, – papírlemezek.	
	Ismerje a ragasztás fogalmát Ismerje a ragasztóanyagok felosztását: – növényi eredetűek, – állati eredetűek, – műanyag eredetűek: vizes diszperziós, hőre lágyuló, hőre keményedő.	Ismerje a ragasztás elméleteit.
	Ismerje a textilanyagok felosztását és jellemzéseit: – könyvkötő vászon, – fűzőcérna, – fűzőszövet,	Ismerje a kötészeti textíliák gyártásának főbb mozzanatait.

	– oromszegő, – jelzőszalag.	
	Ismerje a nyomóanyagokat: – nemesfémek, – bronz és egyéb ötvözettel rétegelt fóliák, – színes pigmenttel rétegelt fóliák.	Ismerje a különleges fóliákat.
		Ismerje a bőr fajtáit és tulajdonságait.
	Ismerje a fűzőanyagok (fűzőcérna, fűződrót, fűzőspirál) tulajdonságait és felhasználási területüket.	

KÖZLEKEDÉSI ALAPISMERETEK
(KÖZLEKEDÉS – ÜZEMVITEL, KÖZLEKEDÉSTECHNIKA)
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A közlekedési alapismeretek érettségi vizsgatárgy célja:

A közlekedési alapismeretek szakmai előkészítő tantárgy követelményei a közlekedési szakképesítések közül az érettségire épülő szakképesítések szakmai követelménymoduljaihoz illeszkednek és nem tartalmazzák az egyes intézmények helyi tanterveiben meghatározott kiegészítő témakörök követelményeit.

A közlekedési alapismeretek tantárgy érettségi vizsga célja a szakmacsoportos szakmai alapozás lezárása, a vizsgázók szakmaválasztásának elősegítése és annak ellenőrzése, hogy a vizsgázó felkészültsége megfelel-e a szakmai specializáló képzésbe (szakképzésbe) történő bekapcsolódás feltételeinek.

A szakmacsoport szakképesítéseit megalapozó ismeretek és készségek döntő része közép- és emelt szinten egyaránt megjelenik. A középszintű vizsga elsősorban az egyszerűbb feladatok megoldását, a szóbeli kifejező készséget, a rendszerezés és az alkalmazás legalapvetőbb formáit várja el, míg emelt szinten az igényesebb felépítés, az alkalmazás és integrálás összetettsége, az ismeretek és készségek gyakorlati alkalmazásának magasabb szintje jelenik meg.

Az érettségi előtti tanulmányok szakképzésbe, illetve felsőfokú tanulmányokba történő beszámításához a vizsgázónak lehetősége van a közlekedési alapismeretek vizsgatárgy

a) közlekedés-üzemvitel vagy

b) közlekedéstechnika részei közül választani, a tanulása során elsajátított (a követelményekben részletesen meghatározott szintű) ismeretek és készségek meglétét közép-, illetve emelt szintű érettségi vizsgán bizonyítani.

KÖZLEKEDÉS-ÜZEMVITEL

A középszintű közlekedési alapismeretek érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- ismeri-e a közlekedés felépítését, annak szerkezetét,
- tájékozott-e a szakképesítések sajátosságait illetően,
- ismeretei alkalmasak-e az átgondolt szakképesítés választáshoz és a szakképzésbe történő bekapcsolódáshoz,
- képes-e helyesen alkalmazni a díjképzés alapelveit,
- képes-e alkalmazni a díjképzésre vonatkozó alapelveket, eljárásokat és módszereket,
- ismeri-e a személyszállító közlekedési eszközök fajtáit és azok jellemzőit,
- ismeri-e az áruszállító közlekedési eszközök fajtáit és azok jellemzőit,
- ismeri-e az egyes, közlekedésben alkalmazott rakodó és anyagmozgató eszközök fajtáit és azok jellemzőit,
- tud-e áruszállítási és személyszállítási fuvardíj-alapszámításokat végezni,
- ismeri-e Magyarország és Európa közlekedési hálózatát és azok jellemzőit közlekedési ágazatonként,
- képes-e közlekedési útvonalat tervezni.

Az emelt szintű közlekedési alapismeretek érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- rendelkezik-e olyan közlekedés-üzemvitel alapozó ismeretekkel, amelyek alkalmassá teszik a szakképzésbe történő bekapcsolódásra és a szakmai képzés sikeres befejezésére,
- tud-e véleményt alkotni a közlekedés gazdasági jelentőségéről és a gazdaságra gyakorolt hatásairól,
- tudja-e alkalmazni járműismereti tudását a személyt és áruszállítási feladatok ellátásában,
- képes-e fuvarjogi ismereteit alkalmazni a fuvarozási feladatok ellátásában,
- tud-e gazdasági szempontok szerint fuvarozási feladatokat elemezni, értékelni,
- tud-e katalógusokat, menetdíjtáblázatokat használni a fuvarozás megtervezéséhez,
- tud-e meghatározni a biztonságos fuvarozási feltételek megteremtésére vonatkozó igényeket, ismérveket.

Tartalmi követelmények

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
1. Közlekedési alapismeretek		
Közlekedési alapismeretek	Ismerje a közlekedési alapfogalmakat és ismérveit: (közlekedés, szállítás, fuvarozás, szállítmányozás, bérlet). Ismertesse a közlekedés történeti áttekintését, közlekedési ágazatonként. Ismertesse a közlekedés és a környezet kapcsolatát (helyzetértékelés, prognózisok, feladatok). Ismertesse a természet- és a környezetvédelem célját, fő feladatait. Sorolja fel környezetünk szennyező forrásait és ismertesse a szennyezés megelőzésének, illetve megszüntetésének lehetőségeit.	Tudja elemezni a közlekedés jelentőségét, sajátosságait, felbontását, rendszerezését (szárazföldi, vízi, légi, csővezetékes szállítás, hírközlés). Tudja érvekkel bizonyítani a közlekedési szükségletek és igények keletkezését, az áruáramlatok kialakulásának okait.
A közlekedés technikai elemei	Ismerje a pálya és a jármű kapcsolatát, a vonóerőigényt, a teljesítmény-szükségletet.	Ismertesse a fékezéssel kapcsolatos fogalmakat és azok meghatározását, a fékezéssel kapcsolatos nemzetközi és hazai előírásokat. Ismerje a jármű stabilitását

		befolyásoló tényezőket ívmenetben és fékezéskor.
Vasúti közlekedés	Ismerje a magyar vasúti hálózat felépítését és tudja jellemezni a fővonalakat. Ismerje a vasúti vontató, személy és teherszállító járműveket felépítés és alkalmazhatóság szerint.	Ismerje a vasúti vontató és vontatott járművek alaptípusait: dízel-mozdonyok, motorkocsik, villamos mozdonyok, személyszállító kocsik, teherkocsik. Ismertesse az egyes típusok alkalmazási területét.
Közúti közlekedés	Ismerje a közúti járművek fajtáit, csoportosításukat, környezeti hatásukat. Tudja ismertetni a közúti közlekedés járműveit. Tudja felsorolni a gépjárművek főbb részeit és tudja ismertetni azok működését.	Tudja kiszámítani a motor főbb méreteit, a motor teljesítményét, a szükséges vonóerőt, a teljesítményt, a szükséges tüzelőanyag mennyiségét, a fajlagos tüzelőanyag- fogyasztást, a féktávolságot, a fékutat.
Vízi közlekedés	Ismerje a magyar hajózás jellemzőit. Ismerje a vízi közlekedés járműveit felépítés és alkalmazhatóság szerint.	Ismerje a vízi közlekedés járműveit: belvízi hajók (önjáró hajók és gépnélküli uszályok), tengeri és folyam-tengeri hajók, halászhajók, üzemi hajók, különleges hajók. Rendszerezze a hajókat méreteik és szerkezeti felépítésük szerint.
Légi közlekedés	Ismerje a magyar légi közlekedés jellemzőit. Ismerje a légi szállítóeszközök fajtáit és alkalmazhatósági területüket.	Ismerje a merevszárnyú és a forgószárnyú repülőgép szerkezeteinek feladatát. Ismertesse a sebesség és a légellenállás között az összefüggést. Rendszerezze a repülőgép-hajtóműveket működési elvük szerint.
Csővezetékes szállítás	Ismerje a csővezetékes szállítás technikai berendezéseit és technológiáját.	Ismerje a csővezetékes szállítás sajátos területeit (kőolaj és származékai, földgázszállítás, egyéb anyagok szállítása).
Környezetvédelmi és egészségvédelmi alapfogalmak Munkakörnyezet, ergonómia	Sorolja fel a munkahelyi környezeti tényezőket, ezek egészségkárosító hatásait, ismertesse a védekezés lehetőségeit.	Definiálja az ergonómiát és ismertesse legfontosabb fogalmait. Ismertesse a munkahellyel szemben megfogalmazható legfontosabb ergonómiai követelményeket.
2. Közlekedés-üzemviteli ismeretek		
A közlekedés forgalmi folyamatai	Ismerje – a vasúti közlekedés forgalmi folyamatait, – a közúti és a városi közlekedés forgalmi folyamatait, – a vízi közlekedés forgalmi folyamatait, – a légi közlekedés forgalmi folyamatait, – a csővezetékes szállítás jellemzőit.	Tudja elemezni az egyes alágazatok forgalmi folyamatainak sajátosságait. Tudjon összehasonlító elemzést készíteni az egyes forgalmi folyamatokra vonatkozóan.
A fuvarozási folyamat	Ismerje a fuvarozási folyamat elemeit., Tudja jellemezni – a fuvarozás előkészítésével kapcsolatos feladatokat, – a fuvarozás végrehajtásával kapcsolatos feladatokat, – a fuvarozás befejezésével kapcsolatos feladatokat.	Tudjon párhuzamot vonni a jogi szabályozás és a forgalmi folyamatok elemei között.
Árutovábbítási technológia	Ismerje az árutovábbítás technológiai folyamatait. Ismerje közlekedési alágazatonként az árufuvarozás technológiai sajátosságait, a belföldi és a nemzetközi fuvarozás szervezésének feltételeit. Ismerje az árufuvarozás okmányait.	Tudja alkalmazni az árufuvarozási technológia sajátosságait az árufuvarozás szervezésében. Képes legyen a fuvarozás lényeges adatainak kitöltésére a fuvarokmányokban.
Személyszállítási technológia	Ismerje a személyszállítási technológia jellemzőit és eszközeit. Ismerje az üzemi és utasforgalmi létesítményrendszereket. Tudja jellemezni a menetrendszerinti-, különjárati-, szerződéses- és bérautóbusz-közlekedést, a személygépkocsival történő személyszállítást. Ismerje a nemzetközi személyfuvarozás fontosabb feltételeit. Ismerje a személyszállítás okmányait.	Tudja elemezni és összehasonlítani az egyes személyszállítási technológiákat.
A személyszállítás szervezése	Ismerje a személyszállítási rendszereket. Ismerje a személyszállítási szerződések lényegesebb feltételeit közlekedési alágazatonként. Tudja a személyszállítás tervezésének, vezénylésének folyamatait. Ismerje a forgalmi szolgálat tevékenységeit.	Tudjon egyszerűbb személyszállítási feladatot tervezni a menetrend szerinti, a szerződéses, a bérelt és a különjárati feltételek szerint.
Díjszámítási ismeretek	Ismerje a díjszabási alapfogalmakat. Tudja a fuvarköltségeket meghatározó tényezőket. Ismerje a díjszabások szerkezetét. Tudja jellemezni az ágazatonkénti díjszabásokat.	Díjszabási táblázatok segítségével tudjon fuvardíjat számítani.
3. Jogi és gazdálkodási ismeretek		
Közlekedés-gazdaságtani alapismeretek	Ismerje a közlekedés társadalmi-gazdasági szerepét, a piac fogalmát a	Tudják érvekkel bizonyítani a

	közlekedésben. Tudja meghatározni a közlekedés teljesítőképességét. Ismerje a közlekedés infrastruktúráját. Ismerje a közlekedés gazdasági elemzésének módszereit. Ismerje a közlekedési vállalkozás létrehozásának feltételeit.	közlekedési szükségletek és igények keletkezését, az áruáramlatok kialakulásának okait.
Jogi ismeretek	Ismerje a magyar jogrendszer felépítését. Ismerje a kötelmi jog alapjait. Ismerje a szállítmányozás belföldi és nemzetközi szabályozását.	Tudja elemezni a kötelmi jog és a fuvarozás belföldi és nemzetközi szabályozása közötti összefüggéseket.
A fuvarozási szerződések	Ismerje a fuvarozás belföldi és nemzetközi szabályozását közlekedési alágazatonként. Ismerje a fuvarozási szerződés megkötésére, a fuvarozási szerződés tartalmára és a fuvarozási szerződés megszűnésére vonatkozó szabályozásokat.	Elképzelt esettanulmányok elemzésével tudja bemutatni a fuvarozás szabályozását.
4. Közlekedési földrajz		
Közlekedés-földrajzi alapismeretek	Ismerje a térkép jelrendszerét, a térképek fajtáit Tudjon méréseket végezni a térképen. Ismerje a közlekedés kialakulását, fejlődését befolyásoló természet- és gazdaságföldrajzi tényezőket. Ismerje az útvonaltervezés szempontjait.	Tudjon távolságokat és útvonalakat meghatározni a közlekedési hálózaton térképeken. Tudja az összefüggéseket a gazdasági tényezők és a közlekedési hálózatok kialakulás között.
Magyarország közlekedési földrajza	Ismerje Magyarország ágazatonkénti közlekedési hálózatának kialakulását, a hálózatok felépítését. Tudjon útvonalat tervezni a belföldi fővonali közlekedési hálózaton.	Képes legyen a fő- és a mellékvonalak igénybevételével útvonalat tervezni és távolságokat meghatározni.
Európa közlekedési földrajza	Ismerje Európa közlekedési ágazatonkénti földrajzi hálózatát. Ismerje az Európai Unió közlekedési irányelveit. Tudjon útvonalat tervezni a belföldi fővonali közlekedési hálózaton.	Képes legyen összefüggéseket keresni a közlekedési hálózat felépítése és a gazdasági tényezők között az Európai Unión belül.
A világ közlekedési földrajza	Tudja jellemezni az egyes földrészek közlekedési hálózatát. Ismerje a jelentősebb, földrészek közötti szállítási útvonalakat közlekedési ágazatok szerint.	Tudja a jelentősebb szállítási útvonalak és a gazdasági tényezők közötti kapcsolatokat elemezni.

KÖZLEKEDÉSTECHNIKA

A középszintű közlekedési alapismeretek érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- ismeri-e a közlekedés felépítését, annak szerkezetét,
- tájékozott-e a szakképesítések sajátosságait illetően,
- ismeretei alkalmasak-e az átgondolt szakképesítés választáshoz és a szakképzésbe történő bekapcsolódáshoz,
- képes-e helyesen alkalmazni a műszaki ábrázolás szabályait és a rajzi szabványokat,
- képes-e a statikai és szilárdságtani alapfeladatok megoldásában alkalmazni a tanult törvényeket, eljárásokat, módszereket,
- ismeri-e a közlekedésben leggyakrabban előforduló gépelemek, szerkezeti elemek feladatát, működését, felépítését, alkalmazási területeit,
- ismeri-e a közlekedésben alkalmazott legfontosabb anyagokat és a leggyakrabban alkalmazott megmunkálási eljárásokat,
- tud-e elektrotechnikai alapszámításokat végezni,
- képes-e ismertetni a közlekedés elektrotechnikai és elektronikai elemeinek feladatát, működési elvét, alkalmazási területét, kapcsolási rajzait
- képes-e technológiai jellegű rajzokat, folyamatábrákat, szabadkézi vázlatokat, munkadarabrajzokat elkészíteni,
- ismeri-e az alapvető természetvédelmi, környezetvédelmi és munkavédelmi fogalmakat.

Az emelt szintű közlekedési alapismeretek érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- tud-e véleményt alkotni anyagismereti és mechanikai tudása alapján a közlekedésben alkalmazott szerkezeti elemekről, műszaki megoldásokról, azok környezeti hatásairól,
- tudja-e alkalmazni tudását egyszerű szerkezeti elemekkel, gépelemekkel kapcsolatos számítási, méretezési feladatokban, helyesen alkalmazza-e a vonatkozó szabványokat,
- képes-e rajzok, leírások, valóságos tárgyak, modellek alapján megérteni műszaki megoldások, gépek, gépelemek szerkezeti kialakításának okait,
- tud-e technológiai szempontok szerint elemezni, számolni, értékelni,
- tud-e katalógusokat, szabványokat használni,
- képes-e elektrotechnikai fogalmak, törvények, eljárások, módszerek és a tanult elektromos eszközökre, rendszerekre, szerkezetekre, gépekre vonatkozó ismereteinek alkalmazására, számítások végzésére,
- tud-e meghatározni az egészséges és biztonságos munkafeltételek megteremtésére vonatkozó igényeket, ismérveket.

Tartalmi követelmények

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
1. Közlekedési ismeretek		
Közlekedési alapismeretek	Ismerje a közlekedési alapfogalmakat és ismérveit: (közlekedés, szállítás, fuvarozás, szállítmányozás, bérlet). Ismertesse a közlekedés történeti áttekintését, közlekedési ágazatonként. Ismertesse a közlekedés és a környezet kapcsolatát (helyzetértékelés, prognózisok, feladatok). Ismertesse a természet- és környezetvédelem célját, fő feladatait. Sorolja fel a környezetünk szennyező forrásait és ismertesse a szennyezés megelőzésének, illetve megszüntetésének lehetőségeit.	Tudja elemezni a közlekedés jelentőségét, sajátosságait, felbontását, rendszerezését (szárazföldi, vízi, légi, csővezetékes szállítás, hírközlés). Tudja érvekkel bizonyítani a közlekedési szükségletek és igények keletkezését, az áruáramlatok kialakulásának okait.
A közlekedés technikai elemei	Ismerje a pálya és a jármű kapcsolatát, a vonóerőigényt, a teljesítmény szükségletet.	Ismertesse a fékezéssel kapcsolatos fogalmakat és azok meghatározását, a fékezéssel kapcsolatos nemzetközi és hazai előírásokat. Ismerje a jármű stabilitását befolyásoló tényezőket ívmenetben és fékezéskor.

Vasúti közlekedés	Ismerje a magyar vasúti hálózatot és a vasúti járműveket.	Ismerje a vasúti vontató és vontatott járművek alaptípusait: dízel-mozdonyok, motorkocsik, villamos mozdonyok, személyszállító kocsik, teherkocsik. Ismertesse az egyes típusok alkalmazási területét.
Közúti közlekedés	Ismerje a közúti járművek fajtáit, csoportosításukat, környezeti hatásukat. Tudja ismertetni a közúti közlekedés járműveit. Tudja felsorolni a gépjárművek főbb részeit és tudják ismertetni azok működését. Tudja ismertetni a belső égésű két- és négyütemű benzin- és dízel-motorok működési elvét, működését és a tüzelő- és kenőanyagaik tulajdonságait, a főbb méreteinek kiszámítását, a teljesítmény, a fajlagos tüzelőanyag fogyasztás kiszámításának módját.	Tudja kiszámítani a motor főbb méreteit, a motor teljesítményét, a szükséges vonóerőt, a teljesítményt, a szükséges tüzelőanyag mennyiségét, a fajlagos tüzelőanyag-fogyasztást, a féktávolságot, a fékutat.
Vízi közlekedés	Ismerje a magyar hajózás jellemzőit.	Ismerje a vízi közlekedés járműveit: belvízi hajók (örjáró hajók és gépnélküli uszályok), tengeri és folyam-tengeri hajók, halászhajók, üzemi hajók, különleges hajók. Rendszerezze a hajókat méreteik és szerkezeti felépítésük szerint.
Légi közlekedés	Ismerje a magyar légi közlekedés jellemzőit.	Ismerje a merevszárnyú és a forgószárnyú repülőgép szerkezeteinek feladatát. Ismertesse a sebesség és a légellenállás között az összefüggést. Rendszerezze a repülőgép hajtóműveket működési elvük szerint.
Csővezetékes szállítás	Ismerje a csővezetékes szállítás technikai berendezéseit és technológiáját.	Ismerje a csővezetékes szállítás sajátos területeit (kőolaj és származékai, földgázszállítás, egyéb anyagok szállítása).
Környezetvédelmi és egészségvédelmi alapfogalmak Munkakörnyezet, ergonómia	Sorolja fel a munkahelyi környezeti tényezőket, ezek egészségkárosító hatásait, ismertesse a védekezés lehetőségeit.	Definiálja az ergonómiát és ismertesse legfontosabb fogalmait. Ismertesse a munkahellyel szemben megfogalmazható legfontosabb ergonómiai követelményeket.
2. Műszaki rajz		
Ábrázoló geometriai alapismeretek	Rajzvázlatok készítése során alkalmazza helyesen a síkmértani és térmértani alapfogalmakat, az axonometrikus, a perspektivikus és a vetületi ábrázolás szabályait. Mértani test vetületi ábráiról készítsen axonometrikus szabadkézi vázlatot, illetve axonometrikus ábráról vázolja fel a vetületeket.	Összetett test vetületi ábráiról szerkesszen axonometrikus ábrát, axonometrikus ábráról szerkessze meg a vetületeket.
Géprajzi alapismeretek alkalmazása	Készítsen alkatrész axonometrikus ábrájáról szabadkézi vázlat formájában munkadarabrajzot. Alkalmazza az egyszerűsített, a különleges és a jelképes ábrázolási szabályokat. Lássa el a rajzot olyan szükséges kiegészítő információkkal, mint a felületi érdesség, tűrések, hőkezelés stb. Készítsen szerkesztett ábrákat.	Készítsen közepes nehézségű munkadarabrajzot kézi szerkesztő eljárással. Határozzon meg a csatlakozó felületeken illesztéseket, használja a tűrés és illesztés szabványait.
3. Mechanika		
Merev testek statikája	Ismertesse a statika alaptételeit, a kényszereket, a nyomatéki tételt. Mutassa be az erőrendszerek eredőjének és egyensúlyának meghatározási módszereit. Ismertesse az összetett síkidomok súlypontjának kiszámítási módszerét. Ismertesse a kéttámaszú és a befogott tartók fogalmát, mutassa be a kötélábra, a nyomatéki ábra és a nyíróerő ábra szerkesztésének módszerét. Számítással és szerkesztéssel végezze el a kéttámaszú és a befogott tartók statikai vizsgálatát koncentrált erőkkel történő terhelés esetében.	Határozza meg számítással az erőrendszerek eredőjét és egyensúlyát. Számítsa ki az összetett síkidomok súlypontját. Készítsen szerkesztett rajzokat és végezzen számításokat összetett terhelésű tartóknál, megoszló és vegyes terhelés esetében.
Szilárdságtan	Ismertesse az igénybevételek fajtáit és alakváltoztató hatását. Mutassa be összefüggések segítségével az egyszerű igénybevételű alkatrészek méretezési módszereit. Méretezzen egyszerű igénybevételekre adott szerkezeti elemet vagy végezze el annak szilárdsági ellenőrzését.	Számítsa ki az egyszerű igénybevételek esetén ébredő feszültségeket és alakváltozásokat. Méretezzen összetett igénybevétellel terhelt egyszerűbb szerkezeti elemet vagy végezze el annak szilárdsági ellenőrzését.
4. Gépelemek-géptan		
Kötőgépelemek, kötések Rugók és lengéscsillapítók Csövek, csőszerelvények, tartályok Tengelyek, csapágyazások Tengelykapcsolók és fékek Nyomatékátszármaztató hajtások	Ismertesse a közlekedésben leggyakrabban előforduló gépelemek funkcióját, működését, szerkezeti felépítését, alkalmazási területeit. Ábrázolja vázlattal a legfontosabb gépelemeket és szerkezeti megoldásaikat. Ismertesse a szerkezetre ható terhelések következtében létrejövő igénybevételeket.	Sorolja a gépelemeket funkcionális csoportokba és mutassa be az adott csoportra jellemző, legfontosabb gépelemeket. Válassza ki a célnak leginkább megfelelő szabványos elemeket és

Súrlódó- és kényszerhajtások Hajtóművek	Mutassa be az egyszerű igénybevételek alapján a gépelem geometriai méreteinek kiszámítási módjait. Határozza meg a legfontosabb működési jellemzőket. Határozza meg az igénybevételek hatására ébredő feszültségek jellegének, valamint az alkalmazni kívánt anyagok szilárdsági és keresztmetszeti jellemzőinek ismeretében a gépelem, gépszerkezet geometriai méreteit. Végezzen egyszerűbb méretellenőrzést. Alkalmazza a szabványokat.	szerkezeti megoldásokat.
5. Technológiai alapismeretek		
Fémtani alapismeretek	Ismertesse a legfontosabb kristálytani alapfogalmakat, a szívtém és az ötvözet fogalmát. Rajzolja le a fontos kétalkotós alap állapotábrákat és mutassa be egy esetben, egy adott koncentrációjú ötvözet lehűlési folyamatát. Kiadott állapotábra segítségével ismertesse a vas-karbon ötvözetrendszer metastabilis lehűlési meneteit jellegzetes acél koncentrációkban. Mutassa be az acél gyors hűtésekor bekövetkező változásokat, ismertesse a C-görbét.	Rajzolja le a vas-karbon ikerdiagramot, értelmezze az átalakulásokat és ismertesse a jellegzetes szövetszerkezeteket. Rajzolja meg az adott koncentrációjú ötvözet lehűlési görbéjét. Ismertesse a diffúziós átalakulás lényegét. Ismertesse a gyors- és az izotermikus hűtés során létrejövő állapotváltozásokat és szövetszerkezeteket.
Fémes szerkezeti anyagok Nemfémes szerkezeti anyagok	Ismertesse a közlekedés területén a leggyakrabban alkalmazott fémes és nemfémes szerkezeti anyagok, előgyártmányok, nyersanyagok, alapanyagok, segédanyagok tulajdonságait és felhasználási területeit. Csoportosítsa a műanyag késztermékek fontosabb előállítási eljárásait.	Mutassa be a használatos acél- és öntöttvas anyagok főbb fizikai, mechanikai és technológiai jellemzőit, az acél és öntöttvas szabványok rendszerét. Jellemezze a könnyű- és színesfémfém ötvözetek tulajdonságait, az alakítható és az önthető ötvözeteket, ismertesse felhasználási területüket. Ismertesse a fontosabb nemesfém tulajdonságait és sorolja fel jellemző alkalmazási területeiket. Ismertesse a forgács nélküli műanyag megmunkálások berendezéseinek elvi felépítését.
Forgácsnélküli megmunkálások Hőkezelések Hegesztés Forrasztás Műanyagok megmunkálása	Ismertesse a fontosabb forgács nélküli melegalakító technológiákat (öntés, kovácsolás, hengerlés, sajtolás). Mutassa be az acélok gyakorlati hőkezelő eljárásait. Csoportosítsa a hegesztés és a forrasztás fajtáit, ismertesse technológiáit és ezek anyagait, berendezéseit. Ismertesse a műanyag megmunkálásra alkalmazott sajtoló és fröccsöntő eljárást.	Mutassa be az acélok felületkezelő eljárásait. Mutassa be az öntészeti vasötvözetek, illetve a réz- és alumíniumötvözetek hőkezelésének sajátosságait. Ismertesse a műanyag megmunkálásra alkalmazott extrudáló eljárást.
6. Elektrotechnikai-elektronikai ismeretek		
Elektrotechnikai, elektronikai alapfogalmak	Ismertesse az elektrotechnikai, elektronikai alapfogalmakat és az elektronika alapvető építőelemeinek működési elvét. Végezzen elektrotechnikai alapszámításokat.	Mutassa be az elektronika elemeinek alkalmazási területeit, rajzolja le és elemezze az elektronikai elemek jelleggörbéit. Végezzen számításokat R-L-C körökben.
Transzformátorok	Ismertesse a legfontosabb transzformátortípusokat és működésük módját. Sorolja fel az egyes transzformátortípusok alkalmazási területeit. Végezzen a transzformátorokkal kapcsolatos alapszámításokat.	Rajzolja le a transzformátorok jelleggörbéit. Helyettesítő kapcsolás alapján ismertesse az egyes üzemmódokat: üresjárás, normál üzem, rövidrezárás.
Egyenáramú villamos forgógépek Váltakozó áramú villamos forgógépek	Ismertesse a fontosabb egyenáramú és váltakozó áramú villamos forgógépek felépítését, működését. Rajzolja le az elterjedtebb villamos forgógépek mechanikai jelleggörbéit. Ismertesse kapcsolási rajzok alapján az egyes üzemmódokat (indítás, irányváltás, fékezés). Végezzen alapszámításokat.	Rajzolja le a villamos forgógépek jelleggörbéit. Mutassa be kapcsolási rajzok és jelleggörbék segítségével a fontosabb villamos forgógépek motor és generátor üzemmódjait.
Félvezető diódák	Ismertesse a félvezető fizika alapjait. Értelmezze a félvezető dióda felépítését, működését és jellemzőit, rajzolja le karakterisztikáját és jelképét. Mutassa be a félvezető dióda működését egyenirányító kapcsolásokban. Ismertesse a Zener- és a LED-dióda felépítését, gyakorlati alkalmazási lehetőségeit.	Fejtse ki részletesen a félvezetők működésének elektrofizikai és elektrokémiai vonatkozásait. Mutassa be a félvezetők hőfokfüggését. Rajzolja fel a speciális diódák karakterisztikáját és jelképeit.
Bipoláris tranzisztorok	Értelmezze a bipoláris tranzisztor felépítését, működését, feszültség-, áramviszonyait és a tranzisztorhatást. Mutassa be a bipoláris tranzisztor jellemzőit. Rajzolja le a legfontosabb jelleggörbéket. Rajzolja le a tranzisztor jelképeit.	Elemezze a jelleggörbék, a paraméterek és a helyettesítő képek közötti kapcsolatrendszert.
Unipoláris tranzisztorok	Értelmezze az unipoláris tranzisztorok felépítését, működését, feszültség-	Elemezze a jelleggörbék, a

	és áramviszonyait. Mutassa be az unipoláris tranzisztorok jellemzőit. Rajzolja fel a legfontosabb jelleggörbéket és az y-paraméteres helyettesítő képet. Rajzolja le a FET-ek és MOSFET-ek jelképeit.	paraméterek és a helyettesítő képek közötti kapcsolatrendszert. Mutassa be a bipoláris és az unipoláris tranzisztorok felépítése, működése és alkalmazása közötti különbözőségeket, emelje ki a tervezérlés szerepét.
Bipoláris tranzisztoros alapkapcsolások	Rajzolja fel a bipoláris tranzisztoros alapkapcsolásokat, h-paraméteres helyettesítő képeiket és magyarázza el működésüket. Számítsa ki a közös emitteres erősítők váltakozó áramú jellemzőit.	Vezesse le a közös emitteres alapkapcsolás váltakozó áramú jellemzőit.
Digitális alapkapcsolások	Definiálja a digitális jelek fogalmát és jellemzőit. Ismertesse a kettes számrendszer jellemzőit és az átszámítási algoritmusokat. Mutassa be a leggyakrabban alkalmazott numerikus és az alfanumerikus kódokat. Mutassa be a logikai függvények leírását algebrai alakban és igazságtáblázattal. Ismertesse a logikai algebra alaptörvényeit és alaptételeit, az algebrai és a grafikus egyszerűsítés szabályait. Mutassa be egyszerű feladaton keresztül a szabályos alakú logikai függvények grafikus egyszerűsítését, a szabályos alakok közötti átalakítást és a függvények szabályos alakra hozását. Ismertesse az alapfüggvényeket megvalósító TTL és CMOS kapuáramkörök jellemzőit és kimeneti megoldásait. Realizáljon egyszerűsített logikai függvényeket NÉV, NAND és NOR rendszerben. Mutassa be a tárolók alaptípusait, írja fel vezérlési táblázatukat.	Magyarázza el egy NAND kapu működését belső kapcsolási rajz alapján. Magyarázza el a mester-szolga és az élvezérelt tárolók működését. Mutassa be egy egyszerű feladaton keresztül a szinkron szekvenciális hálózatok megvalósításának módszerét.

KÖRNYEZETVÉDELMI-VÍZGAZDÁLKODÁSI ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A környezetvédelmi-vízgazdálkodási alapismeretek érettségi vizsga célja

A vizsga célja, hogy a vizsgázók a szakmacsoportos alapozó képzés lezárásaként választható vizsgatárgyként szakmai előkészítő tantárgyból, igényüktől és képességüktől függően közép- vagy emelt szinten olyan vizsgát tehessenek, amely segíti az érettségi utáni szakképzésbe történő bekapcsolódásukat, ill. a szakirányú felsőfokú tanulmányaikat.

A tantárgyból az érettségi vizsga általános célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó az adott szinten
- ismeri-e a témakörben szereplő probléma lényegét, a kapcsolódó tényanyagot,
- egyértelműen és helyesen használja-e a fogalmakat,
- képes-e az összefüggések bemutatására logikusan szerkesztett önálló előadásban, a szakszókincs alkalmazásával, magyar nyelven.

A vizsgakövetelmények közép- és emelt szinten kerültek meghatározásra. Az emelt szintű követelmények tartalmazzák a középszint követelményeit is.

A középszintű érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó
- rendelkezik-e a követelményekben meghatározott ismeretekkel, tényanyaggal,
- képes-e a témakör belső összefüggéseit felismerni,
- képes-e megfigyelések, mérések eredményeit feldolgozni, elemezni, kiértékelni;
- tudja-e eszközként használni a más kapcsolódó tárgyakban (is) szerzett ismereteit, ezen belül különösen:
    - biztos számolás és mértékegység használat,
    - táblázatok, grafikonok kezelése,
    - rajzok, ábrák értelmezése,
    - anyanyelvi és szakmai kommunikáció,
    - a számítástechnika alkalmazási lehetőségei,
- tájékozott-e szűkebb környezetének környezetvédelmi és vízgazdálkodási helyzetéről.

Az emelt szintű érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó, a középszintű követelményeken túl
- ismeri-e a környezeti, ill. technológiai mérések lehetőségeit,
- képes-e szabadkézi vázlatot, egyszerűbb műszaki rajzot készíteni a szakterületen alkalmazott létesítményekről, berendezésekről,
- tudja-e elméleti ismereteit alkalmazni egyszerűbb ellenőrzési, méretezési feladatok megoldásánál és a mérési adatok elemzése során.

Tartalmi követelmények

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
1. Az ember és a természeti környezet		
A természeti környezet mint rendszer	Ismerje a környezet, a környezetvédelem, a vízgazdálkodás, a bioszféra, az ökoszisztéma és a biológiai egyensúly fogalmát, lényegét.	
Természetvédelem	Ismerje a természetvédelem alapelveit, eszközeit, a természetvédelem tárgyait, a tájvédelem alapfogalmait. Rendszerezze a védett természeti értékeket, a védelem fokozatait.	Ismerje a természetvédelmi értékelés alapjait.
2. Környezeti elemek		
A talaj kialakulása, fontosabb tulajdonságai	Ismerje a talaj keletkezésének folyamatát és fontosabb tulajdonságait.	Ismerje a káros antropogén hatások

	Ismerje hazánk jellemző genetikai talajtípusainak tulajdonságait.	megelőzésének, mérséklésének, megszüntetésének lehetőségeit.
A természeti erők hatásai	Ismerje az erózió és a defláció jelenségét, azok kiváltó okait és befolyásoló tényezőit.	Ismerje a természeti erők kedvezőtlen hatásainak csökkentési, kiküszöbölési lehetőségeit.
Felszíni vizek jellemzői	Mutassa be az eróziós hatás különböző megjelenési formáit és a meder kialakulásának folyamatát. Ábrázoljon egy természetes vízfolyást helyszínrajzon és keresztszelvényeken. Ismertesse az állóvizek fajtáit, jellegzetességeiket.	Elemezze a szakaszjelleg és a hordalékmozgás kapcsolatát. Mutassa be a sebességeloszlást a mederben, valamint a sebesség és mélység kapcsolatát.
A levegő minősége	Ismerje a légkör szerkezetét, természetes összetevőit. Határozza meg az emisszió, transzmisszió (terjedés, öntisztulás, hígulás), immisszió fogalmát. Mutassa be a füstköd - szmog - kialakulásának folyamatát. Elemezze a levegőszennyezettség egészségügyi és gazdasági hatásait.	Ismerje az emissziós forrásokat, az emissziós és imissziós mérési lehetőségeket. Elemezze a mért adatokat.
Környezeti elemek vizsgálata	Ismerje a minta fogalmát, fajtáit. Mutassa be a terepi, ill. laboratóriumi vizsgálatok lehetőségeit, módszereit.	Magyarázza el a mennyiségi elemzés módszereit.
3. Települési alapismeretek		
Településgazdálkodási alapfogalmak	Ismerje a településkategóriákat, a települések hálózatait. Mutassa be a különböző területhasználatok eltérő környezeti hatásait.	Ismerje az OTÉK területgazdálkodásra és -használatra vonatkozó főbb előírásait, a települési rendezési tervekből nyerhető fontosabb információkat.
A települések hálózatai	Ismertesse a közművek fogalmát, csoportosítását.	Mutassa be a közművek nyilvántartásának módját és elemezze a nyilvántartásból szerezhető információkat.
Hulladékgazdálkodás	Ismerje a hulladék fogalmát, fajtáit, a hulladékkezelés alapfogalmait. Magyarázza el a hulladékminőség és a termelési technológia összefüggéseit. Elemezze a hulladékok csökkentésének módjait, az újrahasznosítás lehetőségeit.	Készítse el egy egyszerűbb technológiai folyamat anyagforgalmi diagramját, anyagmérlegét.
A zaj	Ismerje a hangtani alapfogalmakat, mértékegységeket, a zaj élettani hatásait.	Ismerje a zajmérés lehetőségeit, magyarázza el a mérések elvét. Elemezze a mért adatokat, értelmezze a vonatkozó határértékeket.
Radioaktivitás	Ismerje a sugárvédelmi alapfogalmakat, mértékegységeket. Mutassa be az atomerőművek környezeti hatásait.	Ismerje a zajmérés lehetőségeit, magyarázza el a mérések elvét. Elemezze a mért adatokat, értelmezze a vonatkozó határértékeket.
4. Tájékozódás és mérés a terepen		
	Ismerje a helymeghatározás, a kitűzés, a magasságmérés elvét, módszereit. Magyarázza el az egyenes kitűzés, a távolságmérés lépéseit, a derékszögű koordináta-mérés végrehajtását. Sorolja fel és mutassa be a főbb szintezési munkákat.	Számítsa ki a szintezési jegyzőkönyvet, készítse el a szintezési munkák rajzi feldolgozását.
5. Vízgazdálkodási alapismeretek		
Környezet- és hidrometeorológiai	Ismerje az időjárási elemeket, azok mérésének módjait.	

alapok	Értelmezze a víz körforgásának folyamatát, mutassa be a vízkészlet-változás okait.	
A víz mennyiségi mérése	Ismerje a vízállás- és vízhozam mérés módjait, magyarázza el a mérések elvét.	Elemezze a mért adatsorokat, végezzen matematikai statisztikai feldolgozást.
A vizek minősége	Ismerje a folyadékok elemi tulajdonságait, a vízminőség és a vízminősítés fogalmát. Mutassa be a különféle vízhasználatok minőségi igényeit. Rendszerezze a vízszennyezés forrásait. Elemezze a szennyezés hatását a vízi ökoszisztémára és a szennyezett ivóvíz élettani hatását.	Elemezze az élővíz, az ivóvíz és a szennyvíz minőségi mutatóit, a minősítésük rendszerét. Végezzen adott paraméterek alapján osztályba sorolást. Ismerje a nagyobb ipari vízhasználók minőségi igényeit.
Hidrosztatikai ismeretek	Mutassa be a Pascal-törvény alkalmazási lehetőségeit a hidrosztatikai problémák megoldásánál (közlekedőedények, felhajtó erő, úszás, víznyomás ábrák).	Szerkesszen víznyomás ábrákat. Számítson ki víznyomáshoz, úszáshoz kapcsolódó feladatokat.
Hidrodinamikai ismeretek	Ismerje a folyadékmozgások osztályozását több szempont szerint is. Mutassa be a gravitációs- és a nyomás alatti vízmozgás alapvető számítási eljárásait.	Ismertesse a kúthidraulika alapjait. Méretezzen, ellenőrizzen gravitációs csatornákat és nyomócsöveket.

6. Környezettechnikai eljárások (a víz- és szennyvíz-technológiában)

Fizikai eljárások	Ismerje a fizikai eljárások, műveletek alapelveit, az alkalmazott műtárgyak, berendezések főbb típusait. Mutassa be a szűrők és az ülepítők méretezésének elveit.	Számítsa ki a műtárgyak, berendezések terhelési értékeit és méreteit. Készítsen vázlatot a leggyakoribb műtárgyakról, berendezésekről.
Kémiai eljárások	Ismerje a kémiai eljárások alapelveit (derítés, kicsapás, oxidáció). Mutassa be a lejátszódó folyamatokat, az alkalmazott kémiai anyagok hatásmechanizmusát.	Mutassa be az ioncserélővel történő lágyítás és sómentesítés technológiáját. Saját készítésű vázlatrajzokon magyarázza el a technológiai folyamatokat.
Biológiai eljárások	Ismerje a mikroorganizmusok életműködési sajátosságait, a kapcsolódó alapfogalmakat. Mutassa be a leggyakoribb szennyvíztisztítási és hulladékkezelési biotechnológiai eljárásokat.	Számítsa ki a műtárgyak, berendezések terhelési értékeit, tisztítási hatásfokukat.

KÖZGAZDASÁGI ALAPISMERETEK
(ÜZLETI GAZDASÁGTAN, ELMÉLETI GAZDASÁGTAN)
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A közgazdasági szakmacsoportban két elágazása van a közgazdasági alapismeretek érettségi tantárgynak:

A) Közgazdasági alapismeretek (elméleti gazdaságtan)

B) Közgazdasági alapismeretek (üzleti gazdaságtan).

A vizsga formája az A) és a B) elágazásból:

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A közgazdasági alapismeretek (üzleti gazdaságtan) ismeretanyagának tanulása során a megszerzett kompetenciák, mint a tudás és képességek az általános és közgazdasági szakmai műveltség részét képezik. A megszerzett ismeretek előkészítik a vizsgázó későbbi szakmai tanulmányait a szakképző évfolyamon, segítik a konkrét pályaválasztásban és alapot biztosítanak az egész életen át tartó tanulás, mint az emberi erőforrás-fejlesztés követelményrendszerének megvalósításához.

A közép- és emelt szintű vizsga követelményeiben a közgazdasági szakmacsoportos alapozó elméleti és gyakorlati ismeretek 11. és 12. évfolyamának tananyagai és tevékenységformái jelennek meg. A vizsgázónak választási lehetősége van az elméleti ismeretekre épülő és a gyakorlati ismereteket számon kérő vizsga között.

A KÖZGAZDASÁGI ALAPISMERETEK (ÜZLETI GAZDASÁGTAN)

Az érettségi vizsga célja:

Az érettségi vizsgatárgy célja, hogy vizsgázók mélyebb összefüggésekről, a szakmai irodalomban való jártasságról, az egyes ismeretanyagok egymásra épüléséről is számot adjanak. A felkészülés lehetőséget ad arra is, hogy a megtanult ismereteket a gyakorlatban is alkalmazzák. Legyenek képesek a megtanult ismereteik alapján valós problémákkal kapcsolatos vitákban részt venni, ott érvelni, a vitát a megoldás felé terelni.

A vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó:

- közgazdasági alapműveltsége birtokában felismeri-e a gazdasági élet alapvető jelenségeit,
- megismerte-e az alapvető pénzügyi, számviteli, statisztikai elszámolási szabályokat, alapvető marketing-, valamint szervezési ismeretek birtokába jutott-e, a tanult ismeretkörben képesek-e a problémák felismerésére, megfogalmazására és a megismert módszerek alkalmazására,
- kialakult-e az igény a gazdasági élet legfontosabb eseményeinek, tendenciáinak figyelemmel kísérésére.
- képes-e a vizsgázó azoknak a folyamatoknak, számításoknak, bizonylatkezeléseknek az elvégzésére, gyakorlatban való megvalósítására, amelyeket az elméletben tanultak,
- képes-e a vizsgázó irányítással egyszerű számviteli, pénzügyi, statisztikai és marketingfeladatok megoldására,
- tájékozott-e a piaci alkalmazkodás és a befolyásolás alapvető eszközeiről,

- a tanult ismeretkörökben képes-e a problémák felismerésére, megfogalmazására és a megismert módszerek alkalmazására a szakmai képzésbe bekapcsolódva,
- rendelkezik-e a gazdasági folyamatok megismerésének, összefüggéseik felismerésének, a helyes döntések meghozatalának képességével,
- tudja-e a tevékenységét megszervezni, megtervezni, ellenőrizni és értékelni,
- tudja-e közölni a feldolgozott adatokat,
- ismeretei alkalmasak-e a tanult elmélet és a tapasztalt gyakorlat ütköztetésére és összekapcsolására,
- kialakult-e a szakmacsoport munkaköreiben szükséges magatartás, a tanulási és szakmai motiváció fejlesztésének, megerősítésének igénye,
- felkészült-e a szakmai tevékenységekkel kapcsolatban tudatos, felelősségteljes magatartásra, kialakult-e a vizsgázókban a pontos és minőségi munkavégzés igénye, a környezettel szembeni felelősségérzete,
- rendelkezik-e a szakirányú felsőoktatási intézményekben továbbtanuláshoz szükséges közgazdasági szemlélet és gondolkodásmóddal,

Tartalmi követelmények

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmény kiegészítése emelt szinten
1. Marketing és marketing-gondolkodás	Legyen képes a marketing értelmezése szerint helyesen használni a szükséglet, igény, érték fogalmakat, bemutatni a marketing-mix elemeit, a legfontosabb termékkategóriákat, az ármegállapítás módjait, meghatározni a legjellemzőbb marketingcsatornákat és a kommunikáció és a promóció legfontosabb eszközeit és módszereit. Legyen képes egy konkrét termékkel kapcsolatban megnevezni a marketing-mix elemeket és megindokolni a választását.	Legyen képes értékelni a piacorientált gondolkodás alapján egy konkrét termékhez kötött marketing-mix elemek lehetséges hatásait, a választásukat meghatározó tényezőket, az eszközök kölcsönhatását.
2. A vállalkozás és az államháztartás kapcsolatai	Legyen képes felsorolni az államháztartás alrendszereit és röviden bemutatni az alrendszerek és a vállalkozás kapcsolatát. Legyen képes felsorolni a legfontosabb költségvetési bevételeket és kiadásokat. Legyen képes értelmezni a költségvetés egyenlegét. Legyen képes értelmezni a befizetések szerepét az állami feladatok megvalósításában és a jövedelmek újraelosztásában. Legyen képes pontosan definiálni az adóalany, adótárgy, adóalap és az adómérték fogalmakat a társasági adó, a személyi jövedelemadó és az általános forgalmi adó vonatkozásában. Legyen képes bemutatni az állami támogatások szerepét az állami feladatok megvalósításában. Tudja meghatározni a közvetlen és a közvetett állami támogatás közötti különbséget.	Legyen képes pontosan definiálni az adóalany, adótárgy, adóalap és az adómérték fogalmakat a társasági adó, a személyi jövedelemadó és az általános forgalmi adó vonatkozásában a törvényi helyek illusztrálásával. Ismerje és pontosan tudja használni a társasági adóval kapcsolatos következő fogalmakat: a társasági adó célja, alanyai, alapja, mértéke, néhány korrekciós tétel, adókedvezmény, adóelőleg. Legyen képes értelmezni a helyi adóztatás célját, legalább két helyi adónemet vonatkozásában legyen képes pontosan definiálni az adóalany, adótárgy, adóalap és az adómérték fogalmakat. Ismerje és pontosan tudja használni a társasági adóval kapcsolatos következő fogalmakat: a társasági adó célja, alanyai, alapja, mértéke, néhány korrekciós tétel, adókedvezmény, adóelőleg.
3. Pénzügyi műveletek	Legyen képes felsorolni a vállalkozás jellemző pénzáramait és bemutatni a kétszintű bankrendszert, a legjellemzőbb bankműveleteket és azok szerepét. Legyen képes felvázolni a pénzforgalom jelentőségét, megkülönböztetni egymástól a legjellemzőbb fizetési módokat és kitölteni ezek alapvető bizonylatait, értelmezni a bizonylatok információtartalmát. Tudja felsorolni a vállalkozások által használt bankszámlák fajtáit, tudja felsorolni a bankszámlaszerződésben foglalt legfontosabb jogokat és kötelezettséget. Tudja jellemezni a bankszámlát, ismertetni a pénzkezelési szabályokat. Legyen képes ismertetni a bankkártya használatának módjait, előnyeit. Tudja bemutatni a csekk használatát.	Tudja összehasonlítani a különböző fizetési módokat, meghatározni a gazdaság számára előnyös és hátrányos jellemzőiket. Legyen képes ismertetni a hitelkártya szerepét.
	Legyen képes pontosan használni a készlet, a készletfajták, a készletek tervezéséhez használt mutatók és a logisztika fogalmát. Legyen képes bemutatni a készletkezelési bizonylatokat, a szállítói számla, a készletek és a kötelezettségek analitikus feljegyzéseit, szerepét és tartalmát. Legyen képes felsorolni a beszerzési ár néhány elemét. Legyen képes összekapcsolni az alapbizonylatokat, az analitikus és főkönyvi könyvelést. Legyen képes kiszámítani a	Legyen képes pontosan használni a készlet, a készletfajták, a készletek tervezéséhez használt mutatók és a logisztika fogalmát, szerepét a hatékony gazdálkodásban. Legyen képes felsorolni a beszerzési ár elemeit. Legyen képes ismertetni a készletek beszerzési áron való értékeléséből adódó problémát. Legyen képes a hitelképesség vizsgálatára egyszerű esettanulmány

4. A vásárolt készletek	készletcsökkenések értékét (FIFO és gördülő átlagár módszerekkel) és elvégezni az anyagbeszerzés (tényleges beszerzési áron) és a felhasználás számviteli feljegyezését. Legyen képes egyszerű bizonylatokat kitölteni, felismerni az alapbizonylatokból a gazdasági eseményeket és értelmezni a nyilvántartásaiból nyert adatokat. Legyen képes felsorolni a készletek beszerzésének lehetséges finanszírozási forrásait és a hitelezés alapelveit. Legyen képes a váltót, mint kereskedelmi hitelt bemutatni és felsorolni a törvényes kellékeit. Tudja felsorolni az áfa jellemzőit. Legyen képes megkülönböztetni a beszerzéshez és az értékesítéshez kapcsolódó áfát. Tudja ismertetni az áfa mértékét, az átamentesség eseteit és az áfa könyvviteli elszámolását.	segítségével. Tudja bemutatni az áfa, mint hozzáadott érték adó megjelenését az EU legalább 2 másik országában.
5. Az emberi erőforrás	Legyen képes ismertetni az emberi erőforrás sajátosságait és pontosan használni a bér, a levonások, a közterhek fogalmait, bemutatni a bérelszámolás és a bérfizetés bizonylatait, összekapcsolni az analitikában és a főkönyvi könyvelés során végzett elszámolást. Legyen képes a kereset összetevőit példákkal illusztrálva bemutatni. Legyen képes elvégezni a bérfelosztás, a bérelszámolás és bérfizetés számviteli elszámolásának egyszerű feladatait és felismerni az alapbizonylatokból a gazdasági eseményeket. Legyen képes különbséget tenni a munkáltatót és a munkavállalót terhelő kötelezettségek között, felsorolni az összevontan adózó jövedelem elemeit, kiszámítani az éves jövedelem adóját, különbséget tenni az adóelőleg és az adó között.	Legyen képes meghatározni a tárgyévben befizetett adóelőleg és az adó különbségét és pontosan felsorolni a személyi jövedelemadó bevallásának lehetőségeit és megnevezni a lehetséges határidőket. Legyen képes bemutatni a jövedelem elszámolása során használt főkönyvi számlák tartalmát.
6. Befektetett eszközök	Legyen képes definiálni a befektetést, pontosan használni a befektetés, a beruházás, a tárgyi eszközök, az immateriális javak, az értékcsökkenés és az értékcsökkenési leírás fogalmakat. Legyen képes meglogalmazni a befektetéssel szembeni elvárásokat. Tudjon különbséget tenni a terv szerinti és a terven felüli értékcsökkenés között. Legyen képes elvégezni az értékcsökkenés összegének (lineáris és teljesítményarányos) kiszámítását egyszerű feladatok megoldásával. Tudja elkönyvelni az értékcsökkenési leírást. Legyen képes az idegen kivitelezővel végeztetett beruházás bizonylatainak értelmezésére és a gazdasági események könyvviteli elszámolására. Legyen képes felsorolni a beruházások lehetséges pénzügyi forrásait és a hitelfelvétel biztosítékait. Legyen képes értelmezni a hitelezéshez kapcsolódó kamatfogalmakat és összehasonlítani a hitelek és a betétek kamatait. Tudja értelmezni az EBKM és a THM mutatókat. Legyen képes felsorolni a hitelezési eljárás menetét. Legyen képes felsorolni a befektetett pénzügyi eszközök fajtáit, az értékpapírok legfontosabb jellemzői alapján különbséget tenni a részvény és a kötvény között. Legyen képes bemutatni a tárgyi eszközök és a befektetett pénzügyi eszközök analitikus nyilvántartásainak tartalmát. Legyen képes a beruházás és az értékcsökkenés alapvető eseteinek számviteli feljegyzésére.	Legyen képes definiálni a befektetést, pontosan használni a befektetés, a beruházás, a tárgyi eszközök, az immateriális javak, az értékcsökkenés és az értékcsökkenési leírás fogalmakat és legyen képes meghatározni ezen vagyonelemek jelentőségét a vállalkozás gazdálkodásában. Tudja összekapcsolni a hozam és a kockázat fogalmakat. Tudja felsorolni a terven felüli leírás jellemző eseteit. Legyen képes felsorolni és bemutatni a hitelezési eljárás menetét.
	Legyen képes pontosan használni a költség,	Ismerje a költségek elszámolásának

7. A tevékenységek költségei és az értékesítés	ráfordítás, kiadás, költségnemek, költségviselő, költséghely fogalmakat, bemutatni a költségek, a befejezett tevékenységek és az értékesítése számviteli elszámolásnak lépéseit költségnem elszámolás esetén, valamint az előállítási költségek és az értékesítés eredményre gyakorolt hatását. Legyen képes alapbizonylatokból felismerni a gazdasági eseményeket, bemutatni a belföldi vevőkövetelések analitikus és főkönyvi nyilvántartásának tartalmát.	lehetséges módjait. Ismerje a kalkuláció fogalmát, használatát.
8. Az erőforrások és a befejezett tevékenységek adatainak statisztikai feldolgozása	Legyen képes pontosan használni az adatforrás, az adatgyűjtés, a sokaság, az ismérv, a statisztikai sor és a statisztikai tábla fogalmakat, a sor- és a táblaszerkesztés, valamint a grafikus ábrázolás szabályait. Legyen képes kiszámítani a készletekkel, a munkavállalókkal és a jövedelemmel, a befektetett eszközökkel, a befejezett és értékesített termékekkel kapcsolatos egyszerű feladatokban a viszonyszámokat: megoszlási, dinamikus (lánc- és bázis) intenzitási viszonyszámokat és a középértékeket, valamint az érték-, ár- és volumen- indexeket és értelmezni a szórás mutatót. Legyen képes a számításai eredményeit statisztikai táblába foglalni és a tábla alapján grafikus ábra készítésével a közlést megtervezni és elvégezni és a kapott eredményeket röviden értékelni.	Tudja a KSH feladatait felsorolni a statisztikai törvény alapján. Tudja kiszámítani és értelmezni az árváltozásból eredő hatást. Legyen képes összefüggő szöveges elemzés készítésére.
9. Nyitás-zárás – éves beszámoló	Legyen képes ismertetni az ellenőrzés szerepét az információfeldolgozásban. Tudja ismertetni az egyeztetések fajtáit, a könyvviteli nyitás és zárás szerepét. Legyen képes bemutatni a főkönyvi kivonatot és annak információtartalmát. Legyen képes felsorolni az éves beszámoló részeit, rámutatni a beszámoló szerepére. Legyen képes felsorolni a leltározás teendőit, összehasonlítani a leltárt és a mérleget, bemutatni a vagyont a mérleg (A típus) alapján és a tárgyévi gazdálkodás eredményének fő összetevőit, az eredménykategóriákat az eredmény-kimutatás (A típus összköltség e járás) alapján. Legyen képes az adózás előtti eredmény ismeretében a társasági adó kiszámítására és az eredmény-kimutatás és a mérleg közötti kapcsolat bemutatására. Legyen képes az eredmény felosztása során jelentkező érdekkonfliktus értelmezésére. Legyen képes a nyitási és a zárlati munkák céljának bemutatására, valamennyi főkönyvi számlatípus nyitásával és zárásával kapcsolatos könyvelési tétel megszerkesztésére, a megszerkesztett könyvelési tételek szerepének ismertetésére. Ismerje és tudja pontosan alkalmazni a következő fogalmakat: számvitel és könyvvitel feladatai és fajtái, a számviteli alapelvek, a számviteli politika, számlakeret, számlarend, a mérleg és a vállalkozói számlakeret kapcsolata, bizonylatok fogalma, csoportosítása, funkciói, bizonylati elv. Ismerje és munkája során legyen képes a könyvviteli munkával szemben támasztott követelmények szerint e járni.	Ismerje a rendezőtételek fontosságát, szerepét és tudja azokat megszerkeszteni. Tudja felsorolni az egyeztetési lehetőségeket és legyen képes azok jelentőségét ismertetni.

A KÖZGAZDASÁGI ALAPISMERETEK (ELMÉLETI GAZDASÁGTAN)

Az érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó:

- a közgazdasági alapműveltsége birtokában felismeri-e a gazdasági élet alapvető jelenségeit, érti-e a változások fő tendenciáit,
- tájékozott-e a piaci alkalmazkodás és befolyásolás alapvető eszközeiről,
- a tanult ismeretkörökben képes-e a problémák felismerésére, megfogalmazására és a megismert módszerek alkalmazására a szakmai képzésbe bekapcsolódva,
- rendelkezik-e a gazdasági folyamatok megismerésének, összefüggéseik felismerésének, a helyes döntések meghozatalának képességével,
- ismeri-e a piacgazdaság működését, a mikrogazdaság szereplőit és a döntéseikben érvényesülő tényezőket, a gazdasági racionalitást,
- tudja-e a makrofolyamatok lényegét, a makrogazdaság problémáit és az állam lehetséges szerepét a folyamatok befolyásolásában,
- képes-e bemutatni a nemzetközi kapcsolatok jelentőségét, előnyeit a vállalatok, az ország szempontjából, a külpiacra lépés nehézségeit és az egyensúly megteremtésének problémáit,
- ismeri-e a legfontosabb nemzetközi szervezeteket, azok kapcsolatát hazánkkal,

- ismeretei alkalmasak-e a tanult elmélet és a tapasztalt gyakorlat ütköztetésére és összekapcsolására,
- rendelkezik-e a szükséges alapokkal a közgazdasági jellegű szakképzésbe való bekapcsolódáshoz,
- rendelkezik-e a szakirányú felsőoktatási intézményekben továbbtanuláshoz szükséges közgazdasági szemlélet- és gondolkodásmóddal.

Tartalmi követelmények

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmény kiegészítése emelt szintenm
1.Mikroökonómiai alapismeretek és összefüggések	Legyen képes definiálni a közgazdaságtan alapfogalmait, bemutatni az alapkérdéseit, ismertetni elemzési módszereit. Tudja jellemezni a piac elemeit és a kereslet és kínálat törvényét, ábrázolni a függvényeket. Legyen képes meghatározni a Marshall-kereszt fogalmát, összehasonlítani a piaci egyensúly és a piaci egyensúlytalanság eseteit.	Legyen képes ismertetni a közgazdaságtan rövid történetét. Tudja bemutatni legalább négy nagy közgazdász munkásságát. Legyen képes a modellalkotás szerepének bemutatására. Legyen képes felismerni és értelmezni, hogy minden döntés alapja a gazdasági racionalitás. Tudja jellemezni a piac elemeit és a kereslet és kínálat törvényét, ábrázolni a függvényeket. Tudjon különbséget tenni mennyiségi és minőségi változások között a kereslet és a kínálat vizsgálatánál. Legyen képes bemutatni a piac működését, a piaci egyensúly kialakulásának mechanizmusát.
2. A fogyasztói magatartás és a kereslet	Legyen képes pontosan meghatározni az alapfogalmakat és a törvényszerűségeket. Legyen képes ábrázolni a hasznossági függvényeket, jellemezni és ábrázolni a közömbösségi térképet és a költségvetési egyenest. Legyen képes bemutatni a kereslet rugalmasságát jellemző tényezőket, alkalmazni Gossen első és második törvényét, felismerni a geometriai ábrázolás jelentőségét az optimális választásban. Legyen képes felvázolni hogyan lehet eljutni az optimális fogyasztói döntésből az egyéni keresleti függvény levezetéséhez. Legyen képes felismerni az ár- és jövedelem változás hatásait a fogyasztói keresletre, jellemezni a piaci keresleti függvényt. Legyen képes értelmezni a fogyasztói döntések belső tényezőit és külső feltételeit. Legyen képes egyszerű feladatok megoldására és ábrázolására.	Tudja értelmezni a költségvetési egyenes meredekségét. Legyen képes rámutatni a helyettesítési ráta és a határhaszon csökkenése közti összefüggésre és felvázolni, hogyan lehet eljutni az optimális fogyasztói döntésből az egyéni keresleti függvény levezetéséhez. Legyen képes felismerni az ár- és jövedelem változás hatásait a fogyasztói keresletre, jellemezni és levezetni a piaci keresleti függvényt. Legyen képes összetett feladatok megoldására és ábrázolására.
3. A vállalat termelői magatartása	Legyen képes meghatározni a vállalkozások céljait, bemutatni mikro- és makrokörnyezetüket. Legyen képes meghatározni a vállalkozások működésének szervezeti kereteit. Legyen képes értelmezni a gazdasági hatékonyság fogalmát, a gazdasági időtávokat és azok jelentőségét a vállalkozás életében. Legyen képes felismerni és ábrázolni a termelési függvényt. Legyen képes ismertetni a költségek különböző szempontok szerinti csoportosítását és tudja ábrázolni a költségfüggvényeket, bemutatni a teljes, az átlagköltség és a határköltség függvényeket. Legyen képes definiálni az alternatív költség fogalmát. Ismerje és tudja alkalmazni egyszerű feladatok vonatkozásában a különböző költségek és profitok kiszámításának módjait. Legyen képes jellemezni a piacformákat, ismertetni a profitmaximum elérésének feltételeit tökéletes verseny, illetve monopólium esetén. Legyen képes összehasonlítani a tökéletes versenyt és a monopóliumot. Ismertesse a természetes monopólium lényegét. Legyen képes a kínálatot meghatározó tényezők szerepét bemutatni rövid, illetve hosszú távon, vállalati és iparági szinten.	Legyen képes ismertetni a termelési függvény és a költségfüggvények közötti összefüggést. Tudja ábrázolni és jellemezni a hosszú távú átlagköltség függvényt. Ismerje és tudja alkalmazni összetett feladatok vonatkozásában a különböző költségek és profitok kiszámításának módjait. Legyen képes jellemezni a piacformákat, ismertetni a profitmaximum elérésének feltételeit a különböző piaci formák esetén. Legyen képes összehasonlítani a különböző piaci formákat. Ismertesse a természetes monopólium lényegét. Tudja ismertetni a versenyszabályozás legfontosabb elemeit.

	Tudja összehasonlítani a piaci formákat, vizsgálni a fogyasztói többlet és a holtteher-veszteség alakulását, értelmezni a monopolhelyzet gazdasági hatásait és a monopolellenes intézkedések szükségességét. Legyen képes bemutatni az egyes profitkategóriák közötti különbséget, összefüggést és ezek jelentőségét a vállalat helyzetének értékelése szempontjából. Legyen képes meghatározni grafikusan a fogyasztói többletet és a holtteher-veszteséget. Legyen képes bemutatni és helyesen használni az üzemszüneti és a fedezeti pont fogalmát. Legyen képes ismertetni a költségek különböző szempontok szerinti csoportosítását és tudja ábrázolni a költségfüggvényeket, bemutatni a teljes, az átlagköltség és a határköltség függvényeket (vagy a függvények közötti összefüggéseket).	
4. Termelési tényezők piaca	Legyen képes a tényezőpiac sajátosságainak felsorolására. Tudja felsorolni a termelési tényezők keresletét és kínálatát meghatározó tényezőket. Legyen képes definiálni a határtermék-bevétel és a tényező határköltség fogalmát, szerepét az optimális tényező felhasználásban. Legyen képes a származékos kereslet fogalmának pontos értelmezésére. Legyen képes valamennyi tényezőpiac teljes körű bemutatására. Legyen képes egyszerű feladatokon keresztül a jelen- és a jövőérték számítására, az eredmények értékelésére.	Tudja felsorolni az összes termelési tényezők keresletét és kínálatát meghatározó tényezőket. Legyen képes valamennyi tényezőpiac teljes körű bemutatására és ábrázolására a kereslet és a kínálat oldaláról. Tudja ábrázolni és jellemezni az egyéni munkakínálati függvényt. Tudja ismertetni a jövedelmek funkcionális elosztásának elvét. Legyen képes összetett feladatokon keresztül a jelen- és a jövőérték számítására, az eredmények értékelésére.
5. Az externáliák és a közjavak	Legyen képes az externáliák fogalmának értelmezésére, fajtáinak bemutatására, tudja azokat egyszerű példákkal illusztrálni. Tudjon különbséget tenni magán- és közjavak között. Tudja bemutatni az internalizálás egyes lehetőségeit, értelmezni az állami beavatkozás szükségességének okát az externáliák és a közjavak esetében. Legyen képes bemutatni az állami beavatkozás szükségességét az externáliák és a közjavak esetében. Legyen képes rámutatni arra, hogy a környezetszennyezés globális probléma.	Legyen képes bemutatni az állami beavatkozás szükségességét az externáliák és a közjavak esetében. Legyen képes bemutatni az idekapcsolódó globális problémákat és azok hatásait értelmezni, valamint rámutatni arra, hogyan küzdenek a világon és hogyan küzdhetünk mi a globális problémák ellen.
6. Makroökonómiai alapismeretek és összefüggések	Legyen képes különbséget tenni a mikro- és makroszemlélet között. Tudja bemutatni a makrogazdaság szereplőit és piacait, a kibocsátás nemzetközi (SNA) mutatószámait, a gazdasági szférák közötti jövedelemáramlást. Legyen képes alkalmazni a makroegyenleteket a főbb mutatószámok kiszámításában egyszerű feladatok vonatkozásában. Tudja értelmezni az egyes mutatószámokat. Tudja elmondani a halmozódás problémájának lényegét.	Tudja értelmezni az egyes mutatószámokat, legyen képes összefüggő elemzést készíteni a mutatószámokról.
	Legyen képes ismertetni az árupiaci kereslet tényezőit. Legyen képes bemutatni a fogyasztási és megtakarítási függvényt, a beruházások szerepét. Legyen képes jellemezni a fogyasztásra és a beruházásra ható tényezőket, tudja felsorolni a fogyasztási és a beruházási kereslet motivációs tényezőit. Tudja ábrázolni és jellemezni az összkeresleti függvényt. Legyen képes bemutatni az egyensúlyi	Legyen képes bemutatni a fogyasztási és megtakarítási függvényt, a beruházások szerepét. Legyen képes az aggregált keresleti függvény levezetésére, értelmezésére. Ismerje és feladaton keresztül tudja kiszámítani az aktivitási és a munkanélküliségi rátát, tudja azokat értelmezni. Legyen képes értelmezni a pénzpiac egyensúlyát és a kamatláb kapcsolatát, fogalmát, funkcióját.

7. A makrogazdasági egyensúly	jövedelem szerepét, a kereslet és az árszínvonal kapcsolatát, a pénzpiac és az árupiaci kereslet kapcsolatát. Tudja felsorolni és bemutatni a munka keresletét és kínálatát meghatározó tényezőket. Tudja ábrázolni és jellemezni a foglalkoztatási függvényt és tudja értelmezni a munkapiaci egyensúlyt, a munkanélküliség és az infláció fogalmát és okait. Ismerje és egyszerű feladaton keresztül tudja kiszámítani az aktivitási és a munkanélküliségi rátát, tudja azokat értelmezni. Tudja bemutatni a pénz kialakulásának folyamatát, felsorolni és bemutatni a pénz funkcióit. Tudja felsorolni a pénzpiacra ható tényezőket. Legyen képes ismertetni a pénzkínálat szabályozásának lehetőségeit. Tudja ábrázolni és jellemezni a pénzkeresleti és pénzkínálati függvényt. Legyen képes értelmezni a pénzpiac egyensúlyát és a kamatláb kapcsolatát. Legyen képes ismertetni a pénzpiac és az árupiaci kereslet kapcsolatát. Tudja jellemezni a mai magyar bankrendszert. Legyen képes jellemezni a makrogazdasági problémákat: egyensúlyi közelítés kereslet és kínálat oldalról, az egyensúlytalansági szint megítélése. Tudja pontosan értelmezni a növekedés fogalmát. Tudja felsorolni a mérésére használt mutatószámokat és tudja felsorolni a növekedéssel kapcsolatos mérési problémákat.	
8. Az állam gazdaságpolitikája	Legyen képes felsorolni az állam feladatait, az állami beavatkozás okait és a lehetséges megoldásokat. Legyen képes értelmezni az állami költségvetés fogalmát, a kormányzati kiadások és az állami transzferek szerepét, hatásukat. Legyen képes az együttes hatásuk és az egyensúlyi jövedelem meghatározására. Legyen képes felismerni a gazdaságpolitika fő irányait és a beavatkozás eszközeit. Tudja pontosan definiálni a költségvetési és a monetáris politika fogalmát. Legyen képes rámutatni a monetáris és fiskális politika előnyeire és hátrányaira, a beavatkozás korlátaira.	Legyen képes ismertetni az állam feladatait, az állami beavatkozás okait és a lehetséges megoldásokat. Legyen képes felismerni és értelmezni a gazdaságpolitika fő irányait és a beavatkozás eszközeit. Legyen képes ismertetni a foglalkoztatás és az infláció együttes kezelésének problémáját és felismerni a gazdaságpolitikai programokban a fiskális és a monetáris eszközöket. Tudja értelmezni a foglalkoztatás és az infláció együttes kezelésének problémáját.
9. Külgazdasági kapcsolatok és nemzetgazdasági összefüggések	Legyen képes a külgazdasággal kapcsolatos fogalmakat pontosan használni. Legyen képes rámutatni a külkereskedelem jelentőségére, a külkereskedelem-politika lényegének, irányainak, eszközeinek ismertetésére. Legyen képes a komparatív előny lényegének pontos meghatározására, a belső termelésre, a fogyasztásra, az árra gyakorolt hatásának bemutatására. Legyen képes a komparatív előnyök forrásainak felsorolására. Legyen képes a vállalatok külpiacra való lépésének értelmezésére, a világpiaci verseny feltételeinek felsorolására. Tudja bemutatni a vállalkozások külpiaci stratégiáit. Legyen képes röviden bemutatni a magyar gazdaság helyzetét a külkereskedelem és a külpiaci kapcsolatok szempontjából. Tudja felsorolni a magyar gazdaság helyzetét meghatározó kategóriákat és mutatókat (nemzetközi fizetési mérleg egyensúlya, egyensúlytalansága). Legyen képes bemutatni a makrogazdasági egyensúly nyitott gazdaságra vonatkozó aspektusait és az árfolyam-politika lényegét.	Tudja értelmezni az árdiszkrimináció fogalmát, bemutatni a hatását. Legyen képes az EU kialakulásának folyamatát végigkövetni, bemutatni az EU intézményrendszerét, az egyes intézmények feladatait. Tudja felsorolni az egyes intézmények székhelyeit. Tudja felsorolni az EU tagországait, ismerje az egyes ország-csoportok csatlakozásának évszámait. Legyen képes a legfontosabb nemzetközi szervezetek megnevezésére (IMF, IBRD, WTO), feladataik bemutatására. Tudja bemutatni az EU pénzügyi rendszerét és tudja felsorolni hazánk euró-övezethez való csatlakozásának feltételeit.

	Tudja bemutatni a lebegő és a fix árfolyamok rendszerét. Legyen képes az EU kialakulásának legfontosabb állomásait felsorolni, a legfontosabb EU intézmények feladatát felsorolni. Legyen képes a legfontosabb nemzetközi szervezetek megnevezésére (IMF, IBRD, WTO), alapvető feladataik felsorolására.	

ÜGYVITELI ALAPISMERETEK
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

Az ügyviteli alapismeretek érettségi vizsga célja

Az ügyviteli alapismeretek érettségi vizsga célja, hogy a vizsgázó adjon számot a 9-12. évfolyamon a szakmacsoportos alapozó oktatásban elsajátított szakirányú ismereteinek, kialakult szakmai készségeinek, képességeinek mértékéről, mélységéről. Mutassa fel továbbá azokat az oktatás során elsajátított intellektuális, viselkedési és magatartásjellemzőket, melyek a kapott vizsgafeladatok értelmezésében, a megoldások szakmailag pontos, áttekinthető és esztétikus prezentálásában jelennek meg.

A vizsgázó mindkét szinten írásban ad számot a szövegfeldolgozás és informatikai alkalmazások ismereteiről.

Ügyintézői és titkári, valamint alapvető gazdasági és jogi ismereteit a szóbeli vizsgán mutatja be.

A két szint követelménye leginkább a vizsga komplexitásában, mennyiségében és minőségében tér el egymástól. A vizsga mindkét szinten magyar nyelven folyik.

A középszintű érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- képes-e szakirányú ismereteit az adott szinten pontosan felidézni, rendezni és önállóan alkalmazni,
- ki tudja-e választani és használja-e a munkájához megfelelő informatikai eszközöket,
- képes-e diktálásra gépelve bemutatni a hivatali levelezés alapvető szakszókincsét a helyesírás követelményeinek betartásával és a szokásoknak megfelelő formai követelményeket érvényesíteni,
- tisztában van-e alapvető gazdasági és jogi ismeretekből alapfogalmakkal, összefüggésekkel,
- ismeri-e a hétköznapi protokoll alapszabályait, tudja-e ezeket egyszerűbb szituációkban alkalmazni,
- ismeri-e a munkajoggal kapcsolatos alapvető fogalmakat, szabályokat,
- ismeri-e az EU lényegét, történetét, hazánk tagságának történetét,
- ismeri-e a korszerű iroda felépítését, működését,
- ismeri-e az ügyiratkezelés alapvető szabályait, a titkos ügyiratkezelést, az iratkezelés szabályzatait,
- képes-e egyszerűbb szituációkban az ügyféllogadással kapcsolatos feladatokat megoldani,
- képes-e minták alapján alapvető hivatali levelek, iratok, üzleti szerződések tartalmi és formai követelményeit ismertetni.

Az emelt szintű érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a fentieken túl a vizsgázó

- képes-e ismereteit integráltan alkalmazni komplex ügyviteli jellegű feladat számítógépes megoldásában, azaz önállóan kezelni egy problémakört oly módon, hogy annak végeredménye egy projekt legyen, mely a feladatértelmezést és a számítógéppel támogatott igényes megoldásokat úgy tartalmazza, hogy azzal a jelölt szakmai felkészültségét és kreativitását bizonyítsa,
- képes-e számot adni alapvető gazdasági és jogi ismereteiről.

Tartalmi követelmények

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
1. Szövegfeldolgozás		
Összetett ügyviteli írásbeli feladat elkészítése	Értelmezze a feladatot.	
Hivatalos iratok tartalmi sajátosságai	Ismerje a hivatalos levelezés alapvető szakszókincsét.	Fogalmazza meg önállóan gazdasági tevékenységgel kapcsolatos irat (üzleti levél - mint középszinten -, előterjesztés, emlékeztető) szövegét 4-5 megadott tartalmi útmutatás alapján. Használjon változatos kifejezéseket, mondatszerkezetet, megfelelő nyelvi eszközöket. Alkalmazza a megfelelő szakszókincset. Érvényesítse a nyelvhelyességi követelményeket a szöveg elkészítésekor.
Adatbevitel	Tudja diktálás alapján legépelni egyszerű tartalmú üzleti levél (ajánlatkérés, ajánlat, tájékoztatás, beszámoló) szövegét kb. 1000 leütés/tíz perc írássebességgel, tízujjas vakírással, a javítási lehetőségek használatával, az előírt hibahatárokon belül, a helyesírási követelményeknek megfelelően. Szúrjon be a megfelelő, tartalomhoz illeszkedő helyre készen kapott vagy általa kiegészített, formázott táblázatot, grafikont.	Az elkészített fogalmazványt gépelje le a kéziratból tízujjas vakírással, a javítási lehetőségek használatával, a helyesírási és nyelvhelyességi követelményeknek megfelelően. Készítsen önállóan táblázatot, grafikont és szúrja be a megfelelő, tartalomhoz illeszkedő helyre.
Hivatalos iratok formai sajátosságai	Tudjon iratot megfelelő formában elkészíteni.	

	Szerepeltesse a fejlécet, dátumot, címzettet, tárgyat stb., alkalmazza a tartalomhoz illeszkedő bekezdéseket, kiemeléseket, a levélbefejezési formákat, aláírást, hivatkozást az esetleges mellékletekre. Tudja elmenteni, kinyomtatni az iratot.	
Hivatalos iratok elektronikus továbbítása	Továbbítsa az önállóan elkészített iratot a feladat meghatározásának megfelelő módon (pl. e-mail).	Továbbítsa az önállóan elkészített iratot a feladat meghatározásnak megfelelő módon (pl. körlevél, fax, körfax).
2. Informatikai alkalmazások		
Általános ismeretek	Alkalmazza helyesen az informatikai alapfogalmakat.	
Adatkezelés és kommunikáció	Ismerje a mindennapi életben előforduló adatkezelési és kommunikációs módszereket, valamint ezek eszközeit.	
A számítógép felépítése, funkcionális egységei, azok főbb jellemzői	Különböztesse meg a központi egység és a fontosabb perifériák főbb jellemzőit, feladatát. Adott feladattípushoz válassza ki az optimális perifériákat.	
A számítógép üzembe helyezése	A számítógép főbb egységeit ismerje fel, tudja összekapcsolni, üzembe helyezni.	
Szoftvertípusok	Ismerje a programok feladat szerinti csoportosításánál használt fontosabb fogalmakat. Tudja a konkrét feladat megoldásához a megfelelő programot kiválasztani.	
Az operációs rendszer	Ismerje az operációs rendszer feladatait.	
Adatkezelés	Mappákat (könyvtárakat) és állományokat (fájlokat) tudjon szabályosan elnevezni, a gyakoribb fájltípusokat ismerje fel. Tudjon mappát (könyvtárat), állományt (fájlt) létrehozni, másolni, áthelyezni, átnevezni, törölni. Archiváljon állományokat egyszerű esetben.	Tudjon állományokat archiválni.
Karbantartási feladatok	Hajtson végre virusellenőrzést.	Végezzen lemezkarbantartást.
A szövegszerkesztő program kezelése	Tudjon programot indítani, testre szabni. Nyisson meg, mentsen el, nyomtasson, küldjön el dokumentumot elektronikusan.	
A dokumentum szövegének kialakítása	Végezzen szövegbevitelt, -módosítást, -másolást, -áthelyezést, -keresést, -cserét, helyesírás-ellenőrzést.	
Alapvető formázási műveletek	Hajtson végre oldal-, bekezdés-, karakterformázást, felsorolást és sorszámozást, élőfej és élőláb kialakítást.	Végezzen szakaszformázást.
Táblázat, grafika a szövegben	Készítsen néhány sorból, oszlopból álló táblázatot, szegélyezze. Tudjon képeket, rajzokat beilleszteni, formázni.	Alkalmazzon, módosítson stílusokat, hozzon létre új stílusokat. Állítson össze tartalomjegyzéket, tárgymutatót. Készítsen sablont.
A táblázatkezelő program használata	Tudjon programot indítani, testre szabni. Tudjon táblázatot megnyitni, menteni, nyomtatni, küldeni elektronikusan. A táblázat elemeit (cellát, tartományt, sort, oszlopot)	Illesszen be és formázzon diagramokat.

	definiálja.	
Adatok	Különböztessen meg adattípusokat, tudja helyesen alkalmazni. Végezzen adatbevitelt, -módosítást, -mozgatást, -másolást, -keresést, -cserét.	
Alapvető formázási műveletek	Végezze el cellák, tartományok, sorok, oszlopok formázását, formátum másolását, élőfej és élőláb kialakítását.	Szerkesszen képleteket, használja helyesen a hivatkozástípusokat
Összetett formázási műveletek		Ismerje a feltételes formázást. Tudjon cellákat zárolni, lapvédelmet alkalmazni, elektronikus űrlapot kialakítani.
Diagram, grafika a táblázatban	Jelöljön ki forrásadatokat, hozzon létre diagramot.	Tudjon forrásadatokat kiválasztani. Illesszen be képet, rajzot cellába.
internet, intranet	Végezzen elektronikus levelezést. Tudjon elvégezni adatkeresést, adatelérést adott hálózati útvonalon.	Használjon keresőrendszereket, töltsön le állományokat. Kommunikáljon az interneten: használjon fórumokat. Végezzen adatelérést a hálózaton: csatlakoztassa, válassza le a hálózati meghajtót, állítsa be a hozzáférési jogokat. Végezzen belső levelezést, szervezzen találkozót.
3. Szakmai ismeretek		
3.1. Kommunikatív készségek		
Beszédkészség/kommunikációs készség	A kifejtendő tételeknél tudjon összefüggően beszélni a témáról. Alkalmazza a szakmai szaknyelvet. A szituációs gyakorlatokban is a szakmai nyelv alkalmazásával, megfelelő stílusban oldja meg feladatát.	Folytasson beszélgetést a szakmai témához kapcsolódóan. Jelenítsen meg valós kommunikációs szándékokat. Álláspontját, véleményét legyen képes kifejteni. Érvényesítse a nyelvhelyességi szempontokat.
Egyéb készségek		A feladatot az emelt szintű érettségi tartalmi és nyelvi szintnek megfelelően oldja meg. Mutassa be, hogy az ahhoz szükséges készségei kialakultak.
3.2. Nyelvi kompetencia	Tudja a kommunikációs szándékot értelmezni, közvetíteni. A különböző kommunikációs szándékok kifejezésekor az emelt szintnek megfelelő nyelvi eszközöket használja.	
3.3. Témakörök		
Gazdálkodási ismeretek	Ismertesse a termelési tényezőket, a piac, a kereslet-kínálat fogalmát. Ismertesse a különböző vállalkozási formákat, az egyéni vállalkozás és a gazdasági társaságok fő jellemzőit. Ismertesse a pénz fogalmát, kialakulását, a pénzforgalom irányait. Ismertesse az EU felépítését, röviden a kialakulását, hazánk részvételét az EU-ban.	
Jogi ismeretek	Mutassa be a jog fogalmát, a magyar jogrendszert, jogalkotást, jogforrásokat. Ismertesse a polgári jog lényegét, a jogág területeit. Minta alapján ismerje fel a különböző polgári jogon alapuló üzleti iratokat és ismertesse tartalmi, formai követelményeit.	

Munkavállalás	Ismerje a munkaviszony jogi szabályozásának kereteit. Ismertesse a munkaviszony keletkezésének, megszűnésének eseteit. Ismertesse a munkavégzés szabályait, a munkaidőre, pihenőidőre és díjazásra vonatkozó szabályokat.	Rendelkezzen a munkakör betöltésével kapcsolatos alapvető ismeretekkel (pl. mutasson be egyszerűbb szövegezésű álláshirdetést, plakátot, közleményt, önéletrajzot stb.).
Munkahelyi környezet	Ismertesse a korszerű iroda ismérveit, lehetséges berendezését, szükséges technikai eszközeit.	Nevezze meg a titkárság berendezési tárgyait, irodai berendezéseit, a legfontosabb irodai gépeket és eszközöket.
Programszervezés, kapcsolattartás	Ismertesse a vendéglátás fő szabályait Szituációban adjon számot a programszervezési ismereteiről. Szituációs gyakorlat során mutassa be a vendéglátás alapvető szabályait. Szituációs gyakorlat során mutassa be protokollismereteit.	Mutassa be alapvető szakszókincsét a vendéglátás, szakmai és szabadidős program időponti egyeztetése a vendéggel, éttermi vendéglátás témákban.
Hivatalos levelezés	Minták alapján mutassa be a különböző hivatalos és üzleti levelek alaki, tartalmi jellemzőit. Ismertesse az ügyiratkezeléssel kapcsolatos tudnivalókat.	Mutassa be alapvető szakszókincsét a külső és belső levelezés kapcsán, a következő levéltípusoknál: cég bemutatkozó levele, ajánlatkérés és ajánlat, mely a titkárságra beszerzendő áruval, lehetséges szolgáltatásokkal függ össze, egyszerű programszervezéssel összefüggő levél.

KERESKEDELMI ÉS MARKETING ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A kereskedelmi és marketing alapismeretek érettségi vizsga célja, hogy a vizsgázó

Gazdálkodási ismeretekből

- ismeri-e a vállalkozási formák közös és sajátos jellemzőit, alapításuk és megszüntetésük gyakorlati teendőit,
- tájékozott-e a vállalkozás működtetéséhez szükséges személyi és tárgyi feltételekről, valamint a személyi és tárgyi feltételek biztosításához szükséges gyakorlati teendőkről,
- ismeri-e a vállalkozás erőforrásait,
- ismeri-e a vállalkozás mérlegének szerkezetét, a mérleg tételeit,
- képes-e a mérlegadatokból következtetéseket levonni, döntési alternatívákat átgondolni,
- ismeri-e a vállalkozás eredményére ható tényezőket, a nyereségképződés folyamatát,
- képes-e a vállalkozás eredménykimutatásából következtetéseket levonni, döntési alternatívákat átgondolni,
- képes-e a vállalkozás tevékenységének elemzésére, mutatószámok alkalmazására, a likviditás vizsgálatára,
- ismeri-e a vállalkozás finanszírozásának formáit,
- ismeri-e az üzleti terv szerkezetét, készítésének folyamatát,
- képes-e üzleti tervet készíteni,
- tájékozott-e az Európai Unióról, Magyarország és az Európai Unió kapcsolatáról, a hazai vállalkozásokat érintő uniós szabályokról.

Marketingből

- ismeri-e a marketing jelentőségét, eszközeit,
- ismeri-e a marketingkommunikáció folyamatát, jelentőségét, elemeit,
- ismeri-e a vállalati termékpolitika lényegét, az életgörbe különböző szakaszaihoz rendelt marketing-stratégiát,
- tájékozott-e az árak kialakításának elveiről, az árstratégia szükségességéről, az értékesítési csatornák kiválasztásának szempontjairól,
- tájékozott-e a piac megismerésének módszereiről, a fogyasztói magatartásról,
- ismeri-e a vállalati image fogalmát, szükségességét, a vállalati arculat kialakításának fontosságát,
- ismeri-e a vevőszolgálat, a márka, a védjegy, a design, a választék szerepét, a szponzorálás célját, módjait,
- képes-e a különböző forrásokból származó információk megszerzésére és feldolgozására,
- képes-e felismerni a piac jelentőségét, összefüggéseit.

Közgazdaságtanból (csak emelt szinten)

- ismeri-e a piacgazdaság működését, a keresletre és a kínálatra ható tényezőket,
- ismeri-e a vállalkozások környezetét, a vállalkozások költségeit, profitkategóriáit,
- ismeri-e a makrogazdasági szereplőket, a vállalkozások kapcsolatát a háztartásokkal, az állammal, a külfölddel és a köztük végbemenő jövedelemáramlásokat,
- ismeri-e a makrogazdaság problémáit és az állam lehetséges szerepét a folyamatok befolyásolásában,
- ismeri-e a vállalatok külpiaci kapcsolatait,
- képes-e a közgazdaságtan felsorolt témaköreiben számítási, ábrázolási feladatok megoldására.

Tartalmi követelmények

1. Gazdálkodási ismeretek

Témakörök	Követelmének középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
Vállalkozási formák	Ismerje az egyéni és társas vállalkozások jellemzőit, alapításának, megszüntetésének jogi feltételeit, gyakorlati teendőit. Ismerje a vállalkozások alapításával és	Ismerje a vállalkozási formák közötti választás szempontjait. Tudjon tájékozódni a vállalkozási formákról a vonatkozó jogszabályokban.

	megszüntetésével kapcsolatos adatszolgáltatási kötelezettségeket, a vállalkozások kapcsolatát a hatóságokkal, pénzintézetekkel.	Ismerje az európai uniós társasági formákat.
A vállalkozás tárgyi feltételei	Ismerje a tevékenységformának megfelelő telephely kiválasztásának üzleti szempontjait. Ismerje a tevékenységhez szükséges felszerelési, berendezési tárgyakat és tudjon megalapozott döntést hozni beszerzésükről. Ismerje az áru- és vagyonvédelem eszközeit. Ismerje az alapterület hatékony kihasználásának meghatározó tényezőit.	Ismerje a vállalkozás belső és külső képe kialakításának üzleti és biztonsági előírásait.
A vállalkozás személyi feltételei	Ismerje a tevékenységformának megfelelő munkakörök kialakításának üzleti szempontjait. Ismerje az optimális létszám meghatározásának szükségességét, módját. Ismerje a munkaköri leírások jellemzőit. Ismerje a munkaerő felvételhez, a munkaviszony létesítéséhez és megszüntetéséhez kapcsolódó gyakorlati teendőket. Ismerje a munkaerő alkalmazásának gazdasági/pénzügyi vonatkozásait.	Tudja kiszámítani a bérgazdálkodás mutatószámait. Tudjon bérszámfejtést végezni. Ismerje a jövedelem összetételét. Ismerje a béren kívüli juttatások rendszerét, motiváló szerepét. Ismerje az adóbevalláshoz szükséges dokumentumokat és az adóbevallás készítésének folyamatát.
A vállalkozások erőforrásai és vagyona	Ismerje a vállalkozások erőforrásait. Ismerje a vállalkozás vagyonának tagolását a számviteli törvény mérlegtételei alapján. Ismerje az egyszerűsített mérleg szerkezetét.	Tudjon következtetéseket levonni a mérleg adataiból.
A vállalkozások nyereségérdekeltsége, az eredmény keletkezése	Ismerje a vállalatok lehetséges céljait. Ismerje az eredmény keletkezését és szerkezetét a számviteli törvény alapján. Ismerje a vállalkozások nyereségképződésének folyamatát. Tudjon számításokat végezni a vállalkozás eredményére vonatkozóan.	Ismerje a vállalkozásokat érintő adókat.
A vállalkozások tevékenységének elemzése, a mutatószámok alkalmazása, a likviditás figyelése	Ismerje az árbevétel alakulását meghatározó tényezőket, az eladási ár összetételét. Ismerje a költségek fajtáit, csoportosítását. Tudja elemezni a vállalkozás hatékonyságát, jövedelmezőségét, fizetőképességét. Ismerje a vállalkozás cash-flow-jának szerepét, elemeit, lényegét.	Ismerje a költségfüggvényeket, tudjon számításokat végezni erre vonatkozóan. Tudjon a vállalkozás cash-flow-jával kapcsolatos számításokat végezni és elemzést készíteni. Ismerje az ÁFA szerepét, tudjon azzal kapcsolatos számításokat végezni.
A vállalkozások finanszírozási formái	Ismerje a vállalkozás tőkeszükségletét befolyásoló tényezőket. Ismerje a finanszírozás lehetőségeit, lényegét, jellemzőit. Ismerje a finanszírozási formák közötti választás üzleti szempontjait.	Tudjon értékpapírokkal kapcsolatos számításokat végezni.
Az üzleti terv jelentősége, fejezetei	Ismerje az üzleti terv jelentőségét, elkészítésének szükségességét. Ismerje az üzleti terv fejezeteit, szerkezetét.	
Az üzleti terv készítésének folyamata, az üzleti terv összeállítása	Legyen képes egy mikro-, illetve kisvállalkozás pénzügyi és marketing tervének elkészítésére megadott adatok alapján.	Legyen képes egy mikro-, illetve kisvállalkozás üzleti tervének elkészítésére megadott adatok alapján, számítások segítségével.
Az Európai Unió	Ismerje az Európai Unió történetét, intézményeit, szerződéseit, a maastrichti és a koppenhágai kritériumokat, az Unió céljait. Ismerje Magyarország és az Európai Unió kapcsolatát. Ismerje a schengeni övezet célját. Ismerje az uniós vállalkozási formákat.	Ismerje és értse az euró magyarországi bevezetésének korlátait, a bevezetéssel járó előnyöket, hátrányokat. Ismerje a hazai vállalkozásokra vonatkozó európai uniós szabályokat.

2. Marketing

Témakörök	Követelmének középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
A marketing története, alapfogalmai, fejlődése	Ismerje a marketing történetét, fogalmát és alkalmazási területeit. Ismerje a marketing-mix összetevőit. Ismerje a kereskedelmi marketing, a szolgáltatásmarketing sajátosságait.	Értelmezze a marketingkoncepció tartalmát. Ismerje fel a marketingorientáció érvényesülését.
A piac, a piaci környezet elemzése	Ismerje a vállalat mikro- és makrokörnyezetét. Definiálja a piac fogalmát és kategóriáit. Mutassa be a piac szerkezetét és a piaci formákat. Jellemezze a piaci szereplőket és a piactípusokat.	Ismertesse a marketingstratégiák típusait, a marketing hadviselés formáit és megvalósításának elveit.
Fogyasztói vásárlói magatartás	Ismerje a fogyasztói magatartás modelljét és a fogyasztói magatartást befolyásoló tényezőket. Mutassa be a vásárlói döntéseket befolyásoló tényezőket. Sorolja fel a vásárlási folyamat szakaszait. Elemezze a vásárlási magatartás típusait.	Elemezze a vásárlási folyamat befolyásolásának marketing módszereit. Ismerje a motívumkutatások tapasztalatait. Ismertesse a szervezeti vásárlók beszerzési magatartását befolyásoló tényezőket.

A célpiaci marketing, piacszegmentálás. A célpiacok kiválasztása	Ismerje a differenciálatlan és a differenciált marketing jellemzőit. Ismerje a célpiaci marketing lényegét és kialakulását. Értelmezze a piacszegmentáció lényegét. Mutassa be a célpiacok kiválasztását. Ismerje a termék pozicionálását.	Mutassa be a piac szegmentálásának ismérveit. Ismertesse a szervezeti vásárlók piacszegmentációját.
A marketing információs rendszer	Ismerje a marketing információszükségletét. Mutassa be az információs rendszer funkcióit.	
A piackutatás fajtái, módszerei	Ismerje a marketing és a piackutatás kapcsolatát. Jellemezze a piackutatás funkcióit, a piackutatás folyamatát, módszereit. Ismertesse a piackutatáshoz szükséges információk beszerzését. Mutassa be a piackutatási módokat.	Ismertesse a kutatási módszerek csoportosítását. Szerkesszen mintavételi tervet. Tervezzen meg egyszerűbb piackutatási eljárást.
A piackutatás felhasználási területei	Ismertesse a piackutatási eredmények értékelését.	
A termékpolitika, termékfejlesztés	Ismerje a termék fogalmát. Ismerje a termék osztályozását, a fejlesztési típusokat. Értelmezze a termékpiaci stratégiák jelentőségét. Elemezze a termék piaci életgörbéjének és az életgörbe egyes szakaszainak jellemzőit.	Ismerje a termékpiaci stratégiák meghatározását, a termékportfóliót. Határozza meg az új termékek értékesítésének előrejelzési módszereit. Tudja jellemezni az ötletkeresési technikákat.
Árpolitika, árstratégia	Ismerje az ár fogalmát és szerepét, az árképzési rendszereket. Ismerje az árpolitika lényegét, célkitűzéseit. Jellemezze az árdifferenciálást és az árdiszkriminációt.	Ábrázolja grafikonon az optimális árhoz tartozó mennyiség meghatározását. Mutassa be a fedezeti pont meghatározását. Ismertesse a fogyasztói árelfogadást és árérzékenységet befolyásoló tényezőket.
Az értékesítéspolitika, az értékesítési csatornák kiválasztása	Ismerje az értékesítési rendszer logisztikai és áruforgalmat elősegítő funkcióit. Ismertesse a kereskedelem helyét és szerepét a piacgazdaságban. Mutassa be a marketing és az elosztási csatornák közötti összefüggést.	Ismerje a nemzetgazdaság értékesítési rendszerét. Magyarázza el a hagyományos és a vertikális marketingrendszerek szervezeti jellemzőit. Ismerje a franchise jellemzőit.
A kommunikációs politika	Ismerje a kommunikáció fogalmát és fajtáit. Ismerje a kommunikációs folyamatot.	
A marketingkommunikáció eszközrendszere	Határozza meg a marketingkommunikáció lényegét. Mutassa be a kommunikációs mix elemeit.	
A reklám szerepe és fejlődése	Ismerje a reklám fogalmát és szerepét. Mutassa be a reklám fejlődését. Jellemezze a reklám fajtáit.	
A reklám vállalati funkciói	Ismertesse a vállalati reklámcélokat. Mutassa be a reklámot a fogyasztók mindennapi életében	
A reklámeszközök és reklámhordozók	Ismerje a reklámeszközöket. Mutassa be a reklámhordozók szerepét. Azonosítsa a reklámeszközöket és a reklámhordozókat. Elemezze a reklámhatás vizsgálatát.	
A reklám tervezése, szervezése		Mutassa be a reklámtervezés folyamatát. Ismerje a médiatervezés szempontjait. Mutassa be, hogyan érvényesülnek a reklámszabályozás normái az Európai Egyezményben.
A public relations	Ismerje a public relations fogalmát, jellemzőit. Sorolja fel a PR területeit. Ismertesse a külső és belső PR-t. Jellemezze a PR akciókat és a szponzorálást.	
Az eladásösztönzés, a személyes eladás	Ismerje az eladásösztönzés fogalmát, funkcióit. Mutassa be az SP módszereket. Ismerje a személyes eladás fogalmát, jellemzőit, előnyeit. Mutassa be a PS területeit. Ismertesse az eladóval szemben támasztott követelményeket.	Jellemezze az eladási magatartás és az értékesítési mód kapcsolatát
Az image és az egyedi vállalati arculat	Ismerje az image lényegét, fajtáit. Mutassa be a vállalati arculatot befolyásoló tényezőket. Jellemezze a CI összetevőit: formai és tartalmi elemeit.	Ismertesse az image fajtáit, a CI (corporate identity) kialakítását.
Az egyéb piacbefolyásolási eszközök	Ismertesse a védjegy funkcióit, típusait. Mutassa be a márkaépítés folyamatát és a márkahűséget. Határozza meg a csomagolás funkcióit és típusait. Ismertesse a vevőszolgálat szerepét, lényegét.	

3. Közgazdaságtan (csak emelt szinten)

Témakörök	Követelmények emelt szinten
A közgazdaságtudomány	Ismerje a közgazdaságtan alapfogalmait,

	alapkérdéseit. Tudja értelmezni a piac elemeit, a keresleti-, kínálati függvényeket. Tudja jellemezni Marshall-kereszt segítségével egy termék piacát. Tudja ábrázolni a Marshall-keresztet, ismertetni a piaci egyensúlytalanság eseteit. Tudjon számításokat végezni a keresleti és kínálati függvény ismeretében.
A vállalat és a termelői magatartás	Ismerje és értse a vállalat fogalmát, környezetét. Ismerje és értse a technikai és gazdasági hatékonyság fogalmát. Ismerje a gazdasági időtávokat. Ismerje a költségek különféle szempontok szerinti csoportosítását. Tudjon költségeket és profitokat számítani. Ismerje a költségfüggvények és a termelési függvény közötti összefüggést és tudjon ezekkel kapcsolatos számításokat végezni. Tudja az egyes profitkategóriákat megkülönböztetni, ismerje összefüggésüket.
A vállalat kínálata és a piac jellege	Ismerje az egyes piacformákat. Ismerje a profitmaximum elérésének feltételét tökéletes verseny esetén. Ismerje és értse az üzemszüneti és fedezeti pont, a veszteségminimalizálás fogalmát és tartalmát. Tudjon számításokat végezni ezekre vonatkozóan. Hasonlítsa össze a tökéletesen versenyző iparágat és a monopóliumot. Mutassa be és ábrázo ja a profitmaximum elérésének feltételeit tökéletes verseny, ill. monopólium esetén. Elemezze a fogyasztói többlet és a holtteher-veszteség alakulását, számítsa ki nagyságukat.
A vállalatok a nemzetközi piacon	Ismerje a nemzeti piac – belpiac (EU) – külpiac – világpiac fogalmát. Ismerje a külső gazdasági hatások szerepét. Értelmezze a komparatív előnyök elméletét, kihasználását. Mutassa be a vállalatok külpiacra lépésének formáit, fokozatait. Magyarázza el a termékek versenyét a külpiacon.
A makroökonómia alapösszefüggései	Ismerje a mikro- és makroszemlélet különbségét. Ismertesse a makrogazdaság szereplőit és közöttük végbemenő jövedelemáramlásokat.
A makrofolyamatok befolyásolhatósága, a gazdaságpolitika elméleti alapjai és gyakorlata	Ismerje az állam feladatait, az állami beavatkozás okait és a lehetséges megoldásokat. Ismerje a monetáris és a fiskális politika előnyeit és hátrányait. Ismertesse a beavatkozás korlátait. Mutassa be a makrogazdaság főbb kihívásait, problémáit.

VENDÉGLÁTÁS-IDEGENFORGALMI ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A vendéglátás-idegenforgalom alapismeretek érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó:

Vendéglátó és turizmus alapismeretekből
- ismeri-e az idegenforgalommal és vendéglátással kapcsolatos fogalmakat,
- ismeri-e a vendéglátás tevékenységét és jellemzőit, kínálati oldalának elemeit és struktúráját,
- ismeri-e a turizmus tevékenységét, formáit, a tevékenység feltételrendszerét, szervezeti struktúráját,
- tájékozott-e a turizmus és vendéglátás az egyéni és társadalmi szükségletek kielégítésében játszott szerepéről,
- ismeri-e a turizmus és vendéglátás fejlesztése és a különböző gazdasági ágak közötti összefüggéseket,
- tájékozott-e a turizmus és vendéglátás nemzetgazdasági és nemzetközi gazdasági kapcsolatok rendszerében elfoglalt helyéről és jelentőségéről,
- képes-e elemezni, értékelni a jelenlegi turisztikai piaci helyzetet, fejlődését befolyásoló tényezőket,
- tudja-e értékelni a gazdasági verseny fogalmát, elemezni jelentőségét, feltételeit és területeit,
- ismeri-e a turizmus és vendéglátás alapvető ügyviteli feladatait ,
- ismeri-e az üzleti levelezés szabályait, bizonylatokat tud-e kiállítani.

Szállodai alapismeretekből
- ismeri-e a szállodák és kereskedelmi szálláshelyek fogalmát és tevékenységét és működési feltételeit,
- tájékozott-e a szálláshely értékesítési tevékenység munkafolyamatainak rendszeréről és összefüggéseiről,
- tudja-e a szállodai vendéglátó tevékenység összefüggéseit, a vendég ellátásával kapcsolatos munkafolyamatokat,
- ismeri-e a szállodai szolgáltatások körét, munkafolyamatait, a szolgáltatási formákat,
- rendelkezik-e megfelelő ismeretekkel a szállodai üzem- és munkaszervezés alapkérdéseiről, a szállodai üzemeltetés munkafolyamatairól,
- ismeri-e a szállodaüzem irányítási rendszerét, a feladat- és felelősségi körök összefüggéseit,
- ismeri-e a szobafoglalási rendszer fogalmát és funkcióját,
- tájékozott-e a szállodai tevékenységgel járó felelősség jogi kérdéseiről,

- ismeri-e a szállodai gazdálkodással kapcsolatos gazdasági, pénzügyi és számviteli feladatokat,
- ismeri-e a szállodai tevékenység során elvárandó magatartási szabályokat és követelményeket.

Marketing alapismeretekből
- ismeri-e a marketing történeti kialakulását, jelentőségét, eszközeit,
- ismeri-e a marketingkommunikáció folyamatát, jelentőségét és eszközrendszerét,
- tudja-e a piac, a termék és az ár összefüggési rendszerét,
- ismeri-e az árstratégia fogalmát,
- tájékozott-e az árkialakítás elveiről és módszereiről, az értékesítési csatornák, a piaci szegmensek kiválasztásának szempontjairól,
- ismeri-e a vállalati image fogalmát, lényegét, a vállalati arculat kialakításának fontosságát, tartalmi és formai elemeit,
- ismeri-e a reklám fogalmát, funkcióit, a reklám társadalmi és gazdasági szerepét,
- képes-e reklámüzenet megfogalmazására,
- ismeri-e a PR fogalmát, eszközeit, a vállalkozás és környezete kapcsolatszervezési folyamatát.

Tartalmi követelmények

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
Vendéglátó és turizmus ismeretek		
A vendéglátás alapjai	Legyen képes a vendéglátás történeti kialakulásának és fejlődésének hazai szakaszait, azok jellegzetességeit ismertetni. Legyen képes a vendéglátás fogalmának meghatározására.	
A vendéglátás tevékenységi körei	Ismerje a vendéglátás feladatkörét. Legyen képes a vendéglátás tárgyi és személyi feltételeinek meghatározására. Ismerje a vendéglátás dolgozóival szemben támasztott követelményeket. Ismerje a munkahelyi kommunikáció szabályait. Ismerje az élelmiszerromlás és élelmiszerfertőzés megelőzésének feladatait.	Ismerje a vendéglátás és a környezetvédelem összefüggéseit. Legyen képes folyamatszemléletben gondolkodni, rendelkezzen a feladatok szervezési részéhez tartozó alapvető ismeretekkel.
A vendéglátás üzlethálózata	Ismerje a vendéglátó üzletek szakjelleg szerinti csoportosítását. Üzletkörök, üzlettípusok jellemzőit.	Ismerje a vendéglátóüzletek kategorizálásának szempontjait, tudja a kategorizálás menetét megszervezni.
A turizmus alapjai	Legyen képes értelmezni a turizmus fogalmát. Legyen képes bemutatni a turizmus kialakulásának főbb történeti szakaszait és azok jellegzetességeit. Ismerje a turizmus helyét a nemzetgazdaságban.	Ismerje értékelni a turizmus gazdasági és társadalmi jelentőségét, ismerje a turizmus összefüggéseit a nemzetgazdaság egyéb ágaival.
A turizmus tevékenysége, tevékenységi formái, fajtái	Legyen képes értelmezni az aktív és passzív turizmus fogalmának lényegét. Legyen képes meghatározni az aktív és passzív turizmus feltételrendszerét.	Tudjon az aktív és passzív turizmushoz kapcsolódó programokat tervezni.
A turizmus és a környezet összefüggései	Ismerje a turizmushoz kapcsolódó legfontosabb természetföldrajzi tényezőket.	Ismerje a turizmus és környezetvédelem összefüggéseit.
A vendéglátás és a turizmus kapcsolata	A vendéglátás és a turizmus fogalmi összefüggései, kapcsolódási pontjaik.	Jellemezze a kapcsolódások lehetőségeit. Ismerje a turizmus és vendéglátás nemzetközi trendjeit, hatását a hazai turisztikai piac alakulására.
A turizmus, mint tevékenység feltételrendszere	Legyen képes felsorolni a turizmust lebonyolító szervezeteket és jellemzőiket. Legyen képes felsorolni a turizmus tárgyi és személyi feltételeit, a dolgozókkal szemben támasztott követelményeket.	Ismerje a turizmust lebonyolító szervezetek működési feltételeit, a működésre vonatkozó legfontosabb jogszabályokat. Ismerje a turizmus szervezetei közötti kapcsolatrendszer lényegét. Legyen tájékozott a gazdasági integráció fogalmáról, az integráció turizmusra gyakorolt hatásáról és érzékelhető jelenségeiről.
A turizmus piaca	Ismerje a piac fogalmi meghatározását, ismerje a piac elemeinek fogalmi meghatározását (kereslet, kínálat, ár) és azok összefüggéseit. Ismerje az árképzés és a turisztikai piac szempontjából a valuta, deviza, vám szabályait. Legyen képes bemutatni a turisztikai piac jellemzőit. Ismerje a turisztikai piac alakulására ható tényezőket. Legyen képes meghatározni a gazdasági verseny fogalmát, feltételeit.	Ismertesse a turisztikai fogadóképesség fogalmát és a turizmus kínálatát. Ismertesse a turisztikai keresletet befolyásoló tényezőket. Legyen képes meghatározni a gazdasági verseny fogalmát a turizmus piacán. Ismerje a piaci kockázat fogalmát és lényegét. Ismertesse a beutaztatás és kiutaztatás árképzési szempontjait.

	Legyen képes elemezni a piaci kockázat lényegét. Ismerje az árképzést a turizmusban. Legyen képes vázolni a hazai turizmus fejlesztési lehetőségeit.	
A vendéglátás piaca	Ismerje a vendéglátás piacának általános jellemzőit. Ismerje a vendéglátás piacára ható tényezőket. Legyen képes jellemezni a hazai vendéglátás fejlesztési lehetőségeit. Ismerje az árképzést a vendéglátásban. Legyen képes a termeléshez szükséges gazdasági ismeretek alkalmazására.	Ismerje a vendéglátás iránti keresletet befolyásoló tényezőket. Legyen képes a vendéglátás kínálatának tervezésére, marketingszemléletű árképzésre. Legyen képes ismertetni a gazdasági verseny helyzetét a vendéglátás piacán. Legyen képes elemezni a kockázati formákat és tényezőket a vendéglátás piacán.
Általános ügyviteli alapismeretek	Ismerje az ügyvitel fogalmi meghatározását. Legyen képes csoportosítani az ügyviteli feladatokat. Ismerje az elszámolás és elszámoltatás lényegi meghatározását. Legyen képes értelmezni az ellenőrzés fogalmát, ismertetni fajtáit. Ismerje a szakmai kommunikáció szabályait. Ismerje a pénzügyi és banki műveleteket, legyen képes ezek intézésére.	Képes a turizmus és vendéglátás ügyviteli feladatainak átlátására, a bizonylati fegyelem fontosságának értékelésére.
A turizmus és a vendéglátás ügyvitele	Tudja felsorolni a turizmus és a vendéglátás ügyviteli feladatait. Legyen képes az éttermi kínálat tervezését elvégezni. Ismerje a bizonylat fogalmi meghatározását bizonylat fogalmát, fajtáit, a kiállítás szabályait. Ismerje az üzleti levelezés szabályait, formai és tartalmi követelményeit, a kezelési szabályait. Ismerje a leltár fogalmi meghatározást, fajtáit, szabályait. Legyen képes a tevékenység szervezési feladatait ellátni. Ismerje a jegyzőkönyv tartalmi és formai elemeit, tudjon egyszerű statisztikákat, kimutatásokat készíteni.	Ismerje a turizmushoz és a vendéglátáshoz kapcsolódó elszámolási és elszámoltatási kötelezettségek teljesítésének és ellenőrzésének feladatait és legyen képes ezek végrehajtására. Tudjon üzleti levelet készíteni. Tudjon forgatókönyvet készíteni a turizmus és a vendéglátás területén.

Szállodai alapismeretek

Szálláshelyek, szállodák	Tudja a szálláshely fogalmát definiálni, fajtáit ismertetni. Legyen képes ismertetni a szálláshelyek, szállodák kínálati elemeit.	Tudja a szállodák kategorizálásának elveit, ismerje a kategóriák közti különbségeket.
A szálloda működésének tárgyi feltételei	Ismerje a szálloda telepítésének szempontjait. Ismerje a szálloda működésének tárgyi feltételeit. Tudja a szálloda helyiségeit és berendezéseit. Legyen képes ismertetni a vendégszoba kialakításának jellemzőit, berendezéseit, felszereléseit.	Legyen képes a kockázati tényezők ismertetésére a szálláshelylétesítés és -értékesítés vonatkozásában.
A szálloda működésének személyi feltételei	Legyen képes ismertetni a szálloda szervezeti felépítését, a szállodai munkaköröket és az azokhoz kapcsolódó feladatokat. Legyen képes a munkaerő gazdálkodás fogalmi meghatározására. Tudja a szállodai dolgozóval szemben támasztott alap- és szakmai követelményeket, kommunikációs szabályokat.	Legyen képes átlátni a vezetés különböző szintjeinek funkcionális tagozódását, a tevékenységi területeket és az ezekhez kapcsolódó döntési szinteket. Ismeretei alkalmasak arra, hogy meghatározza a szállodai üzem irányításának hierarchikus felépítését, a vezetői munkakörök feladat- és felelősségi köreit. Legyen képes a reklamációs ügyek intézését megoldani.
Szállodai ügyvitel	Legyen képes meghatározni a szállodai értékesítéshez kapcsolódó ügyviteli feladatokat. Ismerje a szálláshelyértékesítés részterületeinek ügyviteli szabályait. Tudja a vendég érkeztetésével és	Ismeri a szállodai ügyvitel tagolódását, a szállodai értékesítés egyes részlegeinek ügyviteli feladatait.

	elutazásával kapcsolatos adminisztratív feladatokat.	
A szállodai gazdálkodás	Tudja a szállodai gazdálkodás tervezésének területeit. Legyen képes a bevétel és a költségek csoportosítására. Legyen képes a szállodai jövedelmezőség fogalmi meghatározására, az eredménykimutatás és a költséghatékonyság lényegi megfogalmazására.	Ismeri a szállodai bevételelszámolás ellenőrzésének rendjét és feladatait. Tájékozott a szálloda gazdálkodási rendszeréről és ennek a jövedelmezőségre gyakorolt hatásáról. Tudja az eredménykimutatás menetét.
A szállodai tevékenységhez kapcsolódó legfontosabb speciális jogszabályok, rendeletek és előírások	Tudja a szálloda biztonsági előírásait. Tudja a tűzvédelem szabályait. Legyen képes értelmezni a tulajdonvédelem fogalmát, a szálloda kártérítési felelősségét. Legyen képes összefoglalni a munkavédelem, egészségügy, környezetvédelem szálláshelyekre jellemző előírásait.	Ismeri a munkavédelem, egészségügy, környezetvédelem, biztonságvédelem alapszabályait és összefüggéseit. Tudja kezelni a vendégpanaszokat. Tudjon adott szakmai szituációban döntést hozni, döntését érvekkel alátámasztani.

Marketing alapismeretek

A marketing fogalma, fejlődése	Tudja értelmezni a marketing fogalmát és alkalmazási területeit. Tudja a marketing fejlődési fázisait. Tudjon különbséget tenni a marketing-mix elemei között.	Ismerje a marketing folyamatát. Ismeri a marketingstratégiák típusait, a marketingkoncepció kialakításának módját és formáit.
A piac, a piaci környezet elemzése	Legyen képes felismerni a vállalat mikro- és makrokörnyezetét. Tudja definiálni a piac fogalmát és kategóriáit. Legyen képes bemutatni a piac szerkezetét, a piaci formákat.	Tudja jellemezni a piaci szereplőket és a piactípusokat. Ismerje a piac méretének mutatószámait.
A fogyasztói magatartás	Tudja értelmezni a fogyasztói magatartást befolyásoló tényezőket. Legyen képes bemutatni a vásárlói döntéseket befolyásoló tényezőket. Tudjon különbséget tenni a vásárlási folyamat szakaszai között. Legyen képes elemezni a vásárlási magatartás típusait. Ismerje a személyiségtípusokat, az utastípusokat és a vendégtípusokat a vendéglátás, a turizmus és a szállodaipar területén.	Legyen képes elemezni a szervezetek beszerzési döntéseinek folyamatát.
A piacszegmentálás. A célpiacok kiválasztása	Tudja értelmezni a célpiaci marketing lényegét és kialakulását. Tudja értelmezni a piacszegmentáció lényegét.	Legyen képes bemutatni a célpiacok kiválasztásának elemeit. Ismerje a termék-pozicionálást.
A marketing információs rendszer	Legyen képes meghatározni a marketing információszükségletét. Legyen képes bemutatni az információs rendszer funkcióit.	Tudja értelmezni a MIR belső rendszerét, működését.
A piackutatás fajtái, módszerei, felhasználási területei	Legyen képes értelmezni a piackutatás funkcióit, folyamatát. Tudjon piackutatáshoz szükséges információkat beszerezni. Ismerje a piackutatás módszereit.	Legyen képes a marketingkutatási statisztikai módszerek alkalmazására, az információk megszerzésére és feldolgozására. Legyen képes a piackutatási eredményeket értékelni.
A termékpolitika, termékfejlesztés	Tudjon válaszolni a termék fogalmának kérdésére, osztályozását bemutatni. Legyen képes a termékfejlesztés lényegét ismertetni. Tudja elemezni a termék piaci életgörbéjét és az életgörbe egyes szakaszainak jellemzőit.	Tudja jellemezni az ötletkeresési technikákat a termékfejlesztésben. Ismerje a marketing eszközök alkalmazásának lehetőségeit az életgörbe egyes szakaszaiban. Ismeretei legyenek alkalmasak marketingterv összeállítására, egyes elemeinek kidolgozására.
Árpolitika, árstratégia	Tudjon felelni az ár fogalmára és szerepére, ismerje az árképzési elveket. Ismerje az árképzés marketingszempontú értelmezését. Tudja értelmezni az árak jogi szabályozásának alapelveit. Ismerje az árdifferenciálás jelentőségét.	Legyen képes bemutatni a fedezeti pont értelmezését. Legyen képes megfogalmazni a fogyasztói árelfogadást és árérzékenységet befolyásoló tényezőket.
Az értékesítéspolitika, értékesítési csatornák kiválasztása	Ismerje az értékesítési csatornák fajtáit, tudja azokat jellemezni. Legyen képes az értékesítési rendszer logisztikai és áruforgalmat elősegítő	Legyen képes felismerni a kereskedelem helyét és szerepét a piacgazdaságban.

	funkcióit megfogalmazni. Legyen képes bemutatni a marketing és az elosztási csatornák közötti összefüggést.	
A marketing-kommunikáció eszközrendszere	Ismerje a kommunikáció elméletét. Legyen képes megfogalmazni a marketingkommunikáció lényegét. Legyen képes bemutatni a kommunikációs mix elemeit.	
A reklám szerepe, tervezése	Legyen képes ismertetni a reklám fogalmát és szerepét. Tudja jellemezni a reklám fajtáit.	Legyen képes a reklámeszközök és reklámhordozók közötti különbség meghatározására. Tudja a reklámterv készítésének technikáját és módszerét. Ismerje a reklámetikai kódexben megfogalmazott alapvető szabályokat.
A Public Relations	Tudjon válaszolni a Public Relations fogalmára, ismerje jellemzőit. Legyen képes felsorolni a PR területeit. Tudjon különbséget tenni a külső és belső PR között. Kapcsolatszervezés. Ismerje az etikett és a protokoll általános és speciális szabályait az idegenforgalomban.	Tudjon különbséget tenni a PR akciók között és ismerje a szponzorálás formáit.
Az eladásösztönzés és a személyes eladás	Tudjon válaszolni az eladásösztönzés fogalmára, funkcióira vonatkozó kérdésekre. Ismerje az eladásösztönzés módszereit. Legyen képes ismertetni a személyes eladás fogalmát, jellemzőit, előnyeit. Legyen képes ismertetni az eladóval szemben támasztott követelményeket. Ismerje a tárgyalási technikákat, a prezentáció elméleti felépítését.	Legyen képes átlátni az eladási magatartás és az értékesítési mód kapcsolatát.
Az image és az egyedi vállalati arculat	Tudja értelmezni az image lényegét. Tudja értelmezni a Corporate Identity lényegét.	Ismeretei alkalmasak a vállalati arculat kialakításnak gyakorlati megvalósítására, az arculati stratégia megfogalmazására.
Az egyéb piacbefolyásolási eszközök	Legyen képes ismertetni a védjegy funkcióit, típusait. Legyen képes meghatározni a csomagolás funkcióit és típusait. Legyen képes ismertetni a direkt marketing lényegét.	Tudja értelmezni a márkaépítés folyamatát és a márkahűséget. Ismertesse a direkt marketing fő csatornáit. Tudjon válaszolni a vevőszolgálat szerepére és lényegére vonatkozó kérdésekre. Ismerje az online marketing jelentőségét.

RENDÉSZETI ALAPISMERETEK
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A rendészeti alapismeretek érettségi vizsga célja

A rendészeti alapismeretek érettségi vizsga komplex vizsgatárgy, amelynek legfontosabb célja, hogy lehetővé tegye a pályaválasztási döntés megalapozottságának, a szakképesítésekhez szükséges szemlélet kialakulásának elbírálását, mérje fel a szakképzésbe való bekapcsolódást segítő ismeretek elsajátítását.

A vizsgakövetelményekben a vizsga mindkét szintjén meghatározó szerepet töltenek be a pszichológiai, szociológiai, jogi ismeretek mellett a szövegértés, az írásbeli és szóbeli szövegalkotás képességei és tevékenységei. Hangsúlyosak azok a szövegfeldolgozási, elemzési és értelmezési szempontok, kommunikációs ismeretek, amelyek szükségesek az önálló tájékozódáshoz, az ítélőképességhez, az érzelmi, a szociális, az intellektuális élmények megéléséhez és kifejezéséhez.

Az érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- hogyan képes tudását, gondolatait, véleményét szóban és írásban előadni;
- mennyire ismeretelemző-értékelő gondolkodása, algoritmikus gondolkodása, az önálló ismeretszerzés képessége;
- mennyire ismerte meg, fogadta el a szakmai tevékenységek végzéséhez szükséges magatartási szabályokat, magatartásformákat;
- mennyire tud azonosulni az alapvető erkölcsi értékekkel;
- képes-e a környezetében történő eligazodásra, a társadalmi beilleszkedésre, a tudatos életvezetésre, van-e reális önismerete;
- milyen szintű együttműködési és problémamegoldó készséggel rendelkezik;
- mennyire ismeri az emberi pszichikum fejlődésének folyamatában meglévő törvényszerűségeket, tulajdonságokat és jellegzetességeket, valamint ezek biológiai és szociális összefüggéseit;
- mennyire ismeri a magyarországi nemzeti és etnikai közösségek legfontosabb vallási előírásait, jellemző hagyományait és ünnepeit;
- toleránsan, előítélet-mentesen tud-e reagálni mások gondolataira, állításaira, következtetéseire;
- képes-e a szűkebb és tágabb értelemben vett emberi csoportok, közösségekben zajló folyamatok megértésére, a mások iránti tiszteletre;
- képes-e élethelyzetek, döntési szituációk, etikai kérdések, gondolatok, érzelmek, magatartások, szociális beállítódások, elvek, eszmék árnyalt bemutatására, értelmezésére;
- érzékeny-e mások problémáira;
- teljesítményében kifejeződik-e önálló gondolkodása, problémalátása, lényegkiemelő és rendszerező képessége, kreativitása;
- tud-e logikusan érvelni, következtetéseit, gondolatait világos nyelvi formában előadni, véleményt alkotni;
- ismeri-e a deviáns magatartás jellemzőit, tudja-e elemezni az alapvető jogi szabályozásokat, megmagyarázni, hogy a jog milyen eszközökkel kívánja elérni a társadalom által elvárt magatartást;
- tudja-e csoportosítani a kábítószereket hatásuk, hatásmechanizmusuk alapján és jellemezni azokat;
- ismeri-e a drog hatása alatt lévő személyek külső sajátosságait és reakcióit;

- mennyire ismeri a kábítószerekre, pszichotróp anyagokra vonatkozó joghelyzetet Magyarországon, jellemezni a kábítószer-fogyasztás fokozatait;
- ismeri-e a fegyveres, rendvédelmi, rendészeti szakterületeken elvárt magatartást;
- rendelkezik-e társadalmi, személyi, technikai felkészültséggel irodai feladatok ellátásához;
- mennyire ismeri és tudja alkalmazni az ügyiratkezelés fogalmát, feladatait, a törvényesség védelmét, a nyilvántartásokkal szemben támasztott követelményeket, az ügyirat-kezelési rendszereket, az iratok fajtáit, a manuális és a számítógépes ügyiratkezeléseket;
- ismeri-e a titokfajtákat, az adatvédelmi törvény előírásait, a minősített iratok kezelésének módját, a titkos ügykezelő feladatait;
- ismeri-e a szakterület iratmintáit;
- képes-e információs és kommunikációs technológiák önálló alkalmazására.

Az emelt szintű vizsga elsősorban a felsőoktatásban tovább tanulni szándékozó vizsgázó képességeit és ismereteit vizsgálja. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a vizsga a jelöltektől a középszintű követelményeket meghaladó bonyolultabb ismeretszerzési eljárásokat, összetettebb rendszerezési, alkalmazási, összehasonlítási és elemzési szempontokat, valamint magasabb fokú gondolkodási, önállóbb ítéletalkotási képességeket vár el, a fogalmi ismeretek, tények, összefüggések tágabb körét kéri számon

Tartalmi követelmények

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
1. Irodai, ügyviteli ismeretek		
Ügyviteli munkafolyamatok leírása	Ismertesse az iratok fajtáit, jellemzőit. Magyarázza el az ügyiratkezelés fogalmát, feladatait. Sorolja fel a nyilvántartásokkal szemben támasztott követelményeket.	Ismertesse a manuális és számítógépes ügyirat-kezelési technológiák jellemzőit, különbségeit, az egyes megoldások előnyeit, hátrányait.
Az iratkezelés gyakorlata	Sorolja fel az iratkezelés során végrehajtandó feladatokat, ismertesse az ügyiratok nyilvántartásának szabályait, az iratok jelzéseit.	
A szakterület jellemző iratmintái	Jellemezze a rendészeti szakterület jellemző iratmintáit.	
Az archív iratok kezelése	Ismertesse az irattározás fogalmát, feladatát, az iratok kiadásának szabályait, az iratbetekintés szabályait. Sorolja fel az iratkezelésre, iratbetekintésre, a selejtezésre vonatkozó szabályokat.	Ismertesse az irattári terv felépítését, az irattárak ergonómiai és műszaki feltételrendszerének kialakítási módjait.
Titkos ügyiratkezelés	Sorolja fel a titokfajtákat, ismertesse az adatvédelmi törvény előírásait. Ismertesse a minősített adatok kezelésének rendjét, fontosabb szabályait. Ismertesse a személyi adatok védelmére vonatkozó előírásokat.	Sorolja fel az iratok minősítésére jogosultak körét, ismertesse a minősítési eljárást. Elemezze a minősített iratok kezelésének módját, ismertesse a titkos ügykezelő feladatait, a titokvédelem felügyeletét. Ismertesse a minősített adathordozók készítésére, nyilvántartásuk rendjére, sokszorosítására, őrzésére, a feleslegessé vált minősített adathordozók megsemmisítésére vonatkozó előírásokat.
Ügyfélfogadás	Ismertesse az ügyfelek fogadásának szabályait, jellemezze a kulturált személyes, telefonon történő ügyintézést, tájékoztatást.	
Iratok készítése	Legyen képes különböző ügyiratok előnyomott papíron történő kitöltésére, iratok (ügyiratok és levelek) önálló elkészítésére előírt formai és tartalmi követelményekkel.	
Gépírás szövegszerkesztés	Legyen képes helyes test-, kar- és kéztartással összefüggő szövegek másolására írógépbetűs, nyomtatott, kézírással írott szövegről és diktálás után önálló szövegformázással és kiemelésekkel. Legyen képes 10 perc alatt 750 leütést max. 5 hibaponttal másolni. Tudjon körlevelet, borítékot, címkét készíteni számítógéppel. Tudjon körlevelet, borítékot, címkét készíteni számítógéppel.	
2. Pszichológiai, szociálpszichológiai alapismeretek		
A pszichológia alapfogalmai	Ismerje az alapvető általános és személyiség-lélektani alapfogalmakat, a lelki jelenségeket, megismerési folyamatokat.	Tudja megfigyelni és elemezni az egyéni és társas pszichológiai jelenségeket. Jellemezze a legfontosabb megismerő funkciókat (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezés, gondolkodás, képzelet), ismerje az azokra vonatkozó korszerű kutatási eredményeket.
Személyiséglélektan	Ismerje a személyiség kialakulását és fejlődését meghatározó tényezőket. Sorolja fel a szocializáció legfontosabb területeit, tudja megmagyarázni fejlődést befolyásoló szerepét. Ismertesse az érett személyiség jegyeit, a személyiség belső stabilitásának feltételeit.	
Fejlődéslélektan	Tudja osztályozni az egyes lelki jelenségeket és személyiségdimenziókat, meghatározni az érés és a fejlődés törvényszerűségeit, ismertetni a szenzomotoros és kognitív fejlődés menetét. Ismerje a szociális meghatározottságú személyiségjellemzőket, a szociális tanulás folyamatát, a szociális szerepeket.	
A beszéd és a kommunikáció	Értékelje a verbális és nem verbális kommunikáció legfontosabb jellegzetességeit.	Ismerje a kommunikáció, tömegkommunikáció mai társadalomban betöltött szerepét és hatásait.
	Ismerje a kongruens és inkongruens kommunikáció fogalmát, jellemzőit, a hitelességet. Tudja megkülönböztetni és alkalmazni a kapcsolatteremtésben a köznapi és a hivatalos kommunikációt. Ismerje a kóros kommunikációs zavarokat, a nyelvi kommunikáció hiányosságait, a kommunikációs gátakat és a kommunikációs zavarok leküzdésének módjait	
A társas érintkezés meghatározói	Ismerje az attitűdöket, a benyomás kialakítás és a benyomáskeltés jellemzőit, az attribúció – énattribúció, kommunikáció, szociabilitás, társas befolyásolás hatásait. Legyen képes az egyéni és társas pszichológiai jelenségek szakszerű megfigyelésére.	Ismerje a társas alakzatok legfontosabb jellegzetességeit, a csoport vizsgálatának módszereit.
Lelki egészség és betegség	Értelmezze a testi és lelki egészséget, a normalitás és abnormalitás kulturális meghatározottságát. Sorolja fel a devianciák, az antiszociális viselkedés és lelki betegségek fajtáit, ismerje feltételezett hátterüket, a korrekció lehetséges módjait.	
A lelki egyensúly megtartása	Ismerje a mentálhigiénés alapfogalmakat, a stressz hatásait, a tűrőképesség fejlesztési módjait.	Tudjon önálló véleményt kialakítani pszichológiai kérdésekkel kapcsolatban
3. Társadalomismeret, életmód		

Társadalmi szabályok	Ismerje a társadalmi együttélés alapvető szabályait, eredetüket és rendeltetésüket, változásaikat meghatározó tényezőket.	Elemezze a családi és közösségi élet erkölcsi és jogi dilemmáit.
	Elemezze a szokás, a hagyomány, az illem, az erkölcs és a jog közötti viszonyt.	Elemezze a törvények és törvényhozók szerepét.
Közösségek	Ismerje a jellemző társadalmi csoportokat a mai Magyarországon, a társadalmi rétegződés, a társadalmi egyenlőtlenségek újratermelődésére ható tényezőket, a társadalmi-területi egyenlőtlenségeket Magyarországon.	
	Ismerje a magyarországi nemzeti és etnikai kisebbségek életmódjára jellemző hagyományokat, hiedelem- és hitvilágukat, ünnepeiket, vallási szokásaikat.	
Társadalom	Azonosítsa a társadalmi problémákat.	Ismerje a társadalmi mobilitás folyamatát és az arra ható tényezőket. Értelmezze a társadalmi esélyegyenlőtlenség okait és tényezőit.
Az életmód átalakulásának	Ismertesse a civilizációs és környezeti ártalmak jelentését, jelentőségét, a jellemző deviáns magatartásokat.	
hatása a testi és lelki egészségre	Ismerje a kábítószerekkel kapcsolatos fogalmakat, a kábítószer-fogyasztás helyzetét és fokozatait.	
	Tudja jellemezni a kábítószereket, felsorolni a drog hatása alatt álló személyek jellemzőit.	
A jog	Ismerje a jogokat és kötelességeket, a szerepeket és konfliktusokat a társadalomban.	
A Magyar Honvédség és a rendészeti, rendvédelmi szervek	Ismerje a Magyar Köztársaságban a Magyar Honvédség és a rendvédelmi, rendészeti szervek helyét és szerepét, feladatait a társadalomban.	Ismerje az emberi jogok elismertetésének útjait, az állampolgári, az emberi jogok biztosítását a magyar alkotmányban.
	Nevezze meg a Magyar Honvédség, a rendészeti, rendvédelmi szervek tagjaival szembeni erkölcsi-etikai követelményeket.	
	Ismerje a Magyar Honvédség, a rendészeti, rendvédelmi szervek működésére és feladatait meghatározó törvényi előírásokat.	

MEZŐGAZDASÁGI ALAPISMERETEK
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A mezőgazdasági alapismeretek érettségi vizsga célja

A középszintű vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- rendelkezik-e a mezőgazdasági termelésre vonatkozó olyan szakmai műveltséggel, amely lehetővé teszi a szakképző évfolyamok tananyagának elsajátítását,
- képes-e hatékony szóbeli szakmai kommunikációra,
- rendelkezik-e az önálló szakmai tanulás készségével,
- ismeri-e a mezőgazdasági termelés jelentőségét, főbb ágazatait,
- tájékozott-e a környezet- és természetkímélő, anyag- és energiatakarékos mezőgazdasági termelésről,
- ismeri-e a mezőgazdasági termelés ökológiai tényezőit,
- ismeri-e a növényi és állati eredetű nyersanyagok előállításának alapjait,
- alkalmas-e - műszaki alapismeretei alapján - a mezőgazdasági géptan elsajátítására,
- képes-e – gazdálkodási ismeretei alapján – vállalkozási tevékenységre, majd – szakmai ismeretek birtokában – önálló mezőgazdasági vállalkozásra,
- rendelkezik-e alkalmazotti munkavállaláshoz szükséges munkavállalói ismeretekkel.

Az emelt szintű vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó – a középszintű vizsga céljain túl –

- rendelkezik-e a szakmai felsőfokú tanulmányokhoz szükséges mezőgazdasági alapismeretekkel,
- képes-e felismerni az ismeretanyag belső összefüggéseit, az egyes témakörök közötti kapcsolatokat,
- rendelkezik-e több témakör ismeretanyagának logikai összekapcsolását igénylő, összetett feladatok megoldásának képességével.

A vizsgakövetelmények kötelező (1.,2.,3.,4.,5.) és választható (6., 7.) témakörökből állnak. A vizsgázónak a kötelező témakörök mellé egy választható témakört is választania kell.

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
1. A mezőgazdasági termelés jelentősége, főbb ágazatai		
	Ismerje a hazai mezőgazdasági termelés történetét, hagyományait, jelenét. Ismerje a növénytermesztési, állattenyésztési, kertészeti ágazatok összetételét, jelentőségét, a termesztett és tenyésztett fajokat.	Elemezze egy adott év termelését.
2. A mezőgazdasági termelés főbb ökológiai tényezői		
A mezőgazdasági termelés környezete	Ismerje az élettelen és élő környezeti tényezők szerepét.	Nevezze meg az élettelen és az élő tényezők okozta károk elleni védekezési lehetőségeket.
Éghajlattani ismeretek	Ismerje az éghajlatot jellemző számértékeket. Jellemezze Magyarország éghajlati főkörzeteit.	Értékelje adott termesztési körzet éghajlatát jellemző alapadatait.
Agrometeorológiai ismeretek	Definiálja az agrometeorológia feladatát. Értékelje az időjárási tényezők növények	Ismerje a növényfenológia és a kritikus időszak fogalmát.

	életében betöltött szerepét.	
Talajtan	Ismerje a talajok keletkezési folyamatát. Értelmezze a talajok fizikai, kémiai és biológiai tulajdonságait. Osztályozza és jellemezze a hazai talajok fő típusait.	Ismerje a talaj fontosabb ásványait. Ábrázolja a fontosabb növényi tápanyagok körforgalmát. Ismerje a talajtérképeket.
Talajjavítás és talajvédelem	Ismerje a talajjavítás jelentőségét, módjait. Jellemezze a talajpusztulás formáit és az azok elleni védekezés módszereit.	Mutassa be a savanyú, szikes és a homoktalajok javítását. Ismertesse a talajszennyeződés forrásait és a talajvédelem lehetőségeit.
3. Növénytermesztési alapismeretek		
Talajművelés, talajművelési rendszerek	Különböztesse meg a talajművelési alapműveleteket, a talajművelő eszközök munkáját.	Ismerje a fontosabb talajművelési eljárásokat. Határozza meg a talajművelési eljárások megfelelő sorrendjét.
Talajhasználat	Ismerje a vetésváltás fogalmát, feladatát, jellemzőit.	Ismerje a vetésváltás összeállításának irányelveit, valamint a monokultúra jellemzőit.
Tápanyag-utánpótlás	Ismerje a tápanyag-utánpótlás jelentőségét. Csoportosítsa és jellemezze szerves- és műtrágyákat.	Ismertesse a trágyaanyagok környezetkímélő felhasználását.
Szaporítás	Ismerje a szántóföldi és a kertészeti növények generatív és fontosabb vegetatív szaporítási módjait.	Ismerje a vetési időszakokat, a vetés módját, mélységét és a vetőmag mennyiségét meghatározó tényezőket.
Növényápolás	Ismerje a szántóföldi és a kertészeti növények ápolásának fontosságát, csoportosítsa és nevezze meg a legfontosabb eljárásokat.	Jellemezze a növényápolás fogalomkörébe tartozó eljárásokat.
Betakarítás, tartósítás, tárolás	Ismerje a legfontosabb gazdasági növényeink betakarítási módját.	Ismerje a tartósítási, tárolási módokat.
4. Műszaki alapismeretek		
Anyagismeret	Ismerje a mezőgazdaságban használt fémes és nemfémes anyagokat, valamint az alkalmazott üzem- és kenőanyagokat.	
Gépelemek	Ismerje a mezőgazdasági erő- és munkagépeket felépítő fontosabb gépelemek feladatát, felépítését.	Tudja értelmezni a műszaki rajzokat. Ismerje a mozgást átalakító gépelemek működését.
Belső égésű motorok	Értse a belső égésű motorok működési elvét, ismerje a főbb szerkezeti elemeiket.	Ismerje a motorok ellenőrzését és karbantartását. Ismerje és hasonlítsa össze az energiahordozókat energiatakarékossági és környezetvédelmi szempontból.
Mezőgazdasági erőgépek	Ismerje a mezőgazdasági erőgépek főbb szerkezeti egységeit.	
5. Gazdálkodási ismeretek		
A vállalkozás alapjai	Ismerje az üzleti vállalkozások formáit, az alapítás feltételeit, megszüntetésének módjait, valamint az alkalmazotti munkaviszonnyal kapcsolatos szabályokat, előírásokat.	Ismerje a mezőgazdasági vállalkozásokban folyó jövedelemtermelési folyamatot.
A gazdálkodás feltételei	Csoportosítsa a mezőgazdasági termelés erőforrásait. Értelmezze a termelés és a piac összefüggéseit, a marketingszemléletet.	Ismerje a mezőgazdasági termelés támogatási módjait.
A gazdálkodás eredménye	Ismerje a ráfordítás, hozam, költség, önköltség, árbevétel, jövedelem fogalmát.	Számítson önköltséget. Elemezze a költségek összetevőit és a jövedelem növelésének lehetőségeit.
6. Állattenyésztési alapismeretek		

Az állattenyésztés élettani alapjai	Nevezze meg a testtájakat. Ismertesse az egyes fajok emésztőkészülékének faji sajátosságait. Jellemezze a hím- és a női ivarszervek felépítését, működését.	Ismerje a tejtermelés élettanát.
Az állattenyésztés alapfogalmai	Ismerje az állatok tenyésztésével és rendszerezésével kapcsolatos alapfogalmakat.	
Értékmérő tulajdonságok	Definiálja a külső és belső értékmérő tulajdonságokat.	Számítsa ki az egyes értékmérő tulajdonságok mutatóit.
A tenyésztés folyamata	Ismerje a tenyészcél kitűzésének, a fajta, típus megválasztásának szempontjait. Különböztesse meg és ábrázolja a tenyésztési eljárásokat.	Ismerje a törzskönyvezés folyamatát. Ismerje az állattenyésztésben alkalmazott tenyészkiválasztás és tenyészértékbecslés (TÉB) módszereit.
Szaporítás	Ismerje a gazdasági állatok szaporításának alapjait, fontosabb fogalmait. Ismerje az ivarzás tüneteit és a vemhesség jeleit. Csoportosítsa a termékenyítés módszereit. Sorolja fel az ellés szakaszait. Ismerje az ellésre/fialásra történő előkészületeket. Ismerje az újszülött és az anya ápolásának feladatait.	Jellemezze a termékenyítés módszereit. Jellemezze az ellés szakaszait.
Elhelyezés, ápolás	Ismerje gazdasági állataink jellemző elhelyezési formáit és ápolását.	Elemezze a hasznosítási irány és az elhelyezés módja közötti összefüggéseket.
7. Kertészeti alapismeretek		
Kertészeti növények felépítése, életjelenségei, rendszertana, védelme	Ismerje a kertészeti növények felépítését. Ismerje a kertészeti növények fejlődését, szaporítását. Ismerje a kertészeti növények rendszertanát. Ismerje a legfontosabb növényeket károsító élő szervezetek életfeltételeit, károsításukat. Ismerje a növényvédelmi módokat és a környezetvédelem szerepét a növényvédelemben.	Ismerje a kertészeti növények szöveteinek, szerveinek felhasználási területeit. Ismerje a kertészeti növények legfontosabb kórokozóit, kártevőit, valamint gyomnövényeit. Ismerje a növényvédő szerek felhasználásának óvórendszabályait és a környezetre gyakorolt hatásait.
A kertészeti termesztés tárgyi feltételei	Ismerje a kertészeti termesztésben előforduló termesztő-berendezéseket, kiegészítő építményeket, termesztőedényeket, kertészeti szerszámokat.	Felhasználásuk alapján elemezze a kertészeti termesztésben előforduló termesztő-berendezéseket.
Gyümölcstermesztési alapismeretek	Ismerje a gyümölcstermesztés történetét, jelentőségét, jelenlegi helyzetét. Ismerje a gyümölcstermő növények szaporítási módjait, botanikai felépítését, ökológiai igényeit és a termesztés általános folyamatait.	Ismerje a termesztett fajokat és azok csoportosítását, termőtájait.
Szőlőtermesztési alapismeretek	Ismerje a szőlőtermesztés történetét, jelentőségét, jelenlegi helyzetét. Ismerje a szőlő szaporítási módjait, botanikai felépítését, ökológiai igényeit és a termesztés általános folyamatait.	Ismerje a fajtacsoportokat, a fontosabb fajtákat, valamint a borvidékek kialakulása és a szőlő ökológiai igényei közötti összefüggéseket.
Zöldségtermesztési alapismeretek	Ismerje a zöldségtermesztés történetét, jelentőségét, jelenlegi helyzetét. Ismerje a zöldségnövények szaporítási módjait, botanikai felépítését, ökológiai igényeit és a termesztés általános folyamatait.	Ismerje a termesztett fajokat és azok csoportosítását.

Dísznövény-termesztési alapismeretek	Ismerje a dísznövénytermesztés történetét, jelentőségét, jelenlegi helyzetét. Ismerje a dísznövények szaporítási módjait, botanikai felépítését, ökológiai igényeit és a termesztés általános folyamatait.	Ismerje a legjelentősebb termesztett fajokat és azok csoportosítását.

ÉLELMISZER-IPARI ALAPISMERETEK
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

Az élelmiszeripari alapismeret érettségi vizsga célja:

A középszintű vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- ismeri-e:
  - az élelmiszeripari iparágak csoportjait,
  - a növényi és állati eredetű nyersanyagokat,
  - az élelmiszeriparban előállított termékeket,
  - az alap, adalék és segédanyagokat,
  - az ivóvizet,
  - tápanyagokat és élelmiszeripari adalékokat,
  - a környezet és környezetvédelem fogalmát és fajtáit,
  - az áramló közeg jellemzőit és törvényeit,
  - a folyadékok szállítására alkalmas berendezéseket,
  - a szétválasztó és homogenizáló műveleteket és berendezéseiket,
  - a szemcsés anyagokkal végzett műveleteket és a műveletek végzéséhez szükséges berendezéseket,
  - hőtani alapfogalmakat és műveleteket,
  - anyagátadási műveleteket.
- meg tudja- e határozni:
  - az áramlás jellegét, a határréteg fogalmát,
  - a viszkozitás fogalmát,
  - a szétválasztó és homogenizáló műveletek törvényeit,
  - a szállítási műveletek paramétereit,
  - a berendezések működési elvét,
  - a hő és anyagátadási műveletek törvényeit.
- ismeretei alkalmasak-e:
  - a megfelelő homogenizáló és szétválasztó műveletek kiválasztására,
  - a hőtani műveletek elemzésére, anyag- és hőmérleg elvének meghatározására,
  - az anyagátadási műveletek során végbemenő változások magyarázatára,
  - egyszerű számítási feladatok megoldására áramló közegeknél, szétválasztó és hőtani műveleteknél.

Az emelt szintű vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó a középszintű érettségi vizsga követelményein felül:

- ismeri-e az élelmiszeripari alaptechnológiákat,
- tudja-e értelmezni a környezetvédelem és gazdaság kapcsolatát, alkalmazni a tanult összefüggéseket áramlástani, szétválasztó, homogenizáló, hőtani, anyagátadási műveletekkel kapcsolatos számításoknál,
- képes-e következtetéseket levonni, értékelni és összehasonlítani a számítási feladatok során kapott eredményeket.

Témakörök	Követelmény középszinten	Követelmény kiegészítése emelt szinten
Nyersanyagok feldolgozása az élelmiszeriparban: Növényi eredetű nyersanyagok és élelmiszerek Állati eredetű nyersanyagok és élelmiszerek Víz	Csoportosítsa az élelmiszeripari iparágakat. Ismerje az élelmiszer alap-, adalék- és segédanyag fogalmát. Ismerje a növényi és állati eredetű nyersanyagokat. Ismerje a növényi és állati nyersanyagokat feldolgozó iparágakat és az előállított élelmiszereket. Ismerje az ivóvíz jellemzőit.	
Élelmiszeripari környezete: Környezetvédelem Környezeti ártalmak Környezetgazdálkodás	Ismerje a környezet és környezetvédelem fogalmát, feladatait. Sorolja fel a környezeti ártalmakat. Ismerje a talaj-, a víz- és levegővédelem fontosságát, a hulladékgazdálkodást.	
Tápanyagok Szénhidrátok Zsírok Fehérjék	Ismerje a szénhidrátok, fehérjék és zsírok táplálkozásban betöltött szerepét. Ismerje a tápanyagok összetételét, csoportosítását. Jellemezze tulajdonságaikat.	Értékelje a fehérjék táplálkozás-élettani jelentőségét. Magyarázza el a túlzott szénhidrátfogyasztás következményeit.
Élelmiszertechnológiai adalékok Ízesítők Színezékek Tartósítószerek Állományjavítók	Ismerje az élelmiszeradalékok csoportjait, azok jellemzőit és jelentőségét.	Magyarázza meg az emberi felelősség szerepét az adalékanyagok kiválasztásában és alkalmazásában.
Mikroorganizmusok hasznos tevékenységei a különböző élelmiszeripari ágazatokban Irányított erjedések	Ismerje a mikroorganizmusok okozta hasznos elváltozásokat.	Ismertesse az élelmiszeriparban hasznos mikroorganizmusokat.
Áramlástani alapfogalmak, áramlástani törvények Közegek fogalma, felosztása	Ismerje az áramlástanban használt mértékegységeket. Ismerje az áramló közeg jellemzőit és törvényeit.	Végezzen számításokat a tanult képletek alapján. - a p_s, h_s meghatározására. Értékelje, hasonlítsa össze a kapott

Csővezetékek jellemzői Folytonossági törvény Bernoulli-egyenlet	Jellemezze az ideális és reális közegeket. Tudja az áramlás jellegét, a határréteg fogalmát. Definiálja a viszkozitás fogalmát és típusait. Végezzen számításokat a tanult képletek alapján: - átlagos áramlási sebesség, - térfogatáram, tömegáram meghatározására, - a Re szám meghatározására.	eredményeket.
Folyadékok és gázok szállítása Szivattyúk és léggépek	Ismerje a folyadékok és gázok szállítására alkalmazott gépek elvi működését, felépítését, csoportosítását, alkalmazási területeit.	Készítsen vázlatrajzot a legjellemzőbb szivattyúkról és léggépekről. Határozza meg a szállítóképességet. Elemezze a szabályozási lehetőségeket.
Szétválasztó műveletek és gépek Gravitációs ülepítés Centrifugális ülepítés Szűrés Préselés Passzírozás	Ismerje a szétválasztó műveletek fogalmát, az alkalmazás területeit. Tudja a szétválasztó műveletek törvényeit, a szétválasztó műveletek gépeinek működési elvét. Válassza ki a megfelelő szétválasztó műveletet. Végezzen számításokat a tanult képletek alapján: - a gravitációs és centrifugális ülepítés idejének, sebességének meghatározására, - centrifuga jelzőszám meghatározására.	Végezzen számításokat a tanult képletek alapján. - külepíthető részecske átmérő, $Re_ü$ szám meghatározására. Hasonlítsa össze a különböző műveleteket.
Homogenizáló műveletek Keverés Emulgeálás Aprítás műveletei és berendezései	Ismerje a műveletek alkalmazási területeit. Ismerje a homogén anyag fogalmát, a homogenizáló műveletek célját, berendezéseinek működési elvét. Értse a homogenizálás törvényszerűségeit.	Végezzen számításokat a tanult képletek alapján. - keverő teljesítményének meghatározására. Vonjon le következtetéseket az emulzió előállítását és tárolását befolyásoló tényezőkből.
Hőtani műveletek és gépek Hőterjedési módok Hőcserélés Bepárlás Hőkezelés, sterilezés, pasztörözés Előfőzés, főzés Sütés, pörkölés Hűtés, fagyasztás	Ismerje a hőtani alapfogalmakat, a műveletek célját, alkalmazásának lehetőségeit. Ismerje a hőtani műveletekhez használt gépek és berendezések működési elvét. Elemezze a hőtani műveletek folyamatát, a hőcserélés anyag- és hőmérlegét. Tudjon számításokat végezni a hővezetés, hőáramlás, hőátbocsátás képleteivel.	Tudja számolni a hőelvonás energiaszükségletét. Tudjon anyag- és hőmérleget készíteni bepárlásra. Hasonlítsa össze a különböző fűtési módokat. Magyarázza a hőtani műveleteket befolyásoló tényezők hatását.
Anyagátadási műveletek és gépek Molekuláris és áramlásos diffúzió Állandósult és nem állandósult anyagátadás Fázisok, fázistörvény Szárítás, kondicionálás Diffúziós lényerés Kristályosítás Fermentálás	Ismerje az anyagátadási műveletek célját, az alkalmazás lehetőségeit. Tudja az anyagátadási műveletek törvényszerűségeit, a berendezések működési elvét. Magyarázza a műveletek során bekövetkezett változásokat. Tudja kiszámítani a szárítás anyagmérlegét.	Tudjon vázlatrajzot készíteni az anyagátadási berendezésekről. Tudja kiszámítani a szárítás anyag- és hőmérlegét. Hasonlítsa össze a különböző szárítási módokat gazdaságossági szempontból.

ÁBRÁZOLÓ ÉS MŰVÉSZETI GEOMETRIA
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli.

Emelt szinten: írásbeli.

Az általános és művészeti geometria tantárgy általános jellemzése

A tantárgy megalapozza a műszaki és képzőművészeti ábrázolások geometriai tartalmának a megértését, és hozzásegít az e területen végzendő ábrázolási feladatok megoldásához, ezzel fontos részévé válik a vizuális kultúra terén folyó nevelésnek.

Segítséget nyújt az elekronikus gépi ábrázolás tervezéséhez és megszervezéséhez azzal, hogy megismertet a geometriai képalkotás módszereivel és alapvető tulajdonságaival.

A tantárgy oktatásának célja:

- a környezetünkben előforduló geometriai formákkal leírható jelenségek értelmezése;
- az alapvető vetítési renszerekben (axonometria, perspektíva, két képsíkos vetítési rendszer) való jártasság;
- a szerkesztési menetek sajátosságainak megismertetése;
- vetületi rajzok szabadkézi vázlatainak elkészítésében való készségek kialakítása, rekonstrukciós feladatok kapcsán;
- a tantárgy kultúrtörténetének átfogó ismerete, kiemelkedő személyiségek életművének rövid ismertetése (művészek, matematikusok, műszaki értelmiségiek);
- a különféle szakokhoz tartozó sajátosságok szakonkénti ismertetése;
- a 3D-s számítógépes programok elméleti felvezetése.

A tantárgy sajátos pedagógiai feladatai

A tananyag feldolgozása során a pedagógusnak olyan eszközöket és módszereket kell alkalmaznia, hogy a tanuló a követelményekben megfogalmazott szintre jusson.

A tananyag összetettsége miatt változatos módszereket igényel.

A frontális osztálymunka mellett a rajzos, számításos anyagrészek feldolgozásánál a csoportmunka és az egyéni munka kerüljön előtérbe.

A hatékony munkához biztosítani kell a hagyományos tankönyveket és egyéb írott segédanyagokat.

Az ismeretek átadásához szükséges számítógépes és speciális eszközrendszer miatt adott feladatokat csak csoportbontásban lehet megoldani.

A tananyag feldolgozása során törekedni kell arra is, hogy az információhordozók széles körű használata mellett az önálló ismeretszerzés kerüljön előtérbe.

A tananyag jellemzői

A tantárgy komplex jellegénél fogva felöleli a műszaki ábrázolás alapjait, és a művészeti rajz szerkezeti értelmezésében ad segítséget.

Az iskola jellegétől függően az egyes anyagrészek más-más hangsúlyt kaphatnak, ennek tartalmát és mélységét a helyi tanterveknek kell tisztázniuk. Az érettségi vizsga tematikája tételszerűen nem tartalmazza a tananyagnak azokat a pedagógiailag fontos részeit, amelyek a témákba beépülve a tárgy történetével, műszaki, képzőművészeti és egyéb alkalmazásaival foglalkoznak.

A középszintű vizsga az ábrázoló és művészeti geometriában tájékozódni tudó ember műveltségét, szerkesztői képességeit, téri ábrázolások gyors átlátásában való jártasságát, problémalátását, problémamegoldó gondolkodását vizsgálja.

A vizsga a jelöltektől a szerkesztési ismeretekben való alapos jártasságot, szerkesztési úton történő kifejező képességet és kultúrtörténeti vonatkozások ismeretét várja el.

Az emelt szintű vizsga elsősorban a felsőoktatásban továbbtanulni szándékozó vizsgázó képességeit és ismereteit vizsgálja. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a vizsga a jelöltektől a középszintű követelményeket meghaladó bonyolultabb ismeretszerzési eljárásokat, összetettebb szerkesztési feladatok megoldását, magasabb fokú gondolkodást, önállóbb információ feldolgozást vár el az adott témakörökből.

A tárgy jellegéből adódóan a vizsgafeladatok elsősorban szerkesztési feladatokat jelentenek, és ehhez képest másodlagos a verbális kifejezés.

Ilyen típusú feladatok találhatók Baticz Levente – Kólya Dániel: Műszaki rajz feladatgyűjteményében.

Ez a feladatgyűjtemény megfelel mindkét irányú képzés (mind a műszaki, mind a művészeti) alapismereteinek.

Az ábrázoló geometria érettségi vizsga általános tartalmi követelményei

Az emelt szintű követelmények oszlopában csak a középszintű követelményeket kiegészítő részek szerepelnek. Az emelt szintet a középszinttől főként a megoldandó ábrázolási feladatok nehézségi foka különbözteti meg.

Témakör	**Követelmények a <u>középszintű</u> érettségi vizsgán**	**Követelmények kiegészítése az <u>emelt szintű</u> érettségi vizsgán**
1. A tárgy kultúrtörténete	Legyen képes felsorolni a tárgy legkiemelkedőbb alakjait (az ókortól napjainkig), rövid életrajzi bemutatásuk során helyezze el őket történelmi korszakok szerint, értelmezze munkásságuk fontosságát az adott korban.	Tudja, hogy a tárgy története során milyen sokszínűen alakult, és mind a művészeti, mind a műszaki oldalról szoros kapcsolatok jellemzik.
2. Kétképsíkos (Monge-féle) ábrázolás	A képsíkrendszer és egybeforgatása; képsíktengely. Pont, egyenes, sík ábrázolása; a képsíkhoz képest speciális helyzetű térelemek. Párhuzamossági és illeszkedési ismertetőjegyek. Síkok metszésvonalának, sík és egyenes metszéspontjának szerkesztése. Képsíktranszformáció; egyenesek és síkok speciális helyzetbe való transzformálása. Méretes feladatok megoldásának a módszerei; sík és egyenes merőlegességének az ismertetőjegyei. Vetítősík képsíkba forgatása; a síkidom és beforgatottja közötti affin kapcsolat; síkalakzat ábrázolása vetítősíkban. Szakasz valódi hosszának a szerkesztése; szakaszfelmérés egyenesre; a szög valódi nagyságának a szerkesztése. Kör ábrázolása vetítősíkban. Síkalapú testek (poliéderek) ábrázolása a képsíkhoz képest speciális helyzetben; metszésük vetítősíkkal. Síkalapú testek és vetítő hasábok áthatásának a szerkesztése. Pont, egyenes, síkidom, kör és egyszerűbb poliéder árnyéka. Gúlák, hasábok hálójának a szerkesztése. Forgástestek ábrázolása képsíkra merőleges forgástengellyel: gömbök, hengerek, kúpok. Forgástestek síkmetszése vetítősíkkal. Forgástest és vetítőhenger áthatása.	A képsíktranszformáció alkalmazása szemléletes kép nyerése céjából. Általános helyzetű sík képsíkba forgatása; adott síkalakzat ábrázolása általános helyzetű síkban. Körábrázolás általános helyzetű síkban. Síkalapú test és egyenes metszéspontjainak a szerkesztése. Síkalapú testek ábrázolása általános helyzetben; szabályos testek (kocka, oktaéder, tetraéder) ábrázolás. Síkalapú testek és képsíkkal párhuzamos hasábok áthatása. Forgásfelület és egyenes metszéspontjainak szerkesztése. Síkba fejthető forgásfelület hálója.
3. Axonometria	Az axonometrikus ábrázolás alapelve: merőleges és ferde axonometria. A rövidülés fogalma; a gyakorlatban legtöbbet használt axonometriák tengelykereszjei (izometrikus, dimetrikus, kavalier axonometriák; katona perspektíva). Sokszögek, körök képeinek a szerkesztése a képsíkokban és a képsíkokkal párhuzamos síkokban. Síkalapú testek axonometrikus képe.	Síkalapú testek metszeteinek szerkesztése.
4. Perspektíva	A centrális vetítés tulajdonságai; a centrális vetítőrendszer. Alapsíkon lévő sokszögek és alapsíkon álló síkalapú testek ábrázolása. Az alapsíkon lévő kör perspektív képe. Síkalapú test perspektív képének a szerkesztése merőleges vetületeiből. Az árnyékszerkesztés elve centrális megvilágítás mellett.	Centrális-axiális kollineáció.

5. Vetületi ábrázolások	Ismerje a vetületi ábrázolás alapjait. Képes legyen szabadkézi rajzzal készült testek vetületeivel való bemutatására, valamint adott vetületek alapján tudjon megjeleníteni szintén szabadkézi rajzzal különféle nézőpontból összetett (csonkolt) testeket. Mindezt képes legyen mind síklapú testeknek, mind forgásfelületek esetén létrehozni. Egy vetületes ábrázolás, a képsíkrendszer bővítése, a harmadik kép. Ismerje az árnyékrajzolást. Külön képes legyen megjeleníteni mesterséges (centrális) természetes fény által keletkezett árnyékot.	Képes legyen adott tárgyról „felmérő'' vetületi rajzot készíteni.
6. Számítógépes alapismeretek	Sajátítsa el a CAD-rajzolás alapismereteit.	Önállóan tudjon alkalmazni egy CAD programot.

NÉPMŰVÉSZET
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszint: szóbeli vizsga.

Emelt szint: szóbeli vizsga.

A középszint és az emelt szint viszonya

A tanulónak mindkét szinten általános érvényű és értékű tudásról kell tanúbizonyságot tennie. A középszintű vizsga a népi kultúra egyes témaköreiben, azok történeti, társadalmi és gazdasági vonatkozásaiban általános műveltséghez tartozó tájékozottságot követel meg, míg az emelt szintű vizsga ezek összefüggéseinek elmélyültebb és alaposabb ismeretét várja el.

A tantárgy oktatásának célja

A tantárgy oktatásának célja a kultúra és a társadalom együttes működésének felismertetése. A tantárgy hármas egysége: egy tárgy (kultikus tárgy, használati tárgy vagy emléktárgy) története, használata, kontextusa; és e tárgy készítése, valamint készítőjének, forgalmazójának használójának műveltsége, világnézete, kultúrája. Ezen keresztül jön létre a népművészet kulturális beágyazottságának és társadalmi környezetének megértése, megértetése. A rendszerezett szakmai és elméleti ismeretek átadásán túl a tantárgy elsősorban az érdeklődés felkeltését, a további tájékozódáshoz szükséges és lehetséges utak bemutatását szolgálja.

A tantárgy általános fejlesztési követelményei

A tanulók ismerjék

- a közösségek, a társadalmak és civilizációk kialakulásának és működésének főbb vonalait és a munkák specializálódásának nagyobb állomásait;
- a kultúrák és a társadalmak szerkezetének kapcsolatait;
- az egyén, a közösség és a kultúra viszonyait.

A tanulók legyenek képesek

- tárgyat és megnyilatkozást annak létrehozójával együtt korába és környezetébe beilleszteni és azzal együtt értelmezni;
- a megértés igényével viszonyulni saját környezetük és az eltérő, távoli vagy idegen csoportok és kultúrák megnyilvánulásaihoz egyaránt.

A NÉPMŰVÉSZET TANTÁRGY SZÓBELI ÉRETTSÉGI VIZSGA KÖVETELMÉNYRENDSZERE

Témakör	Középszint	Emelt szint
A kultúra általános fogalmai és történetiségük	A civilizációk kialakulásának lehetséges okai. A kultúra fogalma.	A etnográfia, az etnológia, a folklór és a kulturális antropológia fogalma, területei.
	A népművészet felfedezése, népi kultúra, nemzeti kultúra.	A népművészet felfedezése, népi kultúra, nemzeti kultúra és értelmezései a XIX–XX. században.
Világkép, folklór	Jel és megszemélyesítés. Motívumok és szimbólumok a népművészetben (és a népköltészetben).	Jel és megszemélyesítés. Motívumok és szimbólumok a népművészetben (és a népköl-tészetben); a jelek és a nekik tulajdonított jelentések, azok történeti változásai.
	Naptári ünnepek, egyházi ünnepek, népszokások és a népszokások költészete.	A naptári ünnepek, egyházi ünnepek, népszokások; a vallás(ok) és a naprendszer periódusosságának kapcsolatai.
	A népköltészet, a népzene és a néptánc műfajai és összefüggéseik. Rítus és szórakozás.	A népköltészet, a népzene és a néptánc műfajai és összefüggéseik. Rítus és szórakozás. Az epikus műfajok (feltételezett) eredete; a zene és a szöveg kapcsolata a balladában és a lírában, a tánc dramatikus hagyományai. A zenészek specializálódása.
	Az emberi élet fordulói és a hozzá fűződő szokások.	Az emberi élet fordulói és a hozzá fűződő szokások; az

		átmeneti ritusok fontossága.
Társadalom, gazdaság, mesterség	Család, rokonság, munkaszervezet, munkarend.	Család, rokonság, munkaszervezet, munkarend, az életkorokhoz fűződő szerepek.
	A mezőgazdálkodás, a paraszti munkák és munkarend kialakulása, történeti változásai; elsődleges (nemek szerinti) munkamegosztás.	A mezőgazdálkodás, a paraszti munkák és munkarend kialakulása, történeti változásai; elsődleges (nemek szerinti) munkamegosztás; nyomásos gazdálkodás, másodlagos munkamegosztás, specializálódás. Új növények megjelenése.
	A családokat összefogó közösségek rendje; a falu, a piac.	A családokat összefogó közösségek rendje; a falu, a piac. A központosított közigazgatás szerepe, adózás, szabványosítási kísérletek.
	A falu hierarchiája. A parasztság rétegezettsége.	A falu hierarchiája. A parasztság és a nemesség rétegezettsége. A föld nélküliek, az értelmiségiek, az iparosok, a kereskedők.
	„Ősmesterségek", halász, vadász, madarász" juhász, gulyás, kanász, csikós. Pásztorművészet.	„Ősmesterségek", halász, vadász, madarász" juhász, gulyás, kanász, csikós. Pásztorművészet, technikái, tárgyai és funkciói.
	Malmok, molnárok; a malom mint fórum.	Malmok, molnárok; a malom mint fórum. Kézi malom, száraz malom, vízimalom, szélmalom, hajómalom; gőzmalom, mint konkurencia.
	Kovácsok, kovácsműhelyek, a műhely, mint fórum.	Kovácsok, kovácsműhelyek, a műhely, mint fórum. Patkoló kovács, szerszámkovács, cigány kovács, csontkovács.
	Ácsok, asztalosok, a tetőszerkezet típusai, bútorok fajtái, ácsszerkezet és asztalos szerkezet.	Ácsok, asztalosok, a tetőszerkezet típusai, bútorok fajtái, ácsszerkezet és asztalos szerkezet. A fűrészmalmok és az asztalosbútorok tömeges elterjedése.
	Bognárok, kerékgyártók. A híres magyar kocsigyártás.	Bognárok, kerékgyártók. A híres magyar kocsigyártás. A közlekedés és szállítás eszközeinek fejlődése, és szerepük.
	Ruhakészítés. Szabó, gubacsapó és szűrszabó; úri szabó, német-szabó, női szabó.	Ruhakészítés. Szabó, gubacsapó és szűrszabó; úri szabó, német-szabó, női szabó. Alapanyagok, szabásminták és a készáru kereskedelme.
	Bőrkészítés, bőrfeldolgozás. Tímár, varga, csizmadia, szíjgyártó.	Bőrkészítés, bőrfeldolgozás. Tímár, varga, csizmadia, szíjgyártó. Lábbeli, bőrruházat, lószerszám és más állatok szerszámai.
	Kéreg, vessző, gyékény és faedények. Kosárfonó, gyékényes, teknővájó, kádár és pintér.	Kéreg, vessző, gyékény és faedények. Kosárfonó, gyékényes, teknővájó, kádár és pintér. A termékek felhasználásának ismertetése, pl. kenyérdagasztás, bortermelés.

	Ezermesterek, barkácsolók. Céhek és kontárok.	Ezermesterek, barkácsolók. Céhek és kontárok. Házilag készített, alkalmi eszközök; pl. szerszámnyelek, játékok. Árutermelés.
Otthon, lakótér és tárgyi világa	Nomadizálók lakóterei, kerek alaprajzú épületek, „gubba, hajma". Használatuk, (férfi-női térfél, kultikus tér, munkatér), bútorzatuk.	Nomadizálók lakóterei, „gubba, hajma". Kerek alaprajzú épületek. Továbbélésük; Halászkunyhó, pásztorkunyhó. Használatuk, (férfi-női térfél, kultikus tér, munkatér), bútorzatuk.
	A kerek és a szögletes alaprajz történeti alapmintái, sátor és veremház. Építőanyagok.	A kerek és a szögletes alaprajz történeti alapmintái, sátor és veremház. Építőanyagok, megmunkálási technikák. Ülőgödör.
	A ház fejlődése, tüzelőberendezések és alaprajzi típusok.	A ház fejlődése, tüzelőberendezések és alaprajzi típusok. A modulrendszer változása, a méretek és az építőtechnikák változásai.
	Tüzelőanyagok (rönkfa, nád, szalma, kukoricaszár, trágya) és tüzelőberendezések ökológiája.	Tüzelőanyagok (rönkfa, nád, szalma, kukoricaszár, trágya) és tüzelőberendezések ökológiája. Táji, területi típusok.
	Füstelvezetés, nyitott fedélszék, kürtők, kémények. Rúdra valók és bútorok.	Füstelvezetés, nyitott fedélszék, kürtők, kémények. Táji, területi típusok. Rúdra valók és bútorok.
	A bútorok elhelyezésének rendje, diagonális és párhuzamos elrendezés.	A bútorok elhelyezésének rendje, diagonális és párhuzamos elrendezés. Ácsolt és asztalosbútorok, megmunkálásuk szerszámai, technológiájuk története. Házilag készített bútorok.
	Településtípusok, város és falu. Telekformák, gazdasági épületek.	Településtípusok, város és falu. Telekformák, gazdasági épületek. A falvak alaprajzi típusai.
	A falu életének és szerepének, változása az ipari civilizáció korszakában. Polgári, kispolgári minták, panel.	A falu életének és szerepének, változása az ipari civilizáció korszakában. Polgári, kispolgári minták, panel. A régi házak és technikák mai utóélete.
Népi kerámia	Az agyagművesség története, kialakulásának gazdasági feltételei.	Az agyagművesség története, kialakulásának gazdasági feltételei. Az agyag alkalmassága, az égetés.
	Agyaglelőhelyek Magyarországon, fazekasközpontok.	Agyaglelőhelyek Magyarországon, fazekasközpontok. Mázas, mázatlan cserép, oxidációs, redukciós égetés (fekete edény).
	A cserépedények típusai, terminológiája.	A cserépedények típusai, terminológiája. Égetőkemencék típusai, égetési módok.
	Kereskedelem, cserekereskedelem, piacozás. Kereslet és kínálat.	Kereskedelem, cserekereskedelem, piacozás. Kereslet és kínálat. Hétköznapi és ünnepi, férfi és női használatra készült tárgyak. Díszítések, feliratok.

Textilek	A fonás, szövés ősi technikái.	A fonás, szövés ősi technikái. Nemez készítés. Fonott falazatok, kerítések, hálók.
	A fonás, szövés alapanyagai (növényi és állati) és feldolgozásuk.	A fonás, szövés alapanyagai (növényi és állati) és feldolgozásuk. A fonalak típusai és színezésük.
	A szövés termékei, használatuk.	A szövés termékei, használatuk. A hétköznapi és az ünnepi textilek, viseletek.
	A viseletben megjelenő táji, etnikus hovatartozás, nem, kor, családi állapot, vagyoni helyzet.	A viseletben megjelenő táji, etnikus hovatartozás, nem, kor, családi állapot, vagyoni helyzet. A szőttesek stílusjegyei. A hímzések és nagyobb táji típusaik.
	A díszítettség történeti korszakai, a gyári áru színrelépése, a kivetkőzés.	A díszítettség történeti korszakai, a gyári áru színrelépése, a piaci megrendelések hatása. A kivetkőzés. Kékfestés. Csipke. Népi formák és motívumok továbbélési lehetőségei.

MAGYAR NÉPZENE ALAPJAI
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A népzene érettségi vizsga célja

A magyar népzene átfogó ismerete. A népzene népi kultúrában elfoglalt helyének és szerepének bemutatása.

A szakmai továbbtanulásra való felkészítés

A népzene ismerete a jelen kultúrájának, zenéjének megismeréséhez, megértéséhez alapvetően fontos. Hozzájárul a művészetekben különösen a zenében, való önálló tájékozódáshoz, az érzelmi és intellektuális élmények átéléséhez, a biztos ítélőképesség kialakításához.

Az érettségi vizsga lehetővé teszi a zeneművészet ilyen irányú megismerését, összefüggéseinek megértését, a zenei kultúra és műveltség további szakmai elmélyülését, ennek minősítését és értékelését.

1. A népzene tantárgy tanításának célja

Tudatosítani a növendékekben, hogy a népzene és általában a népi kultúra az általános emberi értékek hordozója, ezért ismerete az általános műveltség szempontjából is szükséges.

- Közelebbi cé ja, hogy
- megismertesse a magyar népzene általános vonásait, elsajátíttassa az általános zenei műveltséghez szükséges ismeretanyagot,
- adjon kellő jártasságot a néphagyományban való általános eligazodáshoz,
- segítse a műzene és népzene összefüggéseinek megértését és felismerését (ezen belül ismertesse meg a növendékekkel a Bartók és Kodály művekben – esetleg a korábbi korokban a zeneszerzők által – felhasznált népi dallamok néhány dallamának forrásait, pl. a bécsi klasszikus mesterek magyaros kompozícióinak forrásait),
- ismertesse meg zenetörténetünk azon korszakait, melyek történelmünkből kifolyólag ma már csak a népzenei emlékekből ismerhetők meg,
- tudatosítsa a szájhagyományban fennmaradt ezen dallamok segítségével is, hogy a népzene a képzőművészethez hasonlóan történelmünk része,
- ismertesse meg a főbb zenei stílusrétegeket, a főbb népzenei dialektusterületeket és azok jellemző vonásait,
- ismertesse meg a néphagyomány néhány kiemelkedő énekesének és hangszeres előadójának művészetét, nevét,
- ismertesse meg a magyar népzenekutatás vázlatos történetét, a szakterület kiemelkedő képviselőit,
- készítse fel a növendékeket a felsőfokú tanulmányokra, közte más népek zenéjének befogadására,
- hozza összhangba az elméleti (pl. hangrendszerek, hangsorok ismerete) és gyakorlati tudnivalókat (pl. valamely népdal hangsorának felismerése hallás alapján, a dallamtípus és a dallamegyed közötti kapcsolat tudatosítása: az állandó és variatív elemek felismerése, az adott dallamstílus lényegének megértése és az adott népdal stílusos előadása stb.),
- segítse összhangba hozni a más elméleti tárgyak óráin tanultakat a népzene tantárgy elméleti anyagával (szolfézs és zeneelmélet <–>népzeneelmélet),
- legyen képes a növendék a stílusokban és stílusrétegekben való eligazodásra, számára ismeretlen dallam esetén is,
- sajátítsa el – mint jövendő professzionista muzsikus – az esztétikai élményszerzés és az élményadás módját a népzenén keresztül is.

Fejlessze:

- a népdalokon, hangszeres dallamokon keresztül is általános zenei képességeit: hallás, ritmus, dallamíró, transzponálási és improvizációs képességét, zenei ízlését, stílusérzékét,
- ösztönözze az autentikus népzenei felvételek (ún. Pátria hanglemezsorozat, az MTA Zenetudományi Intézet – közte mint iskolai alapanyag a Rajeczky Benjamin által szerkesztett Magyar Népzene I–III. hanglemezek – Kallós Archívum stb. kiadványai stb.) hallgatására, élő népzenei koncertek és egyéb rendezvények látogatására, sőt az ezeken való szereplésre (népzenei versenyek),
- ösztönözze az élő népzenei hagyomány ápolására, értékeinek megőrzésére (esetleg felkutatására és feltárására),
- fejlessze ki a növendék azon képességét, mellyel alkalmassá válik egy állandóan változó zenei világ igazi, időtálló értékeinek megismerésére, megtanulására és megbecsülésére, profi zenészként pedig képessé válik bizonyos korszakok zenéjének átlátására, illetve más oldalról történő megközelítésére (pl. a verbunkos, illetve a tágabb cigányzene <–> magyar romantika, pl. Liszt magyar rapszódiái stb.).

2. A népzene érettségi vizsga általános tartalmi követelményei

- A növendék a középfok szintjén elvárható mértékben
- rendelkezzék átfogó ismeretekkel a magyar népzenéről, legyen általánosan tájékozott a magyar nyelvterületen, legyen tájékozott a népzenei dialektusterületeket és az ott élő etnikai csoportokat illetően,
- ismerje hangszere zeneirodalmának olyan darabjait, melyek magyar népzenei eredetűek, s tudja e dallamok forrásait, illetve a feldolgozott dallamok stílusbeli

hovatartozását,

- legyen képes tiszta, stílusos népdaléneklésre, a magyar népdalok deklamálás-módját legyen képes kamatoztatni hangszerjátékában a népzenei eredetű darabokban is,
- díszített népdalt is legyen képes kottából stílusosan szöveggel lapról énekelni,
- rendelkezzék biztos memóriával, megfelelő repertoárral és stílusismerettel.

A tantárgy specifikuma az, hogy minden más zenei tárgyhoz hasonlóan (pl. az általános gimnáziumok ének-zene tantárgya) igazán zeneivé csak zenei tevékenységben válik. Ezért az érettségi vizsga egy része a szorosan vett *elméleti* tudnivalókat, másik része pedig a zenei képesség, illetve a művészi felkészültség fokának vizsálatát jelenti. Ez utóbbit a *Zenei felkészültség* címszó alá vontuk.

Mivel a zenei szakközépiskola olyan speciális iskolatípus, melyben a tanulók négy éven keresztül folyamatosan magas fokú zenei képzésben részesülnek, az érettségi vizsga *közép fokú* formáját kizárólag a zenei szakközépiskolában tanult és végzett, de nem a zenei pályára továbbmenő növendékek vehetik igénybe. Természetesen szintén igénybe vehetik a középszintű érettségit a nem *szakirányú felső fokú* iskolába, de zenei szakra jelentkező növendékek (azok tehát, akik a közoktatás területére irányulnak, pl. óvónőképzőbe, egy adott főiskola általános iskolai énektanári szakára).

Az alábbiakban megjelölt témakörök javaslatok, ezért a tanár éljen a tanári szabadság lehetőségével. Az egyes témákat tetszése szerint szabadon párosíthatja egymással. Továbbá a tágabb helyi hagyományra vonatkozó ismeretanyag beépíthető a tételekbe, mely kiegészítheti a tananyagon alapuló tételsort.

Tartalmi követelmények

KÖVETELMÉNYEK A KÖZÉPSZINTŰ ÉRETTSÉGI VIZSGÁN

TÉMAKÖRÖK

I. Elmélet

1. Általános kérdések, fogalmak

- A népdal, népzene fogalma.
- A modern népzenekutatás magyarországi történetének vázlatos ismertetése.
- A magyar népzenei dialektusterületek és az egyes területek jellemző etnikumai vázlatos bemutatása.
- Egy-egy jellemző hangszer vagy hangszer-párosítás, illetve jellegzetes dallam bemutatása legalább két-három különböző földrajzi területről.

2. Vokális népzene

A pentaton kvintváltó stílus

- A régi stílus pentaton ereszkedő stílusrétege általános vonásainak ismertetése és egy az e stílusba tartozó népdal eléneklése, valamint elemzése.
- A pentaton kvintváltó dallamokhoz kapcsolódó ún. kanásztáncritmus és jellemző ritmusképletei.

A diatonikus stílus

- A sirató mint népszokás és zenei vonásai –> a diatonikus siratóstílus.
- A diatonikus sirató stílusba tartozó egy recitatív népdal eléneklése, a recitatív jellemvonásainak ismertetése az énekelt és elemzett dalon keresztül.
- Jellemző hangsorok, kadenciaképletek, szótagszámok a stílusba tartozó dallamok bemutatásával.
- A diatonikus sirató stílusba tartozó táncdallamok jellemzése egy elénekelt és elemzett népdal bemutatásával.

Ballada

A ballada mint szövegműfaj, régi stílusú balladák a magyar népzenében és kapcsolódásuk a zenei stílusokhoz (diatonikus sirató, pszalmodizáló, egyéb régi stílusú).

A pszalmodizáló stílus

- A pszalmodizáló stílus fő vonásainak ismertetése, jellemző hangsorai és kadenciaképletei.
- A keserves szöveg-műfaj bemutatása egy népdalon keresztül, földrajzi elterjedtsége, jellegzetes díszítésmódja és előadásmódjának egyéb vonásai, kapcsolódása a zenei stílusokhoz.

Népzene és zenetörténet

- Volta dallamok.
- Históriás énekek (diatonikus sirató) és egyéb történeti énekek.
- A *Rákóczi* dallamkör bemutatása elénekelt és elemzett népdalokon keresztül.
- Az 1848-49-es forradalom és szabadságharc népzenei emlékei.

Az új magyar népdalstílus

Kormeghatározás és a stílus legjellemzőbb vonásainak ismertetése egy-két elénekelt és elemzett népdalon keresztül.

A népies műdal fogalma, összefüggése az új stílusú magyar népdallal.

A jeles napok és egyéb népszokások

- A naptári év jeles napjaihoz kapcsolódó zenés népszokások.
- Néhány jellegzetes téli, illetve tavaszi népszokás ismertetése.
- A gyerekjátékdalok és népszokásdallamok közös (zenei) vonásainak (a jellemző hangkészletnek) bemutatása.
- Lakodalmas dallamok eléneklése és helyének, szerepének megnevezése a lakodalmi szertartáson belül.

3. Népi hangszer, hangszeres népzene

- A népi hangszer és a hangszeres népzene fogalma.
- A népi hangszerek osztályozása.
- A hazai kutatástörténet vázlatos bemutatása (Vikár B., Bartók, Kodály, Lajha gyűjtőútjai és gyűjtéseinek jelentősége).
- A magyar nyelvterület jellemző hangszerei valamely hangszertípus szerint (például chordofonok, vagy aerofonok). A magyar nyelvterület jellemző hangszerei területek szerint (pl. Gyimes: hegedű-gardon, Dél-Dunántúl: hosszú furugla stb.).
- A parasztzenészek és a cigányzenészek (az előadók rétegzettsége: amatőrök és professzionisták).
- A cigányzenészek szerepe zenetörténetünkben: a verbunkos és hatása a nép- és műzenénkre.

II. Zenei felkészültség

1. Rendelkezzék a tanuló megfelelő **anyagismeret**tel. A két év alatt megtanult 200 népdalból tudjon emlékezetből 100-at (70 kötelező és 30 szabadon választott) stílusos előadásban (megfelelő díszítésekkel) elénekelni.

A vizsgabizottság a tanult népdalok közül legalább két, különböző stílusba, illetve más-más stílusrétegbe tartozó népdalt (szokásdalt stb.) kérdezzen, melyet a növendék eléneklés után szakszerűen elemez.

2. Felismerés zenehallgatás alapján: autentikus zenei felvétel meghallgatása és egyszeri hallás után az adott stíluskörbe sorolása, zenei karakterisztikumainak jellemzése (a növendék legalább 2 versszakot halljon).

3. Népzenei forrásismeret

Egy, a saját hangszerére írt, a tanuló által előzetesen szabadon kiválasztott magyar zenemű (Bartók, Kodály, Weiner), esetleg más (nem föltétlenül magyar) zeneszerző kompozíciója népzenei forrásának bemutatása, ha az év során a tanár bemutatott ilyet (pl. a bécsi klasszikus mesterek).

KÖVETELMÉNYEK AZ EMELTSZINTŰ ÉRETTSÉGI VIZSGÁN

TÉMAKÖRÖK

I. Elmélet

1. Általános kérdések, fogalmak

A népdal, népzene fogalma

- A népzenekutatás magyarországi történetének vázlatos ismertetése (a XIX. századi előzmények vázlatos bemutatásával).
- A magyar népzenei dialektusterületek és az egyes területek jellemző etnikumai bemutatása.

- A magyar népzenében jellemző hangsorok, valamint kapcsolódásuk a zenei stílusokkal (pl. a lá-pentaton hangsor és az ereszkedő szerkezet, valamint a pszalmodizáló stílus kapcsolata, pl. a dór és a frig hangnem, valamint a diatonikus sirató stb. kapcsolata) – egy-egy jellemző példával illusztrálva.
- Az ütempáros szerkezetek hangkészletének bemutatása (jellemző dallamfordulatok, közte az ún. regős kvint).
- A magyar népzene fő stílusainak, rétegeinek ismertetése jellemző dallampéldákkal.
- A népdal előadásmódja: a dallamvonal-vezetés, az egyes stílusok, az egyes műfajok valamint az egyes tájegység jellemző díszítései, a régi és új énektechnika különbsége, a hangszín, a vibrato szerepe stb..
- Egy-egy jellemző hangszer vagy hangszer-párosítás, illetve jellegzetes dallam bemutatása legalább két-három különböző földrajzi területről.

2. Vokális népzene

A pentaton kvintváltó stílus

- A régi stílus pentaton kvintváltó stílusrétege általános vonásainak ismertetése az e stílusba tartozó énekelt és elemzett népdalokon keresztül (legalább két népdal).
- A bartóki I. dialektusból Belső Somogy, Tolna „páva"-dallamainak bemutatása, az ún. dunántúli pentaton.
- Az ún. reális („merev") és tonális kvintváltás.
- A pentaton kvintváltáshoz kapcsolódó kanásztáncritmus és jellemző ritmusképletei.

Diatonikus sirató stílus

- A sirató mint népszokás és zenei vonásai –> a diatonikus siratóstílus.
- Egy 4 sorossá szilárdult diatonikus sirató bemutatása (pl. Kodály nagyszalontai gyűjtéséből).
- A stílusra jellemző hangsorok, dallamvonal-vezetés és a jellemző kadenciaképletek, szótagszámok bemutatása (énekelt és elemzett példákkal – legalább két példa).
- A recitatív fogalma és rövid bemutatása a műzenében és a népzenében.
- Zenetörténeti emlékeink: a XVI. századi históriás énekek, (pl. Tinódi), XVII. századi széphistória [Gergei (Gyergyai) Albert: Árgirus királyfi széphistóriája) és a néphagyományban fennmaradt alakjának bemutatása.
- A stílus tánczenei funkcióban: 8 szótagszámú dudanóták és 11-es szótagszámú (tripódikus) táncdallamok.

Pszalmodizáló stílus

- A pszalmodizáló stílus jellemző vonásainak bemutatása (legalább két énekelt és elemzett példa alapján, a „pszalmodizáló" szó eredetének megmagyarázásával), kapcsolata a recitatív siratóval.
- Jellemző dallamindítások, dallamvonal-vezetések, kadenciaképletek, szótagszámok, ambitusok.
- A dallamtípusokhoz kapcsolódó szövegtípusok (ballada, keserves), az elterjedtség földrajzi területei.

A keserves és a ballada

- A keserves szöveg-műfaj bemutatása egy népdalon keresztül, kapcsolódása a zenei stílusokhoz az előfordulás földrajzi területe bemutatása, előadásmódja.
- A ballada mint műfaj bemutatása.
- Régi stílusú balladatípusok és kapcsolatuk a zenei stílusokhoz (pl. diatonikus sirató stílus, pszalmodizáló stílus, egyéb régi stílus).

Népzene és zenetörténet

- Volta dallamok.
- Históriás énekek (pl. diatonikus sirató) és egyéb történeti énekek.
- Rákóczi dallamkörből legalább két dal bemutatása elénekelt és elemzett népdalokon keresztül.
- Az 1848-49-es forradalom és szabadságharc népzenei emlékei.

Az új magyar népdalstílus

- A népies műdal fogalma, kialakulása, majd megjelenése a XIX. századi ún. „népdal"-kiadványokban, szerepe az új stílus kialakulásában.
- Az új magyar népdalstílus kialakulásának ideje és társadalmi háttere, elterjedése, előzményei a régi stílusú népzenén belül.
- Legjellemzőbb vonásainak ismertetése legalább két énekelt és elemzett népdalon keresztül: jellemző dallamvonal, hangsorok, szótagszám, ambitus, az ún. alkalmazkodó ritmus, a tempo giusto szerepe.
- Az új stílusú népdal formai, hangnemi, előadásbeli stb. különbsége a régi stílussal szemben.

A jeles napok és egyéb népszokások

- A naptári év kiemelkedő eseményeihez, valamint az emberi élet fordulóihoz kapcsolódó sárdózás, villőzés, pünkösdölés bemutatása, az előfordulás helyével.
- Nyári népszokás: a Szent Iván napi tűzugrás és a hozzá tartozó dallamanyag bemutatása (egy dal éneklésével és elemzésével).
- Téli népszokások általános jellegű bemutatása (hégetés Moldva, betlehemezés, karácsonyi köszöntés, regölés, szilveszteri kongózás) egy-egy karácsonyi köszöntő, illetve betlehemes dallam éneklésével.
- Lakodalmas dallamok éneklése és a hagyományos szertartáson belüli helyének meghatározása (pl. menyasszonykikérő).
- Népszokásdallamok Kodály ismertebb kórusműveiben (a tanár lehetőleg olyan műveket jelöljön ki, melyeket a növendékek énekeltek az iskolai kórusban, illetve a népzene órán foglalkoztak a forrással – pl. A Vidrócki híres nyája, diatonikus sirató stílus, 8, 5 4 2 –> Mátrai képek 1. dallam).

3. Hangszeres népzene

- A népi hangszer és a hangszeres népzene fogalma, a népi hangszerek osztályozása.
- A hazai kutatástörténeti vázlatos bemutatása (Vikár B., Bartók, Kodály, Lajtha gyűjtőútjai és gyűjteseinek jelentősége).
- Az idiofon hangszerek előfordulása a magyar néphagyományban.
- A chordofon hangszerek csoportjába tartozó magyar népi hangszerek ismertetése.
- Az aerofon hangszerek csoportjába tartozó magyar népi hangszerek ismertetése.
- A magyar nyelvterület jellemző hangszerei területek szerint, egy-egy jellemző dallam bemutatásával (dúdolva; pl. Gyimes,. hegedű-gardon, Dél-Dunántúl: hosszú furugla stb.).
- A duda bemutatása, magyarországi előfordulásának területei.
- Az énekelt dudanóta, jellemző ritmusképletek, dallamvonalak, hangsorok és kadenciák – legalább két énekelt és elemzett dallampéldával.
- A tekerő bemutatása, magyarországi előfordulásának területe, a hangszeren játszott repertoár (egy jellemző dallam énekelt bemutatása) és a jellemző hangszertársítás.
- A parasztzenészek és a cigányzenészek (az előadók rétegzettsége: amatőrök és professzionisták).
- A cigányzenészek szerepe zenetörténetünkben, a verbunkos és hatása nép- és műzenénkre.
- Cigánybandák a magyar nyelvterületen: jellemző hangszer-csoportosulások a Felvidéken, Erdélyben, illetve egyéb területeken.

II. Zenei felkészültség

1. Rendelkezzék a tanuló megfelelő **anyagismerettel**. A két év alatt megtanult 200 népdalból tudjon emlékezetből 100-at (70 kötelező és 30 szabadon választott) stílusos előadásban (megfelelő díszítésekkel) elénekelni. A vizsgabizottság a tanult népdalok legalább két, különböző stílusba, illetve más-más stílusrétegbe tartozó népdalt (szokásdalt stb.) kérdezzen, melyet a növendék éneklés után szakszerűen elemezzen.

2. Felismerés zenehallgatás alapján

Autentikus zenei felvétel meghallgatása és egyszeri hallás után az adott stíluskörbe sorolása, zenei karakterisztikumainak jellemzése (a növendék legalább 2 versszakot halljon).

3. Dallamírás

Autentikus népzenei felvételről egy szöveges népdal vagy egyszerűbb hangszeres zenei felvétel egy versszakának középrészletes lejegyzése (tehát tartalmazzon díszítőhangokat – ha vannak a népdalban –, valamint a vizsgázó a vokális dallam 1. versszaka szövegét is írja le, többszólamú hangszeres dallam alatt fokokkal jelölje pl. a kíséretet), minimum öt, maximum nyolcszori meghallgatás alapján.

4. Népzenei forrásismeret

Egy, a saját hangszerére írt, a tanuló által előzetesen szabadon kiválasztott magyar zenemű (Bartók, Kodály, Weiner) népzenei forrásának bemutatása. Ha nincs ilyen, vagy a növendék nem kívánt élni ezzel a lehetőséggel, az érettségi vizsgán kapjon bemutatásra egy Bartók vagy Kodály kórusművet, illetve egyszerűbb zenekari darabot.

HANGTANI ÉS AKUSZTIKAI ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: szóbeli.

A hangtan érettségi vizsgatárgy általános követelményei, megalkotásának céljai

Tájékoztatást nyújtani a tárgy jelentőségéről, szükségességéről.

- Fontosnak tartjuk annak hangsúlyozását, hogy a zeneművészeti szakközépiskolában a hagyományosan oktatott fizika tantárgy mellett szükséges a hangtani ismereteknek olyan szintű feldolgozása, amely kiegészíti a zenei képzést, segíti a zenei tudás kialakulását. Ennek tényét *a vizsga céljának meghatározásával* fejezzük ki.
- A tapasztalatok és a korábbi munkálatok alapján rögzítjük a *vizsga szintjét és formáját.*
- Összeállítjuk a *vizsga témaköreit* és a hozzájuk kapcsolódó *tartalmi követelményeket,* amelyek alapján a részletes vizsgakövetelmények (vizsgaleírások) megalkothatók.

A hangtan érettségi vizsgatárgy megalkotásának szükségességéről, jelentőségéről

Az 1997-ben kiadott, a zeneművészeti szakközépiskolákra érvényes zenész szakképesítés központi szakmai programjainak – tanterveinek fontos eleme annak meghatározása, hogy az adott zenei tárgy hangszeres főtárgy – oktatása milyen kapcsolatban van más tantárgyak követelményeivel.

Az egyes hangszerekre összeállított tantárgyi programok a fizika tantárgy ismereteivel való kapcsolatot a következőképpen említik:

„A fizika tantárgy hangtani, akusztikai ismereteket nyújt, amelyek elősegítik az elképzelések hangszeren való megszólaltatását." (gordonka),

„A fizika tantárgy segíti a tanulót a hangtani, akusztikai, hangtechnikai ismeretek megértésében." (klarinét),

„A fizika segíti a növendéket a hangszeres játékhoz szükséges akusztikai, hangtani jelenségek megértésében, megismerteti a zenei tevékenységhez szükséges hangtechnikai alapfogalmakat." (harsona),

„A fizika tantárgy teszi lehetővé, hogy a tanuló hangtani, akusztikai és hangtechnikai ismereteket szerezzen." (gitár),

„A fizika tantárgy segíti a tanulót a hangtani, akusztikai, hangtechnikai ismeretek megértésében, továbbá a hangszer működési sajátosságainak felismerésében." (tuba) (*Zenész szakképesítés*, 1997).

A fizika tantárggyal összefüggésben végzett kutatások, vizsgálatok egyértelműen a tárgy népszerűtlenségére utalnak.

A helyi programhoz, az iskola jellegéhez igazodó fizikai ismeretek feldolgozása enyhíthet ezen a kialakult helyzeten. Fontos hangsúlyozni, hogy a pedagógiai folyamatban résztvevők értelmet kereső alkotómunkája eredményezhet változást a növendékek szemléletében.

Az iskolai munkának értelmet az adhat, ha a tanítási-tanulási folyamatban lehetőség van azoknak az ismereteknek a feldolgozására, amelyekre az iskola sajátos programja miatt a tanulóknak szüksége van, és amely ismeretek érdeklődésükhöz, szakmai munkájukhoz kapcsolódnak.

A művészeti szakközépiskolákban a tanulók tehetsége, érdeklődése alapvetően meghatározza a képzés jellegét. A művészeti ismeretek oktatásának megvan az a nyilvánvaló előnye az általánosan képző tárgyakkal szemben, hogy a tanulók érdeklődése, nyitottsága, tehetsége, motiváltsága a választott művészeti tevékenység felé irányul.

Művészeti szakközépiskolában természettudományt – így fizikát – tanulni és tanítani egyaránt sajátos és nehéz feladat.

Az iskolatípus speciális jellege szükségessé teszi, hogy átgondoljuk: a képzés egészében tartalmilag és szerkezetileg milyen helyet foglaljanak el a fizikai ismeretek.

Ha az általánosan képző közismereti tárgyak – így a fizika - tanítása során a képzéshez igazodóan sikerül megvalósítani a tudásátadás és a képességfejlesztés feladatát, úgy az adott tárgy tanításának célját, feladatát – értelmét – találhatjuk meg, ugyanakkor hatékony segítséget lehet nyújtani a művészeti képzéshez is.

A tapasztalatok alapján elmondható, hogy a természettudományi tárgyak tanítása és tanulása is lehet eredményes és örömteli. Megfelelő módszerek megtalálásával a fizikai ismeretek feldolgozása szakszerű és érdekes lehet: a zeneművészeti képzésben célszerű és szükséges az általában periférikusan kezelt területnek, a hangtani ismereteknek a jelenleginél mélyebb megismertetése és hatékonyabb elsajátíttatása.

Zeneművészeti szakos tanulók tanításakor tehát fontos szerepet kaphatnak a fizika részeként tárgyalt hangtani ismeretek, amelyek a hagyományos feldolgozás rendszerében többnyire csupán a hullámjelenségekhez kapcsolódó kiegészítő ismeretként jelennek meg.

Jelenleg a zeneművészeti szakos növendékek a hangtani alapismeretek mélyebb és alaposabb megismerésével felsőfokú tanulmányaik során találkoznak, a megfelelő háttér hiján tanulmányaikban nehézségek adódhatnak.

Indokolt tehát a középiskola évei alatt megismerkedniük azokkal a témákkal, fogalmakkal, jelenségekkel, összefüggésekkel, amelyek zenei tudásuk hátterét jól kiegészíthetik, teljesebbé tehetik.

A hangtan érettségi vizsga célja

A zeneművészeti tanulmányokat végző növendékek tudásában legyenek jelen azok a hangtani–akusztikai-ismeretek és az ezek elsajátításával összefüggő képességek, amelyek hozzájárulnak szakértelmük, zenei kompetenciájuk és általános műveltségük megalapozásához, fejlesztéséhez.

A hang fizikai fogalmából kiindulva a fizikai hangtan jelenségeinek megismerése segítségével értsék, értelmezzék a zenei hangtan fogalmait, elemezzék és értékeljék a jelenségeit, összefüggéseit.

A hangtani ismeretek elsajátítása alapján és az elvégzett tevékenységek során megszerzett tudást alkalmazzák a hangszeres játék során.

A hangtan érettségi vizsga tartalmi követelményei

Témakör	Követelmények
Természet és művészet	A természet és művészet kapcsolatának felismerése. A fizika és a zene kapcsolatának értelmezése. A természet anyagainak és jelenségeinek alkalmazása a zenei folyamatokban.
A zeneművészet és más művészeti ágak kapcsolata	A művészet szerepének felismerése a kreativitás megteremtésében. A művészeti ágak kapcsolódási lehetőségeinek megismerése. Az információ, a közlés, a kommunikáció megjelenése a művészeti alkotásokban.
A hangtan története	A hangtani ismeretek jelentőségének, szerepének azonosítása a tudomány és a művészet történetében. Történelmi korok hangtani kutatásainak, felfedezéseinek, kísérleteinek felidézése, értékelése.
Rezgőmozgás	A rezgő test mozgásának megfigyelése, jellemzőinek leírása. A rezgő mozgás és a hangjelenség kapcsolatának felismerése. A hangkeltés megoldásainak alkalmazása, összehasonlítása, elemzése.
Hullámmozgás	A hullámmozgás kialakulásának, jellemzőinek meghatározása. A rezgőmozgás és hullámmozgás kapcsolatának felismerése, értelmezése. A hanghullámok keletkezésének, jellemzőinek meghatározása, értelmezése. Az állóhullám jelenség megismerése, hatásának elemzése. A rezonancia jelenségének meghatározása, a rezonátorok és a hangenergia

	összefüggésének megfogalmazása, következményeinek bizonyítása, értékelése.
A hangkeltés, a hangképzés, a hangérzet, hallás	A hangkeltéssel és hangérzékeléssel összefüggő folyamatok azonosítása. A hangkeltés és érzékelés fizikai, biológiai, pszichológiai jelenségeinek megismerése, értelmezése, összefüggéseik elemzése.
Hangerősség	A hullámokban terjedő energia áramlásának és hatásának megismerése. A hangintenzitás és hangosság jelentésének megértése. Hangforrások teljesítményének és hangosságának osztályozása, besorolása, összehasonlítása. A hangérzetek és a hangerősség összefüggésének megítélése, értékelése.
Hangmagasság	A rezgések frekvenciája, frekvencia tartományok és a hangmagasság értékei összefüggésének vizsgálata, értelmezése. A hangszerek és az énekhang hangterjedelmének összehasonlítása. A hangközök frekvenciatartományának meghatározása. A hangmagasság összefüggésének bizonyítása az intenzitással, időtartammal, hangszínképpel.
Hangszín	Alaprezgések és felharmonikusok fizikai jellemzőinek megismerése. Az alaphang és felhangok viszonyának vizsgálata, értelmezése. A hangszín szerepének kifejtése a zenei hangok kialakulásában, minőségében. A hangspektrum szerepének elemzése, értékelése.
Időtartam	Az idő fogalmának fizikai, filozófiai megközelítése. A zenei hangzás időbeniségének megfogalmazása. Az idő megjelenítése a zene alkotóelemeiben: használata a ritmus és a tempó alkalmazásában. Az időtartam szerepének érvényesítése.
A hangterjedés jelenségei	A hangterjedés feltételeinek, jellemzőinek meghatározása. A terjedési jelenségek: interferencia, visszaverődés, törés, elhajlás, Doppler-hatás törvényszerűségeinek értelmezése. A hangterjedés során észlelt jelenségek vizsgálata. A terjedés jelenségei és a teremakusztikai viszonyok kapcsolatának megalkotása, bizonyítása .
A zenei hang és a zenei hallás	A hangrezgés fizikai jellemzőinek alapján a hangérzetek különbözőségének felismerése. A zenei hang fizikai jellemzőinek azonosítása. A fizikai hangtól a harmóniáig kialakuló folyamat levezetése. A hangok mintázatainak összefüggésének megítélése a zene értékével, jelentésével.
A hangszerek világa	A hangszerek történetének, csoportosításának megismerése. A fizikai jelenségek használatának alkalmazása a hangszerek felépítésében és megszólaltatásukban. A hangszerek hangképzésének hatása alapján következtetés a zenei hang tulajdonságaira. A hangszerek és a zene fejlődése összefüggésének megítélése.
Hangzás, akusztika, építészet	Az akusztikai jelenségek történeti fejlődésének felidézése az ókortól napjainkig. A hangzás törvényszerűségeinek megfogalmazása az akusztikai hatásokkal összefüggésben. Hanghatások összehasonlítása szabadban és a termekben. Az akusztika és az építészet viszonyának megítélése, értékelése.

HANGKULTÚRA
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga formája

Középszinten: szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A tantárgy oktatásának célja és funkciója

A Hangkultúra tantárgy általános oktatási-nevelési célja a tanulók felkészítése a hangzó világ megismerésére, annak felelős használatára és tudatos alakítására, az élő- és hangfelvételeken rögzített hang fogékony és érzékeny befogadására, és ezzel egy érzelmileg fejlett személyiség formálásának segítése.

Ezért fontos, hogy fejlessze a tanulók:

- érzékeny, érdeklődő, az akusztikus kultúrát megbecsülő magatartását;
- a hangzó világ szépségének szeretetét és ezen keresztül érzelemvilágát, személyiségét.

Mindezek birtokában a hangkultúra ismerete hozzásegíti a tanulókat

- a mindennapok kultúrált életviteléhez,
- a felsőoktatásban – különösen a zenéhez és hangtechnikához kapcsolódó szakokon – szükséges alapismeretek és tájékozottság megszerzéséhez,
- hivatásuknak a művészeti életben vagy a művészet és technika háttérterületein történő gyakorlásához.

A tantárgy oktatásának feladata

- Az akusztikus környezetkultúra, az auditív kommunikáció és a média közlésformái sajátosságainak megismertetése.
- A különböző korok hangzásvilágának megismertetése, különös tekintettel a hangzó zene akusztikus környezeteire.
- Az egyes korszakok zenéjével összefüggésben a hangszerek hangzásképe változásának bemutatása, kialakítva a zenei historizmus tárgyilagos szemléletmódját.
- A rögzített hang biztos esztétikai ítéletének, az élő és a rögzített hang kapcsolatának értő, egymást nem kizáró, hanem kiegészítő elemző befogadásának segítése.
- Az egyetemes és nemzeti kultúra hangzó emlékei megbecsülésének segítése.

A tantárgy jellemzői, tárgyközi kapcsolatai

A tantárgy szorosan kapcsolódik a zenetörténethez, művészettörténethez, a teremakusztikán keresztül az építészethez, az elektroakusztikán keresztül a fizikához, informatikához, ily módon sajátosan határterületi jellegű, mintegy kapcsolatot teremtve a hang mint technika és a hang mint művészet között.

A hangkultúra tantárgy érettségi vizsga általános tartalmi követelményei

Témakörök	Követelmények (ismeretek)
A hangkultúra története	– a hangszerek létrejötte – az ókori színház akusztikája – a középkor, reneszánsz és barokk hangideálja – a többkórusosság és pszichoakusztikai háttere – operaházak, hangversenytermek létrejötte – a gépi hangkultúra előzményei, zeneautomaták, a gépzongora – a hangrögzítési és műsortovábbítási eljárások fejlődése – a hifi, a sztereó és a sokcsatornás hang – a rögzített hang értékelése napjainkban
Hangforrások akusztikája	– hangmagasság, hangsorok, hangszínezet (spektrum), hangmagaság, hangosság és hangnyomás – a hang időbeli lefolyása, ennek zenei értékelése – sugárzási irányjellegek – a pódiumültetések akusztikai értékelése
Hangterek akusztikája	– hangvisszaverődés, hangelnyelés – utózengési idő és jelentősége a zenei előadásban – geometriai teremhangtan, homorú, domború és párhuzamos visszaverő felületek akusztikai hatása – stúdiók, hangversenytermek, próbatermek, a főbb műfajok akusztikai igényei
Mikrofonok	– a főbb átalakítási elvek: dinamikus- és kondenzátormikrofon – frekvenciamenet, érzékenység, iránykarakterisztikák – az emberi fül hallásmechanizmusa, a pszichoakusztika alapjelenségei, a halláskárosodás – a mikrofon és fül érzékelési tulajdonságainak összehasonlítása
A térhatású technika	– a fül irányhallási mechanizmusai – a fejhez kötött sztereofónia megvalósítása és értékelése – a lehallgatóhelyiséghez kötött sztereofónia és értékelése – sztereó mikrofonrendszerek (XY, AB, mikrofonfüggöny, ORTF, elválasztótestes rendszerek) – a sztereó technika továbbfejlesztési lehetőségei (kvadrofónia, 3/2 eljárás, Dolby rendszerek, az 5.1 és 7.1 rendszer)
A keverőasztalok szolgáltatásai	– főlánc, keverés, erősítés – mellékláncok és effektusok (hangszínszabályozás, teremszimuláció, automatikus dinamikaszabályozás) – akusztikai ellenőrzés, a hangszórók optimális elrendezése – optikai ellenőrzés, a fizikai szint és a szubjektív dinamika összefüggései
Hangrögzítés	– mechanikus rögzítés, hanglemezfajták, lemezek tárolása, lejátszása – a mágneses hangrögzítés fizikai háttere, előmágnesezés – veszteségek, zajviszonyok, a Dolby zajcsökkentés alkalmazása – magnetofon- és szalagtípusok – blokksémák, stúdiórendszerek, házi hifi rendszerek
Digitális technika	– mintavétel, kvantálás, az A/D és D/A átalakítás – a bit-szám és a mintavételi frekvencia értékének hatása a hangminőségre – lézerlemez rendszerek a DAT magnetofon az adatredukció az MO rendszer a számítástechnika hangtechnikai

	alkalmazásai
A műsortovábbítás	– a különböző hullámhosszak technikája és hangminősége – a műholdas műsortovábbítás – a digitális műsorszórás
Hangszertörténet: billentyűsök	– az orgona (hydraulos, portatív, pozitív, a barokk- és a romantikus orgona jellegzetességei, a lábszámozás, a traktúra) – a klavikord, virginál, spinett, csembaló, a fortepiano és a zongora
Hangszertörténet: fúvósok	– schalmei-, barokk-oboa, oboa, angolkürt dulcián, barokk-fagott, fagott – chalumeau, klarinét, barokkfuvola-fuvola, a furulya, – a kromatika megvalósításának megoldási módjai a rézfúvósoknál, tolótrombita, harsona, a tuba és közvetlen előzményei cink, natúrtrombita, trombita, natúrkürt, kürt
Hangszertörténet: vonós-, húros és ütőhangszerek	– a középkor vonós hangszerei, a viola da braccio és viola da gamba – a barokk és a mai vonóshangzás különbözősége – a lant, a gitár és a hárfa, – a fontosabb ütőhangszerek
Valamennyi hangszer működésének vázlatos akusztikai háttere, a hangszerek és a hangtér kapcsolata	
Hangfelvételek esztétikai kérdései	– zenei felvételek szubjektív megítélése az EBU (Európai Rádiók Szövetsége) ajánlása alapján, hangfelvételek hangzás-esztétikai elemzése – a rádiójáték (története, kifejezési lehetőségei, főbb típusai) – az opera közvetítés és operafelvétel – a művészi újjáteremtés lehetőségei a zenefelvételeknél – a kép és hang kapcsolata a zenés videó anyagoknál – az elektroakusztikus zene – az aktuális műsorok esztétikája és technikája

Ismeretek, készségek

A tárgy jellegéből következően a ***középszintű érettségi*** leíró, elemző, illetve ítéletalkotó jellegű.

A tanuló ismerje:

– a hangkultúra történetének főbb állomásait, a zenei előadás és az akusztikai környezet mindenkori kapcsolatát, a rögzített hang fejlődését, az élő- és rögzített hang kapcsolatát, korunkban betöltött funkcióját,
– a hangtechnika alapvető műszaki hátterét, megvalósítási módozatait, lehetőségeit,
– a hangszerek történetét, a hangszereknek a zenével, a zenei előadással, az akusztikai körülményekkel fennállt mindenkori kapcsolatát.

Tudja elemezni

– a hangfelvételeket, mint szuverén művész-technikai alkotásokat, mindenkor figyelembevéve e kettő egységét, ugyanakkor a hangtechnikai-esztétikai jellemzőket külön is vizsgálva.
– az élő zene megszólaltatásának akusztikai élményét, a zene és a hangtér kapcsolatrendszerében, a tisztán akusztikai jellemzőket külön is vizsgálva,

Mind az élő-, mind pedig a rögzített hang esetében legyen képes a biztos ítéletalkotásra, nemcsak a művészet, hanem a hangzás oldaláról is közelítve.

A hangfelvételek megítélésekor – különösen az archív felvételek esetében – vegye figyelembe a keletkezés korát, hangtechnikai színvonalát és általános kultúrális környezetét.

Legyen toleráns a különleges, szokatlan hangtechnikai–akusztikai megoldásokkal szemben, saját ízlésvilágát ne helyezze mindenáron előtérbe, ítéletalkotása mindenkor higgadt, tárgyilagos legyen.

Ítéletalkotásait mindenkor a magyar és európai hangzó emlékek megbecsülése jellemezze.

Az ***emelt szintű érettségi*** a középszinttől annyiban különbözik, hogy a leíró-elemző-ítéletalkotó szóbeli vizsga mellett az írásbeli dolgozat is megjelenik.

Az írásbeli dolgozat tartalmi követelményei

A dolgozat központi témáit a tanulók az írásbeli vizsga napján kapják kézhez.

A lehetséges témakörök a következők:

– egy művelődéstörténeti korszak hangkultúrájának részletesebb kidolgozása,
– egy hangszer vagy hangszercsoport története,
– a hangtechnika egy-egy korszakának feldolgozása,
– egy hangtechnikai téma feldogozása,
– egy zenei felvétel elemzése,
– egy zeneműből több felvételének összehasonlító elemzése.

A fenti témakörök közül a vizsgaközpont hármat ad ki, melyek közül a vizsgázó egy témát dolgoz fel.

Az írásbeli elkészítéséhez rendelkezésre álló idő max. 3 óra.

A feladat megoldása esszé-jellegű.

A központi írásbeli dolgozat témái

1. A fafúvós hangszerek története, és ennek akusztikai háttere.
2. A rézfúvós hangszerek története és ennek akusztikai háttere.
3. A vonós hangszerek története és ennek akusztikai háttere.
4. Az orgona története és az egyes főbb típusok hangzása.
5. A billentyűs-húros hangszerek története és az egyes típusok hangzása.
6. A hangverseny-helyszínek és a zenei élet kapcsolata a barokktól napjainkig.

7. Az operajáték akusztikai háttere a barokktól napjainkig.
8. Zenei felvételek esztétikai célkitűzései a kezdetektől napjainkig.
9. Próza a hangszóróban.
10. Az elektroakusztikus-zene technológiája és szerepe a XX. század hangkultúrájában.
11. Operaközvetítés vagy stúdiófelvétel.
12. A „igitális forradalom'' és a XX. század hangkultúrája.
13. Zenehallgatás a hangversenyteremben és a hangszórók előtt.
14. A térhatású hangátvitel zenei és technikai előzményei.
15. Hangfelvételek szubjektív megítélése.
16. Zaj-zajgátlás és halláskárosodás.
17. Az emberi fül és a mikrofon.
18. Hangfelvétel-párok összehasonlító elemzése [pl. Beethoven: C-dur zongoraverseny, 1. és 3. tétel, Schiff András–Staatskapelle Dresden–B. Haitink, (PolíGram), illetve Robert Levin– A Forradalom és Romantika zenekara–J. E. Gardiner (Teldec) előadásában].
19. Egy adott hangfelvétel elemzése (pl. Dvořák: Vonósnégyes, No.14, op. 105.– Hagen kvartett (DGG).
20. Egy elektroakusztikai kompozíció elemzése (pl. Decsényi János: Dal (MR-HUNGAROTON).
21. Egy arhív hanvfelvétel elemzése (pl. Bartók: Concerto – Boston Symphony Orchestra– Koussevitzky –1944. (Naxos).
22. A barokk hangzáskultúrája.

Irodalomjegyzék

Dr. Tarnóczy Tamás: Zenei akusztika (Zeneműkiadó, Budapest).
Van der Meer: Hangszerek az ókortól napjainkig (Zeneműkiadó, Budapest).
A SZTEREO és MÉDIATECHNIKA c. folyóiratok idevágó cikkei (a térhatású technika, a felvétel-esztétika és a hangtechnika aktuális témáiban).
A zenei folyóiratok (Muzsika, Gramafon, Magyar zene) elemzései, kritikái.
Ujházy László: Hangkultúra I–II–III. (A Szent István Király Zeneművészeti Szakközépiskola jegyzetei).

MŰVÉSZETTÖRTÉNET
ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vizsga szintjei és formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A művészettörténet érettségi vizsga célja

A művészettörténet érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- készségszinten felismeri-e a leghíresebb, legkiemelkedőbb alkotásokat, azaz a megfelelő mennyiségű vizuális ismeret birtokában van-e,
- rendelkezik-e azzal a jártassággal, hogy meghatározza az egyes alkotások, mely korszakhoz, mely stíluskörhöz tartoznak.

A ***középszintű*** érettségi vizsga esetén a cél lemérni, hogy a tanuló

- rendelkezik-e a választott tantárgyból egy általános ismeretanyaggal, kellő mértékű jártassággal a fogalomalkotás és az elemzés terén,
- ismeri-e az adott stíluskorszakok, stílusirányzatok legfontosabb jellemzőit,
- felismeri-e a legfontosabb alkotásokat,
- képes-e arra, hogy azokat stíluskritikai módszerekkel elhelyezze a művészettörténet korszakaiban,
- az egyes művek elemzése során önállóan ki tudja-e fejteni a stílus, a forma – funkció és a forma – tartalom összefüggéseit,
- képes-e arra, hogy az elsajátított ismeretek segítségével tájékozódjon a különböző művészeti ágak, művészeti műfajok és stílusok között, felismeri-e és értelmezni tudja-e az ide tartozó alkotásokat.

Az ***emelt szintű*** érettségi vizsga célja a tanuló készségeinek és jártasságának mérésén felül, hogy felkészítse a felsőfokú szakirányú továbbtanulásra.

Az emelt szinten a vizsga célja lemérni, hogy a tanuló:

- érti-e az összefüggéseket művészeti műfajok és a társművészetek, az irodalom és a történelem között,
- képes-e az ismereteit komplexen, az összefüggéseket értelmezve, azokat önállóan alkalmazni egy probléma megoldásánál,
- rendelkezik-e azon képességgel, hogy az egyes korszakok és stílusok jellemző vonásait egymással összehasonlítsa,
- megtud-e határozni egy számára ismeretlen művet kizárólag stílusjegyei alapján, és elhelyezni azt a művészettörténet stíluskorszakaiban,
- ismeri-e a mű létrehozásában szereplő kulturális és személyi tényezőket, és ezeket az elemzés során feltudja-e használni.

Az érettségi vizsga tartalmi követelményei

Az emelt szintű követelmények oszlopa csak a középszintet kiegészítő követelményeket tartalmazza.

Készségek, képességek	Követelmények a középszintű érettségi vizsgán	Követelmények kiegészítése az emelt szintű érettségi vizsgára
Vizuális eszközök fajtáinak felismerése és helyes használata a képelemzések során	A vizuális közlés eszközeinek (pont, vonal, sík, felület, tónus, szín, kompozíció) felismerése és használata az elemzés során. Térábrázolási módok felismerése. A vizuális minőségek (tónus/szín; alak/forma; textúra/faktúra /struktúra) ismerete és megkülönböztetése. A látványértelmezésben szerepet játszó tényezők (nézőpont, arányok) ismerete és alkalmazása. A színharmóniák, színkontrasztok (fény–árnyék, hideg–meleg, komplementer, szimultán, magábanvaló, mennyiségi, minőségi) felismerése. A vizuális eszközök jelentését meghatározó összefüggések, a kontextus felismerése és értelmezése az elemzés során.	A szerkezet, motívum, jelkép, ritmus felismerése a műveknél és történeti fejlődésének ismerete, a párhuzamok elemzésénél ezek használata. A térábrázolási módok ismerete és összehasonlító értelmezése az elemzés során. A kontrasztok kiemelő szerepének elemző vizsgálata a konkrét példán keresztül.

Művészeti technikák	A művészetben használt alkotói technikák felismerése. A művészi kifejezésben betöltött szerepének ismerete.	A technikák leíró jellegű ismerete, az eljárás lépéseinek ismerete.
A tömegkommunikáció és média eszközei	A tömegkommunikáció eszközeinek és formáinak ismerete. A fotó és a mozgókép műtípusainak ismerete.	A tömegkommunikáció működési hatásrendszerének ismerete. A mozgóképi kifejezés eszközeinek (montázs, kameramozgás, képkivágás, nézőpont, világítás, hang és képkapcsolat) ismerete.
Tárgy és környezetének kapcsolata	A különböző művészeti korokból és kultúrákból származó tárgyak, objektumok stílusjegyeinek ismerete, ezek alapján történő besorolása, funkció- és formaelemzése.	A tárgy, a fogyasztói szokás és az életmód közötti kapcsolat értelmezése az elemzés során.
Művészeti ágak, műfajok	A művészeti ágak (képzőművészet, építészet, iparművészet) legfontosabb jellemzőinek ismerete. A képzőművészeti műfajok ismerete.	
Művészettörténeti korszakok, stíluskorszakok és művészetföldrajzi területek	A legfontosabb jellemzők ismerete. A legfontosabb alkotások és alkotók ismerete, felismerése és stílusmeghatározása. A műelemző módszerek (stílustörténeti, forma–funkció, forma–tartalom, összehasonlító ikonográfia) ismerete és használata az elemzés során. A művek tárgyi- és kulturális összefüggéseinek felismerése. A műalkotás létrehozásában szereplő tényezők (kulturális környezet, megrendelői igény, technikai feltételek, alkotói beállítottság) ismerete.	A legfontosabb jellemzők összehasonlító elemzése. Kormeghatározás évszázados pontossággal. A műalkotás kompozíciós elrendezésének felismerése, a kompozíció vonalainak bemutatása. Az összefüggések felhasználása az elemzés során. A műalkotás létrehozásában szerepet játszó tényezők összefüggéseinek értelmezése és felhasználása az elemzés során.
Őskor művészete	Az őskori ember művészete: építészet, szobrászat, barlangfestészet.	Az őskori ember tárgykultúrája, a fazekasság emlékei.
Mezopotámia művészete	Az ókori mezopotámia népeinek művészete (sumer, akkád, Babilon, asszír, perzsa).	
Egyiptom művészete	Az ókori Egyiptom építészete, szobrászata, festészete.	A dinasztiák előtti kor művészete.
Görög művészet	Az ókori görögség építészete, szobrászata, iparművészete.	Prehellén művészet.
Római művészet	Az ókori Római birodalom építészete, szobrászata, festészete, iparművészete. Pannónia provincia művészetei emlékei.	Etruszk művészet.
Ókeresztény művészet	Katakombák művészete, kora keresztény építészet.	
Bizánc és az iszlám világ művészete	Bizánc építészete, mozaikfestészet. Az iszlám világ építészete és díszítőművészete.	A középkori orosz (pravoszláv) művészet.
Népvándorláskor	Népvándorlás-kori népek művészete. Honfoglaló magyarság művészete.	
Román kor művészete	Az európai román kor építészete, szobrászata és festészete. Magyar román kor művészeti emlékei. A magyar koronázási jelvények.	Karoling- és Ottó-kori előzmények.
Gótika művészete	Az európai gótika építészete, szobrászata, festészete és üvegfestészete.	Az angliai gótika művészete.

	A magyarországi gótika művészeti emlékei.	
Reneszánsz	Az itáliai reneszánsz építészete, szobrászata, festészete. A németalföldi és a német reneszánsz festészet és grafika. A reneszánsz Mátyás király udvarában.	
Barokk	Az európai barokk építészet, szobrászat és festészet. A magyarországi barokk művészeti emlékei.	A manierizmus Európában. A rokokó kiemelkedő alkotói, alkotásai.
Klasszicizmus és romantika	Az európai klasszicizmus és romantika irányzatának építészeti, szobrászati és festészeti emlékei. A klasszicizmus és romantika művészeti emlékei Magyarországon.	Francia forradalmi építészet. Biedermeier, szentimentalizmus festészete.
Realizmus	A XIX. században jelentkező realista törekvések a festészetben. Realista tendenciák Magyarország festészetében.	
Impresszionizmus és posztimpresszionizmus	Az impresszionizmus, a neoimpresszionizmus és a posztimpresszionizmus festészetének törekvései, jelentős képviselőik.	Plein air festészet Európában és Magyarországon.
Századforduló művészete: szimbolizmus, szecesszió	Az európai századforduló művészete, a szimbolizmus és a szecesszió festészete, a szecesszió építészete és iparművészete. A magyarországi századforduló művészete; szecesszió, szimbolizmus.	A Nabis csoport művészete. Az angliai Arts and Craft's mozgalom. A magyarországi századforduló hivatalos művészeti irányzatai: historizmus, akadémizmus, eklektika.
Avantgárd irányzatok a XX. század elején	A fauve, expresszionista, kubista, futurista, dadaista irányzatok törekvései, jelentősebb művészeik és műalkotásaik Európában és Magyarországon.	
A XX. századi építészet irányzatai	A Bauhaus, De Stijl, funkcionalista, purista és organikus építészet jellemzői.	
Művészet a két világháború között	A szürrealista iskola. A geometrikus és a lírai absztrakció irányzatai Európában, jelentős képviselőik és alkotásaik.	A két világháború közti Magyarország művészeti csoportosulásai: Szentendrei iskola, KÚT, Római iskola és a Gresham-kör.
Művészet a második világháború után	Neoavantgárd irányzatok: informel (tasizmus, gesztusfestészet, kalligráfia), tudományos, technicista irányzatok (Op-art, kinetika, minimal-art, post-painterly abstraction, konceptuális művészet, land art, earth art, arte povera). A Pop art és egyéb jelenségek (combine painting, assemblage, environment, Nouveau Realisme, hiperrealizmus) . Transzavantgarde és posztmodern művészeti irányzatok, kifejezési formák (akcióművészet; happening, performance, fluxus, body art, process art, mail art, magánmitológiák, Spurensicherung).	Művészeti csoportok és irányzatok Magyarországon a második világháború után.